

LIBRARY

139 378

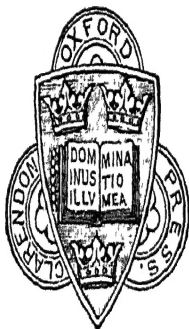
UNIVERSAL
LIBRARY

Η ΚΑΙΝΗ

ΔΙΑΘΗΚΗ

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE

7 PATERNOSTER ROW

Η ΚΑΙΝΗ
ΔΙΑΘΗΚΗ

THE
GREEK TESTAMENT

WITH THE
READINGS ADOPTED BY THE REVISERS
OF THE AUTHORISED VERSION
AND WITH
REFERENCES IN THE MARGIN TO PARALLEL PASSAGES
OF THE OLD AND THE NEW TESTAMENT

Oxford
AT THE CLARENDON PRESS

1882

[*All rights reserved*]

THIS volume is intended to serve as a companion to the Revised Version of the New Testament. The Revisers are not responsible for its publication. It is stated in the Preface to their Revision, that they did not esteem it within their province 'to construct a continuous and complete Greek text'. They adopted, however, a large number of readings which deviated 'from the text presumed to underlie the Authorised Version'; and they put a list of these readings into the hands of the Delegates and Syndics of the Oxford and Cambridge University Presses, in order that they might be brought in one way or another before the public. The Delegates of the Oxford Press have thought it most convenient to introduce them into a continuous Greek text, and to set at the foot of each page the readings which they displace, together with those readings which are noticed in the Margin of the Revised Version.

The body of the text in this volume is taken from the third edition of Stephanus, published in 1550. This edition was distinguished among the editions of the sixteenth century by the beauty and accuracy of its typography, and also by the exhibition in its Margin of various readings derived from the Complutensian Polyglott and from MSS. of which Stephanus had procured collations. Mill reprinted its text in 1707 with very few variations. He did not put forth a new text of his own. It is on the Prolegomena and Apparatus Criticus which he added that his fame rests. This reprint of Stephanus by Mill has formed the basis of all Oxford editions from 1707 to the present day. Within the last twenty years the original text of Stephanus has been carefully reprinted by Dr. Scrivener in the well-known edi-

tions which exhibit its points of difference from certain texts put forth by Beza, Elzevir, Lachmann, Tregelles, and Tischendorf. By the kind permission of Mr. George Bell I have been enabled to make free use of Dr. Scrivener's labours.

I have adhered closely to the text and orthography of Stephanus in all cases in which the Revisers did not express a preference for other readings. On this principle I have invariably followed him in the titles of the books contained in the New Testament, and have preserved in a great majority of instances his spelling of Proper Names. Where it was my duty to introduce into the text a reading adopted by the Revisers, which was not the reading of Stephanus, I have placed his reading at the foot of the page. Even peculiarities of Stephanus, which appeared to be typographical errors, I have recorded in the same way. A few accents, however, have been corrected silently; and in combinations of words adhering more or less closely together, such as οὐκ ἔτι, ἐπὶ τὸ αὐτό, τοῦτ' ἔστιν, and the like, I have not always conformed to Stephanus' method of printing. With regard to the question between αὐτοῦ and αὐτοῖ, etc., where the pronoun seems to refer to the subject of the sentence, it was the habit of Stephanus (as of Erasmus before him and of Beza afterwards) to use the aspirate, though not with perfect consistency. I have uniformly employed the smooth breathing in these cases, because the Revisers decided in its favour in a crucial instance, John ii. 24, where they had adopted the reading ATTON in the place of EAYTON. It would have been waste of labour to record every example of this change, but I have exhibited Stephanus' usage wherever this pronoun occurred in readings of his which had to be placed at the foot of the page.

In the distribution of the text into paragraphs I have followed the Revised Version. I have placed in the margin the familiar notation of chapters and verses. Stephanus marked the chapters in his edition of 1550. The division into verses, of which he was himself the inventor, appears

only in his fourth edition, which was published in 1551. The punctuation of Stephanus I have not attempted to reproduce, nor has it been indicated at the foot of the page except in special cases. I have followed, so far as it seemed to be suitable for a Greek text, the punctuation of the Revised Version.

The notation employed in this volume is as follows:—

A. denotes the Authorised Version of 1611.

S. „ the third edition of Stephanus, published in 1550.

M. „ the Margin of the Revised Version.

To the great mass of readings placed below the text no distinguishing letter has been added. These are readings found in Stephanus' edition of 1550, and presumed (in the absence of evidence to the contrary) to have been accepted by the Translators of 1611. They might have been denoted by the letters A.S.; but it seemed needless to repeat that combination so often. It has been employed in special cases only, as for example where a reading of the Margin is recorded in the same note.

When A. stands without S., it denotes a reading apparently followed in the Authorised Version, which is not found in Stephanus' edition of 1550, but is found in some other edition of the Greek text published in the sixteenth century.

When S. stands without A., it denotes a reading found in Stephanus' edition of 1550, which does not seem to have been followed in the Authorised Version.

With regard to the readings distinguished by the letter M., no attempt has been made in this volume to discriminate the various kinds and degrees of authority, which the Revisers ascribe to the readings noticed in their Margin. It is presumed that the Revised Version will be in the hands of the reader.

It remains for me to acknowledge my obligations to Dr. Scrivener, who has looked over these sheets as they

passed through the press, and has verified my statement of the readings adopted by the Revisers of the Authorised Version. The assistance of so accurate and experienced a critic would have been of no small value under any circumstances. In the present case it was rendered almost indispensable by the fact that Dr. Scrivener kept the record for the New Testament Revision Company of the readings which it adopted, and prepared the list of these readings which was communicated to the University Presses.

EDWIN PALMER.

OXFORD,
February 8, 1881.

IT has been thought desirable, in reprinting this volume, to add references to parallel passages of the Old and the New Testament. For the choice of these references I am alone responsible. Almost all of them are taken from larger collections which have appeared in the margin of Greek Testaments or English Bibles printed at the Clarendon Press.

E. P.

OXFORD,
January 1, 1882.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Cp. Luke 3. 23
Ἀβραάμ.

2 Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησε τὸν
Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
3 φους αὐτοῦ· Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ
ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσράμ· Ἑσράμ
4 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμναδάβ·
Ἀμναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασσὼν δὲ ἐγέν-
5 νησε τὸν Σαλμών· Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὺζ ἐκ τῆς
Ῥαχάβ· Βοὺζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβήδ ἐκ τῆς Ῥούθ·
6 Ὠβήδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν
Δαβίδ τὸν βασιλέα.

Δαβίδ δὲ ^{a-1} ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ
7 Οὐρίου· Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοὰμ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν ^bἈσάφ·
8 Ἀσάφ¹ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε
9 τὸν Ἰωράμ· Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ·
10 Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν· Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν
Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀΰμω^c· Ἀμὼς¹
11 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχο-

^a add ὁ βασιλεὺς

^b Ἀσά· Ἀσά

^c Ἀμὼν· Ἀμὼν

νίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέν- 12
νησε τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζορο-
βάβελ· Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιούδ δὲ 13
ἐγέννησε τὸν Ἐλιακίμ· Ἐλιακίμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ·
Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν 14
Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ· Ἐλιούδ δὲ ἐγέν- 15
νησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν·
Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε 16
τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοὺς
ὁ λεγόμενος Χριστός.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ 17
δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυ-
λῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Cp. Luke 1. 26. Τοῦ δὲ Ἀ^α Ἰησοῦ¹ Χριστοῦ ἡ ὁγένεσις² οὕτως ἦν· μνη- 18

στευθείσης ¹⁻¹ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῇ Ἰωσήφ, πρὶν
ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύ-

Cp. Dent. 24. 1. ματος Ἀγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ 19

θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι
αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου 20
κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ
φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ
ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἀγίου. τέξεται δὲ 21
υἷόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ
σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ 22
ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ
τοῦ προφῆτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, 23
καὶ τέξεται υἷόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ·

Is. 7. 14.

^a om. Ἰησοῦ Μ.

² γέννησις

^f add γὰρ

24 ὅ ἐστι μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός·¹ ἐγεγερθεῖς²
 — δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ
 25 ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ
 οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν³· καὶ ἐκάλεσε Cp Luke 2. 17.
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.

2 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας
 ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοῦ, μάγοι ἀπὸ ἀνα-
 2 τολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες, Ποῦ ἐστιν ὁ
 τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν
 ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.
 3 ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱε-
 4 ροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχι-
 ερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν
 5 ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ
 τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου,
 6 Καὶ σύ, Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν Mic 5. 2.
 τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, cp John 7. 42.
 7 ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. τότε Ἡρώδης,
 λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν
 8 χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς
 Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ
 παιδίου· ἐπὰν δὲ εὑρητε, ἀπαγγεिलाτέ μοι, ὅπως καγὼ
 9 ἔλθων προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως
 ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοῦ, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ,
 προῆγεν αὐτούς, ἕως ἔλθων ἔστη ἐπάνω οὗ ᾧ τὸ παι-
 10 οῖον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην
 11 σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν¹ εἶδον² τὸ παιδίον
 μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύ-
 νησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προ-
 σήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

² διεγερθεῖς¹ τὸν οἶκον αὐτῆς τὸν πρωτότοκον
R 2¹ εὑρον S.

καὶ χρηματισθύντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώ- 12
δην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοῦ, ἄγγελος Κυρίου φαί- 13
νεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε
τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεύγε εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν
τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε 14
τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν
εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα 15
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέ-

Ησ. 11. 1.

γοντος, Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε Ἡρώ- 16
δης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν,
καὶ ἀποστείλας ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθ-
λεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κα-
τωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.
τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ^κδιὰ¹ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου 17
λέγοντος, Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, ¹⁻¹ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρ- 18
μὸς πολὺς, Ῥαχὴλ κλαίονσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ
ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

Jer 31 (38
Sept) 15

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοῦ, ἄγγελος Κυρίου 19
κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων, Ἐγερ- 20
θεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν
ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον 21
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ· ἀκούσας 22
δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς
δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ 23
ἐλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος
κληθήσεται.

^κ ἐπὶ

¹ add θρήνος καὶ

- 3 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ ^{Mark 1 2,} βαπτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, ^{Luke 3 2,} ^{John 1 6} λέγων, Μετανοεῖτε ἥγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
 3 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὺς ^{διὰ} Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ^{Is. 40. 3}
 4 ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ
 ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφή αὐ-
 5 τοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ
 6 περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορ-
 δάνῃ ὡποταμῷ^α ὑπὸ αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας
 7 αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδου- ^{Luke 3 7}
 καίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς,
 8 Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς
 9 μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν ^{καρπὸν ἀξίου} τῆς μετα-
 10 νοίας· καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν
 τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
 11 λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ^α ἡ
 ἀξίωσις πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δέν-
 δρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλ-
 12 λεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ^{Mark 1. 7,}
 ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ ^{Luke 3 15,}
 εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι αὐτοῦς ὑμᾶς βαπ- ^{John 1 19.}
 12 τίσει, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
 χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συν-
 ἄξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχρυσον
 κατακαύσει πυρὶ ἁσβέσσει.
 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ ^{Mark 1. 9,}
 τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὸ ^{Luke 3 21:}
^{cp. John 1 32.}

^a add καὶ^b ὑπὸ^c om. ποταμῷ^d καρποὺς ἀξίους^e add καὶ

αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν 14
 ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με· ἀπο- 15
 κριθεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἄφες ἄρτι· οὕτω
 γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.
 τότε ἀφίησιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη 16
 εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, ἀνεφύχθησαν αὐτῷ¹ οἱ
 οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ
 περιστεράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ 17
 τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός,
 ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Matk 1. 12,
 Luke 4 1.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύ- 4
 ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας 2
 ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον
 ἐπέλυσεν. καὶ προσελθὼν ¹ ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ¹, 3
 Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένων-
 1 Deut. 8. 3. ται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἄρτων 4
 μόνων ζήσεται ² ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπο-
 ρευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν 5
 ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ³ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ
 τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ 6

Ps. 91 (90). 11

Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγ-
 γέλοις αὐτοῦ ἐντελείται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί
 σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ. ἔφη 7
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον 8
 τὸν Θεόν σου. πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος 8
 εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βα-
 σιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ ⁴ εἶπεν αὐτῷ, 9
 Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἔαν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.
 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται 10
 1 Deut. 6. 13. γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ

¹ om. αὐτῷ Μ.

² add αὐτῷ

³ om. αὐτῷ

⁴ om. ὁ

⁵ ἵστησιν

⁶ λέγει

- 11 λατρεύσεις. τότε ἀφίξιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ,
ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
- 12 Ἀκούσας δὲ ²⁻¹ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς Mark 1 14.
13 τὴν Γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρετ ἐλθὼν κατῷ-
κησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζα-
14 βουλῶν καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου
15 τοῦ προφήτου λέγοντος, Γῇ Ζαβουλὼν καὶ γῇ Νεφθαλείμ Is. 9. 1.
ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς
καθημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
17 τοῖς. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν,
Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 18 Περιπατῶν δὲ ²⁻¹ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας Mark 1 16,
εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἄν-
δρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς
19 τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε
20 ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐ-
21 θέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβὰς
ἐκείθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζε-
βεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ
Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα
22 αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ
πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
- 23 Καὶ περιήγεν ² ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ· ³ ὁ δ' Ἰησοῦς¹, διδάσ-
κων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ
24 πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ
εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς
κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομέ-
νους, ⁴⁻¹ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυ-

² add ὁ Ἰησοῦς
³ om. ὁ Ἰησοῦς M.

¹ add ὁ Ἰησοῦς
⁴ add καὶ

² ὅλην τὴν Γαλιλαίαν

Cp. Mark 3. 7. τικούς· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ 25
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱερο-
σολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος 5
αὐτοῦ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ 2
Cp. Luke 6. 20. στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ 3
τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
οὐ μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. 4
Cp. Ps 37(36). μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.¹ 5
μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι 6
αὐτοὶ χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ 7
ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ 8
τὸν Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ 9
Θεοῦ κληθήσονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιο- 10
σύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί 11
ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσι πᾶν
πονηρὸν ¹⁻¹ καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἑμοῦ. χαίρετε 12
καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
οὕτως γὰρ ἔδιδξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ἔμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, 13
ἐν τίνι ἀλισθησεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ «βληθὲν
ἔξω¹ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς 14
τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κει-
μένη· οὐδὲ καίουσιν λύχον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶ- 15
διον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ·
οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, 16
ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα
ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προ- 17
φῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ 18

^o transp. vv. 4, 5 M.

^f add ῥῆμα

^g βληθῆναι ἔξω καὶ

- λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἵωτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα
 19 γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
 20 οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσέυσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
- 21 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις, ὃς ^{Exod 20. 13}
 22 δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ^{(15), Deut 5. 17}
 ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ^{h-l} ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς
 23 τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κάκει μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει
 24 τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ
 25 τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἴ ¹ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· ^h μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς ^k σε παρα-
 26 δῶ ^l τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.
- 27, 28 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη ^{1-l}, Οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ^{Exod 20. 14}
 ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐ- ^{(13), Deut. 5}
 29 τῆς ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

^h add εἰκῇ A.S.M.¹ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ^k om. σε παραδῶ M.^l add τοῖς ἀρχαίοις

καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν 30
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν
τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου ³¹ εἰς γέενναν
ἀπέλθῃ¹. ἐρρέθη δὲ ὅτι Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα 31
αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι 32
² πᾶς ὁ ἀπολύων¹ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορ-
νείας, ποιεῖ αὐτήν ³ μοιχευθῆναι¹. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ, μοιχᾶται.

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιор- 33
κήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου· ἐγὼ δὲ 31
λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος
ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν 35
ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ
μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ 36
δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ³⁷ Ἔστω¹
δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ ναί, Οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων
ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ 38
ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι 39
τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ⁴⁰ ῥαπίζει εἰς¹ τὴν δεξιάν σου
σιαγόνᾳ, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί 40
σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ
ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὑπάγε μετ' 41
αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ 42
δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ 43
μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς 44
ἐχθροὺς ὑμῶν, ⁴⁵ καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ⁴⁶ διωκόντων
ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς 45

¹ βληθῇ εἰς γέενναν ² ὃς ἂν ἀπολύσῃ ³ μοιχεῖσθαι ⁴ ἔσται Μ.
⁵ ῥαπίζει ἐπὶ ⁶ add εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε
τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, ⁷ add ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ

ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς,
46 καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσῃτε
τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ
47 τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσῃσθε τοὺς ἀδελ-
φοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνηκοι!
48 τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥς ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι.

6 Προσέχετε τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν
οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν
σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν
ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν
3 λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοὺ δὲ ποιοῦντος
ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ
4 σου· ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ πατὴρ
σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἁ-¹ ἀποδώσει σοι ἁ-¹.

5 Καὶ ὅταν προσεύχῃσθε οὐκ ἔσεσθε ὥς οἱ ὑποκρι-
ταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις
τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς
ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

6 σὺ δέ, ὅταν προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ
κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ
κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώ-
7 σει σοι ἁ-¹. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ

ἐθνηκοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακου-
8 σθῇσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῇτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατήρ
9 ὑμῶν ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως
οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, Cp. Luke 11. 2.

^t τελῶναι

^μ μισθὸν

^d ἔση

^u οὕτω

^a add αὐτοῖς

^e ὥσπερ

^x ὥσπερ

^b add ἐν τῷ φανερό

^f add ἐν τῷ φανερό

^y ἐν τοῖς οὐρανοῖς

^z add ὁ Θεὸς M.

^z ἐλε-

^o προσεύχῃ

ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενή- 10
 θήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν 11
 ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἀφες ἡμῖν 12
 τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέ-
 ταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ 13
 ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀν- 14
 θρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἔαν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρα- 15
 πτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώ-
 ματα ὑμῶν.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς οἱ ὑποκριταί, σκυ- 16
 θρωποῖ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι
 τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι
 τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κε- 17
 φαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νύψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς 18
 ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ
 καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἡ- 19

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς 19
 καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ
 κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου 20
 οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσ-
 σουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρός σου, 21
 ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν 22
 ὁ ὀφθαλμός· ἔαν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ἴδῃς τὸ
 σῶμά σου φαιρινὸν ἔσται· ἔαν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς 23
 ᾖ, ἴδῃς τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν
 σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσεῖ 24
 κυρίως δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἑνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
 ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει

^h add τῆς

δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμὴν. A.S.M.

ἐν τῷ φανερῷ

ⁱ ἀφίμεν

^k add ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ

^l ὅσπερ ^m add

ⁿ ὑμῶν

25 οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω
 ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε ὁ ἡ¹ τί πίητε·
 μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσθητε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείον
 26 ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε
 εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζου-
 σιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
 οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;
 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν
 28 αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; κατα-
 μάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ
 29 νῆθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 30 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ
 ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον,
 ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγό-
 31 πιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἢ Τί
 32 πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη
 ἐπιζητεῖ· οἷδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε
 33 τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν 34 καὶ
 τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται
 35 ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον
 μεριμνήσει 36 αὐτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.
 1 1, 2 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθήτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρί-
 νετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε 3 μετρηθήσεται·
 3 ὑμῖν. τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
 ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
 4 ἢ πῶς ἑρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος 5 ἐκ
 τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ, ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
 5 ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου,
 καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 τοῦ ἀδελφοῦ σου.

ο καὶ

P add τοῦ Θεοῦ,

α add τὰ

x ἀντιμετρηθήσεται

5 ἀπὸ

Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργα- 6
ρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν
αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησέτε· 7
κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, 8
καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς 9
ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν [†] αἰτήσῃ [†] ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον,
μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; [‡] ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ, [§] μὴ ὄφιν 10
ἐπιδώσῃ αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα 11
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ
ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσῃ ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;
πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, 12
οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ
οἱ προφῆται.

Εἰσεέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα [×] ἡ πύλη [†] 13
καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· [‡] ὅτι [†] στενὴ ἡ πύλη 14
καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι
εἰσιν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.

Προσέχετε ^{‡-†} ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχον- 15
ται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι
ἄρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 16
μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβύλων
σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ 17
δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται 18
δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπ-
ρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρ- 19
πὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ 20
τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων 21
μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν

[†] ἐὰν αἰτήσῃ [‡] καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, [×] om. ἡ πύλη M. [‡] τί M.
[‡] add δὲ

- οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
 22 οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε,
 Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ
 ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
 23 πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέ-
 ποτε ἔγνω ὑμᾶς ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν
 24 ἀνομίαν. πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους,
 καὶ ποιεῖ αὐτούς, ^a ὁμοιωθήσεται¹ ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὄκο-
 25 δόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ
 βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ
 προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο
 26 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους
 τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
 27 ὅστις ὄκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ
 κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
 ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν
 ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.
- 28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ^b ἐτέλεσεν¹ ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-
 29 τους, ἐξεπλήσισοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ ^c Cp Mark I 22,
 διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμμα- ^d Luke 4. 32.
 τεῖς ^e αὐτῶν¹.
- 8 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ
 2 ὄχλοι πολλοί. καὶ ἰδοὺ, λεπρὸς ^a προσελθὼν¹ προσεκύνει ^b Mark I. 40,
 3 αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ^c Luke 5. 12.
 ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ^d ^e λέγων, Θέλω, καθα-
 4 ρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὑπάγε, σεαυτὸν ^f Cp. Levit. 14
 δείξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε ^g 2 sqq
 Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
- 5 ^h Εἰσελθόντος ⁱ δὲ αὐτοῦ¹ εἰς Καπερναοὺμ προσήλθεν ^j Luke 7. 1.

^a ὁμοιώσω αὐτὸν^b συνετέλεσεν^c om. αὐτῶν^d ἐλθὼν^e add ὁ Ἰησοῦς^f Εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ

αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ὁ 6
 παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βα-
 σανιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ 8-1, Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω 7
 αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη, Κύριε, οὐκ 8
 εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον
 εἰπὲ ^h λόγῳ¹, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ 9
 ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ¹-1, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρα-
 τιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται καὶ
 ἄλλῳ, Ἐρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον
 τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε, καὶ εἶπε 10
 τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^k οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 τοσαύτην πίστιν¹ εὕρον. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ 11
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ
 Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐ-
 ρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ 12
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκατοντάρχῳ, Ἔπαγε, 13
¹-1 ὥς ἐπίστευσας γεννηθῆτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ^m-1 ἐν
 τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Mark 1. 29,
 Luke 4. 38.

Mark 1. 32,
 Luke 4. 40.

Cp. Is. 53. 4.

Mark 4. 35.

Luke 9. 57.

Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδε τὴν 14
 πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἤψατο 15
 τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφήκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἡγέρθη,
 καὶ διηκόνει ⁿ αὐτῷ¹. ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν 16
 αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα
 λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως 17
 πληρωθῇ τὸ ρῆθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐ-
 τὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν 18
 ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς 19

⁸ add ὁ Ἰησοῦς ^h λόγον ¹ add τασσόμενος M. ^k παρ'
 οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ M. ¹ add καὶ ^m add αὐτοῦ
ⁿ αὐτοῖς

εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.
 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι,
 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
 21 ἀνθρώπου οὐκ ἔχει, ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτερος δὲ
 τῶν μαθητῶν ^{ο-1} εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
 22 ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ^ρλέγει
 αὐτῷ, Ἀκολουθε μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς
 ἐαυτῶν νεκρούς.
 23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς ^{α-1} πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ ^{Mark 4 36, Luke 8 22.}
 24 μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ
 θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων
 25 αὐτὸς δὲ ἐκάθειδε. καὶ προσελθόντες ^{τ-1} ἤγειραν αὐτὸν
 26 λέγοντες, Κύριε, ^σσῶσον· ¹ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς,
 Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς
 27 ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ
 δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος, ὅτι
 καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;
 28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν ^{Mark 5 1, Luke 8 26.}
^ιΓαδαρηνῶν ¹ὑπῆντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν
 μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ
 29 παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεῖνης· καὶ ἰδοῦ, ἔκραξαν λέγοντες,
 Τί ἡμῖν καὶ σοί, ^{α-1} υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
 30 βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων
 31 πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ-
 γοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ^νἀπόστειλον ἡμᾶς ¹εἰς τὴν
 32 ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἔπαγετε. οἱ δὲ
 ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς ^ντοὺς χοίρους· καὶ ἰδοῦ, ὥρμησε
 πᾶσα ἡ ἀγέλη ^{α-1}κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,
 33 καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. οἱ δὲ βόσκοντες ἐφυγον, καὶ

^ο add αὐτοῦ

^σ σῶσον ἡμᾶς

ἡμῖν ἀπελθεῖν

^ρ εἶπεν

^ι Γεργεσηνῶν

^ν τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων

^α add τὸ

^υ add Ἰησοῦ,

^ρ add τῶν χοίρων

^τ add οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

^ε ἐπίτρεψον

^α add τῶν χοίρων

ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν
δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάν- 34
τησιν τῷ Ἰησοῦ καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως
μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Matk 2. 1,
Luke 5. 17.

Καὶ ἐμβὰς εἰς ὧ-¹ πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Θ
ιδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ 2
κλίνης βεβλημένον καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει, τέκνον, ἀφέωνται ² σου¹ αἱ
ἁμαρτίαι ³-¹. καὶ ἰδοὺ, τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν 3
ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ⁴ εἰδὼς¹ ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐν- 4
θυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἰνατί ⁵-¹ ἐνθυμείσθε πονηρὰ ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέων- 5
ταί ⁶ σου¹ αἱ ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει;
ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς 6
γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ), Ἐγερ-
θεὶς ἄρῃ σου τὴν κλίνην, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ 7
ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι 8
⁹ ἐφοβήθησαν¹, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν
τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Matk 2. 14,
Luke 5. 27.

Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθή- 9
μενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ,
Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ, 10
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ
Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι 11
εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ ¹²-¹ ἀκούσας 12
εἶπεν ¹³-¹, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ
1105. 6. 6 (7). κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν, Ἐλεον 13

¹ add τὸ ² σοι ³ add σου ⁴ ἰδὼν S.M. ⁵ add ὑμεῖς
⁶ σοι ⁷ ἐθαύμασαν ⁸ add Ἰησοῦς ⁹ add αὐτοῖς

θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἀμαρτωλοὺς ^{h-l}.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, ^{Mark 2. 18, Luke 5. 33}

Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν ἡ πολλὰ^l, οἱ δὲ 15 μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ 16 ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχῆμα 17 γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχέεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἂ ἀπόλλυνται^l. ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ ἀμφότερα συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοῦ, ἄρχων ^k εἰς^l ἔλθων ^{Mark 5. 22, Luke 8. 41.} προσεκύνη αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἔλθων ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ 19 ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ 20 μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦ, γυνὴ αἰμορροῦσα δώδεκα ἔτη, ^{Cp. Levit. 15. 25.} προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου

21 αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου 22 αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἵστραφεῖς^l καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπε, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη 23 ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον 24 θορυβούμενον, ^m ἔλεγεν^l, Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ 25 κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, 26 καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξηλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

^h add εἰς μετόπιον ⁱ om. πολλά M. ^j ἀπολοῦνται ^k om. εἰς
^l ἐπιστραφεὶς ^m λέγει αὐτοῖς

Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο 27
 τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ.
 ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ καὶ 28
 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆ-
 σαι; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί, Κύριε. τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλ- 29
 μῶν αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γεννηθήτω ὑμῖν.
 καὶ ἀνεφύθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήσατο 30
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁράτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ 31
 ἐξεληθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Cp 12 22,
 Luke 11 14.

Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ, προσήνεγκαν αὐτῷ ²²⁻¹ κωφὸν 32
 δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ 33
 κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, ³²⁻¹ Οὐδέποτε
 ('p. Mark 3 22, ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον, Ἐν 34
 τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Mark 6, 7,
 Luke 9. 1

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, 35
 διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
 γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶ-
 σαν μαλακίαν ³⁵⁻¹. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ 36
 αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ³⁶⁻¹ ἐσκυλμένοι καὶ ἔρριμμένοι ὥσει πρόβατα
 μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ μὲν 37
 θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου 38
 τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν 10
 αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν
 αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Mark 3 16,
 Luke 6 14.

Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶ- 2
 τος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
 Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
 Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώ- 3
 νης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ ³⁻¹ Θαδδαῖος· Σίμων ὁ 4

²² add ἄνθρωπον ³² add ὅτι S. ³⁵ add ἐν τῷ λαῷ ³⁶ ἐκκελυ-
 μένοι ³⁷ add Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς

^α Καναναῖος¹, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.
 5 τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγέλλας Matk 6 7.
Luke 9 2.
 αὐτοῖς, λέγων,

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν
 6 μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
 7 ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγον-
 8 τες ὅτι ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας
 θεραπεύετε, ^τ νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε,¹ δαι-
 9 μόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτή-
 σησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζῶνας
 10 ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδή-
 ματα, μηδὲ ^α ῥάβδον¹. ἄξιός γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς
 11 αὐτοῦ ἐστίν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξε-
 τάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι, κακεῖ μείνατε, ἕως ἂν ἐξέλ-
 12 θητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν·
 13 καὶ ἐὰν μὲν ᾗ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ'
 αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾗ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπι-
 14 στραφήτω. καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς
 λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ^τ ἔξω¹ τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως
 15 ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν· ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

16 Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων·
 γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περισ-
 17 τεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδόσουσι γὰρ
 ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
 18 σουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
 19 ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ
 παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε·
 20 δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾧ ῥα τί λαλήσετε· οὐ γὰρ

¹ Κανανίτης¹ λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε,^α ῥάβδους Α.^τ om. ἔξω

ὁμοίως ἔστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς 21
θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ
γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισοῦμενοι 22
ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος,
οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, 23
φεύγετε εἰς τὴν *ἐτέραν¹. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος 24
ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται 25
ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ.
εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ †ἐπεκάλεσαν², πόσῳ μᾶλ-
λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν 26
γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυ-
πτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἵπατε 27
ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ 28
σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· φοβήθητε
δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν
γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν 29
αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἀνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν 30
δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσὶ. μὴ 31
οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς 32
οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ
ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν- 33
θρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ 34
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι 35

* ἄλλην

† ἐκάλεσαν

- ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς Cp Mic 7 6
 36 μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ
 37 ἔχθροί τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ
 μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ
 38 θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμβάνει
 τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου
 39 ἄξιος. ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ
 ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.
 40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέ-
 41 χεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα
 προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον
 42 εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ
 ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα
 μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.
 11 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσωσιν τοῖς δώ-
 δεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ
 κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.
 2 Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Luke 7. 18.
 3 Χριστοῦ, πέμψας ^a διὰ¹ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ,
 4 Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγέiliate Ἰωάννη
 5 ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ Cp. Isa 35 5.
 περιπατοῦσιν· λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν· ⁶¹ I.
 6 ^a καὶ¹ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ
 7 μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων Luke 7 24.
 δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ
 Ἰωάννου, Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον
 8 ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρω-
 9 πον ἐν μαλακοῖς ^b·¹ ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φο-
 ροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. ἀλλὰ τί ^c ἐξήλ-

^a δύο
 την; A.S.M.

^a om. καὶ

^b add ἱματίοις

^c ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφή-

θετε; ἰδεῖν προφήτην;¹ ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
 Mal 3 1. προφήτου. οὗτος ^{a-} ἐστὶ περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ 10
 ἀποστέλλω τὸν ἀγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατα-
 σκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 11
 οὐκ ἐγγίγεται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ
 βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
 μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπ- 12
 τιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βια-
 σται ἀρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ 13
 νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, 14
 Cp. Mal. 4. 5. αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὧτα ^o ἀκού- 15
 εῖν¹ ἀκουέτω. τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία 16
 ἐστὶ ^f παιδίσι¹ ἐν ἀγοραῖς καθημένοις, ^g ἃ προσφωνοῦντα
 τοῖς ἐταίροις λέγουσιν, ¹ Ἡυλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· 17
 ἐθρηνήσαμεν ^{h-}, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης 18
 μήτε ἐσθίον μήτε πίνων, καὶ λέγουσι, Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν 19
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, Ἰδοὺ,
 ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρ-
 τῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ¹ ἔργων¹ αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ 20
 Cp. Luke 10. 13. πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι, 21
 Χοραζίν, οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
 ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
 σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ 22
 Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, 23
 Καπερναούμ, ¹ μὴ¹ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ^k ὑψωθῇ¹; ¹ ἕως ἄδου
¹ καταβῇ¹. ὅτι εἰ ἐν Σοδομοῖς ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γε-
 νόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω 24

^a add γὰρ^o om. ἀκούειν M.^f παιδαρίοις^g καὶ προσ-

φωνοῦσι τοῖς ἐταίροις αὐτῶν καὶ λέγουσιν,

^h add ὑμῖν¹ τέκνον

A.S.M.

¹ ἢ^k ὑψωθείσα,¹ καταβιβασθήσῃ

ὑμῖν, ὅτι γῆ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολο- Luke 10. 21

γούμαι σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέ-
κρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
26 αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμ-
27 προσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν
πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ
28 υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ
29 πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου
ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινός
τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν
30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

12 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ Mark 2. 23,
τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπεινάσαν, καὶ ἤρξαντο Luke 6 1
cp. Deut. 23.
2 τίλλειν στάχους καὶ ἐσθλίν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον 25 (24. 1).
αὐτῷ, Ἰδοὺ, οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν
3 σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε 1 Sam. 21 6.
4 Δαβὶδ, ὅτε ἔπεινάσε,¹ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔφαγεν¹, οὓς οὐκ ἔξδν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, Cp Levit. 24.
5 εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι⁹
τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι,
6 καὶ ἀνατίοι εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ^ο μείζον¹ ἐστιν
7 ὁδε. εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστιν, Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, Hos. 6. 6 (7).
8 οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστι p-1
τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. Mark 3. 1,
10 καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος^{α-1} χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν Luke 6. 6.

¹ ἐπεινάσεν αὐτὸς

² ἔφαγον M.

^ο μείζων

^p add καὶ

^α add ἦν τὴν

αὐτὸν λέγοντες, Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν 11
ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς
σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσω 12
οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν
καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινον τὴν χεὶρά 13
σου. καὶ ἔξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιής ὡς ἡ ἄλλη.
ἔξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ,¹ 14
ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν 15
ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ⁵⁻¹ πολλοί, καὶ θεράπευσεν
αὐτοὺς πάντας· καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν 16
αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ 17
προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου, ὃν ἡρέτισα· ὁ ἀγαπη- 18
τός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ Πνεῦμά
μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ ἔρρισε, 19
οὐδὲ κραυγάσει· οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν
φωνὴν αὐτοῦ· κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ 20
λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νίκος τὴν
κρίσιν. καὶ ¹⁻¹ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι. 21

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· 22
καὶ θεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν ¹¹⁻¹ κωφὸν ¹¹⁻¹ λαλεῖν καὶ
βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι 23
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβὶδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, 24
Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοῦλ
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ¹¹⁻¹ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν 25
εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεῖα μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρη-
μοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ
σταθήσεται· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' 26
ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεῖα αὐτοῦ;

Cp 9 34.
Mark 3. 22.

¹ οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες,
ὄχλοι ¹ add ἐν ¹¹ add τυφλὸν καὶ ¹¹ add καὶ ¹¹ add
ὁ Ἰησοῦς

⁵ add
¹¹ add

27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.
28 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἅρα
29 ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἢ πῶς δύναται τις
εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι, ἂν μὴ πρῶτον δῇσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν
30 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι,
31 καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται ^γ-^δ τοῖς ἀνθρώποις.
32 ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται ^ε-^ς. καὶ ὃς
ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ.
ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσε-
33 ται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν.
34 ἕκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα
ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἕκ γὰρ
35 τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς
ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ^α-^ς ἐκβάλλει ^β-^ς ἀγαθὰ
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
36 πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἄργόν, ὃ ἐὰν λαλήσω-
σιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ
37 κρίσεως. ἕκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν
λόγων σου καταδικασθήσῃ.
38 Τότε ἀπεκρίθησαν ^ο αὐτῷ^ι τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
39 ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ Lake 11. 29.
μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ,
40 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· ὥσπερ γὰρ ἦν Jonah 1. 17 (2.
Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς ¹⁾.

^γ add ὑμῖν M.^ε add τοῖς ἀνθρώποις^α add τῆς καρδίας^β add τὰ^ο om. αὐτῷ

νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς
 γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευίται ἀνα- 41
 στήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατα-
 κρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ
 1 Kings 10 1, 2 Ch. 9 1 ἰδοῦ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὤδε. βασίλισσα νότου ἐγεροθήσεται ἐν τῇ 42
 κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι
 ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶν-
 1 Luke 11. 24 τος, καὶ ἰδοῦ, πλεῖον Σολομῶντος ὤδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκά- 43
 θαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι'
 ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. τότε 44
 λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ
 ἐλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα 45
 πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ.
 καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν
 πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
 1 Matk 3 31, 1 Luke 8, 19. Ἔτι 4-1 αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοῦ, ἡ μήτηρ καὶ 46
 οἱ ἀδελφοὶ 5-1 εἰσθήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλήσαι.
 2 εἶπε δὲ τις αὐτῷ, Ἰδοῦ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 47
 ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι. 1 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 48
 εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου; καὶ τίνες
 εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς 49
 μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδοῦ, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
 3 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρα- 50
 νοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.
 1 Matk 4. 1, 1 Luke 8. 4. Ἐν 5-1 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς 13
 οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς 2
 αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς 3-1 πλοῖον ἐμβάντα
 καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰσθήκει. καὶ 3
 ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, Ἰδοῦ, ἐξῆλθεν
 ὁ σπεῖρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν 4

α add δὲ 5 add αὐτοῦ 3 om. ver. 47 M. 5 add δὲ 3 add τὸ

ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν
 5 αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν
 πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς,
 6 ἡλίου δὲ ἀνατελλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 7 ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας· καὶ
 8 ἀνέβησαν αἱ ἀκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν
 ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ
 9 δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὃ ἔχων ὧτα ¹⁻¹ ἀκουέτω.
 10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Διὰ τί ἐν παρα-
 11 βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὃ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι
 . Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρα-
 12 νῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ,
 καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσε-
 13 ται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι
 βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ
 14 συνιοῦσι, καὶ ἀναπληροῦται ¹⁻¹ αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαίου
 ἡ λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες Isa. 6. 9.
 15 βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ
 λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ
 τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι,
 16 καὶ ^κ ἰάσωμαι¹ αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι
 17 βλέπουσι, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει· ἀμὴν γὰρ λέγω
 ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ
 βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ
 18 ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπεύρον-
 19 τος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ
 συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν
 20 τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. ὃ
 δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων
 21 καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν

¹ add ἀκούειν A.S.M.¹ add ἐπ'^κ ἰάσωμαι

ἐν ἐαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ θλίψεως ἡ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς 22 ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος ¹⁻¹ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν 23 σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιών· ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὡμοιώθη 24 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ³ σπείραντι¹ καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους 25 ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ² ἐπέσπειρε¹ ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ 26 καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια, προσελθόντες 27 δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότητος εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ⁰⁻¹ ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἀνθρώπου τοῦτο ἐποίησεν. 28 οἱ δὲ δοῦλοι ² αὐτῷ λέγουσι¹, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέγωμεν αὐτά; ὁ δὲ ¹ φησὶν¹, Οὐ· μήποτε συλλέγοντες τὰ 29 ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάν- 30 νεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δῆσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν 31 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστι 32 πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μείζον τῶν λαχάνων ἐστί, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἔλθειν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

Mark 4, 30,
Luke 13, 18.

¹ add τούτου ³ σπείροντι S. ² ἔσπειρε ⁰ add τὰ ² εἶπον αὐτῷ ¹ ἔφη

- 33 Ἀλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς, Ὅμοία ἐστὶν ἡ βα- Luke 13. 20.
 σιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς
 ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.
- 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς Mark 4. 33
 35 ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν¹ ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως
 πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν Ps. 78 (77). 2.
 παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ κατα-
 βολῆς² κόσμου³.
- 36 Τότε ἀφίεις τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν⁴· καὶ
 προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ὡς ἀσάφισον⁵
 37 ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπεν⁶· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς
 38 τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν
 σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία
 39 εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν
 ὁ διάβολος· ὁ δὲ θεισμός συντέλεια⁷ αἰῶνος ἐστίν· οἱ
 40 δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζά-
 νια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ
 41 αἰῶνος⁸· ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους
 αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ
 42 σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν
 αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
 43 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν Cp Dan. 12. 3.
 ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὧτα
 44⁹ αὐκούετω.
- 44 Ὅμοία¹ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμ-
 μένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς
 χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει
 τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

¹ οὐκ² om. κόσμου M.³ add ὁ Ἰησοῦς⁴ φράσον⁵ add αὐτοῖς⁶ add τοῦ⁷ add τούτου⁸ add ἀκούειν A.S.M.⁹ Πάλιν ὁμοία

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ 45
ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὁ εὐρὼν δὲ ἓν ἄπολύ- 46
τιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ
ἠγόρασεν αὐτόν.

Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βλη- 47
θείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ·
ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθί- 48
σαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω
ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἔξελεύ- 49
σονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου
τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· 50
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων.

ο-ἰ Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί ἁ-ἰ. 51
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς 52
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίως ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδε-
σπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ
παλαιά.

Mark 6. 1· cp.
Luke 4. 16.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, 53
μετήρην ἐκεῖθεν· καὶ ἔλθων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν 54
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς
καὶ λέγειν, Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;
Cp. John 6. 42. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ 55
λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ¹
καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι 56
πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἔσκαν- 57
δαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι
προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ
αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν 58
ἀπιστίαν αὐτῶν.

Mark 6. 14,
Luke 9. 7.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν 14

^b ὁ εὐρὼν
τὴν βασιλείαν

^c add Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
^f Ἰωσῆς

^d add Κύριε

^e εἰς

2 ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν
 Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
 3 διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρώδης
 κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδεσεν^ε καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ διὰ
 4 Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἔλεγε
 5 γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστὶ σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ
 θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφή-
 6 τὴν αὐτὸν εἶχον. ^hγενεσίαις δὲ γενομένοις^ι τοῦ Ἡρώδου
 ἀρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρесе
 7 τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν
 8 αἰτήσεται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς,
 Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
 9 βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς, διὰ δὲ τοὺς ὅρκους
 10 καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι καὶ πέμψας
 11 ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ
 κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἦνεγκε
 12 τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν
 τὸ πτῶμα^ι, καὶ ἔθαψαν αὐτόν^ι. καὶ ἐλθόντες ἀπηγγείλαν
 τῷ Ἰησοῦ.

13 ^κἈκούσας δὲ^ι ὁ Ἰησοὺς ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ^{Mark 6. 30, Luke 9. 10,}
 εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολού-^{John 6. 1.}
 14 θησαν αὐτῷ περὶ ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν ^{l-i}εἶδε
 πολλὸν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς^ι, καὶ ἐθερά-
 15 πευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὁψίας δὲ γενομένης προσῆλ-
 θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ⁿ⁻ⁱλέγοντες, Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος,
 καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελ-
 16 θόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ
 Ἰησοὺς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ χρειάν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε
 17 αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν
 18 ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ

^ε ἔδεσεν αὐτόν ^h γενεσίων δὲ ἀγομένων ^ι σῶμα ^ι αὐτό ^κ καὶ
 ἀκούσας ^l add ὁ Ἰησοὺς ^m αὐτοῖς (for αὐτοῖς?) S, ⁿ add αὐτοῦ

μοι αὐτοὺς ὤδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισ- 20 σεῦον τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσ- 21 θίοντες ἦσαν ἄνδρες ὥσει πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Mark 6 45,
John 6 16

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε ^{ο-1} τοὺς μαθητὰς ^{ν-1} ἐμβῆναι εἰς 22 τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ὥς οὐ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος 23 κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἦδη ^α μέσον τῆς θαλάσσης ἦν¹, βασιανίζόμενον 24 ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ 25 φυλακῇ τῆς νυκτὸς ² ἦλθε¹ πρὸς αὐτοὺς ^{α-1}, περιπατῶν ἐπὶ ³ τὴν θάλασσαν¹. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ ^ν τῆς 26 θαλάσσης¹ περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες· ὅτι Φάν- τασμά ἐστι· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλά- 27 λησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Θαρσεῖτε· ἐγὼ εἰμι· μὴ φο- βεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε, Κύριε, εἰ σὺ 28 εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν, 29 Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτη- σεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ^ν ἐλθεῖν¹ πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ 30 τὸν ἄνεμον ^{α-1} ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων, Κύριε, σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκ- 31 τεῖνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὁλιγό- πιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ ³ ἀναβάντων¹ αὐτῶν εἰς τὸ 32 πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ^{α-1} προσεκύ- 33 νησαν αὐτῷ λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.

^ο add ὁ Ἰησοῦς ^ν add αὐτοῦ ^α σταδίου πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχε Μ. ² ἀπῆλθε ^α add ὁ Ἰησοῦς ³ τῆς θαλάσσης
^ν τὴν θάλασσαν ^ν καὶ ἦλθε Μ. ^α add ἰσχυρὸν A.S.M. ³ ἐμβάν-
των ² add ἐλθόντες

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ^a ἐπὶ τὴν γῆν ^b εἰς Γεννησα- Mark 6 53.
 35 ρέτ. καὶ ἐπιγόνοντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου
 ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν
 36 αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα
 μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι
 ἤψαντο, διεσώθησαν.

15 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ^{a-1} ἀπὸ Ἱεροσολύμων ^a Φα- Mark 7. 1.

^a ρισαῖοι καὶ γραμματεῖς ^b λέγοντες, Διὰ τί οἱ μαθηταί σου
 παραβαίνουνσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ
 3 νίπτονται τὰς χεῖρας ^{c-1} ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐν-
 4 τολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς
^e εἶπε, ^d Τίμα τὸν πατέρα ^{e-1} καὶ τὴν μητέρα· καί, Ὁ κακο- Exod. 20. 12,
 5 λογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Deut. 5 16,
^f Ὁς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, Δῶρον, δ' ἂν ἐξ ἐμοῦ Exod. 21. 17
 (16).
 6 ὠφελήθῃς, ^{h-1} οὐ μὴ ⁱ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ^{k-1}· καὶ
 ἠκυρώσατε ¹ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
 7 ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ὁ ^l Ἡσαίας λέγων,
 8 ^m Ὁ λαὸς οὗτος ⁿ⁻¹ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά Isa. 29 13.
 9 αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονται με, δι-
 10 δάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκα-
 11 λεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε καὶ συνέετε· οὐ
 τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ
 ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 12 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταί ^{o-1} εἶπον αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ
 13 Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ
 14 μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι

^a εἰς ^b om. εἰς ^c add οἱ ^d γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
^e add αὐτῶν ^f ἐνετειλατο λέγων ^g add σου ^h add καὶ
ⁱ τιμήσῃ ^k add ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ A.S.M. ^l τὴν ἐντολήν A.S.:
τὸν νόμον M. ^m Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς ⁿ add τῷ στόματι αὐτῶν
καὶ ^o add αὐτοῦ

τυφλοί ^{ν-1}. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βό-
θυνον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, 15
Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ^{α-1}. ὁ δὲ ¹⁻¹ εἶπεν, Ἀκμὴν 16
καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ⁸ οὐ¹ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευ- 17
μενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα
ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς 18
καρδίας ἐξέρχεται, ἀκεῖνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ 19
τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
πορνείαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐστι 20
τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν οὐ
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Ματθ 7. 24 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη 21
Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοῦ, γυνὴ Χανααῖα ἀπὸ τῶν 22
ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα ἐκραύγασε ¹⁻¹ λέγουσα, Ἐλέησόν
με, Κύριε, υἱὲ Δαβὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.
ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθη- 23
ται αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι
κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπε- 24
στάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.
ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. 25
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν 26
τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, Κύριε· 27
καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων
ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ 28
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενη-
θήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς
ῥας ἐκείνης.

Ματθ 7. 31 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν 29
τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ 30
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς,

^ν add τυφλὼν

^α add ταύτην

¹ add Ἰησοῦς

⁸ οὐπω

¹ add αὐτῷ

- τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἑτέροισι πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν
αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας ^α αὐτοῦ¹· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·
- 31 ὥστε ^α τὸν ὄχλον¹ θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, Cp. Is. 35 5.
κυλλοὺς ὑγίει, ^γ καὶ¹ χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς
βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ.
- 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε, Mark 8. 1.
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ^α ἡμέραι¹ τρεῖς προσ-
μένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολῦσαι αὐ-
33 τοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί ^{α-1}, Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι
34 τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ, καὶ
35 ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ^β παραγγείλας τῷ ὄχλῳ¹ ἀναπεσεῖν ἐπὶ
36 τὴν γῆν ^ο ἔλαβε¹ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, ^α καὶ¹
εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ^ο ἐδίδου¹ τοῖς μαθηταῖς ^{α-1}, οἱ δὲ
37 μαθηταί ^β τοῖς ὄχλοις¹. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτά-
σθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυ-
38 ρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθλόντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες,
39 χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια ^β Μαγαδάν¹.
- 16 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειρά- Mark 8 11.
ζόντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδείξαι
2 αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ¹ Ὁψίας γενομένης Cp. Luke 12.
3 λέγετε, Εὐδία πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρῶτ¹, Σήμερον ⁵⁴
χειμῶν¹ πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. ^{κ-1} τὸ μὲν
πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεία
4 τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.¹ γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς ση- Cp. 12 39,
μεῖον ἐπιζητεῖ καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ Luke 11. 29.
σημεῖον Ἰωνᾶ ¹⁻¹. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε.
- ^α τοῦ Ἰησοῦ ^α τοὺς ὄχλους ^γ om. καὶ ^α ἡμέρας ^α add
αὐτοῦ ^β ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ^ο καὶ λαβὼν ^δ om. καὶ
^ο ἔδωκε ^ε add αὐτοῦ ^β τῷ ὄχλῳ ^η Μαγαδὰ ^ι om. Ὁψίας
γενομένης—οὐ δύνασθε. M. ^κ add ὑποκρεταί, ^ι add τοῦ προφήτου

Mark 8. 14.

Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ^{m-l} εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο 5
ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁρᾶτε καὶ 6
προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλά- 7
βομεν. γινούσ δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε ^{n-l}, Τί διαλογίζεσθε ἐν 8
ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ὄχετε^l; οὐπῶ νοεῖτε, 9
οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων,
καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν 10
τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, 11
ὅτι οὐ περὶ ^p ἄρτων^l εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ^l ἀπὸ τῆς
ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. τότε συνήκαν, ὅτι 12
οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης ^r τῶν ἄρτων^l, ἀλλ' ἀπὸ
τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

Mark 8. 27,
Luke 9. 18.

Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου 13
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα ^{a-l} λέγουσιν οἱ
ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν 14
Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ Ἰερε-
μίαν, ἣ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με 15

Cp. John 6. 68. λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε, Σὺ εἶ ὁ 16
Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ^t ἀποκριθεὶς δὲ^l 17
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βᾶρ Ἰωνᾶ, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν
τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ 18
ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ
Cp. 18. 18, John 20. 23. πύλαι ᾧδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ^{u-l} δώσω σοὶ τὰς 19
κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς
γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ
τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο 20

^m add αὐτοῦ

προσέχειν

^u add καὶⁿ add αὐτοῖς^r τοῦ ἄρτου^o ἐλάβετε^a add με A.S.M.^p ἄρτου^a ὑμῖν^t καὶ ἀποκριθεὶς

τοῖς μαθηταῖς ^κ-^λ ἵνα μηδενὶ εἰπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ^ν-^ρ
ὁ Χριστός.

- 21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ^αὁ Ἰησοῦς^δ δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς ^{Mark 8. 31,}
αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ ^{Luke 9 22.}
παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων,
22 καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσ-
λαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων,
23 Ἰλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς
εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον
^αεἶ ἐμοῦ^ε. ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώ-
24 πων. τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει
ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν
25 σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν
26 ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρήσει αὐτήν· τί γὰρ ^βὠφέλη-
θήσεται^δ ἄνθρωπος, ἂν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ
ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
27 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ^{Cp 19. 28, 24}
ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ ^{30, 25, 31, 26.}
^{64, Dan. 7 13.}
28 τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. ἀμήν λέγω
ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται
θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν
τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

- 17 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον ^{Mark 9 2,}
καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει ^{Luke 9. 28}
^{Cp. 2 Pet. 1 16.}
2 αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμ-
προσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
3 τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ,
ᾤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.
4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλὸν ἐστιν

^κ add αὐτοῦ^ν add Ἰησοῦς^α Ἰησοῦς Χριστὸς Μ.^α μου εἶ^β ὠφελεῖται

ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ^οποιήσω^ι ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ
 μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ ^αἩλίας μίαν^ι. ἔτι αὐτοῦ λα- 5
 λούντος, ἰδοῦ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοῦ,
 φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
 ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἀκούσαντες 6
 οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν
 σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν, 7
 Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς 8
 αὐτῶν οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

Mark 9. 9. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ^οἐκ^ι τοῦ ὄρους ἐνετείλατο 9
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὄραμα, ἕως οὗ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ἐπρωτότησαν 10
 αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέ-
 γουσιν, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ^{ι-ι} ἀποκριθεὶς 11
 εἶπεν ^{ε-ι}, ^ιἩλίας μὲν ἔρχεται ^{η-ι}, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα·
 Cp. Mal. 4. 5 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν 12
 αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνήκαν οἱ 13
 μαθηταί, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

Mark 9. 14,
 Luke 9. 37

Καὶ ἐλθόντων ^{ι-ι} πρὸς τὸν ὄχλον προσήλθεν αὐτῷ ἄν- 14
 θρωπος γονυπετῶν ^κ αὐτόν^ι καὶ λέγων, Κύριε, ἐλέησόν μου 15
 τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλὰκις γὰρ
 πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλὰκις εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσή- 16
 νεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτόν
 θεραπεῦσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γενεὰ ἀπι- 17
 στος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως
 πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν 18
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ
 ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελ- 19
 θόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον, Διὰ τί ἡμεῖς

^ο ποιήσωμεν ^α μίαν Ἡλίαν ^ο ἀπὸ ^ι add Ἰησοῦς ^ε add
 αὐτοῖς ^η add πρῶτον ^ι add αὐτῶν ^κ αὐτῷ

20 οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ὁ δὲ ¹⁻¹ λέγει¹ αὐτοῖς,
Διὰ τὴν ² ὀλιγοπιστίαν² ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἂν
ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τοῦτο,
Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνα-
τήσει ὑμῖν. ^{ο-1}

22 ³ Ἀναστρεφόμενων³ δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐ- ^{Mark 9 30.}
τοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι ^{Luke 9 41.}

23 εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ προσήλθον οἱ τὰ ^{Cp Luke 30.}
δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, Ὁ διδάσκαλος ¹³

25 ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν
εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι
δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι
τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων;

26 ⁴ εἰπόντος δέ,⁴ Ἀπὸ τῶν ⁵ ἄλλοτρίων,⁵ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,

27 Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν
αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ
τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα
αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ
ἐμοῦ καὶ σοῦ.

18 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέ- ^{Mark 9 33.}
γοντες, Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ^{Luke 9 46.}

2 καὶ προσκαλεσάμενος ³⁻¹ παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
3 αὐτῶν, καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ στραφῇτε καὶ
γέννησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν
4 τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον
τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

¹ add Ἰησοῦς ² εἶπεν ³ ἀπιστίαν ^ο add ver. 21 τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. A.S.M.
³ Συστρεφόμενων M. ⁴ λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, ⁵ ἄλλοτρίων.
⁶ add ὁ Ἰησοῦς

καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, 5
ἐμὲ δέχεται· ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων 6
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς *περὶ¹ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν

Cp. Luke 17. 1. τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκαν- 7
δάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. εἰ δὲ 8
ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον ^ααὐτὸν¹
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
ἢ κυλλὸν ἢ χωλόν², ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βλη-
θῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκαν- 9
δαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοι ἐστὶ
μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁράτε μὴ 10
καταφρονήσῃτε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν,
ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουναι τὸ

Cp. Luke 15. 4. πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ^α—¹ τί ὑμῖν 12
δοκεῖ; ἐὰν γένηται τινὶ ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα-
νηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἑννενηκονταεννέα ἐπὶ τὰ
ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν 13
αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ
τοῖς ἑννενηκονταεννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ 14
ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ^γὑμῶν² τοῦ ἐν οὐρανοῖς,
ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων.

Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ^αεἰς σε¹ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε, ^α—¹ 15
ἔλεγξον αὐτὸν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἓαν σου ἀκούσῃ,
ἐκέρδῃσας τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παραλάβε 16
Cp. Deut. 19. 15. μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ
τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ 17

* ἐπὶ ^α αὐτὰ ^γ χωλὸν ἢ κυλλόν ^α add ver. 11 ἦλθε γὰρ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σώσει τὸ ἀπολλόμεν. A.S.M. ^γ μου M. ^α om.
εἰς σε M. ^α add καὶ

ἐκκλησίᾳ· ἔὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι
 18 ὥσπερ ὁ ἔθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἔὰν Cp. 16 19,
 δήσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα John 20, 23.
 ἔὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.
 19 πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς
 γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἔὰν αἰτήσωνται, γενήσεται
 20 αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὐ γάρ εἰσι
 δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ
 αὐτῶν.
 21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ¹, Κύριε, ποσάκις Cp Luke 17 3
 ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως
 22 ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις,
 23 ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασι-
 λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνᾶραι
 24 λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί-
 25 ρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυριάων ταλάντων. μὴ
 ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ
 πρᾶθῃναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα
 26 ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει
 αὐτῷ λέγων, Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι
 27 ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου
 28 ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ
 ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὔρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὥφειλεν
 αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων,
 29 Ἀπόδος ^{a-1} ^a εἰ τι¹ ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ
^{a-1} παρεκάλει αὐτὸν λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ^{t-1}
 30 ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν
 31 εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες ^o οὖν¹
 οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ
 ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.

^b αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε
 πόδας αὐτοῦ

^c add μοι
^f add πάντα

^d ὁ τι

^e add εἰς τοὺς

^g δὲ

τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, 34
 Δούλε πονηρῆ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾳ σοι, ἐπεὶ
 παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν 33
 σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ 34
 παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ
 ὀφειλόμενον ^{h-1}. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιή- 35
 σει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῇτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
 καρδιῶν ὑμῶν ¹⁻¹.

Matk 10 1. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 19
 μετῆρην ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς
 Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι 2
 πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

Mark 10. 2 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ^{k-1} Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν 3
 καὶ λέγοντες ¹⁻¹, Εἰ ἔξεστιν ^{m-1} ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα
 αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ⁿ⁻¹, Οὐκ 4

Gen 1 27. ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ὁ ποιήσας ¹ ἀπ' ἀρχῆς Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίη-

Gen 2. 24. σεν αὐτούς, καὶ εἶπεν, Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος 5
 τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυ-
 ναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι 6
 εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέξευξεν, ἄνθρω-

ῥπος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωσῆς ἐνετεί- 7
 1 (3). λατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολύσαι αὐτήν; λέγει 8
 αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν
 ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν
 Mark 10 11: οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, 9
 cp. Matt. 5. 32, 19 εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμῆσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ¹ 9 καὶ ὁ
 Luke 16. 18 ἀπολελυμένην γαμῆσας μοιχᾶται. ¹ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη- 10
 ταί ¹⁻¹, Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυ-

^h add αὐτῷ

¹ add τὰ παραπτώματα αὐτῶν

^k add οἱ A.S.M.

¹ add αὐτῷ

^m add ἀνθρώπων

ⁿ add αὐτοῖς

^o κτίσας M.

^p παρεκτός λόγον πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι. M.

^q om. καὶ ὁ

ἀπολελυμένην γαμῆσας μοιχᾶται, M.

^r add αὐτοῦ

- 11 ναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες
 12 χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰσὶ γὰρ εὐνοῦ-
 χοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω καὶ εἰσιν
 εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ
 εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν
 τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω.
- 13 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ Mark 10 13,
Luke 18 15
 αὐτοῖς, καὶ προσεύξεται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.
- 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ
 ἐλθεῖν πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 15 οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.
- 16 Καὶ ἰδοὺ, εἷς προσελθὼν * αὐτῷ εἶπε†, Διδάσκαλε †-†, τί Mark 10 17,
Luke 18 18.
 17 ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ,
 * Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός·† εἰ δὲ
 18 θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει
 αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ Exod 20 12
sqq, Deut 5.
16 sqq
 19 μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καί, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον Levit. 19. 18.
 20 σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα ταῦτα
 21 ἐφύλαξά μιν * -†. τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ
 θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ
 δὸς † τοῖς† πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο,
 22 ἀκολούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπήλθε
 λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.
- 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Mark 10. 23,
Luke 18. 24.
 ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 24 οὐρανῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκολώτερόν ἐστι κάμηλον
 διὰ τρυπήματος βράβιδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
 25 λείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ * -†

* εἶπεν αὐτῷ † add ἀγαθὲ A.S.M.
 οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός· A.S.M.
 † om. τοῖς * add αὐτοῦ

* Τί με λέγεις ἀγαθόν;
 * add ἐκ νεότητός μου

ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι ; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι. τότε ἀπο- 27 κριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοῦ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν ; ὁ δὲ Ἰησοῦς 28 εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές Cp 16 27 μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ πᾶς 29 ὃς ἀφήκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ^{a-1} ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ^b ἑκατονταπλασίονα^c λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. 30 ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδε- 20 σπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῷ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν 2 ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους 3 ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, ἀκείνοις εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ 4 ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ 5 δὲ ἀπήλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑννάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ^{a-1} ἐξελθὼν εὗρεν 6 ἄλλους ἐστῶτας ^{a-1}, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ᾧδε ἐσθήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί ; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώ- 7 σατο. λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα ^{a-1}. ὁ ψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ 8 ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεισον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ 9 δηνάριον. ^e καὶ ἐλθόντες^d οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεονα 10

^a add ἡ γυναῖκα, A.S.M.^b πολλαπλασίονα M.^c add ὥραν^d add ἀγρούς^e add καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε^f ἐλθόντες δὲ

11 λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες
 12 δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότην λέγοντες ὅτι Οὗτοι οἱ
 ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας
 13 τοῖς βασιτάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ
 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν, Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ
 14 δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὺν καὶ ὑπαγε· θέλω
 15 δὲ τούτῳ τῷ ἔσχάτῳ δοῦναι ὥς καὶ σοί. ^g-¹ οὐκ ἔξεστί μοι
 ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ^h ἢ ¹ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός
 16 ἐστίν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶ-
 τοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι ¹⁻¹.

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς ^{Mark 10 32,}
 δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, ^k καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ^{Luke 18 31} εἶπεν αὐτοῖς,

18 Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατα-
 19 κρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνε-
 σιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ
 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ¹ ἐγερθήσεται ¹.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ ^{Mark 10. 35.}
 τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.

21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν

οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων

22 ^m σου ¹, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν,

Οὐκ οἴδατε τί αἰτέισθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ

23 μέλλω πίνειν ⁿ⁻¹; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνάμεθα. ^{o-1} λέγει

αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε ^{p-1}. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ

δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων ^{q-1} οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ'

24 οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα

25 ἡγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκα-

^g add ἡ ^h ei S. ¹ add πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ ἀλλ' οἱ δὲ ἐκλεκτοὶ
^k ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ¹ ἀναστήσεται ^m om. σου ⁿ add καὶ τὸ
 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι ^o add καὶ ^p add καὶ
 τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε ^q add μου

λεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ²⁵ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν 26 ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ²⁶ ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐὰν 27 θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ²⁷ ἔσται ὑμῶν δοῦλος· ὥσπερ ὁ 28 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Matk 10. 46,
Luke 18 35

Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ 29 ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν 30 ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, ³⁰ Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς¹, υἱὸς Δαβίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν 31 αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραζον λέγοντες, ³¹ Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς¹, υἱὸς Δαβίδ. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς 32 ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπε, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν 33 αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισ- 34 θείς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν ³⁴ ², καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Matk 11. 1,
Luke 19 29·
cp John 12. 12.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθθαγῇ **21** ²¹ εἰς¹ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς, Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέ- 2 ναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ 3 τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτῶν χρειάν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀπο- 4 στελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ ⁴ γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρῆθὲν 5 διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πρὸς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ⁵ ἐπὶ¹ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μαθη- 6 ταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς ⁶ συνέταξεν¹ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν 7

Cp Isa 62 11,
Zech. 9. 9.

¹ add δὲ
οἱ ὀφθαλμοί
έταξεν

² ἔστω
x πρὸς

³ Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε
y add ὄλον ⁴ om. ἐπὶ

⁵ add αὐτῶν
⁶ προσ-

- 8 τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ^βἐπεκάθισεν¹ ἐπάνω αὐτῶν. ὁ δὲ
 πλείστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ·
 ἄλλοι δὲ ἔκαστον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔστρώννουν
 9 ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες ^οαὐτὸν¹ καὶ οἱ ἀκο-
 λουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· εὐλο-
 γημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς
 10 ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη
 11 πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον,
 Οὗτός ἐστιν ^αὁ προφήτης, Ἰησοῦς¹, ὁ ἀπὸ Ναζαρετ τῆς
 Γαλιλαίας.
- 12 Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν ^οτοῦ Θεοῦ¹, καὶ ἐξέ-
 βαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ,
 καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε καὶ τὰς
 13 καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς,
 Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς
 14 δὲ αὐτὸν ^ιποιεῖτε¹ σπήλαιον ληστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ
 τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ
 ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας ^βτοὺς¹ κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ
 16 λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον
 αὐτῷ, Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς,
 Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θη-
 17 λαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν
 ἐξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἡλίσθη ἐκεῖ.
- 18, 19 Πρωίας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπεΐνασε. καὶ
 ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν
 εὔρεν ἐν αὐτῇ ἐλ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι
 ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παρα-
 20 χρῆμα ἡ συκῆ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες,
 21 Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς

^β ἐπεκάθισαν Α.
 τοῦ Θεοῦ Μ.

^ο om. αὐτὸν
^ε ἐποιήσατε

^α Ἰησοῦς ὁ προφήτης
^β om. τοὺς

^ο om.

εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τοῦτῳ εἴπητε, Ἐρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ,²² πιστεύοντες, λήψετε.

Mark 11 27,
Luke 20 1.

Καὶ ^h ἐλθόντος αὐτοῦ¹ εἰς τὸ ἱερὸν προσήλθον αὐτῷ δι- 23
δάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες,
'Εν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξου-
σίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρω- 24
τήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἑνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν
ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου²⁵
πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο
παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεῖ ἡμῖν,
Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ²⁶
ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν
Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον, 27
Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος²⁸
εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, Τέκνον,
ὑπάγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι¹⁻¹. ὁ δὲ ἀπο- 29
κριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπήλθε.
καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς³⁰
εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπήλθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε³¹
τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν 1-1, Ὁ πρῶτος. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ
πόρνοι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε³²
γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπι-
στεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν
αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες^k οὐδὲ¹ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ
πιστεῦσαι αὐτῷ.

^h ἐλθόντι αὐτῷ

¹ add μου

¹ add αὐτῷ

^k οὐ ^o

33 Ἀλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ¹ ἦν οἰκοδοεσ- Matk 12 1, Luke 20 9: cp. Is. 5 1.
 πότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ πε-
 ριέθηκε, καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον,
 34 καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν
 ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς
 35 τοὺς γεωρούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ λαβόντες
 οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέ-
 36 κτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους
 δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.
 37 Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων,
 38 Ἐντραπήσονταί τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν
 υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀπο-
 39 κτείνωμεν αὐτόν, καὶ ^mσχῶμεν ¹τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ
 λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν.
 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσῃ τοῖς γεωρ-
 41 γοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐ-
 τοὺς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες
 ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.
 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς,
 Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς Psa. 118 (117). 22 sq.
 κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαν-
 43 μαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθή-
 σεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει
 44 ποιούντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ⁿκαὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον
 τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσῃ αὐτόν.¹
 45 καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς
 46 αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν
 κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ^oεἰς ¹προφήτην
 αὐτὸν εἶχον.

22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ^pἐν παραβολαῖς

¹ add τις
αὐτόν. M.

^m κατὰσχωμεν
^o ὡς

ⁿ om. καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσῃ
^p αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς

Cp. Luke 14.
16

αὐτοῖς¹ λέγων, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ 2
 βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε 3
 τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γά-
 μους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους 4
 δούλους λέγων, Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, Ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν
 μου ἡτοίμακα¹. οἱ ταῦτοί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ
 πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες 5
 ἀπηήλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ² ἐπὶ¹ τὴν ἐμπορίαν
 αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν 6
 καὶ ἀπέκτειναν. ³ ὁ δὲ βασιλεὺς¹ ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ 7
 στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν
 πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε, τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, Ὁ 8
 μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι·
 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν 9
 εὑρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι 10
 ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὑρον, πονη-
 ροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.
 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν 11
 ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει 12
 αὐτῷ, Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;
 ὁ δὲ ἐφिमώθη. τότε ⁴ ὁ βασιλεὺς εἶπε¹ τοῖς διακόνοις, Διή- 13
 σαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ⁵ ¹ ἐκβάλετε ⁶ αὐτὸν¹ εἰς τὸ
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 14

Mark 12, 13,
Luke 20, 20.

Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως 15
 αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς 16
 μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν ⁷ λέγοντας¹, Διδά-
 σκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν
 ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ
 βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι 17

¹ ἡτοίμασα
 βασιλεὺς

² εἰς
³ add ἄρατε αὐτὸν καὶ

⁴ ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς
⁵ om. αὐτὸν

⁶ εἶπεν ὁ
⁷ λέγοντες

18 δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι; ἢ οὐ; γνοὺς δὲ ὁ
 19 Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε, Τί με πειράζετε, ὑποκρι-
 20 τοι; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσή-
 21 αὐτῇ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ; λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε
 λέγει αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ
 22 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες
 αὐτὸν ἀπῆλθον.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, ²⁻¹ Mark 12. 18,
 24 λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέ- ^{Luke 20. 27}
 γοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων ^{cp Deut. 25}
 τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ^{5.}
 25 καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ'
 ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε, καὶ
 μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ
 26 αὐτοῦ ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ.
 27, 28 Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ^{a-1} ἡ γυνή. ἐν τῇ ^b ἀνα-
 στάσει οὖν ¹ τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον
 29 αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ
 30 εἰδότες τὰς γραφάς, μὴδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ
 ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
 31 ^{c-1} ἐν οὐρανῷ εἰσι. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν,
 32 οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ἐγὼ ^{Exod. 3. 6}
 εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;
 33 οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ^{a-1} νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες
 οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδου- ^{Mark 12. 28:}
 35 καίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ^{cp Luke 10. 25}
 36 αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν ^{c-1}, Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ
 37 μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ^{f-1} εἶπεν αὐτῷ, Ἀγαπήσεις Κύριον ^{Deut. 6 5.}

^z add οἱ
 A.S.M.

^a add καὶ
^d add Θεὸς

^b οὖν ἀναστήσει
^e add καὶ λέγων

^c add τοῦ Θεοῦ
^f add Ἰησοῦς

τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ 38
 I. evit. 19. 18. πρώτη¹ ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία ^h αὕτη¹, Ἀγαπήσεις τὸν 39
 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς 40
 ὅλος ὁ νόμος ¹ κρέμαται καὶ οἱ προφῆται¹.
 Mark 12. 35, Συναγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ 41
 Luke 20. 41¹ Ἰησοῦς λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς 42
 ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, Τοῦ Δαβὶδ. λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν 43
 P. 110 (109) Δαβὶδ ἐν Πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ 44
 1. Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς
 ἐχθρούς σου ¹ ὑποκάτω¹ τῶν ποδῶν σου; εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ 45
 αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ 46
 ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Cp. Luke 11
 39 sqq. also
 Mark 12. 38
 sqq., Luke 20.
 40 sqq

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς **23**
 αὐτοῦ λέγων, Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμ- 2
 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν 3
^{k-} ¹ ποιήσατε καὶ τηρεῖτε¹. κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ
 ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι. δεσμεύουσι ^m δὲ¹ 4
 φορτία βαρέα ⁿ καὶ δυσβάστακτα¹, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς
 ὤμους τῶν ἀνθρώπων· ὁ αὐτοὶ δὲ τῷ¹ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ
 θέλουσι κινήσαι αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι 5
 πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι ^p γὰρ¹ τὰ
 φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα ^{q-} ¹, φι- 6
 λοῦσι ^r δὲ¹ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρω-
 τοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς 7
 ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ^s ῥαββί¹. ὑμεῖς 8
 δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ ^t διδάσκαλος¹

^g πρώτη καὶ μεγάλη A.S.M.

^k κρίμαται ^j ὑποπόδιον

^m γὰρ ⁿ om. καὶ δυσβάστακτα M.

τῶν ἱματίων αὐτῶν ^r τε

^h αὕτη A.S.M.

^k add τηρεῖν

^o τῷ δὲ

^s ῥαββί, ῥαββί

¹ καὶ οἱ προφῆται

¹ τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε

^p δὲ ^q add

^t καθηγητής

- 9 ^{u-l} πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε, καὶ πατέρα μὴ καλέ-
σητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ
10 ^v οὐράνιος^l. μὴδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν
11 ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν
12 διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσῃ ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ
ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.
- 13 Οὐαὶ ^x δὲ^l ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι
κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν. ^{v-l}
- 15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περι-
άγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσή-
λυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γέεννης διπλό-
τερον ὑμῶν.
- 16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες, ^a Ὃς ἂν ὁμόσῃ ἐν
τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ,
17 ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστίν; ὁ χρυσός;
18 ἢ ὁ ναὸς ὁ ^a ἁγιάσας^l τὸν χρυσόν; καί, ^a Ὃς ἂν ὁμόσῃ ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ
19 ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. ^{a-l} τυφλοί· τί γὰρ μείζων; τὸ δῶρον;
20 ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν ὁμόσας ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ·
21 καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι
22 αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ
Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
- 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀπο-
δεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ
ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον

^u add ὁ Χριστός ^v ἐν τοῖς οὐρανοῖς ^x om. δὲ S. ^y add
ver. 14 οὐαὶ (δὲ S.) ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε
τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσεις μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε
περισσότερον κρίμα. A.S.M.; transp. vv. 13, 14 S. ^a ἁγιάζων ^a add
μωροὶ καὶ

καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ^b δὲ ἔδει ποιῆσαι, ^c κάκεινα μὴ ἀφεί-
ναι^d. ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ ²⁴
κάμηλον καταπίνοντες.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθα- ²⁵
ρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ
γέμουσιν ἐξ ἄρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθά- ²⁶
ρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα
γέννηται καὶ τὸ ἐκτὸς ^d αὐτοῦ^e καθαρὸν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρο- ²⁷
μοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται
ῥαῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκα-
θαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώ- ²⁸
ποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἔστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκο- ²⁹
δομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα
τῶν δικαίων, καὶ λέγετε, Εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέ- ³⁰
ρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν
προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἔστε τῶν φονευ- ³¹
σάντων τοὺς προφῆτας. καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν ³²
πατέρων ὑμῶν. ὀφείετε, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ ³³
τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ³⁴
πρὸς ὑμᾶς προφῆτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ^e ἐξ
αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώ-
σετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς
πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ³⁵
ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ
αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ
ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα ³⁶
πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Cp Luke 11.
49.

Cp Gen. 4. 8,
2 Chr. 24. 21.

Cp. Luke 13
34.

Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας ³⁷

^b om. δὲ

^c ἀφίεναι

^d αὐτῶν

^e add καὶ

καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις
ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει
ὁρnis τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελή-
38, 39 σατε. ἰδοῦ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ^f ἔρημος¹. λέγω
γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε, Εὐλογη- Cp Ps 118
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. (117) 26.

24 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ^g ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο¹. καὶ Mark 13 1,
προσηλθὼν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς Luke 21 5.
2 τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ^{h-1} ἀποκριθεὶς¹ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε
πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ
3 λίθον, ὃς οὐ ¹⁻¹ καταλυθήσεται. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ
τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν
λέγοντες, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον
4 τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε, μὴ τις ὑμᾶς
5 πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
γοντες, Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.
6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων¹ ὁρᾶτε,
μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ ^{k-1} γενέσθαι· ἀλλ' οὐπω ἐστὶ τὸ
7 τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ
βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ ¹⁻¹ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους·
8, 9 πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς
εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισοῦμενοι
10 ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ τότε σκαν-
δαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους· παραδώσουσι, καὶ μισή-
11 σουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται,
12 καὶ πλανήσουσι πολλούς· καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνο-
13 μίαν ψυγῇσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
14 τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέ-

^f om ἔρημος M.^g ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ^h add Ἰησοῦς¹ om. ἀποκριθεὶς¹ add μὴ^k add πάντα¹ add καὶ λοιμοὶ

λιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἦξει τὸ τέλος.

Mark 13. 14,
Luke 21. 20.
cp Dan 9. 27,
12. 11.

“Οταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρηθὲν 15 διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὃ ἀναγινώσκων νοείτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ 16 τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἄραι ^m τὰ ^l ἐκ 17 τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἁγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω 18 ἄραι ⁿ τὸ ἱμάτιον ^l αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις 19 καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε 20 δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ ^{o-l} σαββάτω· ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ’ ἀρχῆς 21 κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ’ οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολο- 22 βώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθῃ πᾶσα σὰρξ· διὰ 23 δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε 24 ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώ- 25 σουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν 26 ὑμῖν, Ἰδοὺ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ, μὴ ἐξέλθῃτε· Ἰδοὺ, ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται 27 ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ^{p-l} ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ^{q-l} ἐὰν ᾗ τὸ πτώμα, 28 ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ αἱετοί.

Mark 13. 24
sqq.; cp. Luke
21. 25 sqq.

Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος 29 σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ 30 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό- 31 μενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης

Cp. 16. 27, 26.
64, Dan. 7. 13.

- 31 πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος
 ἡ φωνῆς[†] μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ
 τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.
- 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ Maik 13 28,
 κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώ- Luke 21 29.
 σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε πάντα
 34 ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα
 35 γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 36 μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ¹ Cp Acts 1. 7.
 ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, ² οὐδὲ ὁ
 37 υἱός,[†] εἰ μὴ ὁ πατὴρ ¹ μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Cp Luke 17
 Νῶε, οὕτως ἔσται ¹ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ^{2d} sqq
- 38 ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ² ἐκείναις[†] ταῖς πρὸ τοῦ
 κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐγκα-
 39 μίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ Cp Gen 7 13
 οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἥλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας,
 40 οὕτως ἔσται ¹ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε
 δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ² ἓς παραλαμβάνεται, καὶ ³ ἓ-
 41 εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσιν ἐν τῷ ² μύλῳ[†]· μία παραλαμβάνε-
 42 νεται, καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα
 43 ἡμέρᾱ[†] ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ
 ἥδει ὁ οἰκοδομητὴς ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρη-
 γόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.
 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε
 45 οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος Cp. Luke 12
 καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ¹ ἐπὶ τῆς ² οἰκετείας[†] ⁴².
 46 αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ· μακάριος
 ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσῃ ποιοῦντα

[†] om. φωνῆς M.² add τῆς³ om. οὐδὲ ὁ υἱός, A.S.M.¹ add μου ² add καὶ² om. ἐκείναις³ add ὁ² μύλων² ὥρα¹ add αὐτοῦ² θεραπείας

οὕτως· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ 47
καταστήσει αὐτόν. ἔαν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δούλος ἐκεῖνος ἐν 48
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου ^{a-1}, καὶ ἄρξηται 49
τύπτειν τοὺς συνδούλους ^o αὐτοῦ¹, ^f ἐσθήη¹ δὲ καὶ ^g πίνηη¹ μετὰ
τῶν μεθυόντων, ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ 50
ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧρα ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει 51
αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ- 25
θένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς
ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ᾗσαν ἐξ αὐτῶν ¹ μωραί¹, 2
καὶ ¹⁻¹ πέντε ¹ φρόνιμοι¹. ^k αἱ γὰρ¹ μωραί, λαβοῦσαι τὰς 3
λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ 4
φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν
λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν 5
πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, 6
Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ¹⁻¹. ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε 7
ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς
λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον, Δότε 8
ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται,
ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε ^m οὐ μὴ¹ 9
ἄρκεσθι ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε ⁿ⁻¹ μᾶλλον πρὸς τοὺς πω-
λοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν 10
ἀγοράσαι ἤλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ
εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται 11
καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε, κύριε, ἀνοιξον
ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα 12
ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν 13
ᾧραν ^{o-1}.

^a add ἐλθεῖν ^e om. αὐτοῦ ^f ἐσθίειν ^g πίνειν ^h φρό-
νιμοι ⁱ add αἱ ^j μωραί ^k αἵτινες ^l add ἔρχεται
^m οὐκ ⁿ add δὲ ^o add ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται

14 Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δού- Cp Luke 14;
 15 λους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ^{12 sqq.}
 ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν
 16 ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἠ ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς¹ ὁ τὰ
 πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν
 17 ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν 9-¹
 18 ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξε ἡ γῆν¹, καὶ
 19 ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον
 πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει
 20 μετ' αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
 βὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε
 τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα
 21 10-¹. ἔφη ἡ¹ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 22 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ
 ὁ τὰ δύο τάλαντα 11-¹ εἶπε, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέ-
 23 δωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα 12-¹. ἔφη αὐτῷ ὁ
 κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς
 πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 24 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰλη-
 φὼς εἶπε, Κύριε, ξγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων
 25 ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ
 φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἐκρύψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε,
 26 ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ,
 Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα,
 27 καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ
 ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην
 28 ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον,
 29 καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ
 δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται. 13 τοῦ δὲ¹ μὴ ἔχοντος, καὶ

¹ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευθεὶς δὲ ⁹ add καὶ αὐτὸς ¹² ἐν τῇ γῇ
¹ add ἐπ' αὐτοῖς ¹ add δὲ ¹¹ add λαβὼν ¹² ἀπὸ δὲ τοῦ

ὃ ἔχει ἀρθῆσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκ- 30
βάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Cr 16 27. "Οταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ 31
πάντες οἱ ὡ-¹ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνον

Cr John 5 27, δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ 32
Acts 10 42, ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν
14 10, 2 Cor.
5 10, Rev. 20. ἀφοριεῖ τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στησεῖ τὰ μὲν 33
12, πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. τότε 34

ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι
τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν
βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπέινασα γάρ, καὶ ἐδώ- 35
κατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην,
καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἡσθένησα, 36
καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς
με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες, Κύριε, 37
πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ
ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ 38
γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν 39
φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς 40
ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἄμην λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων
τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε 41
ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, ²-¹ κατηρα-
μένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ
καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπέινασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ 42
μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην, καὶ 43
οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενής,
καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται- 44
ται ²-¹ καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα,
ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ

¹ add ἄγγελοι² add οἱ² add αὐτῷ

45 οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων,
 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν
 46 ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι
 εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους ^{Mark 14. 1,}
^{Luke 22. 1.}

2 τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο
 ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί-
 3 δοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι, τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς ^{b=1}
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως
 4 τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν
 5 κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ
 ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος ^{Mark 14. 3,}
^{John 12. 3:}
 7 τοῦ λεπροῦ προσήλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα ^{cp. Luke 7. 37}

βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν ἐπὶ ^{a=1} τῆς κεφαλῆς¹ αὐτοῦ ἀνακει-
 8 μένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ^{a=1} ἠγανάκτησαν λέγοντες,
 9 Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῇ; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^{a=1} πρᾶθῆναι
 10 πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν
 11 εἰργάσατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ'
 12 ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
 μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με
 13 ἐποίησεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἔαν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον
 τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
 εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

14 Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας ^{Mark 14. 10,}
^{Luke 22. 3.}
 15 Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, ^{cp. John 13. 2.}

κάγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ^{cp. 27. 3,}
^{Zech. 11. 12.}
 16 ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐξήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁγύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ^{Mark 14. 12,}
^{Luke 22. 7.}

^b add καὶ οἱ γραμματεῖς
 τὸ μύρον

^c τὴν κεφαλὴν

^d add αὐτοῦ

^e add

Ἰησοῦ λέγοντες ¹⁻¹, Που θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, 18 καὶ εἴπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι ¹. πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ 19 ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὥφρας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ 20 τῶν δώδεκα ^h μαθητῶν ¹. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν 21 λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι 22 σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ¹ εἰς ἕκαστος ¹, Μῆτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ¹ τὴν 23 χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ ¹, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ 24 ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἑκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρωπος ἐκείνος. ἀπο- 25 κριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν εἶπε, Μῆτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν 26 ὁ Ἰησοῦς ^{k-1} ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ¹ δούς τοῖς μαθηταῖς ¹ εἶπε, Δάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ^{m-1} ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς 27 λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, 28 τὸ τῆς ⁿ⁻¹ διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου 29 τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

Mark 14. 18,
Luke 22. 21,
John 13. 21.

Mark 14. 22,
Luke 22. 19,
1 Cor 11. 23
cp. John 6. 51.

Cr. Exod. 24.
8

Mark 14. 26.

Mark 14. 27.

Cr. Zech. 13. 7.

Cr. 28. 7.

Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 30
Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθή- 31
σεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, Πατάξω
τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς.
μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προᾶξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 32

^f add αὐτῷ ^g ἐστιν S. ^h om. μαθητῶν A.S.M. ⁱ ἕκαστος
αὐτῶν ^j ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα ^k add τὸν ^l ἐδίδου τοῖς
μαθηταῖς καὶ ^m add τὸ A.S.M. ⁿ add καινῆς A.S.M.

- 33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ^{ο-1} πάντες σκανδα-
 34 λισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη ^{Mark 14 30}
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτί, πρὶν ^{cp Luke 22 34, John 13 38}
 35 ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος,
 Κὰν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.
 ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον ^{Mark 14 32,}
 Γεθσημανῇ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς ¹ αὐτοῦ, Καθίσατε αὐ- ^{Luke 22 39,}
 37 τοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν ² ἐκεῖ προσεύξωμαι¹. καὶ παραλαβὼν
 τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι
 38 καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περιλύπος ἐστιν ἡ ψυχὴ
 μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.
 39 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπescen ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευ- ^{Cp John 12 27, Heb. 5. 7}
 χόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω
 ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ'
 40 ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὕρισκει αὐτοὺς
 καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν
 41 ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,
 ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον,
 42 ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο
 λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο ¹⁻¹ παρελθεῖν ¹⁻¹,
 43 ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθὼν
¹ πάλιν εὔρεν αὐτοὺς¹ καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφ-
 44 θαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς ² πάλιν ἀπελθὼν¹
 προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν ² πάλιν¹.
 45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς ³⁻¹, καὶ λέγει αὐτοῖς,
 Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα,
 καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.
 46 ἐγείρεσθε, ἀγωμεν· ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

^ο add καὶ
ποτήριον
θὼν πάλιν

^π om. αὐτοῦ
² add ἀπ' ἐμοῦ
² om. πάλιν

¹ προσεύξωμαι ἐκεῖ
¹ εὕρισκει αὐτοὺς πάλιν
³ add αὐτοῦ

² add τὸ
² ἀπελ-

Mark 14. 43,
Luke 22. 47,
John 18. 3.

Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδού, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα 47
ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων
ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παρα- 48
διδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω,
αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ 49
Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ 50
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε, ἡ ἐφ' ἧς πάρει.^α τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν
αὐτόν. καὶ ἰδού, εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα 51
ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ 52
Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς·
πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολούνται.
ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄ-^β παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, 53
καὶ παραστήσει μοι ἄρτι^β πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας
ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ 54
γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς 55
ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων συλλαβεῖν
με; καθ' ἡμέραν ὁ ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμενος διδάσκων^γ, καὶ
οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν 56
αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες
αὐτὸν ἔφυγον.

Mark 14. 53,
Luke 22. 54:
cp John 18.
12, 24.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν 57
τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνή-
χθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως 58
τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ
τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἄ-^δ καὶ τὸ 59
συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ,
ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ ὁ εὖρον^ε πολλῶν ἔ- 60
προσ-

^α ἐφ' ἧς πάρει; ^β add ἄρτι - ^γ om. ἄρτι ^δ πρὸς ὑμᾶς
ἐκαθεζόμενος διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ ^ε add καὶ οἱ πρεσβύτεροι ^ε εὖρον
καὶ ^ε ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὖρον.

ἐλθόντων ψευδομαρτύρων.¹ ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο 8-¹
 61 εἶπον, Οὗτος ἔφη, Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, Cp John 2 19.
 62 καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ
 ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σου κατα-
 63 μαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ¹¹⁻¹ ὁ ἀρχιερεὺς
 εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα
 64 ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἀρτι ὠψεσθε Mark 14 62,
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως cp Luke 22 69.
 65 καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιε-
 ρεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι Ἐβλασφήμησε· τί Mark 14 64.
 ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασ-
 66 φημίαν ¹⁻¹. τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἐνοχος Cp John 10.
 67 θανάτου ἐστί. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ^{33, 19, 7,}
 68 ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες, Προφήτευσον
 ἡμῖν, Χριστέ· τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;
 69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν Mark 14 66,
 αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ ^{Luke 22 55:}
 70 Γαλιλαίου. ὁ δὲ ἡρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ ^{cp. John 18.}
 71 οἶδα τί λέγεις. ἐξεληθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν
 αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ
 72 τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἡρνήσατο μεθ' ὅρκου ὅτι Οὐκ
 73 οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες
 εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ
 74 λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο ^κ καταθεματίζειν¹
 καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ
 75 ἐφώνησε. καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ
 εἰρηκότος ¹⁻¹ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ
 με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

27 Πρῶτας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρ- Mark 15 1:
 cp Luke 22.
 66.

⁸ add ψευδομαρτύρες ¹¹ add ἀποκριθεὶς ¹ add αὐτοῦ ^κ κατανα-
 θεματίζειν ¹ add αὐτῷ

Luke 23. 1,
John 18. 28.

χιερείς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέ- 2
δωκαν ^{m-l} Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Cp 26. 15

Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδὼς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, 3
μεταμεληθεὶς ⁿ ἔστρεψε ^l τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχι-
ερεῦσι καὶ ^{o-l} πρεσβυτέροις λέγων, Ὁμάρτον παραδοὺς 4
αἷμα ⁿ ἀθῶον^l. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. καὶ 5
ρίψας τὰ ἀργύρια ^a εἰς τὸν ναὸν^l ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν

Cp. Acts 1. 18.

ἀπήγγαστο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον, Οὐκ 6
ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστι.
συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ 7
κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος 8
Ἀγρὸς αἱματος ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν 9
διὰ ^x Ἱερεμίου^l τοῦ προφήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο
ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ^o ἔδωκαν^l αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ 10
κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.

Cp. Zech. 11.
13

Mark 15. 2,
Luke 23. 3,
John 18. 33

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπ- 11
ηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἰ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατ- 12
ηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ ^{t-l} πρεσβυτέρων
οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις 13
πόσα σοὺ καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς 14
οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ δὲ 15
έορτὴν εἰσθελὶ ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν
ᾔθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βα- 16
ραββᾶν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, 17
Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν; ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγό-
μενον Χριστόν; ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 18
καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν 19

Mark 15. 6,
John 18. 39,
cp. Luke 23.
18

^m add αὐτὸν Ποντίῳ ⁿ ἀπέστρεψε ^o add τοῖς ^p δίκαιον M.
^a ἐν τῷ παῶ ^x Ἱερεμίου S. ^o ἔδωκα M. ^t add τῶν

- ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
 20 πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρ-
 χιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτή-
 21 σονται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκρι-
 θείς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο
 22 ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. λέγει αὐτοῖς ὁ
 Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
 23 λέγουσι ^{u-} πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ^{v-} ἔφη, Τί γὰρ
 κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρω-
 24 θήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον
 θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι
 τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ^z τοῦ δικαίου·
 25 τούτου· ὑμεῖς ὀψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ
 26 αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν
 αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-
 δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.
 27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν ^{Mark 15. 16,}
 Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν ^{John 19. 2}
 28 σπείραν. καὶ ¹ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκεν αὐτῷ χλαμύδα
 29 κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκεν
 ἐπὶ ² τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ³ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ
 καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέ-
 30 γοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐμπτύσαντες
 εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν
 31 αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα,
 καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν
 εἰς τὸ σταυρῶσαι.
 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι ^{Mark 15. 21,}
 Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. ^{Luke 23. 26}
 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγό-

^u add αὐτῷ
σαντες M.

^v add ἡγεμῶν
^z τὴν κεφαλὴν

^z οἱ. τοῦ δικαίου M.
³ ἐπὶ τὴν δεξιὰν

¹ ἐνδύ-

Cp Ps 69
(68). 21.

μενος Κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ^bοῖνον¹ μετὰ χολῆς 34
μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες 35

Cp Ps 22
(21) 18.

δὲ αὐτὸν διεμέρισαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον·
οἱ¹ καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκεν 36, 37
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην,

Cp Is. 53. 12. Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυ- 38
ροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐω-

Cp Ps 22
(21) 7

Cp 26. 61,
John 2. 19

νύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν κινούμεντες 39
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ 40
ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
Θεοῦ, καταβῆθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ^{a-1} καὶ οἱ ἀρχι- 41
ερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων
ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ^oσῶσαι.¹ ⁱ⁻¹ 42
βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστί· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,
καὶ πιστεύσομεν ^eἐπ' αὐτόν¹. πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ^ρύσά- 43
σθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.

Cp Ps. 22
(21). 8.

Mark 15. 32 :
cp Luke 23
39

τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον 44
αὐτῷ.

Mark 15. 33,
Luke 23. 44

Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν 45
ἕως ὥρας ἑννάτης. περὶ δὲ τὴν ἑννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ 46

Ps. 22 (21). 1 Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων, Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί;
τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς 47
δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι ^hἭλιαν¹ φωνεῖ

Cp John 19.
29, 1's. 69 (68)
21.

οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον 48
πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμφ, ἐπότιζεν αὐτόν· οἱ δὲ 49
λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος σῶσων αὐτόν.
ⁱ⁻¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. 50
καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ 51

^b ὄξος ^o add ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου, Διεμέρισαντο
τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. ^a add

δὲ ^o σῶσαι; M. ^f add εἰ ^s αὐτῷ ^h Ἥλιαν S.

ⁱ add ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ
καὶ αἷμα, M.

ἀνωθεν ἕως κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεψύχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη-
 53 μένων ἀγίων ἠγέρθη, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ
 τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ ἐνε-
 54 φανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα,
 ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.
 55 ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι,
 αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦ- Cr. Luke 8. 2.
 56σαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ
 Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.
 57 Ὁ ψῆς δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀρι- Mark 15 42,
 μαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ· Luke 23 50,
 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. John 19. 38.
 59 τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι ¹⁻¹. καὶ λαβὼν τὸ
 60 σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρῷ, καὶ ἔθηκεν
 αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ·
 καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.
 61 ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθή-
 μенаι ἀπέναντι τοῦ τάφου.
 62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθη-
 63σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες,
 Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκείνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ Cr. 16 21, 17.
 64 τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν ^{23, 20 19}
 τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ^{k-1} κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, Ἐγέρθη ἀπὸ
 τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρὸν τῆς πρώτης.
 65 ἔφη ¹⁻¹ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κουστωδίας· ὑπάγετε,
 66 ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο
 τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Mark 16 1,
Luke 24 1.
cp John 20. 1.

Ἄλλοι δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, 28

ἦλθε Μαρία ἡ Μαгдаληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι
τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ 2
Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ^m καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε
τὸν λίθον ⁿ⁻¹, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα 3
αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσπερ χιῶν.
ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ 4
ἐγένοντο ὥσπερ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς 5
γυναιξί, Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν
ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡγέρθη γάρ, καθὼς 6
εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος¹. καὶ 7
ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη
ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἰδοὺ, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν·
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ, εἶπον ὑμῖν. καὶ ^p ἀπελθοῦσαι¹ 8
ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημεῖου, μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης,
ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ^{a-1} καὶ ἰδοὺ, ὁ 9
Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων, Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦ-
σαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.
τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγ- 10
γεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
κάκεῖ με ὄψονται.

Cp. 12 40,
16 21, 17 23,
20. 19.

Cp. 26. 32.

Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόν- 11
τες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ
γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμ- 12
βούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις
λέγοντες, Εἰπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες 13
ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο 14
ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθη- 15

^m om. καὶ ⁿ add ἀπὸ τῆς θύρας ^o om. ὁ Κύριος Μ. ^p ἐξέλ-
θοῦσαι ^a add ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,

σαν· καὶ διεφθίμισθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

- 16 Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
 17 εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτόν
 18 προσεκύνησαν^{κ-1}· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς
 ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ
 19 καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, Mark 16 15
 βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ Cp. John 3 5.
 20 καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα
 ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας
 τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ^{κ-1}

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

- 1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ¹.
 2 ^β Καθὼς¹ γέγραπται ἐν ^ο τῷ Ἑσαίᾳ τῷ προφήτῃ¹, Ἰδοὺ, Mal 3 1,
 ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς Is 40. 3
 3 κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ^{α-1}. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους
 4 αὐτοῦ· ἐγένετο Ἰωάννης ^ο ὁ¹ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ Matt 3. 1,
 5 κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ Luke 3. 3,
 ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱερο-
 σολυμίται ¹ πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο¹ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ
 6 ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἦν δὲ
 Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην
 περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

^κ add αὐτῷ ^α add ἀμήν. ^α om. υἱοῦ τοῦ Θεοῦ M. ^β ὡς
^ο τοῖς προφήταις A S.M. ^α add ἔμπροσθέν σου ^ο om. ὁ ¹ καὶ
 ἐβαπτίζοντο πάντες

Matt. 3. 11,
Luke 3. 15,
John 1. 19.

καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, 7
οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψαι λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ. ἐγὼ ^{ε-1} ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει 8
ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Matt. 3. 13,
Luke 3. 21
cp. John 1. 32.

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ 9
Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν
Ἰορδάνην. καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ^h ἐκ ¹ τοῦ ὕδατος εἶδε σχιζο- 10
μένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ Πνεῦμα ¹ ὥς ¹ περιστερὰν κατα-
βαῖνον ἐπ' αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, Σὺ εἶ ὁ 11
υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ^κ σοὶ ¹ εὐδόκησα.

Matt. 4. 1,
Luke 4. 1.

Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. 12
καὶ ἦν ¹⁻¹ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος 13
ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι
διηκόνουν αὐτῷ.

Matt. 4. 12.

Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς 14
τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσω τὸ εὐαγγέλιον ^{m-1} τοῦ Θεοῦ, καὶ 15
λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Matt. 4. 18,
Luke 5. 1.

ⁿ Καὶ παράγων ¹ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε 16
Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν ^o τοῦ Σίμωνος ¹ ἁμφιβάλ-
λοντας ¹ ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ ἄλιεῖς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς 17
ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἄλιεῖς
ἀνθρώπων. καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ^{a-1} ἠκολούθησαν 18
αὐτῷ. καὶ προβὰς ^{r-1} ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε- 19
δαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ
πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα. καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· 20
καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ, μετὰ
τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Luke 4. 31.

Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναοὺμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάβ- 21

g add μὲν
τῆς βασιλείας
βληστρον

h ἀπὸ
ⁿ Περιπατῶν δὲ
^a add αὐτῶν

1 ὥσει
ⁿ αὐτοῦ
^r add ἐκείθεν

κ φ

1 add ἐκεῖ
^m add
^p βάλλοντας ἀμφί-

22 βασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε. καὶ ἐξεπλήσ- Cp. Matt 7. 29.

σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς

23 ἔξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ εὐθύς¹ ἦν ἐν

τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ

24 ἀνέκραξε λέγων, ὁ τίς¹ ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες

25 ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδ' αὖτε σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ

ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ

26 αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ

27 ὡς φωνήσαν¹ φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἐθαμβή-

θησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ὁ αὐτοὺς¹ λέγοντας, Τί

ἐστι τοῦτο; ὁ διδαχὴ καινὴ¹ ὁ κατ' ἔξουσίαν καὶ τοῖς

πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.

28 ἔξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθύς ὁ πανταχοῦ¹ εἰς ὅλην τὴν

περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

29 Καὶ εὐθέως, ἐκ τῆς συναγωγῆς ὁ ἐξελθόντες, ἦλθον¹ εἰς Matt 8 14,
τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Luke 4. 38.

30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως

31 λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἡγειρεν αὐτὴν

κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός ὁ-¹,

καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32 Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν Matt 8 16,
33 πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ Luke 4. 40.

34 πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθεράπευσε

πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ

ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾗθεισαν

αὐτόν ὁ-¹.

35 Καὶ πρῶτ' ὁ ἐννυχᾶ¹ λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν Luke 4. 42

36 εἰς ἔρημον τόπον, ἀκεῖ προσήνχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτόν

37 ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· καὶ ὁ εὗρον αὐτόν, καὶ ὁ λέγουσιν

¹ om. εὐθύς ¹ ὁ πα, τί ¹ κράξαν ¹ αὐτοὺς S. ¹ τίς

ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ¹ add ὅτι ¹ om. πανταχοῦ ¹ ἐξελθόν,

ἦλθεν M. ¹ add εὐθέως ¹ add Χριστὸν εἶναι M. ¹ ἐννυχον

¹ εὐρόντες αὐτόν

αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσί σε. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀγωμεν 38
 ἡ ἀλλαχοῦ¹ εἰς τὰς ἔχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κακέῃ κηρύξω
 εἰς τοῦτο γὰρ ^h ἐξῆλθον¹. καὶ ¹ ἦλθε¹ κηρύσσων ^k εἰς τὰς 39
 συναγωγὰς¹ αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια
 ἐκβάλλον.

Matt 8 2,
 Luke 5 12

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτόν, ¹ καὶ 40
 γονυπετῶν αὐτόν,¹ καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς, δύνασαι
 με καθαρίσαι. ^m καὶ¹ σπλαγχνισθεὶς, ἔκτεινας τὴν χεῖρα, 41
 ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ ⁿ⁻¹ 42
 εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. καὶ 43
 ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ, 44

Cp Levit 14.
 2 49q

Ὁρα, μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλ' ὑπάγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ
 ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε
 Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν 45
 πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν
 δύνασθαι φανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις
 τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν ὅ πάντοθεν¹.

Matt. 9 1,
 Luke 5 17.

Καὶ ^p εἰσελθὼν πάλιν¹ εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ^{a-1} 2
 ἡκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ ^{x-1} συνήχθησαν πολλοί, 2
 ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει
 αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται ^q φέροντες πρὸς αὐτόν παρα- 3
 λυτικὸν¹ αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι ¹ προσ- 4
 εγγίσαι¹ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην.
 θπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ
 παραλυτικὸς κατέκειτο. ^u καὶ ἰδὼν¹ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν 5
 αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνταί ^x σου¹ αἱ
 ἁμαρτίαι ^{y-1}. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ κατῳ- 6
 μενοὶ καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τί οὗτος 7

^g om. ἀλλαχοῦ ^h ἐξῆλθον ⁱ ἦν ^k ἐν ταῖς συναγωγαῖς
¹ om. καὶ γονυπετῶν αὐτόν, M. ^m ὁ δὲ Ἰησοῦς ⁿ add εἰπόντος
 αὐτοῦ ^o πανταχόθεν ^p πάλιν εἰσῆλθεν ^q add καὶ ^r add
 εὐθέως ^s πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες ^t προσενέγκα M.
^u ἰδὼν δὲ ^x σοι ^y add σου

οὕτω *λαλεῖ; βλασφημεῖ¹ τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ
8 μὴ εἷς, ὁ Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι
αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, *λέγει² αὐτοῖς,
9 Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν
εὐκοπώτερον; εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέωνταί³ σου⁴ αἱ
ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ὑγείραι, καὶ ἄρῶν σου τὸν κράββατον,
10 καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
ἄνθρωπου⁵ ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι⁶ ἁμαρτίας, (λέγει τῷ παρα-
11 λυτικῷ) Σοὶ λέγω, ἔγειραι, ^{α-1} ἄρῶν τὸν κράββατόν σου,
12 καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἡγέρθη ^{α-1}, καὶ ^εεὐθὺς⁷
ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστα-
σθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὐδέποτε
οὕτως εἶδομεν.

13 Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
14 ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε ^{Matt 9 9.}
Δενὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ ^{Luke 5. 27.}
λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.
15 καὶ ἐγένετο ^{β-1} κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ^αἠκολούθουν⁸
16 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς ¹τῶν Φαρισαίων⁹, ἰδόντες ^ιὅτι
ἐσθίει¹⁰ μετὰ τῶν ^κἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν¹¹, ἔλεγον τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ ¹ὅτι Μετὰ¹² τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν
17 ἐσθίει¹³ καὶ πίνει.¹⁴ καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς,
Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς ^{α-1}.
18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ¹⁵ Φαρισαῖοι¹⁶ νηστεύ- ^{Matt. 9. 14,}
οντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ ^{Luke 5 33.}

* λαλεῖ βλασφημίας; ^α εἶπεν ^β σοι ^ο ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς
^α add καὶ ^ο add εὐθέως ^ε om. εὐθὺς ^β add ἐν τῷ ^η ἠκολού-
θησαν ^κ αἱ οἱ Φαρισαῖοι A.S.M. ^ι αὐτὸν ἐσθίοντα ^κ τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ¹ Τί τοῖς μετὰ ¹³ καὶ πίνει, A.S.: om. καὶ πίνει M.
¹⁴ add εἰς μετάνοιαν ^ο τῶν Φαρισαίων

Ἰωάννου καὶ οἱ ὁ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 19 Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν 20 ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ᾗ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 21 οὐδεὶς ἐπίβλημα βákους ἀγνάφου 21 ἐπιγράφει ἐπὶ ἡμάτιον παλαιὸν. εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα 22 ἀπ' αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνε-ται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς παλαιός. 22 εἰ δὲ μή, 23 ῥήξει ὁ οἶνος 24 τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος 25 ἀπόλλυται. καὶ οἱ ἀσκοί 26 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς καινούς 27.

Matt. 12. 1,
Luke 6. 1:
cp Deut. 23.
25 (24. 1).

1 Sam. 21. 6

Cp. Levit. 24
9.

Matt. 12. 9,
Luke 6. 6.

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διαπορεύεσθαι διὰ 23 τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τῶν λυόντων τοὺς στάχους. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, 24 Ἰδε, τί ποιοῦσι 25 τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι; καὶ 26 ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε 27 χρεῖαν ἔσχε καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς 28 εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ 29 ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι 30 φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, 31 32 καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον. ὥστε κύριός ἐστιν 33 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἦν ἐκεῖ 34 ἄν-θρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν 2 εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

ὁ om. μαθηταὶ ᾗ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις 2 add καὶ ἡ ἡμέρῃ
παλαιῶ 1 om. ἀπ' 2 ῥήξει 3 add ὁ νέος 4 ἐκχέεται,
5 add ἀπολλοῦνται 6 add βλητέον 7 παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς
σάββασιν 8 add ἐν 9 add αὐτόν 10 add τοῦ A.S.M. 11 om. καὶ

- 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἔτι τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν¹, Ἐγείραι
 4 εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἐξεστι τοῖς σάββασιν ἀγα-
 θοποιῆσαι; ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀποκτεῖναι;
 5 οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς,
 συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ
 ἀνθρώπῳ, Ἐκτεῖνον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπο-
 6 κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ^{h-1}. καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι Cp. 12. 13
 εὐθέως μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν συμβούλιον ἐποιοῦν κατ' αὐτοῦ,
 ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.
 7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς¹ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε¹
 πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολλὸν πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας Cp. Matt 4.
 8 ἠκολούθησαν^{k-1}. καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσο-²⁵
 λύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ
 1-1 περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἠκούοντες¹ ὅσα
 9 ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα
 πλοῖαριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν
 10 αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα
 11 αὐτοῦ ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ
 ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε
 12 λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα
 αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι.
 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὗς ἠθέλεν Luke 6. 12.
 14 αὐτός· καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησε δώδεκα, n-1
 ἵνα ὧσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,
 15, 16 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν^{o-1} ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· p-1 καὶ Cp. Matt 10.
 2, John 1 42
 17 ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰακώβον τὸν τοῦ
 Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπ-
 18 ἔθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὃ ἐστὶν Ὅτιοι βροντῆς· καὶ

⁸ ἐξηραμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα ^h add ὑγῆς ὡς ἡ ἄλλη ¹ ἀνε-
 χώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ^k add αὐτῷ ¹ add οἱ ^m ἀκού-
 σαντες ⁿ add οὗς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, M. ^o add θερα-
 πεύειν τὰς νόσους καὶ P add καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα· M.

Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον,
καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον,
καὶ Σίμωνα τὸν ᾠΚαναῖον¹, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς 19
καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Καὶ ἔρχεται² εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν³ ὁ⁴ ὄχλος, 20
ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς⁵ μὴδὲ⁶ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκού- 21
σαντες οἱ παρ αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν. ἔλεγον γὰρ
ὅτι Ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- 22
βάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος 23
αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς
Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, 24
οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' 25
ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύνησεται⁷ σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη·
καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη⁸, οὐ 26
δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. Ἔτι⁹ οὐ δύναται 27
οὐδεὶς¹⁰ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ
διαρπάσαι,¹¹ ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεσθή- 28
σεται¹² τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα¹³, καὶ αἱ¹⁴
βλασφημίαι¹⁵ ὅσα¹⁶ ἀνβλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἀνβλασφημήσῃ 29
εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα,
ἀλλ' ἔνοχος ἔστιν αἰώνιου¹⁷ ἁμαρτήματος¹⁸. ὅτι ἔλεγον, 30
Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Matt. 12. 46,
Luke 8. 19.

Ἐρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ¹⁹, καὶ 31
ἔξω ἐστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτόν. καὶ 32
ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν·²⁰ καὶ λέγουσιν²¹ αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ
μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσί σε. καὶ ἀποκρι- 33

¹ Κανανίτην ² ἔρχονται ³ om. ὁ ⁴ μήτε ⁵ δύναται
⁶ μεμερίσται ⁷ om. ἀλλ' ⁸ τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι, ⁹ τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων
¹⁰ om. αἱ ¹¹ ὅσας ¹² κρίσεως ¹³ ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοί
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ¹⁴ εἰπόντες δὲ ¹⁵ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων

θεις αὐτοῖς λέγει¹, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου ^h καὶ¹ οἱ ἀδελφοί
 34 μου; καὶ περιβλεψάμενος ¹ τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ¹ καθη-
 35 μένους λέγει, Ἴδε, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ^{ds} γὰρ
 ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ
 ἀδελφὴ ^{k-} καὶ μήτηρ ἐστί.

4 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ^{Matt 13 1, Luke 8 4}
¹ συνάγεται¹ πρὸς αὐτὸν ὄχλος ^m πλεῖστος¹, ὥστε αὐτὸν ⁿ εἰς
 πλοῖον ἐμβάντα¹ καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
 2 πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ^o ἦσαν¹. καὶ ἐδίδασκεν
 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ
 3, 4 αὐτοῦ, Ἀκούετε· ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι· καὶ
 ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ
 5 ἦλθε τὰ πετεινά ^{v-}, καὶ κατέφαγεν αὐτό. ^a καὶ ἄλλο¹
 ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ
 6 εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ^r καὶ ὅτε
 ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος¹ ἔκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
 7 ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν
 αἱ ἀκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.
 8 καὶ ^a ἄλλα¹ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν· καὶ ἐδίδου καρπὸν
 ἀναβαίνοντα καὶ ^t αὐξανόμενα¹, καὶ ἔφερεν ⁿ εἰς¹ τριάκοντα,
 9 καὶ ⁿ εἰς¹ ἑξήκοντα, καὶ ⁿ εἰς¹ ἑκατόν. καὶ ἔλεγεν ^{x-}, ^r Ὅς
 ἔχει¹ ὅτα ἀκούειν ἀκουέτω.
 10 ^a Καὶ ὅτε¹ ἐγένετο καταμύνας, ^a ἡρώτων¹ αὐτὸν οἱ περὶ
 11 αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα ^b τὰς παραβολάς¹. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς,
 Ὑμῖν ^o τὸ μυστήριον δέδοται¹ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκεί-
 12 νοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέ- ^{cp. Is. 6 9}
 ποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ
 13 συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς ^{d-}. καὶ

^h ἡ ¹ κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν ^k add μου ¹ συνήχθη
^m πολὺς ⁿ ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον ^o ἦν ^p add τοῦ οὐρανοῦ
^q ἄλλο δὲ ^r ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ^a ἄλλο ^t αὐξανοντα
^u ἐν ^x add αὐτοῖς ^y Ὁ ἔχων ^z Ὅτε δὲ ^a ἡρώτησαν ^b τὴν
 παραβολὴν ^o δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον ^d add τὰ ἡμαρτήματα

λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς
 πάσας τὰς παραβολὰς γινώσσετε; ὁ σπείρων τὸν λόγον ¹⁴
 σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ¹⁵
 ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ
 αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ^ο εἰς αὐτούς¹. καὶ οὗτοί ¹⁶
 εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ, ὅταν ἀκού-
 σωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, καὶ ¹⁷
 οὐκ ἔχουσι ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἴτα
 γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως σκανδα-
 λίζονται. καὶ ¹ ἄλλοι¹ εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάθαρτας σπειρόμενοι ¹⁸
^ε οὗτοί εἰσιν¹ οἱ τὸν λόγον ¹ ἀκούσαντες¹, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ ¹⁹
 αἰῶνος ¹⁻¹ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ
 ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἀκαρ-
 πος γίνεται. καὶ ¹ ἐκεῖνοί¹ εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν ²⁰
 σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον καὶ παραδέχονται,
 καὶ καρποφοροῦσιν ^κ ἐν¹ τριάκοντα, καὶ ^κ ἐν¹ ἑξήκοντα, καὶ
^κ ἐν¹ ἑκατόν.

Luke 8 16.
 cp Matt. 5. 15.
 Luke 11. 33.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν ²¹
 μύδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν
¹ τεθῇ¹; οὐ γάρ ἐστὶ τι κρυπτόν, ^μ ἐὰν μὴ ἵνα¹ φανερωθῇ· ²²
 οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερόν ἔλθῃ. εἴ τις ²³
 ἔχει ὥτα ἀκούειν, ἀκούετω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Βλέπετε τί ²⁴
² ἀκούετε· ἐν ^φ ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ
 προστεθήσεται ὑμῖν ^{ν-1}. ὃς γὰρ ^ο ἔχει¹, δοθήσεται αὐτῷ· ²⁵
 καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Cp Matt. 7 2,
 Luke 6 38.

Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὥς ^{ν-1} ²⁶
 ἄνθρωπος βάλη τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ²⁷
 ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ καὶ
 μηκύνῃται ὥς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ ^{α-1} ἡ γῆ καρπο- ²⁸

^ο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ¹ οὗτοί ^ε οἱ. οὗτοί εἰσιν Α.
¹ ἀκούοντες ¹ add τούτου ¹ οὗτοί ^κ ἐν ¹ ἐπιτεθῇ
^μ ὃ ἐὰν μὴ ^ν add τοῖς ἀκούουσιν ^ο ἂν ἔχῃ ^ρ add ἐὰν
^α add γὰρ

φορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρη σίτον ἐν τῷ
29 στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ
δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 Καὶ ἔλεγε, * Πῶς¹ ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ^{Matt. 13. 31,}
31 ἢ ἐν ^{Luke 13. 18.} ² τίνι αὐτὴν παραβολῇ θάμεν¹; ὥς κόκκῳ σινάπεως, ὅς,
ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, ³ μικρότερον ὢν¹ πάντων τῶν σπερ-
32 μάτων ⁴ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ
γίνεται * μείζον πάντων τῶν λαχάνων¹, καὶ ποιεῖ κλάδους
μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν ^{Matt 13. 34.}
34 λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ
ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ⁵ ἰδίῳις μαθηταῖς¹ ἐπέλυε
πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, ^{Matt. 8. 23,}
36 Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παρα-
λαμβάνουσιν αὐτὸν ὥς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ ἄλλα ²⁻¹
37 ⁶ πλοῖα¹ ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλης,
⁷ καὶ τὰ¹ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ⁸ ἡδὴ γεμί-
38 ζεσθαι τὸ πλοῖον¹. καὶ ⁹ αὐτὸς ἦν ἐν¹ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ
προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ¹⁰ ἐγείρουσιν¹ αὐτόν, καὶ λέ-
γουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;
39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ,
Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο
40 γαλήνη μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοί ¹¹ ἔστε; οὐπω¹
41 ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον
πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ
ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

* Τίτι ² ποία παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν ³ μικρότερος
⁴ add ἐστὶ ⁵ πάντων τῶν λαχάνων μείζων ⁶ μαθηταῖς αὐτοῦ
⁷ add δὲ ⁸ πλοῖαρία ⁹ τὰ δὲ ¹⁰ αὐτὸ ἡδὴ γεμίσεσθαι
¹¹ ἦν αὐτὸς ἐπὶ ¹² διεγείρουσιν ¹³ ἔστε οὕτω; πῶς οὐκ

Matth. 8 28,
Lukc 8. 26.

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν 5
 ὁ Γερασηνῶν¹. καὶ ἡ ἐξεληθόντος αὐτοῦ² ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως 2
 ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
 ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς ³ μνημασι³. καὶ 3
 οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι⁴ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι, διὰ τὸ 4
 αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεισι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι
 ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφῆθαι· καὶ
 οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέ- 5
 ρας ἐν τοῖς ⁵ μνήμασι⁵ καὶ ἐν τοῖς ⁶ ὄρεσιν⁶ ἦν κράζων καὶ
 κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ⁷ καὶ ἰδὼν⁷ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ 6
 μακρόθεν ἔδραμε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράξας φωνῇ 7
 μεγάλη ⁸ λέγει⁸, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ
 ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ 8
 αὐτῷ, Ὑξελθε, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.
 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί σοι ὄνομα; καὶ ⁹ λέγει αὐτῷ⁹, Δεγδὼν 9
 ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἔσμεν. καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, 10
 ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς 11
¹¹ τῷ ὄρει¹¹ ἀγέλη χοίρων μεγάλης βοσκομένη. καὶ παρεκάλ- 12
 εσαν αὐτὸν ¹² λέγοντες¹², Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους,
 ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ¹³ ¹³. καὶ 13
 ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς
 χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
 θάλασσαν ¹⁴ ¹⁴ ὡς δισχιλίοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.
¹⁵ καὶ οἱ ¹⁵ βόσκοντες¹⁵ αὐτοὺς¹⁵ ἔφυγον, καὶ ¹⁶ ἀπήγγειλαν¹⁶ εἰς 14
 τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. καὶ ¹⁷ ἦλθον¹⁷ ἰδεῖν τί ἐστι τὸ
 γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν 15
 δαιμονιζόμενον καθήμενον ¹⁶ ¹⁶ ἱματισμένον καὶ σωφρονούντα,
 τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ διηγή- 16

ἁ Γαδαρηνῶν ἂ ἐξεληθόντι αὐτῷ ἱ μνημείοις ἱ οὕτε ἀλύσεισι
 κ ὄρεσι ἱ μνήμασιν κ ἰδὼν δὲ κ εἶπε ὁ ἀπεκρίθη λέγων
 π τὰ ὄρη κ add πάντες οἱ δαίμονες κ add εὐθέως ὁ Ἰησοῦς
 π add ἦσαν δὲ κ οἱ δὲ κ τοὺς χοίρους κ ἀνήγγειλαν κ ἐξῆλθον
 κ add καὶ

σαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ
 17 περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν
 18 ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. καὶ ^α ἐμβαίνοντος^β αὐτοῦ εἰς τὸ
 πλοῖον παρακάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα ᾖ μετ' αὐτοῦ.
 19 ^β καὶ^γ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ἵπαγε εἰς τὸν
 οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ^ο ἀπάγγειλον^δ αὐτοῖς ὅσα
 20 σοι ὁ Κύριος ^α πεποίηκε^ε, καὶ ἡλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ
 ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ
 Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.
 21 Καὶ διαπεράσας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ
 πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν
 22 θάλασσαν. καὶ ^{ο-β} ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὄνδ- ^{Matt. 9, 18,}
 ματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ^{Luke 8, 41.}
 23 καὶ ^ε παρακαλεῖ^ζ αὐτὸν πολλὰ, λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου
 ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἔλθῶν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ^ε ἵνα^δ
 24 σωθῇ καὶ ^β ζήσῃ^η. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει
 αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.
 25, 26 Καὶ γυνὴ ^{α-β} οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, καὶ ^{Cp. Levit. 15,}
 πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ ²⁵
 παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον
 27 εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα ^α τὰ^β περὶ τοῦ Ἰησοῦ,
 ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.
 28 ἔλεγε γὰρ ὅτι ^κ Ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ^δ,
 29 σωθήσομαι. καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς,
 30 καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἵαται ἀπὸ τῆς μᾶστιγος. καὶ εὐθέως
 ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγνούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξε-
 31 ἰατίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν
 32 ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, Τίς μου ἥψατο; καὶ

^α ἐμβάντος ^β ὁ δὲ Ἰησοῦς ^ο ἀπάγγειλον ^α ἐποίησε ^ο add
 ἰδοῦ, ^ε παρακάλει ^ζ ὅπως ^β ζήσεται ^δ add τις ^ε om. τὰ
^κ Κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι

περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβη- 33
θεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα δὲ γέγονεν ¹⁻¹ αὐτῇ, ἦλθε καὶ
προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ 34
δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὑπάγε εἰς
εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὲς ἀπὸ τῆς μᾶστιγός σου.

^γΕτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου 35
λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν
διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ^μπαρακούσας¹ τὸν λόγον λαλού- 36
μενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε.
καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα ^νμετ' αὐτοῦ¹ συνακολουθήσαι, εἰ μὴ 37
Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.
καὶ ὁ ἔρχεται¹ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ 38
θόρυβον, ^νκαὶ¹ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰς- 39
ελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον
οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ^ααὐτὸς¹ 40
δὲ ἐκβαλὼν ^κπάντας¹ παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου
καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου
ἦν τὸ παιδίον ^{β-1}. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου 41
λέγει αὐτῇ, Ταλιθά, κοῦμι· ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον Τὸ
κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον 42
καὶ περιπάτει· ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ^εεὐθὺς¹
ἐκστάσει μεγάλῃ. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μηδεὶς 43
γνῶ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

Matt. 13. 54:
cp. Luke 4. 16.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ^νἔρχεται¹ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· **6**
καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου 2
σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν καὶ ^κπολλοὶ¹
ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Πόθεν οὕτω ταῦτα; καὶ
τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα ^ντούτῳ καὶ αἱ¹ δυνάμεις τοιαῦται διὰ
Cp. John 6. 42. τῶν χειρῶν αὐτοῦ ^κγινόμεναι¹; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ 3

¹ add ἐπ' ^μ εὐθέως ἀκούσας ^ν αὐτῷ ^ο ἔρχεται ^ν om. καὶ S.
^α ὁ ^κ ἅπαντας ^β add ἀνακείμενον ^ε om. εὐθὺς ^ι ἦλθεν
^κ οἱ πολλοὶ M. ^ν αὐτῷ, ὅτι καὶ ^μ γίνονται

υἱὸς Μαρίας ^α καὶ ἀδελφὸς ^β Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς 4 ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ^β καὶ ἔλεγεν ^γ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστι προφήτης ^δ ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν ^ε αὐτοῦ^β, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις 6 ἄρρώστοις ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσε. καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγε τὰς κόμας κύκλῳ διδάσκων.

- 7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀπο- ^{Matt 10 1, Luke 9 1} στέλλειν δύο δύο· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων 8 τῶν ἀκαθάρτων· καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ δὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ ^α ἄρτον, μὴ πήραν^β, μὴ 9 εἰς τὴν ζώνην χαλκόν· ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ 10 μὴ ^γ ἐνδύσθησθε^δ δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ^ε Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε ἐκείθεν. 11 καὶ ^ς εἰς ἂν τόπος μὴ δέξηται^ζ ὑμᾶς, μὴδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκείθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν 12 ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ^ς ^ζ καὶ ἐξελθόντες ^η ἐκή- 13 ρυζαί^η ἵνα μετανοήσωσι· καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἠλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἄρρώστους καὶ ἐθεράπευον. ^{Cp Jam. 5 14}
- 14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο ^{Matt. 14 1, Luke 9 7.} τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ^ι ἔλεγεν^θ ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ^κ ἐγή- γερται ἐκ νεκρῶν^θ, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις 15 ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ^ι δὲ^ι ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ 16 ἔλεγον ὅτι ^κ Προφήτης^ι, ὡς εἶς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ^κ ἔλεγεν^ι, ^ο Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, 17 οὗτος ^ο ^ι ἡγέρθη ^π ^ι. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ^{Cp. Luke 3 19, John 3. 24}

^α ἀδελφὸς δὲ ^β ἔλεγε δὲ ^γ om. αὐτοῦ ^δ πήραν, μὴ ἄρτον
^ε ἐνδύσασθαι Α. ^ς ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ^ζ add ἄμην λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
^η ἐκήρυσσον ^θ ἔλεγον Μ. ^ι ἐκ νεκρῶν ἡγέρθη ^κ om. δὲ ^λ Προ-
φήτης ἐστίν, ἢ ^μ εἶπεν ὅτι ^ν add ἔστιν αὐτὸς ^ξ add ἐκ νεκρῶν

ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν ^α-¹ φυλακῇ, διὰ
 Ἑρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὅτι
 αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἑρώδῃ ὅτι Οὐκ 18
 ἔξεστὶ σοὶ ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἑρω- 19
 διὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτείνει· καὶ οὐκ
 ἠδύνατο· ὁ γὰρ Ἑρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν 20
 ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας
 αὐτοῦ πολλὰ ^γἠπόρει¹, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουε. καὶ γενο- 21
 μένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἑρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ
 δεῖπνον ^δἐποίησε¹ τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις
 καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγα- 22
 τρὸς ^εαὐτῆς τῆς¹ Ἑρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ^ςἤρεσε¹ τῷ
 Ἑρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, ^ζὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε¹ τῷ
 κορασίῳ, Αἴτησόν με ^δἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. καὶ ᾤμωσεν 23
 αὐτῇ ὅτι ^ηὉ ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοί, ἥως ἡμίους τῆς βα-
 σιλείας μου. ^θκαὶ¹ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς, Τί 24
^ιαἰτήσωμαι¹; ἡ δὲ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ ^κβαπτί-
 ζοντος¹. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν 25
 βασιλέα ᾗτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ^λἐξαυτῆς δῶς μοι¹ ἐπὶ
 πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος 26
 γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς ^μἀνακει-
 μένους¹ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀπο- 27
 στείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ^νἐνεγκαι¹ τὴν
 κεφαλὴν αὐτοῦ· ^ξκαὶ¹ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ
 φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ 28
 ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ· καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ
 μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον, καὶ 29
 ἦραν τὸ πτώμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν ^ς-¹ μνημείῳ.

^α add τῇ ^γ ἐποίει A S.M. ^δ ἐποίει ^ε αὐτοῦ M. ^ς καὶ
 ἀρεσάσης ^ζ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ^θ ἡ δὲ ^ι αἰτήσομαι ^κ βαπτιστοῦ
^λ μοι δῶς ἐξαυτῆς ^μ συνανακειμένους ^ν ἐνεχθῆναι ^ξ ὁ δὲ
^φ add τῷ S.

- 30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγ- Luke 9 10.
 γειλαν αὐτῷ πάντα, ἅ⁸ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
 31 καὶ ἠ^h λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
 τόπον, καὶ ἁⁱ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
 32 καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ἠνέκουν. καὶ Matt 14 13,
 33 ἀπῆλθον κ^κ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ Luke 9 10,
 John 6 1.
 εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας ἁ¹, καὶ ἐπέγνωσαν μ^μ πολλοί,
 καὶ περὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προ-
 34 ἦλθον αὐτοὺς ν^ν. καὶ ἐξελθὼν εἶδε ο^ο πολλὸν ὄχλον, καὶ
 ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς¹, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα
 35 ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας
 πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 ἔλεγον ὅτι Ἑρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή·
 36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς
 37 καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν.¹ ὁ δὲ ἀπο-
 κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν
 αὐτῷ, Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους,
 38 καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους
 ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε, τ^τ ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι,
 39 Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἁ^α ἀνακλιθῆναι¹
 40 πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέ-
 πesson πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
 βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς
 ἄρτους· καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς κ^κ ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς·
 42 καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες,
 43 καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν γ^γ κλάσματα, δώδεκα κοφίνων

8 add καὶ h εἶπεν i ἀναπαύεσθε κ^κ εἰς ἔρημον τόπον τῷ
 πλοίῳ l add οἱ ὄχλοι μ^μ add αὐτὸν ν^ν add καὶ συνῆλθον
 πρὸς αὐτόν ο^ο add ὁ Ἰησοῦς ρ^ρ αὐτοῖς ς^ς λέγουσιν x ἄρτους·
 τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν. θ^θ δώμεν τ^τ add καὶ υ^υ ἀνακλίνειν
 x add αὐτοῦ γ^γ κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις

πληρώματα¹, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες 44
τοὺς ἄρτους ^{π-1} πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

Matt 14. 22,
John 6. 16.

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ 45
πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ὥς
αὐτὸς ^α ἀπολύει¹ τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλ- 46
θεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὁψίας γενομένης ἦν τὸ 47
πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.
καὶ ^β ἰδὼν¹ αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ 48
ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, ^{ο-1} περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς
νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ^α ἐπὶ τῆς 49
θαλάσσης περιπατοῦντα¹ ἔδοξαν ^ο ὅτι φάντασμα ἐστι¹, καὶ
ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν· ^ι ὁ δὲ 50
εὐθὺς¹ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, Θαρσείτε· ἐγώ
εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ 51
ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ^{β-1} ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο ^{β-1}.
οὐ γὰρ συνήκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ^ι ἀλλ' ἦν¹ ἡ καρδιά αὐτῶν 52
πεπρωμένη.

Matt. 14. 34.

Καὶ διαπεράσαντες ^κ ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον¹ ¹ εἰς¹ Γενη- 53
σαρέτ, καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελεθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 54
πλοίου εὐθέως ἐπὶ γινόντες αὐτὸν ^μ περιέδραμον¹ ὅλην τὴν 55
^α χώραν¹ ἐκείνην, ^ο καὶ¹ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις τοὺς
κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ^{π-1} ἐστὶ. καὶ 56
ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ ^α εἰς¹ πόλεις ἢ ^α εἰς¹ ἀγρούς,
ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν
αὐτόν, ἵνα καὶ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται·
καὶ ὅσοι ἂν ^κ ἤψαντο¹ αὐτοῦ, ἐσώζοντο.

Matt. 15. 1.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ τινες τῶν 7

^α add ὥσει ^α ἀπολύση ^β εἶδεν ^ο add καὶ ^δ περι-
πατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ^ε φάντασμα εἶναι ^ς καὶ εὐθέως
^β add ἐκ περισσοῦ ^β add καὶ ἐθαύμαζον ^ι ἦν γὰρ ^κ ἦλθον
ἐπὶ τὴν γῆν ¹ om. εἰς ^μ περιδραμόντες ^ν περιχώρον ^ο om.
καὶ ^π add ἐκεῖ ^α om. εἰς ^κ ἤπτοντο

2 γραμματέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινὰς
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι¹ κοιναῖς χερσί, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις,
 3 ὡς θύουσι τοὺς² ἄρτους³. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες
 οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι,
 4 κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἀπὸ ἀγο-
 ρᾶς, ἐὰν μὴ⁴ βαπτίσωνται⁵, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλὰ
 ἔστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν
 5 καὶ χαλκίων⁶. ἃ καὶ⁷ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ
 οἱ γραμματεῖς, Διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ
 τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ⁸ κοιναῖς⁹ χερσίν
 6 ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; ὁ δὲ¹⁰ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Καλῶς προε-
 φήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται,
 Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσὶ με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω Is. 29 13
 7 ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδα-
 8 σκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ἀφέντες¹¹ τὴν ἐντολὴν τοῦ
 9 Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων¹². καὶ ἔλεγεν
 αὐτοῖς, Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν
 10 παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωσῆς γὰρ εἶπε, Τίμα τὸν Exod 20 12,
 πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα Deut 5 16,
 11 ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ Exod 21 17
 ἀνθρώπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Κορβάν, ὃ ἔστι δῶρον, ὃ
 12 ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς,¹³ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι
 13 τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον
 τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾧ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια
 14 τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ προσκαλεσάμενος¹⁵ πάλιν¹ τὸν
 ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀκούετε μου πάντες, καὶ συνίετε·
 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐ-
 τόν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ¹⁶ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου

¹ om. ὅτι ² ἐσθίουσας ³ add ἐμέμφαντο ⁴ ῥαντίζονται M.
⁵ add καὶ κλινῶν A.S.M. ⁶ ἔπειτα ⁷ ἀνίπτοις ⁸ add ἀποκριθεὶς ·
⁹ add γὰρ ¹⁰ add βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρό-
 μοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε ¹¹ add καὶ ¹² πάντα ¹³ ἐκπορευό-
 μενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνα

ἐκπορευόμενά¹ ἔστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. ¹⁻¹ καὶ ὅτε ¹⁷
 εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ ^κτὴν παραβολήν¹. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτω καὶ ¹⁸
 ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπο-
 ρεούμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι ¹⁹
 οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν,
 καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; ¹καθαρίζων¹ πάντα τὰ
 βρώματα. ἔλεγε δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ²⁰
 ἐκεῖνο κοινῶι τὸν ἄνθρωπον. ἔσωθεν γάρ, ἐκ τῆς καρδίας ²¹
 τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, ^μπορ-
 νεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι,¹ πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ²²
 ἀσέλγεια, ὀφθαλμοὶ πονηροί, βλασφημίαι, ὑπερηφανία, ἀφρο-
 σύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ ²³
 κοινῶι τὸν ἄνθρωπον.

Matt. 15. 21. ²¹Ἐκεῖθεν δὲ¹ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου ²⁴
^οκαὶ Σιδῶνος¹. καὶ εἰσελθὼν εἰς ^{π-1}οἰκίαν οὐδένα ἤθελε
 γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· ¹ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα¹ ²⁵
 γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἣς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκά-
 θαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ²⁶ ἦν δὲ ²⁶
 ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν
 ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ²⁷ καὶ ²⁷
 ἔλεγεν¹ αὐτῇ, Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ
 καλὸν ἔστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς
 κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· καὶ ²⁸
²⁸⁻¹τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων
 τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ²⁹
 ἐξεληλύθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου. καὶ ἀπελ- ³⁰

¹ add ver. 16 εἰ τις ἔχει ὧτα ἀκοῦειν, ἀκουέτω. A.S.M. ^κ περὶ τῆς
 παραβολῆς ¹καθαρίζων ^μμοιχεῖαι, πορνείαι, φόνοι, κλοπαί,
²¹Καὶ ἐκεῖθεν ^οom. καὶ Σιδῶνος M. ^πadd τὴν S. ¹ἀκού-
 σασα γὰρ ²ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ²add γὰρ

θοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρε [†]τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.[†]

- 31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ^uἦλθε διὰ Σι- ^{Matt 15 29}
 δῶνος εἰς[†] τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων
 32 Δεκαπόλεως. καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν ^xκαὶ[†] μογιλάλον,
 33 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλε τοὺς
 δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὄτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας ἤψατο τῆς
 34 γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξε,
 35 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφφαθά, ^θ ἔστι Διανοίχθητι. καὶ ^{γ-1}
 διανοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσ-
 36 σης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα
 μηδεὶν εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον
 37 περισσότερον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο
 λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ
 ἀκούειν, καὶ ^{z-1} ἀλάλους λαλεῖν.

- 8 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ^a πάλιν πολλοῦ[†] ὄχλου ὄντος, ^{Matt. 15. 32.}
 καὶ μὴ ἔχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ^{b-1} τοὺς μα-
 2 θητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς, Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον,
 ὅτι ἤδη ^ο ἡμέραι[†] τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί
 3 φάγωσι· καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστευσι εἰς οἶκον αὐτῶν,
 ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· ^a καὶ τινὲς[†] αὐτῶν ^ο ἀπὸ μακρόθεν[†]
 4 ἦκασι. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν
 5 τούτους δυνησεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ
 ἐπηρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ.
 6 καὶ ^ε παραγγέλλει[†] τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
 λαβὼν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

[†] τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.

^u καὶ Σιδῶνος ἦλθε πρὸς ^x om. καὶ ^γ add εὐθέως ^z add

τοὺς ^a παμπόλλου ^b add ὁ Ἰησοῦς ^c ἡμέρας ^d τινὲς γὰρ

^ο μακρόθεν ^ε παρήγγειλε

καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας ὁ αὐτὰ εἶπε καὶ 7
ταῦτα παρατιθέναι¹. ¹¹ καὶ ἔφαγον¹, καὶ ἔχορτάσθησαν 8
καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων, ἑπτὰ σφυρίδας· ἦσαν 9
δὲ ¹² ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς· καὶ εὐθέως 10
ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ
μέρη Δαλμανουθά.

Matt. 16. 1. Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, 11
ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες
αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ 12
γενεὰ αὕτη ¹³ ζητεῖ σημεῖον¹; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφείδς αὐτοὺς ¹⁴ πάλιν ἐμβὰς¹ 13
ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Matt. 16. 5. Καὶ ἐπελάθοντο ¹⁵ λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον 14
οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐ- 15
τοῖς λέγων, Ὁράτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ τῆς ζύμης Ἑρώδου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους 16
¹⁷ λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἔχομεν¹. καὶ γινούς ὁ Ἰησοῦς 17
λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω
νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ¹⁸ πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν
ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὧτα ἔχοντες οὐκ 18
ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε; ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα 19
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμά-
των ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα. Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ 20
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα κλασ-
μάτων ἤρατε; ²¹ καὶ λέγουσιν αὐτῷ¹, Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν 21
αὐτοῖς, ²² Οὐπω¹ συνίετε;

Ср. Ezek. 12,
2.

Καὶ ²³ ἔρχονται¹ εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυ- 22
φλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηγται. καὶ 23

⁸ εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτὰ ¹¹ ἔφαγον δέ ¹² add οἱ φαγόντες
¹³ σημεῖον ἐπιζητεῖ ¹⁴ ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον ¹⁵ add οἱ μαθηταὶ Α.
¹⁶ ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσι Μ. ¹⁷ add ἔτι ¹⁸ οἱ δὲ εἶπον ¹⁹ Πῶς οὐ
²⁰ ἔρχεται

- ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ^α ἐξήνεγκεν¹ αὐτὸν ἔξω
 τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς
 24 χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι ^β βλέπεις;² καὶ ἀνα-
 βλέψας ἔλεγε, Βλέπω τοὺς ^γ ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
 25 περιπατοῦντας³. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ ^δ διέβλεψε,⁴ καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ
 26 ^ε ἐνέβλεπε⁵ τηλαυγῶς ^ς ἅπαντα⁶. καὶ ἀπέστειλεν αὐτόν εἰς
^{α-1} οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μὴ δὲ εἰς τὴν κώμην εἰσελθῆς ^{β-1}.
 27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας ^{Matt 16 13,}
 Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μα- ^{Luke 9. 18}
 θητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
 28 εἶναι; οἱ δὲ ^ο εἶπον αὐτῷ λέγοντες⁷, Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν·
 29 καὶ ἄλλοι Ἰησὺν· ἄλλοι δὲ ^α ὅτι Εἰς⁸ τῶν προφητῶν. καὶ
 αὐτὸς ^ο ἐπηρώτα αὐτούς⁹, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
 30 ἀποκριθεὶς ¹⁻¹ ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ ^{Cp John 6. 68.}
 31 ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴθενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. καὶ ^{Matt. 16 21,}
 ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ^{Luke 9 22}
 πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ^ς ὑπὸ¹⁰ τῶν πρεσβυτέρων
 καὶ ^η τῶν¹¹ ἀρχιερέων καὶ ^η τῶν¹² γραμματέων, καὶ ἀποκταν-
 32 θῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν
 λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτόν ὁ Πέτρος ἤρξατο
 33 ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ¹³ καὶ λέγει¹⁴, Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
 34 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς, ^κ Εἴ τις¹⁵ θέλει ὀπίσω μου ἔλθεῖν, ἀπαρνησάσθω
 ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
 35 ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·

^α ἐξήνεγκεν^β βλέπει.^γ ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας Α.^κ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι·^ε ἐνέβλεψε^ς ἅπαντας .^α addτὸν ^δ add μὴ δὲ εἰπῆς τι ἐν τῇ κώμῃ^ο ἀπεκρίθησαν^α ἔνα^ο λέγει αὐτοῖς^ε add δὲ^ς ἀπὸ^η om. τῶν^ι λέγων^κ Ὅστις

ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ
 εὐαγγελίου, ¹⁻¹ σώσει αὐτήν. τί γὰρ ^m ὠφελεῖ¹ ἄνθρωπον 36
ⁿ κερδῆσαι¹ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ^o ζημιωθῆναι¹ τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ; ^p τί γὰρ δοί¹ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς 37
 αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν 38
 τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. καὶ ἔλεγεν **Θ**
 αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινὲς ^a ὧδε τῶν¹ ἐσθηκότων,
 οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Cp. 14. 62,
 Dan 7 13.

Matt 17. 1,
 Luke 9 28;
 cp. 2 Pet. 1. 16.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον **2**
 καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς
 ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν
 αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν 3
²⁻¹, ὥς γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται ^o οὕτω¹ λευκᾶναι.
 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωσεί, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες **4**
 τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Ῥαββί, **5**
 καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηναὶς τρεῖς,
 σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ᾔδει τί **6**
⁴ ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.¹ καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπι-
 σκιαζούσα αὐτοῖς· καὶ ^u ἐγένετο¹ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης ²⁻¹,
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ **8**
 ἐξάπινα περίβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ³ εἰ μὴ¹ τὸν
 Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Matt. 17. 9·
 cp. Luke 9. 36.

² Καὶ καταβαινόντων¹ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστέλατο **9**
 αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν **10** -

¹ add οὗτος ^m ὠφελήσει ⁿ ἐὰν κερδήσῃ ^o ζημιωθῇ
^p ἢ τί δώσει ^a τῶν ὧδε ^x add ὡς χιών ^s om. οὕτω ^t λαλήσῃ·
 ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. ^u ἦλθε ^x add λέγουσα ³ ἀλλὰ ² Κατα-
 βαίνοντων δέ

πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ^α ὅτι Λέγουσιν^α οἱ γραμματεῖς,
 12 ὅτι Ἑλὶαν δεῖ ἔλθειν ^β πρῶτον.^β ὁ δὲ ^γ ἔφη^γ αὐτοῖς, Ἑλίας Cp. Mal. 4 5
 μὲν ἔλθων πρῶτον ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται
 ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ^δ ἐξουδενωθῇ;^δ
 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἑλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ
 ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.
 14 Καὶ ^ε ἐλθόντες^ε πρὸς τοὺς μαθητὰς ^ς εἶδον^ς ὄχλον πολὺν Matt. 17. 14.
 περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας ^π πρὸς αὐτούς^π. Luke 9 37.
 15 καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προσ-
 16 τρέχοντες ἡσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν ^α αὐτούς^α,
 17 Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ^ι ἀπεκρίθη αὐτῷ^ι εἰς ἐκ τοῦ
 ὄχλου ^κ-^ι, Διδάσκαλε, ἡνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα
 18 πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν·
 καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας ^λ-^ι, καὶ ξηραίνεται· καὶ
 εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυ-
 19 σαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ^μ αὐτοῖς^μ λέγει, Ὡ γενεὰ ἄπιστος,
 ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
 20 φέρετε αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἡνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ
 ἰδὼν αὐτόν, ^ν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν^ν αὐτόν· καὶ
 21 πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν
 πατέρα αὐτοῦ, Πόσος χρόνος ἐστίν, ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ;
 22 ὁ δὲ εἶπεν, Ὅ Ἐκ παιδιόθεν^ι. καὶ πολλάκις ^π καὶ εἰς πῦρ
 αὐτόν^ι ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι
 23 δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ ^α δύνασαι^α πάντα δυνατὰ τῷ πι-
 24 στεύοντι. ^β-^ι εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ^β-^ι ἔλεγε,
 25 Πιστεύω ^γ-^ι βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς

^α Ὅτι λέγουσιν ^β πρῶτον; ^γ ἀποκριθεὶς εἶπεν ^δ ἐξου-
 δενωθῇ. ^ε ἔλθων ^ς εἶδεν ^π αὐτοῖς ^α τοὺς γραμματεῖς
^ι ἀποκριθεὶς ^κ add εἶπε ^λ add αὐτοῦ ^μ αὐτῷ ^ν εὐθέως
 τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν ^ο Παιδιόθεν ^π αὐτόν καὶ εἰς πῦρ ^α δύνασαι
 πιστεύσαι, ^β add καὶ ^γ add μετὰ δακρύων A.S.M. ^δ add Κύριε

ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ πνεῦμα τὸ ἁλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. καὶ 26 ἡ κράξας¹, καὶ πολλὰ ἡ σπαράξας², ἔξηλθε· καὶ ἐγένετο ὥσπερ νεκρός, ὥστε ἡ τοὺς³ πολλοὺς λέγειν ὅτι Ἀπέθανεν. ὁ 27 δὲ Ἰησοῦς κρατήσας ἡ τῆς χειρὸς αὐτοῦ⁴ ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη. καὶ ἡ εἰσελθόντος αὐτοῦ⁵ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 28 ἡ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτὸν ὅτι Ἡμεῖς⁶ οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν ὁ αὐτόν⁷, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ 29 δύναται ἐξελεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ⁸ α-1.

Καὶ ἐκείθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· 30 καὶ οὐκ ἠθέλεν ἵνα τις γινῶ. ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητάς 31 αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενεῖσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς ὁ μετὰ τρεῖς ἡμέρας⁹ ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἠγνόουν 32 τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Matl 18 1,
Luke 9. 46.

Καὶ ἡ ἔλθον¹ εἰς Καπερναοὺμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος 33 ἐπηρώτα αὐτοὺς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ² β-1 διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώ- 34 πων πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις 35 θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν· 36 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, Ὁς ἐὰν ἐν τῶν 37 τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁς ἐὰν ἐμὲ ἡ δέχεται³, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

Luke 9. 49 sq. ἡ Εφῇ⁴ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης⁵ κ-1, Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα 38 1 ἐν⁶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια⁷ m-1. καὶ ἡ ἐκω-

¹ κράξαν ² σπαράξαν αὐτόν ³ om. τοὺς ⁴ αὐτόν τῆς χειρὸς
⁵ εἰσελθόντα αὐτόν ⁶ ἐπηρώτων αὐτόν κατ' ἰδίαν, Ὅτι ἡμεῖς ⁷ αὐτό;
⁸ add καὶ νηστεία A.S.M. ⁹ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ¹⁰ ἔλθον ¹¹ add
πρὸς αὐτοὺς ¹² δέξεται ¹³ ἡ ἀπεκρίθη δὲ ¹⁴ add λέγων ¹⁵ 1 om.
ἐν S. ¹⁶ add ὁς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν ¹⁷ ἐκωλύσαμεν

39 λύομεν¹ αὐτόν, ὅτι οὐκ ὁ ἡκολούθει² ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε,
 Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν
 ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογήσάι με.
 40, 41 ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν³, ὑπὲρ ἡμῶν⁴ ἐστιν. ὃς
 γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι⁵ ὅτι Χρισ-
 τοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ² ὅτι⁶ οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
 42 αὐτοῦ. καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων⁷ τῶν Matt. 18. 6.
 πιστευόντων⁸ ἐς ἐμέ⁹, καλὸν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ περι-
 κείται ¹⁰ μύλος ὀνικὸς¹¹ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβλη-
 43 ται εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἔαν ¹² σκανδαλίσῃ¹³ σε ἡ χεὶρ
 σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ¹⁴ ἐστὶ σε¹⁵ κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν
 εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
 45 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον ¹⁶· καὶ ἔαν ὁ πούς σου σκανδαλίξῃ
 σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶ ¹⁷ σε¹⁸ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
 χωλὸν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν ¹⁹ γέενναν²⁰
 47 ²¹· καὶ ἔαν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν·
 καλὸν ²² σε²³ ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέεν-
 48 ναν ²⁴· ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ Cr. Is. 66. 24.
 49, 50 σβέννυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται ²⁵· καλὸν τὸ ἅλας
 ἔαν δὲ τὸ ἅλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε
 ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

10 Κάκειθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας ²⁶ καὶ²⁷ Matt. 19. 1.
 πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς
 2 αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσ-
 ελθόντες ²⁸ Φαρισαῖοι ²⁹ ἐπηρώτων³⁰ αὐτόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ

¹ ἀκολουθεῖ ² ὑμῶν S. ³ τῷ ὀνόματί μου, ⁴ om. ὅτι
⁵ om. τούτων S. ⁶ om. εἰς ἐμέ M. ⁷ λίθος μυλικὸς ⁸ σκανδα-
 λίξῃ ⁹ σοι ἐστὶ ¹⁰ add ver. 44 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ,
 καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται ¹¹ σοι ¹² γέενναν S. ¹³ add εἰς τὸ πῦρ
 τὸ ἄσβεστον, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται
 (ver. 46) ¹⁴ σοι ¹⁵ add τοῦ πυρός ¹⁶ add καὶ πᾶσα θυσία
 ἀλλ' ἁλισθήσεται A.S.M. ¹⁷ διὰ τοῦ ¹⁸ add οἱ ¹⁹ ἐπηρώτησαν

- γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 3
 Cp. Deut 24. αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; οἱ δὲ εἶπον, Μωσῆς ἐπέ- 4
 1 (3). τρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι. ¹ ὁ δὲ ⁵
 'Ιησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν
 Gen. 1. 27. ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως Ἄρσεν καὶ 6
 Gen. 2 24 θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ^{k-1}. ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄν- 7
 ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ¹ καὶ προσκολληθήσεται
 πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ¹ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς 8
 σάρκα μία· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ. ὁ οὖν 9
 ὁ Θεὸς συνέξευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ ^m εἰς τὴν 10
 οἰκίαν ¹ πάλιν οἱ μαθηταὶ ⁿ⁻¹ περὶ ^o τοῦτου ἐπηρώτων ¹ αὐτόν.
 Cp. Matt. 5. καὶ λέγει αὐτοῖς, ^a Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ 11
 32, 19, 9, γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· καὶ ἂν ^p αὐτὴ ἀπο- 12
 Luke 16. 18, λύσασα ¹ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ^a γαμήσῃ ἄλλον ¹, μοιχᾶται.
 Matt. 19. 13, Καὶ προσέφερον αὐτῷ παῖδια, ἵνα ἄψῃται αὐτῶν· οἱ δὲ 13
 Luke 18 15, μαθηταὶ ἐπετίμων ² αὐτοῖς ¹. ἰδὼν δὲ ὁ 'Ιησοῦς ἡγανάκτισε, 14
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἄφετε τὰ παῖδια ἔρχεσθαι πρὸς με, ^{a-1}
 μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
 Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ 15
 Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ ἐναγκαλι- 16
 σάμενος αὐτὰ ⁴ κατηνύλγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.¹
 Matt 19. 16, Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἰς καὶ 17
 Luke 18. 18, γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί
 ποιήσω ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ 'Ιησοῦς εἶπεν 18
 αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός.
 τὰς ἐντολάς οἶδας, Μὴ ^p φονεύσῃς· Μὴ μοιχεύσῃς¹. Μὴ 19
 Exod. 20 12 κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Μὴ ἀποστερήσῃς· Τίμα
 16 sqq., Deut. 5, 16 sqq., τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ^x ἔφη ¹ αὐτῷ, Διδά- 20

¹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ^k add ὁ Θεός ¹ om. καὶ προσκολληθήσεται
 πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, M. ^m ἐν τῇ οἰκίᾳ ⁿ add αὐτοῦ ^o τοῦ
 αὐτοῦ ἐπηρώτησαν ^p γυνὴ ἀπολύσῃ ^a καὶ γαμήθῃ ἄλλῃ ^x τοῖς
 προσφέρουσιν ² add καὶ ⁴ τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά, ἡλλόγει
 αὐτά, ^p μοιχεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς ^x ἀποκριθεὶς εἶπεν

21 σκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
 "Ἐν ὧ σε¹ ὑστερεῖ ὑπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ ὅς²-
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ καὶ δεῦρο, ἀκολουθεῖ
 22 μοι³-¹. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπήλθε λυπούμενος·
 ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ^{Matt 19 23,}
^{Luke 18 24.}

Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν
 24 τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς
 λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς,
 Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι⁴ τοὺς πεποιθότας ἐπὶ⁵ χρήμα-
 25 σιν⁶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εὐκοπώτερόν
 ἐστι κάμηλον διὰ⁷ ἁ-¹ τρυμαλιᾶς ἁ-¹ ράφιδος⁸ διελθεῖν⁹, ἢ
 26 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισ-
 σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς¹⁰ αὐτόν¹¹, Καὶ τίς δύναται
 27 σωθῆναι; ἐμβλέψας¹² αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀν-
 θρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ
 28 ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. ¹³-¹ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, Ἰδοῦ,
 29 ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἡκολουθήκαμέν¹⁴ σοι. ¹⁵ ἔφη¹⁶ ὁ
 Ἰησοῦς¹⁷-¹, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστιν, ὃς ἀφήκεν οἰκίαν
 ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς¹⁸ ἢ μητέρα ἢ πατέρα¹⁹-¹ ἢ τέκνα ἢ
 30 ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ²⁰ ἕνεκεν²¹ τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ
 λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας καὶ
 ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς,
 μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.
 31 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 Ὅσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν ^{Matt. 20 17,}
^{Luke 18. 31.}
 προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, -² οἱ δὲ¹ ἀκο-

¹ σοι ² add τοῖς ³ add ἄρας τὸν σταυρόν ⁴ om. τοὺς
 πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν M. ⁵ add τοῖς ⁶ add τῆς ⁷ εἰσελ-
 θεῖν S. ⁸ ἐαυτοῦς A.S.M. ⁹ add δὲ ¹⁰ add καὶ ¹¹ ἡκολου-
 θήσαμέν¹² ¹³ ἀποκριθεὶς δὲ ¹⁴ add εἶπεν ¹⁵ ἢ μητέρα ἢ μητέρα
¹⁶ add ἢ γυναῖκα ¹⁷ om. ἕνεκεν ¹⁸ καὶ

λουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι 33 Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι· καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ, καὶ ἔμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ 34 μαστιγώσουσιν αὐτόν¹, καὶ ἀποκτενοῦσιν ²· καὶ ³μετὰ τρεῖς ἡμέρας⁴ ἀναστήσεται.

Matt 20. 20. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ 35 Ζεβεδαίου λέγοντες ἑαυτῷ¹, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν² σε³, ποιήσῃς ἡμῖν. ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε 36 ποιῆσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δὸς ἡμῖν, ἵνα ἐξ 37 δεξιῶν σου καὶ εἰς ἑξὺς εὐωνύμων ⁴ καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ὃ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. 38 δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ⁵ ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. 39 ὃ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ ⁶ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ 40 καθίσαί ἐκ δεξιῶν μου ⁷ ἢ ἐξ εὐωνύμων ⁸ οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο 41 ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ⁹ καὶ προσκαλεσά- 42 μενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς¹ λέγει αὐτοῖς, Οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτω δὲ ἔστιν¹⁰ ἐν 43 ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται διά- 44 κονος ὑμῶν· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ¹¹ ἐν ὑμῖν εἶναι¹² πρῶτος, ἔσται 44 πάντων δούλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε δια- 45 κونهθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

¹ α μαστιγώσουσιν αὐτόν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ ² add αὐτόν ³ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ⁴ om. αὐτῷ ⁵ om. σε ⁶ add σου ⁷ καὶ ⁸ add μέν ⁹ καὶ ¹⁰ add μου ¹¹ ὃ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτούς ¹² ἔσται ¹³ ὑμῶν γενέσθαι

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ^{Matt 20 29,}
 Ἱεριχώ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, ^{Luke 18 35} ^f οὗ υἱὸς
 Τιμαίου Βαρτίμαιος, ^g τυφλὸς ^h προσαίτηςⁱ, ἐκάθητο παρὰ
 47 τὴν ὁδὸν ¹⁻¹. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ ^k Ναζαρηνός^l ἐστιν
 ἤρξατο κρᾶζειν καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβίδ, Ἰησοῦ, ἐλέησόν
 48 με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοί, ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῶ
 49 μᾶλλον ἔκραζεν, Τίε Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς
¹ εἶπε, Φωνήσατε αὐτόν¹. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες
 50 αὐτῷ, Θάρσει· ἔγειραι, φανεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον
 51 αὐτοῦ ^m ἀναπηδήσας^l ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκρι-
 θείς ⁿ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε^l, Τί θέλεις ποιήσω σοί; ὁ δὲ
 52 τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββονί, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ εὐθέως
 ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει ^o αὐτῷ^l ἐν τῇ ὁδῷ.

11 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ ^{Matt 21. 1,}
 Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν ^{Luke 19. 27;}
^{cp John 12.}
 2 μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην
 τὴν κατέναντι ὑμῶν καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν
 εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ^p οὐπω^l ἀνθρώπων
 3 ^q ἐκάθισε· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε^l. καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ,
 Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε, ^{r-1} Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει,
 4 καὶ εὐθέως αὐτὸν ^s ἀποστέλλει πάλιν^l ᾧδε. ^t καὶ ἀπήλθον^l,
 καὶ εὔρον ^{u-1} πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ
 5 ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων
 6 ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον
 7 αὐτοῖς καθὼς ^x εἶπεν^l ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφήκαν αὐτούς. καὶ
^y φέρουσι^l τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ^z ἐπιβάλλουσιν^l
 8 αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' ^a αὐτόν^l. πολλοὶ

^f om. ὁ ^g add ὁ ^h om. προσαίτης ¹ add προσαιτῶν
^k Ναζωραῖός ^l εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι ^m ἀναστὰς ⁿ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ^o τῷ Ἰησοῦ ^p om. οὐπω ^q ἐκάθικε· λύσαντες
αὐτὸν ἀγάγετε ^r add ὅτι ^s ἀποστελεῖ ^t ἀπήλθον δὲ ^u add
τὸν ^x ἐντεταλατο ^y ἡγαγον ^z ἐπέβαλον ^a αὐτῷ

δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ ^bστι-
βάδας, κόνψαντες¹ ἐκ τῶν ^o ἀγρῶν.¹ ^{a-1} καὶ οἱ προάγοντες 9
Ps. 118 (117). καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον ^{e-1}, 'Ωσαννά· εὐλογημένος
²⁵ sq ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη 10
βασιλεία ⁱ⁻¹ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ· 'Ωσαννά ἐν τοῖς
ὕψιστοις.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ^{g-1} εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περι- 11
βλεψάμενος πάντα, ὀφίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς
Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

Matt. 21 18. Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπεί- 12
νασε. καὶ ἰδὼν συκὴν ^h ἀπὸ μακρόθεν¹ ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν 13
εἰ ἄρα εὐρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἔλθων ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν
εἰ μὴ φύλλα· ² ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν¹ σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς 14
^{k-1} εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν
φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Matt. 21. 12, Luke 19. 45. Cp. John 2 14. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν ^{k-1} εἰς τὸ 15
ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ¹ τοὺς¹ ἀγορά-
ζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ
τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψε·
καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ. καὶ 16, 17
ἐδίδασκε, ^m καὶ ἔλεγεν¹ αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι 'Ο οἶκός
μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς
δὲ ⁿ πεποιήκατε¹ αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ 18
^o ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς¹, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπο-
λέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν· ^p πᾶς γὰρ¹ ὁ ὄχλος ἐξε-
πλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

Καὶ ^q ὅταν¹ ὀψὲ ἐγένετο, ^r ἐξεπορεύετο¹ ἔξω τῆς πόλεως. 19

Cp. Matt. 21. 20. Καὶ ^s παραπορεύμενοι πρωὶ¹ εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμ- 20

^b στοιβάδας ἔκοπτον ^o δένδρων, ^a add καὶ ἐστρώννουν εἰς τὴν
δόδον. ^e add λέγοντες ^f add ἐν ὀνόματι Κυρίου ^g add ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ^h μακρόθεν ¹ οὐ γὰρ ἦν καιρὸς ^k add ὁ Ἰησοῦς ¹ om.
τοὺς ^m λέγων ⁿ ἐποιήσατε ^o γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
p ὅτι πᾶς ^q ὅτε ^r ἐξεπορεύοντο M. ^s πρωὶ παραπορεύμενοι

21 μένην ἐκ ριζῶν· καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ,
 22 'Ραββί, ἴδε, ἡ συκὴ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκρι-
 23 θεὶς Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ὑπερὶ πίστιν Θεοῦ. ἀμὴν ἔ-
 λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ὑψήθητι, καὶ βλη-
 24 θήτι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
 25 ἀλλὰ ὡς πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ¹ γίνεται, ἔσται αὐτῷ ἔ-
 τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα ὧς προσεύχεσθε καὶ² αἰτεῖσθε,
 26 πιστεύετε ὅτι ὧς ἐλάβετε³, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκητε
 προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα
 ὑμῶν. ἥ-⁴

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ<sup>Matt 21 23,
Luke 20 1.</sup>
 περιπατούντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 28 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ὧς ἔλεγον⁵ αὐτῷ, Ἐν
 ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ὧς⁶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
 29 ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς ὧς⁷ εἶπεν αὐτοῖς,
 Ὑπερωτήσω ὑμᾶς ὧς⁸ ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ
 30 ἔρω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα⁹ ἁτὸ¹⁰
 Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι.
 31 καὶ ὧς¹¹ διελογίζοντο¹² πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν,
 32 Ὑπὲρ οὐρανοῦ, ἔρεῖ, Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ὧς¹³ ἀλλὰ¹⁴
 εἴπωμεν, Ὑπὲρ ἀνθρώπων,—¹⁵ ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες
 33 γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὧς¹⁶ ὄντως ὅτι¹⁷ προφῆτης ἦν. καὶ ἀπο-
 κριθέντες ὧς¹⁸ τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν¹⁹, Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς
 34¹ λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
 ποιῶ.

12 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς²⁰ λαλεῖν²¹. Ἀμπελῶνα<sup>Matt. 21. 33,
Luke 20 9'
cp. Is. 5 1</sup>

¹ add γὰρ ² πιστεύσῃ ὅτι ἁ λέγει ³ add ὃ ἐν εἴπῃ ⁴ ὧς ἂν
 προσευχόμενοι ⁵ λαμβάνετε ⁶ add ver. 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ
 ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
 A.S.M. ⁷ λέγουσιν ⁸ καὶ ⁹ add ἀποκριθεὶς ¹⁰ add
 καὶ ὧς ¹¹ om. τὸ ¹² ἐλογίζοντο ¹³ ἀλλ' ἔαν ¹⁴ ἀνθρώπων; M.
¹⁵ ὧς ὅτι ὄντως ¹⁶ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ ¹⁷ add ἀποκριθεὶς ¹⁸ λέγειν

ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ὥρυξεν
 ὑπολήνιον, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ-
 γοῖς, καὶ ἀπεδήμησε. καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ²
 καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ ¹ τῶν
 καρπῶν¹ τοῦ ἀμπελῶνος· ^m καὶ¹ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ³
 ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον ⁴
 δοῦλον· ⁿ κἀκεῖνον ⁿ ἐκεφαλῶσαν¹, καὶ ^o ἠτίμασαν¹. καὶ ^{p-1} ⁵
 ἄλλον ἀπέστειλε· ⁿ κἀκεῖνον ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους,
 τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες. ἔτι ^a ἕνα εἶχεν, ⁶
 υἱὸν ἀγαπητόν·¹ ἀπέστειλεν ¹⁻¹ αὐτὸν ⁿ ἔσχατον πρὸς αὐ-
 τοὺς¹ λέγων ὅτι· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκείνοι δὲ οἱ ⁷
 γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·
 δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.
 καὶ λαβόντες ^t ἀπέκτειναν αὐτόν¹, καὶ ἐξέβαλον ⁿ αὐτόν¹ ἔξω ⁸
 τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ⁹
 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμ-
 πελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ¹⁰
 ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
 γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστή ἐν ¹¹
 ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβή- ¹²
 θησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παρα-
 βολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπήλθον.

Ps 118 (117). 22 29. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστή ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπήλθον.

Matt. 22. 15, Luke 20. 20. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων καὶ ¹³
 τῶν Ἑρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ. ^x καὶ¹ ἐλ- ¹⁴
 θόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ
 οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀν-
 θρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.
 ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι; ἢ οὐ; δῶμεν; ἢ μὴ δῶμεν;

¹ τοῦ καρποῦ ^m οἱ δὲ ⁿ λιθοβολήσαντες ἐκεφαλῶσαν ^o ἀπέ-
 στειλαν ἠτιμαμένον ^p add πάλιν ^a οὖν ἕνα υἱὸν ἔχον ἀγαπητόν
 αὐτοῦ ^x add καὶ ⁿ πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον ^t αὐτὸν ἀπέκτειναν
ⁿ om. αὐτόν ^x οἱ δὲ

15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειρά-
 16 ζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ
 λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ
 17 εἶπον αὐτῷ, Καίσαρος. ὃ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁ Τὰ
 Καίσαρος ἀπόδοτε¹ Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ
^a ἐξεθαύμαζον¹ ἐπ' αὐτῷ.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ^{Matt. 22. 23,}
 19 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ^b ἐπηρώτων¹ αὐτὸν λέγοντες, Διδά- ^{Luke 20 27.}

σκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι Ὅταν τινος ἀδελφὸς ἀπο- ^{Cp Deut 25}
 θάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ ὁ μὴ ἀφῇ τέκνον¹, ἵνα λάβῃ⁵

ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
 20 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτα^{a-1} ἀδελφοὶ ἤσαν· καὶ ὁ πρῶτος

21 ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ
 δεῦτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανε ὁ μὴ καταλιπὼν¹ σπέρμα·

22 καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· καὶ ²⁻¹ οἱ ἐπτα⁵⁻¹ οὐκ ἀφῆκαν
 23 σπέρμα. ^b ἔσχατον¹ πάντων¹ καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν¹. ἐν τῇ

^{k-1} ἀναστάσει¹⁻¹ τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτα¹
 24 ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ^m ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς¹, Οὐ διὰ τοῦτο

πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
 25 Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε

γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ⁿ⁻¹ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 26 περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ

βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βιάτου, ὅπως¹ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς
 λέγων, Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ^{p-1} Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ^{p-1} ^{Exod 3. 6.}

27 Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι ^{p-1} Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ^{q-1} ζώντων·
^{r-1} πολὺ πλανᾶσθε.

28 Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συ- ^{Matt 22 35}
^{cp Luke 10.}
^{25.}

Ὡ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ¹ Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος ^a ἐθαύμασαν
^b ἐπηρώτησαν ^c τέκνα μὴ ἀφῇ ^d add οὖν Α. ^e καὶ οὐδὲ
 αὐτὸς ἀφῆκε ^f add ἔλαβον αὐτήν ^g add καὶ ^h ἐσχάτη
¹ ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή ^k add οὖν ^l add ὅταν ἀναστῶσι ^m καὶ
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς ⁿ add οἱ ^o ὡς ^p add ὁ
^q add Θεός ^r add ὑμεῖς οὖν

ζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν, Ποία ἐστὶν ^α ἐντολὴ πρώτη πάντων; ^β ἀπεκρίθη δὲ 29
Deut. 6. 4 sq. Ἰησοῦς^δ ὅτι Πρώτη ^α ἐστίν^ε, Ἄκουε, Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστί· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου 30
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ
ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.

Levit. 19. 18. ^α—^δ δευτέρα ^γ—^ε αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς 31
σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν 32
αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας,
ὅτι εἷς ἐστι ^α—^δ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλην αὐτοῦ· καὶ τὸ 33
ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέ-
σεως, ^α—^δ καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον
ὡς ἑαυτόν, ^β περισσώτερόν^ε ἐστὶ πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων
καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς 34
ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν εἰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ
Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Matt. 22. 41, Luke 20. 41. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, 35
Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστὶ Δαβὶδ;

Ps 110 (109). αὐτὸς ^α—^δ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, Εἶπεν ὁ 36
Ι. Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ^α ὑποπόδιον^ε τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς ^α—^δ Δαβὶδ 37
λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ; καὶ ὁ πολλὸς
ῥχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Luke 20. 46; cp. Matt. 23. 1 sqq., Luke 11. 39 sqq. Καὶ ^ε ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγε^ε, Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμ- 38
ματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 39
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίοντες τὰς 40
οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι
λήψονται περισσώτερον κρῖμα.

^α πρώτη πασῶν ἐντολῇ ^β ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ ^γ πασῶν
τῶν ἐντολῶν ^δ add αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ ^ε add ὁμοία ^ζ add
Θεός ^α add καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ^β πλείον ^γ add γὰρ
^δ ὑποκάτω Μ. ^ε add οὖν ^ε ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

41 Καὶ καθίσας ^g-^l κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ^{Luke 21 1 ·}
ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, καὶ πολλοὶ ^{cp. 2 Kings 12. 9.}

42 πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχή

43 ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος

τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ^hεἶπεν^l αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι

ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχή πλεῖον πάντων ⁱἔβαλε^l τῶν ^kβαλ-

44 λόντων^l εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύ-

οντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς

πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

13 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν ^{Matt. 24 1,}
μαθητῶν αὐτοῦ, Διδάσκαλε, Ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ ^{Luke 21. 5.}

2 οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς ¹-^l εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς

μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ^mᾧδε^l λίθος ἐπὶ ⁿλίθον^l,

ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι

τοῦ ἱεροῦ ὁ ἐπηρώτα^l αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος

4 καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται;

καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ⁿταῦτα συντελεῖσθαι πάντα^l;

5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ^a-^l αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν, Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς

6 πλανήσῃ. πολλοὶ ^x-^l ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-

7 γοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ

ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ

8 ^x-^l γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος

ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· ^s-^l ἔσονται σεισμοὶ

κατὰ τόπους· ^s-^l ἔσονται λιμοὶ ^t-^l. ^aἀρχῇ^l ὀδίνων ταῦτα.

9 Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς

συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων

καὶ βασιλέων ^xσταθήσεσθε^l· ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον

10 αὐτοῖς· καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ

^g add ὁ Ἰησοῦς ^h λέγει ¹ βέβληκε ^k βαλόντων ¹ add

ἀποκριθεῖς ^m om. ᾧδε ⁿ λίθῳ ^o ἐπηρώτων ^p πάντα

ταῦτα συντελεῖσθαι ^a add ἀποκριθεῖς ^x add γὰρ ^s add

καὶ ^t add καὶ ταραχαί ^u ἀρχαί ^x ἀχθήσεσθε Α.

εὐαγγέλιον. ^γ καὶ ὅταν ἄγωσιν¹ ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προ- 11
μεριμνᾶτε τί λαλήσητε ^{α-1}. ἀλλ' ὁ ἔαν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
τῇ ᾧρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες,
ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. ^α καὶ παραδώσει¹ ἀδελφὸς 12
ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσον-
ται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε 13
μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Matt. 24. 15,
Luke 21. 20;
cp. Dan. 9. 27,
12. 11

^ε Όταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ^{β-1} ὁ ἐστη- 14
κότα¹ ὅπου οὐ δεῖ (ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ
'Ιουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ 15
καταβάτω ^{α-1}, μηδὲ εἰσελθέτω ἄρα τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·
καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ^{ο-1} μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι 16
τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς 17
θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε δὲ ἵνα 18
μὴ γένηται ¹⁻¹ χειμῶνος· ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι 19
θλίψις, οἷα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν
ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ Κύριος 20
ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ
τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ 21
τότε ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ, 'Ιδοὺ, ᾧδε ὁ Χριστός, ἢ 'Ιδοὺ, ἐκεῖ,
μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευ- 22
δοπροφήται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀπο-
πλανᾶν, εἰ δυνατόν, ^{ε-1} τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· 23
ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα.

Matt. 24. 20
sqq.; cp. Luke
21. 25 sqq.

² Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, 24
ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες ^β ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες¹, 25

^γ ὅταν δὲ ἀγάγωσιν

^α add μηδὲ μελετᾶτε

^α παραδώσει δὲ

^β add τὸ ῥήθην ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου

^ο ἐσθὼς

^α add εἰς τὴν

οἰκίαν

^ο add ὧν

¹ add ἡ φυγὴ ὑμῶν

^ε add καὶ

^h τοῦ

οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες

- 26 καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται· καὶ τότε ^{Cp 14 62, Matt 16 27,}
 ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ ^{24 30, 26. 64,}
 27 δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέ- ^{Luke 21 27,}
 λους ^{22 69, Dan} ^{7. 13} ¹⁻¹, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσά-
 ρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
- 28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς ^{Matt 24 32,}
 ἦδη ὁ κλάδος ἀπαλὸς γένηται, καὶ ^{Luke 21 29} ^κ ἐκφύῃ ¹ τὰ φύλλα, γινώ-
 29 σκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα
 30 ἴδῃτε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστίν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ ¹ ταῦτα
 31 πάντα ¹ γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ
 32 λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ^{Matt 24. 36:}
^{cp. Acts 1 7.} ^m ¹ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἀγγέλοι ⁿ⁻¹ ἐν οὐρανῷ,
 33 οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε ^o καὶ προσ-
 34 εὔχεσθε ^e. οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ὥς ἄν-
 θρωπος ἀπόδημος, ἀφείς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς
 δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ^{v-1} ¹ ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ
 35 τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ
 οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ^a ¹ ¹ ὅψέ, ἡ
 36 μεσονυκτίου, ἡ ἀλεκτοροφωνίας, ἡ πρωῒ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης
 37 εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ¹ ^δ ¹ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω,
 γρηγορεῖτε.
- 14 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ^{Matt. 26 1,}
 ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ ^{Luke 22. 1.}
 2 κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον ^a γάρ ¹, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ,
 μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ.
- 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ ^{Matt. 26 6,}
 λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον ^{John 12 3}
^{cp. Luke 7. 37.} μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· ¹⁻¹ ¹ συντρίψασα τὸ ἀλά-

¹ add αὐτοῦ ^κ ἐκφυῇ S. ¹ πάντα ταῦτα ^m καὶ ⁿ add οἱ
^o om. καὶ προσεύχεσθε M. ^v add καὶ ^a om. ἡ ² ἂ S.
^a δέ ¹ add καὶ

βαστρον κατέχεεν αὐτοῦ ^{u-1} τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ⁴ ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, ^{v-1} Εἰς τί ἡ ἀπάλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο ^z τὸ μύρον¹ παρθῆναι ⁵ ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀφετε αὐτήν· τίς αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο ^γ ἐν ἐμοί¹. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν ⁷ θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ^δ ^z ἔσχεν¹, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ⁸ ἐνταφιασμόν· ἀμὴν ^a δὲ¹ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ ⁹ εὐαγγέλιον ^{b-1} εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ^δ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Matt. 26. 14,
Luke 22. 3:

cp. John 13. 2. Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ^ο ὁ¹ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπήλθε ¹⁰ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκού- ¹¹ σαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἄργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτηι πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῶ.

Matt. 26. 17,
Luke 22. 7:
cp. Exod. 12
6, 18.

Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουν, ¹² λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν ¹³ μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκο- ¹⁴ λουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἔαν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδε- ¹⁴ σπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ κατὰλυμά ^a μου¹, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ¹⁵ ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον· ^ο καὶ¹ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ ¹⁻¹, καὶ ἦλθον εἰς ¹⁶ τὴν πόλιν, καὶ εὑρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Matt. 26. 20,
Luke 22. 14,
John 13. 1.

Καὶ ὁψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ¹⁷, ¹⁸

^u add κατὰ ^v add καὶ λέγοντες, ^z om. τὸ μύρον ^γ εἰς
ἐμέ ^z εἶχεν αὕτη ^a om. δὲ ^b add τοῦτο ^ο om. ὁ
^d om. μου ^ο om. καὶ ^f add αὐτοῦ

ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ'
19 ἐμοῦ. ^{g-1} ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς καθ' εἰς,
20 Μὴ τι ἐγώ; ^{h-1} ὁ δὲ ¹⁻¹ εἶπεν αὐτοῖς, Εἰς ἐκ τῶν δώδεκα,
21 ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ³ ὅτι ¹ ὁ μὲν νίδς
τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται·
καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ^{k-1} ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε, ^{Matt. 26. 26,}
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε· ¹⁻¹ τοῦτό ἐστι τὸ ^{Luke 22 19,}
23 σῶμά μου. καὶ λαβὼν ^{m-1} ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν ^{1 Cor 11 23;}
24 αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ^{cp. John 6. 51.}
ἐστι τὸ αἷμά μου ⁿ⁻¹ τῆς ^{o-1} διαθήκης τὸ ὑπὲρ ^{8.} πολλῶν
25 ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῶς ἐκ τοῦ
γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ
πῖνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ^{Matt 26. 30.}

27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε ^{Matt 26 31.}

^{a-1.} ὅτι γέγραπται, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπί- ^{cp Zech. 13. 7}

28 σθήσεται τὰ πρόβατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ^{cp. 16. 7.}

29 ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, ² Εἰ καὶ ¹

30 πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ ^{Matt 26 34:}

ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ³ σὺ ¹ σήμερον ⁴ ταύτῃ τῇ ^{cp Luke 22}

31 νυκτὶ ¹, πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. ὁ ^{34, John 13.}

δὲ ⁵ ἐκπερισσῶς ἐλάλει ¹, Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ
μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ ^{Matt. 26. 36,}
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὦδε, ἕως προσεύξωμαι. ^{Luke 22. 39,}
^{John 18. 1.}

^g add οἱ δὲ ^h add καὶ ἄλλος, Μὴ τι ἐγώ; ¹ add ἀποκριθεὶς
^j om. ὅτι ^k add ὁ Ἰησοῦς ¹ add φάγετε· ^m add τὸ ⁿ add τὸ
^o add καινῆς A.S.M. ^p περὶ ^q add ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
^r Καὶ εἰ ^s om. σὺ ^t ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ^u ἐκ περισσοῦ
ἔλεγε μᾶλλον

καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην 33
 μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδμονεῖν. καὶ 34
 λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου·
 μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προσελθὼν μικρὸν ὧς ἐπιπτεν^ν 35
 ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο, ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ
 ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ, πάντα δυνατά 36
 σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ
 θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύ- 37
 δοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἔσχυσας
 μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; ὧς γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα^α 38
 μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ
 σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν 39
 λόγον εἰπών. καὶ ἄλλιν ἐλθὼν^β εὗρεν αὐτοὺς ὡς^γ καθεύ- 40
 δοντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὡς καταβαρυνόμενοι·
 καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, 41
 καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε·
 ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, 42
 ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἰς 43
 τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος ὡς^δ μετὰ μαχαιρῶν
 καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
 πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐ- 44
 τοῖς λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν,
 καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν 45
 αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, ὡς^ε καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· οἱ δὲ ἐπέ- 46
 βαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
 εἰς δὲ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν 47
 ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ

Matt. 26. 47,
 Luke 22 47,
 John 18. 3.

^ν ἔπεσεν

^α add πάλιν
 ῥαββί,

^α γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε ἵνα M.

^β βεβαρημένοι

^β add ὡν

^γ ὑποστρέψας

^δ add πολλὸς

^δ add

48 ἄτιον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὡς ἐπὶ λη-
στην ἐξήλθετε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ
50 ἐκρατήσατέ με ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ ἀφέν-
τες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

51 Καὶ ὁ νεανίσκος τις συνηκολούθει¹ αὐτῷ περιβεβλημένος
52 σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτόν¹⁻¹. ὁ δὲ κατα-
λιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγε⁸⁻¹.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρ- Matt 26, 57,
χονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ cp, John 18.
54 γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ^{12, 24}.

ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος
55 μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ
ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐξήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρ-
56 τυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐχ εὗρισκον· πολλοὶ
γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἵσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ
57 ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ
58 λέγοντες ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ Cp John 2, 19.

καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν
59 ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως
60 ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ
μέσον ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν;

61 τί οὐτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ ἡ οὐκ ἀπε-
κρίνατο οὐδέν¹. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ
62 λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ

Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου Matt 26, 64,
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν Luke 22, 69;
63 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χι- cp Mark 8 38,
64 τῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρειᾶν ἔχομεν μαρτύρῳ; ἡκού- Dan 7, 13.

σατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες Matt 26, 65.
Cp. John 10.
33, 19 7,
Levit. 24. 16.

¹ εἰς τις νεανίσκος ἠκολούθει

¹ add οἱ νεανίσκοι

⁸ add ἀπ' αὐτῶν

¹ οὐδὲν ἀπεκρίνατο

κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντό τινες ⁶⁵ ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ, Προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ραπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον¹.

Matt 26. 68,
Luke 22 55.
cp. John 18.
17, 25.

Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ^κ κάτω ἐν τῇ αὐλῇ¹ ἔρχεται μία ⁶⁶ τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερ- ⁶⁷ μαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζα- ρηνοῦ ¹ ἦσθα, τοῦ Ἰησοῦ¹. ὁ δὲ ἡρνήσατο λέγων, ^μ Οὔτε¹ ⁶⁸ οἶδα ^ν οὔτε¹ ἐπίσταμαι· οὐ τί¹ λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· ^π καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε¹. καὶ ἡ παιδίσκη ⁶⁹ ἰδοῦσα αὐτὸν ^α ἤρξατο πάλιν¹ λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἡρνεῖτο. καὶ μετὰ μι- ⁷⁰ κρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ ^{κ-1}. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθε- ⁷¹ ματίζειν καὶ ὁμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. καὶ ^β εὐθὺς¹ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε, καὶ ⁷² ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος ^ι τὸ ῥῆμα, ὥς¹ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δῖς, ^ν τρίς με ἀπαρνήσῃ¹. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Matt. 27. 1,
Luke 23. 1,
John 18. 28.

Καὶ εὐθέως ^{κ-1} πρὸς συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς ¹⁵ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέ- δριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς ² τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ^γ αὐτῷ λέγει¹, Σὺ λέγεις. καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ^{κ-1} ὁ δὲ Πι- ^{3, 4} λάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε, πῶσα σου ^α κατηγοροῦσιν¹. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ⁵ ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

— Matt. 27. 11,
Luke 23. 3,
John 18. 33.

¹ ἔβαλλον ^κ ἐν τῇ αὐλῇ κάτω ¹ Ἰησοῦ ἦσθα ^μ Οὐκ
^ν οὐδὲ ^ο τί σὺ ^ρ om. καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Μ. ^α πάλιν
ἤρξατο ^ζ add καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει ^β om. εὐθὺς ^ι τοῦ
ῥήματος οὗ ^α ἀπαρνήσῃ με τρίς ^ζ add ἐπὶ τὸ ^γ εἶπεν αὐτῷ
^α add αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Α. ^α καταμαρτυροῦσιν

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυνεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον, ὃν παρη- Matt 27. 15,
7 τοῦντο¹. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν ° στασια- John 18. 39.
στῶν² δεδεμένους, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. cp Luke 23.
8 καὶ ἁ ἀναβὰς³ ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς °-1 ἐποίει
9 αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Θέλετε ἀπο-
10 λύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι
11 διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ δὲ ἀρ-
χιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν
12 ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἁ πάλιν ἀποκριθεὶς⁴ εἶπεν
αὐτοῖς, Τί οὖν °-1 ποιήσω ὃν λέγετε ἡ τὸν⁵ βασιλέα τῶν
13, 14 Ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ
δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ
15 ἡ περισσῶς⁶ ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλάτος, βου-
λόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν
Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα
σταυρωθῇ.
16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἕσω τῆς αὐλῆς, ὃ Matt. 27. 27,
17 ἐστὶ πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὄλην τὴν σπεῖραν. καὶ John 19. 2.
ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες
18 ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαίρε,
19 βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσ-
20 ἐκύβουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια ° αὐτοῦ⁷. καὶ ἐξά-
γουσιν αὐτόν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.
21 Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, Matt 27. 32,
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου, Luke 23. 26,
22 ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ cp John 19.
23 τόπον, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον Κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν Cp Ps. 69 (68).
21.

¹ ὃν παρη-
αὐτὸν

² ἀποκριθεὶς πάλιν

σπέρως

³ συστασιαστῶν

⁴ add θέλετε

⁵ τὰ ἴδια

⁶ ἀναβοήσας

⁷ om. τὸν

⁸ add

⁹ περι-

αὐτῷ ¹⁻¹ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε. καὶ ^m σταυ- 24
 Cp Ps 22 (21). ροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται¹ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες
 18. κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρη. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἑσταύ- 25
 ρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγε- 26
 Cp Is. 53. 12. γραμμένη, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σταυ- 27
 ροῦσι δύο ληστὰς, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων
 Cp. Ps 22 (21). αὐτοῦ. ⁿ⁻¹ καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κι- 29
 7. νοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐά, ὁ καταλύων
 Cp. 14 58, τὸν ναόν, καὶ ὁ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις¹, σῶσον σεαυτὸν 30
 John 2 19. ἡ καταβὰς¹ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως ¹⁻¹ καὶ οἱ ἄρχιερεῖς 31
 ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον,
 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ²σῶσαι.¹ ὁ Χριστὸς ὁ 32
 βασιλεὺς τοῦ ³Ἰσραὴλ¹ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα
 Matt. 27 44. ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ
 cp Luke 23 39. ὠνείδιζον αὐτόν.
 Matt. 27. 45, ⁴Καὶ γενομένης¹ ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν 33
 Luke 23. 44. γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἑννάτῃ ἐβόησεν ὁ 34
 Cp Ps. 22 (21) Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ ¹⁻¹, Ἐλωί, Ἐλωί, ²λαμὰ¹ σαβαχ-
 1. θανί; ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον Ὁ Θεὸς μου, ὁ Θεός μου,
 εἰς τί με ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεστηκότων ἀκού- 35
 Matt 27. 48: σαντες ἔλεγον, Ἰδοῦ, Ἥλιον φωνεῖ. δραμὸν δέ ³τις¹, ⁴-¹ 36
 cp Luke 23. 36, John 19 γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθεὶς ⁵-¹ καλὰμφ, ἐπότιζεν αὐτὸν
 29, Ps. 69 (68) λέγων, Ἀφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος καθελεῖν αὐτόν.
 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείδς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. καὶ τὸ 37, 38
 καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἀνωθεν ἕως
 κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὸς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, 39
 ὅτι ⁶οὕτως¹ ἐξέπνευσεν, εἶπεν, Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος
 υἱὸς ἦν Θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦ- 40

¹ add πιεῖν ^m σταυρώσαντες αὐτὸν διεμέριζον ⁿ add ver. 28
 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. A.S.M.
 ὁ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν ² καὶ κατάβα ³ add δὲ ⁴ σῶσαι; M.
⁵ Ἰσραὴλ S. ⁶ Γενομένης δὲ ¹ add λέγων ² λαμὰ S.
³ εἰς ⁴ add καὶ ⁵ add τε ⁶ οὕτω κράξας A.S.M.

- σαι, ἐν αἷς ^{a-} καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ
 41 Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσή μήτηρ, καὶ Σαλώμη, αὐ^{b-} Cp. Luke 8. 2
 ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ,
 καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.
- 42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστι Matt 27. 57,
 43 προσάββατον, ^ο ἐλθὼν¹ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων ^{Luke 23 50,}
^{John 19. 38.}
 βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾔτήσατο τὸ
 44 σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἥδη τέθνηκε
 καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ
 45 ἀπάλαι¹ ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο
 46 τὸ ^οπτῶμα¹ τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδόνα, ^{ε-}¹ καθελὼν
 αὐτὸν ἐνέλιψε τῇ σινδόνι, καὶ ^εἔθηκεν¹ αὐτὸν ἐν μνημείῳ,
 ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ
 47 τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνή καὶ
 Μαρία ^h ἡ¹ Ἰωσή ἐθεώρουν ποῦ ¹τίθεται¹.
- 16 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνή ^{Matt 28. 1,}
 καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ^{Luke 24. 1}
^{cp. John 20 1.}
 2 ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρωὶ ^κτῇ μιᾷ τῶν¹
 σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατειλαντος τοῦ ἡλίου.
 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ
 4 τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι
 5 ¹ἀνακεκύλισται¹ ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελ-
 θοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
 δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν.
 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Cp Matt 28.
 Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ⁵ἴδε, ⁵sq
 7 ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ' ὑπάγετε, εἶπατε τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Cp 14. 28.

^a add ἦν^f add καὶ¹ ἀποκεκύλισται^b add καὶ^ε κατέθηκεν^ο ἦλθεν^h om. ἡ^d ᾗδῃ M.¹ τίθεται^e σῶμα^κ τῆς μιᾶς

Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ 8
ἐξεληθοῦσαι ^{m-1} ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχε ² γὰρ ¹ αὐτὰς
τῆρμος καὶ ἑκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδέν· εἶπον, ἐφοβοῦντο
γάρ.

Cp. John 20.
14.

Ὁ Ἀναστὰς δὲ πρῶτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίας 9
τῇ Μαγδαληνῇ, ² παρ' ¹ ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκίνη 10
πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι
καὶ κλαίουσιν. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες, ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' 11
αὐτῆς, ἠπίστησαν.

Cp. Luke 24.
13.

Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη 12
ἐν ἐτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες 13
ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Cp. Luke 24.
36, John 20, 19.

Ἔσπερον ¹ δὲ ² ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, 14
καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς
θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγεγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν 15

Matt. 28 19:
cp Luke 24.
47.

αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἀπαντα κηρύξατε τὸ
εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς 16
σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς 17
πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαι-
μόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι ² καιναῖς ¹. ὄφεις 18
ἄροῦσι, καὶ θανάσιμόν τι πῖωσιν, οὐ μὴ τοῦτος ³ βλάψῃ ¹.
ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν.

Luke 24 51,
Acts 1. 9: cp.
Eph. 4 9,
1 Tim. 3. 16.

Ὁ μὲν οὖν Κύριος ⁴ Ἰησοῦς ¹, μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς, 19
ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.
ἐκείνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνερ- 20

Cp Acts 14. 3, γοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούν-
των σημείων. ἀμήν.⁵

^m add ταχὺ ⁿ δὲ ^o om. vv. 9-20 M. ^p ἀφ' ^q om. δὲ
^r om. καιναῖς M. ^s βλάψει ^t om. Ἰησοῦς

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

- 1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν
2 περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς
παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενό- Cp 1 John 1. 1.
3 μενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε ἀμοί, παρηκολουθηκότι ἀνωθεν πᾶσιν ² Pet 1. 16
4 ἀκριβῶς, καθέξῃς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπι- Cp. Acts 1. 1.
γνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.
5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου ^a-1 βασιλέως τῆς
Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά· Cp 1 Ch1. 24.
καὶ ^b γυνὴ αὐτοῦ ¹ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα ¹⁰ Neh. 12. 4,
6 αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ^ο ἐναντίον ¹ τοῦ
Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι
7 τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ
Ἐλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς
ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
8 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφη- Cp. 1 Chr. 24.
9 μερίας αὐτοῦ ἕναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ¹⁹
ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Cp. Exod. 30.
10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἕξω τῇ ὥρᾳ ⁷
11 τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἑστὼς ἐκ
12 δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη
13 Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς

^a add τοῦ

^b ἡ γυνὴ αὐτοῦ

^ο ἐνόπιον

αὐτὸν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ
δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ
καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἡ
ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ ^αγενέσει¹ αὐτοῦ χαρήσονται.

Cp. Num 6 3, ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα 15
Jud 13, 14. οὐ μὴ πῖνῃ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας

μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ 16
Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς ^οπροελεύσεται¹ ἐνώπιον 17
αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας
πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοι-
μάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας 18
πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι
πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ εἰμι 19

Cp Dan. 8.
16, 9 21.

Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην
λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ, 20
ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένη-
ται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οὔτινες
πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσ- 21
δοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν
ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ 22
ἐπέγνωσαν ὅτι ὕπασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὥς ἐπλή- 23
σθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ 24
αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι
Οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπείδεν ἀφελεῖν 25
τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Cp. Mat. i. 18. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ 26

^α γενήσκει

^ο προσελεύσεται M.

^ε ἀπὸ^ι τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέτ,
 27 πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ
 28 οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ· καὶ εἰς-
 ελθὼν ^ε-^ι πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαίρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος
 29 μετὰ σοῦ. ^η-^ι ἡ δὲ ^ι ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη^ι, καὶ διελογί-
 30 ζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος
 αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.
 31 καὶ ἰδοῦ, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ
 32 ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου
 κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον ^{CP Is 9. 7}
 33 Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον,
 Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται
 34 τέλος. εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο,
 35 ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν
 αὐτῇ, Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύνამις ὑψί-
 στου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ^κ-^ι ἅγιον κλη-
 36 θήσεται Τιδὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοῦ, Ἐλισάβετ ἡ ^ι συγγενίς^ι σου
 καὶ αὕτῃ ^μ συνελήφεν^ι υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν
 37 ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ
 38 παρὰ ^ν τοῦ Θεοῦ^ι πᾶν ῥήμα. εἶπε δὲ Μαριάμ, Ἰδοῦ, ἡ δούλη
 Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ’
 αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
 39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
 40 εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν
 41 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. καὶ
 ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας,
 ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη
 42 Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε ὁ κραυγῇ^ι
 μεγάλη, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογη-

^ε ὑπὸ ^ε add ὁ ἄγγελος ^η add εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. A.S.M
^ι ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ ^κ add ἐκ σοῦ A.M. ^ι συγ-
 γενής ^μ συνελήφεν ^ν τῷ Θεῷ ^ο φωνῇ

μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα 43
 ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με ; ἰδοὺ γάρ, ὡς ἐγέ- 44
 νετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν
 ἐν ἀγαλλίασει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ 45
 ᾠπιστεύσασα, ὅτι¹ ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ
 παρὰ Κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν 46
 Κύριον, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτηρῇ 47
 μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. 48
 ἰδοὺ γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι 49
 ἐποίησέ μοι ^αμεγάλα¹ ὁ δυνατός· καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς ² καὶ γενεὰς¹ τοῖς φοβουμένοις 50
 αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν 51
 ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ 52
 θρόνων, καὶ ὑψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, 53
 καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο Ἰσραὴλ 54
 Cp. Ps. 98 (97). παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς 55
 3. πατέρας ἡμῶν) τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν
 αἰῶνα.

Ἐμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ^αὡς¹ μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέ- 56
 στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ 57
 ἐγέννησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς 58
 αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ
 Cp. Gen. 17. 12, Levit. 12. 3. συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον 59
 περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
 πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ 60
 εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς 61
 αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἐστίν ¹ἐκ τῆς συγγενείας¹ σου, ὃς καλεῖται
 τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν 62
 θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέ- 63

¹ πιστεύσασα ὅτι Μ. ^α μεγάληα ² γενεῶν ³ ὡσεὶ ⁴ ἐν τῇ
 συγγενείᾳ

- γων, Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
 64 ἀνεψύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ,
 65 καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος
 τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας
 66 διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ
 ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον
 τοῦτο ἔσται; καὶ ὡ γὰρ¹ χεῖρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.
 67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου,
 68 καὶ προεφῆτευσεν λέγων, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσ-
 ραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
 69 καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς Cp Ps. 132
 70 αὐτοῦ (καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ⁽¹³¹⁾ ¹⁷ ἀπ' αἰῶνος
 71 προφητῶν αὐτοῦ), σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς
 72 πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέ-
 73 ρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν Cp. Gen 22.
 ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ¹⁶ ^{sq}
 74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεῦειν
 75 αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς
 76 ἡμέρας ¹⁷ ἡμῶν. καὶ σὺ ¹⁸ δέ¹, παιδίον, προφήτης ὑψίστου
 κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου, ἐτοιμάσαι Cp. Mal. 3 1,
 77 ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ^{1s} ⁴⁰ ³
 78 ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν
 79 οἷς ¹⁹ ἐπισκέψεται¹ ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάνει τοῖς ἐν Cp. Mal. 4. 2.
 σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς
 πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
 80 Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν
 ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν
 Ἰσραήλ.
 2 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ
 Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογραφῆσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

¹ om. γὰρ ² add τῶν ³ add τῆς ζωῆς ⁴ om. δέ ⁵ ἐπε-
 σκέψατο A.S.M.

αὕτη ^{b-} ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας ² Κυρηναίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος ³ εἰς τὴν ^ο αὐτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλι- ⁴ λαίας ἐκ πόλεως Ναζαρετ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πα- ⁵ τριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαρίας τῇ μεμνηστευμένῃ ⁶ Cp. Matt 2 1. αὐτῷ ^{a-}, οὔσῃ ἐγκύῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ⁷ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν ⁸ αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέ- ⁹ κλινεν αὐτὸν ἐν ^{ο-} φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρα τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ ⁸ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. καὶ ⁹ ἀγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου ⁹ περιέλαμψε αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ ¹⁰ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἀγγελος, Μὴ φοβέσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελί- ¹¹ ζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ. ὅτι ¹¹ ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν ¹² πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ¹² ἐσπαργανωμένον ¹³ καὶ ¹³ κείμενον ἐν ^{b-} φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ¹³ ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανόυ, αἰνούντων ¹⁴ τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς ¹⁴ εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις ¹⁵ εὐδοκίας¹.

Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ¹⁵ ἀγγελοι, ¹⁵ οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ ¹⁶ ἕως Βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ ¹⁷ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον ¹⁶ τὴν τε Μαρίαν καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ ¹⁷ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ¹⁷ ἐγνώρισαν¹ περὶ τοῦ ρήματος τοῦ λαλη- ¹⁷

^b add ἡ ^ο ἰδιαν ^a add γυναῖκί ^ο add τῇ ^f add ἰδοὺ,
^g om. καὶ ^h add τῇ ¹ εὐδοκία A.S.M. ^j add καὶ οἱ ἀνθρώποι
^k διεγνώρισαν

- 18 θέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες θαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων
 19 πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα
 20 ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν¹
 οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
 ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.
 21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν^m αὐτόν¹,
 καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγ- Cp Matt 1
 γέλου πρὸ τοῦ συλλαφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. 21, 25.
 22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦⁿ αὐτῶν¹ Cp. Levit 12.
 κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα,²
 23 παραστήσαι τῷ Κυρίῳ (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου
 ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθή- Cp Exod 13
 24 σεται), καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ².
 25 Κυρίου, Ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερῶν. καὶ Levit. 12. 8
 ἰδοῦ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ
 ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παρά- Cp Is 40 1.
 26 κλησιν τοῦ Ἰσραὴλ· καὶ Πνεῦμα ὃ ἦν Ἄγιον¹ ἐπ' αὐτόν. καὶ
 ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μὴ
 27 ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῇ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν
 τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
 τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον
 28 τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας
 29 αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις τὸν
 30 δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥήμά σου, ἐν εἰρήνῃ· ὅτι
 31 εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ Cp Is. 51. 5
 32 πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων, Cp Is 42. 6,
 33 καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ¹ καὶ ἡ 49 6.
 μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ·
 34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν

¹ ἐπέστρεψαν
 p Ἰωσήφ

^m τὸ παιδίον

ⁿ αὐτῆς Α.

ο Ἄγιον ἦν

μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοῦ, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ 35
 σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ ἦν 36
 Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ (αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἕτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπτά ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ ^α αὐτὴ ^β χήρα ^γ ἕως ^δ ἐτῶν 37
 ὀγδοηκοντατεσσάρων), ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστεύσας καὶ δεήσασα λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ ^ε 38
 αὕτῃ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ ^ς Θεῷ ^τ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ^υ· Ἰερουσαλήμ. καὶ ὥς ἐτέλεσαν ^ζ πάντα ^η τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυ- 39
 ρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥανε, καὶ ἐκραταιοῦτο ^θ· πληρούμενον 40
 σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

Cp Deut. 16.
16

Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ 41
 τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ^α ἀνα- 42
 βαιρόντων ^β αὐτῶν ^γ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειω- 43
 σάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ^δ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς ^ε
 αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέ- 44
 ρας ὀδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ^ς 45
 τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὗρόντες ^α· ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου- 46
 σαλήμ, ^β ἀναζητοῦντες ^γ αὐτόν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας 47
 τρεῖς, εἶρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ 47
 ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν 48

^α αὕτη ^β ὥς ^γ add αὕτη ^δ Κυρίῳ ^ε add ἐν ^ς ἅπαντα
^γ add πνεύματι ^α ἀναβάντων ^β add εἰς Ἱεροσόλυμα ^δ ἔγνω
^γ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ ^ς add ἐν ^α add αὐτόν ^β ζητοῦντες

- καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου ἀγὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν
 49 σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε
 50 ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆ-
 51 καν τὸ ῥῆμα δ' ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν,
 καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ¹⁻¹ ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτῆς.
- 52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ
 Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.
- 3 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαίδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καί-
 σαρρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ
 τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ
 ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωϊ-
 τίδος χώρας, καὶ Αὐσανίου τῆς Ἀβιλιηνῆς τετραρχούντος,
 2 ^ε ἐπὶ ἀρχιερέως¹ Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ ^{Matt 3. 1,}
 3 Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς ^{Mark 1 2,}
^{Joh 1 6.}
 πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα
 4 μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ὥς γέγραπται ἐν βίβλῳ
 λόγων Ἑσαίου τοῦ προφήτου ^{h-1}, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ^{Is. 40. 3.}
 ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς
 5 τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος
 καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολὰ εἰς ¹ εὐ-
 6 θείας¹, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα ^{Cp. Is. 52. 10}
 σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.
- 7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' ^{Matt. 3 7.}
 αὐτοῦ, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
 8 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς
 μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχο-
 μεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ

¹ add ταῦτα² ἐπ' ἀρχιερέων^h add λέγοντος¹ εὐθείαν

τῶν λίθων τούτων ἐγείραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ 9
 ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον
 μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
 καὶ ἐπρωτῶν αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ^κποιήσωμεν¹; 10
 ἀποκριθεὶς δὲ ¹ἔλεγεν¹ αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μετα- 11
 δότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.
 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, 12
 Διδάσκαλε, τί ^μποιήσωμεν¹; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν 13
 πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπρωτῶν δὲ 14
 αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, ^νΤί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς¹;
 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδένα διασεῖσητε, μηδὲ συκοφαν-
 τήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὄψωνίοις ὑμῶν.

Cp. Matt. 3. 11, Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων 15
 Maik 1. 7, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη
 John 1. 19, ὁ Χριστός, ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι λέγων, Ἐγὼ μὲν 16
 ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ
 εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς
 ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν 17
 τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ὁ διακαθαίρει¹ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ ^ρσυνα-
 γαγεῖν¹ τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον
 κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν 18
 λαόν. ὁ δὲ Ἑρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ 19
 Cp. Matt. 14, περὶ Ἑρωδιδάδος τῆς γυναικὸς ^{α-1} τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ
 3, Mark 6. 17, John 3. 24, περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἑρώδης, προσέθηκε 20
 καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, ^{κ-1} κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν ^{ε-1}
 φυλακῇ.

Matt 3. 13, Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ 21
 Mark 1. 9, cp. Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεωχθῆναι τὸν οὐ-
 John 1. 32.

^κ ποιήσωμεν ¹ λέγει ^μ ποιήσωμεν ^ν Καὶ ἡμεῖς τί ποιή-
 σωμεν ^ο καὶ διακαθαριεῖ ^ρ συνάξει ^α add Φιλίππου ^κ add
 καὶ ^β add τῇ

22 ρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῶς εἶδει
 ὡς[†] περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι
 ὡ[†], Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡὐδόκησα.

23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς * ἀρχόμενος ὥσει ἐτῶν τριάκοντα[†], Cp. Matt 1. 1.

24 ὃν υἱὸς (ὡς ἐνομίζετο)[†] Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλὶ, τοῦ Ματθάτ, τοῦ
 25 Λευί, τοῦ Μελχί, τοῦ ^αἸανναί[†], τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ματταθίου,
 26 τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἑσλί, τοῦ Ναγγαί, τοῦ Μαάθ,
 τοῦ Ματταθίου, τοῦ ^αΣεμεεὶν[†], τοῦ ^βἸωσήχ[†], τοῦ ^οἸωδά[†],
 27 τοῦ ^αἸωανάν[†], τοῦ Ῥησά, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ,
 28 τοῦ Νηρί, τοῦ Μελχί, τοῦ Ἀδδί, τοῦ Κωσάμ, τοῦ ^οἙλμα-
 29 δάμ[†], τοῦ Ἦρ, τοῦ [†]Ἰησοῦ[†], τοῦ Ἐλιέξερ, τοῦ Ἰωρεὶμ, τοῦ
 30 Ματθάτ, τοῦ Λευί, τοῦ Συμεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ
 31 ^οἸωνάμ[†], τοῦ Ἐλιακεὶμ, τοῦ Μελεᾶ, τοῦ ^ηΜεννά[†], τοῦ
 32 Ματταθά, τοῦ Ναθάν, τοῦ Δαβίδ, τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ Ὠβήδ,
 33 τοῦ Βοόξ, τοῦ ^ιΣαλμών[†], τοῦ Ναασσών, τοῦ ^κἈμιναδάβ[†],
 34 τοῦ ^ιἈρνεὶ[†], τοῦ Ἑσράν, τοῦ Φαρές, τοῦ Ἰούδα, τοῦ
 Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχώρ,
 35 τοῦ Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ Φαλέκ, τοῦ Ἐβέρ, τοῦ Σαλά,
 36 τοῦ Καϊνάν, τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ,
 37 τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνώχ, τοῦ Ἰαρέδ, τοῦ Μαλελεήλ, τοῦ
 38 Καϊνάν, τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ.

4 Ἰησοῦς δὲ Πνεύματος Ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Matt 4. 1,
 2 Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ Πνεύματι ^μ ἐν τῇ ἐρήμῳ[†] ἡμέρας Maik 1. 12.

τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφα-
 γεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐ-
 3 τῶν ^ν [†] ἐπέειπεν. ^ο εἶπε δὲ[†] αὐτῷ ὁ διάβολος, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
 4 Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη

[†] ὥσει ^υ add λέγουσαν * ὥσει ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος
 ὃν (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς ^α Ἰαννά ^β Σεμεί ^γ Ἰωσήφ ^ο Ἰούδα
^δ Ἰωανῶ ^ε Ἑλμωδάμ [†] Ἰωσή ^ς Ἰωνάν ^η Μενάμ Α.,
 Μαϊνάν S. ^ι Σαλά M. ^κ Ἀδμείν, οἱ Ἀμιναδάβ, τοῦ Ἀδμείν, M.
^ι Ἀράμ A.S.M. ^μ εἰς τὴν ἔρημον ^ν add ὕστερον ^ο καὶ
 εἶπεν

- Deut 8. 3 Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν ^{π-1}, Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος ^{α-1}, καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ^{π-1} ἔδειξεν 5
αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου.
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην 6
ἥσασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ
ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον 7
^β ἐμοῦ¹, ἔσται σου ^τ πάντα¹. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ 8
- Deut. 6. 13. Ἰησοῦς, ^{α-1} Γέγραπται ^{π-1}, Ὁ Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυ-
νήσεις¹, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ^π ἤγαγε δὲ¹ αὐτὸν εἰς 9
Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ,
καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ ^α υἱὸς¹ εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦ-
- Ps 91 (90) 11. θεν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται 10
περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, 11
μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκρι- 12
- Deut. 6 16 θεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις
Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν 13
ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.
- Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος 14
εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμῃ ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περι-
χώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς 15
αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.
- Cp Matt 13 54, Mark 6. 1. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ 16
εἰσῆλθε, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
- Cp Neh. 8 1, 5 εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ 17
βιβλίον ^β τοῦ προφήτου Ἑσαίου¹. καὶ ^ο ἀνοίξας¹ τὸ βιβλίον
- Is 61 1. εὑρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένος, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, 18
οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με ^α εὐαγγελίσασθαι¹ πτωχοῖς· ἀπέσταλκέ
με ^{ο-1} κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

^π add λέγων ^α add ἄλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ ^π add ὁ διά-
βολος εἰς ὅρος ὑψηλὸν ^β μου ^τ πάντα ^α add Ὑπαγε ὑπίσω-
μον, Σατανᾶ· ^π add γάρ ^π Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
^π καὶ ἤγαγε ^α ὁ υἱὸς ^β Ἑσαίου τοῦ προφήτου ^ο ἀναπτύξας
^α εὐαγγελίσεσθαι ^ο add λάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,

19 ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυ-
 20 ρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ,
 ἐκάθισε· καὶ πάντων ¹οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ¹ ἦσαν
 21 ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σί-
 22 μερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὥσιν ὑμῶν. καὶ
 πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς
 χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ
 23 ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς Cp. John 6 42
 αὐτούς, Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, Ἰατρί,
 θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ²εἰς τὴν²
 24 Καπερναοῦμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ,
 Ἄμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ
 25 πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλοὶ χῆραι
 ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰησοῦ ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη
 ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας
 26 ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη
 Ἰηλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς ³Σιδωνίας³ πρὸς γυναῖκα 1 Kings 17 9
 27 χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ⁴ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλι-
 σαίου τοῦ προφήτου⁴. καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ 2 Kings 5. 14
 28 Νεεμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ
 29 συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν
 ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ⁵ἔξω⁵ ὁφρύος τοῦ ὄρους,
 ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὀκοδόμητο, ⁶ὥστε⁶ κατακρημνίσαι
 30 αὐτόν· αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.
 31 Καὶ κατήλθεν εἰς Καπερναοῦμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ Mark 1 21
 32 ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι· καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ Cp Matt. 7
 33 τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν ²⁹
 τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου,
 34 καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ ⁷ἡ-⁷Εἰ, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ

¹ ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ² ἐν τῇ ³ Σιδωνος ⁴ ἐπὶ
 Ἰησοῦ τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ ⁵ add τῆς ⁶ εἰς τὸ
⁷ add λέγων

Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἰδᾷ σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, Φιμώθητι, 35 καὶ ἔξελθε ^α ἀπ' αὐτοῦ^β. καὶ βίβαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο 36 θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Τίς ὁ λόγος οὗτος; ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται.^γ καὶ 37 ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Matt 8, 14,
Mark 1 29

Ἀναστὰς δὲ ^δ ἀπὸ^δ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν 38 Σίμωνος. ^ε ^ε πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῃ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω 39 αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

Matt 8 16,
Mark 1 32

Δύοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενούντας νό- 40 σοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς θεράπευσεν αὐτούς. ἐξῆρχετο δὲ 41 καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ^ε ^ε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾗδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Mark 1 35.

Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· 42 καὶ οἱ ὄχλοι ^ε ἐπὶ ἐξήτουν^ε αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε 43 πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι ^ε ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην^ε.

Καὶ ἦν κηρύσσω ^ε εἰς τὰς συναγωγὰς^ε τῆς ^ε Γαλιλαίας^ε. 44

Cp Matt 4,
18, Mark 1
16

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ ^ε καὶ^ε ἀκούειν 5 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ· καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· 2

^α ἐξ αὐτοῦ ^β οὗτος, . . . ἐξέρχονται; ^γ ἐκ ^δ add ἡ
^ε add ὁ Χριστός, ^ε ἐξήτουν ^ε εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι ^ε ἐν ταῖς
συναγωγαῖς ^ε Ἰουδαίας M. ^ε τοῦ

3 οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ^αἐπλυνον¹ τὰ δίκτυα. ἐμ-
 βας δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν
 ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. ^ακαθίσας δὲ¹ ἐδίδασκεν
 4 ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε ^{CP} John 21 6
 πρὸς τὸν Σίμονα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε
 5 τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν ^{β-1},
 Ἐπιστάτα, δι' ὅλης ^{ο-1} νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν·
 6 ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω ^ατὰ δίκτυα¹. καὶ τοῦτο ποιή-
 σαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλῆθος πολὺ· διερρήγνυτο δὲ
 7 ^ατὰ δίκτυα¹ αὐτῶν· καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ^{ο-1} ἐν τῷ
 ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον,
 καὶ ἐπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.
 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ
 λέγων, Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε.
 9 θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ,
 10 ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ²ῶν¹ συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ
 Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ
 Σίμωνι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ·
 11 ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ
 πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.
 12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ^{Matt. 8 2,}
 ἰδοὺ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ^{Mark I 40.} ἰδὼν δὲ¹ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ
 πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι
 13 με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ^hλέγων¹,
 Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.
 14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν
 δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ ^{CP} Levit 14.
 15 σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. δι- ² ^{sq}
 ἥρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο

^α ἀπέπλυναν
 δίκτυον

^α καὶ καθίσας
^ο add τοῖς
¹ ἦ

^β add αὐτῷ
^γ καὶ ἰδὼν

^ο add τῆς
^h εἰπὼν

^δ τὸ

ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ¹⁻¹ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτοὶ δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ 16 προσευχόμενος.

Matt 9 1,
Mark 2. 1.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτοὶ ἦν διδάσκων ¹⁷ καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κόμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι ¹ αὐτόν¹. καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παρα- ¹⁸ λελυμένος, καὶ ἐξήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ^κ ποίας¹ εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν ¹⁹ ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθήκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν ¹⁻¹, Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί ²⁰ σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμ- ²¹ ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίαις; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγνούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀπο- ²² κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ ²³ ἁμαρτίαι σου; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ ²⁴ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ) Σοὶ λέγω, ἔγεραι, καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ²⁵ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις ²⁶ ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες ὅτι Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

Matt 9. 9,
Mark 2. 14

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην, ὀνόματι ²⁷ Δειλῖν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ καταλιπὼν ^μ πάντα¹ ἀναστὰς ² ἠκολούθει¹ αὐτῷ. ²⁸

¹ add ἐπ' αὐτοῦ ¹ αὐτοῦς A.S.M. ^κ διὰ ποίας ¹ add αὐτῷ
^μ ἅπαντα ² ἠκολούθησεν

29 καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ Δεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ
καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλὸς καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν
30 κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον ^ο οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
αὐτῶν¹ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διατί μετὰ ^π τῶν¹
31 τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, Οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες
32 ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δι-
33 καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς ^{Matt 9 14,}
αὐτόν, ^{Mark 2. 18.} ^α Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις
ποιοῦνται· ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι
34 καὶ πίνουσιν.¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς¹ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μὴ δύνασθε
τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,
35 ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκεῖναις ταῖς
36 ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς
ἐπίβλημα ^α ἀπὸ¹ ἱματίου καινοῦ ^ε σχίσας¹ ἐπιβάλλει ἐπὶ
ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν ^α σχίσει¹, καὶ
τῷ παλαιῷ οὐ ^α συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα¹ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ
μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται,
38 καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς
39 βλητέον. ^γ ¹ καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν ^α ¹ θέλει νέον· λέγει
γάρ, Ὁ παλαιὸς ^α χρηστός¹ ἐστίν.

6 ^β ¹ Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ ^β ¹ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ ^α ¹ ^{Matt 12 1,}
σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυν, ^{Mark 2. 23 cp}
2 καὶ ἦσθιον ψάχοντες ταῖς χερσί. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων ^{(24 1).}
εἶπον ^α ¹, Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ^α ¹ τοῖς σάββασιν;
3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο

^ο οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^π οἱ τῶν ^α Διατί οἱ
... πίνουσιν; ^ε οἱ, Ἰησοῦς ^α οἱ, ἀπὸ ^ε οἱ, σχίσας
^α σχίσει ^α συμφωνεῖ ἐπίβλημα ^γ add καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦν-
ται ^α add εὐθὺς ^α χρηστότερός A.S.M. ^β add δευτερο-
πρώτῳ A.S.M. ^ο add τῶν ^α add αὐτοῖς ^ο add ἐν

1 Sam. 21 6 ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε¹ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ ὄντες; ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς 4
ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβον¹ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς
Cp. Levit. 24 μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;
9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου¹¹⁻¹ 5
τοῦ σαββάτου.

Matt 12 9, 'Εγένετο δὲ 1-1 ἐν ἐτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς 6
Mark 3 1. τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν * ἄνθρωπος ἐκεῖ¹, καὶ
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. ¹ παρετηροῦντο¹ δὲ αὐτὸν οἱ 7
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει·
ἵνα εὕρωσι ² κατηγορεῖν¹ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾗδει τοὺς δια- 8
λογισμοὺς αὐτῶν ² εἶπε δὲ¹ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι
τὴν χεῖρα, Ὑγεραι, καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον. ὁ καὶ¹ ἀνα-
στάς ἔστη. ² εἶπε δὲ¹ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, ἂ Ἐπερωτῶ 9
ὑμᾶς, εἰ¹ ἔξεστι * τῷ σαββάτῳ¹ ἀγαθοποιῆσαι; ἢ κακοποιῆ-
σαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀπολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος πάν- 10
τας· αὐτοὺς ² εἶπεν αὐτῷ¹, Ὑκτεῖνον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ
ἐποίησε 1-1. καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ² -1. αὐτοὶ δὲ 11
ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν
ποιήσκειαν τῷ Ἰησοῦ.

Mark 3 13. Ὑγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ² ἐξελεθεῖν αὐτὸν¹ εἰς 12
τὸ ὄρος προσεύξασθαι· καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ
τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθη- 13
τάς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ
Cp. Matt 10. 2, ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα δὲ καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ 14
John 1. 42 Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, * καὶ¹ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
* καὶ¹ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, * καὶ¹ Ματθαῖον καὶ 15
Θωμᾶν, * καὶ¹ Ἰάκωβον 7-1 Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν κα-

¹ ὅποτε ² ἔλαβε, καὶ ³ add καὶ ⁴ add καὶ ⁵ ἐκεῖ
ἄνθρωπος ¹ παρετήρουν ² κατηγορίαν ³ καὶ εἶπε ⁴ ὁ δὲ
⁵ εἶπεν οὖν ⁶ Ἐπερωτήσω ὑμᾶς, τί S.: Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι· A. ⁷ τοῖς
σάββατον ⁸ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ ⁹ add οὕτω ¹⁰ add ὑγιᾶς ὥς
ἡ ἄλλη ¹¹ ἐξῆλθεν ¹² om. καὶ ¹³ add τὸν τοῦ

- 16 λούμενον Ζηλωτήν, ^γ καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν
 17 Ἰσκαριώτην, ^{δς} ²⁻ ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ'
 αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος ^α πολλὸς ^β μαθητῶν
 αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας ^{Cp Matt 4 25,}
 καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ^{Mark 3 7}
 ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν.
 18 καὶ οἱ ^β ἐνοχλούμενοι ἀπὸ ^γ πνευμάτων ἀκαθάρτων ^{ο-1} ἔθε-
 19 ραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι
 δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰάτο πάντας.
 20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ ἔλεγε, Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ ^{Cp Matt 5. 3}
 21 βασιλεία τοῦ Θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασ-^{sq}
 22 θήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί
 ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορί-
 σωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς
 23 πονηρῶν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ^α Χάρητε ^β ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς
 ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ^ο τὰ αὐτὰ ^γ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφῆταις
 24 οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέ-
 25 χετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι
^ε νῦν ^δ, ὅτι πεινᾶσετε. οὐαὶ ^{ε-1}, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθή-
 26 σετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ^{ε-1}, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες
 οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ^η τὰ αὐτὰ ^γ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπρο-
 φήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
 27 Ἄλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ^{Cp Matt 5 44}
 28 ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς κατα-^{sq}
 ραμένους ὑμῖν, ¹⁻¹ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.
 29 τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ
 ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

^γ om. καὶ ² add καὶ ^α om. πολλὸς ^β ὀχλούμενοι ὑπὸ
^ο add καὶ ^α χαίρετε ^ο ταῦτα ^ε om. νῦν ^ε add ὑμῖν
^η ταῦτα ¹ add καὶ

παντὶ ^{k-} αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ³⁰
 ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ³¹
 καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα- ³²
 πώντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ
 τοὺς ἀγαπώντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. καὶ ἔαν ἀγαθοποιῇτε τοὺς ³³
 ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ
 ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἔαν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπί- ³⁴
 ζετε ¹ λαβεῖν¹, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ ^{m-} ἁμαρτωλοὶ
 ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγα- ³⁵
 πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε
² μὴδὲν¹ ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ
 ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς
 ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. γίνεσθε ^{o-} οἰκτίρμονες, καθὼς ³⁶
 Cp. Matt 7 1 ^{p-} ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. ³ καὶ¹ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ ³⁷
^qκριθῇτε· ^x καὶ¹ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῇτε·
 ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ³⁸
 μέτρον καλόν, πεπιεσμένον ^{s-} σεσαλευμένον ^{s-} ὑπερεκχυ-
 νόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. ^t ᾧ γὰρ μέτρον¹
 μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Εἶπε δὲ ^u καὶ¹ παραβολὴν αὐτοῖς, Μήτι δύναται τυφλὸς ³⁹
 τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον ^v ἐμπεσοῦνται¹;
 οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον ^{x-}· κατηρτισμένος ⁴⁰
 δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ ⁴¹
 κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν
 τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν ⁴²
 τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
 ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέ-
 πων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ

^k add δὲ τῷ ¹ ἀπολαβεῖν ^m add γὰρ οἱ ⁿ μὴδένα M.
^o add οὖν ^p add καὶ ^q om. καὶ A. ^x om. καὶ ^s add καὶ
^t τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρον ᾧ ^u om. καὶ ^v πεσοῦνται ^x add αὐτοῦ

43 ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ ὧ¹ πάλιν¹ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν
44 καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σύκα, οὐδὲ ἐκ
45 βάτου τρυγῶσι σταφυλήν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγα-
θοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ
πονηρὸς ὧ² ἐκ τοῦ πονηροῦ ὧ³ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ
γὰρ ὧ⁴ περισσεύματος καρδίας¹ λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ὃ λέγω·
47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ
48 ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν
ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ
ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης
προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε
49 σαλεῦσαι αὐτήν· ὧ⁵ διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν¹. ὁ δὲ
ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομή-
σαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ἡ προσέρρηξεν ὁ
ποταμός, καὶ ὧ⁶ εὐθὺς συνέπεσε¹, καὶ ἐγένετο τὸ ρήγμα τῆς
οἰκίας ἐκείνης μέγα.

7 ὧ⁷ Ἐπειδὴ¹ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ρήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς Matt 8. 5.
τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ.

2 Ἐκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἡμελλε τελευ-
3 τᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέ-
στειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν
4 ὧ⁸ πως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγενόμενοι
πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι
5 Ἀξιός ἐστιν ὧ⁹ παρέξῃ¹ τοῦτο· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν,
6 καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὧ¹⁰ κοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος

¹ ὧ¹ οὐκ, πάλιν ² add ἄνθρωπος ³ add θησαυροῦ τῆς καρδίας
αὐτοῦ ⁴ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας ⁵ τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ
τὴν πέτραν A.S.M. ⁶ εὐθὺς ἔπεσε ⁷ Ἐπεὶ δὲ ⁸ παρέξει

ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκατόνταρχος φίλους λέγων αὐτῷ, Κύριε, μὴ σκύλλου· σὺ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σε γ' ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ 8 ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται καὶ ἄλλῳ, Ἐρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν 9 αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. καὶ ὑπο- 10 στρέψαντες 8 εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες 8 εὑρον τὸν 8-1 δούλον ὑγιαίνοντα.

Καὶ ἐγένετο ἐν 1 τῷ 8 ἐξῆς, 2 ἐπορεύθη 1 εἰς πόλιν καλουμένην 11 Ναὶν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 1-1, καὶ ὄχλος πολὺς. ὥς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ 12 ἰδοὺ, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ 3 αὐτῇ 8 ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς 4 ἦν 1 σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ 13 εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ· οἱ 14 δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἑδω- 15 κεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας· καὶ 16 ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας 5 ἡγήρθη 1 ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ 17 ἐξηλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ 18 1-1 πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Matt. 11 2. Καὶ ἀπηγγείλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων 18 τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 19 ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε πρὸς τὸν 9 Κύριον 1 λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχό-

8 οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον
 2 ἐπορεύετο 1 add ἱκανοί
 3 add ἐν 4 Ἰησοῦν

5 add ἀσθενοῦντα
 6 αὐτῇ 7 om. ἦν

8 τῇ A.S.M.
 9 ἐγγίγεται

20 μενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν
οἱ ἄνδρες εἶπον, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς
21 σε λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ἐν
ἡ ἐκείνῃ^η τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστί-
γων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο
22 ^α-^β βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς ^γ-^δ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες
ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε· ^ε-^ς τυφλοὶ ἀνα- ^{CP Is 35. 5,}
βλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, ^{61 1} καὶ
κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.
23 καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν Matt 11 7.
πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ^α ἐξήλθετε^β εἰς τὴν ἔρη-
25 μον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ
τί ^γ ἐξήλθετε^δ ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφι-
εσμένον; ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες
26 ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ^ε ἐξήλθετε^ς ἰδεῖν; προ-
27 φήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός
ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγελόν Mal 3 1.
μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμ-
28 προσθέν σου. λέγω ^α-^β ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
^γ-^δ Ἰωάννου ^ε-^ς οὐδεὶς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασι-
29 λείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας
καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπ-
30 τισμα Ἰωάννου· οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν
τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
31 ^α-^β Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης;
32 καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ
καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ^α ἃ λέγει^β, Ἡὐλή-
σαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὥρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ^γ-^δ, καὶ οὐκ

^α αὐτῇ δὲ ^β add τὸ ^γ add ὁ Ἰησοῦς ^δ add ὅτι ^ε om. καὶ
^ς ἐξεληλυθότες ^α add γὰρ ^β add προφήτης ^γ add τοῦ βαπ-
τιστοῦ ^δ add εἶπε δὲ ὁ Κύριος, ^ε καὶ λέγουσιν ^ς add ὑμῖν

ἐκλαύσατε· ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἡμῶν 33
 ἐσθίω μῆτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει. ἐλή- 34
 λυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίω καὶ πίνων, καὶ λέγετε,
 Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ
 ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς 35
 πάντων.

Cr. 11 37. Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ 36
 καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ἔκατεκλίθη¹.

Cr Matt. 26. 6, καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἡ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει, ἁμαρτωλὸς¹ καὶ 37
 Mark 14 3, ἐπιγνοῦσα ὅτι ἔκατεκλείθη¹ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κο-
 John 12. 3, μίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα ὁπίσω παρὰ τοὺς 38
 πόδας αὐτοῦ κλαίονσα, ἥρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ
 τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε¹,
 καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειψε τῷ μύρῳ. ἰδὼν 39
 δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων,
 Οὗτος, εἰ ἦν προφήτης¹, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ
 γυνή, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστι.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί 40
 τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται 41
 ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς ὥφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ
 ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφο- 42
 τέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν πλείον αὐτὸν ἀγαπή-
 σει; ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν, Ὁπολαμβάνω ὅτι ὁ 43
 πλείον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὁρθῶς ἔκρινας. καὶ 44
 στραφεὶς πρὸς τὴν γυναικα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην
 τὴν γυναικα; εἰσῆλθὼν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς
 πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξε μου
 τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξε. φιλῆμά μοι 45

¹ μῆτε ² ἀνεκλίθη ³ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ⁴ om.
 καὶ ⁵ ἀνέκειται ⁶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὁπίσω ⁷ ἐξέμασε
⁸ ὁ προφήτης M. ⁹ add δὲ ¹⁰ add εἰπέ, ¹¹ add δὲ ¹² add
 τῆς κεφαλῆς

οὐκ ἔδωκας· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε καταφι-
 46 λουσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας·
 47 αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. οὐ χάριν, λέγω σοι,
 ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺν
 48 ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνται
 49 σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν
 50 ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; εἶπε δὲ
 πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς
 εἰρήνην.

8 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν
 καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ

2 Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν ^{Cr 23, 49,}
 τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, ^{Matt 27 55,}
^{Mark 15 41}

Μαρία ἡ καλουμένη Μαгдаληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτά ἐξ-
 3 ἐληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου, καὶ
 Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς¹
¹ ἐκ¹ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπο- ^{Matt 13, 3,}
 5 ρεομένων πρὸς αὐτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ ^{Maik 4 1.}

σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπῆρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν
 αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ
 6 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον ^u κατέ-
 7 πεσεν¹ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 8 ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμ-
 9 φυεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν
^x εἰς¹ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκα-
 10 τονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν
 ἀκουέτω.

9 Ἐπρωτῶν δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ^γ τίς εἶη ἡ παρα-
 10 βολὴ αὐτῇ.¹ ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια

¹ αὐτῷ A.S.M.

² ἀπὸ

^u ἔπεσεν

^x ἐπὶ

^γ λέγοντες

Τίς . . . αὕτη;

Cp Is 6 9. τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δὲ 11 αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ 12 παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ² ἀκούσαντες¹. εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκού- 13 σωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ 14 ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ δὲ 15 ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mark 4 21
cp Matt 5. 15,
Luke 11 33

Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑπο- 16 κάτω κλίνης τίθῃσιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ² τίθῃσιν¹, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν, ὃ οὐ 17 φανερόν γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυφον, ὃ ³ οὐ μὴ γνωσθῇ¹ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς γὰρ ἂν 18 ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθησεται ἀπ' αὐτοῦ.

Matt 12 46,
Mark 3 31

Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί 19 αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.
⁴ ἀπηγγέλη δὲ¹ αὐτῷ, ⁵ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 20 ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς 21 αὐτούς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες ⁶—¹.

Matt 8 18, 23,
Mark 4 35

¹ Ἐγένετο δὲ¹ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς 22 πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων 23

² ἀκούοντες

³ ἐπιτίθῃσιν

⁴ οὐ γνωσθήσεται

⁵ καὶ ἀπηγ-

γέλη

⁶ add λεγόντων,

⁷ add αὐτόν

⁸ Καὶ ἐγένετο

δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν
 24 λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνουν. προσελθόντες
 δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολλύ-
 μεθα. ὁ δὲ ⁸ διεγερθεὶς ¹ ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι
 25 τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ
 αὐτοῖς, Ποῦ ^{h-} ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν
 λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς
 ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;
 26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ¹ Γερασηνῶν ¹, ἥτις ^{Matt. 8 28,}
 27 ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν ^{Mark 5 1.}
 γῆν ὑπήντησεν ^{k-} ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ¹ ἔχων δαιμόνια·
 καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, ¹ καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ
 28 ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ^{m-}
 ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἐμοὶ
 καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ἔδομαί σου, μή
 29 με βασανίσῃς. ² παρήγγελλε ¹ γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκα-
 θάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις
 συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ^o ἐδεσμεύετο ¹ ἀλύσει καὶ πέδασι φυ-
 λασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο ὑπὸ τοῦ
 30 ¹ δαιμονίου ¹ εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
¹ ¹, Τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Λεγεών· ὅτι δαιμόνια
 31 πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν. καὶ ² παρεκάλουν ¹ αὐτὸν ἵνα μὴ
 32 ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη
 χοίρων ἱκανῶν ² βοσκομένη ¹ ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν
 αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκεῖνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέ-
 33 τρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
 εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
 34 κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκο-

⁸ ἐγερθεὶς ^h add ἐστιν ¹ Γαδαρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.
^k add αὐτῷ ¹ ὅς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδι-
 δύσκετο, ^m add καὶ ² παρήγγειλε Α. ^o ἐδεσμεύετο ^p δαίμονος
¹ add λέγων ² παρεκάλει ⁸ βοσκομένων

τες τὸ [†]γεγονὸς[†] ἔφυγον, καὶ ^{α-} ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἔξῃλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον ³⁵ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια [×] ἐξῆλθεν[†], ἱματισμένον καὶ σωφρονουντα, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ ³⁶ αὐτοῖς ^{γ-} οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ^α ἡρώ- ³⁷ τησεν[†] αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν ^α Γεραση- νῶν[†] ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτοὺς δὲ ἐμβὰς εἰς ^{β-} πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ³⁸ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέ- λυσε δὲ αὐτὸν ^{ο-} λέγων, Ἵπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ³⁹ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Matt 9 18,
Mark 5 22.

^α Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν[†] τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ⁴⁰ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἦλ- ⁴¹ θεν ἀνὴρ ^φ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ⁴² ἦν αὐτῷ ὥς ἑτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

Cp. Levit. 15.
25

Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἦτις ⁴³ ^ο ἱατροῖς[†] προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἔσχυσεν [†] ἀπ' ^ο οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ ⁴⁴ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς ὁ ἀψάμενός ⁴⁵ μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ ^ε σὺν αὐτῷ[†], Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι.

[†] γεγενημένον ^α add ἀπελθόντες [×] ἐξεληλύθει ^γ add καὶ ^z ἠρώτησαν ^α Γαδαρηνῶν A.S.M., or Γεργεσηνῶν M.
^β add τὸ ^ο add ὁ Ἰησοῦς ^α Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν
^ο εἰς ἱατροῦς A.S.: om. ἱατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον M. [†] ὑπ' ^ε μετ' αὐτοῦ A.S.: om. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ M.

46 ^{h-1} ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, "Ἠψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνω
47 δύναμιν ¹ ἐξεληλυθυῖαν¹ ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ
ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν
ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ^{h-1} ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
48 ὡς ἴαθη παραχρήμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, ¹ Θύγατερ,¹ ἡ πίστις
σου σέσωκέ σε. πορεύου εἰς εἰρήνην.

49 "Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώ-
γου λέγων ^{m-1} ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν
50 διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ ^{h-1}, Μὴ
51 φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. ὁ ἐλθὼν¹ δὲ εἰς τὴν
οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν ^pτινα σὺν αὐτῷ¹, εἰ μὴ Πέτρον
^q καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον¹, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς
52 καὶ τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν·
ὁ δὲ εἶπε, Μὴ κλαίετε· ^x οὐ γὰρ¹ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.
53, 54 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ
^{h-1} κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων, Ἦ παῖς,
55 ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-
56 χρήμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν
οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ
γεγονός.

9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ^{t-1} ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν ^{Matt 10 1,}
καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. ^{Mark 6 7}
2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
3 καὶ ἰᾶσθαι ^u τοὺς ἀσθενοῦντας¹. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μὴ δὲν
αἵρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ^v βράβδον¹, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον,
4 μήτε ἀργύριον, μήτε ^{x-1} δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν
5 οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ
ὅσοι ἂν μὴ ^y δέχωνται¹ ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως

^h add καὶ λέγεις, Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ¹ ἐξεληλυθῶσαν ^x add
αὐτῷ ¹ Θάρσει, θύγατερ· ^m add αὐτῷ ⁿ add λέγων
οἱ εἰσελθόντων ^p οὐδένα ^q καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ^r οὐκ
^s add ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ ^t add μαθητὰς αὐτοῦ ^u om. τοὺς
ἀσθενοῦντας M. ^v βράβδους ^x add ἀνὰ ^y δέξονται

ἐκείνης ^{z-} τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. ἔξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς 6 κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Matt. 14. 1,
Mark 6. 14

Ἦκουσε δὲ Ἑρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ^{a-} πάντα ⁷ καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων, ὅτι Ἰωάννης ^b ἡγέρθη ⁸ ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ τινων δέ, ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δέ, ὅτι 8 προφῆτης ^o τις ¹ τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ^a εἶπε δὲ ⁸ ὁ Ἑρώδης, 9 Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ἐστὶν οὗτος, περὶ οὗ ^{o-} ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτηι ἰδεῖν αὐτόν.

Mark 6. 30

Matt 14. 13,
Mark 6. 31,
John 6. 1

Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ¹⁰ ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν ¹ εἰς πόλιν καλουμένην¹ Βηθσαϊδά. οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες ἠκολού- ¹¹ θησαν αὐτῷ· καὶ ² ἀποδεξάμενος¹ αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰάτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα ¹² εἶπον αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ¹ πορευθέντες¹ εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ¹⁻ ἀγροὺς καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπι- σιτισμόν· ὅτι ὤδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε δὲ πρὸς ¹³ αὐτούς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μήτι πορευθέν- ¹⁴ τες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὥσει ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς ¹⁵ μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ^k ὥσει¹ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ¹ κατέκλιναν¹ ἅπαντας. ¹⁶ λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας ¹⁶ εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτά- ¹⁷ σθησαν πάντες· καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφιοι δώδεκα.

^z add καὶ

^e add ἐγὼ

^h ἀπελθόντες

^a add ὑπ' αὐτοῦ

^f εἰς τὸν πόντον ἑρμῶν πόλεως καλουμένης

ⁱ add τοὺς

^b ἐγήγερται

^c εἰς

^k om. ὥσει

^o εἰς

¹ ἀνέκλιναν

^d καὶ εἶπεν

^g δεξάμενος

- 18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, ^{Matt 16 13.}
 συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, ^{Mark 8 27}
- 19 Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον,
 Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ Ἑλίας· ἄλλοι δέ, ὅτι
- 20 προφῆτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὑμεῖς
 δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν ^{Cp John 6 68.}
- 21 Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε
 22 μηδενὶ ^m λέγειν ⁿ τοῦτο, εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ^{Matt 16 21,}
 πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ^{Mark 8. 31}
 καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ
- 23 τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, Εἴ τις θέλει
 ὀπίσω μου ⁿ ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω! ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν
- 24 σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. ὃς γὰρ ἂν
 θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
 ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
- 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν
 26 δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ
 τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνη-
 θήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ^{Cp 21 27,}
 27 ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ^{22. 67,}
 ἐστηκότων, οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν ^{Dau 7. 13}
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
- 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥστε ἡμέραι ὀκτώ, ^{Matt 17 1,}
 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη ^{Mark 9 2 cp ,}
 29 εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι
 αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
- 30 αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο συνελάουον
 31 αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἑλίας· οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ
 ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ.
- 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· δια-

γρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας
 τοὺς συνεστώτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι 33
 αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπι-
 στάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ᾧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηναὶς
 τρεῖς, μίαν σοί, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἑλίᾳ· μὴ εἰδὼς
 ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἔπε- 34
 σκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ὁ εἰσελθεῖν αὐτοὺς¹
 εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, 35
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὃς ἠέκλελεγμένος². αὐτοῦ ἀκούετε.
 Cp. Matt. 17. 9, Mark 9 9. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν ἐνέβη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ 36
 αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
 ραις οὐδὲν ὧν ἑώρακασιν.

Matt 17. 14,
Mark 9. 14.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ 37
 τοῦ ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ 38
 ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἔβόησε³ λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἔπι-
 βλέψαι⁴ ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστὶ μοι· καὶ ἰδοὺ, 39
 πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει· καὶ σπαράσσει
 αὐτόν μετὰ ἄφρονος, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβων
 αὐτόν. καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἡ ἐκβάλλωσιν⁵ αὐτόν, 40
 καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γυνεὰ 41
 ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ
 ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ᾧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσ- 42
 ερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπά-
 ραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,
 καὶ ἴασατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
 ἐξεπλήσσαντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. 43

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἔποίη⁶ εἶπε πρὸς
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν τοὺς 44
 λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδί-
 δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἡγνόουν τὸ ῥήμα τοῦτο, 45

¹ οἱ ἐκείνους εἰσελθεῖν

² ἀγαπητός A.S.M.

³ ἀνεβόησε

⁴ ἐπι-
βλεψόν

⁵ ἐκβάλλωσιν

⁶ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς

καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰσθωνται αὐτό·
καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46 Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμοὺς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων ^{Matt 18. 1,}
47 αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας ^{Mark 9. 33.}

αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος ὡ παιδίον¹ ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτοῦ,
48 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται καὶ ὁς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται
τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῶν ὑπάρ-
χων, οὗτός ἐστι² μέγας.

49 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα ^{Mark 9 38.}

ἔν³ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα ἡ δαιμόνια· καὶ ἔκω-
50 λύομεν⁴ αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ὁ εἶπε δὲ⁵ πρὸς
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὁ γὰρ οὐκ ἔστι ὁ καθ' ὑμῶν,
ὑπὲρ ὑμῶν⁶ ἐστιν.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλή-
ψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ
52 πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμα-
53 ρειτῶν, ὥστε ἐτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι
54 τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλὴμ. ἰδόντες
δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπον, Κύριε,

θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀνα- ^{Cp. 2 Kings}
55 λῶσαι αὐτούς⁷· στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ^{1. 10}

56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

57 Ἐκαὶ⁸ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέ τις πρὸς αὐτόν, ^{Matt. 8. 19.}

58 Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἵπέρχῃ⁹· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνώσκει· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει

¹ παιδίου ² ἔσται ³ ἐπὶ ⁴ add τὰ ⁵ ἐκωλύομαι
⁶ καὶ εἶπε ⁷ καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ⁸ add ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησε
A.S.M. ⁹ add καὶ εἶπεν, Οὐκ οἴδατε οἶον πνεύματός ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθει ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. A.S.M.
¹ Ἐγένετο δὲ ² add Κύριε

ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον, Ἀκολουθεῖ 59
μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον
θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ ^{h-}1, Ἄφες τοὺς νε- 60
κροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγ-
γελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκο- 61
λουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι
τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, 62
Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέ-
πων εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ¹⁻1 ἐτέρους ἑβδομή- 10
κοντα ^{k-}2, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχε-
σθαι. ¹ἔλεγε δὲ ^h πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ 2
ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὥπως
ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· ἰδοὺ, 3
ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνas ἐν μέσφω λύκων. μὴ βασ- 4
τάξετε βαλάντιον, μὴ πῆραν, ^m μὴ ^h ὑποδήματα· καὶ μηδένα
κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ' ἂν ⁿ εἰσέλθῃτε οἰκίαν, ^h 5
πρῶτον λέγετε, Εἰρήνῃ τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν ^{o-}6 ἡ ἐκεῖ 6
^p υἱὸς ^h εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνῃ ὑμῶν· εἰ
δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, 7
ἐσθιόντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ^{a-}8. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
καὶ εἰς ἣν ^{r-}1 ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, 8
ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ 9
ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἑγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ^o εἰσέλθῃτε^h, καὶ μὴ δέχωνται 10
ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε, Καὶ τὸν 11

^h add ὁ Ἰησοῦς ¹ add καὶ ^k add δύο M. ¹ ἔλεγεν οὖν
^m μὴδὲ ⁿ οἰκίαν εἰσέρχησθε, A.S. (οἰκίαν πρῶτον, M.) ^o add μὲν
^p ὁ υἱὸς A. ^a add ἐστι ^r add δ' ^h εἰσέρχησθε

- κονιορτόν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν [†]εἰς
τοὺς πόδας¹ ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσχετε,
¹² ὅτι ἤγγικεν ^{α-1} ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω ^{α-1} ὑμῖν, ὅτι
¹³ Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. οὐαὶ σοι, Χωραζίν, οὐαὶ σοι, Βηθσαιδᾶ· ὅτι εἰ ἐν ^{Cp Matt 11.}
Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ^γἐγενήθησαν¹ αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι²¹
ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ^ακαθήμενοι¹ μετε-
¹⁴νόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ
¹⁵κρίσει ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, ^αμὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ
¹⁶ὑψωθῇσῃ;¹ ἕως ἥδου καταβιβασθῇσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ
ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν
ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.
- ¹⁷ Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα ^{β-1} μετὰ χαρᾶς λέ-
γοντες, Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ
¹⁸ὀνόματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς
¹⁹ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ, ^οδέδωκα¹ ὑμῖν
τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω θφῶων καὶ σκορπίων, καὶ
ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ
²⁰ἀδικήσῃ. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν
ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ^{α-1} ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ^οἐγγέ-
γραπται¹ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
- ²¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο [†]τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ¹ ^{Matt 11. 25.}
^{α-1}, καὶ εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρα-
νοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνε-
τῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως
²²ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. ^{β-1} πάντα παρεδόθη μοι
ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱός, εἰ ^{Cp John 7 29.}
μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ^ϕ ἐὰν

[†] om. εἰς τοὺς πόδας ^α add ἐφ' ὑμᾶς ^α add δὲ ^γ ἐγένοντο
^α καθήμενοι ^α ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθείσα, ^β add δύο M.
^ο διδωμι ^α add μᾶλλον ^ο ἐγράφη [†] τῷ πνεύματι ^ε add
ὁ Ἰησοῦς ^β add καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε, S.

βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μα-²³
θητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε, Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες
ἃ βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφήται καὶ βα-²⁴
σιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ
ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Cp Matt 22
35, Mark 12
28.

Καὶ ἰδοὺ, νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, ¹⁻ λέγων, ²⁵
Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ ²⁶
εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώ-
σκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν ²⁷
σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ^κ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχυΐ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ ^δ σου· καὶ τὸν
πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὅρθῶς ἀπεκρίθης· ²⁸
τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων ¹ δικαιοῦσαι ^δ αὐτόν εἶπε ²⁹
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον; ὑπολαβὼν ³⁰
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀνθρώπος τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ
εἰς Ἱεριχὼ· καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν
καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανή ³¹
κατὰ ^δ συγκυρίαν δὲ ἱερεῖς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ
ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης ³²
τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ³³ ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρεῖτης δὲ ³⁴
τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν· καὶ ἰδὼν ³⁵ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ ³⁶
προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ
οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἡγάγεन αὐτόν
εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὐρίον ³⁷
¹⁻ ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν ³⁸,
Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὃ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ
ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς ³⁹ τούτων τῶν τριῶν ⁴⁰
δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λη-

¹ add καὶ ^κ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ
ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ¹ δικαιοῦν ³⁰ add δὲ ³¹ add τυγχάνοντα
³² add γενόμενος ³³ ἀντιπαρῆλθεν S. ³⁴ add αὐτόν ³⁵ add
ἐξελεθών, ³⁶ add αὐτῷ ³⁷ add οὖν

37 στάς ; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. ^u εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖς ὁμοίως.

38 ^v Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς ^{x-} αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς ^{Cp John 11, 1, 12 1 sqq} κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς 39 τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ ^y παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου ἤκουε 40 τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστάσα δὲ εἶπε, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με ^a κατέλειπε¹ διακονεῖν ; εἰπέ οὖν αὐτῇ 41 ἵνα μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Κύριος¹, ὁ Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ ^a θορυβάσῃ¹ περὶ 42 πολλά· ὁ ἐνὸς δέ ἐστι χρεία¹. Μαρία ^z γὰρ¹ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο¹, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὥς ἐπαύσατο, εἰπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰω- 2 ἀννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, ^z Πάτερ¹, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου¹ ^{Cp. Matt. 6. 9.} 3 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου¹ ^{h-} τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον 4 δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν¹.

5 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύ- σεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν 6 μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς 7 με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κακέινος ἔσωθεν ἀποκρι- θεὶς εἶπῃ, Μή μοι κόπους παρέχε· ἥδη ἡ θύρα κέκλεισται,

^u εἶπεν οὖν ^v Ἐγένετο δὲ ἐν ^x add καὶ ^y παρακαθίσασα
παρὰ ^z Ἰησοῦ ^a κατέλειπε ^b Ἰησοῦς ^c Μάρθα, Μάρθα,
θορυβάσῃ· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο κ.τ.λ. Μ. ^d τυρβάσῃ
^e ὀλίγων δέ ἐστι χρεία ἢ ἐνός Μ. ^f δὲ ^g Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς Α.Σ.Μ. ^h add γεννηθήτω τὸ θελήμα σου, ὥς ἐν οὐρανῷ, καὶ
ἐπὶ τῆς γῆς· Α.Σ.Μ. ⁱ add ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ Α.Σ.Μ.

καὶ τὰ παῖδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν· οὐ δύναμαι
 ἀναστὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ⁸
 ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν
 αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει. καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, 9
 αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε,
 καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζη- 10
 τῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ^κ ἐξ¹ 11
 ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ¹ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει
 αὐτῷ; ^μ καὶ² ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 12
 καὶ ^ν αἰτήσῃ ὄν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς 13
 πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκ-
 νοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα
 Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

Matt 12 22.
 cp Matt. 9. 32.

Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον ^ο·¹ κωφόν· ἐγένετο δέ, τοῦ 14
 δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ
 Cp Mark 3. 22. ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Ἐν Βεελζεβούλ ^ν τῷ² ἄρ- 15
 χοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειρά- 16
 ζοντες σημεῖον ^α ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ³. αὐτὸς δὲ 17
 εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ'
 ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.
 εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται 18
 ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με
 τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, 19
 οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν
 αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ^ε ἐγὼ⁴ ἐκβάλλω τὰ 20
 δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ὅταν 21
 ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν
 εἰρήνῃ ἔσθι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπ' αὐτὸν δὲ ^ε ἰσχυρότερος 22
 αὐτοῦ ἐπελθὼν νίκησῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει,

^κ om. ἐξ ¹ om. ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ Μ. ^μ εἰ
^ν ἐὰν αἰτήσῃ ^ο add καὶ αὐτὸ ἦν ^ρ om. τῷ ^α παρ' αὐτοῦ
 ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ ^ε om. ἐγὼ ^ε add ὁ

- 23 ἐφ' ἧ ἐπεποιθεί, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὦν
μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορ-
24 πίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαισιν· καὶ μὴ εὐρί-
σκον λέγει, Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον·
25, 26 καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον· τότε
πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό-
τερα αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ
ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.
- 27 Ὑγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις
ἠ φωνὴν γυνῆ¹ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, Μακαρία ἡ κοιλία
28 ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε,
* Μενοῦν¹ μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ
φυλάσσοντες 3-1.
- 29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν, Ἡ γενεὰ Matt 12. 39.
αὕτη * γενεὰ¹ πονηρὰ ἐστὶ· σημεῖον * ζητεῖ¹, καὶ σημεῖον οὐ cp. Matt 16 4
- 30 δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ¹ 1-1. καθὼς γὰρ Jon 1 17
ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ (2. 1).
- 31 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασιλίσσα νότου ἐγερ- 1 Kings 10. 1,
θήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, 2 Chr 9. 1
καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ, πλείον Σολο-
32 μῶντος ὤδε. ἄνδρες Νινευὶ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινουσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν
εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ, πλείον Ἰωνᾶ ὤδε.
- 33 Οὐδεὶς 1-1 λύχνον ἄψας εἰς¹ ἀκρύπτην¹ τίθῃσιν, οὐδὲ ὑπὸ
τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ
34¹ φῶς¹ βλέπωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός
3 σου¹. ὅταν 3-1 ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, καὶ ἴδῃς τὸ

¹ γυνὴ φωνή * Μενοῦνγε 3 add αὐτόν * om. γενεὰ
¹ ἐπιζητεῖ 1 add τοῦ προφήτου 1 add δὲ 1 κρυπτόν
¹ φέγγος 1 om. σου 3 add οὖν

σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὶ δὲ πονηρὸς ᾗ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 35 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.

Cp 7 36 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ^h ἔρωτά¹ αὐτὸν Φαρισαῖος ¹⁻¹ ὅπως 37

Cp. Matt 15 2, Mark 7 2 ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος 38 ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

Cp Matt 23 25 εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ 39 ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ 40 ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα 41 δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.

Cp. Matt 23. 23 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαῖοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ 42 ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε

τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα ^k δὲ¹ ἔδει

Cp Matt. 23. 6. ποιῆσαι, κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαῖοις, 13

ὅτι ἀγαπάτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ

Cp. Matt 23 27 τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ¹⁻¹ ὅτι ἐστὲ ὡς 44

τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, 45

Cp. Matt. 23. 4. ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε, Καὶ ὑμῖν τοῖς 46

νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε

Cp. Matt. 23 29 τοῖς φορτοῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν 47

προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. ἄρα 48

^m μάρτυρές ἐστε¹ καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε

Cp Matt. 23. 34. ⁿ⁻¹. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς 49

^h ἡρώτα ¹ add τις ^k om. δὲ ¹ add γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ^m μαρτυρεῖτε ⁿ add αὐτῶν τὰ μνημεῖα

αὐτοὺς προφῆτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι
 50 καὶ ὁ διώξουσιν¹, ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφη-
 τῶν τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς
 51 ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου ^{Cp Gen 4 8,}
 τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ^{2 Chr 24 21} ναί,
 52 λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ
 ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ
 οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.
 53 Ὡς καὶ ἐθὺς ἐξεληθόντος αὐτοῦ¹ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ
 οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ
 54 πλεόνων, ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ⁹⁻¹ θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στό-
 ματος αὐτοῦ ¹⁻¹.

12 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε
 καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρι- ^{Cp Matt 16,}
 2 σαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκριμένον ^{6, Mark 8 15.}
 ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθή-
 3 σεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκου-
 σθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις,
 4 κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις
 μου, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ ^{Cp Matt 10,}
 5 μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω
 δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι
 ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν,
 6 τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων
 δύο; καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον
 7 τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι
 ἡριθμῆνται. μὴ ⁸⁻¹ φοβεῖσθε πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.
 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἀν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ

^ο ἐκδιώξουσιν
 καὶ ζητοῦντες

¹ Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς
² add ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ
³ add οὐν

ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός με 9
ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων
Cp Matt 12 31, Mark 3 28 τοῦ Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἔρει λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 10
ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημή-
Cp. Matt. 10 19, Mark 13 11. σαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ὅταν δὲ [†]εἰσφέρωσιν [†]ὕμᾱς ἐπὶ τὰς 11
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ ^αμεριμνή-
σητε [†]πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἰπῇτε· τὸ γὰρ Ἅγιον 12
Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπε δὲ τις ^κἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ[†], Διδάσκαλε, εἶπε τῷ 13
ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ 14
εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε ^γκριτὴν[†] ἢ μεριστὴν
ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ 15
^βπάσης[†] πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ
αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν 16
πρὸς αὐτοὺς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρῃσεν ἡ
χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ 17
ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω· 18
καθελὼ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ
συνάξω ἐκεῖ πάντα ^γτὸν σῖτον[†] καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· καὶ 19
ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς
ἔτη πολλὰ· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ 20
ὁ Θεός, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν
ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τί νῦν ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων 21
ἐαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὰ τοῦτο ^βλέγω ὑμῖν[†], 22
μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ^α—[†], τί φάγητε· μὴδὲ τῷ σώματι
^αὕμῶν[†], τί ἐνδύσῃσθε· ἡ ^γγὰρ[†] ψυχὴ πλείον ἐστι τῆς 23
τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς 24
κόρακας, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι

[†] προσφέρωσιν ^α μεριμνᾶτε ^κ αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου ^γ δικασ-
τὴν ^β τῆς ^β τὰ γενίματά μου ^β ὑμῖν λέγων ^α add
ὕμῶν ^α om. ὑμῶν ^α om. γὰρ

ταμείον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ
 25 μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν
 μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
 26 ^{†-1}; εἰ οὖν ^εοὐδὲ ¹ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν
 27 μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ,
 οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 28 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ^hἐν ἄγρῳ τὸν χόρτον,
 ὄντα σήμερον ¹, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς
 29 οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς
 μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ¹ καὶ τί πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε·
 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ
 31 πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῆζετε τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν
 32 ^hαὐτοῦ ¹, καὶ ταῦτα ¹⁻¹ προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, τὸ
 μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν
 33 τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε
 ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα,
 θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ
 34 ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς
 ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.
 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι ^{Cr. Matt. 24.}
 36 καίburneνοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν ^{42.}
 κύριον ἑαυτῶν, πότε ^mἀναλύσῃ ¹ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα, ἐλθόντος
 37 καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι
 ἐκεῖνοι, οὓς ⁿ ὁ κύριος ἐλθὼν ¹ εὐρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελ-
 38 θὼν διακονήσει αὐτοῖς. ^o καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ^h καὶ ¹ ἐν τῇ
 τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν ^{p-1}
 39 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης
 ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ^{a-1}

[†] add ἔνα ^ε οὕτε ^h τὸν χόρτον ἐν τῷ ἄγρῳ σήμερον ὄντα ⁱ ἡ
^k τοῦ Θεοῦ A.S.M. ¹ add πάντα ^m ἀναλύσει ⁿ ἐλθὼν ὁ κύριος
^o καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ^p add οἱ δοῦλοι ^a add ἄν

ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς ^{τ-1} γίνεσθε ⁴⁰
 ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Εἶπε δὲ ^{τ-1} ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ⁴¹
 ταύτην λέγεις; ἡ καὶ πρὸς πάντας; ^τ καὶ εἶπεν ¹ ὁ Κύριος, ⁴²
 Cp Matt. 24. 45. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ^τ ὁ ¹ φρόνιμος, ὃν κατα-
 στήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν
 καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ⁴³
 ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ⁴⁴
 ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν ⁴⁵
 δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ
 κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ
 τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ⁴⁶
 ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ
 ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
 αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσεται. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς ⁴⁷
 τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ^τ αὐτοῦ¹, καὶ μὴ ἐτοιμάσας ^τ ἡ¹ ποιή-
 σας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλὰς· ὁ δὲ μὴ ⁴⁸
 γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ
 ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέ-
 θεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ^τ ἐπὶ¹ τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ⁴⁹
 ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι ⁵⁰
 Cp Matt. 10. 34. ἕως ^τ ὅτου¹ τελεσθῇ; δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμεν διῶναι ⁵¹
 ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν· ἔσονται ⁵²
 γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ^τ ἐνὶ οἴκῳ¹ διαμεμερισμένοι, τρεῖς
 Cp Mic. 7. 6. ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. ^τ διαμερισθήσονται,¹ πατὴρ ⁵³
 ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ ^τ θυγατέρα¹, καὶ
 θυγάτηρ ἐπὶ ^τ τὴν μητέρα¹. πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς,
 καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν ^{τ-1}.

^τ add οὖν

^τ add αὐτῷ

^τ εἶπε δὲ

^τ καὶ

^τ αὐτοῦ

^τ μηδὲ

^τ εἰς

^τ οὐ

^τ οἴκῳ ἐνὶ

^τ διαμερισθήσεται

^τ θυγατρί

^τ μητρί

^τ add αὐτῆς

54 Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδῃτε ^{ε-1} νεφέλην ^{Cr, Matt. 16. 2.}
 ἀνατέλλουσαν ^{h ἐπὶ} δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ¹ ὅτι ¹ Ὁμβρος
 55 ἔρχεται καὶ γίνεται οὕτω καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε
 56 ὅτι Καύσων ἔσται καὶ γίνεται. ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον
^k τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ¹ οἴδατε δοκιμάζειν τὸν δὲ καιρὸν
 57 τοῦτον πῶς ¹ οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν; τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν
 58 οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου
 σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ'
 αὐτοῦ· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς
 σε ^m παραδώσει ¹ τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε ⁿ βαλεῖ ¹
 59 εἰς φυλακὴν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ
 τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῶς.

13 Παρῆσαν δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ
 περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὃν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμειξε μετὰ τῶν
 2 θυσίων αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ^{o-1} εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε,
 ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλι-
 3 λαίους ἐγένοντο, ὅτι ⁿ ταῦτα ¹ πεπόνθασιν; οὐχί, λέγω ὑμῖν·
 4 ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ^a ὁμοίως ¹ ἀπολείσθε. ἡ ἐκεί-
 νοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ,
 καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι ^z αὐτοὶ ¹ ὀφειλέται ἐγέ-
 5 νοντο παρὰ πάντας ^o τοὺς ¹ ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ^{t-1}
 5 Ἱερουσαλὴμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε,
 πάντες ^a ὡσαύτως ¹ ἀπολείσθε.

6 Ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν· Συκὴν εἶχε τις ^z πεφυ-
 τευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ ¹. καὶ ἦλθε ^z ζητῶν καρπὸν ¹
 7 ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὔρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν,
 Ἰδοὺ, τρία ἔτη ^z ἀφ' οὗ ¹ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ
 ταύτῃ, καὶ οὐχ εὗρισκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν

^ε add τὴν ^h ἀπὸ ¹ om. ὅτι ^k τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς A.
¹ οὐ δοκιμάζετε ^m παραδῶ ⁿ βάλλῃ ^o add ὁ ἱησοῦς
ⁿ τοιαῦτα ^a ὡσαύτως ^z οὗτοι ^o om. τοὺς ^t add ἐν
^a ὁμοίως ^x ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην ^z καρπὸν ζητῶν
^z om. ἀφ' οὗ

καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν 8
καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω
κοπρίαν· καὶ μὲν ποιήσῃ ^ακαρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ^β9
ἐκκόψῃς αὐτήν.

^γἮν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. ^δ10
καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ^ε11 πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ^{στ}11
ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ
παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν ^ζ12
αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν ^η13
αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν
Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ ^θ14
σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, ^ι15 Ἐξ ἡμέραι
εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ^κ αὐταῖς ^λ οὖν ἐρχόμενοι θερα-
πεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη ^μ16 δὲ ^ν15
αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, ^ξ Ὑποκριταί!, ἕκαστος ὑμῶν τῷ
σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βουνὸν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης,
καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ^ο16
ἦν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ, δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυ-
θῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ^π17
ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι
αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς
γινομένοις ἐπ' αὐτοῦ.

Cp 14 5,
Mat. 12 11.

Mat. 13 31,
Mark 4. 30.

Mat. 13. 33.

^ρ18 Ἐλεγεν οὖν, ^σ18 Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ ^τ18
τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ^θ19
ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ἠῤῥησε, καὶ ἐγένετο
εἰς δένδρον ^ι20, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν
ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἶπε, ^κ21 Τίνι ὁμοιώσω τὴν ^λ20
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ^μ21
^ν21 ἔκρυψεν ^ξ εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμῶθη ὅλον.

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ ^ο22

^α καρπὸν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ^β add ἦν ^γ ταῖταις ^δ οὖν
^ε Ὑποκριταί ^ς ἔλεγε δέ ^ζ add μέγα ^η ἐνέκρυψεν

23 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ, Κύριε,
 24 εἰ ὁ λόγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀγωνίζεσθε ^{Cp Matt 7}
 εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς ἑξέσεως¹. ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,¹³
 25 ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύουσιν.² ἀφ' οὗ ἂν
 ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρ-
 26 ξησθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε,
 κ-³ ἀνοιξον ἡμῖν καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς,
 26 πόθεν ἐστέ· τότε ἄρξασθε λέγειν, Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου
 27 καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ
 ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ¹⁻⁴ πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ'
 28 ἐμοῦ πάντες ^m ἐργάται ἀδικίας⁵. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ
 ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψῃσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 29 Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνα- ^{Cp Matt 8.}
 30 τολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθή-¹¹
 30 σονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχατοι οἱ
 ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσι πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.
 31 Ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ⁶ προσήλθον τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες
 αὐτῷ, Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντευθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε
 32 ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἵπατε τῇ ἀλώ-
 πεκι ταύτῃ, Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ὁ ἀποτελῶ⁷
 33 σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με
 σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ
 34 ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Ἱερου- ^{Cp Matt 23}
 35 σαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ ³⁷
 λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέ-
 λησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς
 35 νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίε-
 ται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ^{p-1}. ἄ λέγω δὲ⁸ ὑμῖν, ^{x-1} οὐ μὴ με

¹ πύλης^m οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας^q ἀμὴν δὲ λέγω^j ἰσχύουσιν, M.ⁿ ἡμέρα^x add ὅτι^k add Κύριε,^o ἐπιτελῶ¹ add ὑμᾶς^p add ἔρημος

Cp. Ps 118
(117). 26

ἴδητε ἕως ^{a-} εἶπητε, Εὐλογημένοι οἱ ἐρχόμενοι ἐν ὀνόματι
Κυρίου.

Cp 7 36, 11
37

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν- **14**
των τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ²
ἐμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς ³

Cp. Matt 12
10

νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, ¹ Ἐξεστι¹ τῷ σαββάτῳ
^uθεραπεύσαι; ἢ οὐ¹; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ⁴
ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ ^{x-} πρὸς αὐτοὺς εἶπε, ⁵

Cp. 13. 15

Τίνος ὑμῶν ⁷ ὄνος¹ ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ^a πεσεῖται¹, καὶ οὐκ
εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ^{a-} ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ⁶
οὐκ ἔσχυσαν ἀνταποκριθῆναι ^{b-} πρὸς ταῦτα.

⁷ Ἐλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς ⁷
τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, Ὅταν ⁸
κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτο-
κλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ,
καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι, Δὸς τούτῳ ⁹
τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον
κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ¹⁰
ἔσχατον τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, ^o ἐρεῖ¹ σοι,
Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον
^a πάντων¹ τῶν συνανακειμένων σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ¹¹
ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

¹² Ἐλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ ¹²
δείπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου,
μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους· μήποτε
καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηται ^o ἀνταπόδομά σοι¹.
ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χαλοὺς, ¹³
τυφλοὺς· καὶ μακάριος ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦ· ¹⁴

^a add ἂν ἦξῃ ὅτε

⁷ vñs M.

^o εἶπη

^a om. πάντων

^t Εἰ ἔξεστι

^z ἐμπεσεῖται

^o σοι ἀνταπόδομα

^u θεραπεύειν;

^a add τῷ

^x add ἀπο-

^b add αὐτῷ

μῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει
 ἢ εἰς¹ ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε, θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ 29
 μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμ-
 παΐζειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκο- 30
 δομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεὺς, πορευό- 31
 μενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας
 πρῶτον ἢ βουλευέσεται¹ εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν
 ἢ ὑπαντήσai¹ τῷ μετὰ ἑξοσὶ χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας 32
 ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ 33
 ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου
 εἶναι μαθητής. καλὸν ἢ οὖν¹ τὸ ἄλλας² ἢ ἂν δὲ καὶ³ τὸ ἄλλας 34
 μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν 35
 εὐθετόν ἐστιν⁴ ἕξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὅλα ἀκούειν
 ἀκουέτω.

Cp Mark 9
50

Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἄμαρ- 15
 τωλοί, ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον ὅτι οἱ Φαρισαῖοι καὶ 16
 οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλὸς προσδέχεται,
 καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

Cp 5. 30.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων, Τίς 3, 1
 ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἢ ἐξ
 αὐτῶν ἓν¹, οὐ καταλείπει τὰ ἑννενηκονταενέα ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; καὶ εὕρων 5
 ἐπιτίθῃσιν ἐπὶ τοὺς ὄμους ἢ αὐτοῦ¹ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν 6
 οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς,
 Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.
 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρ- 7
 τωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἑννενηκονταενέα δικαίοις, οἵτινες
 οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας.

Cp Matt 18
12.

¹ ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἂν ἀπολέσῃ δραχμὴν 8

¹ τὰ πρὸς ² βουλευέται ³ ἀπαντήσαι ⁴ om. οὖν ⁵ om. καὶ
⁶ οἱ ⁷ ἐν ἐξ αὐτῶν ⁸ ἑαυτοῦ

μίαν, οὐχὶ ἄπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ
 9 ἐπιμελῶς, ἕως οὗτου εὗρη; καὶ εὐροῦσα ^b συγκαλεῖ¹ τὰς φίλας
 καὶ ^c γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν
 10 δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω ὑμῖν, ^d γίνεται χαρὰ²
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετα-
 νοοῦντι.

11, 12 Εἶπε δέ, Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ
 νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον
 13 μέρος τῆς οὐσίας. ^e ὁ δὲ³ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ'
 οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπε-
 δήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν
 14 αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο
 λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἠρξάτο
 15 ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς
 χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ
 16 βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει ^f χορτασθῆναι ἐκ⁴ τῶν κερα-
 17 τῶν ὧν ἥσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς
 ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ^g ἔφη⁵, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου ^h πε-
 18 ρισσεύονται⁶ ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ⁱ ᾧδε⁷ ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς
 πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἔρῳ αὐτῷ, Πάτερ,
 19 ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· ^k ^l οὐκέτι εἰμὶ
 ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων
 20 σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ
 αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ
 ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,
 21 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἥμαρ-
 τον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· ¹ ^m οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος
 22 κληθῆναι υἱός σου.

^b συγκαλεῖται ^c add τὰς ^d χαρὰ γίνεται ^e καὶ ^f γεμίσαι
 τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ ^g εἶπε ^h περισσεύουσιν ⁱ om. ᾧδε
^k add καὶ ^l add καὶ ^m add ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων
 σου. M.

αὐτοῦ, ^α Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν^β τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ^ο φέρετε^β τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ²³ θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου ²⁴ νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· ^γ ἦν ἀπολωλώς^δ, καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ²⁵ ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ²⁶ ^{α-β} ἐπυνθάνετο τί ^γ ἂν^δ εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι· Ὁ ²⁷ ἀδελφός σου ἔκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δέ, καὶ ²⁸ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ ^δ δὲ^ε πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ ^ε αὐτοῦ^ς, Ἰδοὺ, τοσ- ²⁹ αὔτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν ³⁰ βίον μετὰ ^α τῶν^β πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ ^γ τὸν σιτευτόν μόσχον^δ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, ³¹ καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἔστιν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ³² ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ^γ ἐζήσε^δ. καὶ ἀπολωλώς ^{ε-β}, καὶ εὐρέθη.

^α Ἐλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς ^{α-β}, Ἄνθρωπός τις ἦν **16** πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτόν ² εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ ^β δύνῃ^γ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ³ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαι-

^α Ἐξενέγκατε τὴν στολὴν ^ο ἐνέγκαντες ^β καὶ ἀπολωλώς ἦν
^α add αὐτοῦ S. ^γ om. ἂν ^δ οἶν ^ε om. αὐτοῦ ^α om. τῶν
^γ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν ^γ ἀνέζησε ^ε add ἦν ^β add αὐτοῦ
^β δυνήση

4 τεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνω ν τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ
 ° ἐκ¹ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους² αὐτῶν¹.
 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἑκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ
 6 μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ° ὁ δὲ¹ εἶπεν
 αὐτῷ, Δέξαι σου² τὰ γράμματα³, καὶ καθίσας ταχέως γράψον
 7 πεντήκοντα. ἔπειτα ἐτέρῳ εἶπε, Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ
 δὲ εἶπεν, Ἑκατὸν κόρους σίτου. °-¹ λέγει αὐτῷ, Δέξαι σου
 8² τὰ γράμματα³, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπήνεσεν ὁ
 κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν·
 ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς
 9 τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν αὐτῶν εἰσι. καὶ γὰρ ὑμῖν
 λέγω, Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας,
 ἵνα, ὅταν⁴ ἐκλίπῃ⁵, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
 10 ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἐστί, καὶ ὁ ἐν
 11 ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ
 ἀδίκῳ⁶ μαμωνᾶ⁷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν
 12 πιστεῦσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
 13 ὑμετέρον⁸ τίς⁹ κδώσει ὑμῖν¹⁰; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυεῖς Cp Matt 6
 κυρίοις δουλεύειν ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον²⁴
 ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει·
 οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ¹ μαμωνᾶ².
 14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα,¹⁻¹ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι
 15 ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων,
 ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις
 16 ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ °-¹. ὁ νόμος καὶ οἱ Cp Matt 11.
 προφῆται² μέχρι³ Ἰωάννου ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ^{12 sq}
 17 εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον Cp Matt 5
 18

° om. ἐκ

αὐτῶν

° καὶ

τὸ γράμμα

g add καὶ

h ἐκλίπῃτε

1 μαμωνᾶ S.

2 ἡμέτερον M.

κ ὑμῖν δώσει

1 add καὶ

m add ἐστιν

n ἕως

Uj. Matt 5 32,
19. 9, Mark
10. 11.

δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἣ τοῦ νόμου
μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ 18
γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει· καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς
γαμῶν μοιχεύει.

Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν 19
καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς 20
δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἑβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα
αὐτοῦ ἠλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν 21
πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ
κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δέ 22
ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγ-
γέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλού-
σιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾧδῳ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς 23
αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μα-
κρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς 24
φωνήσας εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον
Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος,
καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ
ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες 25
τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ
κακὰ· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ 26
ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστή-
ρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ
δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ, 27
Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ
πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται 28
αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς
βασάνου. λέγει δὲ Ἀβραάμ, Ἐχουσι Μωσέα καὶ τοὺς 29
προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ 30

ο add πᾶς ρ add ἦν α add ὅς ρ add ψυχίων τῶν α ἀπέ-
λειχον † add σὺ υ ὅδε x ἐπὶ γ ἐντεύθεν ρ add οἱ
α λέγει αὐτῷ

Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς,
 31 μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφη-
 τῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθή-
 σονται.

17 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ αὐτοῦ¹, Ἀνένδεκτόν ἐστι ^{Cp Matt 18 7, Mark 9 42.} τοῦ ἑτὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν· πλὴν οὐαὶ² δι' οὗ ἔρχεται.

2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ³ λίθος μυλικὸς⁴ περὶκεται περὶ τὸν τρά-
 χηλον αὐτοῦ, καὶ ῥριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἣ ἵνα σκαν-

3 δαλίση⁵ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα⁶. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐάν ^{Cp Matt. 18. 21.}

1-1 ἀμάρτη ² ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐάν
 4 μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμάρτη
 εἰς σέ, καὶ ἐπτάκις ³ ἐπιστρέψῃ⁴ πρὸς⁵ σε λέγων, Μετα-
 νοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

5 Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ, Πρόσθετε ἡμῖν πίστιν.

6 εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Εἰ⁷ ἔχετε⁸ πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ^{Cp Matt 17 20, 21 21, Mark 11. 23.} ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι

7 ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν
 δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ

8 τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ⁹ αὐτῷ¹⁰, Εὐθέως παρελθὼν¹¹ ἀνάπεσε¹², ἀλλ'
 οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ¹³, Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος

διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι

9 καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ¹⁴ ¹⁵, ὅτι ἐποίησε
 10 τὰ διαταχθέντα¹⁶ ¹⁷; ¹⁸ οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσῃτε

πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δούλοι ἀχρεῖοί
 ἐσμεν¹⁹ ²⁰ ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι²¹ εἰς²² Ἱερουσαλὴμ, καὶ

12 αὐτὸς διήρχετο διὰ²³ μέσον²⁴ Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ
 εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς²⁵ τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα

¹ om. αὐτοῦ ² μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ ³ μῦλος ὀνικός

⁴ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ⁵ add δὲ ⁶ add εἰς σέ ⁷ add τῆς

ἡμέρας ⁸ ἐπὶ ⁹ ἔχετε ¹⁰ qm αὐτῷ ¹¹ ἀνάπεσαι ¹² add

ἐκείνῳ ¹³ add αὐτῷ ¹⁴ add οὐ δοκῶ. ¹⁵ add ὅτι ¹⁶ add αὐτὸν

¹⁷ μέσου

λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν 13
λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν 14
Cp Levit 14
2. αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ
ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. εἰς δὲ ἐξ 15
αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἴαθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξά-
ζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας 16
αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. ἀποκρι- 17
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ
ἐννέα ποῦ; οὐχ ἐυρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ 18
Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς ὁὗτος;¹ καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς 19
πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Ἐπρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ 20
βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, 21
Ἰδοὺ, ᾧδε, ἢ ^{u-1} ἐκεῖ. ἰδοὺ γάρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς
ὑμῶν ἐστίν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε 22
ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν,
καὶ οὐκ ἔψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ^x Ἰδοὺ, ἐκεῖ, Ἰδοὺ, ᾧδε¹. 23
Cp Matl 24.
23 sqq, Maik
13. 21 μὴ ἀπέλθῃτε, μὴδὲ διώξῃτε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ^{x-1} 24
ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ^u ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν
λάμπει, οὕτως ἔσται ^{u-1} ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ^b ἐν τῇ ἡμέρᾳ
αὐτοῦ¹.

πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα- 25
Cp Matl. 24.
37 sqq. σθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς 26
ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου· ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ^c ἐγαμίζοντο¹, ἄχρι 27
Cp Gen 7. 13. ἥς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατα-
κλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως ^d καθὼς¹ ἐγένετο 28
ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἥσθιον, ἔπινον, ἡγόραζον, ἐπώλουν,

¹ οὗτος. A.S.M.^x add ἡ^u ὑπ'^c ἐξεγαμίζοντο^d καὶ ὥς^u add Ἰδοὺ,^a add καὶ^x Ἰδοὺ, ᾧδε, ἢ Ἰδοὺ, ἐκεῖ^b om. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ M.

29 ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων,
 ἔβρεξε πῦρ καὶ θείον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας· Gen 19. 24.
 30 κατὰ ^ατὰ αὐτὰ¹ ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπο-
 31 καλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἐσται ἐπὶ τοῦ δόματος,
 καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά·
 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.
 32, 33 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. ὅς ἐαν ζητήσῃ τὴν Gen. 19. 26.
 ψυχὴν αὐτοῦ ^ε περιποιήσασθαι¹, ἀπολέσει αὐτήν· ^εὅς δ'
 34 ἀν¹ ἀπολέσῃ ^h¹, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ
 νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς παραληφθήσεται,
 35 καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. ¹ἔσονται δύο¹ ἀλήθουςαι ἐπὶ τὸ
 αὐτό· ^κἡ¹ μία παραληφθήσεται, ¹ἡ δὲ¹ ἑτέρα ἀφεθήσεται.
 37 ^m¹ καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Πιῦ, Κύριε; ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ ^κκαὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυν- Cp. Matt. 24.
 αχθήσονται¹. 28.

18 Ἐλεγε δὲ ^ο¹ παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε
² προσεύχεσθαι ^ν αὐτοὺς¹ καὶ μὴ ^α ἐγκακεῖν¹, λέγων, Κριτῆς
 τις ἦν ἐν τινι πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἀνθρωπον
 3 μὴ ἐντροπέμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ
 ἦρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντι-
 4 δίκου μου. καὶ οὐκ ^κἤθελεν¹ ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα
 εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι ^οοὐδὲ ἀνθρω-
 5 πον¹ ἐντροπέμωμαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν
 ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ
 6 με. εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτῆς τῆς ἀδικίας
 7 λέγει. ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ^εποιήσῃ¹ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλε- Cp. Zech. 1. 12,
 κτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων ^καὐτῷ¹ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ Rev. 6. 10.
 8 ^κμακροθυμεῖ¹ ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσῃ τὴν

^ο ταῦτα ^ε σῶσαι ^κ καὶ ὅς ἐάν ^h add αὐτήν ^ε δύο
 ἔσονται ^κ om. ἡ S. ¹ καὶ ἡ ^m add ver. 36 δύο ἔσονται ἐν
 τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. A.M. ^α συναχ-
 θήσονται οἱ ἀετοὶ ^ο add καὶ ^ν om. αὐτοὺς ^α ἐγκακεῖν ^κ ἠθέλησεν
^κ καὶ ἀνθρωπον οὐκ ^ε ποιήσει ^ν πρὸς αὐτὸν ^κ μακροθυμῶν

ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων
ἄρα εὕρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς ;

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι ⁹
εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ¹⁰
ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ¹¹
ᾠ ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν· προσηύχετο, Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι,
ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες,
ἄδικοι, μοιχοί, ἧ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ ¹²
σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ¹³ ὁ δὲ¹ τελώνης ¹³
μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ^a ἐπάραι
εἰς τὸν οὐρανόν¹, ἀλλ' ^b ἔτυπτε¹ τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων,
'Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη ¹⁴
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκείνος· ὅτι πᾶς
ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
θήσεται.

Matt 19. 13,
Mark 10. 13.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἁπτηται· ¹⁵
ιδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ^o ἐπετίμων¹ αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς ¹⁶
^a προσεκάλεσατο αὐτὰ λέγων¹, Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι
πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται ¹⁷
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς
αὐτήν.

Matt. 19. 16,
Mark 10. 17

Καὶ ἐπηρώτησέ^b τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε ¹⁸
ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; εἶπε δὲ αὐτῷ ¹⁹
ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις ἀγαθόν ; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς,
²⁰ ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης· ²⁰
Μὴ κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα ^{c-1}. ὁ δὲ εἶπε, Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ²¹

Exod 20 12
sqg
Deut. 5. 16
sqg.

⁷ πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα ^z καὶ ὁ ^a εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι ^b ἔτυ-
πτεν εἰς ^c ἐπετίμωσαν ^a προσεκάλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν ^c add σου

- 22 ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ¹⁻¹ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
 "Ἐτι ἔν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος ^{CP 12, 33,}
 πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν ⁸ τοῖς οὐρανοῖς¹. καὶ δεῦρο, ^{14 33}
 23 ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ^h ἐγενήθη¹.
 24 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ¹⁻¹ εἶπε,
 Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς ^{Matt 19 23,}
 25 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον ^{Mark 10 23}
 διὰ ^k τρήματος βελόνης¹ εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν
 26 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες,
 27 Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ
 28 ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος,
 29 Ἰδοῦ, ἡμεῖς ¹ ἀφέντες τὰ ἴδια¹ ἠκολουθήσαμεν σοι. ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐστιν ὃς ἀφήκεν
 οἰκίαν, ^m ἢ γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς¹, ἢ τέκνα, ἔνεκεν
 30 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα
 ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶην
 αἰώνιον.
 31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἰδοῦ, ^{Matt 20. 17,}
 ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ ^{Mark 10. 32.}
 32 γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παρα-
 δοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὕβρισθή-
 33 σεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν
 34 αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
 τούτων συνήκαν, καὶ ἦν τὸ ῥήμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐ-
 τῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
 35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχά, τυφλὸς τις ^{Matt. 20. 29,}
 36 ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου δια- ^{Mark 10 46.}
 37 πορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ,
 38 ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων,

^f add ταῦτα ⁸ οὐρανῷ
 μενον ^k τρυμαλιῶς ῥαφίδος
 ἢ ἀδελφούς, ἢ γυναῖκα

^h ἐγένετο ¹ add περιλυπον γεγό-
 1 ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ^m ἢ γονεῖς,

Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων ³⁹
 αὐτῷ, ἵνα ^ασιγήσῃ¹. αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, Τίς
 Δαβίδ, ἐλέησόν με. σταθεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ⁴⁰
 ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν
 ὁ¹, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. ⁴¹
 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέ- ⁴²
 σωκί σε, καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ⁴³
 δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ
 Θεῷ.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχά. καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνό- ^{1, 2} **19**
 ματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ
^α αὐτὸς¹ πλούσιος. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ ³
 οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ ⁴
 προδραμὼν ^α εἰς τὸ¹ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκοφωραῖαν, ἵνα
 ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ^α ἐκέιν¹ς¹ ἤμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ⁵
 ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς ^α-¹ εἶπε πρὸς αὐτόν,
 Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου
 δεῖ με μέναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν ⁶
 Cp. 15. 2. χαίρων. καὶ ἰδόντες ^α πάντες¹ διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ⁷
 ἁμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεῖς δὲ Ζακχαῖος ⁸
 εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, Ἰδοῦ, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου,
 Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα,
 ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ⁹
 Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς
 υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι ¹⁰
 καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπε παραβολήν, ¹¹
 διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς
 ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.
 Cp Matt. 25. 14 sqq. εἶπεν οὖν, Ἀνθρωπὸς τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μα- ¹²

^α σιωπήσῃ ^ο add λέγων ^π οὗτος ἦν ^α om. εἰς τὸ ^α δι'
 ἐκείνης ^β add εἶδεν αὐτόν, καὶ ^γ ἅπαντες

13 κράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας
 δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε
 14 πρὸς αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται
 αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ
 15 λέγοντες, Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐγέ-
 νετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ
 εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, οἷς ^α δεδώκει¹ τὸ
 16 ἀργύριον, ἵνα γνῶ ^α τί διεπραγματεύσαντο¹. παρεγένετο δὲ
 ὁ πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο δέκα μνᾶς.
 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς
 18 ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν
 ὁ δεύτερος λέγων, ^γ Ἡ μνᾶ σου, Κύριε¹, ἐποίησε πέντε
 19 μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.
 20 καὶ ^α ὁ¹ ἕτερος ἦλθε λέγων, Κύριε, ἰδοὺ, ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον
 21 ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος
 αὐστηρὸς εἶ· αἶρεις δ' οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις δ' οὐκ ἔσπειρας.
 22 λέγει ^{α-1} αὐτῷ, Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε.
 ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἶρων δ' οὐκ ἔθηκα,
 23 καὶ θερίζων δ' οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν
 μου ἐπὶ ^{β-1} τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα
 24 αὐτό; καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν
 25 μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ,
 26 Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. λέγω ^{γ-1} ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι Cr. 8. 18.
 δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'
 27 αὐτοῦ. πλὴν τοὺς ἐχθροὺς μου ^α τούτους¹, τοὺς μὴ θελήσαν-
 τας με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε
^ο αὐτούς¹ ἔμπροσθέν μου.
 28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς
 Ἱεροσόλυμα.

^α ἔδωκε^α add δὲ
αὐτοὺς^α τίς τί διεπραγματεύσατο^β add τὴν^γ add γὰρ^γ Κύριε, ἡ μνᾶ σου^δ ἐκείνους^α om. δ^ο om.

Matt 21. 1,
Mark 11. 1.
cp John 12.
12.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς 29
τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἔλαιων, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν
τ-¹ εἰπών, Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ εἰσπορεύ- 30
μενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώ-
πων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἂν τις ὑμᾶς 31
ἑρωτᾷ, Διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτοῦ
χρεῖαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς 32
εἶπεν αὐτοῖς· λύντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπον οἱ κύριοι 33
αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον ἡ ὅτι¹ 34
Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν 35
Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες ¹ αὐτῶν¹ τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον
ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώωννον 36
τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἡδῆ, πρὸς 37
τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἔλαιων, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος
τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ
πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχό- 38
μενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ
δόξα ἐν ὑψίστοις. καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου 39
εἶπον πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.
καὶ ἀποκριθεὶς ^κ εἶπε¹, Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἂν οὗτοι ¹ σιωπήσου- 40
σιν¹ οἱ λίθοι ^μ κράξουσιν¹.

Cp Ps. 118
(117) 26.

Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων 41, 42
ὅτι Εἰ ἔγνων ἡ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ¹ τὰ πρὸς εἰρήνην
ο-¹· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι 43
ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περι-
κυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσὶ σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί 44
σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι ^π λίθον ἐπὶ
λίθον ἐν σοί¹. ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνων τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς
σου.

^τ add αὐτοῦ ^β add αὐτῷ ^h om, ὅτι ⁱ ἐαυτῶν ^κ εἶπεν
αὐτοῖς ¹ σιωπήσωσιν ^μ κεκράξονται ^π καὶ σύ, καὶ γε ἐν
τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, ^ο add σου ^ρ ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πα- Matt 21. 12,
 46 λούντας ^{a-1} λέγων αὐτοῖς, Γέγραπται, ^x Καὶ ἔσται ὁ οἶκος Mark 11. 15,
 μου οἶκος προσευχῆς¹. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον cp John 2 14
 ληστών. Cp Is. 56. 7,
Jer 7. 11.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ Mark 11. 18.
 ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ
 48 οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ· καὶ οὐχ εὗρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ
 λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

20 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ^{a-1}, διδάσκοντος αὐτοῦ Matt 21 23,
Mark 11. 27.
 τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ
 2 ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ
¹ εἶπον, λέγοντες πρὸς αὐτόν¹, Εἰπὲ ἡμῖν, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
 3 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς κάγώ ^{u-1}
 4 λόγον, καὶ εἰπατέ μοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ
 5 ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς
 λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει, Διὰ τί ^{x-1} οὐκ
 6 ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἔὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, ^v ὁ λαὸς
 ἅπας¹ καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννης
 7, 8 προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἶδέναι πῶθεν. καὶ
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 ταῦτα ποιῶ.

9 Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Matt. 21 33,
Mark 12. 1:
 Ἄνθρωπος ^{x-1} ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ- cp Is. 5. 1.

10 γοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς. καὶ ^{a-1} καιρῷ ἀπέ-
 στειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ
 ἀμπελῶνος ^b δώσουσιν¹ αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δειραντες αὐτὸν
 11 ἐξάπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον·
 οἱ δὲ κακείμενον δειραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξάπέστειλαν κενόν.

^a add ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας ^x Ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς ἐστιν
^b add ἐκείνων ¹ εἶπον πρὸς αὐτόν, λέγοντες ^u add ἕνα ^x add
 οὖν ^v πᾶς ὁ λαὸς ^z add τις ^a add ἐν ^b δώσω

καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματί- 12
σαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω; 13
πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ^{ο-1} ἐντραπή-
σονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ^α ἀλλή- 14
λους¹ λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ^{ο-1} ἀποκτείνωμεν
αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν 15
ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος
τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς τού- 16
τους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον,
Μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστι τὸ 17
Ps. 118 (117). γεγραμμένον τοῦτο, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
22. οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκείνῳ 18
τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει
αὐτόν.

Matt. 22. 15,
Mark 12. 13

Καὶ ἐζήτησαν ^ε οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς¹ ἐπιβαλεῖν 19
ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην
εἶπε. καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρι- 20
νομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λό-
γου, ^ε ὥστε¹ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ
ἡγεμόνος. καὶ ἐπρωτήσαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἶδα- 21
μεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσ-
ωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.
ἔξεστιν ^η ἡμᾶς² Καίσαρι φόρον δοῦναι; ἢ οὐ; κατα- 22, 23
νοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπε πρὸς αὐτούς, ¹ Δεῖ- 24
ξατέ¹ μοι δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; ^κ οἱ
δὲ¹ εἶπον, Καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ¹ Τοῖνυν ἀπόδοτε¹ 25
τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ οὐκ 26

^ο add ἰδόντες

οἱ γραμματεῖς
^κ ἀποκριθέντες δὲ

^α ἑαυτοὺς

^ε εἰς τὸ ^η ἡμῖν
¹ Ἀπόδοτε τοῖνυν

^ο add δεῦτε,

^ε οἱ ἀρχιερεῖς καὶ

¹ Τί με πειράζετε; ἐπιδείξατέ

ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι ^π τοῦ¹ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ
θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ^π λέγοντες¹ ^{Matt 22 23,}
28 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε,
^{Mark 12 18.}

Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἕαν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων ^{CP Deut 25.}
γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ^ο ᾗ¹, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ⁵

τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

29 ἐπὶ τὰ οὖν ἀδελφοὶ ᾗσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπ-
30, 31 ἔθανεν ἄτεκνος· ^π καὶ ὁ δεύτερος,¹ καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν
αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ^α ἐπτά¹ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ

32, 33 ἀπέθανον. ὕστερον ^π-¹ ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν
ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ^α ἔσται¹ γυνή; οἱ γὰρ ἐπὶ ἔσχον

34 αὐτήν γυναῖκα. καὶ ^τ-¹ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ

35 αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ^π γαμίσκονται¹. οἱ δὲ καταξίω-
θέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ

36 νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ^π γαμίζονται¹. ^π οὐδὲ¹ γὰρ ἀπο-
θανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι, καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ

37 Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί,
καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βράτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν ^{Exod. 3. 6.}

38 Ἀβραὰμ καὶ ^π-¹ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ ^π-¹ Θεὸν Ἰακώβ. Θεὸς
δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.

39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον, Διδάσκαλε,
40 καλῶς εἶπας. οὐκέτι ^π γὰρ¹ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

41 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν ^{Matt 22. 41,}
42 Δαβὶδ εἶναι; ^α αὐτὸς γὰρ¹ Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν,
^{Mark 12 35.}

43 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν ^{Ps 110 (109).}

44 θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Δαβὶδ οὖν ^{1.}

κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν;

^π αὐτοῦ ^π ἀντιλέγοντες ^ο ἀποθάνῃ ^π καὶ ἔλαβεν ὁ δεύ-
τερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος· ^α ἐπτά· καὶ Α. ^π add
δὲ πάντων ^π γίνεται ^τ add ἀποκριθεὶς ^π ἐγαμίσκονται
^π οὔτε ^π add τὸν ^π δὲ ^α καὶ αὐτὸς

Mark 12. 38:
cp Matt. 23.
1 sqq, Luke
11. 39 sqq.

Ἀκούοντας δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, 45
Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν 46
ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν
τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προ- 47
φάσει ὁ μακρὰ ἡ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσότερον
κρίμα.

Mark 12 41:
cp. 2 Kings
12. 9.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας ^ο εἰς τὸ γαζοφυλάκιον 21
τὰ δῶρα αὐτῶν ἡ πλουσίους. εἶδε δὲ ^{α-1} ¹τινα χήραν πενιχρὰν 2
βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, 3
ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλείον πάντων ἔβαλεν· ^ο πάντες ἡ 4
γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα
¹⁻¹, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἡ πάντα ἡ τὸν βίον ὃν
εἶχεν ἔβαλε.

Matt 24. 1,
Mark 13. 1.

Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ 5
ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ὁ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται 6
ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ
καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, 7
πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον, ὅταν μέλλῃ ταῦτα
γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ 8
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι· καί,
'Ο καιρὸς ἤγγικε· μὴ ¹⁻¹ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ 9
ἀκούσῃτε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ
ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ' οὐκ εὐθὺς τὸ τέλος.

Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ 10
βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· σεισμοὶ τε μεγάλοι ^κ καὶ κατὰ 11
τόπους ἡ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα
ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων ἡ πάντων ἡ ἐπι- 12
βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδι-

^β μακρὰ S. ^ο τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ^α add καὶ
^ο ἅπαντες ^ε add τοῦ Θεοῦ ^δ ἅπαντα ^h om. ὃδε ¹ add οὖν
^κ κατὰ τόπους καὶ ¹ ἅπαντων

δόντες εἰς ^μ τὰς¹ συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ^π ἀπαγομένους¹
 13 ἐπὶ βασιλείῃς καὶ ἡγεμόνας ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀπο-
 14 βήσεται ^ο-1 ὑμῖν εἰς μαρτύριον. ^π θέτε¹ οὖν ^α ἐν ταῖς ^{CP} 13, 11.
 15 καρδίαις¹ ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ
 δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ^π ἀντιστῆναι
 16 ἢ ἀντειπεῖν¹ πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε
 δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων·
 17 καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
 18 πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ θρῖξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
 19 οὐ μὴ ἀπόληται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν ^α κτήσεσθε¹ τὰς
 ψυχὰς ὑμῶν.
 20 Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερου- ^{Matt 24 15,}
 21 σαλήμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ^{Mark 13 14.}
 ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσφ αὐτῆς
 ἐκχωρεῖτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς
 22 αὐτήν· ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσι, τοῦ ^π πλησθῆναι¹
 23 πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ^π-1 ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις
 καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ
 ἀνάγκη μεγάλῃ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὄργῃ ^π-1 τῷ λαῷ τούτῳ·
 24 καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
 εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ
 25 ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ^π ἔσονται¹ σημεῖα ^{CP} Matt. 24.
 ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ^{29, Mark 13} 24.
 26 ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ^π ἥχους¹ θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων
 ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ
 οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται·
 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ ^{CP. 9, 26,}
 28 μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τούτων ^{22 69, Dan} 7. 13.

^μ om. τὰςτὰς καρδίας
θῆναι^π ἀγομένους^π ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι^π add δὲ^π add ἐν^ο add δὲ^π θέσθε^π ἔσται^α θέσθε^α κτήσασθε^π ἡχούσης^α εἰς^π πληρω-

γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

Matt 24 32,
Mark 13. 28

Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· Ὑπομείνετε τὴν συκὴν καὶ πάντα 29 τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἡδὴ, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν 30 γινώσκετε ὅτι ἡδὴ ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· οὕτως καὶ ὑμεῖς, 31 ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ 32 ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ 33 παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ ἁ παρελεύσονται¹.

Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε ἂ βαρυνθῶσιν¹ ὑμῶν αἱ καρ- 34 δαίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ὃ ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισ- 35 ελεύσεται γὰρ¹ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε ἃ δὲ¹ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι 36 ἵνα ὃ κατισχύσῃτε¹ ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνε- σθαι, καὶ σταθῇναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Cp John 8
1, 2.

Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας 37 ἐξερχόμενος ὑπλίσσето εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν 38 αὐτοῦ.

Matt 26 1,
Mark 14. 1.

Ἦγγιξε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. 22 καὶ ἐξήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλω- 2 σιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Matt 26, 14,
Mark 14 10.
cp John 13. 2.

Εἰσηλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ὃ καλούμενον¹ Ἰσ- 3 καριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελθὼν 4 συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ ὃ στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ 5 ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐξήτει εὐκαιρίαν τοῦ 6 παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Matt 26 17,
Mark 14. 12.
cp Exod. 12.
6, 18

Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ 7

¹ παρέλθωσι
α οὐν

² βαρυνθῶσιν
β καταξιωθῇτε

³ ἐκείνη ὡς παγίς γὰρ ἐπελεύ-
δ ἐπικαλούμενον ε add τοῖς

8 πάσχα. καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, Πορευ-
 9 θέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον
 10 αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ,
 εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος
 κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν
 11 οἰκίαν ἡ εἰς ἣν¹ εἰσπορεύεται· καὶ ῥεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη
 τῆς οἰκίας, Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἐστι τὸ καταλύμα,
 12 ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; κἀκεῖνος
 ὑμῖν δείξει ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.
 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς¹ εἰρήκει¹ αὐτοῖς· καὶ ἡτοιμάσαν
 τὸ πάσχα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ ^{k-} ἀπόστολοι ^{Matt 26 20,}
 15 σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα ^{Mark 14 17,}
 16 τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω
 γὰρ ὑμῖν, ὅτι ¹⁻ οὐ μὴ φάγω ^m αὐτό¹, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν
 17 τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστή-
 18 σας εἶπε, Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε ⁿ εἰς ἑαυτούς¹. λέγω
 γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πῶ ^o ἀπὸ τοῦ νῦν¹ ἀπὸ τοῦ γεννήματος
 19 τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λα- ^{Matt 26, 26,}
 βὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, ^{Mark 14, 22,}
 20 Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου ^p τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ^{1 Cor 11. 23:}
 21 ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν. ^{cp John 6. 51.} ^q καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως¹

μετὰ τὸ δειπνήσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ^{cp Eiod 24,}
 22 ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον¹. πλὴν ἰδοὺ, ^{8, Heb. 9. 20.}
 23 χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ^x ὅτι
 ὁ υἱὸς μὲν¹ τοῦ ἀνθρώπου ⁿ κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται¹.
 23 πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ
 ἥρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἷξ ἀπὸ τῶν ὁ
 τοῦτο μέλλων πράσσειν.

h οὐ ¹ εἶρηκεν ^k add δώδεκα ^l add οὐκέτι ^m ἐξ
 αὐτοῦ ⁿ ἑαυτοῖς ^o om. ἀπὸ τοῦ νῦν ^p om. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
 διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον M. ^q ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον ^x καὶ
 ὁ μὲν υἱὸς ⁿ πορεύεται κατὰ τὸ ὀρισμένον

Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ²⁴
 εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν²⁵
 κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται
 καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν²⁶
[†] γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.
 τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνα-²⁷
 κείμενος; ἐγὼ δὲ^α ἐν μέσφ' ὑμῶν εἰμι^β ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς²⁸
 δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
 μου· καὶ γὰρ διατίθεται ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ²⁹
^γ μου,^δ βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης³⁰
 μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ^ε καθίσεσθε^ε ἐπὶ θρόνων κρι-
 νοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. ^{στ}—^ζ Σίμων, Σίμων,³¹
 ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·
 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ^η ἐκλείπῃ^η ἡ πίστις σου·³²
 καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ³³
 εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν
 καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε,³⁴
 οὐ^α—^β φωνήσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, ^β ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ
 εἰδέναι^β.

Cp Matt 26.
34, Mark 14.
30, John 13
38.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου³⁵
 καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τις οὐστερήσῃ; οἱ δὲ
 εἶπον, Οὐδενός. ὁ δὲ εἶπεν^γ αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων³⁶
 βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλη-
 σάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ³⁷
 ὑμῖν, ὅτι^δ—^ε τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί,
 τὸ Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ^ε τὸ^ε περὶ ἐμοῦ τέλος
 ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ, μάχαιραι ᾧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν³⁸
 αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστι.

Matt. 26 36,
Mark 14. 32,
John 18. 1.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν³⁹

[†] γινέσθω ^α εἰμι ἐν μέσφ' ὑμῶν ^γ μου S.M. ^ε καθίσεσθε
^γ add εἶπε δὲ ὁ Κύριος, ^η add μὴ ^α add μὴ ^β πρὶν ἢ τρίς
 ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με ^ο εἶπεν οὖν ^δ add ἔτι ^ο τὰ

40 ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί ¹⁻¹. γενό-
 μένος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελ-
 41 θεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσεί
 42 λίθου βολήν, καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσήυχeto λέγων, Πάτερ, ^{Cp John 12}
 εἰ βούλει, ^{27, Heb. 5 7.} ἔπαρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον· ἀπ' ἐμοῦ· πλην
 43 μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν ^h γινέσθω¹. ¹ ὥφθη δὲ αὐτῷ
 44 ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν
 ἁγωνίᾳ ἔκτενέστερον προσήυχeto· ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ
 45 ὥσεί θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.¹ καὶ
 ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς ^{k-1},
 46 εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
 Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε
 εἰς πειρασμόν.

47 *Ἐτι ¹⁻¹ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος ^{Matt 26 47,}
 Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτῶν· καὶ ἤγγισε τῷ ^{Mark 14 43,}
 48 Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ, ^{John 18. 3.} Ἰούδα,
 49 φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ
 περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον ^{m-1}, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν
 50 μαχαίρᾳ; καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ
 51 ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν, Ἐὰν ἔως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ
 52 ὠτίου ⁿ⁻¹ ἔλαστο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοὺς πρὸς τοὺς παρα-
 γενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ
 πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ ληστὴν ^o ἐξήλθετε¹ μετὰ μαχαίρῶν
 53 καὶ ξύλων; καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ^{Cp 19. 47.}
 ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα,
 καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον ^{p-1} εἰς ^{Matt 26 57,}
 τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν, ^{Mark 14. 53,}
^{Cp John 18}
^{12, 24.}

¹ add αὐτοῦ² παρενεγκέν τὸ ποτήριον τοῦτο S.^h γενέσθω¹ om. vv. 43-44 M^k add αὐτοῦ A.¹ add δὲ^m add αὐτῷⁿ add αὐτοῦ^o ἐξελήλυθατε^p add αὐτόν

Matt. 26. 69,
Mark 14. 66;
cp. John 18.
17, 25.

^a περιψάντων¹ δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάν- 55
των ²⁻¹ ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν 56
παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ,
εἶπε, Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο ³⁻¹ λέγων, 57
⁴ Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι¹. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν 58
ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος ⁵ ἔφη¹, Ἄνθρωπε,
οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσει ὥρας μίας ἄλλος τις διίσχυρί- 59
ζετο λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ
Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὁ 60
λέγεις. καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ²⁻¹
ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ, καὶ 61
ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ³ ῥήματος¹ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν
αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι ⁴ σήμερον¹, ἀπαρνήσῃ με
τρὶς· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ⁵⁻¹ ἔκλαυσε πικρῶς. 62

Matt. 26. 67,
Mark 14. 65;
cp. John 18.
22.

Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες ¹ αὐτὸν¹ ἐνέπαιζον αὐτῷ δέ- 63
ροντες. καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ²⁻¹ ἐπηρώτων αὐτὸν λέ- 64
γοντες, Προφῆτευσον· τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε; καὶ ἕτερα 65
πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Cp Matt. 27. 1,
Mark 15. 1.

Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ 66
λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ^a ἀπήγαγον¹ αὐτὸν εἰς
τὸ συνέδριον ^o αὐτῶν¹ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ 67
ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν 68
δὲ ¹⁻¹ ἔρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε ²⁻¹. ἀπὸ τοῦ νῦν ^h δεῖ¹ 69
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως
τοῦ Θεοῦ. εἶπον δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ 70
πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὅτι ἐγὼ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, 71
Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ
τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Matt. 26. 64,
Mark 14. 62·
cp. Luke 9. 26,
Dan. 7. 13

^a ἀψάντων ² add αὐτῶν ³ add αὐτόν ⁴ γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν
⁵ εἶπεν ⁶ add ὁ ⁷ λόγου ⁸ om. σήμερον ⁹ add ὁ Πέτρος
¹⁰ τὸν Ἰησοῦν ¹¹ add ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ¹² ἀνήγαγον
¹³ εἰ αὐτῶν ¹⁴ add καὶ ¹⁵ add μοι, ἡ ἀπολύσητε ¹⁶ om. δέ

- 23 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ¹ ἤγαγον¹ αὐτὸν ἐπὶ ^{Matt 27 2,}
² τὸν Πιλάτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦ- ^{Mark 15 1,}
τον εὗρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ^{John 18 28.} ^κ ἡμῶν¹, καὶ κωλύοντα
Καίσαρι φόρους διδόναι, ¹ καὶ¹ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν
³ βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πιλάτος ³ ἠρώτησεν¹ αὐτὸν λέγων, ^{Matt 27. 11,}
⁴ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, ^{Mark 15 2,}
⁵ Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ^{John 18 33.}
⁶ ὄχλους, Οὐδὲν εὐρίσκω αἷτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ
ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασεῖει τὸν λαόν, διδάσκων καθ'
⁷ ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ² καὶ¹ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
⁸ ἕως ὧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας ^ο-¹ ἠρωτήτησεν εἰ ὁ ἄν-
⁹θρωπος Γαλιλαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγινούς, ὅτι ἐκ τῆς ἑξουσίας
¹⁰ Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ
αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
¹¹ Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ^π ἐξ ^{Cp. 9. 9}
ἱκανῶν χρόνων θέλων¹ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν ^α-¹ περὶ
αὐτοῦ· καὶ ἠλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.
¹² ἔφηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρί-
¹³νατο αὐτῷ. εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
¹⁴ εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἔξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ
¹⁵ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περι-
βαλὼν ²-¹ ἐσθῆτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
¹⁶ ἐγένοντο δὲ φίλοι ^δ ^ε τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος¹ ἐν αὐτῇ τῇ
ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὑπήρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς
ἑαυτούς.
- 13 Πιλάτος δέ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
14 ἀρχοντας καὶ τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι
τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὥς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοὺ,
ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

¹ ἤγαγεν ^κ om. ἡμῶν ¹ om. καὶ ³ ἠρωτήτησεν ² om. καὶ
^ο add Γαλιλαίαν ^π θελων ἐξ ἱκανοῦ ⁴ add πολλὰ ² add
αὐτόν ^δ ^ε τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης

τούτῳ αἴτιον, ὃν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης¹⁵
¹ ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς¹. καὶ ἰδοὺ, οὐδὲν ἄξιον
 θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο- 16
 λύσω. ¹⁶⁻¹ ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, Αἶρε τούτον, 18
 Cp. Matt 27
 15, Mark 15.
 6, John 18. 39. ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ 19
 γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον ² βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ¹.
¹⁷⁻¹ πάλιν ² δὲ¹ ὁ Πιλάτος ³ προσεφώνησεν αὐτοῖς¹, θέλων 20
 ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον, 21
 σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί γὰρ 22
 κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ·
 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγά- 23
 λαις αἰτοῦμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι. καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ
 αὐτῶν ¹⁸⁻¹. ¹⁹ καὶ¹ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἷτημα 24
 αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ ²⁰⁻¹ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλη- 25
 μένον εἰς ²¹⁻¹ φυλακὴν, ὃν ᾗτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε
 τῷ θελήματι αὐτῶν.

Matt. 27. 32,
 Mark 15. 21.
 cp. John 19.
 17.

Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι ²² Σίμωνά τινα 26
 Κυρηναῖον ἐρχόμενον¹ ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυ-
 ρόν, φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

²³ Ἐκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλήθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναί- 27
 κῶν, αἱ ²⁴⁻¹ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήμουν αὐτόν. στραφεῖς δὲ 28
 πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ
 κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα
 ὑμῶν. ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι, Μακάριαι 29
 αἱ στεῖραι, καὶ ²⁵ αἱ¹ κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ

Cp. Hos 10. 8. οἱ οὐκ ²⁶ ἔθρεψαν¹. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πέσετε 30

¹ ἀνέπεμψε γὰρ ἡμᾶς πρὸς αὐτόν
 ἀπὸλῦειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. A.S.M.

² add (ver. 17) ἀνάγκη δὲ . . . ἕνα. M.

³ add καὶ τῶν ἀρχιερέων ⁴ ὁ δὲ

⁵ Σίμωνός τινος Κυρηναίου τοῦ ἐρχομένου

⁶ ἐθήλασαν

⁷ add ver. 17 ἀνάγκη δὲ εἶχε

⁸ βεβλημένος εἰς φυλακὴν

⁹ οὖν ¹⁰ προσεφώνησε

¹¹ add αὐτοῖς ¹² add τὴν

¹³ add καὶ ¹⁴ om. αἱ

- 31 ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, Καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ
 ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται ;
- 32 Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι, σὺν αὐτῷ ἀναιρε- Cp. Is 52. 12.
 θῆναι.
- 33 Καὶ ὅτε ἦλθον¹ ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, Matt. 27. 33.
 ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ Mark 15. 22,
 John 19. 17.
- 34 δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ,
 ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι.¹ διαμεριζόμενοι δὲ τὰ Cp Ps. 22 (21)
 18.
- 35 ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κληῖρον. καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν.
 ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες^{m-1} λέγοντες, Ἄλλους
 ἔσωσε· σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸςⁿ τοῦ Θεοῦ,
- 36 ὁ ἐκλεκτός.¹ ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερ- Cp. Ps. 69 (68).
 21, Matt 27.
- 37 χόμενοι, ο-¹ ἔξος προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ 48, Mark 15.
 36, John 19 29
- 38 εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ καὶ
 ἐπιγραφὴ^{p-1} ἐπ' αὐτῷ α-¹, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
 οὗτος¹.
- 39 Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν Cp. Matt. 27.
 44, Mark 15.
 λέγων, Ὁὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός;¹ σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. 32.
- 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος¹ ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη¹, Οὐδὲ φοβῆ
 41 σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν
 δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ
 42 οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγεν,¹ Ἰησοῦ, μνήσθητί μου,
- 43 ὅταν ἔλθῃςⁿ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου¹. καὶ εἶπεν αὐτῷ
 ὁ¹, Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παρα-
 δείσῃ.
- 44 ὁ Καὶ ἦν ἡδὴ¹ ὥσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' Matt. 27 45,
 Mark 15. 33.

¹ ἀπῆλθον ¹ om. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ
 οἶδασιν τί ποιοῦσι. M. ^m add σὺν αὐτοῖς ⁿ ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.
^o add καὶ ^p add γεγραμμένη ^a add γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ
 Ῥωμαίοις καὶ Ἑβραίοις ^x Οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
ⁿ Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ^t ἐπετίμα αὐτῷ λέγων ^u ἔλεγε τῷ ^x add
 Κύριε, ^v εἰς τὴν βασιλείαν σου M. ^z add ὁ Ἰησοῦς ^a Ἦν δὲ

ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐννάτης, ^β τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος·¹ 45
^ο ἐσχίσθη δὲ¹ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ φω- 46

Cp. Ps 31 (30). νήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου
 5. ^α παρατίθεται¹ τὸ πνεῦμά μου. ^ο τοῦτο δὲ¹ εἶπων ἐξέπνευσεν.
 ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον ^ε ἐδόξαζε¹ τὸν Θεὸν 47
 λέγων, Ὁντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες 48
 οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, ^ε θεω-
 ρήσαντες¹ τὰ γενόμενα, τύπτοντες ^β ¹ τὰ στήθη ὑπέστρεφον.
 εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ ¹ αὐτῷ¹ ^κ ἀπὸ μακρόθεν¹, 49
 Cp. 8 2. καὶ γυναῖκες αἱ ¹ συνακολουθοῦσαι¹ αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλι-
 λαίας, ὁρᾶσαι ταῦτα.

Matt. 27 57, Καὶ ἰδού, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, 50
 Mark 15. 42, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος 51
 John 19. 38. τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,) ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως
 τῶν Ἰουδαίων, ὃς ^μ ¹ προσεδέχετο ^ν ¹ τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ 52
 Ἰησοῦ. καὶ καθελὼν ^ο ¹ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν 53
^ρ αὐτὸν¹ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν ^α οὐδεὶς οὐπω¹ κεί-
 μενος. καὶ ἡμέρα ἦν ^ρ παρασκευῆς¹, καὶ σάββατον ἐπέ- 54
 φωσκε. κατακολουθήσασαι δὲ ^α αἱ¹ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν 55
 συνεληλυθυῖαι ^ε ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ¹, ἐθέσαντο τὸ μνη-
 μεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί- 56
 μασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Matt. 28. 1, Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσυχάσαν κατὰ τὴν ἐντολήν. τῇ 24
 Mark 16. 1: δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθείος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα
 Cp. John 20. 1. φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα ^ν ¹. εὗρον δὲ τὸν λίθον 2
 ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. ^ν εἰσελθοῦσαι δὲ¹ οὐχ 3

^β καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, ^ο καὶ ἐσχίσθη ^α παραθήσομαι
^ο καὶ ταῦτα ^ε ἐδόξασε ^ε θεωροῦντες ^β add ἐαντῶν ¹ αὐτοῦ
^κ μακρόθεν ¹ συνακολουθήσασαι ^μ add καὶ ^ν add καὶ αὐτὸς
^ο add αὐτὸ ^ρ αὐτὸ ^α οὐδέπω οὐδεὶς ^ρ παρασκευῇ ^α καὶ
^ε αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ^ν add καὶ τινες σὺν αὐταῖς ^ν καὶ εἰσελ-
 θούσαι

4 εἶρον τὸ σῶμα ^ω τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ¹. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
^α ἀπορεῖσθαι² αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ, δύο ἄνδρες ἐπέ-
 5 στησαν αὐταῖς ἐν ^γ ἐσθῇτι ἀστραπτούσῃ³. ἐμφόβων δὲ γε-
 νομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν ^α τὰ πρόσωπα⁴ εἰς τὴν γῆν,
 εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;
 6 ^α οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη⁵. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν,
 7 ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ^β τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι ^{CP 9 22,}
 δεῖ⁶ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ ^{Matt. 20 19.}
 8 σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνή-
 9 σθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ^α ἀπὸ τοῦ
 μνημείου⁷ ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι
 10 τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ
 Μαρία ^α ἡ⁸ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ^{ε-1} ἔλεγον
 11 πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν
 12 ὥσερ ἄλλοι τὰ ῥήματα ^ε ταῦτα⁹, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ^{CP. John 20 3.} ^ε ὁ δὲ
 Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας
 βλέπει τὰ ὀθόνια ^{β-1} μόν¹⁰α καὶ ἀπήλθε πρὸς ἑαυτὸν θαν-
 μάζων τὸ γεγονός.¹¹
 13 Καὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ¹ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευό- ^{CP. Mark 16.}
 μενοι¹² εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερου-
 14 σαλήμ, ^η ὄνομα¹³ Ἑμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους
 15 περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
 ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοὺς ἐγγίσας
 16 συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο
 17 τοῦ μὴ ἐπιγινῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ λό-
 γοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους ^κ περιπατοῦντες;
 18 καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί.¹⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ¹⁻¹ εἰς, ^μ ὀνό-

^ω om. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ M. ^α διαπορεῖσθαι ^γ ἐσθήσεαι
 ἀστραπτούσαις ^α τὸ πρόσωπον ^α om. οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη M.
^β ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ^α om. ἀπὸ τοῦ μνημείου M.
^δ om. ἡ ^ε add αἱ ^ε αὐτῶν ^ε om. ver. 12 M. ^β add
 κείμενα ¹ ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ^κ περιπατοῦντες,
 καὶ ἔστε σκυθρωποί; ¹ add δ ^μ ὃ ὄνομα

ματι¹ Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς ²⁰—
 Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς
 ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, 19
 Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ ὁ Ναζαρηνοῦ², ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης
 δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς
 τοῦ λαοῦ· ὅπως τε παρέδωκεν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 20
 ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτρωθῆναι τὸν 21
 Ἰσραήλ. ἀλλὰ γὰρ ³καὶ¹ σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην
 ἡμέραν ἄγει ⁴—¹ ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναικὲς 22
 τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὁρθηναῖ⁵ ἐπὶ τὸ
 μνημεῖον· καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι 23
 καὶ ὁπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.
 καὶ ἀπηλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον 24
 οὕτω καθὼς ⁶—¹ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ 25
 αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὡς ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ
 τοῦ πιστεῦν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ 26
 ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν
 αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν 27
 προφητῶν διερμήνευσεν⁷ αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς
 τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἠγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· 28
 καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρε- 29
 βιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, Μείνον μεθ' ἡμῶν· ὅτι πρὸς ἐς-
 πέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ⁸ ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ
 μείναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν 30
 μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου
 αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν 31
 αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον 32
 πρὸς ἀλλήλους, Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν,
 ὥς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ⁹—¹ ὥς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γρα-

Cp. 1. 68, 2
 38, 21 28,
 Acts 7 35,
 also Matt. 20.
 28, Mark 10,
 45.

¹ add ἐν ² Ναζωραίου ³ om. καὶ ⁴ add σήμερον ⁵ ὁρθηρια
⁶ add καὶ ⁷ διερμήνευσεν ⁸ om. ἡδη ⁹ add καὶ

- 33 φάς ; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-
σαλήμ, καὶ εὗρον ^γ ἡθροισμένους¹ τοὺς ἑνδεκα, καὶ τοὺς σὺν
34 αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ^α "Οὕτως ἡγέρθη ὁ Κύριος², καὶ ὤφθη ^{CP. I Cor. 15.}
35 Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὥς ἐγνώσθη ⁵
αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.
- 36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ^α-¹ ἔστη ἐν μέσῳ αὐ- ^{CP Mark 16}
37 τῶν, ^β καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν.¹ πτοηθέντες δὲ καὶ ^{14, John 20.}
38 ἔμβοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Τί τεταραγμένοι ἐστέ ; καὶ διατὶ διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν
39 ἐν ^ο τῇ καρδίᾳ¹ ὑμῶν ; ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας
μου, ὅτι ^α ἐγὼ εἰμι αὐτός¹. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι
πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε
40 ἔχοντα. ^ο καὶ τοῦτο εἰπὼν ^ε ἐδείξεν¹ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ
41 τοὺς πόδας.¹ ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ ^{CP John 21.}
42 θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς, "Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε ; οἱ ^{10.}
43 δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὅπου μέρους ^ε-¹. καὶ λαβὼν ἐνώ-
πιον αὐτῶν ἔφαγεν.
- 44 Εἶπε δὲ ^β πρὸς αὐτούς¹, Οὗτοι οἱ λόγοι ¹ μου¹ οὓς ἐλά-
λησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὦν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα ^{CP 18. 31.}
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ
45 ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ
46 συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτω γέγραπται,
^κ-¹ παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ
47 ἡμέρᾳ· καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν
¹ καὶ¹ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ^μ ἔθνη, ^ν ἀρξάμενοι¹
48, 49 ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς ^ο-¹ ἐστε¹ μάρτυρες τούτων. καὶ
ιδού, ἐγὼ ^ρ ἐξαποστέλλω¹ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ^{CP. Acts 1. 4,}
^{John 14 16.}

^γ συνηθροισμένους ^α ἡγέρθη ὁ Κύριος οὕτως ^α add ὁ Ἰησοῦς
^β om. καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. M. ^ο ταῖς καρδίαις ^α αὐτὸς
^ε γὼ εἰμι ^ο om. ver. 40 M. ^ε ἐπέδειξεν ^ε add καὶ ἀπὸ
μελισσίου κηρίου A.S.M. ^β αὐτοῖς ^ι om. μου ^κ add καὶ
οὕτως ἔδει ¹ εἰς M. ^μ ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ ὑμεῖς
ἐστε M. ^ν ἀρξάμενον ^ο add δὲ ^ρ ἀποστέλλω

ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει α-¹, ἕως οὗ ἐνδύ-
σησθε ² ἐξ ὑψους δύναμιν¹.

Cp. Acts 1. 12. Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς α-¹ ἕως ³ πρὸς¹ Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας 50
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ 51
Mark 16. 19, εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, ⁴ καὶ ἀνεφέρετο
Acts 1. 9 cp. εἰς τὸν οὐρανόν.¹ καὶ αὐτοὶ ⁵ προσκυνήσαντες αὐτὸν¹ ὑπέ- 52
Luke 9. 51, στρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· καὶ ἦσαν 53
Eph 4 9, 1 Tim. 3 16. διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ 7-¹ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. α-¹

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

ΑΓΙΟΝ ΕΤΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Cp Rev. 19. 13; Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ 1
also Luke 1. 2, Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα 2, 3
1 John 1. 1. δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ⁴ ἐν ᾧ γέγονεν.
ἐν¹ αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. 4
καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέ- 5
λαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα 6
αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ 7
περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν 8
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν 9
τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ᾧ φωτίζει πάντα ¹⁰ ἄνθρωπον, ἐρχόμενον¹
εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ 10
ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, 11
καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, 12
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύ-

Matt. 3 1,
Mark 1. 2,
Luke 3 2.

¹ add Ἱερουσαλὴμ ² δύναμιν ἐξ ὑψους ³ add ἔξω ⁴ εἰς
⁵ om. καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. M. ⁶ om. προσκυνήσαντες
αὐτόν M. ⁷ add αἰνοῦντες καὶ ⁸ add ἀμήν. ⁹ ἐν. ᾧ γέγονεν ἐν M.
¹⁰ ἄνθρωπον ἐρχόμενον M.

13 ουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελή-
ματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεν-
14 νήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν
(καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
15 πατρός), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ
περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, ὁ Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, Ὁ
ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτος
16 μου ἦν. ὁτι^α ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλά-
17 βομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.
18 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ ὁ μονογενὴς υἱός^β, ὁ ὢν εἰς
τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.
19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν ^{Matt. 3. 11,}
^{Mark 1. 7,}
^{Luke 3. 15.} πρὸς αὐτὸν^γ οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας,
20 ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; καὶ ὁμολόγησε, καὶ οὐκ
ἡρνήσατο, καὶ ὁμολόγησεν ὅτι Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. Cp. Dan 9. 25.
21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ Cp. Mal. 4 5
22 εἰμὶ. Ὁ προφῆτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὔ. εἶπον οὖν Cp. Deut. 18.
15. αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς.
23 τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ Ἰς. 40 3
24 προφῆτης. καὶ ὁ^δ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.
25 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ
σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, ἢ οὐδὲ^ε Ἠλίας, ἢ οὐδὲ^ε ὁ προφῆτης;
26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι·
27 μέσος^{στ} ὑμῶν ἵστηκει^ζ ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, κ-^η ὁ ὀπίσω
μου ἐρχόμενος, ¹⁻¹ οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ
28 τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν^θ Βηθανίᾳ^θ ἐγένετο
πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

^α (οὗτος ἦν ὁ εἰπών) M. ^β καὶ ^γ μονογενὴς Θεός M. ^δ om.
πρὸς αὐτόν ^ε add οἱ ^ε οὔτε ^ζ add δὲ ^η ἕστηκεν
^κ add αὐτός ἐστιν ¹ add ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ^θ Βηθα-
βαρᾶ A.S.M.: Βηθαραβαῖ M.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει ^{π-1} τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐ- ²⁹
 τόν, καὶ λέγει, Ἰδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶρων τὴν ἁμαρ-
 τίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ^ο ἐστὶν ὑπὲρ ¹ οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὅπισω ³⁰
 μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός
 μου ἦν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ ³¹
 Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ^{π-1} ὕδατι βαπτίζων. καὶ ³²
 ἔμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέσμαι τὸ Πνεῦμα κατα-
 βαῖνον ^α ὡς ¹ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.
 καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ³³
 ἐκεῖνός μοι εἶπεν, Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον
 καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι
 Ἀγίῳ. καὶ γὰρ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ³⁴
 υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Cp. Is 53 7,
 Acts 8 32,
 1 Pet 1. 19,
 Rev 5 6

Cp Matt. 3 16,
 Mark 1. 10,
 Luke 3 21

Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μα- ³⁵
 θητῶν αὐτοῦ δύο· καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι ³⁶
 λέγει, Ἰδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν ^{οἱ} δύο μαθηταὶ ³⁷
 αὐτοῦ ¹ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς ³⁸
 δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει
 αὐτοῖς, Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, ὃ λέγεται
^{μεθερμηνευόμενον} Διδάσκαλε, ποῦ μένεις, λέγει αὐτοῖς, ³⁹
² Ἐρχεσθε καὶ ³ ὄψεσθε ¹. ἦλθον ^α οὖν ¹ καὶ εἶδον ποῦ μένει,
 καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ^{π-1} ἦν ὡς
 δεκάτῃ. ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν ⁴⁰
 δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων
 αὐτῷ. εὗρίσκει οὗτος ^π πρῶτον ¹ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σί- ⁴¹
 μωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, Εὗρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ^δ ἔστι
 μεθερμηνευόμενον ^{π-1} Χριστός. ^{π-1} ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς ⁴²
 τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας ^{π-1} αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Σὺ εἶ

^α add ὁ Ἰωάννης ^ο ἐστι περὶ ^π add τῷ ^α ὡσεὶ ^π αὐτοῦ
 οἱ δύο μαθηταὶ ^π ἐρμηνευόμενον ^π ἴδετε ^α om. οὖν ^π add δὲ
^π πρῶτος ^π add ὁ ^π add καὶ ^π add δὲ

Σίμων ὁ υἱὸς ^αἸωάννου¹. σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· ὃ ἐρμηνεύει- Cp Matt 10 2
Mark 3 16.
Luke 6. 14.
ται Πέτρος.

43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ^{β-1} ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
44 καὶ εὐρίσκει Φίλιππον· καὶ λέγει αὐτῷ ^ο ὁ Ἰησοῦς¹, Ἀκο-
λουθεῖ μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιᾶ, ἐκ τῆς πόλεως
45 Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, καὶ Cp 21 2.
λέγει αὐτῷ, Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται
εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν ^{α-1} υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζα-
46 ρέτ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ, Ἐκ Ναζαρετ δύναται τι
47 ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Ἐρχου καὶ ἶδε. εἶδεν
ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει
περὶ αὐτοῦ, Ἰδε, ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.
48 λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ, Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι,
49 ὄντα ὑπὸ τὴν συκῇν εἰδὼν σε. ἀπεκρίθη ^ο αὐτῷ Ναθαναήλ,¹
Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ ^ε βασιλεὺς εἶ¹ τοῦ Ἰσραήλ.
50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι εἰπὸν σοι ^ε ὅτι¹ Εἰδὼν
51 σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὅψει. καὶ
λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^{β-1} ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν Cp. Gen 28
12.
ἀνεφύγῳτα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ
καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι-
2 λαίας. καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ
3 Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερή-
σαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, Οἶνον
4 οὐκ ἔχουσι. ¹ καὶ¹ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί,
5 γύναι; οὐχὲν ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς
6 διακόνοις, Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ^κλί-

^α Ἰωᾶ ^β add ὁ Ἰησοῦς ^ο om. ὁ Ἰησοῦς ^α add τὸν
^ε Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ, ^ε εἶ ὁ βασιλεὺς ^ε om. ὅτι ^β add
ἀπ' ἄρτι ¹ om. καὶ ^κ ὑδρίαι λίθιναι ἐξ κείμεναι κατὰ τὸν καθα-
ρισμὸν τῶν Ἰουδαίων

ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, ¹² καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς, ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ ¹³ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, * ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ[†].

Cp Num 21.9. καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὕψω- ¹⁴ θῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων * ἐν ¹⁵ αὐτῷ[†] *—[†] ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν ¹⁶ αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλῃται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ ¹⁷ Θεὸς τὸν υἱὸν *—[†] εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρί- ¹⁸ νεται· ὁ ¹⁹ ^b—[†] μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ ¹⁹ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἀνθρώποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ ²⁰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς, ²⁰ καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα ²¹ φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ²² Ἰουδαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ²³ ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο.

Cp. Matt. 14. 3, οὕτω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. ἐγέ- ²⁴, ²⁵ Mark 6 17, νετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ ὁ Ἰουδαίου[†] περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον ²⁶ αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, φ' σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς

* om. ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ M. * εἰς αὐτὸν * add μὴ ἀπόλῃται, ἀλλ'
^a add αὐτοῦ ^b add δὲ ^c ὁ Ἰουδαίων

- 27 αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
- 28 αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, Cp 1 19 34q.
- 29 ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου·
- 30 αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.
- 31 Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ^a ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ^{a-1} ὁ ἐώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ
- 34 Θεὸς ἀληθής ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσι· ^{f-1} τὸ Πνεῦμα.
- 35 ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.
- 4 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰη-
 2 σοὺς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης (κα-
 3 τοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ),
 4 ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
 4, 5 ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. ἔρχεται οὖν
 εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χω- Cp. Gen. 48.
22; also Gen
33. 19, Josh.
24. 32.
 6 ρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ
 τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοπορίας
 7 ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὦρα ἦν ὥς· ἔκτη. ἔρχεται
 γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
 8 Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν

^a ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὁ ἐώρακε καὶ ἤκουσε μαρτυρεῖ· Μ. ^a add
 καὶ ^f add ὁ Θεός ^g ὥσει

πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ 9
 Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς,
 Cp. Matt 10. 5, οὕσης γυναικὸς Σαμαρεΐτιδος; ¹ οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι
 Luke 9 53, 17. Σαμαρεΐταις.¹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾗδεῖς 10
 18, also
 2 Kings 17. 24. τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, Δός μοι
 Cp. Jer. 2. 13. πιεῖν, σὺ ἂν ᾗτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.
 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ 11
 ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων 12
 εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ
 αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπινε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα
 αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ὁ πίνων ἐκ 13
 τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος 14
 οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ ¹ διψήσει¹ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ
 ὕδωρ, ὃ ² ἐγὼ² δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος
 ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, 15
 Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ¹ διέρχω-
 μαι¹ ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, φῶν- 16
 σον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἔλθε ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ 17
 εἶπεν ³ αὐτῷ³, Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς
 εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν 18
 δὲ ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει 19
 αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες 20
 Cp. Deut. 12. ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι
 5, 11, 1 Kings ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. λέγει 21
 9. 3. αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ² Πίστευέ μοι, γύναι², ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε
 οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε
 τῷ πατρὶ. ὑμεῖς προσκυνεῖτε δὲ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυ- 22
 νοῦμεν δὲ οἵδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.
 ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ 23
 προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ

¹ om. οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεΐταις. M. ¹ διψήση
² om. ἐγὼ ¹ ἔρχομαι ³ om. αὐτῷ ² γύναι, πίστευσόν μοι

24 ὁ πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα
ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀλη-
25 θεία δει προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας
ἔρχεται (ὁ λεγόμενος Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγ-
26 γελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν
σοι.

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ θαύμαζον·
ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ
28 Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή,
29 καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις, Δεῖτε,
ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα· ὃς ἐποίησα· μήτι οὗτός
30 ἐστὶν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον ὁ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο
31 πρὸς αὐτόν. ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
32 λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρώσιν
33 ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ
34 πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἡνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρώμά ἐστιν ἵνα ποιήσω· τὸ θέλημα τοῦ
35 πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς
λέγετε ὅτι Ἐτι τετράμηνός ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται;
ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεά-
36 σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. ὁ
θερίζων· μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν
37 αἰώνιον· ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν
γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς ὅτι Ἄλλος ἐστὶν ὁ
38 σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν
ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς
τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν
τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυροῦσης

ὁ θαύμασαν ὁ ὅσα ὁ add οὖν ὁ add δὲ ὁ ποιῶ
† τετράμηνόν ὁ θερισμόν. ἡδη ὁ θερίζων Μ. ὁ add καὶ ὁ add
καὶ ὁ add ὁ Σ.

ὅτι Εἰπέ μοι πάντα ² ἃ¹ ἐποίησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν 40
οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν
ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν 41
λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν 42
λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ²⁻¹.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν ^{b-1} εἰς τὴν 43
Γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προ- 44
φήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν 45
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα
ἐωρακότες ^o ὅσα¹ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ
αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Ἦλθεν οὖν ^{a-1} πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας ὅπου 46
ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς
ἡσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος, ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει 47
ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν, καὶ
ἠρώτα ^{a-1} ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἡμελλε
γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ 48
σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς 49
αὐτὸν ὁ βασιλικός, Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παι-
δίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου· ὁ υἱὸς σου ζῇ. 50
¹⁻¹ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ· ᾧ εἶπεν αὐτῷ Ἰησοῦς,
καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ 51
² ἐπῆντησαν· αὐτῷ ^{b-1} λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς ¹ αὐτοῦ¹ ζῇ.
ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. 52
^κ εἶπον οὖν¹ αὐτῷ ὅτι Χθὲς ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν
ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ¹⁻¹ ἐκείνη τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ 53
εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^{m-1} Ὁ υἱὸς σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν
αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον ση- 54

² ὅσα ^a add ὁ Χριστός ^b add καὶ ἀπῆλθεν ^o ἃ ^d add
ὁ Ἰησοῦς ^e add αὐτόν ^f add καὶ ^g ἀπῆντησαν ^h add
καὶ ἀπήγγειλαν ⁱ σου ^κ καὶ εἶπον ^l add ἐν ^m add ὅτι

μείον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

5 Μετὰ ταῦτα ἦν ^{α-} ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

2 Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Ὁ Βηθεσδά¹, πέντε στοὰς ³ ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος ^{β-} τῶν ἀσθενούντων, ⁵ τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ^{α-}. ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τρια- ⁶ κονταοκτῶ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ² αὐτοῦ¹. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολλὸν ἤδη χρόνον ⁷ ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὲς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν παραχθῇ τὸ ὕδωρ, ⁸ βάλῃ¹ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ⁹ ᾧ δὲ ἔρχομαι ⁸ ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ⁹ Ἐγείραι, ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐ- ¹⁰ θέως ἐγένετο ὑγιὲς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιπάτει.

10 Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰου- ¹¹ δαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστι, ¹ καὶ¹ οὐκ ἔξεστί ¹¹ σοι ἄραι τὸν κράββατον. ² ὃς δὲ¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιή- ¹² σας με ὑγιῇ, ἐκείνός μοι εἶπεν, Ἄρον τὸν κράββατόν σου, ¹³ καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν ³⁻ αὐτόν, Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ¹³ ὁ εἰπὼν σοι, Ἄρον ^{β-} καὶ περιπάτει; ὁ δὲ λαθεὶς οὐκ ᾔδει ¹⁴ τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. ¹⁴ μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν ¹⁵ αὐτῷ, Ἴδε, ὑγιὲς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν ¹⁵ ² σοὶ τι¹ γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνῆγγειλε τοῖς

^α add ἡ M. ^ο Βηθσαῦδά or Βηθζαθά M. ^β add πολλὸν ^α add ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν· ἄγγελος γὰρ (Κυρίου M.) κατὰ καιρὸν κατέβαινον ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὲς ἐγίνετο, ⁹ ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. (ver. 4) A.S.M. ² om. αὐτοῦ ^β βάλλῃ ^γ om. καὶ ^δ om. ὃς δὲ ^ε add οὖν ^ς add τὸν κράββατόν σου ^ζ τί σοι

Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιή. καὶ διὰ 16
τοῦτο ἐδίωκον ^aοἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν¹, ^{b-1} ὅτι ταῦτα
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ 17
πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο 18
οὖν μᾶλλον ἐζητούν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν, ὅτι οὐ
μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν
Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ'
ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ
αὐν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατήρ 20
φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ·
καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.
ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω 21
καὶ ὁ υἱὸς οὗς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει 22
οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες 23
τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν
υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν 24
λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ
πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται,
ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀμὴν 25
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ
νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ
ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν 26
ἑαυτῷ, οὕτως ^cκαὶ τῷ υἱῷ ἔδωκε¹ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ 27
ἐξελυσίαν ἔδωκεν αὐτῷ ^{d-1} κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου
ἐστί. μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες 28
οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκ- 29
πορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς,
οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

Cp Matt. 25.
31 sqq, Acts
10 42, 17. 31,
2 Cor. 5 10.

^a τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι

^b add καὶ ἐζητούν αὐτὸν ἀποκτείνειν,

^c ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ

^d add καὶ

30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω,
 κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δίκαια ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
 θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ^{ε-1},
 31 ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
 32 ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι
 33 ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ^{CP 1 19}
 ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.
 34 ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ
 35 ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε· ἐκεῖνος ᾧ ὁ λύχνος ὁ καιό-
 μενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς
 36 ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω
 τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ ¹ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ ἵνα τε-
 λειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ^{ε-1} ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
 37 ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ,
¹ ἐκεῖνος ¹ μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὕτε φωνὴν αὐτοῦ ¹ πώ-
 38 ποτε ἀκηκόατε¹, οὕτε εἶδος αὐτοῦ ἐώρακατε. καὶ τὸν λόγον
 αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ^κ ἐν ὑμῖν μένοντα¹, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος
 39 τοῦτο ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς
 δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ
 40 μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς με, ἵνα
 41, 42 ζωὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω. ἀλλ'
 ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.
 43 ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμ-
 βάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον
 44 λήψετε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλ-
 λήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου
 45 ¹ Θεοῦ¹ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν
 πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς, εἰς
 46 ὃν ὑμεῖς ἠλπικατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε
 47 ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ ταῖς ἐκείνου

^ε add πατρός
 κότε πώποτε

¹ δέδωκέ
^κ μένοντα ἐν ὑμῖν

^ε add ἐγὼ

¹ om. Θεοῦ M.

^h αὐτὸς

¹ ἀκ-

γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύετε ;

Matt 14. 13,
Mark 6 30,
Luke 9. 10.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης **6**
τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ^α ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος **2**
πολύς, ὅτι ^β ἔθεώρουν ^{ο-1} τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο **3**
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ **4**
τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ **5**
θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς
τὸν Φίλιππον, Πόθεν ^γ ἀγοράσωμεν ¹ ἄρτους, ἵνα φάγωσιν
οὗτοι ; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί **6**
ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίων δηνα- **7**
ρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος ^{α-1} βραχύ τι
λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας **8**
ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, ^γ Ἔστι παιδάριον ^{α-1} ὧδε, ὃ ἔχει **9**
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί
ἐστιν εἰς τοσούτους ; ^δ εἶπεν ¹ ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς **10**
ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ^ε ὥς ¹ πεντακισχίλιοι.
^α ἔλαβεν οὖν ¹ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέ- **11**
δωκε ^{α-1} τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
ᾔθελον. ὥς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, **12**
Συναγάγετε τὰ περισσέυσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπό-
ληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασ- **13**
μάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε
τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ^γ δὲ ἐποίησε **14**
σημεῖον ¹ ^{α-1}, ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφῆτης
ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν γινὼς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάξειν **15**

^α καὶ ἠκολούθει ^β ἐώρων ^ο add αὐτοῦ ^γ ἀγοράσωμεν
^α add αὐτῶν ^α add ἐν ^β εἶπε δὲ ^γ ὥσει ^δ ἔλαβε δὲ ^ε add
τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ ^γ ἃ ἐποίησε σημεῖα M. ^α add ὁ Ἰησοῦς

αὐτόν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

16 Ὡς δὲ ὁψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ ^{CP Matt 14-22, Mark 6 45.}

17 τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς ^{a-} πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, 18 καὶ ^b οὐπώ¹ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα 19 ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον^c καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι· μὴ 21 φοβείσθε. ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης ^c εἶδον¹ ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ^{a-} ἓν, καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ 23 ^e πλοῖον¹ ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον (ἀλλὰ^f ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον 24 τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου)· ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν ^{g-} αὐτοὶ εἰς τὰ ^b πλοιάρια¹, καὶ ἦλθον εἰς Καπερ- 25 ναοῦμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς 26 θαλάσσης εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί, πότε ᾤδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἰδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων 27 καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ 28 ἐσφράγισεν, ὁ Θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Τί ¹ ποιῶμεν¹, 29 ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ

^a add τὸ
μαθηταὶ αὐτοῦ
¹ ποιῶμεν S.

^b οὐκ
^e πλοιάριον

^c ἰδὼν
^f ἄλλα δὲ

^d add ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ
^g add καὶ
^h πλοία

Ps 78 (77)
24. cp Exod
16 4, Wisd
16 20, 1 Cor
10. 3.

εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα ^kπιστεύητε¹
εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν ποιεῖς σὺ 30
σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ 31
πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι
γεγραμμένον, Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς 32
¹ἔδωκεν¹ ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ 33
ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζῶν
διδούς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Κύριε, πάντοτε 34
δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν ^m-¹ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 35
'Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ
πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ^uδιψήσῃ¹ πώποτε.
ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε. 36
πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἤξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον 37
πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ^o ἀπὸ¹ τοῦ 38
οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός 39
με ^p-¹, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ
ἀναστήσω αὐτὸ ^a-¹ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο ^x γάρ¹ ἐστι τὸ 40
θέλημα τοῦ ^uπατρὸς μου¹, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ
πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω αὐτὸν
ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Cp Matt 13
55, Mark 6. 3,
Luke 4. 22

'Εγγύγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, Ἐγὼ 41
εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ 42
οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς ^uνυν¹ λέγει ^u-¹ ὅτι Ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ^x-¹ ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 43
αὐτοῖς, Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν 44

^k πιστεύσητε	¹ δέδωκεν	^m add δέ	ⁿ διψήσῃ	^o ἐκ
^p add πατρός	^a add ἐν	^x δέ	^u πέμψαντός με	^t οὖν
^u add οὗτος	^x add οὖν			

πρὸς με, ἂν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν· καὶ
45 ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ^γ ἐν¹ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμ-
μένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ τοῦ ^{Is} 54 ¹³

Θεοῦ. πᾶς ^{α-1} ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρ-
46 χεται πρὸς με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ ὁ
47 ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν
48 λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ^{α-1} ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ
49 ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ^β ἐν τῇ ἐρήμῳ
50 τὸ μάννα¹, καὶ ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
51 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἔάν τις
φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ^{Cp Matt 26.}
ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστίν, ^{26, Mark 14}
^{22, Luke 22}
^{19, 1 Cor 11.}
^{23.} ^{α-1} ὑπὲρ τῆς τοῦ
κόσμου ζωῆς.

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς
53 δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ φάγητε τὴν
σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ
54 ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων
μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ
55 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σάρξ μου ^α ἀληθής¹ ἐστι βρώσις,
56 καὶ τὸ αἷμά μου ^α ἀληθές¹ ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν
σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ.
57 καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ γὰρ ζῶ διὰ τὸν πατέρα·
58 καὶ ὁ τρώγων με, κακέινος ζήσεται δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν
ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ
πατέρες ^{α-1}, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τούτον τὸν ἄρτον ζή-
59 σεται εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν
Καπερναούμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον,

^γ om. ἐν ^α add οὖν ^α add εἰς ἐμέ ^β τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ
^ο add ἦν ἐγὼ δώσω ^α ἀληθῶς ^ε add ὑμῶν τὸ μάννα

Cp 3. 13,
Mark 16. 19,
Luke 24. 51,
Acts 1. 9.

Σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν ;
εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ 61
μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει ; ἐὰν 62
οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
πρότερον ; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιούν, ἡ σὰρξ οὐκ ὤφε- 63
λει οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ [†]λελάληκα[†] ὑμῖν πνεῦμά ἐστι
καὶ ζωὴ ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν. 64
ᾗδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες,
καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ τοῦτο 65
εἶρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ᾗ
δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς 66-1.

Cp. Matt 16.
16, Mark 8. 29,
Luke 9. 20

Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπήλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ 66
ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν ὁ 67
Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν ; ἀπε- 68
κρίθη ^{h-1} αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσό-
μεθα ; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν 69
καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ [†]ὁ ἅγιος[†] τοῦ Θεοῦ ^{k-1}. ἀπεκρίθη 70
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην,
καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν ; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σί- 71
μωνος ¹ Ἰσκαριώτου¹. οὗτος γὰρ ἡμέλλεν αὐτὸν παραδιδόναι,
εἷς ^{m-1} ἐκ τῶν δώδεκα.

Cp. Levit 23.
34

Καὶ ⁿμετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς[†] ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· ⁷
οὐ γὰρ ἦθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐξήτουν αὐτὸν
οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ²
ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ³
Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ
μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς. οὐδεὶς γὰρ ⁴
ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ ^o αὐτὸς[†] ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ
Cp. Mark 3. 21. ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ⁵

[†] λαλῶ ^g add μου ^h add οὖν ¹ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς ^k add
τοῦ ζῶντος ¹ Ἰσκαριώτην ^m add ὃν ⁿ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
μετὰ ταῦτα ^o αὐτὸ Μ.

6 ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ
 7 Ἰησοῦς, Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕτω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέ-
 8 ρου πάντοτε ἐστίν· οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν
 9 ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα
 10 αὐτοῦ ποιεῖ. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ
 11 οὐκ ἔγωγ· ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς
 12 οὕτω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ
 13 Γαλιλαίᾳ.
 14 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν¹, τότε
 15 καὶ αὐτὸς ἀνέβη², οὐ φανερώς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ
 16 οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ
 17 ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς³ περὶ αὐτοῦ ἦν πολλὸς⁴ ἐν τοῖς
 18 ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἁγὰθὸς ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον,
 19 Οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει
 20 περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.
 21 Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ
 22 ἱερόν, καὶ ἐδίδασκε. ἔθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες,
 23 Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη⁵ οὖν⁶
 24 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδασχὴ οὐκ ἔστιν ἐμῇ,
 25 ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ
 26 ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδασχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ
 27 ἐστίν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαντοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἐμαντοῦ λαλῶν τὴν
 28 δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος
 29 αὐτόν, οὗτος ἀληθὴς ἐστίν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ
 30 Μωσῆς⁷ ἔδωκεν⁸ ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ
 31 τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος⁹·
 32 Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰη-
 33 σοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες¹⁰ θαν-
 34 μάζετε. διὰ τοῦτο Μωσῆς¹¹ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν (οὐχ

Levit. 12 3;
cp Gen 17.10.

1 add ταύτην 2 οὐκ M. 3 om. εἰς τὴν ἑορτὴν 4 add εἰς
 τὴν ἑορτὴν 5 πολλὸς περὶ αὐτοῦ ἦν 6 καὶ ἐθαύμαζον 7 om. οὖν
 8 δέδωκεν 9 add καὶ εἶπε 10 θαναμάζετε διὰ τοῦτο. Μωσῆς M.

ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν
 Cp Matt 12. 5. σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει 23
 ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ
 χολᾷτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιή ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ 24
 κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ οὗτός 25
 ἐστὶν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτείνειαι; καὶ ἶδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, 26
 καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ
 ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ^{a-1} ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον 27
 οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς
 γινώσκει πόθεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδασκων 28
 ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων, Καμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί·
 καὶ ἀπ' ἐμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας
 Cp Matt 11. 27, Luke 10. 22. με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἐγὼ ^{b-1} οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ 29
 εἰμι, κακεῖνός με ἀπέστειλεν. ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· 30
 καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐλη-
 λυθεί ἡ ᾠρα αὐτοῦ. ^c ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ^d ἐπίστευσαν 31
 εἰς αὐτόν· καὶ ἔλεγον, ^{a-1} Ὁ Χριστὸς ὅταν ἐλθῇ, ὁ μὴ ^e
 πλεονα σημεία ^{f-1} ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν; ἤκουσαν 32
 οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ
 ἀπέστειλαν ^g οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^h ὑπηρέτας, ἵνα
 πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν ^{b-1} ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν 33
 χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με.
 ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὐρήσετέ ⁱ με ^h. καὶ ὅπου εἰμί ἐγώ, 34
 ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐ- 35
 τοὺς, Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρή-
 Cp Jam 1 1, 1 Pet. 1. 1. σομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει
 πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; τίς ἐστὶν οὗτος 36

^a add ἀληθῶς^b add δὲ^c πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου^d add ὅτι^e μῆτι
αὐτοῖς^f add τούτων
ⁱ om. με^g οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς^h add

ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὐρήσετέ με¹, καὶ ὅπου εἰμί ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστίκει ^{Cp Levit 23. 36.}

ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων, Ἐάν τις διψᾷ, ἔρχεσθω πρὸς με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.

39 τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ ^κ πιστεύσαντες¹ εἰς αὐτόν· οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ¹⁻¹, ὅτι ^{Cp 16 7, Acts 19 2}

40 ὁ Ἰησοῦς ^μ οὐπω² ἔδοξάσθη. ^ν ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν³ ἀκούσαντες ^ο τῶν λόγων τούτων⁴ ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ

41 προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ^ο οἱ⁵ δὲ ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;

42 οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ ^{Ps 132 (131). 11, Mic 5 2: cp. Matt. 2. 6.} Βηθλεέμ, τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαβὶδ, ἔρχεται ὁ Χριστός⁶;

43, 44 σχίσμα οὖν ^ζ ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ⁷ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν;

46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, Οὐδέποτε ⁸ ἐλάλησεν οὕτως⁸ ἄν-

47 θρωπος ¹⁻¹. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι, Μὴ καὶ

48 ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ

50 γινώσκων τὸν νόμον ⁹ ἐπάρατοί⁹ εἰσι. λέγει Νικόδημος ^{Cp 3 1, 19. 39}

πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν ^{ν-1} πρὸς αὐτόν ^π πρότερον¹⁰, εἰς ὃν ¹¹ ἐξ αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἔαν

52 μὴ ἀκούσῃ ¹² πρῶτον παρ' αὐτοῦ¹², καὶ γινῶ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας

¹ om. με ^κ πιστεύοντες ¹ add Ἅγιον Α.Σ., Ἅγιον δεδομένον Μ.

^μ οὐδέπω ^ν πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ^ο τὸν λόγον ^ρ ἄλλοι

⁹ ὁ Χριστὸς ἔρχεται ^ζ ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο ⁸ οὕτως; ἐλάλησεν

¹ add ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ¹ ἐπικατάρτοί ^ν add νυκτὸς ^π om.

πρότερον ¹² παρ' αὐτοῦ πρότερον

εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ᾧδε¹ ὅτι ᾧ² ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται¹.

[^b Καὶ ὁ ἐπορεύθησαν¹ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ⁵³
Cp Luke 21. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ὁρθρου 1, 2 8
37. δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο
πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ἄγουσι δὲ οἱ 3
γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^a—¹ γυναῖκα ὁ ἐπὶ¹ μοιχείᾳ
κατελημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν 4
αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ ²κατελήπται¹ ἑπαντοφώρῳ
Cp Levit. 20 μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς 5
10, Deut. 22 τοιαύτας ὁλιθάζειν¹. σὺ οὖν τί λέγεις ¹περὶ αὐτῆς¹; τοῦτο 6
δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ¹κατέγραφεν¹ εἰς τὴν
γῆν ²—¹. ὥς δὲ ἐπέμενον ἔρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε 7
πρὸς αὐτούς, Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ¹—¹ λίθον ἐπ’
αὐτῇ βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας ²τῷ δακτύλῳ¹ ἔγρα- 8
φεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ²—¹ ἐξήρχοντο εἰς καθ’ 9
εἰς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ
κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ὁ οὖσα¹.
ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς ²—¹ εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν 10
τ—¹; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεὶς, Κύριε. εἶπε 11
δὲ ²—¹ ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου· ¹ἀπὸ
τοῦ νῦν¹ μηκέτι ἀμάρτανε.¹]

Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγὼ εἰμι 12
τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ ²περιπατήσῃ¹
ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ’ ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ 13

² ᾧδε¹ A.M. ^a προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται ^b om.
ver. 53 and 8. vv. 1-11 M. ^c ἐπορεύθη ^d add πρὸς αὐτόν ^e ἐν
^f κατελήφθη ^g ὁλιθοβολεῖσθαι ^h om. περὶ αὐτῆς ⁱ ἔγραφεν
^k add μὴ προσποιούμενος A. ^l add τὸν ^m om. τῷ δακτύλῳ
ⁿ add καὶ ὑπὸ τῆς συνεδήσεως ἐλεγχόμενοι ^o ἐστῶσα ^p add καὶ
μηδὲνα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς ^q add ἐκείνοι οἱ κατήγοροί σου
^r add αὐτῇ ^t καὶ ^u περιπατήσει

οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου
 14 οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Κἀν
 ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου
 ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
 15 πόθεν ἔρχομαι, ^α καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα
 16 κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ
 κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ
 17 καὶ ὁ πέμψας με πατήρ· καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ
 γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ^{Cp Dent 19.}
 18 ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ¹⁵
 19 ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ
 σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα
 20 μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἄν. ταῦτα
 τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ^β ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν
 τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
 αὐτοῦ.
 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ^β, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ
 με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω,
 22 ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι
 ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ
 23 δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ^α ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω
 ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
 24 ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν,
 ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πισ-
 τεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; ^α εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 26 Τὴν ἀρχὴν ^β ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν
 λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι, καὶ γὰρ
 27 ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα ^ο λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. οὐκ
 28 ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ^α ὁ

^α καὶ
^ο λέγω

^β add ὁ Ἰησοῦς
^δ add αὐτοῖς

^ε εἶπεν

^α add καὶ

^β ὅτι S.M.

Cr. 3 14. Ἰησοῦς, "Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ ^ο εἰμι,¹ καὶ ἀπ' ἐμαντοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ ²—¹, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας 29 με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφήκέ με μόνον ³—¹. ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ 30 ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ 31 Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλή- 32 θεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν ¹ πρὸς αὐτόν¹, Σπέρμα 33 Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 34 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦ- λός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ 35 εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς 36 ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα 37 Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ¹ ἃ ἐγὼ¹ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ ¹—¹, 38 λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ² ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς,¹ ποι- εῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ 39 ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ¹ ἐστε¹, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ³ ἐποιεῖτε¹. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀπο- 40 κτεῖναι, ἄνθρωπον δὲ τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἠκούσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε 41 τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον ²—¹ αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορ- νείας ^ο οὐκ ἐγεννήθημεν¹. ἓνα πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν ²—¹ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγα- 42 πᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ

^ο εἰμι· M. ^f add μου ^g add ὁ πατήρ ^h αὐτῷ ¹ ἐγὼ ὁ
^j add μου ^k ὁ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν, ^l ἦτε ^m ἐποιεῖτε
 ἀν A.S.: ποιεῖτε M. ⁿ add οὖν ^ο οὐ γεννήθηθα ^p add
 οὖν S.

43 γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. διατί
 τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν
 44 τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ ^α τοῦ¹ πατρὸς τοῦ διαβόλου
 ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν.
 ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ
 * οὐκ ἔστηκεν¹, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή
 τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ
 45 πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε
 46 μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ^{α-1} ἀλή-
 47 θειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ
 τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε,
 48 ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν ¹⁻¹ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 εἶπον αὐτῷ, Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρεΐτης εἶ σύ,
 49 καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ
 ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.
 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.
 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ,
 52 θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον ¹⁻¹ αὐτῷ οἱ
 Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ
 ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον
 53 μου τηρήσῃ, οὐ μὴ ^α γεύσῃται¹ θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ
 σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ
 54 οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ^{α-1} ποιεῖς; ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν·
 ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς
 55 ὑμῶν ἐστι, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ
 ἐὰν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης·
 56 ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραάμ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν·
 57 καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, Πεν-

^α om. τοῦ^α γεύσεται^α οὐχ ἔστηκεν A.S.M.^α add σὺ^α add δὲ^α add οὖν

τήκοντα ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας ; εἶπεν αὐτοῖς 58
ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι,
ἐγὼ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς 59
δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ^{ω-1}.

Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ 1, 2 9
ῥώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ῥαββί, τίς
ἡμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ ; ἀπε- 3
κρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ·
ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ^κ ἡμᾶς¹ δεῖ 4
ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν·
ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ 5
κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χαμαί, 6
καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν ^γ αὐτοῦ¹
τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς ^{ω-1}, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε, 7
νύφαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ (δ' ἐρμηνεύεται ἀπε-
σταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.
οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι 8
^α προσαίτης¹ ἦν, ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ
προσαιῶν ; ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ^{β-1} ^ο ἔλε- 9
γον, Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος¹ αὐτῷ ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ
εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς ^α οὖν¹ ἀνέφχθησάν σου οἱ ὀφθαλ- 10
μοί ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ^{ο-1}, ^ε Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος¹ Ἰη- 11
σοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ
εἶπε μοι ^σ ὅτι¹ Ὑπαγε εἰς ^β τὸν Σιλωάμ¹, καὶ νίψαι· ἀπελ-
θὼν ^ι οὖν¹ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. ^κ καὶ εἶπον¹ αὐτῷ, Ποῦ 12
ἐστιν ἐκεῖνος ; λέγει, Οὐκ οἶδα.

Ἀγούσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. 13
ἦν δὲ σάββατον ¹ ἐν ᾗ ἡμέρα¹ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, 14

^ω add διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρήγεν οὕτω A S.: καὶ διελθὼν διὰ
μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο, καὶ παρήγεν οὕτω M. ^κ ἐμέ ^γ om. αὐτοῦ

^α add τοῦ τυφλοῦ ^β τυφλὸς ^β add δὲ ^ο ὅτι ^ο Ὅμοιος ^α om οὖν

^ο add καὶ εἶπεν ^ε Ἀνθρωπος λεγόμενος ^σ om. ὅτι ^β τὴν

κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ ^ι δὲ ^κ εἶπον οὖν ¹ ὅτε

15 καὶ ἀνέφξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν
ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς¹, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές, ¹ Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ
Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος¹, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ^ο δὲ¹
ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα
17 ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ² λέγουσιν οὖν¹ τῷ τυφλῷ
πάλιν, ³ Τί σὺ¹ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλ-
18 μούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν
οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως
19 ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ
ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
20 λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ² βλέπει ἄρτι¹; ἀπε-
κρίθησαν ³—¹ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἴδαμεν ὅτι οὗτός
21 ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν
βλέπει, οὐκ οἴδαμεν· ἢ τίς ἡνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς,
ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· ⁴ αὐτὸν ἐρωτήσατε· ἡλικίαν ἔχει·¹ αὐτὸς
22 περὶ ⁵ ἐάντου¹ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι
ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετεθέιντο οἱ Ἰουδαῖοι,
ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι Ἑλικίαν ἔχει· αὐτὸν
24 ἐρωτήσατε. ἐφώνησαν οὖν ⁶ τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου¹ ὃς ἦν
τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν
25 ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος
⁷—¹, Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὦν
26 ἄρτι βλέπω. εἶπον ⁸ οὖν¹ αὐτῷ ⁹—¹, Τί ἐποίησέ σοι; πῶς
27 ἡνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν
ἤδη, καὶ οὐκ ἤκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ

¹ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ² Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι
παρὰ τοῦ Θεοῦ ^ο om. δὲ ³ λέγουσι ⁴ Σὺ τί ⁵ ἄρτι
βλέπει ⁶ add αὐτοῖς ⁷ αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε·
⁸ αὐτοῦ ⁹ ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ¹⁰ add καὶ εἶπεν ¹¹ δὲ
¹² add πάλιν

Cr. Prov 15.
29, 28 9

ὕμεις θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ^υ καὶ¹ ἐλοιδόρησαν 28
^ο—¹ αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἰ μαθητῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ
 Μωσῆως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσῆς ἡλεάληκεν 29
 ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ 30
 ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ ^α τὸ^δ θαυμαστόν
 ἐστίν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφξέ μου τοὺς
 ὀφθαλμούς. οἶδαμεν ^ο—¹ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· 31
 ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇς ἦ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου
 ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἠνοιξέ τις ὀφθαλμούς 32
 τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἡδύ- 33
 νατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἀμαρ- 34
 τίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον
 αὐτὸν ἔξω.

Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν 35
 αὐτὸν ^ε εἶπε¹, Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ^θ Θεοῦ¹, ἀπε- 36
 κρίθη ἐκείνος καὶ εἶπε, ^υ Καὶ τίς¹ ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω
 εἰς αὐτόν; ^ε εἶπεν¹ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ ὥρακας αὐτόν, καὶ 37
 ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκείνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πιστεύω, Κύριε· 38
 καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς κρίμα ἐγὼ 39
 εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι,
 καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ^κ—¹ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρι- 40
 σαίων ταῦτα οἱ ¹ μετ' αὐτοῦ ὄντες¹, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ
 ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ ἦτε, 41
 οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ^μ—¹
 ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας **10**
 εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν,
 ἐκείνος κλέπτῃς ἐστὶ καὶ ληστῆς. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς 2
 θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, 3

^υ om. καὶ ^ο add οὖν ^α om τὸ ^θ add δὲ ^ε εἶπεν
 αὐτῷ ^θ ἀνθρώπου M. ^υ τίς ^ε εἶπε δὲ ^κ add καὶ
¹ ὄντες μετ' αὐτοῦ ^μ add οὖν

καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρό-
 4 βατα ^π φωνεῖ¹ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. ^{ο-1} ὅταν τὰ ἴδια
^π πάντα¹ ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρό-
 5 βατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ
 δὲ οὐ μὴ ^α ἀκολουθήσουσιν¹, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι
 6 οὐκ οἶδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν παροι-
 μίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν
 ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 8 ^{π-1} ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάντες ὅσοι ^π ἤλθον πρὸ
 ἐμοῦ¹, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ
 9 πρόβατα. ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθή-
 σεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὐρήσει.

10 ὁ κλέπτῃς οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπο-

11 λέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὴν ἔχωσιν. ἐγὼ ^{Cp Is 40 10}
 εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ^{sq, Ezek 34}
^{11 sqq.}

12 τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς ^{π-1} καὶ οὐκ ὢν
 ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχό-
 μενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος

13 ἀρπάζει αὐτά, καὶ σκορπίζει ^{π-1}. ^{π-1} ὅτι μισθωτὸς ἐστὶ, καὶ

14 οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ
 καλός· καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ ^π γινώσκουσιν με τὰ ἐμά,¹

15 καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ

16 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρό-

βατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κακεῖνα ^π δεῖ
 με¹ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν· καὶ ^π γενή-

17 σονται¹ μία ποίμνη, εἰς ποίμνην. διὰ τοῦτο ^π με ὁ πατήρ¹
 ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω

^π καλεῖ ^ο add καὶ ^π πρόβατα ^α ἀκολουθήσωσιν ^π add ὅτι
^π πρὸ ἐμοῦ ἤλθον ^π add δὲ ^π add τὰ πρόβατα ^π add ὁ δὲ
 μισθωτὸς φεύγει, ^π γινώσκωμαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. ^π με δεῖ ^π γενή-
 σεται ^π ὁ πατήρ με

αὐτήν. οὐδεὶς ὁ αἶρει^ο αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν 18
ἀπ' ἐμαντοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
πάντα λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ
πατρὸς μου.

Σχίσμα^{α-1} πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λό- 19
γους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει καὶ 20
μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα 21
οὐκ ἔστι δαιμονιζόμενον· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφ-
θαλμοὺς ἀνοίγειν;

Cp 1 Macc. 4
59

Ἐγένετο ὁ δὲ¹ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις¹⁻¹ χει- 22
μὼν ἦν· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ 23
Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον 24
αὐτῷ, Ὡς πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός,
εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἴπον ὑμῖν, 25
καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πισ- 26
τεύετε, ὅτι οὐκ¹ ἔστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν^{h-1}. τὰ 27
πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γινώσκω αὐτά,
καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ 28
οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἄρπάσει τις αὐτὰ
ἐκ τῆς χειρὸς μου. ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι, μέζων 29
πάντων ἔστι¹. καὶ οὐδεὶς δύναται ἄρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ
πατρὸς¹⁻¹. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἓν ἐσμεν. ἐβίστασαν^{k-1} 30, 31
πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη 32
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ
πατρὸς¹⁻¹. διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάξετέ με, ἀπεκρί- 33
θησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι^{m-1}, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάσο-
μέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν

Cp. 19. 7.
Lc vii 24 16.

^ο ἦρειν M. ^α add οὖν ^ο τότε M. ^ε add καὶ ^ς οὐ γὰρ
^h add καθὼς εἶπον ὑμῖν ^ι ὁ πατήρ μου ὁ δέδωκέ μοι πάντων μεῖζόν
^εστι M. ^ι add μου ^k add οὖν ^l add μου ^m add
λέγοντες

- 34 ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι
 35 γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστέ; εἰ Ps 82 (81) 6.
 ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο (καὶ
 36 οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατὴρ ἡγάσας καὶ ἀπέ-
 στείλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι
 37 εἶπον, Τίς τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός
 38 μου, μὴ πιστεύετε μοι. εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύητε,
 τοῖς ἔργοις ἡ πιστεύετε^α. ἵνα γνῶτε καὶ ὁ γινώσκῃτε^β, ὅτι ἐν
 39 ἐμοὶ ὁ πατήρ, καγὼ ἐν τῷ πατρί^γ. ἐζητούν ^{α-δ} πάλιν αὐτὸν
 πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.
 40 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου
 41 ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολ-
 λοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν· καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
 ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου
 42 ἀληθὴ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ^δ.
- 11** Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης ^{Cp. Luke 10}
 2 Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ^{38 sq}
 ἀλεῖψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ^{Cp. 12 3.}
 3 ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἡσθένει. ἀπέστει-
 λαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἴδε, ὃν
 4 φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀσθέ-
 νεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
 5 ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς
 6 τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς
 οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο
 7 ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, Ἀγωμεν
 8 εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί,
 νῦν ἐζητούν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;
 9 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας;
 ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκóπτει, ὅτι τὸ φῶς

^α πιστεύσατε ^β πιστεύσητε ^γ αὐτῷ ^δ add οὖν ^ε ἐπί-
 στευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν

τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἔὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, 10
προσκίπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπε, καὶ 11
μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Δάξαρς ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται·
ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν ^α αὐτῷ οἱ 12
μαθηταί¹, Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ 13
Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ
τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ 14
Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Δάξαρς ἀπέθανε· καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, 15
ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς, 16
Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη 17
ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ· ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσο- 18
λύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· ¹ πολλοὶ δὲ¹ ἐκ τῶν 19
Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς ² τὴν¹ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα
παραμυθίσανται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ³· ἡ οὖν Μάρθα, 20
ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μάρια
δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰη- 21
σοῦν, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ⁴ οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου¹,
²· καὶ νῦν οἶδα ὅτι, ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ 22
Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 23
λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει 24
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ 25
ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἀποθάνῃ,
ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ 26
εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· 27
ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς
τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ³ τοῦτο¹ εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ 28
ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα, Ὁ δι-
δάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκείνη ⁴ δέ¹, ὡς ἤκουσεν, 29

^α οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ¹ καὶ πολλοὶ ² τὰς περὶ ³ add αὐτῶν
⁴ ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνῆκει ⁵ add ἀλλὰ ⁶ ταῦτα ⁷ om. δέ

30 ὁ ἡγέρθη^α ταχὺ καὶ ἤρχετο^β πρὸς αὐτόν. οὐπω δὲ ἔλη-
 λύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ὁ ἔτι^γ ἐν τῷ τόπῳ
 31 ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες
 μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες
 τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν
 αὐτῇ, ἰδόντες^δ ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ
 32 ἐκεῖ. ἡ οὖν Μάρια, ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδούσα
 αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα αὐτῷ, Κύριε, εἰ
 33 ἦς ὦδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς
 εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
 κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν,
 34 καὶ εἶπε, Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἔρχου
 35, 36 καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,
 37 Ἴδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Οὐκ ἡδύ-
 νατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιήσαι Cr 9 1 sqq
 38 ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος
 ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
 39 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ἀρατε τὸν λίθον. λέγει
 αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος^ε Μάρθα, Κύριε, ἥδη
 40 ὄζει· τεταρταῖος γὰρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἰπὼν
 41 σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν
 τὸν λίθον h-1. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ
 42 εἶπε, Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδειν
 ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα
 43 εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα
 44 εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Δάδαρε, δεῦρο ἔξω. 1-1 ἐξῆλ-
 θεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
 καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
 σοῦς, Δύσατε αὐτόν, καὶ ἄφετε k αὐτὸν¹ ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν

α ἐγείρεται β ἔρχεται γ om. ἔτι δ λέγοντες ε τεθνη-
 κόςτος h add οὗ ἦν ὁ τεθνηκώς κείμενος i add καὶ k om. αὐτόν

Μαρίαν καὶ θεασάμενοι ^{1δ} ἐποίησεν ^{m-}, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπήλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, ⁴⁶ καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, ⁴⁷ καὶ ἔλεγον, Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύουσιν ⁴⁸ εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ⁴⁹ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ ⁿ λογιζέσθε¹ ὅτι συμφέρει ὁ ὑμῶν¹, ἵνα εἰς ⁵⁰ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλῃται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ⁵¹ ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ⁵² μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ⁵³ ἐβουλεύσαντο¹ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ⁵⁴ ἀλλὰ ἀπήλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ^a ἔμεινε¹ μετὰ τῶν μαθητῶν ⁵⁵ ^{x-}. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον ⁵⁶ μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστηκότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ ⁵⁷ ^{s-} οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ^t ἐντολὰς¹, ἵνα ἂν τις γνῶ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθα- ¹² νίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ^{u-}, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ^x Ἰησοῦς¹.

¹ ἁ A.S.M. ^m add ὁ Ἰησοῦς ⁿ διαλογίζεσθε ^o ἡμῖν
^p συνεβουλεύεσσαντο ^a διέτριβε ^r add αὐτοῦ ^s add καὶ
^t ἐντολήν ^u add ὁ τεθνηκώς ^x om. Ἰησοῦς

- 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὃ
 3 δὲ Δάζαρος εἰς ἣν ἔκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ¹. ἡ οὖν ^{Matt 26 6,}
 Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ^{Mark 14. 3·}
^{cp Luke 7 27.}
 ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς
 τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ
 4 μύρου. ² λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθη-
 5 τῶν αὐτοῦ,¹ ὃ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι, Διὰ τοῦτο τὸ
 μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς ;
 6 εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ'
 ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον ³ ἔχων¹ τὰ βαλλόμενα ^{cp 13 29}
 7 ἐβάστασεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄφες ² αὐτὴν ἵνα¹ εἰς τὴν
 8 ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου ^ο τηρήσῃ¹ αὐτό. τοὺς πτω-
 χοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
 ἔχετε.
 9 Ἔγνω οὖν ^α ὁ¹ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ
 ἐστι· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν
 10 Δάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ
 11 ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Δάζαρον ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ
 δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν
 Ἰησοῦν.
 12 Τῇ ἐπαύριον ^{ο-1} ὄχλος πολὺς ὃ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ^{cp. Matt 21.}
 13 ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον ^{1, Mark 11 1,}
^{Luke 19 29.}
 τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ
² ἐκραύγαζον¹, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό- ^{Ps. 118 (117)}
 14 ματι Κυρίου ³ καὶ¹ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. εὐρὼν δὲ ὁ ^{25 sq.}
 Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον,
 15 Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται ^{Zech. 9 9}
 16 καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα ^{h-1} οὐκ ἔγνωσαν οἱ μα-

¹ τῶν συνακειμένων αὐτῷ
 Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης,
 ἵνα M. ^α τετήρηκεν
 3 om. καὶ ^h add δὲ

² λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
³ εἴχε καὶ ^β αὐτήν· A.S.: αὐτήν·
 4 om. ὁ ⁵ add ὁ M. ⁶ ἔκραζον

θηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε 17 τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι 18 ἠκούσαν¹ τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρι- 19 σαῖοι εἶπον πρὸς αὐτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε ἰοὺδέν¹ ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπηλθεν.

Ἦσαν δέ τινες Ἑλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσ- 20
 Cp. I 44. κυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φίλιππῳ τῷ 21 ἀπὸ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος καὶ 22 λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ^κ ἔρχεται¹ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος ¹ καὶ¹ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ^μ ἀποκρίνεται¹ αὐτοῖς 23 λέγων, Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς 24 τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ^μ ἀπολλύει¹ αὐτήν· 25 καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολου- 26 θείτω καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται·
 1p Matt 26 39, Mark 14. 35, Luke 22 42, Heb 5 7 0— ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ 27 ψυχὴ μου τετάρακται καὶ τί εἶπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ^π ταύτης.¹ ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. ^π πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐ- 28 ρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ 29 ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, 30 Οὐ δι' ἐμέ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρίσις 31 ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου

¹ ἠκούσε
 κρίνατο

¹ οὐδέν;
^μ ἀπολέσει

^κ καὶ πάλιν
^ο add καὶ

¹ om. καὶ
^π ταύτης; M.

^μ ἀπε-

32 ἐκβληθήσεται ἔξω. ἀγώ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας Cp. 3 14, 8 28
 33 ἐλκύσω πρὸς ἑαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θα-
 34 νάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. ἀπεκρίθη ^αοὐν¹ αὐτῷ ὁ ὄχλος,
 'Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν Cp. 2 Sam 7.
13, Dan 7 14
 αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ
 35 ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν
 οὐν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ^εἐν ὑμῖν¹
 ἐστι. περιπατεῖτε ^ςὥς¹ τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
 καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ
 36 ὑπάγει. ^ςὥς¹ τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ
 φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ'
 37 αὐτῶν. τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν
 38 αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος Ἑσαίου τοῦ
 προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ Is 53. 1.
 39 ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίον Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο
 40 οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἑσαίας, Τετύ- Cp Is 6 9
 φλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ^εἐπώρωσεν¹ αὐτῶν τὴν
 καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρ-
 41 δίᾳ, καὶ ^σστραφῶσι¹, καὶ ^νιάσωμαι¹ αὐτούς. ταῦτα εἶπεν
 Ἑσαίας, ^ςὅτι¹ εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ
 42 αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν
 εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα
 43 μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν
 ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.
 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ
 45 πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν
 46 ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλή-
 λυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μένη.
 47 καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ ^ςφυλάξῃ¹,

^α om. οὐν
στραφῶσι

^ε μεθ' ὑμῶν
^ν ιάσωμαι

^ς ὥς
^ς ὅτε

^ε πεπώρωκεν
^ς πιστεύσῃ

^ς ἐπι-

ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ᾔλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμέ καὶ μὴ λαμβάνων 48 τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν. ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ 49 ἑμαντοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ὧ δέδωκε¹, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ 50 ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν· ἃ οὖν ² ἐγὼ λαλῶ¹, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

Cp Matt 26.
20, Mark 14.
17, Luke 22
14.

Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἠλθεν¹ **13** αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἡγάπησεν αὐτούς. καὶ δείπνου ² γινομένου¹, τοῦ διαβόλου ² ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ³ ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης¹, εἰδὼς ⁴⁻¹ ὅτι πάντα ⁵ ἔδωκεν¹ αὐτῷ ³ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ 4 ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ⁵ ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ⁶ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ἔρχε- ⁶ ται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. ⁷⁻¹ λέγει αὐτῷ ⁸⁻¹, Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν ⁷ αὐτῷ, Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος, Οὐ μὴ νύψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν 8 αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ⁹ μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἰο ¹⁰ ἔχει ¹¹ εἰ μὴ¹ τοὺς πόδας νύψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος·

¹ ἔδωκε ² λαλῶ ἐγώ ³ ἐληλυθεν ⁴ γινομένου ⁵ Ἰούδα
Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῇ ⁶ add ὁ Ἰησοῦς ⁷ δέ-
δωκεν ⁸ add καὶ ⁹ add ἐκεῖνος ¹⁰ ἢ A.S.: om. εἰ μὴ τοὺς
πόδας M.

- 11 καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἦδει γὰρ τὸν
 παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ἵτι·¹ Οὐχὶ πάντες
 καθαροὶ ἐστε.
- 12 "Οτε οὖν ἐνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια
 αὐτοῦ, ¹ καὶ ἀνέπεσε¹ πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, Γινώσκετε τί πε-
 13 ποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος, καὶ Ὁ κύριος·
 14 καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἐνιψα ὑμῶν τοὺς
 πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλή-
 15 λων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ ^k δέδωκα¹ ὑμῖν, ἵνα ^{Cp Matt. 11}
 16 καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιήτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπό-
 17 στολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μα-
 18 κάριοι ἐστε ἐὰν ποιήτε αὐτά. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω·
 ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ Ps 41 (40). 9.
 τρώγων ¹ μου¹ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.
 19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ^m πιστεύσητε,
 20 ὅταν γένηται,¹ ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμ-
 βάνων ἐάν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων
 λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.
- 21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρ- ^{Matt 26 21,}
 τύρησε καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν ^{Mark 14. 18,}
 22 παραδώσει με. ἔβλεπον ⁿ⁻¹ εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπο- ^{Luke 22 21}
 23 ρούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν ^{o-1} ἀνακείμενος εἰς ^p ἐκ¹ ·
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Cp. 21. 7, 20.
 24 Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος, ^a καὶ λέγει αὐτῷ,
 25 Εἰπὲ τίς ἐστι¹ περὶ οὗ λέγει. ^z ἀναπεσὼν¹ ἐκεῖνος ^s οὕτως¹
 ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν;
 26 ἀποκρίνεται ^t οὖν¹ ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν ^φ ἐγὼ ^u βάψω¹

¹ om. ὅτι ¹ ἀναπεσὼν ^k ἔδωκα ¹ μετ' ἐμοῦ A.S.M.
^m ὅταν γένηται, πιστεύσητε ⁿ add οὖν ^o add δὲ ^p om. ἐκ
^a πυνθέσθαι τίς ἂν εἴη ^z ἐπιπεσὼν δὲ ^s om. οὕτως ^t om. οὖν
^u βάψας

τὸ ψωμίον ^κ καὶ δώσω αὐτῷ¹. ^γ βάψας οὖν¹ τὸ ψωμίον
^κ λαμβάνει καὶ¹ δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος ^α Ἰσκαριώτου¹. καὶ 27
 μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει
 οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ^δ Ὁ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον. τοῦτο δὲ 28
 οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινὲς γὰρ 29
 Cp 12 6 ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἐορτήν·
 ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκείνος 30
^β ἐξῆλθεν εὐθύς¹. ἦν δὲ ^ο νύξ.¹

^δ Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει¹ ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς 31
 τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. ^ε καὶ ὁ 32
 Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ^ε αὐτῷ¹, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ με· καὶ καθὼς 33
 εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ^ε ἐγὼ ὑπάγω¹ ὑμεῖς οὐ δύ-
 νασθε ἔλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι 34
 ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ
 ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γνώσκονται πάντες ὅτι 35
 ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπε- 36
 κρίθη ^η Ἰησοῦς¹, Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαι μοι νῦν ἀκολου-
 θῆσαι· ¹ ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον¹. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, 37
 Κύριε, διατί οὐ δύναμαι σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν
 Cp. Matt. 26 μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ¹ ἀποκρίνεται Ἰησοῦς¹, Τὴν ψυχὴν σου 38
 34, Mark 14 ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ
 30, Luke 22. ^κ φωνήσῃ¹ ἕως οὗ ¹ ἀρνήσῃ¹ με τρίς.
 34

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, 14
 καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ 2
 πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ^μ ὅτι¹ πορεύομαι

^κ ἐπιδώσω ^γ καὶ ἐμβάψας ^α om. λαμβάνει καὶ ^α Ἰσκα-
 ριώτη· ^β ἐθέως ἐξῆλθεν ^ο νύξ ὅτε ἐξῆλθε. S. ^δ Λέγει S.
^ε add εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, ^ε αὐτῷ ^ε ὑπάγω ἐγὼ ^η αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ¹ ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι ¹ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
^κ φωνήσει ¹ ἀπαρνῆση ^μ om. ὅτι

3 ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἔαν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν
τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν·
4 ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾔητε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε
5 ἂν τὴν ὁδόν.¹ λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ
6 ὑπάγεις· ^{ο-1} πῶς ^π οἶδαμεν τὴν ὁδόν¹; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται
7 πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν
πατέρα μου ^α ἂν ᾔδειτε¹. ^{κ-1} ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ
8 ἑωράκατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν
9 τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦ-
τον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ
ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα· ^{κ-1} πῶς σὺ λέγεις, Δείξον
10 ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ^β λέγω¹ ὑμῖν, ἀπ'
ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ^{ι-1} ἐν ἐμοὶ μένων ^π ποιεῖ τὰ
11 ἔργα αὐτοῦ¹. πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ
πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι.
12 ἄμην ἄμην λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
ποιῶ καὶ ὁ κἀκείνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ
13 πρὸς τὸν πατέρα ^{κ-1} πορεύομαι. καὶ ὃ τι ἂν αἰτήσῃτε ἐν
τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ
14 υἱῷ. ἐάν τι αἰτήσῃτε ^γ με¹ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ^κ τοῦτο¹
15 ποιήσω. ἔαν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς ^β τηρήσετε¹.
16 καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ^{Cp. ver. 26,}
17 ὑμῖν, ἵνα ^β ᾔῃ¹ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλη- ^{15 26, 16. 7,}
θείας· ^δ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, ^{13, Luke 24.}
οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς ^{ο-1} γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ^{49, Acts 1 4,}
18 ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ^{2 4 also}
^{1 John 2 1.}

^π καὶ τὴν ὁδὸν οἶδατε. A.S.M. - ^ο add καὶ ^π δυνάμεθα τὴν
ὁδὸν εἰδέναι ^α ἐγνώκειτε ἂν ^κ add καὶ ^β λαλῶ ^ι add ὁ
^α αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα ^κ add μου ^γ om. με A.S.M. ^κ ἐγὼ
^α τηρήσατε ^β μένη ^ο add δὲ

ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεω- 19
ρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου, 20
καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου 21
καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν
με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω
αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμμαντόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ 22
ὁ Ἰσκαριώτης), Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφα-
νίζειν σεαυτόν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ 23
εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ
ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα,
καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ^αποιήσόμεθα¹. ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς 24
λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός,
ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς.

Cp. ver. 16. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παρά- 25, 26
κλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς
πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν 27
δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.

Cp. vv. 2 sq, 18. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἡκούσατε 28
ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ
ἡγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἅν, ὅτι ^ε πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα·
ὅτι ὁ πατήρ ^ε μείζων μου ἐστί. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν 29
γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λα- 30
λήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ^ε ἄρχων καὶ
ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ 31
τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ.
ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

¹Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωρ- 15
γός ἐστι. πᾶν κλήμα ἐν ἐμοί μὴ φέρον καρπὸν, αἵρει αὐτό 2

^α ποιήσομεν^ε add εἶπον,^ε add μου^ε add τούτου

καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρ-
 3 πὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελά-
 4 ληκα ὑμῖν. μέναιτε ἐν ἐμοί, ἀγὰρ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλήμα
 οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ
 5 ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένῃτε. ἐγὼ
 εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, ἀγὰρ
 ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύ-
 6 νασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω
 ὡς τὸ κλήμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς
 7 ἡ τὸ¹ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μένῃτε ἐν ἐμοί, καὶ
 τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλῃτε² αἰτήσασθε³, καὶ
 8 γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα
 9 καρπὸν πολύν⁴ φέρητε· καὶ γενήσεσθε⁵ ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς
 ἡγάπησέ με ὁ πατήρ, ἀγὰρ ἡγάπησα ὑμᾶς· μέναιτε ἐν τῇ
 10 ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν
 τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρός μου τετή-
 11 ρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,
 ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν⁶ ἡ⁷, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
 12 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς
 13 ἡγάπησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις
 14 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι
 15 μου ἐστέ, ἐὰν ποιῇτε⁸ αὐτὴν⁹ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι
 ἡ λέγω ὑμᾶς¹⁰ δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ
 ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ
 16 τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε,
 ἀλλ' ἐγὼ ἐξελέξαμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπά-
 γητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὅ τι
 17 ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ¹¹ ὑμῖν. ταῦτα
 18 ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς
 19 μισεῖ, γνώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ

^h om. τὸ
^m ὅσα

ⁱ αἰτήσεσθε
ⁿ ὑμᾶς λέγω

^k φέρητε, καὶ γένησθε M.

^l μένῃ

τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ^ο 20 ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα²¹ ποιήσουσιν ° εἰς ὑμᾶς¹ διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν²² οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ^{23, 24} ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἃ οὐδεὶς ἄλλος² ἐποίησεν³, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασι καὶ μεμισήκασι

Cp Ps. 35 (34). καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ²⁵ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν.
Cp 14 16. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυ- 27 ρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῇτε. ἀπο-^{1, 2} 16 συναγωγούς ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ³ ταῦτα ποιήσουσιν⁴ °, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα⁵ αὐτῶν¹,⁴ μνημονεύετε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς⁵ τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἑρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν⁶ ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμ-⁷ φέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρά-
Cp 7. 39. κλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω

^ο ὑμῖν^π πεποίηκεν⁹ add ὑμῖν^τ om. αὐτῶν

8 αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔλθων ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον
 9 περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· περὶ
 10 ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης
 11 δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ¹⁻¹ ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με·
 12 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.
 13 ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἅρτι.
 14 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ^{CP 14 16}
 ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ,
 ἀλλ' ὅσα ¹ ἀκούσει ¹ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ
 15 ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει· ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ
 16 ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι· διὰ
 τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ ¹ λαμβάνει ¹, καὶ ἀναγγελεῖ
 17 ὑμῖν. μικρὸν καὶ ² οὐκέτι ¹ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν
 18 καὶ ὄψεσθέ με ³⁻¹. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 ἀλλήλους, Τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεω-
 19 ρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καί, ² Ὅτι ²⁻¹
 20 ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν, ³ Τί ἐστι τοῦτο ¹ ὃ
 21 λέγει, τὸ μικρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω ¹⁻¹ Ἰησοῦς
 ὅτι ἠθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου
 ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ
 22 με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσμος χαρή-
 23 σεται· ὑμεῖς ¹⁻¹ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν
 24 γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα
 αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς
 θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
 25 κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν ¹ νῦν μὲν λύπην ¹ ἔχετε· πάλιν δὲ
 26 ὀψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν
 27 ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ

¹ add μου

ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα

² add οὖν ὃ¹ ἂν ἀκούσῃ¹ add δὲ¹ λήψεται² add ἐγὼ¹ λύπην μὲν νῦν² οὐ ³ add¹ Τοῦτο τί ἐστιν

ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^ο ἄν τι¹ αἰτήσητε
τὸν πατέρα, ^ι δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου¹. ἕως ἄρτι οὐκ 24
ῥητήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψετε, ^ι
ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ^ε—¹ ἔρχεται ὥρα 25
ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ
τοῦ πατρὸς ¹ ἀπαγγελῶ¹ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ 26
ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω
τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι 27
ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ
¹ πατρὸς¹ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ^κ ἐκ¹ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα 28
εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι
πρὸς τὸν πατέρα.

Λέγουσιν ¹—¹ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ¹ Ἰδε, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, 29
καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα 30
καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν
ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ¹ Ἄρτι 31
πιστεύετε· ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα καὶ ¹—¹ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορ- 32
πισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ
εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα 33
ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν
¹ ἔχετε¹· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ^ο ἐπάρας¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς **17**
αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν ¹—¹ εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα·
δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ^α ὁ υἱὸς¹ δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας 2
αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ
αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα 3
γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας
¹ Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον 4

Cp. Matt 26.
31, Mark 14.
27.

^ο ὅτι ὅσα ἂν

¹ ἀναγγελῶ

¹ ἔξετε Α.

¹ ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν

¹ Θεοῦ

^ο ἐπήρε

^κ παρὰ

¹ add καὶ

^ε add ἀλλ' S.

¹ add αὐτῷ

^α καὶ ὁ υἱὸς σου

¹ add νῦν

5 ^ττελειώσας^τ δὲ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με
 σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν
 6 κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς
 ἀνθρώποις οὗς ^εἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ᾤσαν, καὶ
 7 ἐμοὶ αὐτοὺς ^εἔδωκάς^ε. καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν
 8 ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι
 τὰ ῥήματα ἃ ^εἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον,
 καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν
 9 ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ
 τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι·
 10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι
 11 ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ
 κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. πάτερ ἁγίε, τήρησον
 αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^εᾧ^ε δέδωκάς μοι, ἵνα ᾧσιν ἐν,
 12 καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ^ε—^ε, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς
 ἐν τῷ ὀνόματί σου, ^εᾧ^ε δέδωκάς μοι· καὶ ἐφύλαξα^ε, καὶ
 οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα
 13 ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι καὶ ταῦτα
 λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρω-
 14 μένην ἐν ^εἑαυτοῖς^ε. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ
 ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου,
 15 καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς
 αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
 16 πονηροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου
 17 οὐκ εἰμὶ. ἁγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ ^ε—^ε. ὁ λόγος ὁ
 18 σὸς ἀληθείᾳ ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
 19 κάγω ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν
 ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα ^εᾧσι καὶ αὐτοὶ^ε ἡγιασμένοι ἐν
 20 ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ

^τ τετελείωσα ^ε δέδωκάς ^ε οὗς ^ε add ἐν τῷ κόσμῳ
^ε οὗς ^ε μοι ἐφύλαξα ^ε αὐτοῖς ^ε add σου ^ε καὶ αὐτοὶ
 ᾧσιν

τῶν ὁπισθεύοντων¹ διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ²¹
 ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ
 αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ^{a-1} ᾧσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με
 ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα ²²
 αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς ἔν ^{a-1}. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ ²³
 σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧσι τετελειωμένοι εἰς ἔν. ²⁻¹ ἵνα γινώσκῃ ὁ
 κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς
 ἐμὲ ἡγάπησας. πάτερ, ² δ¹ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου ²⁴
 εἰμι ἐγώ, κἀκεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν
 τὴν ἐμήν, ἣν ^b δέδωκάς¹ μοι ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ κατα-
 βολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ²⁵
 ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας·
 καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω ἵνα ἡ ²⁶
 ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

Matt 26 36,
 Mark 14 32,
 Luke 22 39:
 cp. 2 Sam. 15
 23

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ **18**

πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν
 εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας, ²
 ὁ παραδιδὼς αὐτόν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ
 Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν ³
 τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν¹ Φαρισαίων
 ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὀπ-
 λων. Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ⁴
^κ ἐξῆλθε καὶ λέγει¹ αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, ⁵
 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι.
 εἰστῆκε δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδὼς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς ⁶
 οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ¹⁻¹ Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
 ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; ⁷
 οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ⁸
 Εἰπὼν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετε τούτους
 Cp. 17 12. ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὗς δέδωκάς ⁹

^c πιστευόντων ^d add ἐν ^e add ἔσμεν ^f add καὶ ^g οὗς
 A.S.M ^b ἔδωκάς ⁱ om. τῶν ^k ἐξελθὼν εἶπεν ^l add ὅτι

- 10 μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ^{Matt. 26 51, Mark 14. 47, Luke 22 50.} ἔχων μάχαιραν εἵλκυσε αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον¹ τὸ δεξιόν.
- 11 ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν ²- εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον δὲ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;
- 12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰου- ^{Cp Matt 26 57, Mark 14. 53, Luke 22 54}
- 13 δαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ᾠγαγον³ πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ^{54 also Luke 3 2}
- 14 ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβου- ^{Cp 11. 49} λεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρεי ἓνα ἄνθρωπον ⁴ ἀποθανεῖν¹ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
- 15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄλλος¹ ^{Matt. 26 58, Mark 14 54, Luke 22 54} μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκείνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ,
- 16 καὶ συνεισηλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ
- 17 εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ ^{Matt 26 69, Mark 14. 66, Luke 22 56: cp. ver 25.} Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
- 18 λέγει ἐκείνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποικηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ ² καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν¹ ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος.
- 19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν
- 20 αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παρρησίᾳ ³ λελάληκα¹ τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν ¹- συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου ² πάντες¹ οἱ
- 21 Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί με ² ἐρωτᾷς; ἐρώτησον¹ τοὺς ἀκηκόοντας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς·

¹ ὠτίον⁴ ὁ ἄλλος S.² πάντοτε² add σου² μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος² ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον³ ἀπήγαγον αὐτόν³ ἐλάλησα⁴ ἀπολέσθαι¹ add τῇ

ἶδε, οὔτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς 22
 τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε βάπτισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπόν, **Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ 23**
κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί
με δέρεις; ἀπέστειλεν ὃν οὖν¹ αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς 24
Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Cp. ver 17. **Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον 25**
οὖν αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἡρνήσατο
ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν, Οὐκ εἰμί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ 26
ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὐ ἀπέκονψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ
ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἡρνήσατο 27
ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Matt 27, 2,
 Mark 15 1,
 Luke 23, 1.
Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώ- 28
ριον² ἦν δὲ πρωία, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον,
ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ³ ἀλλὰ¹ φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξῆλθεν οὖν 29
ὁ Πιλάτος ⁴ ἔξω¹ πρὸς αὐτούς, καὶ ⁵ φησι¹, Τίνα κατηγορίαν
φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 30
αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν
αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, 31
καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον ⁶ αὐτῷ οἱ
Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος 32
τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε σημαίνων ποῖφ θανάτῳ ἡμελλεν
ἀποθνήσκειν.

Matt 20 19,
 John 3 14;
 cp. Mark 10
 33 sq., Luke
 18 32 sq.

Εἰσῆλθεν οὖν ^a πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον¹ ὁ Πιλάτος, καὶ 33
ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη ^{a-1} ὁ Ἰησοῦς, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο 34
λέγεις; ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, 35
Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἡ 36
βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ

Matt. 27, 11,
 Mark 15 2,
 Luke 23 3

¹ om. οὖν S. ² ἀλλ' ἵνα ³ om. ἔξω ⁴ εἶπε ⁵ add
 οὖν ^a εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ^{a-1} add αὐτῷ ὁ

κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρεταὶ ἂν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασι-
 37 λεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος,
 Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι
 βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο
 ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ
 38 ὧν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ
 Πιλάτος, Τί ἐστὶν ἀλήθεια ;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ
 39 λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι ^{Matt. 27. 15}
 δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχᾳ· ^{Mark 15. 6·}
 βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, ^{cp Luke 23}
 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν ¹⁻¹ λέγοντες, Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν
 Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

19 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε.

2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ^{Matt 27. 27,}
 αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν· ^{Mark 15. 16}
 3 ⁸ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν,¹ καὶ ἔλεγον, Χαίρε, ὁ βασιλεὺς
 4 τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ράπισματα. ^h καὶ ἐξῆλθε¹
 πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτόν
 5 ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. ἐξῆλ-
 θεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ
 τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος.
 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρεταί, ἐκραύγασαν
 λέγοντες, Σταύρωσον, σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος,
 Δάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω
 7 ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς
 νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ¹⁻¹ ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ^{Cp. 10. 33,}
 8 ἐαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος ^{Levit. 24. 16,}
 9 τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ^{Matt. 26. 65,}
^{Mark 14. 64.}

¹ add πάντες

⁸ om. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν,

^h ἐξῆλθεν οὖν

¹ add ἡμῶν

πραϊτάριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ 10 Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ^κ ἀπολῦσαι σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαι σε; ^λ ἀπεκρίθη 11 αὐτῷ ^λ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἀνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ ^μ παραδούς ^δ μέ σοι μείζονα ἀμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπο- 12 λῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέγοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλεῖα ^ν ἐαυτὸν ^λ ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος, 13 ἀκούσας ^ο τῶν λόγων τούτων ^λ, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ^ρ-^λ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Διθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα· ὥρα 14 ^α ἦν ὡς ^λ ἔκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε, ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ^κ ἔκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι ^λ, Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον 15 αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλεῖα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα 16 σταυρωθῇ.

Cp Matt 27.
32, Mark 15
21, Luke 23.
26

Παρέλαβον ^α οὖν ^λ τὸν Ἰησοῦν ^τ-^λ καὶ βαστάζων ^ν ἐαυτῷ 17 τὸν σταυρὸν ^λ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ^κ ^δ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ 18 μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ 19 τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένος, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέ- 20 γνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ^κ ὁ τόπος τῆς πόλεως ^λ, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένος Ἑβραϊστί,

^κ σταυρῶσαι σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαι σε; ^λ om. αὐτῷ
^μ παραδίδους ^ν αὐτόν ^ο τοῦτον τὸν λόγον ^ρ add τοῦ
^α δὲ ὥσει ^κ οἱ δὲ ἐκραύγασαν ^δ δὲ ^τ add καὶ ἀπήγαγον
^ν τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ^κ ὅς ^τ τῆς πόλεως ὁ τόπος

21 ^α 'Ρωμαϊστί, 'Ελληνιστί.¹ ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς τῶν 'Ιουδαίων, Μὴ γράφῃ, Ὁ βασιλεὺς τῶν 'Ιουδαίων.

22 ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμι τῶν 'Ιουδαίων. ἀπε-
κρίθη ὁ Πιλάτος, ^α Ὁ γέγραφα, γέγραφα.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν 'Ιησοῦν, ἔλαβον
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρα-
τιῳτῇ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν

24 ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ
σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἣ λέγουσα, Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ^{Ps. 22 (21).}
ἐαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν ^{18.}

25 οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ
σταυρῷ τοῦ 'Ιησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαгдаληνῇ.

26 'Ιησοὺς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα
27 ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ ^{α-1}, Ἰύναι, ἰδοὺ, ὁ υἱός σου. εἶτα
λέγει τῷ μαθητῇ, 'Ιδοὺ, ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς
ῥας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ 'Ιησοὺς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα

29 τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψῶ. σκευὸς ¹⁻¹ ἔκειτο ὄξους ^{Cp Ps. 69 (68).}
μεστόν· ^ο σπὸγγον οὖν μεστὸν τοῦ ὄξους¹ ὑσσώπῳ περιθέντες ^{21, Matt. 27.}

30 προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ ^{48, Mark 15.}
'Ιησοὺς, εἶπε, Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέ- ^{36. also Luke}
δωκε τὸ πνεῦμα. ^{23 36.}

31 Οἱ οὖν 'Ιουδαῖοι, ^α ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν,¹ ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ
τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ ^{α-1} (ἦν γὰρ μεγάλη
ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα
32 κατεργῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν. ἤλθον οὖν οἱ
στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ

^α 'Ελληνιστί, 'Ρωμαϊστί.

πλήσαντες σπὸγγον ὄξους καὶ
ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, S.

^α add αὐτοῦ

^α om. ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, S.

^β add οὖν

^ο οἱ δὲ

^ε add

ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόν· 33
 τες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ
 σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν 34
 ἔνυξε, καὶ ἔξῃλθεν εὐθὺς¹ αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς 35
 μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία· κάκεινος
 οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ⁸ καὶ¹ ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο 36
 γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὅσοτον οὐ συντριβή-
 σεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει, Ὅψονται εἰς 37
 ὃν ἐξεκέντησαν.

Cp. Exod. 12
 46, Num. 9 12,
 Ps. 34 (33) 20

Zech 12, 10.

Matt 27, 57,
 Mark 15 42,
 Luke 23 50.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ 38
 Ἀριμαθαίας, ὦν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν
 φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέ-
 τρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα ^h αὐτοῦ¹.

Cp 3 1, 7. 50

ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς ¹ αὐτὸν¹ νυκτὸς τὸ 39
 πρῶτον, φέρων ¹ μίγμα¹ σμύρνης καὶ ἀλόης ^k ὡς¹ λίτρας
 ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ 40
 ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις
 ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ 41
 ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη. ἐκεῖ 42
 οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνη-
 μεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Cp Matt. 28 1,
 Mark 16. 1,
 Luke 24 1.

Τῇ δὲ μὲν τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται 20
 πρωί, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν
 λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς 2
 Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ
 Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου,
 καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῃλθεν οὖν ὁ Πέτρος 3
 καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον 4
 δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ
 Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας 5

Cp Luke 24.
 12.

¹ εὐθὺς ἐξῃλθεν
¹ ἐλιγμα M.

⁸ om. καὶ

^h τοῦ Ἰησοῦ

¹ τὸν Ἰησοῦν

^k ὡσεὶ

- 6 βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν
 1 καὶ! Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ
 7 μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον, ὃ
 ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον,
 8 ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε
 καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
 9 εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ ᾗδειςαν τὴν γραφὴν, ὅτι
 10 δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον οὖν ἅλιν πρὸς
 ἐαυτοὺς οἱ μαθηταί.
 11 Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς ^m τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα!· ὥς
 12 οὖν ἔκλαιε, παρέκλυεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέ-
 λους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα
 13 πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέ-
 γουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, Ὅτι
 ἦσαν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ⁿ⁻¹
 14 ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰη- Cp. Mark 16
 15 σοῦς ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾗδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ ⁹
 Ἰησοῦς, Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ἔτι
 ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν,
 16 εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, κάγω αὐτὸν ἄρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ
 Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ ὁ Ἑβραϊστὴ!,
 17 Ῥαββουνί· ὃ λέγεται Διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,
 Μή μου ἄπτου, οὕτω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα ^{p-1}
 πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀνα-
 βαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου
 18 καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ ἡ ἀγγέλλουσα!
 τοῖς μαθηταῖς ὅτι ^x Ἐώρακα! τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν
 αὐτῇ.
 19 Οὕτως οὖν ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ ^{a-1} σαββάτων, Cp. Mark 16.
 14, Luke 24
 36.

¹ om. καὶ¹ Ἑβραϊστὴ
τῶν^m τὸ μνημεῖον
^p add μου^a ἀπαγγέλλουσαⁿ add καὶ
^x ἔώρακε^o om.^s add

καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί ¹⁻¹, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν 20 ἔδειξε ¹ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς¹. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 21 πάλιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, 22 Δάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, 23 ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῇτε, κεκράτῃνται.

Cp Matt. 16
19, 18. 18.

Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν 24 μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι 25 μαθηταί, Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 26 καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, Εἰρήνῃ ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε 27 τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ¹⁻¹ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ 28 Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἐώρακάς με, ¹⁻¹ 29 ² πεπίστευκας·¹ μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς 30 ἐνώπιον τῶν μαθητῶν ¹⁻¹, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ 31 Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἐφάνέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς **21**

¹ add συνηγμένοι ¹ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ
¹ add καὶ ¹ add Θωμᾷ, ² πεπίστευκας; M. ¹ add αὐτοῦ

μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφάνέρωσε δὲ
 2 οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος
 Δίδυμος, καὶ * Ναθαναὴλ¹ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Cp. 1 45
 οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἀλιεύειν. λέγουσιν
 αὐτῷ, Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ * ἐνέβησαν¹
 εἰς τὸ πλοῖον ^{b-1}, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.
 4 πρωίας δὲ ἦδη ° γινομένης¹ ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν·
 5 οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Παιδιά, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπε-
 6 κρίθησαν αὐτῷ, Οὐ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ Cp. Luke 5. 4
 μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ
 οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ^a ἴσχυον¹ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.
 7 λέγει οὖν ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ,
 Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός
 ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός), καὶ ἔβαλεν
 8 ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ
 ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὥς ἀπὸ
 9 πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὥς οὖν
 ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην, καὶ
 10 ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 11 Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη ° οὖν¹
 Σίμων Πέτρος, καὶ εἴλκυσε τὸ δίκτυον ^f εἰς τὴν γῆν¹, μεστὸν
 ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσούτων ὄν-
 12 των οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε,
 ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἑξετάσαι αὐτόν,
 13 Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχεται ^{g-1} Ἰησοῦς,
 καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον
 14 ὁμοίως. τοῦτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθη-
 ταῖς ^{h-1} ἐγεργεῖς ἐκ νεκρῶν.

* Ναθανήλ S.

^a ἀνέβησαν^b add εὐθὺς^c γενομένης

d ἴσχυσαν

° om. οὖν

^f ἐπὶ τῆς γῆς^g add οὖν ὁ^h add αὐτοῦ

“Οτε οὖν ἡρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, 15
 Σίμων ἰωάννου¹, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ,
 Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, Βόσκει τὰ
 ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, Σίμων ἰωάννου¹, 16
 ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.
 λέγει αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ 17
 τρίτον, Σίμων ἰωάννου¹, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι
 εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε,
 ἅπαντα σὺ¹ οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς, Βόσκει τὰ¹ προβάτιά μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, 18
 ὅτε ἡς νεώτερος, ἐξῶννυες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεις ὅπου
 Cp 2Pet. 1. 14. ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος
 σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων 19
 ποιῶ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει
 αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι. ἐπιστραφεὶς m-¹ ὁ Πέτρος βλέπει 20
 τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέ-
 πεσεν ἐν τῷ δειπνῶ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπε, Κύριε,
 τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον n οὖν¹ ἰδὼν ὁ Πέτρος 21
 λέγει τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τίς; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 22
 Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκο-
 λούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, 23
 ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· o οὐκ εἶπε δὲ¹ αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ’, Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν
 ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γρά- 24
 ψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

“Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ n¹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα 25
 ἐὰν γράφηται καθ’ ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον a χωρή-
 σειν¹ τὰ γραφόμενα βιβλία. r-¹

¹ ἰωῶνᾱ k σὺ πάντα l πρόβατά m add δὲ n om. οὖν
 o καὶ οὐκ εἶπεν p ὅσα q χωρήσαι r add ἀμὴν

ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

- 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὃ Θεός. Cr. Luke 1 3.
2 φιλε, ὃν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι
ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος
3 Ἁγίου οὗς ἐξελέξατο ἀνελήφθῃ· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν Cr. ver. 9.
ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμε-
ρῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ Cr. Mark 1 15.-
Luke 17 20-21
4 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν
αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν Cr. Luke 24
49, John 14 16
5 τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης
μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Cr. Matt 3.
11, Mark 1. 8,
Luke 3 16.
Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.
6 Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, Cr. Luke 19.
11.
εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ
7 Ἰσραὴλ; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γινῶναι χρό- Cr. Matt. 24
36, Mark 13.
32.
8 νους ἡ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ θέτο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ
λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ'
ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ ^αμοι¹ μάρτυρες ἕν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ
ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ὥς ἐσχάτου τῆς
9 γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ Mark 16 19,
Luke 24. 51.
10 ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὥς ἀτενί- cr. Luke 9 51,
John 6 62,
Eph. 4 9,
1 Tim 3 16
ζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ,

^α μοι

ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ^b ἐσθήσεσι λευκαῖς¹,
οἱ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ^ο βλέποντες¹ ¹¹
εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν
εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν
πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Luke 24 52. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὁρὸν τοῦ καλου- ¹²
μένου Ἑλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, σαββάτου
ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ^a εἰς τὸ ὑπερφῶν ἀνέβησαν¹ ¹³
οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ ^ο Ἰωάννης καὶ Ἰά-
κωβος¹ καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος
καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής,
καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ¹⁴
ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ ¹⁻¹, σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ
μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσφ ¹⁵
τῶν ^ο ἀδελφῶν¹ εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ὥς ἑκατὸν εἴκοσιν), Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν ¹⁶
γραφὴν ¹⁻¹, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ στόματος
Δαβὶδ περὶ Ἰουδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι
τὸν Ἰησοῦν. ὅτι κατηριθμημένος ἦν ¹ ἐν¹ ἡμῖν, καὶ ἔλαχε ¹⁷
τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. (οὗτος μὲν οὖν ἐκτέησατο ¹⁸
χωρίον ἐκ ^κ-1 μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος
ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, ¹⁹
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ¹⁻¹ διαλέκτῳ αὐτῶν
Ἀκελδαμά, τοῦτ' ἐστι Χωρίον αἵματος.) γέγραπται γὰρ ἐν ²⁰
P¹, 69 (68). βίβλῳ ψαλμῶν, Γενηθίτῳ ἡ ἑπαυλὶς αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ
25.
P³, 109 (108). ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· καὶ Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ^κ λα-
8. βέτῳ¹ ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν ²¹

^b ἐσθῆτι λευκῇ ^ο ἐμβλέποντες ^a ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερφῶν
^ο Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ¹ add καὶ τῇ δεήσει ^ο μαθητῶν ^h add
ταύτην ¹ σὺν ^κ add τοῦ ¹ add ἰδιᾶ ^κ λάβοι

παντὶ χρόνῳ ^{α-1} ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος
 22 Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς
 ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως <sup>CP 2. 3², 3.
 15, 4 33, 10</sup>
 23 αὐτοῦ ὁ σὺν ἡμῖν γενέσθαι¹ ἕνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, ^{41. 13 31.}
 Ἰωσήφ τὸν καλούμενον ^β Βαρσαββᾶν¹, ὃς ἐπεκλήθη Ἰουστος,
 24 καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον, Σὺ, Κύριε, καρδιο-
 γνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ^α ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο
 25 ἕνα¹ λαβεῖν τὸν ^γ τόπον¹ τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστο-
 λῆς, ^α ἀφ' ¹ ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν
 26 ἰδίον. καὶ ἔδωκαν κλήρους ^δ αὐτοῖς¹, καὶ ἔπεσεν ὁ κληρὸς
 ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀπο-
 στόλων.

- 2 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς —
 2 ἦσαν ^α πάντες ὁμοῦ¹ ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλή-
 3 ρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ ὥφθησαν
 αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσπερ πυρός, ^α καὶ ἐκάθισεν¹
 4 ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ἐπλήσθησαν ^γ πάντες¹ Πνεύ- <sup>CP 1 5, 8, 17,
 10 44 sqq.,
 1 Cor. 14 2
 sqq.</sup>
 ματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς
 τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ^α ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς¹.
 5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες
 6 εὐλαβεῖς, ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενο-
 μένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνε-
 χύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων
 7 αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες ^{α-1},
 Οὐκ, ἰδοὺ, ^β ἅπαντες¹ οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι;
 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ
 9 ἐγεννήθημεν; Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ

^α add ἐν ^ο γενέσθαι σὺν ἡμῖν ^β Βαρσαββᾶν ^α ἐκ τούτων
 τῶν δύο ὃν ἕνα (ἕνα δν S.) ἐξελέξω ^γ κληρὸν ^α ἐξ ^δ αὐτῶν
^α ἅπαντες ὁμοθυμαδόν ^α ἐκάθισέ τε ^γ ἅπαντες ^α αὐτοῖς
 ἀποφθέγγεσθαι ^α add πρὸς ἀλλήλους ^β πάντες

κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, 10 Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοι τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες 11 καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεία τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ 12 ° διηποροῦντο¹, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί ° θέλει² τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ ° διαχλευάζοντες³ ἔλεγον ὅτι Γλεῦκους με- 13 μεστωμένοι εἰσὶ.

Σταθεῖς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν 14 αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς, Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ° πάντες⁴, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γάρ, ὥς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὔτοι μεθύουσιν⁵ ἔστι γὰρ ὥρα τρίτῃ τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ 15 Joel 2. 28. τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ, Καὶ ἔσται 17 ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ° ἐνυπνίοις⁶ ἐνυπνιασθήσονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς 18 δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ 19 οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, 20 καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ° ἐλθεῖν ° 1-1 ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῇ· καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέ- 21 σθται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, 22 ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ° ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ⁷ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν

° διηπόρουν ° ἂν θέλοι ° χλευάζοντες ° πάντες ° ἐνύπνια
¹ add ἡ ² add τὴν ³ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον

23 μέσφ ὑμῶν, καθὼς ¹⁻¹ αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμένῃ
 βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτον ^{m-1} διὰ ⁿ χειρὸς
 24 ἀνόντων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας
 τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι
 45 αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν, Προωράμην ^{Ps 16 (15) 8.}
 τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός· ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἑστίν,
 26 ἵνα μὴ σαλευθῶ· διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ
 ἡγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατα-
 27 σκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψει τὴν ψυχὴν μου
 28 εἰς ᾄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώ-
 ρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ
 29 προσώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας
 πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε
 καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς
 30 ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκω ^{Cp Ps 132}
 ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ ^{o-3} καθ- ^{(131) 11}
 31 ἴσαι ἐπὶ τὸν θρόνον¹ αὐτοῦ, προῖδαν ἐλάλησε περὶ τῆς
 ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ^o οὔτε ἐγκατελείφθη¹ εἰς ᾄδου,
 32 ² οὔτε¹ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν
 33 ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. τῇ
 δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου
 Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ ^{s-1}
 34 ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς
 οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, ^{Ps. 110 (109)}
 35 Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον ^{1.}
 36 τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γνωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ,
 ὅτι καὶ Κύριον ^t αὐτὸν καὶ Χριστὸν¹ ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον
 τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
 37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν ^u τὴν καρδίαν¹, εἰπόν τε πρὸς

¹ add καὶ ^m add λαβόντες ⁿ χειρῶν ^o add τὸ κατὰ σάρκα
 ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν ^p τοῦ θρόνου ^q οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ ^r οὐδὲ ^s add νῦν ^t καὶ Χριστὸν αὐτὸν ^u τῇ καρδίᾳ

- Cp. 16. 30 τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ^ν ποιήσωμεν¹,
 Cp Luke 24 ἀνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ ^κ-¹ πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, 38
 47. καὶ βαπτισθῆτω ἕκαστος ὑμῶν ^ν ἐν¹ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ
 Cp. 8 16, 10. Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ^κ τῶν¹ ἁμαρτιῶν ^κ ὑμῶν¹. καὶ λήψεσθε
 48 τὴν δωρεὰν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγ- 39
 Cp Is 57 19. γελία, καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους
 ἂν προσκαλέσῃται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις 40
 πλείοσι ^ν διεμαρτύρατο¹, καὶ παρεκάλει ^ο αὐτούς¹ λέγων,
 Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν 41
^κ-¹ ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσ-
 ετέθησαν ^ο ἐν¹ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχὰι ὥσει τρισχίλιαι.
 ᾗσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ 42
 Cp Luke 24. τῇ κοινωνίᾳ, ^κ-¹ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.
 35, Acts 20. 7. ^κ Ἐγένετο¹ δὲ πᾶσιν ψυχῇ φόβος· πολλὰ τε τέρατα καὶ 43
 Cp 4. 32 sqq σημεία διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο ^κ-¹. πάντες δὲ οἱ πιστεύ- 44
 οντες ᾗσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ 45
 κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ
 πᾶσι, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε προσκαρ- 46
 τεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον
 ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι
 καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον 47
 τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ'
 ἡμέραν ^κ ἐπὶ τὸ αὐτό¹.
^κ Πέτρος δὲ¹ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν 3
 ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην. καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ 2
 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ'
 ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην Ὁρταίαν,
 Cp John 9 8. τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ

^ν ποιήσωμεν^κ add ἔφη^ν ἐπὶ^κ om. τῶν^κ om. ὑμῶν^ν διεμαρτύρατο^ο om. αὐτοὺς^κ add ἀσμένως^ο om. ἐν^κ add καὶ^κ Ἐγένετο^κ add ἐν Ἱερουσαλὴμ· φόβος τε ἦν μέγας

ἐπὶ πάντας M.

^κ τῇ ἐκκλησίᾳ^κ Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος

3 ἱερόν· ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς
 4 τὸ ἱερόν ἡρώτα ἐλεημοσύνην ^κλαβεῖν¹. ἀτενίσας δὲ Πέτρος
 5 εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπε, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ
 6 ἐπέιχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ
 Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω,
 τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζω-
 7 ραίου ¹⁻¹ περιπάτει, καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς
^μῆγειρεν αὐτόν¹. παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ
 8 βάσεις καὶ τὰ σφυρά. καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει·
 καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν, περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος
 9 καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπα-
 10 τοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον ^νδὲ² αὐτόν, ὅτι
 οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὠραία
 πύλῃ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως
 ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.
 11 Κρατοῦντος δὲ ^οαὐτοῦ³ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέ-
 δραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ
 12 Σολομῶντος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς
 τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ
 ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιοήκοσι
 13 τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
 Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ
 Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ^ρμὲν⁴ παρεδώκατε, καὶ ἡρνήσασθε ^{α-1}
 14 κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. ὑμεῖς Luke 23. 16.
 δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ᾔτησασθε ἄνδρα
 15 φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτεί- Cp Heb. 2.
 νατε, ὃν ὁ Θεὸς ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. ¹⁰
 16 καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε
 καὶ οἴδατε ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι'
 αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων

^κ om. λαβεῖν Α.¹ add ἔγειραι καὶ^μ ἡγείρε^ν τε^ο τοῦ λαθέντος χωλοῦ^ρ om. μὲν^α add αὐτόν

- ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, 17
 Cp Luke 24 46 ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν ὁ δὲ Θεός, ἃ προκατήγγειλε 18
 διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν ²παθεῖν τὸν Χριστὸν
 Cp Luke 24. 47 αὐτοῦ,¹ ἐπλήρωσεν οὕτω. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, 19
 εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι
 καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ 20
 τὸν ³προκεχειρισμένον¹ ὑμῖν ⁴Χριστὸν Ἰησοῦν¹. ὃν δεῖ οὐ- 21
 ρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων,
 ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος ⁵τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος
 Deut 18 15. αὐτοῦ προφητῶν¹. Μωσῆς μὲν ⁷-¹ εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν 22
 ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ⁸-¹ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ
 αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.
 ἔσται δέ, πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου 23
 Cp. 10 43 ἐκείνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ 24
 προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν,
 καὶ ⁹κατήγγειλαν¹ τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς ἐστε ²οἱ¹ υἱοὶ 25
 τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς
 Gen 22. 18. τοὺς πατέρας ¹⁰ὑμῶν¹ λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ¹¹ἐν¹ τῷ
 σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.
 Cp 13 46 ὑμῖν πρῶτον ὁ Θεός, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ¹²-¹, ἀπέ- 26
 στείλει αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον
 ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

Δαλοῦντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ 4
 Cp. 5 17, 23 ¹³ἱερεῖς¹ καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,
 διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγ- 2
 γέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ 3
 ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν
 αὖριον¹ ἣν γὰρ ἐσπέρα ἦδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων 4

² αὐτοῦ, παθεῖν τὸν Χριστόν, ³ προκεκηρυγμένον ⁴ Ἰησοῦν
 Χριστόν ⁵ πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος ⁶ add γὰρ
 πρὸς τοὺς πατέρας ⁷ add ὑμῶν ⁸ προκατήγγειλαν ⁹ om. οἱ
¹⁰ ἡμῶν ¹¹ om. ἐν ¹² add Ἰησοῦν ¹³ ἀρχιερεῖς Μ.

τὸν λόγον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη ^{ε-1} ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὥσει χιλιάδες πέντε.

- 5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχον-
 τας καὶ ² τοὺς ¹ πρεσβυτέρους καὶ ² τοὺς ¹ γραμματεῖς ⁸ ἐν ⁷
 6 Ἱερουσαλὴμ, καὶ ^h Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ
 Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος ¹, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερα-
 7 τικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν
 8 ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς, τότε
 Πέτρος πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀρ-
 9 χοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι ¹⁻¹, εἰ ἡμεῖς σήμερον
 ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι
 10 οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ
 Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου,
 11 ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν
 τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν
 ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενέ- Cp Ps 118
 12 μενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ (117). 22
 ἢ σωτηρία· ^κ οὐδὲ ¹ γὰρ ὀνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
 τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
 13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου,
 καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, Cp John 7. 15
 ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν.
 14 τὸν ¹ τε ¹ ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἐστώτα τὸν τεθε-
 15 ραυμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς
 16 ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους λέ-
 γοντες, Τί ^μ ποιήσωμεν ¹ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν
 γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοι-
 κοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ^ν ἀρνεῖσθαι ².
 17 ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ^{ο-1} ἀπειλη-

^ο add ὁ ^ε om. τοὺς ⁸ εἰς ^h Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ
 Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον ¹ add τοῦ Ἰσραὴλ ^κ οὔτε
¹ δὲ ^μ ποιήσωμεν ^ν ἀρνήσασθαι ^ο add ἀπειλῇ

σάμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδὲν ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν ^{v-1} τὸ 18 καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς 19 εἶπον, Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλ-
 Cp 5 29 λον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἂ εἶδομεν 20
 Cp 1 John 1, 2 Pet 1 16 sqq καὶ ἡκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέ- 21
 λυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται αὐτοὺς διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν πλείονων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὃν 22 ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν 23
 ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ 24
 δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ
 εἶπον, Δέσποτα, σὺ ^{a-1} ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
 καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ^z ὁ τοῦ πατρὸς 25
 ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἀγίου στόματος Δαβὶδ παιδὸς σου
 Ps 2 1 εἰπών, ¹ Ἰνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά·
 παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθη- 26
 σαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ
 αὐτοῦ· συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ^a ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ¹ 27
 Cp. Luke 23. 7. ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε
 καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι 28
 ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. καὶ 29
 τανῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς
 δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
 Cp Mark 16 17 sqq. ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ 30
 τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδὸς σου
 Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν 31

^v add αὐτοῖς
 παιδὸς σου εἰπών,

^a add ὁ Θεός

^z ὁ διὰ στόματος Δαβὶδ τοῦ
¹ om. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ

συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες ^ε τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ^{α-1} καρδία καὶ ^{α-1} Cp 2 44 ^{α-1}

ψυχὴ μία· καὶ οὐδὲ εἶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον

33 εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ^ν Ἰησοῦ¹. χάρις τε μεγάλῃ ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

34 οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ^κ ἦν¹ ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδото δὲ ἐκάστῳ, καθότι ἄν τις χρεῖαν εἶχεν.

36 ^ν Ἰωσήφ¹ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ^α ἀπὸ¹ τῶν ἀποστόλων (ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον Τῖς παρακλήσεως), Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

5 Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ἐπώλησε κτῆμα, καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς ^{α-1}, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ^{β-1}. ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτόν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ 8 μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ ^ο πρὸς αὐτήν¹ ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ

^ε Πνεύματος Ἁγίου
^ν Ἰωσήφ

^α ὑπὸ

^υ add ἡ

^α add αὐτοῦ

^ν Ἰησοῦ Χριστοῦ Μ.

^β add ταῦτα

^κ ὑπῆρχεν

^ο αὐτῇ

εἶπε, Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέτρος ^{α-1} πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι 9
 συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ, οἱ πόδες
 τῶν θαυμάτων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί
 σε. ἔπεσε δὲ παραχρῆμα ^οπρὸς¹ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ 10
 ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν,
 καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγέ- 11
 νετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας
 τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ²ἐγένετο¹ σημεῖα καὶ 12
 τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν
 τῇ στοᾷ Σολομῶντος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολ- 13
 λαῖσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ 14
 προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ
 C_p 19 11. γυναικῶν ὥστε ^βκαὶ εἰς¹ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθε- 15
 νεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ ^ηκλιναρίων¹ καὶ κραββάτων, ἵνα ἔρχο-
 μένου Πέτρου κἂν ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο 16
 δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν περὶ πόλεω ^{ι-1}· Ἱερουσαλήμ, φέρον-
 τες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων·
 οἵτινες ἔθεραπεύοντο ἅπαντες.

C_p 4 1, 23. 6. Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὖσα 17
 αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον 18
 τὰς χεῖρας ^{κ-1} ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν
 C_p 12 7, 16. 26. τῇ ρῆσιν δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ ^{ι-1} νυκτὸς ἦνοιξε 19
 τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπε, Πορεύ- 20
 εσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ
 ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν 21
 ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ
 ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ
 πᾶσαν τὴν γερονσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς
 τὸ δεσμοκτήριον, ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ ^μπαραγενόμενοι 22

^α add εἶπε ^ο παρὰ ^ε ἐγένετο S. ^β κατὰ ^η κλινῶν
^ι add εἰς ^κ add αὐτῶν ^ι add τῆς ^μ ὑπηρεταὶ παραγενόμενοι

ὑπέρκειται¹ οὐχ εὑρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες
 23 δὲ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ ^{α-} δεσμοκτήριον εὑρομεν
 κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ^{ο-} ἐστῶ-
 24 τας ^π ἐπὶ¹ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὑρομεν. ὥς
 δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ τε ^{α-} στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ
 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
 25 παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ^{τ-} ὅτι Ἰδοῦ, οἱ
 ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες
 26 καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν
 τοῖς ὑπέρταις ἤγαγεν αὐτοὺς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ
 27 τὸν λαόν, ^{α-} μὴ λιθασθῶσιν. ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν
 28 ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων,
 ἡ Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνό-
 ματι τούτῳ¹ καὶ ἰδοῦ, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς
 διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ
 29 ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι
 30 εἶπον, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς Cr 4 19.
 τῶν πατέρων ἡμῶν ἡγείρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε
 31 κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτήρα
 ἔψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ^α τοῦ¹ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ Cr Luke 24.
 32 καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ^{τ-} μάρτυρες τῶν ⁴⁷
 ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ Πνεῦμα ^{ω-} τὸ Ἅγιον, ^α δ' ἔδωκεν
 ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
 33 Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ^α ἐβούλοντο¹ ἀνελεῖν Cr 7. 54.
 34 αὐτούς. ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι Cr. 22. 3.
 Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν
 35 ἔξω ^α βραχὺ¹ τοὺς ἀνθρώπους¹ ποιῆσαι. εἰπέ τε πρὸς αὐτούς,
 Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις

^α add μὲν ^ο add ἔξω ^π πρὸ ^α add ἱερὺς καὶ ὁ ^τ add λέγων
^α add ἵνα ^τ Οὐ παραγγελία . . . τοῖτω; ^α om. τοῦ ^ν add
 αὐτοῦ A.S., ἐν αὐτῷ M. ^ω add δέ ^α om. δ (and the comma) M.
^α ἐβουλεύοντο ^α βραχύ τι ^α ἀποστόλους

τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν 36
 ἀνέστη Θεοῦδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν, ᾧ ^βπροσεκλήθη
 ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς¹ τετρακοσίων· ὃς ἀνῆρέθη, καὶ πάντες
 ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ 37
 τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ^ο—¹ ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ κείνος
 ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν.
 καὶ τανῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, 38
 καὶ ^αἄφετε¹ αὐτούς· ὅτι ἐὰν ^η ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλή αὕτη
 ᾗ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστίν, οὐ 39
^οδυνήσεσθε¹ καταλῦσαι ^εαὐτούς¹. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρε-
 θήτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀπο- 40
 στόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
 Cp Matt 5 12. τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν ^β—¹. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαί- 41
 ροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ^ηκατηξιώθησαν ὑπὲρ
 τοῦ ὀνόματος¹ ἀτιμασθῆναι. πᾶσάν τε ἡμέραν, ἐν τῷ ἱερῷ 42
 καὶ κατ' οἶκον, οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζό-
 μενοι ^ιτὸν Χριστὸν Ἰησοῦν¹.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, 6
 ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους,
 ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι
 αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθη- 2
 τῶν εἶπον, Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε ^κ οὖν¹, 3
 ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις
 Πνεύματος ^ι—¹ καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας
 ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου 4
 προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ 5
 πλῆθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως

^β προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ ^ο add ἱκανὸν ^α εἰάσατε
^ε δύνασθε ^ε αὐτά ^β add αὐτούς ^η ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ
κατηξιώθησαν ^ι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν ^κ δέ Μ. ¹ add Ἀγίου

- καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ ^{Cp 28 21} Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσή-
 6 λυτον Ἀντιοχέα· οὗς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ ^{Cp 13 2-1 Tim 4 14 5 22 2 Tim. 1. 6} προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
 7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤξανε· καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς
 τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολὺς τε ὄχλος τῶν
 ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.
 8 Στέφανος δὲ πλήρης ^m χάριτος¹ καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα
 9 καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ
 τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων,
 καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζη-
 10 τοῦντες τῷ Στεφάνῳ. καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστηναι τῇ σοφίᾳ
 11 καὶ τῷ Πνεύματι ^φ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας
 ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
 12 Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς
 πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρ-
 13 πασαν αὐτόν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρ-
 τυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ^{Cp 21 25}
 ῥήματα ⁿ⁻¹ λαλῶν κατὰ τοῦ τύπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ
 14 νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζω- ^{Cp Matt 26. 61, Mark 14 58, John 2 19.}
 ραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη
 15 ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ὁπάν-
 τες¹ οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
 ὥσει πρόσωπον ἀγγέλου.
 7 ^{1, 2} Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ^{p-1} ταῦτα οὕτως ἔχει· ὁ δὲ ἔφη,
 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ^{C1, Gen. 11 31^{sq}}
 ᾤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,
 3 πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν,
 Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ^{Gen. 12 1.}
 4 δεῦρο εἰς ^q τὴν¹ γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς

^m πίστειως ⁿ add βλάσφημα ^o ἄπαιτες ^p add ἄρα ^q om.
 τὴν

Χαλδαίων κατ'ἤκουσεν ἐν Χαρράν· καὶ ἐκείθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετ'ἤκουσεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς
τὴν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν 5
ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγέειλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς
κατάσχεσιν αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ
ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ 6
σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν
αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἕτη τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἂν 7
² δουλεύουσιν¹, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ ταῦτα
ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ 8
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν
Ἰσαάκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ
Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.
καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς 9
Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ 10
πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ
σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.
ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον¹ καὶ Χαναάν, καὶ 11
θλίψις μεγάλη· καὶ οὐχ εὑρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες
ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα ² σιτία εἰς Αἴγυπτον¹ ἔξα- 12
πέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ 13
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένε-
το τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ 14
μετεκαλέσατο ³ Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ¹, καὶ πᾶσαν τὴν
συγγένειαν ⁴· ἐν ψυχαῖς ἐβδομήκοντα πέντε. κατέβη δὲ 15
Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ 16
μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν
Ἑμμὼρ ⁵ ἐν Συχέμ. καθὼς δὲ ἡγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγ- 17

Cp Gen 50.
13, Josh 24.
32.

¹ δουλεύουσι

πατέρα αὐτοῦ Ἰακώβ

² γῆν Αἰγύπτου

³ add αὐτοῦ

⁴ σῖτα ἐν Αἰγύπτῳ

⁵ τοῦ

⁶ τὸν

γελίας, ἧς * ὁμολόγησεν¹ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἠΰξησεν ὁ Exod. 1. 7 271
 18 λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς
 19 ἕτερος * ἐπ' Αἰγυπτὸν¹, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατα-
 σοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ
 20 ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ Exod. 2 2 231.
 καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ· ὃς ἀνε-
 21 τράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ^{b-1}. ^c ἐκτεθέντος
 δὲ αὐτοῦ¹ ἀνέλειτο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, καὶ ἀνεθρέψατο
 22 αὐτὸν ἐαυτῇ εἰς υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ
 23 Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ^a ἔργοις αὐτοῦ¹. ὥς
 δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν
 καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱούς
 24 Ἰσραὴλ. καὶ ἰδὼν τινα ἀδικοῦμενον ἡμύνατο, καὶ ἐποίησεν
 25 ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζε
 δὲ συνίεναι τοὺς ἀδελφούς ^{e-1}, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ
 26 ^f δίδωσι σωτηρίαν αὐτοῖς¹. οἱ δὲ οὐ συνήκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ
 ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ ^g συνήλλασσεν¹ αὐτοὺς
 εἰς εἰρήνην εἰπών, Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ^{h-1}. ἵνατί ἀδικεῖτε
 27 ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών,
 28 Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ¹ ἡμῶν¹; μὴ Exod. 2. 14.
 ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνέλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;
 29 ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος
 30 ἐν γῇ Μαδιάμ· οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων
 ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ Exod. 3 2 294.
 31 ἄγγελος ^{k-1} ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν
 ἐθαύμασε τὸ ὄραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι
 32 ἐγένετο φωνὴ Κυρίου ^{l-1}, Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου,
 ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ^{m-1} Ἰσαὰκ καὶ ^{m-1} Ἰακώβ. ἔντρομος

* ὥμοσεν

* om. ἐπ' Αἰγυπτὸν

^b add αὐτοῦ^c ἐκτεθέντα

δὲ αὐτὸν

^d ἐν ἔργοις^e add αὐτοῦ^f δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν^g συνήλασεν^h add ὑμεῖςⁱ ἡμᾶς^k add Κυρίου^l add

πρὸς αὐτόν

^m add ὁ Θεὸς

δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ³³
ὁ Κύριος, Λύσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος
^αἐφ'¹ ᾧ ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ³⁴
λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα·
καὶ κατέβην ἐξελεῖσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ^οἀποστείλω¹
σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦτον τὸν Μωσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες,³⁵
Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ Θεὸς
^ρκαὶ¹ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ^αἀπέσταλκε σὺν¹ χειρὶ ἀγγέλου
τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτφ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς,³⁶
ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν ^ιτῇ Αἰγύπτῳ¹, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ
θαλάσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτός ἐστιν³⁷
Deut. 18 15. ὁ Μωσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Προφήτην ὑμῖν ἀνα-
στήσει ^αὁ Θεὸς¹ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ ^{ι-1}. οὗτός³⁸
ἐστίν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ
ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέ-
ρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέ-³⁹
λησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπάσαντο,
καὶ ἐστράφησαν ^αἐν¹ ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,
Exod. 32. 1. εἰπόντες τῷ Ἀαρών, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύονται⁴⁰
ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύ-
πτου, οὐκ οἶδαμεν τί ^νἐγένετο¹ αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν⁴¹
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδῶλῳ, καὶ
εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ⁴²
ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
Amos 5. 25. οὐρανοῦ· καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ
σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν
τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ⁴³
Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ^ςῬεφάν¹, τοὺς τύπους οὓς
ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικίω ὑμᾶς ἐπέκεινα

^α ἐν ^ο ἀποστειλῶ ^ρ om. καὶ ^α ἀπέστειλεν ἐν ^ι γῆ
Αἰγύπτου ^β Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ^τ add αὐτοῦ ἀκούσεσθε ^υ om. ἐν
^ν γέγονεν ^ς ὑμῶν Ῥεμφάν

- 44 Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ³⁻¹ τοῖς πατράσιν Cp. Exod 40
 ἡμῶν ² ἐν¹ τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλὼν τῷ Μωσῇ, ^{2, 25 40 51q}
 45 ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακει. ἦν καὶ εἰσῆγαγον Cp. Joh 22.
 διαδεξάμενοι ^{a-1} οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα- ¹⁹
 σχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πα-
 46 τέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ· ὃς εὔρε χάριν ἐνώπιον
 τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾔτήσατο εὐρεῖν σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Cp. Ps 132
 47, 48 Σολομῶν δὲ ὠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὑψιστος ^{(131) 5, also}
 49 ἐν χειροποιήτοις ^{b-1} κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφῆτης λέγει, Ὁ ^{1 Kings 8. 17}
 οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου.
 ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Ἡ κύριος, ἡ τίς τόπος τῆς
 50 καταπαύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;
 51 Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι ^c καρδίαις¹ καὶ τοῖς ὠσίν,
 ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· ὥς οἱ πατέρες
 52 ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες
 ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγέιλαντας περὶ τῆς
 ἐλεύσεως τοῦ δικαίου· οὗ νῦν ὑμεῖς προδοταὶ καὶ φονεῖς
 53 ^a ἐγένεσθε¹. οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέ- Cp. Gal 3. 19
 λων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
 54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ Cp. 5. 33.
 55 ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύ-
 ματος Ἀγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ
 56 Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, θεωρῶ
 τοὺς οὐρανοὺς ^c διηνοιγμένους¹, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
 57 δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέ-
 58 σχον τὰ ὄντα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν· καὶ
 ἐκβαλόντες ἕξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες Cp. 22 20.
 ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλου-
 59 μένου Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλού-
 60 μενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεῖς Cp. Luke 13.
 46.

γ add ἐν S.

z om. ἐν S.

a add ἐν S.

b add ναοῖς

c τῇ καρδίᾳ

d γεγέννησθε

e ἀνεφγμένους

Cp Luke 23 δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς
34. τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ 8

Cp 22. 20. ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναρρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες ¹δὲ ¹ διεσπάρησαν
κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν
ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, ²
καὶ ³ἐποίησαν ⁴κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ ἔλυ- ³
9, Gal. 1. 13,
1 Tim. 1. 13. μαινέτο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος,
σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν 4
Cp. 6. 5, 21. 8. λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς ¹τὴν ¹ πόλιν τῆς Σαμα- 5
ρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε οἱ ² ὄχλοι 6
τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν
αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ³ ἃ ἐποίει. ⁴ πολλοὶ ⁴ γὰρ τῶν 7
ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα ⁵ φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρ-
χοντο ⁶. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.
⁷ ἔγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ⁸ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. 8

Ἀνὴρ δὲ τις ὀνόματι Σίμων προυπήρχεν ἐν τῇ πόλει μα- 9
Cp. 5. 36. γέων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα
ἐαυτὸν μέγαν ¹ ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου 10
λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ ² καλουμένη ³
μεγάλῃ. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῶ χρόνῳ ταῖς μα- 11
γείαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ 12
εὐαγγελιζομένῳ ⁴ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ
γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν 13
προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ θεωρῶν τε ⁵ σημεῖα καὶ δυνάμεις
μεγάλας γινομένας ⁶ ἐξίστατο.

¹ τε ² ἐποίησαντο ³ ὁμ. τὴν ⁴ πολλῶν ⁵ μεγάλη
φωνῇ ἐξήρχετο A S.: φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο M. ⁶ καὶ ἐγένετο χαρὰ
μεγάλη ⁷ ὁμ. καλουμένη ⁸ add τὰ ⁹ δυνάμεις καὶ σημεῖα
γινομένα A.

- 14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδε- Cr 1 8.
 και ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς
 15 τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· οὔτινες καταβάντες προσηύξαντο
 16 περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον· οὐδέπω· γὰρ
 ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι Cr 2 38,
 17 ὑπάρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν^{10 42}
 18 τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον. ἰδὼν· Cr 2 4 10 44
 δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων Cr 19. 6.
 δίδοται τὸ Πνεῦμα * τὸ Ἅγιον¹, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα
 19 λέγων, Δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ὅ ἂν ἐπιθῶ
 20 τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα Ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς
 αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπόλειαν, ὅτι τὴν
 21 δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι
 σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου
 22 οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἔναντι² τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ
 τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου³, εἰ ἄρα
 23 ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν
 24 πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὀρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 Σίμων εἶπε, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως
 μὴδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.
 25 Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον
 τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεψον⁴ εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλὰς τε κώμας
 τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίζοντο⁵.
 26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνά-
 στηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν κατα-
 βαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.
 27 καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος
 δυνάστης Κανδάκης x-1 βασιλίσσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν ἐπὶ
 πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερου-
 28 σαλήμ. ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος

ρ οὕτω
 † Θεοῦ

q θεασάμενος
 u ὑπέστρεψαν

z om. τὸ Ἅγιον M
 v εὐηγγελίσαντο

8 ἐνώπιον
 x add τῆς

Σαμαρείαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι ⁴ δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ὁ παρεδέχθησαν¹ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ ⁵ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι Δεῖ περιτέμνειν αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.

Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν ⁶ περὶ τοῦ λόγου τούτου. πολλῆς δὲ ⁷ ζήτησεως¹ γενομένης ⁷ ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς,

Ἰ. 10. 1 297 Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ⁸ ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ Θεός¹, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ ⁸ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς ⁹ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν ⁹ τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν ¹⁰ οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ¹¹ ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ ¹¹ ¹¹ πιστεῖόμεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον ἀκάεινοι.

Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ ¹² Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ¹³ ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη ¹³ Ἰάκωβος λέγων,

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς ¹⁴ πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν ¹⁵ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφη- ¹⁵ τῶν, καθὼς γέγραπται, Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικο- ¹⁶ δομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν· καὶ τὰ ¹⁶ κατε-

ὁ ἀπεδείχθησαν ὁ σιζήτησεως ὁ ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο
 1 add αὐτοῖς 2 add Χριστοῦ 3 add ἐπὶ 4 κατεσκευαμένον

17 στραμμένα¹ αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν· ὅπως
 ἀν' ἐκζητήσωσιν οἱ κατ' ἄλλους τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον.
 καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ'
 18 αὐτοὺς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.²
 19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέ-
 20 φουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν· ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι
 ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ
 21 πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων Cr. 13. 27.
 κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς
 κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.
 22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν
 ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι
 εἰς Ἀντιόχειαν, σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν
 23 καλούμενον Βαρσαββᾶν¹, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους
 ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν ²· Οἱ
 ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ³· ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν
 Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν
 24 χαίρειν· ἐπειδὴ ἡκούσαμεν ὅτι τινες ἐξ ἡμῶν ⁴ ἐξεληθόντες¹
 ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ⁵·
 25 οἷς οὐ διεστείλαμεθα· ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν,
 ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς
 26 ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδοκόσι τὰς
 ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 27 Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς
 28 διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ
 Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν
 29 τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος Cr. Num. 25.
 καὶ ⁶ πνικτῶν¹ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ ⁷ 14, 20.
 πράξετε. ἔρρωσθε.

¹ ταῦτα πάντα. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος ἐστὶ τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.
² ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν ³ add ταῦτε ⁴ add καὶ οἱ ⁵ om.
 ἐξεληθόντες M. ⁶ add λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον,
⁷ πνικτοῦ

Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ^ο κατήλθον¹ εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ 30
 συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν. ἀνα- 31
 γνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ 32
 Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφήται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρε-
 κάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες δὲ 33
 χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ^ε τοὺς
 ἀποστείλαντας αὐτούς¹. ^ε-¹ Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτρι- 35
 βον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ
 καὶ ἐτέρων πολλῶν, τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, 36
 Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ^η-¹ κατὰ
 παῖσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου,

57 12 12, 25,
 13, 5, 13 Col
 4, 10, Philom.
 24, 1 Tim. 4-
 11.

πῶς ἔχουσι. Βαρνάβας δὲ ^ι ἐβούλετο¹ συμπαραλαβεῖν ^ι καὶ¹ 37
 Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦλος δὲ ἡξίου τὸν 38
 ἀποστάτην ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα
 αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ ^κ συμπαραλαμβάνειν¹ τοῦτον. ἐγέ- 39
 νετο ¹ δὲ¹ παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ'
 ἀλλήλων, τὸν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκ-
 πλεῖσαι εἰς Κύπρον· Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθε, 40
 παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ ^μ Κυρίου² ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.
 διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκ- 41
 κλησίας.

Κατήντησε δὲ ^ν καὶ¹ εἰς Δέρβην καὶ ^ο εἰς¹ Λύστραν· καὶ 16
 ἰδοὺ, μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς
^π-¹ Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἑλλήνος· ^δς ἐμαρτυρεῖτο 2
 ὑπὸ τῶν ἐν Λύστοις καὶ Ἰκονίᾳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν 3
 ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν
 διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις· ἥθει-
 σαν γὰρ πάντες ^α ὅτι Ἑλλήν ὁ πατὴρ αὐτοῦ¹ ὑπῆρχεν.

Cf. R. m. 16.
 21.

^ε ἦλθον ^ε τοῖς ἀποστόλοις ^ε add ver. 34 ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ
 ἐπιμεῖναι αὐτοῦ. A.S.M. ^h add ἡμῶν ¹ ἐβουλεύσατο ³ τὸν
^κ συμπαραλαβεῖν ¹ οὐκ ^μ Θεοῦ ^ν om, καὶ ^ο om, εἰς
^π add τινος ^α τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι Ἑλλήν

4 ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσ- C₁. 15 28 s.₂.

σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τ-¹

5 πρσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι
ἐσπερευοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ'
ἡμέραν.

6 ^α Διήλθον¹ δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ τ-¹ Γαλατικὴν χώραν,

κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον

7 ἐν τῇ ^υ Ἀσίᾳ.¹ ἐλθόντες ^ν δὲ¹ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπέειραζον

^ε εἰς¹ τὴν Βιθυνίαν ^ν πορευθῆναι¹. καὶ οὐκ εἶασεν αὐτοὺς

8 τὸ Πνεῦμα ^α Ἰησοῦ¹. παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέ-

9 βησαν εἰς Τρωάδα. καὶ ὄραμα διὰ ^α-¹ νυκτὸς ὥφθη τῷ

Παύλῳ· ἀνὴρ ^β Μακεδὼν τις ἦν¹ ἐστὼς ^ο καὶ¹ παρακαλῶν

αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.

10 ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν

Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ ^α Θεὸς¹

εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

11 Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς

12 Σαμοθράκην, τῇ ^ο δὲ¹ ἐπιούσῃ εἰς ^ε Νέαν Πόλιν, κάκειθεν¹

εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος ^ε-¹ Μακεδονίας

πόλεις, κολωνία· ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες

13 ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω

τῆς ^η πύλης¹ παρὰ ποταμόν, οὗ ^ι ἐνομιζομεν προσευχῇ¹

εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί.

14 καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατεί-

ρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν· ἥς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν

15 καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὡς

δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα, Εἰ

κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν

οἶκόν μου μένατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

^α add τῶν ^β Διελθόντες ^γ add τὴν ^δ Ἀσίᾳ, ^ε om. δὲ
^ζ κατὰ ^ς πορεύεσθαι ^η om. Ἰησοῦ ^θ add τῆς ^ι τις
^κ ἦν Μακεδὼν ^λ om. καὶ ^μ Κύριος ^ν τε ^ξ Νεάπολιν,
ἐκείθεν τε ^ο add τῆς ^π πόλεως ^ρ ἐνομιζέτο προσευχῇ

Ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς ^κτὴν¹ προσευχήν, 16 παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα ¹πύθωνα ὑπαντήσαι¹ ἡμῖν, ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρείχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. αὕτη, ^μκατακολουθοῦσα¹ τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε 17 λέγουσα, Οὔτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ^νὑμῖν¹ ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο δὲ 18 ἐποiei ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε, Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξήλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξήλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς 20 τοῖς στρατηγοῖς εἶπον, Οὔτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν 21 ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαῖοι οὔσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν καὶ οἱ στρατηγοὶ 22 περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ραβδίξειν. πολλὰς 23 τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγέιλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς 24 παραγγελίαν τοιαύτην ^ολαβὼν¹ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευ- 25 χόμενοι ὕμνον τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι·

Cp 1 Thess.
2. 1.

Cp 5. 19, 12.
7.

ἄφνω δὲ σεισμός ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια 26 τοῦ δεσποτηρίου· ἀνεψώθησαν ^ρδὲ¹ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος 27 ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος ^ατὴν¹ μάχαιραν ἐμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγῆναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ 28 Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ

^κ om. τὴν
^ο εἰληφώς

¹ Πιθωνος ἀπαντήσαι
^ρ τε ^α om. τὴν

^μ κατακολουθῆσασα ^ν ἡμῖν

29 ἔσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος
 30 γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγα-
 γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; Cp. 1. 37.
 31 οἱ δὲ εἶπον, Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν ὁ υἱός σου, καὶ σω-
 32 θήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
 33 τοῦ ὁ Κυρίου ὁ σὺν ὅλοις τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ
 παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν
 ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες
 34 παραχρῆμα. ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον ὁ παρέθηκε
 τράπεζαν, καὶ ἡγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ.
 35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς
 ῥαβδούχους λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.
 36 ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους ὁ πρὸς τὸν
 Παῦλον ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῇ.
 37 νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη
 πρὸς αὐτούς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώ- Cp. 22, 25.
 πους Ῥωμαῖους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν καὶ νῦν
 λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ ἄλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ
 38 ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ
 ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ ἐφοβήθησαν δὲ ἰκούσαντες
 39 ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ
 40 ἐξαγαγόντες ἡρώτων ὁ ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐξελθόν-
 τες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον ὁ πρὸς τὴν Αὐδίαν καὶ
 ἰδόντες ὁ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξῆλθον.

17 Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον
 εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ὁ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων
 2 κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ
 3 σάββατα τρία ὁ διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοί-
 γων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ Cp. Luke 24.
 46.

ῥ add Χριστόν ὁ Θεοῦ Μ. ὁ καὶ ὁ add αὐτοῦ ὁ add
 ταύτους ὁ ἀνήγγειλαν ὁ καὶ ἐφοβήθησαν ὁ ἐξελθεῖν ὁ εἰς
 ὁ τοὺς ἀδελφούς, παρεκάλεσαν αὐτούς ὁ add ἡ ὁ διελέγετο

ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ^εοἱ
 Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπέ- 4
 σθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλῳ, τῶν
 τε σεβομένων Ἑλλήνων πολλὸ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν
 πρώτων οὐκ ὀλίγαι. ζηλώσαντες δὲ οἱ ^εοἱ Ἰουδαῖοι, καὶ 5
 προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἀνδρας πονηροὺς, καὶ
 ὄχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ^εκαὶ ἐπιστάντες¹ τῇ
 οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ¹προαγαγεῖν¹ εἰς τὸν δῆμον.
 μὴ εἰρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελ- 6
 φοὺς ἐπὶ τοῖς πολιτάρχαις, βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην
 ἀστατάωσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν· οὗς ὑποδέδεκται 7
 Ἰάσαν· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος
 πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτά- 8
 ραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.
 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν 9
 ἀπέλυσαν αὐτούς.

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ ^εοἱ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε ¹⁰
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν· οἵτινες παραγενόμενοι
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήεσαν. οὗτοι δὲ ἦσαν ¹¹
 εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν
 Cp Jchn 5. 39. λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες
 τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ¹²
 ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων
 καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. ὥς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσα- ¹³
 λονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλῃ ὑπὸ τοῦ
 Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κάκεῖ σαλεύοντες ¹καὶ
 ταρασσόντες¹ τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ¹⁴
 ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ¹⁵ἕως¹ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σαν· ²ὑπέμεινάν τε¹ ὃ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ, οἱ δὲ ¹⁵
 καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἡγαγον ^ο-¹ ἕως Ἀθηνῶν καὶ λα-

¹ om. ὁ ^ε add ἀπειθοῦντες ¹ ἐπιστάντες τε ¹ ἀγαγεῖν ^ε add
 τῆς ¹ om. καὶ ταρασσόντες ¹⁵ ὥς ² ὑπέμενον δὲ ^ο add αὐτὸν

βόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σῶλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήρισαν.

- 16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ὡς θεωροῦντος¹ κατε-
17 δῶλον οὖσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ² καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ. καὶ τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ, Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι.
19 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν³ εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον λέγοντες, Δυνάμεθα γινῶναι, τίς ἢ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
20 διδασχῇ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γινῶναι, τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. (Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαί-
22 ρουν, ἢ λέγειν τι⁴ ἢ ἀκούειν τι⁵ καινότερον.) σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη,

- Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς
23 θεωρῶ. διερχόμενος γάρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὔρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ.
τὸ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο⁶ ἐγὼ καταγγέλλω
24 ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις
25 ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν⁷ θεραπεύεται. (Cp. Ps. 50 49).
προσθεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν⁸ καὶ
26 τὰ πάντα· ἐποίησέ τε ἐξ ἐνός⁹ πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου¹⁰ τῆς γῆς, ὀρίσας¹¹ προστε-

¹ θεωροῦντι ² om. καὶ ³ add τῶν ⁴ add αὐτοῖς ⁵ τί ἂν
θέλοι ⁶ καὶ ἀκούειν ⁷ ὅν ⁸ τοῦτον ⁹ ἀνθρώπων
¹⁰ κατὰ πάντα S. ¹¹ add αἵματος ¹² πᾶν τὸ πρόσωπον ¹³ προ-
τεταγμένους

- ταγμένους¹ καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν·
 ζητεῖν τὸν ^a Θεόν¹, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροιν, 27
^o καί γε¹ οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν 28
 αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν· ὥς καὶ τινες τῶν
 καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος 29
 Cp Is. 40 18 οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ
 sq ἄργυρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου,
 Cp 14 16. τὸ θεῖον εἶναι ὁμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας 30
 ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τανῦν ¹ παραγγέλλει¹ τοῖς ἀνθρώποις ² πάν-
 Cp 10 42, 2 Cor 5. 10 τας¹ πανταχοῦ μετανοεῖν· ^h καθότι¹ ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ 31
 μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ^φ
 ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
 Cp 26 8 Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ 32
 εἶπον, Ἀκουσόμεθά σου ¹ περὶ τούτου καὶ πάλιν. οὕτως¹ 33
 ὁ Παῦλος ἐξηλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολλη- 34
 θέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπα-
 γίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.
 Μετὰ ^{k-1} ταῦτα χωρισθεὶς ¹⁻¹ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς 18
 Cp vv 18, 26, Kόρινθον. καὶ εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Πον- 2
 Rom 16 3, τικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ
 1 Cor. 16 19, 2 Tīm. 4 19 Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον
 χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ^m ἀπὸ¹ τῆς Ῥώμης, προσ-
 Cp 20 34 ἦλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, 3
 καὶ ⁿ ἡργάζοντο¹. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ ^o τῇ τέχνῃ¹. διελέ- 4
 γετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε
 Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

¹ Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ 5
 Τιμόθεος, συνέιχετο τῷ ^p λόγῳ¹ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος
 τοῖς Ἰουδαίοις ^a εἶναι¹ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομέ- 6

^a Κύριον ^o καίτοιγε ^f ἀπαγγέλλει M. ^g πᾶσι ^h διότι
ⁱ πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ^k add δὲ ¹ add ὁ Παῦλος ^m ἐκ
ⁿ ἐργάζετο ^o τὴν τέχνην ^p πνεύματι ^q om. εἶναι

- νων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια
εἶπε πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν·
7 καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ ^{Cp 12, 46,}
μεταβάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι ²⁸ Τίτου·
Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα
8 τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ
Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων
9 ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ ^{ἐν} Κύριος ^{Cp 22 18, 23}
νυκτὶ δι' ὀράματος¹ τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ ^{11, 27 23.}
10 μὴ σιωπῇσης· διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθή-
σεται σοι τοῦ κακῶσαί σε· διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολλὸς ἐν τῇ
11 πόλει ταύτῃ. ἐκάθισε ² δὲ¹ ἐν αὐτῷ καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων
ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
- 12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν
ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ
13 τὸ βῆμα, λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ^α ἀναπείθει οὗτος¹
14 τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ
Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰου-
δαίους, Εἰ μὲν ^γ-¹ ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ^{Cp 23 29, 25.}
15 ὧ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμεν ὑμῶν· εἰ δὲ ^ζ ζητή-
ματά¹ ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ'
ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς ^γ-¹ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι
16, 17 εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλα-
βόμενοι δὲ πάντες ^γ-¹ Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον
ἔμπροσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ
ἔμελεν.
- 18 Ὁ δὲ Παῦλος, ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελ-
φοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρί- ^{Cp ver 2.}
σκίλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν ^{Cp 21. 24.} Κεγχρεαῖς·

¹ om. Τίτου² δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ³ τε^α οὗτος ἀνα-

πείθει

^γ add οὖν^ζ ζήτημά^γ add γὰρ^α add οἱ^γ Ἑλληνες

εἶχε γὰρ εὐχήν. ^aκατήντησαν· δὲ εἰς Ἔφεσον, ἀκεί- 19
 νους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν
 διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα 20
 χρόνον μείναι ^{b-1} οὐκ ἐπένευσεν, ^cἀλλὰ ἀποταξάμενος, καὶ 21
 εἰπὼν, Πάλιν¹ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος,
^{a-} ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου. καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, 22
 ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιό-
 χειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, διερχόμενος καθ- 23
 ἑξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ^eστηρίζων ἅπαντας
 τοὺς μαθητάς.

Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, 24
 ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς
 C1 9 2 γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ 25
 ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ
 C1 19.3 Ἰησοῦ¹, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· οὗτός 26
 Cp 1v 2, 18 τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες
 21. δὲ αὐτοῦ ²Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας¹ προσελάβοντο αὐτόν,
 καὶ ἀκριβοῦτερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. βουλο- 27
 μένῃ δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ
 C2 1 Cor 3 6 ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς
 παραγενόμενος συνεβάρητο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς
 C1 22. χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δη- 28
 μοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰη-
 σοῦν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον 19
 διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔλθειν εἰς Ἔφεσον, καὶ ^hεὐρέν¹
 τινας ¹μαθητάς· εἶπε τε¹ πρὸς αὐτούς, Εἰ Πνεῖμα Ἅγιον 2
 C1 Jc 27 ... ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ ^{k-1} πρὸς αὐτόν, Ἄλλ' οὐδὲ εἰ
 16 7.

^a κατήντησε ¹ add παρ' αὐτοῖς ^c ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰπὼν,
 Δεῖ με παντὶ τὴν ἑρμηνείαν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, πάλιν δὲ
^d add καὶ ^e ἐπιστηρίζων ^f Κυρίου ^g Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα
^h εἰρῶν ⁱ μισθὸς εἶπε ^k add εἶπον

3 Πνεῦμα Ἁγίον ἔστιν ἠκούσαμεν. εἶπε τε ¹⁻¹, Εἰς τί οἶν
 4 ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε ¹⁻¹ 22
 δὲ Παῦλος, Ἰωάννης ^{m-1} ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ ¹⁻¹ 23
 λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεῦσας, ¹⁻¹ 24
 5 τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν ⁿ⁻¹ Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν ¹⁻¹ 25
 6 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ ¹⁻¹ 26
 Παύλου ^{o-1} χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς.
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευσον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες
 ἄνδρες ὥσει δεκαδύο.
 8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας
 τρεῖς, διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ ¹⁻¹ 27
 9 Θεοῦ. ὥς δὲ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογούντες ¹⁻¹ 28
 τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε ¹⁻¹ 29
 τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράν-
 10 νου ^{p-1}. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς
 κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ^{q-1}
 11 Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας
 12 ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ¹⁻¹ 30
 ἀσθενούντας ^r ἀποφέρεισθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια
 ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τὰ
 13 τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ^s ἐκπορεύεσθαι. ^t ἐπεχείρησαν δὲ
 τινες ^u καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνο-
 μάξιν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα
 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες, ^v Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν
 14 ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ᾗσαν δὲ ^x τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου
 15 ἀρχιερέως ἐπτά υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ
 πνεῦμα τὸ πονηρὸν ^y εἶπεν αὐτοῖς, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω,
 16 καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ ^z ἔφα-

¹ add πρὸς αὐτούς^m add μένⁿ add Χριστὸν^o add τὰς^p add τινός^q add Ἰησοῦ^r ἐπιφέρεισθαι^s ἐξέρχεσθαι ἀπ'

αὐτῶν.

^t ἀπὸ^u Ὁρκίζομεν^x τινος υἱοὶ^y οἱ^z εἶπε^z ἐφαλλόμενος

τητος¹ αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
 28 ἀκούσαντες δέ, καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέ-
 29 γοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις
¹ τῆς² συγχύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον,
 συναρπάσαντες Γάιον καὶ Ἀρίσταρχον, Μακεδόνας, συνεκ-
 30 δήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν
^{2, Col. 4, 10, Philem 24}
 31 εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν
 Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρε-
 32 κάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν
 ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
 33 πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. ἕκ δὲ
 τοῦ ὄχλου ¹ συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν
 τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τὴν χεῖρα,
 34 ᾔθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐπιγινόντων δέ, ὅτι Ἰουδαῖος
 ἐστὶ, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὥς ἐπὶ ὥρας δύο κρα-
 35 ζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καταστεύσας δὲ ὁ
 γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησὶν, Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ
 ἐστὶν ^κ ἀνθρώπων¹ ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεω-
 κόρον οὖσαν τῆς μεγάλης ¹⁻¹ Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;
 36 ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλ-
 37 μένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν. ἡγάγετε γὰρ
 τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας
 38 τὴν ^μ θεὸν ἡμῶν¹. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
 τεχνῖται πρὸς τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ
 39 ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἐτέ-
 40 ρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ
 γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον,
 μὴδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος· περὶ οὗ ^μ οὐ¹ δυνησόμεθα ἀπο-
 41 δοῦναι λόγον· ^ο περὶ¹ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα
 εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

¹ ἡ ὅλη ¹ προσεβίβασαν ^κ ἀνθρώπος ¹ add θεῶς ^μ θεὸν ὑμῶν
^μ om. οὐ ^ο om. περὶ

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον ὁ μεταπεμφθῆς²⁰ ὁ Παῦλος τοὺς μαθητάς, καὶ ἁ παρακαλέσας,¹ ἀσπασάμενος ἐξῆλθε ἵπορεύεσθαι² εἰς τὴν Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ 2 μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ 3 ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο ἡ γνώμη³ τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Ὁ Σώπατρος ὁ Πύρρου⁴ 4 Βεροιαῖος. Θεσσαλονικέων δέ, Ἀρίσταρχος καὶ Σεκουδός· καὶ Γάιος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· Ἀσιανοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗτοι 5 δὲ ἵπροελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. 5 ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ 6 Φιλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε· οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Cp. Rom 16
21, Eph 6, 21,
Col 4 7, 10,
2 Tim 4 20

Cp ver 11, 2.
42. 27. 28.

Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ἡμῶν¹ κλάσαι 7 ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξίεναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ 8 λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερφῶ οὗ ἡμεν¹ συνηγμένοι. ἡ καθεζόμενος¹ δὲ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ τῆς 9 θυρίδος, καταφερόμενος ὑπνῷ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείων κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστεύου κάτω, καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος 10 ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας 11 ὁ τὸν¹ ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ 12 παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δέ, προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν ἃ ἐπὶ¹ 13

¹ προσκαλεσάμενος ² om. παρακαλέσας, ³ πορεύεσθαι ⁴ γνώμη
⁵ om. ἄχρι τῆς Ἀσίας M. ⁶ om. Πύρρου ⁷ om, δὲ ⁸ προσ-
ελθόντες M. ⁹ τῶν μαθητῶν τοῦ ¹⁰ ἦσαν ¹¹ καθήμενος
¹² om. τὸν ¹³ εἰς

τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παύλου
 14 οὗτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεξεύειν. ὥς ᾧ
 ὁ συνέβαλλεν¹ ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, ἀναλαμβάνοντες αὐτὸν ἡλ-
 15 θομεν εἰς Μιτυλήνην. καὶ ἐκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ
 κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου. τῇ δὲ ἐτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς
 16 Σάμον, ²τῇ δὲ ἐχομένῃ³ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. Ἐκεκρίκει⁴
 γὰρ ὁ Παῦλος παραπλευσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται
 αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ἔσπευδε γάρ. εἰ δυνατόν
 ἡ εἶη⁵ αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς
 Ἱεροσόλυμα.
 17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο
 18 τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὥς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, 14 23
 αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς,
 Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς
 τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγειρόμεν,
 19 δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ¹-
 δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπι-
 20 βουλαῖς τῶν Ἰουδαίων. ὥς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφε-
 ρόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ
 21 καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι
 τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν ²-¹ εἰς τὸν Κύριον
 22 ἡμῶν Ἰησοῦν ¹Χριστόν¹. καὶ νῦν ἰδοὺ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ
 πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντή-
 23 σοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ
 πόλιν διαμαρτύρεται ³μοι¹ λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις
 24 μένουσιν. ἀλλ' οὐδενὸς ²λόγου¹ ποιῶμαι ⁰-¹ τὴν ψυχὴν
²-¹ τιμίαν ἐμὰν, ὥς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου ²-¹, καὶ
 τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-

⁰ συνέβαλεν ¹ καὶ μέιναντες ἐν Τρωγυλίῳ, τῇ ἐχομένῃ A.S.M.
² ἔκρινε ³ ἦν ⁴ add πολλῶν ⁵ add τὴν ⁶ om. Χριστόν M.
⁷ om. μοι ⁸ λόγον ⁹ add οὐδὲ ἔχω ¹⁰ add μου ¹¹ add
 μετὰ χαρᾶς

Cp 19 8 25
 ιδού, ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
 πάντες, ἐν οἷς διήλθον κηρύσσω τὴν βασιλείαν ¹⁻¹. ² διότι ³ 26
 μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ⁴ εἰμι ¹
 ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ²⁷
 ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε ²⁸
 Cp Phil. 1 1, ²⁹ ¹ ἐάντοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ
 1 Tim. 3 2, ³⁰ ¹ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
 Tit 1. 7 ³¹ ² Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ ³ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου.
 ἐγὼ ³² ¹ οἶδα ² ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου ²⁹
 Cp 1 Tim 4, ³³ ¹ λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου καὶ ἐξ ³⁰
 1 2 Pet 2. 1, ³⁴ ¹ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα,
 τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, ³¹
 μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην
 μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ ταινῶν παρατί- ³²
 θεμαι ὑμᾶς ³³ ¹ τῷ ² Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ
 τῷ δυναμένῳ ³⁴ ¹ οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι ² τὴν ³ κληρονομίαν
 ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισ- ³³
 Cp 1 2 3, ³⁴ ¹ μου οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ ² ¹ γινώσκετε ὅτι ταῖς ³⁴
 1 The 2 9, ³⁵ ¹ χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες
 2 The 3 2, ³⁶ ¹ αὔται. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντι- ³⁵
 λαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων
 τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, Μακάριόν ἐστι ³⁶ ¹ μᾶλλον
 διδόναι ² ἢ λαμβάνειν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεῖς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς ³⁶
 προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων καὶ ἐπι- ³⁷
 πεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφύλον αὐτόν,
 ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ³⁸ ¹ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλ- ³⁸

¹ add τοῦ Θεοῦ ² διὰ ³ ἐγὼ ⁴ add οὖν ⁵ Κυρίου Μ.
⁶ τοῦ ἰδίου αἵματος ⁷ add γὰρ ⁸ add τοῦτο, ⁹ add ἀδελφοί,
¹⁰ Κυρίου Μ. ¹¹ ἐποικοδομῆσαι ¹² ἐμὴν ¹³ add δὲ ¹⁴ διδόναι
 μᾶλλον

λουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. πρὸς ἐμπεπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

- 21 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν ^hΚῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν ²Ῥόδον, κακέϊθεν εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον διατερῶν ³εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ ¹κατήλθομεν¹ εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ ⁴πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ¹ἀνευρόντες δὲ¹ ^hτοῖς¹ μαθηταῖς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά· ¹κύτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύματος μὴ ¹ἐπιβαίνειν¹ εἰς Ἱερουσαλήμ. ⁵ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἕξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν ⁶αἰγιαλὸν ^mπροσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα² ἀλλήλους, ²καὶ ἐνέβημεν¹ εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. ⁷Ἡμεῖς δέ, τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ⁸ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξεληθόντες ^{o-1} ²ἤλθομεν¹ εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ^{q-1}ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά, Cp 6 5, 8 5. ⁹ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τοῦτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες ²τέσσαρες ¹⁰παρθέναι¹ προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ ^{o-1} ³ἡμέρας πλείους κατήλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἀγαθος. Cp. 11. 28. ¹¹καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δῆσας ¹ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας¹ εἶπε, Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη οὕτω δῆσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς

^h Κῶν ¹ κατήχθημεν ¹ καὶ ἀνευρόντες ^h οἱ τοὺς Α.
¹ ἀναβαίνειν ^m προσευξάμεθα, καὶ ἀσπασάμενοι ² ἐπέβημεν
^o add οἱ περὶ τὸν Παῦλον ^p ἤλθον S. ^q add τοῦ ^x παρθενοὶ
² τέσσαρες ² add ἡμῶν ¹ τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας

χεῖρας ἐθνῶν. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς 12
τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ.

ἢ τότε ἀπεκρίθη¹ ὁ Παῦλος, Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συν- 13
θρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι
ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἦσιν- 14
χάσαμεν εἰπόντες, Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ² ἐπισκευασάμενοι¹ ἀνεβαί- 15
νομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ. συνήλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ 16
Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ὧ² ξενισθῶμεν Μνάσωνι
τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ³ ἀπεδέξαντο¹ 17
Cp 12 17. ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν 18
15. 13 πρὸς Ἰάκωβον· πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ 19
ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγέito καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν
ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκού- 20
σαντες ἐδόξαζον τὸν ⁴ Θεόν¹. εἰπὼν τε αὐτῷ, Θεωρεῖς, ἀδελφέ,
πόσαι μυριάδες εἰσὶν ⁵ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις¹ τῶν πεπιστευκῶν
καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι· κατηχήθησαν δὲ 21
περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ
τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ
τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. τί οὖν ἐστι; πάντως 22
⁶ ἀκούσονται¹ ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν· 23
εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· τοῦ- 24
τους παραλαβὼν ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ'
Cp 1°. 18. αὐτοῖς, ἵνα ⁷ ἐξυρῇσονται¹ τὴν κεφαλὴν, καὶ ⁸ ἀγνώσονται¹
πάντες ὅτι ὧν κατήχηται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ
στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φιλάσσω. περὶ δὲ τῶν πεπι- 25
Cp 15 23 5:11 στευκῶν ἐθνῶν ἡμεῖς ⁹ ἐπεστείλαμεν¹, κρίναντες ¹⁰ φυλάσ-

¹ ἀπεκρίθη ἔτι ² ἀποσκευασάμενοι ³ ἔδεξαντο ⁴ Κύριον
⁵ Ἰουδαίῳ ⁶ ὁ-ἱ πληθὺς συνελθεῖν· ἀκούονται γὰρ ⁷ ἐξυρή-
σονται ⁸ γ' ὥσι ⁹ ἀπεστείλαμεν Μ. ¹⁰ add μηδὲν τοιοῦτον
τηρεῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ

- σεσθαι αὐτοὺς τὸ τε εἰδωλόθυτον καὶ ^κ αἷμα καὶ πνικτὸν
 26 καὶ πορνείαν. τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ
 ἐχομένη ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν,
 διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ. ἕως
 οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφύρα.
 27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας Ἰουδαῖοι, θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον
 28 πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κρᾶζον-
 τες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ^ε ^δ ^γ
 ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας
 πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ^ε ^δ ^γ 24 5
 29 ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τούτον. ἦσαν γὰρ
 προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ^ε ^δ ^γ 20 4
 30 ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη
 τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλα-
 βόμενοι τοῦ Παύλου εἴκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ εὐθέως
 31 ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ζητούντων ^κ αὐτὸν ἀποκτείνειν
 ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη ^κ συγχύ-
 32 νεται· Ἱερουσαλήμ· ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας
 καὶ ἑκατοντάρχους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
 χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν
 33 Παῦλον. τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ
 ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσεσι ἐνσί· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ^κ εἶη,
 34 καὶ τί ἐστι πεποιηκός. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ^κ ἐπεφώνουν· ἐν
 τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν
 35 θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε
 δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν
 36 ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ
 τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κρᾶζον, Αἶρε αὐτόν.
 37 Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος

λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε; ὁ δὲ ἔφη, Ἐλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ 38 πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ 39 ὁ Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπιτρέψόν μοι λαλήσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ 40 ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε τῇ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ λέγων,

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς 22 ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας.

Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ προσεφώνει 2 αἱ τοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησιν,

Ἐγὼ ^{m-1} εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς 3 Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς νόμους, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὅς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων 4 καὶ παραδίδούς εἰς φιλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. ὥς καὶ 5 ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκέῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο δὲ μοι πορευομένῳ 6 καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἰκανὸν περὶ ἐμέ. ἔπεσον 7 εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ, Κύριε; 8 εἶπε τε πρὸς με, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, ⁿ⁻¹ 9

^m αἱ μὲν

ⁿ add καὶ ἔμψιστοι ἐγένοντο,

10 τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ, Τί
 ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με, Ἀναστὰς πορεύου
 εἰς Δαμασκόν· κακεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν
 11 τέτακται σοι ποιῆσαι. ὥς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης
 τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι
 12 ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ ° εὐλαβὴς· κατὰ
 τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικοῦντων
 13 Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρὸς με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαυὺλ
 ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς
 14 αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρί-
 σατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ Cp 3 14, 7
 15 ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ⁵²
 16 πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν
 τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλυσαι τὰς ἁμαρτίας Cp 1 Cor. 6.
 17 σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα¹¹ αὐτοῦ¹¹. ἐγένετο δέ μοι
 ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν
 18 τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά Cp 18 9, 23.
 μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ· διότι οὐ^{11, 27 23.}
 19 παραδέξονται σου⁹⁻¹ μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον,
 Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἡμὴν φυλακίζων καὶ δέρων
 20 κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε Cp 7 58 59q.
 ἐξεχείτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς Cp Rev. 2 13.
 ἡμὴν ἔφεστώς, καὶ συνευδοκῶν¹⁻¹, καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια
 21 τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς με, Πορεύου, ὅτι ἐγὼ
 εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.
 22 Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπήραν τὴν
 φωνὴν αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ
 23 γὰρ καθῆκον αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ βι-
 πτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἄερα,
 24 ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν,

° εὐσεβὴς

p τοῦ Κυρίου

9 add τὴν

1 add τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ

εἰπὼν μάλιστα ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῶ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὥς δὲ ⁸προέτειναν¹ αὐτὸν τοῖς 23 ἱμαῖσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατόνταρχος προσελθὼν ²τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγ- 26 γειλε³ λέγων, ⁴Τί μέλλεις ποιεῖν,⁴ ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι, προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ, Λέγε 27 μοι, ⁵— σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη, Ναί. ἀπεκρίθη ⁶δὲ⁶ ὁ 28 χιλιάρχος, Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οἷν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε- 29 τάζειν· καὶ ὁ χιλιάρχος ἵε ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί 30 κατηγρεῖται ⁷ὑπὸ⁷ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν ⁸α-⁸, καὶ ⁹ἐκέλευσε συνελθεῖν⁹ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ¹⁰πᾶν¹⁰ τὸ συνέδριον ¹¹α-¹¹, καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν, Ἄνδρες ἀδελ- 23 φοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς 2 παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος 3 πρὸς αὐτὸν εἶπε, Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονια- μένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον, Τὸν ἀρ- 4 χιερέα τοῦ Θεοῦ λουδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ᾔδειν, 5 ¹²ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γάρ, Ἀρχοντα τοῦ ¹³Exo1 22 28. ¹⁴Exo1 4. 1. 5. 17. λαοῦ σου οὐκ ἔρεις κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν 6 μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων ¹⁵ἔκραξεν¹⁵ ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς

⁸ προέτειναν S.

ποίηιν.

⁷ add εἰ⁹ ἐκέλευσεν ἔλθεῖν² ἀπὶγγειλε τῷ χιλιάρχῳ³ τε⁴ ὄλον⁵ παρὰ⁶ add αὐτῶν¹⁵ Ὅρα τί μέλλεις¹⁶ add ἀπὸ τῶν δεσμῶν¹⁷ ἔκραξεν

- [†] Φαρισαίων[†]· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ
 7 κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ [§] εἰπόντος· ἐγένετο στάσις τῶν
 Φαρισαίων καὶ ^h·¹ Σαδδουκαίων· καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
 8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, ^ι μήτε^ι Cp. M^{ss} 22
23 Marc. 12
18, L. 10 22
 ἄγγελον μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφό-
 9 τερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες ^κτινὲς²⁷
 τῶν γραμματέων[†] τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο
 λέγοντες, Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ·
 10 εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ¹ ἄγγελος·¹ πολλῆς δὲ
^m γινομένης[†] στάσεως ⁿ φοβηθεῖς[†] ὁ χιλιάρχος, μὴ δια-
 σπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα κατα-
 βὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν
 παρεμβολήν.
 11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε, Θάρσει Cp. 1^a 9. 22
18, 27 23. 1-
 12-¹· ὥς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω
 σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.
 12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες ^ν συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι[†]
 ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως
 13 οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον· ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα
 14 οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ^α ποιησάμενοι¹· οὔτινες προσελ-
 θόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, Ἀνα-
 θέματι ἀνεθεμάτισαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ
 15 ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσате τῷ
 χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως ^κ καταγάγῃ αὐτὸν εἰς²
 ὑμᾶς, ὥς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ
 αὐτοῦ· ἡμεῖς δέ, πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτόν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ
 16 ἀνελεῖν αὐτόν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ
 ἑνεδρον, παραγενόμενος, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολήν,

[†] Φαρισαῖοι § λαλήσαντος h add τῶν ι μηδέ κ οἱ
 γραμματεῖς 1 ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν. m γενομένης n εὐλα-
 βηθεῖς o add Παῦλε p τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφὴν α πεποι-
 κότες r αἴριοι αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς

ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα 17
 τῶν ἑκατοντάρχων ἔφη, Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς
 τὸν χιλιάρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν 18
 παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, καὶ φησιν,
 Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον
 τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σε, ἔχοντά τι λαλήσαι σοι. ἐπι- 19
 λαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας
 κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο, Τί ἐστίν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι μοι;
 εἶπε δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαι σε, ὅπως 20
 αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὥς * μέλλων¹
 τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πει- 21
 σθῆς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους
 τεσσαράκοντα, οὔτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
 μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἑτοιμοὶ εἰσι,
 προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλί- 22
 ἀρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας μηδεὶ ἐκλαλήσαι,
 ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς με. καὶ προσκαλεσάμενος δύο 23
 τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων εἶπεν, Ἐτοιμάσατε στρατιώτας
 διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἵππεῖς
 ἐβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
 τῆς νυκτός· κτήνη τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν 24
 Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπι- 25
 στολὴν ² ἔχουσιν³ τὸν τύπον τοῦτον·

Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. 26
 τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλ- 27
 λοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι
 ἐξιλόμην ⁴· μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι. βουλόμενός ⁵ τε 28
 ἐπιγνώnai¹ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ ⁶ κατήγαγον
 C¹. 1⁸ 14 29, αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν¹. ὃν εἶρον ἐγκαλούμενον περὶ 29
 25 . 8 24.

* μέλλωντες ² περιέχουσιν ³ add αὐτόν ⁴ δε γνῶναι
⁵ om. κατήγαγον αὐτόν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν M.

30 μὼν ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν
 ἄνδρα ²⁻¹ ἔσεσθαι ²⁻¹ ἔξαντῆς ἔπεμψα πρὸς σε, παρ-
 αγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν ²⁻¹ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ
 σοῦ. ²⁻¹

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς,
 ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ ²⁻¹ νυκτὸς εἰς τὴν
 32 Ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον, ἔασαντες τοὺς ἱππεῖς ² ἀπέρ-
 33 χεσθαι¹ σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν· οὔτινες
 εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστο-
 34 λὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀνα-
 γνούς δέ ¹⁻¹, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστί. καὶ
 35 πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν
 καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται· ² κελεύσας¹ ἐν τῷ
 πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι ² αὐτόν¹.

24 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ
¹ πρεσβυτέρων τινῶν² καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οὔτινες
 2 ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ
 αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων,

3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ ² διορθωμάτων¹
 γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε
 καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης
 4 εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ
 5 ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμῳς τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὐρόντες γὰρ

τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινοῦντα ¹ στάσεις¹ πᾶσι τοῖς ^{Cr 17. 6.}
^{Luke 23 20, 21.} Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν

6 Ναζωραίων αἰρέσεως· ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπέειράσε βεβηλῶσαι· ^{Cr. 21. 28.}

8 ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν· ²⁻¹ παρ' οὗ δυνήσῃ, αὐτὸς ἀνακρίνας,

² add μέλλειν ² add ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ^b add τὰ ^c add ἔρω-
 σο. A.S.M. ^d add τῆς ^e πορεύεσθαι ^f add ὁ ἡγεμών ^g ἐκέ-
 λευσέ τε αὐτὸν ^h om. αὐτόν ⁱ τῶν πρεσβυτέρων ^k κατορθωμάτων
¹ στάσιν ^m add καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελίσσαμεν κρίνειν. παρ-
 ελθὼν δὲ Δυσίας ὁ χυλάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε,
 κελεύσας τοὺς κατηγοροῦς αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· (ver. 7, &c.) A.S.M.

περὶ πάντων τούτων ἐπιγινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐ-
τοῦ. ^u συνεπέθεντο· δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα ⁹
οὕτως ἔχειν.

² Ἀπεκρίθη ^ο τε ¹ ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος ¹⁰
λέγειν,

¹ Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπι-
στάμενος ^u εὐθύμως ¹ τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, δυνα- ¹¹
μένου σου ^a ἐπιγινῶναι· ὅτι οὐ πλείους εἰσὶ μοι ἡμέραι ^{x-1}
δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ^e εἰς ¹ Ἱερουσαλήμ·
καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἡ ¹²
^t ἐπίστασιν· ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε
κατὰ τὴν πόλιν. ^u οὐδὲ ¹ παραστῆσαι ^{x-1} δύνανται ³ σοι· ¹³
περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι ¹⁴
κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πα-
τρὶ ^{Θεῷ}, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ ² τοῖς
ἐν ¹ τοῖς προφῆταις γεγραμμένοις, ἐλπὶδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ¹⁵
ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι
^{u-1} δικαίων τε καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ ^h καὶ ¹ αὐτὸς ἀσκῶ, ¹⁶
ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλείονων ^{c-1} ἐλεημοσύνας ¹⁷
ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου ^a παρεγενόμην· καὶ προσφοράς·
ἐν ^e αἷς· εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου ¹⁸
οὐδὲ μετὰ θορύβου· τινες ^t δὲ ¹ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι—
οὓς ^e δεῖ ¹ ἐπὶ σοῦ παρῆναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ¹⁹
με. ἡ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, ^h τί ¹ εὗρον ¹⁻¹ ἀδίκημα ²⁰
στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἡ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ²¹
ἧς ἔκραξα ^k ἐν αὐτοῖς ἐστῶς ¹, ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ¹ ἐφ' ¹ ὑμῶν.

Cl. 9 2, also
127 5. 28. 22

C. 23 I.

C. Rom 15
25

C. 22 6.

^u συνέθεντο ^ο δὲ ^u εὐθυμότερον ^a γινῶναι ^x add ἡ
^u ἐν ^t ἐπιστάσιν ^u οὔτε ^x add με S. ³ om. σοι
^e om. τοῖς ἐν ^a add νεκρῶν ^b δὲ ^c add παρεγενόμεν
^a om. παρεγενόμεν ^e οἷς ^f om. δὲ A. ^g δεῖ S. ^h εἴ τι
^t add ἐν ἐμοὶ ^k ἐστῶς ἐν αὐτοῖς ¹ ἐφ'

22 ^m Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ¹, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ
περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπὼν, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ.¹
23 διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διαταξάμενος ^{v-1} τῷ ἑκατον-
τάρχη τηρεῖσθαι ὁ αὐτόν·, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κω-
λύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ^{v-1} αὐτῷ.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρου-
σίλλῃ τῇ ^a ἰδίᾳ γυναικί¹ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν
Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ^z Ἰησοῦν·

25 πίστεως. διαλεγόμενου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγ-
κρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ^{z-1} ἔμφοβος γενό-
μενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ
26 μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε· ἅμα ^{z-1} καὶ ἐλπίζων ὅτι
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου ^{v-1}. διὸ καὶ πυκ-
27 νότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ. δεετίας δὲ
πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον·
θέλων τε ^z χάριτα² καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ
κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

25 Φῆστος οὖν, ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη
2 εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισάν ^z τε¹ αὐτῷ
^z οἱ ἀρχιερεῖς¹ καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύ-
3 λου· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ.
ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐνέδραν ποιοῦν-
4 τες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπε-
κρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ^z εἰς Καισάρειαν¹, ἑαυτὸν δὲ
5 μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. Οἱ οὖν ^b ἐν ὑμῖν, φησί,
δυνατοὶ¹ συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ὁ ἄτοπον¹,
κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ.

6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας ^a οὐ πλείους ὁκτῶ¹ ἢ δέκα,

^m Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἀνεβάλετο αὐτοῖς ^z add τε ^o τὸν
Παῦλον ^p add ἢ προσέρχεσθαι ^a γυναικὶ αὐτοῦ ^r om. Ἰησοῦν
^s add ἔσεσθαι ^t add δὲ ^u add ὅπως λύσῃ αὐτόν ^z χάριτας
^r δὲ ^z οἱ ἀρχιερεῖς ^z ἐν Καισαρείᾳ ^b δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησί,
^c τοῦτο ^a πλείους

καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ 7 αὐτοῦ περιέστησαν ^ο αὐτὸν¹ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα ^ε αἰτιώματα καταφέροντες², ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι, ^ς τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου³ ὅτι Οὐτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. ὁ Φῆστος δέ, τοῖς 9 Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπε, Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καί- 10 σαρὸς ἐστὼς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὥς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν ^{οὖν}⁴ 11 ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἐστίν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδεὶς με δύνатаι αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ Φῆστος, συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, 12 ἀπεκρίθη, Καίσαρα ^ε ἐπικέκλησαι⁵· ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς 13 καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ^α ἀσπασάμενοι⁶ τὸν Φῆστον. ὥς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος 14 τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων, Ἀνὴρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος· περὶ οὗ, γενο- 15 μένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ ^κ καταδίκην⁷· πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις 16 χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον ¹⁻¹, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχῃ τοὺς κατηγοροὺς, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, 17 ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ

^ο om. αὐτὸν

λογουμένου αὐτοῦ

^κ δίκην^ε αἰτιώματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου¹ γὰρ^ε ἐπικέκλησαι;^ς ἀπο-^ι ἀσπασόμενοι¹ add εἰς ἀπώλειαν

- 15 βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθείτετε ^{Cr} 15 : : -
οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ^m ἔφερον· ὧν ⁿ ἐγὼ ὑπενύουν·
19 πονηρῶν,¹ ζητήματα δὲ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας
εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περὶ τινος Ἰησοῦ τεθηγκότος, ὃν
20 ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ ^{o-1} τὴν περὶ
^p τούτων¹ ζήτησιν ἔλεγον, εἰ βούλοιο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροου-
21 σαλήμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικα-
λεσαμένου, τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ ἐιάγμωσιν,
ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ^a ἀναπέμψω¹ αὐτὸν πρὸς
22 Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ^{r-1}, Ἐβουλόμην
καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ^{s-1} Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ
αὐτοῦ.
23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης
μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον
σύν τε ^{t-1} χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν ^{u-1} τῆς
24 πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φῆστου, ἦχθη ὁ Παῦλος. καί
φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρ-
όντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ^a ἅπαν¹ τὸ
πλήθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ
25 ἐνθάδε, ^r βοῶντες¹ μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ ^s κατε- ^{Cr ver. 21}
λαβόμεν¹ μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι· ^{a-1} αὐτοῦ
δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πέμπειν ^{b-1}.
26 περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προ-
ήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ ^o τί γράψω¹.
27 ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ'
αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.
26 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεται σοι

^m ἐπέφερον^r add ἔφη^r ἐπιβοῶντες^c τι γράψαιⁿ ὑπενδούν ἐγώ,^s add ὁ δέ,^s καταλαβόμενος^o add εἰς^t add τοῖς^a add καὶ^p τούτου^u add οὐδε^a πέμψω^x πᾶν^b add αὐτοῦ

ὕπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ^aἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο,¹

Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ ²
 Ἀγρίππα, ἡγήμαι ἐμαυτὸν μακάριον ^eἐπὶ σοῦ μέλλων σή-
 μερον ἀπολογεῖσθαι,¹ μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων ³
 τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθνῶν τε καὶ ζητημάτων διδόμεμαι ¹⁻¹
 μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ ⁴
 νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ^εἐν τε¹
 Ἱεροσολύμοις. ἴσασι πάντες ^{h-1} Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές ⁵
 με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην
 αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ⁶
 ἐπ' ἐλπίδι τῆς ¹εἰς τοὺς πατέρας ^κἡμῶν¹ ἐπαγγελίας γενο-
 μένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκά- ⁷
 φυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον ἐλπίζει
 καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ¹ὑπὸ Ἰουδαίων,
 βασιλεῦ¹. τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ⁸
 ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ ⁹
 τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὁ καὶ ἐποίησα ἐν ¹⁰
 Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλούς ^mτε¹ τῶν ἁγίων ἐγὼ ⁿἐν¹ φυλα-
 καῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβὼν,
 ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατῆνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πάσας ¹¹
 τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασ-
 φημεῖν· περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ
 εἰς τὰς ἐξώ πόλεις. ἐν οἷς ^{o-1} πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασ- ¹²
 κόν, μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς ^{p-1} τῶν ἀρχιερέων,
 ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ ¹³
 τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς
 σὺν ἐμοὶ πορευομένους. πάντων ^qτε¹ καταπεσόντων ἡμῶν ¹⁴

^a ἀπελογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ^g μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ
 σήμερον¹ ^f add σου ^g ἐν ^h add οἱ ⁱ πρὸς ^k om. ἡμῶν
^l βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ^m om. τε ⁿ om. ἐν
^o add καὶ ^p add παρὰ ^q ὅτι

εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν ἡ λέγουσαν πρὸς με[†] τῇ Ἑβραεῖ
 διαλέκτῳ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς
 15 κέντρα λακτίζεις. ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ ἑ[†] Κι-
 16 ριος[†] εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνίστασθαι,
 καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὥφθην σοι,
 προχειρίσασθαί σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές[†] με[†]
 17 ὧν τε ὀφθῆσομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἑκ[†]
 18 τῶν ἔθνων, εἰς οὓς ἔγὼ ἀποστέλλω σε[†] ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς
 αὐτῶν, ἵνα τοῦ[†] ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξου-
 σίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν
 ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
 19 ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
 20 ὁπτασίᾳ· ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν[†] τε[†] καὶ Ἱεροσολύ-
 μοις, ἁ[†] πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθ-
 νεσιν, ἡ ἀπήγγελλον[†] μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν
 21 Θεὸν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα τούτων Cr. 21 32.
 με ἑ[†] Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρώντο δια-
 22 χειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ἁ[†] ἀπὸ[†] τοῦ Θεοῦ
 ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα ἑ[†] μαρτυρούμενος[†] μικρῷ τε
 καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν Cr. Luke 24.
 23 μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ[†] 44 591.
 πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ Cr. 1 Co^r 15.
 24 22, Col. 1 18,
 ἑ[†] τε[†] λαῶ καὶ τοῖς ἔθνεσι. Rev. 1 5.

24 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ
 ἑ[†] φησί[†], Μαῖνη, Παῦλε· τὰ πολλὰ σε γράμματα εἰς μαῖνίαν
 25 περιτρέπει. ὁ δὲ ἡ Παῦλος[†], Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε
 Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
 26 γομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ

[†] λαλοῦσαν πρὸς με καὶ λέγουσαν

[†] om. Κύριος

[†] om. με

A.S.M.

[†] om. ἐκ

[†] νῦν σε ἀποστέλλω ἵ καὶ Ἀ.

[†] om. τε

[†] add εἰς

[†] ἀπαγγέλλων S.

[†] add οἱ

[†] παρά

[†] μαρ-

τυρούμενος

[†] om. τε

[†] ἔφη

[†] om. Παῖλος

παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ
 πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τούτο.
 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πι- 27
 στεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον 1-¹, Ἐν ὀλίγῳ με 28
 πείθεις Χριστιανὸν ^kποιῆσαι¹. ὁ δὲ Παῦλος 1-², Εὐξαίμην 29
 ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν ^mμεγάλῳ¹, οὐ μόνον σὲ
 ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοι-
 ούτους ὅποῖος ἀγῶ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

ⁿἈνέστη τε¹ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἧ τε Βερνίκη καὶ 30
 οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς 31
 ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν
 πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη, 32
 Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο
 Καίσαρα.

Ἦς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρε- 27
 δίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινας ἐτέρους δεσμώτας ἑκατον-
 τάρχη, ὀνόματι Ἰουλίῳ, σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ 2
 πλοῖφ Ἀδραμυττηῖ, ^oμέλλοντι¹ πλεῖν ⁿεἰς¹ τοὺς κατὰ τὴν
 Cp. 19 29, 20. Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μα-
 4. Col 4. 10, κεδόνος Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἐτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα· 3
 Philem 24. φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε
 πρὸς ^aτοὺς¹ φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. ἀκείθεν 4
 ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους
 εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ 5
 Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.
 ἀκεῖ εὐρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς 6
 τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέ- 7
 ραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον,
 μὴ προσέωντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην

¹ add ἔφη ^k γειέσθαι
 ταῖτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη
 τοῖς S.

¹ add εἶπεν ^m πολλῶ ⁿ καὶ
^o μέλλοντες ^p om. εἰς ^q om.

8 κατὰ Σαλμώνην· μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν
 εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Διμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν
 πόλις Λασαία.

9 Ἰκανοὺ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
 τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρελθυθέναι, πα- Cp. Luc. 23
 10 ρῆνει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ 27 28
 ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ ἑφορτίου¹ καὶ
 τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν ἔσσεσθαι
 11 τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυ-
 κλήρῳ² μᾶλλον ἐπέειπετο³ ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.
 12 ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν
 οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι⁴ ἐκεῖθεν⁵, εἰπὼς δύ-
 ναιτο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς
 13 Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. ὑποπιεύ-
 σαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι,
 14 ἄραντες⁶ ἄσσον⁷ παρέλέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ
 δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος εὐ-
 15 ρακύλων⁸. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυνα-
 16 μένου ἀνοψθάλμειν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον
 δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον⁹ Καῦδα¹⁰, ἰσχύσαμεν μὲ-
 17 λισ¹¹ περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης· ἦν ἄραντες βοηθείαις
 ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν
¹² Σύρτιν¹² ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
 18 σφοδρῶς δὲ χεимаζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιούντο
 19 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου¹³ ἔρριψαν¹⁴.
 20 μῆτε δὲ ἡλίου μῆτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέ-
 ρας, χειμώνος τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρεῖτο
 21 πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς¹⁵ ὅτε¹⁶ ἀσιτίας ὑπαρ-
 χούσης τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἔδει

¹ φόρτου² ἐπέειπετο μᾶλλον³ κακέϊθεν⁴ ἄσσον S.⁵ εὐροκλύδων⁶ Καῦδην A.S.: Κλαῦδα M.⁷ μόλις ἰσχύσαμεν⁸ σίρτιν⁹ ἔρριψαμεν¹⁰ δέ

μέν, ὧ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς
 Κρήτης, κερδῆσαι τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ 22
 τανῦν παραιῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία
 ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ 23
 ταύτῃ ^a τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ^e ἄγγελος ^f
 λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστήναι· καὶ 24
 ἰδοὺ, κεχάρισται σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ
 σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως 25
 ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ 26
 ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

p 18 ὁ, 22
 23, 11

Ἦς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ νύξ ἐγένετο, διαφορομένων ἡμῶν 27
 ἐν τῷ Ἀδρίᾳ. κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται
 προσάγειν τινὰ αἰ τοῖς χώραν· καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυῖας 28
 εἴκοσι· βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον
 ὀργυῖας δεκαπέντε. φοβούμενοί τε, ^f μήπου κατὰ ¹ τραχεῖς 29
 τόπους ^g ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ^h ῥίψαντες ἀγκύρας τέσ-
 σαραις ἤρχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων 30
 φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν
 θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκ-
 τείνειν. εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἐκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώ- 31
 ταις, Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
 δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς 32
 σκάφης. καὶ εἶσαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν 33
 ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν
 τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ σήμερον ἡμέραν προσ-
 δοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ πα- 34
 ρακαλῶ ὑμᾶς ^h μεταλαβεῖν ⁱ τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς
 ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ ¹ ἀπὸ ¹
 τῆς κεφαλῆς ^k ἀπολεῖται ¹. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, 35
 εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἥρξατο

4 2 2 42.
 25 7, 11

^a add ἄγγελος ^e om. ἄγγελος ^f μήπως εἰς ^g ἐκπέσωσιν S.
^h προσλαβεῖν ⁱ ἐκ ^k πεσεῖται

36 ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελά-
 37 βοντο τροφῆς. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἡ δια-
 38 κόσιαι ἐβδομήκοντα ἑξ¹. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον
 39 τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε
 δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δὲ τινα
 κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἡ βουλεύοντο², εἰ δύναιτο,
 40 ὁ ἐξῶσαι³ τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶων εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων⁴
 καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεύσῃ κατεῖχον εἰς τὸν
 41 αἰγιαλόν· περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἡπέκει-
 λαν⁵ τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσά-
 42 λευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας α-⁶. τῶν δὲ
 στρατιωτῶν βουλή ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι,
 43 μὴ τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος, βουλό-
 μενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλή-
 ματος· ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας
 44 πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ
 σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως
 ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

28 Καὶ διασωθέντες τότε ἡπέγνωμεν¹ ὅτι ἡ Μελίτη² ἡ νῆσος
 2 καλεῖται. ὅτε³ τε⁴ βάρβαροι παρείχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλαν-
 θρωπίαν ἡμῖν· ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας
 3 ἡμᾶς διὰ τὸν ὕετον τὸν ἐφειστώτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συ-
 στρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων ἡ τι⁵ πλήθος, καὶ ἐπι-
 θέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἡ ἀπὸ⁶ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα
 4 καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμε-
 νον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους,
 Πάντως φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ
 5 τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας

¹ ὡς ἐβδομήκοντα ἑξ M.² ἐβουλεύσαντο³ ἐκσῶσαι M.⁴ ἐπώκειλαν⁵ add τῶν κυμάτων⁶ ἐπέγνωσαν⁷ Μελιτήνη M.⁸ οἱ δὲ⁹ om. τι¹⁰ ἐκ

τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ δὲ προσεδόκων 6 αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν· ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, * μεταβαλόμενοι¹ ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώ- 7 τῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ· δς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ 8 Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι. πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. τούτου 9 δὲ¹ γενομένου καὶ οἱ 9 λοιποὶ οἱ * ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας¹ προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο· οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ 10 ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς * τὰς χρείας¹.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχει- 11 μακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. 12 ὅθεν¹ περιελθόντες¹ κατηντήσαμεν * εἰς¹ Ῥήγιον· καὶ μετὰ 13 μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποσιόλους· οὗ εἰρόντες ἀδελφούς παρεκλήθημεν ἀπαρ¹ 14 αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν. κάκειθεν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, 15 * ἤλθον¹ εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος.

Ὅτε δὲ * εἰσῆλθομεν¹ εἰς Ῥώμην, 8 ἐπετράπη τῷ Παύλῳ¹ 16 μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιωτῇ.

Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι ἡ αὐτὸν¹ 17

* μεταβαλλόμενοι ὃ οὖν * ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ
 α τῆς χρείας β περιελόντες Μ. ο εἰν S. δ ἐπ* ε ἐξῆλθον
 1 ἤλθον 2 ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ
 τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη A.S.M. β τὸν Παῖλον

τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν
 ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ¹ Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί,¹ οὐδὲν ἐναντίον
 ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατράois, δέσμιος ἐξ
 18 Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων οἵ-
 τινες, ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν
 19 αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰου- Cp 25 10.
 daίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς τοῦ ἔθ-
 20 νους μου ἔχων τι κατηγορήσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν
 παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλήσαι· ἔνεκεν γὰρ τῆς Cp 26 6
 21 ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περικείμεαι. οἱ δὲ
 πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα
 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν
 22 ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιοῦμεν δὲ
 παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως Cp. 24, 5, 14.
 ταύτης γνωστὸν ^κ ἡμῖν ἐστίν¹ ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.
 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἤκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
 πλείονες· οἷς ἐξετίθετο, διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Cp 19 8.
 Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς ¹⁻¹ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Cp. Luke 24.
 24 Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωτὶ ἕως ἑσπέρας. καὶ ^{27, 44}
 25 οἱ μὲν ἐπέειθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν. ἀσύμφω-
 νοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου
 ῥῆμα ἓν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε διὰ
 26 Ἡσαίου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ^μ ὑμῶν¹ λέγον,
 Πορεύεσθαι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπέ, Ἄκοῦ ἀκούσετε, Is. 6 9.
 καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε·
 27 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὥσι
 βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν
 μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὥσιν ἀκούσωσι, καὶ
 τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ^ν ἰάσωμαι¹ αὐτούς.

¹ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ
^ν ἰάσωμαι

^κ ἐστὶν ἡμῖν

¹ add τὰ

^μ ἡμῶν

11. 13 46,
18 6.

γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη ὁ τοῦτο¹ 28
τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. 18—

11. 19. 8.

ἡ Ἐνέμεινε² δὲ 18— διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ 30
ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσ- 31
σων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀκωλύτως.

ΠΑΤΕΡ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η ΠΡΟΣ

ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφω- 1
ρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν 2
προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, 3
τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ ὀρι- 4
σθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ
ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' 5
οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν
πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε 6
καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ 7
ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

C. 16 19

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ 8
ᾧ περὶ¹ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν
ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω 9
ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς

¹ om. τοῦτο ² add ver. 29 καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ
Ἰουδαῖοι, πολλὰν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζητήσιν. A.S.M. ³ Ἐμεῖνε
⁴ add ὁ Παῖλος ⁵ ἐπὶ

- ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιῶμαι, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσ-
 10 ευχῶν μου δέόμενος, εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ
 11 θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ^{Cp 15. 23.}
 ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ ^{Acts 19. 21.}
 12 στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν
 13 διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω
 δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν
 πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δεῦρο), ἵνα ^bτινὰ καρ-
 πὸν¹ σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.
 14 Ἐλλήσι τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης
 15 εἰμί. οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ
 16 εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον ^{c-1}.
 δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι,
 17 Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι. δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν ^{Cp. 3. 21 sq,}
 αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν² καθὼς γέγρα- ^{10. 3; Phil. 3-9.}
 πται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ^{Hab. 2 4.}
 18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὁργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν
 ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ
 19 κατεχόντων· διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν ^{Cp. Acts 14.}
 20 αὐτοῖς· ^dὁ Θεὸς γὰρ³ αὐτοῖς ἐφάνέρωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα ^{15 sqq, 17 24}
 αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθο-
 ρᾶται, ἥ τε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι
 21 αὐτοὺς ἀναπολογήτους· διότι, γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς
 Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἔματαιώθησαν ἐν τοῖς
 διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά·
 22, 23 φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν ^{Cp Ps. 106}
 δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης φθαρτοῦ ^{(105). 20.}
 ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.
 24 Διὸ ^{e-1} παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν
 καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα

^b καρπὸν τινα

^c add τοῦ Χριστοῦ

^d ὁ γὰρ Θεός

^e add καὶ

αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· οὔτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ 25
 Θεοῦ ἐν τῷ ψεῦδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ
 κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς
 αἰῶνας. ἀμή·.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· 26
 αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν
 εἰς τὴν παρὰ φύσιν· ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν 27
 φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐ-
 τῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατ-
 εργαζόμενοι. καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν
 ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, 28
 παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ
 καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, ^ε-¹ πονηρίᾳ, πλε- 29
 ονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κα-
 κοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, 30
 ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπει-
 θεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ^β-¹ ἀνελεήμονας· 31
 οὔτινες, τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγινόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα 32
 πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν,
 ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὃ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ^γ γὰρ 2
 κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσ-
 σεις ὁ κρίνων. οἶδαμεν ¹ δὲ? ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστι 3
 κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. λογίξῃ 3
 δὲ τοῦτο, ὃ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας
 καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ἢ τοῦ 4
 πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς
 μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ
 εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ 5

Cr 14 13.
 Matt. 7. 1.
 Luke 6. 37.
 1 Cor. 4. 5.

¹ ἑαυτοῖς

^ε add πονηρίᾳ,

^β add ἀσπόνδους,

¹ γὰρ M.

ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ
6 ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρασίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώ-
7 σει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν
ἐργου ἀγαθὸν δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν
8 αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι ¹⁻² τῇ ἀληθείᾳ
9 πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ^κ ὀργὴ καὶ θυμός·, θλίψις καὶ
στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζο-
10 μένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλλήνος· δόξα
δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν,
11 Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ γὰρ ἔστι προσωπο- Cp Deut. 10.
17, Acts 10 34,
1 Pet. 1. 17.
12 ληψία παρὰ τῷ Θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἡμαρτον, ἀνόμως Cp. Matt 7.
21, James 1.
22 sqq, 1 John
3· 7.
καὶ ἀπολούνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἡμαρτον, διὰ νόμου κρι-
13 θήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ ¹⁻² νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Cp. Matt 7.
21, James 1.
22 sqq, 1 John
3· 7.
14 Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ ¹⁻² νόμου δικαιωθήσονται· ὅταν γὰρ
ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ^π ποιῶσιν¹,
15 οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδεί-
κνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
συμμαρτυροῦσας αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλή-
λων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἡ καὶ ἀπολογουμένων
16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε ^π κρινεῖ¹ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ Cp Acts 10
42, 17- 31,
2 Cor. 5. 10.
τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
17 ^ο Εἰ δὲ¹ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ ^{π-1} νόμῳ,
18 καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκι- Cp Phil. 1. 10.
19 μάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθās
20 τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παι-
δευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν
21 τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδάσκων Cp. Ps. 50(49).
16 sqq.
ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν,
22 κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσό-
23 μενος τὰ εἰδωλα, ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ

¹ add μὲν ^κ θυμός καὶ ὀργή ¹ add τοῦ ^π ποιῇ ^π κρίνει M.
^ο 1δε ^π add τῷ

Cp. Is 52 5. τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ 24
ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι,
καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφέλει, ἐὰν νόμον 25
πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομὴ σου
ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα 26
τοῦ νόμου φυλάσσει, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτο-
μὴν λογισθῆσεται, καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν 27
νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
βάτην νόμου; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαίος ἐστίν, οὐδὲ 28
ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ 29
Ἰουδαίος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι
οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἡ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς 3
περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ^{P¹} ὅτι 2
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἡπίστησάν 3
τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταρ-
γῇσιν; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ 4
F. 51 (50) 4. ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, "Ὅπως ἂν δικαιωθῇς
ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ 5
δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν;
μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον
C. G. 15, 25 λέγω.) μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον; 6
εἰ ¹ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἑμῷ ψεύσματι ἐπερίσ- 7
σευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς
κρίνομαι; καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασί 8
τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι) ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ
ἀγαθὰ; ὣν τὸ κρίμα ἐνδικόν ἐστι.

Cp. Gal. 3 22. Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προηγιασάμεθα γὰρ 9
Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι· καθὼς 10

Ps. 14 (13). x γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, 11
^{199.}

12 οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα
 ἡχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἔως
 13 ἐνός· τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις
 14 αὐτῶν ἐδολιούσαν, ἰδὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν· ὧν
 15 τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· ὅξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν
 16 ἐκχέαι αἷμα· σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐ-
 17, 18 τῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ
 ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
 19 Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ,
 ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
 20 τῷ Θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ Cp. Gal 2 16
 21 ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ Cp. 1.17, 10.3
 χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη
 22 ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ
 πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας *1 τοὺς πιστεύοντας·
 23 οὐ γὰρ ἔστι διαστολή· πάντες γὰρ ἡμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται
 24 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι
 25 διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο Cp 1 Cor. 1.
 ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς 30, Eph. 1. 7,
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προ- Col 1. 14,
 26 γεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ· πρὸς *τὴν¹ Heb 9. 15;
 ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι also Matt. 20.
 27 αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιούντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ποῦ 28, Mark 10.
 οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; 45, Tit 2. 14,
 28 οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. λογιζόμεθα *οὖν¹ ὡς δικαιοῦ- Heb. 9. 12,
 29 σθαί πιστεῖ¹ ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαῖον ὁ 1 Pet. 1. 18.
 30 Θεὸς μόνον; οὐχί *1 καὶ ἔθνων; ναί, καὶ ἔθνων· ὥστε¹
 εἰς ὁ Θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκρο-
 31 βυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργούμεν διὰ τῆς
 πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.

* add καὶ ἐπὶ πάντας A.S.M.
δικαιοῦσθαι

* om. τὴν
ὥ ἐπείπερ

† γὰρ M.

ἢ πιστεῖ

Τί οὖν ἐροῦμεν ² εὐρηκέναι Ἀβραάμ τὸν προπάτορα ἡμῶν ¹ 4
κατὰ σάρκα ; εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει ²
καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει ; ³
107. 15. 6 Gal. 3 6 ¹ Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
καιосύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ ⁴
χάριν, ἀλλὰ κατὰ ²⁻¹ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, ⁵
πιστεῖν οὖν δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἄσεβῃ, λογίζεται ἡ
πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει ⁶
τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύ-
1- 3: 31: 1. νην χωρὶς ἔργων, Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ⁷
ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ ⁸
λογίσῃται Ἡρίος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ ⁹
τὴν περιτομήν ; ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν ; λέγομεν γάρ,
²⁻¹ Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς ¹⁰
οὖν ἐλογίσθη ; ἐν περιτομῇ ὄντι ; ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ ; οὐκ ἐν
Cf Gen 17 10. περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτο- ¹¹
μῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκρο-
βυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων
δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι ¹² αὐτοῖς τὴν δικαιοσύ-
νην, καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ¹²
ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἔχουσιν τῆς ἐν ¹³ ἀκροβυστίᾳ
Cf Gal 3 15. πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ¹³
ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον
αὐτὸν εἶναι ¹⁴ ¹⁴ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. εἰ γὰρ ¹⁴
οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ καθήρηται
ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὐ ¹⁵ ¹⁵ δὲ ¹⁵ οὐκ ¹⁵
ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα ¹⁶
κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ
σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πί-
στεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν (καθὼς γέ- ¹⁷

² om. εὐρηκέναι M. : Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι A.S. ^a add τὸ
^b add ὅτι ^c add καὶ ^d add τῇ ^e add τοῦ ^f γὰρ

γραφται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ Gen. 17. 3
 ἐπίστευσε Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦν-
 18 τος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπί-
 στευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ
 19 τὸ εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ μὴ ἀσ- Gen. 15. 5.
 θενήσας τῇ πίστει 8-1 κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα 2 ἤδη 1
 νεκρωμένον (ἐκατονταετῆς που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρω-
 20 σιν τῆς μήτρας Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ
 οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δούς
 21 δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπηγγέλται δυ-
 22 νατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαι-
 23 οσύνην. οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη
 24 αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πι-
 στεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κυρίου ἡμῶν ἐκ
 25 νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἡγέρθη
 διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

5 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην 1 ἔχομεν 1 πρὸς τὸν
 2 Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν
 προσαγωγὴν ἐσχάκαμεν 2 τῇ πίστει 1 εἰς τὴν χάριν ταύτην
 ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
 3 Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, Cp. Jam. 1. 2
 4 εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ ^{sq.}
 5 δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει,
 ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
 6 διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ Χριστὸς
 ὢντων ἡμῶν ἀσθενῶν 1 ἔτι 1 κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέ-
 7 θανε. μάλιστα γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται ὑπὲρ γὰρ
 8 τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ
 τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν
 9 ὢντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῶ οὖν

8 add οὐ
 πίστει M.

1 om. ἤδη M.
 1 om. ἔτι

1 ἔχομεν A.S.M.

2 om. τῇ

Cr. Mat. 3 7. μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι'
1 Tm. 1. 10. αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες καταλλάγημεν 10
τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον
καταλλαγέμεν σωθησόμεθα ἐν τῇ ζῳῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, 11
ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
'Ιησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Cr. 1 Cor. 15. 23 sq. Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν 12
κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως
εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες
ἡμαρτον,—ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία 13
δὲ οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ 14
θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρ-
τήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἐστι
τύπος τοῦ μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὥς τὸ παράπτωμα, οὕτω 15
καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολ-
λοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ
ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς
πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. καὶ οὐχ ὥς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος, 16
τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ
χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ 17
τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ
ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ
τῆς δωρεᾶς¹ τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζῳῇ βασι-
λεύσουσι διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν ὥς δι' ἐνός 18
παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω
καὶ δι' ἐνός δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν
ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου 19
ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπα-
κοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος δὲ 20
παρεισήλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεό-

¹ om. τῆς δωρεᾶς M.

21 νασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις· ἵνα ὥσπερ
ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις
βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

6 Τί οὖν ἐροῦμεν; ^α ἐπιμένωμεν^α τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις
2 πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ,
3 πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθη-
μεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθη-
4 μεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν
θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς
δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καὶνότητι ζωῆς περι-
5 πατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ
6 θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο Cr. Gal. 2. 2
γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη,
ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δου-
7 λεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ
8 τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστευόμεν
9 ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ
νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει.
10 ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ,
11 ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς
μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ 0-1.

12 Μὴ οὖν βασιλεύτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώ-
13 ματι, εἰς τὸ ὑπακούειν ^β ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· ^β μηδὲ παρ-
ιστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ
παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ^γ ὥσει^γ ἐκ νεκρῶν ζῶντας,
14 καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἁμαρτία γὰρ
ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἔστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ
χάριν.

^α ἐπιμενοῦμεν⁰ add τῷ Κυρίῳ ἡμῶν^β add αὐτῇ ἐν^γ ὥς

Τί οὖν; ¹ ἁμαρτήσωμεν¹, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' 15
 Cf. J. J. 5.34 ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. οὐκ οἴδατε ὅτι Φ παριστάνετε ἑαυ- 16
 τοὺς δοῦλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε Φ ὑπακούετε, ἦτοι
 ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ 17
 τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ
 καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασκαλίας, ἐλευθερωθέντες 18
 δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώ- 19
 πινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν ὥστε
 γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ
 τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δοῦλοι 20
 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν 21
 καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος
 ἐκείνων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, 22
 δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγια-
 σμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρ- 23
 τίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

² Ἡ ἀγιοεῖτε, ἀδελφοί, (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ,) ὅτι **7**
 Cp. 1 Cor. 7. ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἢ γὰρ 2
 39. ἵπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀπο-
 θάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήρηγται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα 3
 εἰν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν γένηται
 ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ
 τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ
 Cp. Gal. 2. 19. ἐτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ 4
 διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ,
 τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγεθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. ὅτε 5
 γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ
 τοῦ νόμου ἐνῆργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφο-

¹ ἁμαρτήσωμεν

6 ρῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου,
 ἡ ἀποθανόντες¹ ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν
 καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
 ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων, εἰ μὴ διὰ νόμου· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν

8 οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορ- Exod 20 17,
Deut 5. 21.
 μὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο

ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά.

9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθοῦσης δὲ τῆς ἐντολῆς

10 ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὗρέθη μοι ἡ

11 ἐντολή ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορ-
 μὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς

12 ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολή ἀγία καὶ Cp. 1 Tim 1 8.

13 δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἡ ἐγένετο² θάνατος;
 μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ

ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, — ἵνα γένηται καθ' ὑπερ-

14 βολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν γὰρ Cp. Gal. 5. 16
 ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ ἡ σάρκινός³ εἰμι, ^{sq.}

15 πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ
 γινώσκω οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὁ μισῶ,

16 τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ

17 ὅτι καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ

18 οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί,
 τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παρά-

19 κείται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν ² οὐ⁴. οὐ γὰρ ὁ
 θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.

20 εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ³ τ-¹, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι

21 αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὗρίσκω ἄρα τὸν
 νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν

22 παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν

¹ ἀποθανόντος A.

² γέγονε

³ σαρκικός

⁴ οὐχ εὗρίσκω

⁵ add ἐγὼ

ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, 23
ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτί-
ζοντά με ² ἐν' τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί
μου. ταλαιπώρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ 24
σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ³ εὐχαριστῶ! τῷ Θεῷ διὰ 25
'Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ
μὲν νοῖ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ ^{b-1} 'Ιησοῦ 8
ὁ γὰρ νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ ² 'Ιησοῦ 3
ἡλειθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.
τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ 3
Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας
καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα 4
τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα
περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες 5
τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύ-
ματος. τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα 6
τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς 7
ἔχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται,
οὐδὲ γὰρ δύναται· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύ- 8
νανται. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ 9
Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ
ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν 10
σῶμα νεκρὸν δι' ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύ-
νην. εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος ³ 'Ιησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ 11
ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ⁴ Χριστὸν ⁵ 'Ιησοῦν! ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσκει
καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ ⁶ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ
Πνεύματος! ἐν ὑμῖν.

⁷ Ἀρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκί, τοῦ 12

Cp. Acts 13
39.

Cp. 2 Cor. 13
5, Gal. 4. 19.

Cp. 1 Cor. 6.
14, 2 Cor. 4.
14.

² om. ἐν A.S.M.

³ χάρις δὲ Μ.

^b add μὴ κατὰ σάρκα περι-

πατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα

^c τὸν Χριστόν

^d τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ

Πνεῦμα S.M.

- 13 κατὰ σάρκα ζῆν· εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζήτε, μέλλετε ἀποθνή-
σκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε,
14 ζήσετε. ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ
15 Θεοῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, Cp Gal. 4. 6.
ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κρίζομεν, Ἀββᾶ, ὁ
16 πατήρ. αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν,
17 ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρο- Cp John 1. 12.
νόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἴπερ συμπά-
σχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
- 18 Δογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ Cp 2 Cor 4.
19 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ 16 scq
ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ
20 Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη,
21 οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ^ο ἐλπίδι· ὅτι καὶ
αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς
22 εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἶδαμεν
γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ
23 νῦν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύ-
ματος ἔχοντες ^ε ἡμεῖς¹, καὶ ^ε-¹ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στεναζόμεν,
υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος
24 ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ
25 ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ ^β βλέπει, τίς¹ ² ἐλπίζει¹; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέ-
πομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
- 26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ^κ τῇ ἀσθε-
νεῖ¹ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὼς δεῖ, οὐκ οἶδαμεν
ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ^ι-¹ στεναγμοῖς ἀλα-
27 λήτοις· ὁ δὲ ἑρυνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ Cp. Ps. 7. 9.
28 Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἶδα-
μεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ ^μ-¹ εἰς

^ο ἐλπίδι, A.S.M.

τις, τί καὶ A.S.M.

ὑπὲρ ἡμῶν

^ε om. ἡμεῖς¹ ὑπομένει M.^μ add ὁ Θεὸς M.^ε add ἡμεῖς^κ ταῖς ἀσθενείαις^β βλέπει¹ add

ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὖς προέγνω, 29
 Cp 1 Cor. 15. καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς
 49. Phil. 3 21. τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὖς δὲ 30
 προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὖς ἐκάλεσε, τούτους
 καὶ ἐδικαίωσεν· οὖς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' 31
 ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν 32
 πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα
 ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ 33
 ὁ δικαίων· τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀποθα- 34
 νάν. μᾶλλον δὲ ἔγερθεὶς ἐκ νεκρῶν,¹ ὅς ἔστιν ἐν δεξιᾷ
 τοῦ Θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.² τίς ἡμᾶς χωρίσει 35
 ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;³ θλίψις; ἡ στενοχωρία;
 ἡ διωγμός; ἡ λιμός; ἡ γυμνότης; ἡ κίνδυνος; ἡ μάχαιρα;
 Pz 44 43 22 καθὼς γέγραπται ὅτι Ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν 36
 ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις 37
 πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι 38
 γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζῶῃ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ
 οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις⁴ οὔτε ὕψωμα 39
 οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι
 ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρήσεις Θ
 μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοι 2
 ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὁδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμεν 3
 γὰρ ἵνα ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα· οὔτινές εἰσιν 4
 Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ
 ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες, 5

² δικαίων; M. ³ κατακρινῶν P om. Ἰησοῦς ⁴ καὶ ἐγερθεὶς,
 τ add καὶ ⁵ ἡμῶν; M. ⁶ Θεοῦ M. ⁷ οὔτε δυνάμεις οὔτε
 ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα ⁸ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι

καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ ^γ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς¹
6 εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέ-
πτωκεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι
7 Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' ^{CP} John 8. 37.
8 Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα. τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα Gen 21 12.
τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ^{CP} Gal. 4 28
9 ἐπαγγελίας λογιζέται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος
οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Gen. 18. 10.
10 Σάρρα υἱός. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἐνὸς κοίτην
11 ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν,—μήπω γὰρ γεννηθέν-
των, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ ^α φαῦλον², ἵνα ἡ κατ'
ἐκλογὴν ^α πρόθεσις τοῦ Θεοῦ³ μένη. οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ'
12 ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μέζων δουλεύσει τῷ Gen. 25. 23.
13 ἐλάσσονι· καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ ἡγάπησα, τὸν δὲ Mal. 1. 2, 3.
Ἡσαὺ ἐμίσησα.
14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο.
15 τῷ γὰρ Μωσῇ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω Exod. 33. 19.
16 ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέ-
17 χοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεούντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ
Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι Exod. 9. 16.
ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου
18 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκλη-
ρύνει.
19 Ἐρεῖς ^β μοι οὖν⁴, Τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι
20 αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; ^ο ὃ ἄνθρωπε, μενοῦνγε⁵ σὺ τίς εἶ ὁ
ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἔρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλά- ^{CP} Is. 45. 9.
21 σαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κερα-
μεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς
22 τιμὴν σκευὸς, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδεί-

^γ σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς οἱ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων. Θεὸς Μ.
^α κακόν ^β τοῦ Θεοῦ πρόθεσις ^γ οὖν μοι ^δ μενοῦνγε, ὃ
ἄνθρωπε,

ξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἦνεγκεν
 ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπό-
 λειαν, ¹ καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ 23
 σκευὴ ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν 24
 ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἔθνων; ὥς καὶ ἐν 25
 τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαὸν μου λαὸν μου, καὶ τὴν
 οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ 26
 ἐρρήθη αὐτοῖς, Οὐ λαὸς μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
 Θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἐὰν ᾗ 27
 ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὥς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ
 ἐπιπόλειμμα^α σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμ- 28
 νων ² ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς προεΐρηκεν 29
 Ἡσαΐας, Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
 ὥς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὥς Γόμορρα ἂν ὁμοιωθήμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην 30
 κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
 Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον ³ οὐκ 31
 ἔφθασε. διὰ τὴν οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὥς ἐξ ἔργων. ⁴ 32
 προσέκοψαν ⁵ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέ- 33
 γραπται, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ
 πέτραν σκανδάλου· καὶ ⁶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατα-
 σχυνθήσεται.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέσις 10
¹ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν¹ εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ 2
 γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.
 ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν ² 3
 ζητοῦντες στηῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
 τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύ- 4

Cp. 1. 17. 3.
 21 sq., Phil. 3.
 9.

^α om. καὶ M.

¹ add γὰρ
δικαιοσύνην

^β κατάλειμμα

^γ add δικαιοσύνης
^δ add πᾶς ^ε add ἡ

^ς add ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον
^η ἔργων νόμου. A.S.: ἔργων, M.
^θ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν ^ι add

- 5 οντι. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι¹ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ
 p-1 νόμου q-1 ὁ ποιήσας r-1 ἄνθρωπος ζήσεται ἐν s αὐτῇ. Levit 18. 5.
 6 ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ Cp. Deut. 32.
 καρδίᾳ σου, Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; (τοῦτ' ἔστι, ¹² 541.
 7 Χριστὸν καταγαγεῖν) ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;
 8 (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.) ἀλλὰ τί λέγει;
 'Εγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ
 καρδίᾳ σου τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν
 9 ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν,¹
 καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ
 10 νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
 11 στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή,
 12 Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ Is. 28. 16.
 ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος
 πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν·
 13 Πᾶς γὰρ ὃς ἀν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται, Joel 2. 32.
 14 πῶς οὖν ὁ ἐπικαλέσωνται¹ εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ
 x πιστεύσωσιν¹ οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ὁ ἀκούσῃσι¹ χωρὶς
 15 κηρύσσοντος; πῶς δὲ ὁ κηρύξῃσι¹, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι;
 καθὼς γέγραπται, Ὡς ὥραϊοι οἱ πόδες a-1 τῶν εὐαγγελιζο- Is. 52. 7: cp.
 μένων b-1 ἀγαθά. Nah. 1. 15.
 16 Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ
 17 λέγει, Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἅρα ἡ πίστις ἐξ Is. 53. 1.
 18 ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος ὁ Χριστοῦ¹. ἀλλὰ λέγω, μὴ
 οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγ- Cp. Ps. 19 (18).
 γος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα ⁴
 19 αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ ^a Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω¹; πρῶτος Μωσῆς
 λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει Deut. 32. 21.

o om. ὅτι p add τοῦ q add ὅτι r add αὐτὰ s αὐτοῖς

t ὁμολογήσῃς τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς, M. u ἐπι-
 καλέονται x πιστεύσωσιν y ἀκούσῃσι z κηρύξουσιν

a add τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, b add τὰ c Θεοῦ d οὐκ
 ἔγνω Ἰσραὴλ

ἀσυνέτῳ παροργισθῆναι ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει, 20
 Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ
 μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὁλην τὴν ἡμέ- 21
 ραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ
 ἀντιλέγοντα.

C⁷ J¹⁷ 31 37 λέγω οὖν. μὴ ἀπόσαστο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γέ- 11
 135 35) νοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ,
 φυλῆς Βενιαμίν. οὐκ ἀπόσαστο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν 2
 1 Kings 19, 10 ἐτινυχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ^{ε-'}, Κύριε, τοὺς προ- 3
 φήτας σου ἀπέκτειναν, ^{ε-'} τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν·
 1 Kings 19 13 καὶ ἐπελείφθην μόνος. καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχὴν μου. ἀλλὰ 4
 τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἑμαυτῷ ἑπτακισ-
 χίλους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως 5
 οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέ-
 γονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι 6
 γίνεται χάρις. ^{ε-'} τί οὖν; ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, ^h τοῦτο ^γ
 οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώ-
 1s. 29, 10 ^{ε'}θησαν· καθὼς γέγραπται, Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα 8
 1s. 6, 9. κατανύξεως, ὁφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὄτα τοῦ μὴ
 Ps 69, 68 22. ἀκοῦειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ Δαβὶδ λέγει, Γενῇ- 9
 θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς
 σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν οἱ 10
 ὁφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν δια-
 παντὸς σίγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν, ἵνα πέσωσι; 11
 μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς
 ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα 12
 αὐτῶν πλοῦτος κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν,
 πύσω μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

Ἐμῖν ¹ δὲ ¹ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν ^κ οὖν ¹ εἰμι 13

* add λέγων ¹ add καὶ ^ε add εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις
 ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον. ^h τοῦτου ^γ γὰρ ^κ οὖν

14 ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἴ πως
 παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
 15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσ-
 16 ληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ
 17 φύραμα· καὶ εἰ ἡ ρίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δὲ τινες τῶν
 κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης
 ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ρίζης ¹⁻ τῆς πιότητος τῆς
 18 ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατα-
 καυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ρίζαν βαστάξεις, ἀλλ' ἡ ρίζα σέ.
 19 ἔρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν ^{m-} κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρίσθω.
 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας.
 21 μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ
 22 φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, ⁿ⁻ οὐδὲ σου ^o φείσεται. Ἴδε
 οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας
^p ἀποτομία, ¹ ἐπὶ δὲ σέ ^a χρηστότης Θεοῦ¹, ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ
 23 χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ
 ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρίσθησονται· δυνατὸς γάρ
 24 ἔστιν ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς
 κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρί-
 σθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν
 ἐγκεντρίσθησονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
 25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο,
 ἵνα μὴ ᾔτῃ παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους
 τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ·
 26 καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, ⁴ Ἡξει ἐκ ^{Is} 59. 10.
 27 Σιών ὁ ρύομενος, ¹⁻ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ
 αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρ- ^{Cr.} ^{Is} 27. 9.
 28 τίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ
 29 δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα
 30 γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ^{s-}

¹ add καὶ A.S.M. ^m add of ⁿ add μήπως ^o φείσεται
^p ἀποτομίαν ^a χρηστότητα ^r add καὶ ^s add καὶ

ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν, τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει 31 ἵνα καὶ αὐτοὶ ἡνῶν¹ ἐλεηθῶσι. συνέκλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς 32 πάντας εἰς ἀπειθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

Is. 40. 13. Ὡς βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. ὥς 33 ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ 34 ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; 35 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ 36 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ 12 Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ 3 συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς², εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι 3 ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

Cp. 1 Cor. 12. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι 2 πολλὰ μέλη³ ἔχομεν, τὰ δὲ 4 12 25].

μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν 5 σῳμᾷ ἔσμεν ἐν Χριστῷ, 7 τὸ⁴ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.

Cp. 1 Cor. 12. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν 6 4 25]. 1 Pet. 4. 10.

διάφορα, εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδα- 7 σκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλησίᾳ· ὁ μεταδιδούς, 8

Cp. 2 Cor. 9. 7. ἐν ἀπλότῃ· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἱλαρό- τητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστύγοντες τὸ πονηρόν, 9 κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφίᾳ· εἰς ἀλλήλους φιλό- 10 στοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ 11

¹ om. νῦν² add ὑμῶν³ μέλη πολλὰ⁴ 7 ὁ

- 12 ὁ κνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ ² Κυρίῳ¹ δουλεύοντες, τῇ
ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ
13 προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεαῖς τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες, τὴν ^{Cp. 15} 26.
14 φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς ^{Cf. Matt. 5} 44.
15 εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, ^{a-} ^{Luke 6. 27.}
16 κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες² ^{Cp. Phil. 2. 2}
μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγό- ^{sq. 1 Pet. 3. 8}
17 μενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδεὶν κακὸν
ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων
18 ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων
19 εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε
τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- ^{Deut. 32. 35.}
20 ποδώσω, λέγει ὁ Κύριος. ^b ἀλλὰ Ἐὰν¹ πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ^{Prov. 25. 21.}
ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν
21 ἀνθρώπου πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικᾷ
ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.
- 13** Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ ^{Cp. Matt. 22.}
γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ^a ὑπὸ¹ Θεοῦ, αἱ δὲ οὐσαι ^{a-} ὑπὸ ^{21, Mark 12.} 17, Luke 20.
² ^{a-}¹ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ^{25, Tit 3. 1,}
ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστη- ^{1 Pet 2 13 sq.}
3 κότες ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ
φόβος ¹ τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ¹. θέλεις δὲ μὴ
φοβέσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον
4 ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν
δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ
Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
5 πρᾶσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
6 ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
φόρους τελέετε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο
7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε ^{a-} ¹ πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν

^a καίρῳ S.M.^a add καὶ^b Ἐὰν οὖν^c ἀπὸ^d add ἐξουσίαις^e add τοῦ^f τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν^g add οὐ

φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμήν.

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ 8
ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ Οὐ μοιχεύ- 9
σεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, ^{h-1} Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ
εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται,
ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ ἀγάπη 10
τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ
ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ⁱ ἤδη ὑμᾶς! ἐξ 11
ὑπνοῦ ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἡ ὅτε
ἐπιστεῦσαμεν. ἡ νῦν προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀπο- 12
θώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ^k ἐνδυσώμεθα δὲ! τὰ ὅπλα
τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ 13
κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ
ζήλῳ. ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ 14
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 14
διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεῦει φαγεῖν πάντα, 2
ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα 3
μὴ ἐξουθενεῖτω, ¹ ὁ δὲ! μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω·

ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλό- 4
τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἡ πίπτει. σταθήσεται

δέ· ^m δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος! στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει 5
ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος
ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ 6
φρονεῖ· ⁿ⁻¹ καὶ! ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ
τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ 7

τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀπο- 15.

^h add Οὐ ψευδομαρτυρεῖς, ⁱ ἡμᾶς ἤδη ^k καὶ ἐνδυσώμεθα
¹ καὶ ὁ ^m δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεός ⁿ add καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν
ἡμέραν Κυρίῳ οὐ φρονεῖ· ^o om. καὶ

Exod. 20. 17.
sqq., Deut. 5
17 sqq.

Levit. 19. 18

Cr. Gal. 5. 14

Cr. 1 Cor. 7.
29, 1 Pet. 4. 7.
1 John. 2. 15.

Cr. 15. 1. 7.
1 Cor. 8. 9 sq. 1

Cr. Jam. 4
12.

Cr. Gal. 4. 10.
Col. 2. 16.

Cr. 2 Cor. 5.
15.

8 θνήσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀπο-
 9 θνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν
 10 τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς
 11 ᾧ ἀπέθανε καὶ ᾧ ἔζησεν¹, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυ-
 12 ρεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί
 13 ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα ^{Cp 2 Cor 5. 10.}
 14 τῷ βήματι τοῦ ^{10.} Θεοῦ¹. γέγραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει ^{Is 45. 23.}
 Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξο-
 12 μολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ
 λόγον δώσει τῷ Θεῷ.
 13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μάλ- ^{Cp Matt. 7. 1,}
 14 λον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. ^{Luke 6. 37, 1 Cor 4. 5.}
 15 οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ^{Cp Mark 7. 19,}
 16 ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκεῖνῳ κοινόν. ^{1 Cor. 8 1 sqq. 10. 23 sqq.}
 17 εἰ ¹ γὰρ¹ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ^{1 Tim. 4. 4, Tit 1. 15.}
 18 ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκέινον ἀπόλλυε,
 19 ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ
 20 ἄγαθόν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ
 21 πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι
 22 Ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν ¹ τούτῳ¹ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος
 23 τῷ Θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρή-
 24 νης ² διώκωμεν¹, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ
 25 ἕνεκεν βρώματος κατὰλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν
 26 καθαρὰ· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐς-
 27 θίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ
 28 ἐν ³ ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ²·¹. σὺ πιστὶν ³ ἦν ⁴ ἔχεις¹
 29 κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων
 30 ἑαυτὸν ἐν ⁵ ᾧ ⁶ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ,

^p add καὶ^a ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν^x Χριστοῦ² δὲ^t τοῦτοις^u διώκωμεν M.^z add ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ A.S.M.^v ἔχεις;

κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. 2-1

Cp. 14. 1, 1 Cor. 8, 9 sqq. Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βασιλεύειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος 2-1 2

ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.

Cp. Luke 22. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρесе· ἀλλὰ καθὼς γέγρα- 3
42. Ps. 69 (68). 9 πται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σὲ ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

Cp. 1 Cor. 10. 11. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ὡς ἐγρά- 4

φη¹, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐκ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ 5
τῆς παρακλήσεως δόξη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξά- 6
ζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Cp 14 1. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσ- 7
ελάβετο ὑμᾶς¹, εἰς δόξαν Θεοῦ. ὁ λέγω γὰρ Χριστὸν¹ 8
διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ
βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ 9
ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγραπται, Διὰ τοῦτο ἐξο-
μολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ 10

Ps. 18 (17)
49.

Deut. 32. 43. πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ 11

Ps. 117 (116). 1. Is. 11. 10 πάλιν, Αἰνεῖτε, ὅ πάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινεσάτω-
σαν¹ αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἔσται 12

ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχεῖν ἐθνῶν· ἐπ'
αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρῶσαι 13
ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περ-
ισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἀγίου.

Πέπεισμαί δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14
ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πά-
σης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. 15

* insert here vv. 25-27 of chap. xvi. M.

γράφη ^c om. διὰ ^d ἡμᾶς A.S.M.

^f τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε

* add γὰρ ^b προσ-

^e λέγω δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν

ρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ^{ε-1} ἀπὸ μέρους, ὥς ἐπαναμιμνήσκων
 16 ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι ^h ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς
 τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ ⁱ εἰς τὰ ἔθνη. ἱερουργοῦντα
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ
 17 τῶν ἔθνων εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. ἔχω
 οὖν ^k τὴν ^l καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς ¹ τὸν Θεόν.
 18 οὐ γὰρ τολμήσω ^m τι λαλεῖν· ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς
 19 δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἔθνων, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει ^{Cp. 1 Cor. 14.}
 σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος ⁿ Ἁγίου· ^{18, 2 Cor. 12.} ὥστε
 με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλη-
 20 ρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμού-
 μενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ
 21 ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται
 οἱ ὄψονται οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ οὐκ ἄκη- ^{Is 52. 15.}
 κόασι συνήσουςι.
 22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν ^{Cp. 1. 13.}
 24 δὲ ἔχων τοῦ ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥς ^p ἂν ^{Acts 19. 21.}
 πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν ^{q-1} (ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος
 θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν
 25 πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ)—νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱε- ^{Cp. Acts 24.}
 26 ρουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία ^{17.}
 καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ^{Cp. 2 Cor. 8}
 27 ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφείλεται ^{1 sqq., 9. 1 sq.}
^r εἰσὶν αὐτῶν. εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνήσαν
 τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργήσαι
 28 αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς
 τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.

^g add ἀδελφοί, ^h ὑπὸ ⁱ Ἰησοῦ Χριστοῦ ^k om. τὴν
^l om. τὸν ^m λαλεῖν ⁿ Θεοῦ A.S.M., οἱ om. Ἁγίου M.
^o Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται ^p ἂν ^q add ελίσσομαι
 πρὸς ὑμᾶς ^r αὐτῶν εἰσιν

οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας 29
 ἡ Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 30
 Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσα-
 σθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἵνα 31
 ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ δια-
 κονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος ἢ τοῖς ἀγίοις γένη-
 ται· ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθῶν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ 32
 συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ 33
 πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διά- 16
 κονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα αὐτὴν προσδέ- 2
 ξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ
 ἂν ὑμῶν χρῆζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολ-
 λῶν ἐγενήθη, καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργοὺς μου 3
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν 4
 τράχηλον ὑπέθηκαν· οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ
 πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ- 5
 κλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὃς ἐστὶν
 ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Μαρίαν, 6
 ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
 καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου,
 οἵτινες εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ
 γεγόνασιν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγα- 8
 πητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν 9
 ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπά- 10
 σασθε Ἀπελλὴν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς
 ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡροδίωνα τὸν συγγενὴ 11

• add τοῦ εὐαγγελίου τοῦ • add ἵνα • γένηται τοῖς ἁγίοις
 • ἔλθω • add καὶ • αὐτοῦ ἐμοῦ • Πρίσκιλλαν
 • Ἀχαΐας • Μαρίμ • ἡμᾶς • Ἀμπλίαν

μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν
 12 Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας
 ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἣτις πολλὰ
 13 ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν
 14 Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀστίγ-
 κριτον, Φλέγοντα, Ἔρμῆν, Πατρόβαν, Ἐρμᾶν,¹ καὶ τοὺς
 15 σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν,
 Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν
 16 αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι
 ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι ^hπᾶσαι¹ τοῦ Χριστοῦ.
 17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας
 καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποι-
 18 οῦντας· καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν ¹⁻¹ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ·
 καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρ-
 19 δίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. Cp. 1. 8.
^k ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω¹. θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς Cp. Matt. 10.
 20 τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης ¹⁶
 συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

¹ Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.¹

m-1

21 ⁿ Ἀσπάζεται¹ ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λού- Cp. Acts 16. 1
 22 κιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπά- ^{sqd., 20. 4.}
 ζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ.
 23 ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάιος ὁ ξένος μου καὶ ὁ δλης τῆς ἐκκλη- Cp. 1 Cor. 1.
 σίας¹. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ ¹⁴
 Κούαρτος ὁ ἀδελφός. p-1 Cp. Acts 19.
 25 ^a Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου ^{22, 2 Tim. 4. 20.}

^g Ἐρμᾶν, Πατρόβαν, Ἐρμῆν, ^h om. πᾶσαι ¹ add Ἰησοῦ
^k χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν ¹ om. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
 τοῦ μεθ' ὑμῶν. M. ^m add ἀμὴν. A. ⁿ Ἀσπάζονται ^o τῆς
 ἐκκλησίας δλης ^p add ver. 24 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
 τοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμὴν. A.S.M. ^a om. vv. 25-27 M.

Cp. 1 Cor. 2
7, Eph. 3 9
2:14, Col. 1.
26 sq

καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστη-
ρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν 26
διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ
εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, μόνῳ 27
σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ²⁸ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας,
ἀμήν.²⁹

2-1

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Ἰ
Cp. Acts 13. 1 2 Θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ 2
οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς
ἀγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν ³ καὶ ἡμῶν.
χάρις ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου 3
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ⁴ μου¹ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ 4
Cp. 2 Cor. 5 7 χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν 5
παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώ-
σει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν⁶ 6
Cp. Phil. 3. 20, ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχο- 7
Th. 2. 13, μένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
2 Pet. 3. 12, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ 8
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ 9
ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν.

¹ om. φ² A.M.

² add subscription Πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ
Κορίνθοι διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας.

³ add τε
⁴ om. μοι M.

10 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾗ
 ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοί καὶ
 11 ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί
 12 μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι. λέγω δὲ τοῦτο, ^{Cr 3 4.}
 ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλον, Ἐγὼ δὲ
 13 Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ
 ὁ Χριστός;¹ μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἡ εἰς τὸ
 14 ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ ^aτῷ Θεῷ¹ ὅτι
 15 οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον ἵνα μή ^{Cr. Rom. 16.}
 16 τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ὁ ἐβαπτίσθητε¹. ἐβάπτισα ^{23.}
 δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον
 17 ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ'
 εὐαγγελίεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ
 σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.
 18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μαρτία
 19 ἐστί, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι. γέγραπται
 γάρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν ^{Is. 29. 14.}
 20 συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συ-
 ζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν
 21 σοφίαν τοῦ κόσμου ¹⁻¹; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ
 οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ
 Θεὸς διὰ τῆς μαρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύ-
 22 οντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι ⁸σημεῖα¹ αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες ^{Cr. Matt. 12.}
 23 σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρω- ^{38, &c.}
 24 μένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ^hἔθνεσι¹ δὲ μαρίαν, αὐτοῖς
 δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ
 25 δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μαρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον
 τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον
 τῶν ἀνθρώπων ἐστί.

^c Χριστός. Μ.

τοῦτου

⁸ σημεῖον

^d om. τῷ Θεῷ Μ.

^h Ἕλλησι

^e ἐβάπτισα

^f add

Cr. Matt. 11. 25, Luke 10 21, John 7. 45, James 2. 5. Βλέπετε γὰρ τὴν κλησιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ 26 σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα ¹καται- 27 σχύνη τοὺς σοφούς¹· καὶ τὰ ἀσθενή τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενή τοῦ κόσμου 28 καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, ²καὶ² τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ 29 ἐνώπιον ³τοῦ Θεοῦ³. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ 30 Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ⁴σοφία ἡμῖν⁴ ἀπὸ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα, καθὼς γέγραπται, Ὁ 31 ⁵καυχώμενος ἐν Κυρίῳ ⁵καυχάσθω.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερ- 2 οχλὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ ⁶μυστήριον⁶ τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα ⁷εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν 2 Cr. 1. 23. 3 Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ 3 Cr. Acts 18 4 καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. καὶ 4 ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ⁸σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ 5 πίστις ὑμῶν μὴ ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ 6 αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν Cr. Rom 16. 25 27, Eph. 3 9 29, Col 1. 26 27. καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν ⁹Θεοῦ σοφίαν⁹ ἐν μυστηρίῳ, 7 τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου 8 Cr. James 2 1. ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύ- Is. 64. 4. ρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Ἄ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ 9 οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ¹⁰ὅσα¹⁰ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν ¹¹δὲ¹¹ ¹²ἀπε- 10

¹ τοῖς σοφοῖς καταισχύνη ³ om. καὶ M. ⁶ αὐτοῦ ¹ ἡμῖν
σοφία ⁷ μαρτύριον A.S.M. ⁸ add τοῦ ⁹ add ἀνθρωπότης
² σοφίαν Θεοῦ ⁴ αἰ ⁵ γὰρ M. ¹⁰ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε

κάλυψεν ὁ Θεὸς[†] διὰ τοῦ Πνεύματος[‡]· ὁ γὰρ Πνεῦμα
 11 πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων
 τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;
 οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς[‡] ἔγνωκεν[‡], εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ
 12 Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρι-
 13 σθέντα ἡμῖν. ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης
 σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος[‡], πνευματι-
 14 κοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντας. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέ-
 χεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ[‡] ἐστι,
 15 καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ
 πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνα-
 16 κρίνεται. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; 1s. 40. 13.
 ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

3 Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευ-
 2 ματικοῖς, ἀλλ' ὡς[‡] σαρκίνοις[‡], ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα^{Cr Heb. 5. 12 sq.}
 ὑμᾶς ἐπότισα, [‡] οὐ βρῶμα· οὕτω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ'
 3[‡] οὐδὲ[‡] ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ
 ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις[‡], οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ
 4 ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, 'Εγὼ μὲν εἰμι^{Cr 1 12.}
 Παύλου, ἕτερος δέ, 'Εγὼ Ἀπολλῶ, [‡] οὐκ ἀνθρώποι[‡] ἐστε;
 5 τί οὖν ἐστιν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστι Παῦλος; διάκονοι δι'
 6 ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστω ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν.[‡] ἐγὼ
 7 ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡξάνεν. ὥστε^{Cr. Acts 18. 27 sq.}
 οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων[‡]
 8 Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσιν· ἕκαστος δὲ
 9 τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γὰρ
 ἐσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.
 10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς

[†] add αὐτοῦ [‡] οἶδεν [‡] add Ἁγίου [‡] σαρκικοῖς [‡] add καὶ
[‡] οὔτε [‡] add καὶ διχοστασίαι [‡] οὐχὶ σαρκικοί [‡] τίς οὖν
ἐστι Παῦλος, τίς δὲ Ἀπολλῶς, ἀλλ' ἡ διάκονοι δι' ὧν . . . ἔδωκεν;

ἀρχιτέκτων θεμέλιον ^αἔθηκα! ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκα-
 στος δὲ βλέπेतω πῶς ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον ¹¹
 οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς
¹² ¹⁻¹ Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον ¹²
[†] χρυσίον, ἀργύριον, [†] λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην,
 ἐκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ¹³
 ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν
 ἐστι, τὸ πῦρ ¹⁴ αὐτὸ ¹ δοκιμάσει. εἴ τις τὸ ἔργον ¹ μενεῖ, ¹⁴
 ὃ ἐπφοκδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ τις τὸ ἔργον κατα- ¹⁵
 καήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς
 διὰ πυρός.

Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ¹⁶
 οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ ¹⁷
 τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἳτινές
 ἐστε ὑμεῖς.

Μηδεὶς ἐαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ¹⁸
 ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μαρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.
 ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μαρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι. ¹⁹
 γέγραπται γάρ, Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουρ-
 Job 5. 13 ¹⁹ ^{Ps. 94. 93. 11} γίᾳ αὐτῶν· καὶ πάλιν, Ἐύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς ²⁰
 τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ²¹
 ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολ- ²²
 λῶς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε
 ἐνестῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ²³ ¹, ὑμεῖς δὲ Χρι- ²³
 στοῦ, Χριστοῦ δὲ Θεοῦ.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ ⁴
 καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. ⁵ ὦδε, λοιπόν, [†] ζητεῖται ἐν ²
 τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὐρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ³
 ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας·
 ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ⁴

Cp. Matt. 24.
 45, Luke 12.
 42, Tit. 1. 7,
 1 Pet 4. 10.

^α τίθεικα

¹¹ om. αὐτό

¹² add ὁ

¹⁴ μένει

¹⁵ add τοῦτον

¹⁷ add ἐστιν

[†] χρυσόν, ἄργυρον,

¹ ὁ δὲ λοιπόν,

- ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με Κύριός
 5 ἐστίν. ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, C⁷ R⁷ 14
 ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανεράσει τὰς
 βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ
 ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.
- 6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν καὶ Ἀπολ- C⁷ 1 12. 3 4
 λῶ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθῃτε τὸ μὴ ὑπὲρ ἡ' γέγραπται 13
 12-1, ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυνσιουσιθε κατὰ τοῦ ἐτέρου.
 7 τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ
 8 ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών, ἥδη κεκορεσμένοι ἐστέ,
 ἥδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὀφελόν
 9 γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. δοκῶ C⁷ 2 Cor 4
 ἄ γάρ, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν 7 22. 6 4
 ὡς ἐπιθανάτους· ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ
 10 ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ
 φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς
 11 ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν,
 καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀσ-
 12 τατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶ C⁷ Acts 20
 34, 1 Thes⁴
 13 λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα· ὁ δυσφ- 2. 9. 2 Thes⁵
 3 8
 μούμενοι¹ παρακαλοῦμεν ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου
 ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.
- 14 Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου
 15 ἀγαπητὰ² νουθετῶν¹. ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε
 ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ
 16 διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς,
 17 μιμηταὶ μου γίνεσθε. διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς C⁷ 16. 10,
 ἐπὶ³ μου τέκνον¹ ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς Acts 19. 22.
 ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ
 18 ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς C⁷ 2 Cor 1.
 15 599.

1 ὁ 2 add φρονεῖν 3 γὰρ ὅτι 4 βλασφημούμενοι 5 νουθετῶ
 ὁ τέκνον μου

ὕμᾱς ἐφυσιώθησάν τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, 19
 ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πε-
 φυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ
 Θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς 21
 ὑμᾶς; ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος;

Ὅπως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις 5
 οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ^{a-}, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς
 ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ^e ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἔπει- 2
 ῖς· ^f ἵνα ἀρβῇ ^g ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας.^h
 ἐγὼ μὲν γάρ, ^{z-} ἀπὸν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, 3
 ἡτῇ κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν 4
 τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{h-}, συναχθέντων ὑμῶν
 καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ ^{h-}, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον 5
 τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου
 Ἰησοῦⁱ. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι 6
 μικρὰ ζύμη ἵλον τὸ ζύμασμα ζυμοί; ἐκκαθάρατε ^{j-} τὴν 7
 παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἡτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι.
 καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ^{k-} ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτά- 8
 ζομεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
 ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐδικρινείας καὶ ἀληθείας.

Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρ- 9
 νοις· ^{l-} εὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς 10
 πλεονέκταις καὶ ^m ἄρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ⁿ ὠφέ-
 λετεⁱ ἅρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ 11
 συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ^o ἢ πόρνος,
 ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοιδορός, ἢ μέθυσος, ἢ
 ἄρπαξ· τῷ τοιοῦτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γὰρ μοι ^{p-} τοὺς 12

^a add ὁμαξεται ^e ἐστέ; ... ποιήσας; M. ^f ἐξαρθῇ
^z add ὡς ^h add Χριστοῦ ⁱ om. Ἰησοῦ M. ^j add οὖν
^k add ἐπὶ ἡμῶν ^l add καὶ ^m ἢ ⁿ ὠφέλετε ^o ἢ S.
^p add καὶ

- 13 ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε. τοὺς δὲ ἔξω ὁ
 Θεὸς κρίνει; ^α ἐξάρατε! τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Cp. Rom. 22
- 6 Τολμᾷ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ²⁴
 2 ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ^η οὐκ οἴδατε Cp. Rom. 7. 12.
Matt. 19. 25
Luke 22. 32.
 ὅτι οἱ ἄγιοι τὸν κόσμον κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ
- 3 κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι
 4 ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά. βιωτικά μὲν οὖν
 κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 5 τούτους ^β καθίζετε; ¹ πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ
^γ ἐν ^δ ἐν ὑμῖν ^ε οὐδεὶς σοφός¹, ὃς δυνησεται διακρίναι ἀνά
 6 μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ
 7 κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἥδη μὲν οὖν ὅλος ἡττημα
^α-¹ ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ
 8 μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε, ἀλλὰ
 9 ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ^γ τοῦτο² ἀδελφούς. Cp. Gal. 2. 11,
Eph. 5. 5.
 οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι ^α Θεοῦ βασιλείαν¹ οὐ κληρονομήσουσι;
 μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί,
 10 οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενικοῦται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεο-
 νέκται, ^α οὐ¹ μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες, βασιλείαν
 11 Θεοῦ ^β-¹ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ
 ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὄνό- Cp. Acts 22.
16.
 ματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ^ο Χριστοῦ¹ καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ
 Θεοῦ ἡμῶν.
- 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι Cp. 10. 23
 13 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. τὰ βρώ-
 ματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ
 ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ
 14 ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ Θεὸς καὶ Cp. 15. 23,
Rom. 8. 11,
2 Cor. 4. 14.
 τὸν Κύριον ἡγείρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως

^α καὶ ἐξαρείτε ^γ om. ἡ ^δ καθίζετε. A.S.M. ^ε ἔστιν
^β σοφὸς οὐδὲ εἰς ^α add ἐν ^γ ταῖτα ^δ βασιλείαν Θεοῦ
^α οὔτε ^β add οὐ ^ο om. Χριστοῦ

Col. 12 27,
Eph. 5 32

αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ 15
ἐστιν; ἅρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;
μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν 16
σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνευμά ἐστι. φεύγετε τὴν 17, 18
πορνείαν. πᾶν ἀμάρτημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς
τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρ-
τάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν 19
Ἁγίου Πνεύματος ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ οὐκ ἐστὲ
ἐαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν 20
τῷ σώματι ὑμῶν ^{d-}.

Col. 1:1 1,
1:1 1

1:1 1:1 3 7

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε ^{e-}, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ 7
ἄπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα 2
ἔχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ 3
ἄνθρωπος τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ 4
αἰτῇ ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
σιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποσπενδεύετε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι 5
ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα ^εσυχολάσγητε¹ τῇ προσ-
ευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ^hῆτε¹, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς
ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ 6
συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. θέλω ⁱδὲ¹ πάντας ἀνθρώπους 7
εἶναι ὡς καὶ ἑαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ^kἔχει χάρισμα¹
ικ Θεοῦ, ^lὁ¹ μὲν οὕτως, ^lὁ¹ δὲ οὕτως.

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ^{m-} 8
ἐὰν μένωσιν ὡς ἐγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμήσα- 9
τωσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ 10
γεγαμηκίσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ Κύριος, γυναῖκα
ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι (ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω 11

Col. 3:11 5
32, 19, 19,
Mark 10, 11,
Luke 19, 18

^d add καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἱμῶν, ἀπινά ἐστι τοῦ Θεοῦ ^e add μοι
¹ ὀφειλομένην εἶναι ^ε συχολάγητε τῇ νηστείᾳ καὶ ^h συνέρχηθε
¹ γὰρ A.S.M. ^k χάρισμα ἔχει ^l ὅς ^m add ἐστιν

ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω), καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ
 12 ἀφίεναι. τοῖς δὲ λοιποῖς ^αλέγω ἐγώ', οὐχ ὁ Κύριος· εἴ τις
 ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συννευδοκεῖ οἰκεῖν
 13 μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφίετω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα
 ἄπιστον, καὶ ὁ οὗτος·¹ συννευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω
 14 τὸν ἄνδρα¹. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί,
 καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ^αἀδελφῷ· ἐπεὶ ἅρα
 15 τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἅγια ἐστίν. εἰ δὲ ὁ
 ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ
 ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ^τἡμᾶς¹
 16 ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί
 17 οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἐκάστῳ ὡς ^αμε-
 μέρικεν ὁ Κύριος¹, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ^αὁ Θεός¹, οὕτω
 περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσ-
 18 σομαι. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπᾶσθω. ἐν
 19 ἀκροβυστίᾳ ^ακέκληταί τις¹; μὴ περιτεμενέσθω. ἡ περιτομὴ
 οὐδὲν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις
 20 ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἣ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ
 21 μενέτω. δοῦλος ἐκλήθη; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύ-
 22 νασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρήσαι. ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ
 κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ^α-¹ ὁ
 23 ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλος ἐστὶ Χριστοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε ³ 6 20, 3αι
 24 μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν ^ῷ ἐκλήθη, ἀδελ-
 25 φοί, ἐν τούτῳ μένετε παρὰ ^τ-¹ Θεῷ.
 25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω γνώμην
 26 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν
 τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν
 27 ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζῆτει λύσιν.
 28 ἑλέυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμης,

^α ἐγὼ λέγω^ο αὐτὸς^ρ αὐτόν^α ἀνδρὶ^τ ὑμᾶς Μ.^α ἐμέρισεν ὁ Θεός^τ ὁ Κύριος^α τις ἐκλήθη^α add καὶ^γ add τῷ

3 13, 4 5;
 2 Pet. 2.1, Rev.
 5 9, 14, 3 27;
 also Acts 22.
 28.

α-¹ τὸν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε
 ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμι·
 ἢ γὰρ σφραγίς^ε μου τῆς ἀποστολῆς¹ ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ.
 ἢ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν² ἐστὶν αὕτη³. μὴ^{3, 4}
 οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξου-
 σίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπό-
 στολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος⁶
 ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν⁸⁻¹ μὴ ἐργάζεσθαι;
 τίς στρατεύεται ἰδίοις ὄψωνίους ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε-
 λῶνα, καὶ¹ τὸν καρπὸν¹ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει
 πρίμην. καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ⁸
 κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἢ¹ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ¹
 λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται, Οὐ φιμώσεις⁹
 βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς¹⁰
 πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλ-
 πίδι¹ ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλῶν¹ ἐπ' ἐλπίδι τοῦ
 μετέχειν¹. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα¹¹
 εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίτομεν; εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν¹²
 ἐξουσίας¹ μετέχουσιν. οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἔχρη-
 σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ¹³
 τινα ἐγκοπὴν¹ δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ¹³
 οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι¹ τὰ¹ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθί-
 ουσιν. οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ^ο παρεδρεύοντες¹ τῷ θυσιαστηρίῳ
 συμμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέ-
 lion καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ¹⁴
 οὐ¹⁵ κέχρημαι οὐδενὶ¹ τούτων· οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω
 γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ
 καύχημά μου¹ οὐδείς κενώσῃ¹. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, ¹⁶

11. Ματθ 9
 14. Ματθ 10
 14. 4

11. 14

17. 1
 17. 1

17. 1
 17. 1

17. 10
 17. 1

α add \ νοτίαν ο τῆς ἐμῆς ἀπιστολῆς 1 αὕτη ἐστὶ 8 add τοῦ
 1 ἐκ τοῦ καρποῦ 1 εἰ γὰρ καὶ ὁ νόμος ταῦτα 1 ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει
 1 τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι 1 ἐξουσίας ὑμῶν 1 ἐγ-
 κωπὴν τινα 1 om. τὰ 1 προσεδρεύοντες 1 οὐδενὶ ἐχρησάμην
 1 ὥς τις κενώσῃ

οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπείκειται οὐαί
 17 ἡ γὰρ¹ μοι ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο
 πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.
 18 τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενοι ἀθάνατον Cp. 2 Cor. 11.
 θήσω τὸ εὐαγγέλιον ^{a-}· εἰς τὸ μὴ καταχρησθῆσαι τῇ ἐξου-
 19 σίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων
 20 πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδοῦλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ
 ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω·
 τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ¹ μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα
 21 τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν
 ἄνομος ² Θεοῦ· ἀλλ' ἔνομος ³ Χριστοῦ, ἵνα ⁴ κερδάω τοὺς
 22 ἀνόμους¹. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ²⁻· ἀσθενής, ἵνα τοὺς
 ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα ³⁻· πάντα. ἵνα πάν-
 23 τως τινὰς σώσω. ^b πάντα¹ δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα
 24 συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἶδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ Cp Gal. 2. 1,
1 Tim. 6. 11, Phil. 2.
3, 14.
 25 βεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζό- 2 Tim. 4. 7;
Heb. 12. 1.
 μενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν
 26 στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοῖνυν οὕτω
 τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων·
 27 ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ ^cδουλαγωγῶ¹, μήπως Cp Rom. 6.
19
 ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

10 Οὐ θέλω ^a γὰρ¹ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες
 ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς Exod. 13. 21.
 2 θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο
 3 ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρώμα Exod. 16. 35.
 4 πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν Exod. 17. 6.
 ἔπιον· ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἣ
 5 δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν Cp Num. 14.
23-24.

¹ δέ ² add τοῦ Χριστοῦ ³ om μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ⁴ Θεῷ
⁵ Χριστοῦ ⁶ κερδήσω ἀνόμους ⁷ add ὡς ⁸ add τὰ ⁹ τοῦτο
^c δουλαγωγῶ ^d δέ

εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα 6
 δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς
 Num 11 4 κακῶν, καθὼς ἀκείνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι 7
 Eud 32 6 γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν· ὥσπερ¹ γέγραπται, Ἐκάθισεν
 ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἀνέστησαν παίξιν. μηδὲ 8
 Num 25 1, 9. πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν
 μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν 9
 Num 21 5 57¹ Ἐΐριον¹, καθὼς 8- τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν
 Num 14 2 37. ὄφρων² ἀπώλλυντο¹. μηδὲ γογγύσετε, ¹καθάπερ² τινὲς αὐ- 10
 τῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ¹. ταῦτα 11
 Cj Rom 15 4. ὁ δὲ³ τιπικῶς⁴ συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νοθε-
 σίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων ¹κατήντηκεν¹. 12
 ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς 13
 οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ
 ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν
 τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἑκβασιν, τοῦ δύνασθαι ^m· ὑπ-
 ενεγκεῖν.
 Cp 8 15 17 Διόπερ. ἀγαπητοί μου, φεῖγете ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. 14
 Cp Matt 23⁶ ὡς φερνίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι. τὸ ποτήριον 15, 16
 26 27, Mat 23⁶
 14, 22 211.
 14 22 22
 19 41 τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ
 Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ
 Cp 12 27, σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἰς ἄρτος ἐν σῶμα οἱ 17
 Rom. 12 5. πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.
 Cp Levit. 7 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς 18
 15, 20 5, 10. θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ; τί οὖν φημι; ὅτι 19
²εἰδωλόθυτόν¹ τι ἐστίν; ἢ ὅτι ^oεἰδωλόν¹ τι ἐστίν; ἀλλ' ὅτι 20
 Cp Ps. 106 ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει καὶ οὐ Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς
 (125) 37. κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε ποτήριον 21
 Cp. Mal. 1, 7. Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης
 11.

^o ὅτι ^f Χριστῶν A.S.M. ^g add καὶ ^h ἀπώλοντο ¹ καθὼς
 καὶ ^j ὀλοθρευτοῦ S. ^k πάντα τύποι ^l κατήντησεν ^m add ὑμᾶς
ⁿ εἰδωλόν ^o εἰδωλόθυτόν

- 22 Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἡ παραζηλοῦμεν
τὸν Κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἔσμεν;
- 23 Πάντα ¹⁻¹ ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα ¹⁻¹ ^{Co 6 12.} ^{Κορ. 14 14.} ^{1 Tim. 4 4.} ^{T. 1 15}
- 24 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω
- 25 ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ¹⁻¹. πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον
- 26 ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν· Τοῦ γὰρ ¹⁻¹ ^{1 Tim. 4 4.}
- 27 Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ² εἰ τις¹ καλεῖ ὑμᾶς
τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον
- 28 ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν. ἐὰν
δὲ τις ὑμῖν εἴπῃ, Τοῦτο ¹ ἱερόθυτόν¹ ἐστι, μὴ ἐσθίετε, οἱ¹
- 29 ἐκείνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν ¹⁻¹ συνείδησιν
δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου· ἵνατί γὰρ
- 30 ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ¹⁻¹
ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχα-
31 ριστῶ; εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα
32 εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι ² καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε¹
- 33 καὶ Ἑλλῆσι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· καθὼς καὶ γὰρ πάντα
πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν
- 11 πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ
Χριστοῦ.
- 2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ¹⁻¹ ὅτι πάντα μευ μέμνησθε, καὶ καθὼς ^{Co 2 Thes 2. 15, 3. 6}
- 3 παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς
εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, κεφαλὴ
- 4 δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ ² τοῦ¹ Χριστοῦ ὁ Θεός. πᾶς
ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων,
- 5 καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχο-
μένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει
τὴν κεφαλὴν ² αὐτῆς¹. ἐν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρρημένῃ.
- 6 εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν

¹ add μοι² add ἕκαστος¹ εἰ δέ τις² εἰδωλόθυτον¹ add Τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς·² add δὲ ² γίνεσθε

καὶ Ἰουδαίοις

¹ add ἀδελφοί,² om. τοῦ² ἐαυτῆς

Cor. 11. 2.
18, 23.

γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλύπτεσθω. ἀνὴρ 7
μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν
καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἢ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ 8, 9
γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν
ἄνδρα· διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἑξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς 10
κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε ὁ γυνὴ χωρὶς ἀνδρός 11
αὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός· ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ 12
ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ
πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶ 13
γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; ἢ οὐδὲ ἡ 14
ἐκείνη αὐτῇ· διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἔαν κομᾶ, ἀτιμία
αὐτῷ ἐστί; γυνὴ δὲ ἔαν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν· ὅτι ἡ κόμη 15
αὐτῇ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνηκος 16
εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλη-
σίαι τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον 17
ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομέ- 18
νων ἑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν·
καὶ μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἵρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, 19
ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. συνερχομένων οὖν 20
ἑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος 21
γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐκ τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν
πεινᾷ ὥς δὲ μεθεῖ. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν 22
καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ
καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν; ἢ ἐπαινέσω
ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαινῶ. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ 23
Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ
νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, 24

Matt 26 26,
Mark 14 22,
Luke 22 19

^b om. ἡ ^c ἀνὴρ χωρὶς γυναικός οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός ^d ἢ οὐδὲ
αὐτῇ ἢ φίσις ^e add τῇ ^f ὑμῖν εἶπω ^g ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν
τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. M.

καὶ εἶπε, ^h Τοῦτό¹ μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ἐπὲρ ὑμῶν ·
 25 τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ
 ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ
 καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ἐσάκις
 26 ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε
 τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον ^h· πίνητε, τὸν θάνατον
 27 τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε ὅς ἂν
 ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ^l· ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως,
 ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ ^m τοῦ² αἵματος τοῦ Κυρίου.
 28 δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου
 29 ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ
 πίνων ⁿ· κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ
 30 σῶμα ^o· διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι.
 31 καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ ^p δὲ³ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν. οὐκ ἂν
 32 ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ ^{Cp Heb. 12}
 33 σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχό-
 34 μενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε· ^a εἴ τις⁴ πεινᾷ, ἐν
 οἴκῳ ἐσθιέτω ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχῃσθε. τὰ δὲ λοιπὰ
 ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

12 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.

2 οἴδατε ὅτι ^r ὅτε⁵ ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ^{Cp Eph. 2. 11}
 3 ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύ-
 ματι Θεοῦ λαλῶν ^s λέγει, Ἀνάθεμα Ἰησοῦς·¹ καὶ οὐδεὶς δύ-
 ναται ^t εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς,¹ εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.
 4 Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· ^{Cp Rom 12.}
 5, 6 καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ ⁶ ^{sq.} ¹ ^{Thess.}
 διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ⁿ· Θεός, ὁ ἐνεργῶν ⁴ ^{10.}
 7 τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ

^h Δάθετε, φάγετε τοῦτο

¹ add κλώμενον A S.M.

^k add τοῦτο

^l add τοῦτον ^m om. τοῦ

ⁿ add ἀναξίως

^o add τοῦ Κυρίου

^p γὰρ

^a εἰ δέ τις

^r om. ὅτε

^s λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν

^t εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν,

ⁿ add ἐστι

Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ϕ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύ- 8
ματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ
τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἐτέρω α -¹ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, 9
ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ γ ἐνὶ Πνεύματι, ἄλλω 10
ἐξ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ προφητεία, ἄλλω δὲ δια-
κρίσεις πνευμάτων, ἐτέρω α -¹ γένη γλωσσῶν, ἄλλω δὲ ἐρ-
μηνεία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ 11
Πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἔστι, καὶ μέλη α πολλὰ ἔχει¹, 12
πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος β -¹ πολλὰ ὄντα ἐν ἔστι
σῶμα. οὕτω καὶ ὁ Χριστός. καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς 13
πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἑλ-
ληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες γ -¹ ἐν Πνεύμα
ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ἀλλὰ 14
πολλὰ. ἐὰν εἴπῃ ὁ ποῦς, "Οτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ 15
σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ δ σώματος.² καὶ 16
ἐὰν εἴπῃ τὸ οὐς, "Οτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
σώματος. οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ δ σώματος.¹ εἰ 17
ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ
ὀσφρησις; ϵ νῦν· δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστων αὐτῶν 18
ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, 19
ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. οὐ 20, 21
δύνανται δὲ ϵ ὁ¹ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, Χρεῖαν σου οὐκ
ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω.
ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθε- 22
νέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι· καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα 23
εἶναι τοῦ σώματος, τοῖτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεν·
καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει· τὰ 24
δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε
τὸ σῶμα, τῷ ϵ ὑπερουμένῳ¹ περισσοτέραν δοῦν τιμὴν, ἵνα 25

¹ add δὲ² add εἰς³ αὐτῷ⁴ σώματος;⁵ add δὲ⁶ νῦν⁷ ἔχει πολλά⁸ om. ὁ⁹ add τοῦ ἐνός¹⁰ ὑπερουμέντι

μη ἢ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
 26 μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει
 πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ^{h-1} μέλος, συγχαίρει πάντα
 27 τὰ μέλη. ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. *Cp* *1 Pt.* 3:10
 28 καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρώτων ἀποστόλων, *Cp* *Eph.* 4:11.
 δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις,
 1 ἔπειτα¹ χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γέννη
 29 γλωσσῶν. μη πάντες ἀπόστολοι; μη πάντες προφῆται;
 30 μη πάντες διδάσκαλοι; μη πάντες δυνάμεις; μη πάντες
 χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μη πάντες γλώσσαις λαλοῦσι;
 31 μη πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ *Cp* *14* 1.
^k μείζονα¹. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῶν δείκνυμι.

- 13 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέ-
 λων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἡχῶν ἢ κύμβαλον
 2 ἀλαλάζον. καὶ ἔὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια
 πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἔὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίσιν *Cp* *Matt.* 17:
 3 ὥστε ὅρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. καὶ ^{20, 21} 21.
 ἔὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἔὰν παραδῶ τὸ
 σῶμά μου ἵνα ¹ καυθήσωμαι¹, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν
 4 ὠφελοῦμαι. ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη
 5 οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φουσιῶται, οὐκ ἀσ-
 χημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται
 6 τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ,
 7 πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπο-
 8 μένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ^m πίπτει¹. εἴτε δὲ προφητεῖαι,
 καταργηθῶσιν· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις,
 9 καταργηθήσεται. ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν, καὶ ἐκ μέρους
 10 προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, ⁿ⁻¹ τὸ ἐκ μέρους
 11 καταργηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ^o ἐλάλουν ὡς νήπιος,

^h add ἐνⁿ add τότε

ἐλογιζόμενον

ⁱ εἴτα^k κρείττονα^o ὡς νήπιος ἐλάλουν,¹ καυχῶμαι *M.*^m ἐκπίπτει^o ὡς νήπιος ἐφιδόνουν, ὡς νήπιος

ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμεν ὡς νήπιος·^δ ὅτε ν-¹ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' 12 ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγινώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία 13 ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

Cr 12 31

Cr A.c. 2 + 12 4^h

Διώκετε τὴν ἀγάπην· ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον 14 δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις 2 λαλεῖ, ἀλλὰ 4-¹ Θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει· πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν 3 καὶ παρὰκλῃσιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν 4 οἰκοδομεῖ. ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ 5 πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων 6 δὲ¹ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἑκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύη, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. 7 νῦν¹ δέ, 6 ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω. ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γινώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα 7 φωνῇ¹ οἰκίστα. εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ ἔῳ. πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ 8 δῶ, 8 τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς 9 γλώσσης ἐὰν μὴ εὐσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα, εἰ 10 τύχοι, γέγι φωνῶν 11 εἰσιν¹ ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν 12-¹ ἄφωνον. ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δῖναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι 11 βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, 12 ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. 13 διὸ¹ ὁ λαλῶν γλώσση 13 προσεχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, 14

ρ add δέ 4 add τῷ 7 γὰρ 8 νυνὶ 11 ἐστίν 12 add αὐτῶν S.
x διόπερ

- τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι.
 15 τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ
 16 τῷ νοί· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοί. ἐπεὶ ἐὰν
 ὧ εὐλογῆς πνεύματι¹, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου
 πῶς ἔρει τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ
 17 οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ
 18 οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ², πάντων ὑμῶν μάλλον Cp. Rom 15
19, 2 Cor. 12.
 19 γλώσσαις³ λαλῶ⁴. ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους⁵
 τῷ νοί⁶ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἣ μυρίου
 λόγους ἐν γλώσσῃ.
 20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ
 21 νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέ-
 γραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ὁ ἐτέρων⁷ Cp. Is 28, 11
 λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μοι,⁸
 22 λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖον εἰσιν οὐ τοῖς
 πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς
 23 ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκ-
 κλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ πάντες⁹ λαλῶσι γλώσσαις¹,
 εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἀπιστοί, οὐκ ἔροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;
 24 ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἀπιστος ἢ
 ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων,¹⁰
 25 τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται καὶ οὕτω
 πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι Cp Zech. 8.
23.
 ὁντως ὁ Θεός¹¹ ἐν ὑμῖν ἐστι.
 26 Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος¹²
 ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἢ ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν
 ἔχει,¹³ ἑρμηνείαν ἔχει. πάντα πρὸς οἰκοδομὴν¹⁴ γινέσθω¹⁵.
 27 εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ
 28 ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ἢ διερμηνευτής,

¹ ὧ εὐλογῆς τῷ πνεύματι ² add μου ³ λαλῶν ⁴ διὰ τοῦ
 νοός ⁵ ἑτέροις ⁶ γλώσσαις λαλῶσω ⁷ add καὶ οὕτω ⁸ ὁ Θεός
 ὄντως ⁹ add ὑμῶν ¹⁰ ἢ γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ¹¹ γινέσθω

σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ. προ- 29
φῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτω-
σαν. ἂν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. 30
δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεῦν, ἵνα πάντες μαν- 31
θάνωσι καὶ πάντες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα προφητῶν 32
προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς 33
ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.

Αἱ γυναῖκες ^{k-1} ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ 34
Cp Gen. 3. 16. ¹ ἐπιτρέπεται¹ αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ^m ὑποτασσέσθωσαν¹, κα-
θὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ 35
τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶ ⁿ γυ-
ναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ¹. ἡ ἀφ' ὧν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ 36
ἐξηλθεν· ἡ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;

Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἡ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω 37
ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι ^{o-1} Κυρίου ⁿ ἐστὶν ἐντολή¹. εἰ δέ τις 38
ἀγνοεῖ, ^a ἀγνοεῖτω¹.

Ἔστω, ἀδελφοί ^z μου¹, ζηλοῦτε τὸ προφητεῦν, καὶ τὸ 39
λαλεῖν ^z μὴ κωλύετε γλώσσαις¹. πάντα ^t δέ¹ εὐσχημόνως 40
καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

Cp. 1 Cor. 14. 11. Τιωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην 15
ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώ- 2
ζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ⁿ ὑμῖν, εἰ¹ κατέχετε, ἐκτὸς
εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, 3
ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι ἐγήγερται 4
Cp. 1 Cor. 24. 24, 36. ^v τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ¹ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ· 5
εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελ- 6
φοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ
^{w-1} ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβω· εἶτα τοῖς ἀποστό- 7

^k add ἡμῶν ¹ ἐπιτρέπεται ^m ὑποτάσσουσιν ⁿ γυναῖξιν
ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν ^o add τοῦ ^p εἰσὶν ἐντολαί ^a ἀγνοεῖται M.
^z om. μου ^z γλώσσαις μὴ κωλύετε ^t om. δέ ⁿ ὑμῖν εἰ A.M.
^v τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^w add καὶ

C₁ P¹ 110

109. 1

C₁ Rev 20.

14.

C₁ P¹ 2 15.

καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ^{ε-1} θῆ 25
 πάντας τοὺς ἔχθρους ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχ- 26
 θρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς 27
 πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ^h ὑποτάσσεται, δηλον
 ὅτι ἐκτὸς τοῦ υποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ¹ ὑποταγῇ 28
 αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγίσεται τῷ ὑπο-
 τάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ^h ὁ Θεὸς ¹⁻¹ πάντα ἐν πᾶσιν.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; 29
 εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ
^κ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' 30, 31
 ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ¹ ὑμετέραν ^κ καύχησιν, ^μ ἀδελφοί, ¹
 ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἀνθρω- 32
 πον ἐθιριομάχῃσα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι ^α τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ
 οὐκ ἐγείρονται, ¹ Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αἴριον γὰρ ἀποθνή-
 σκομεν. μὴ πλανᾶσθε· Φθείρουσιν ἡθὴ χρῆσθ' ὁμιλίας κακαί. 33
 ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ 34
 τινὲς ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν ^ο λαλῶ¹.

Ἄλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι 35
 ἐρχονται; Ἐἴπωμεν, σὺ δ' σπεῖρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ 36
 ἀποθάνῃ· καὶ ὁ σπεῖρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπεί- 37
 ρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου, ἢ τινος τῶν
 λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς ^α δίδωσιν αὐτῷ ¹ σῶμα καθὼς ἠθέλησε, 38
 καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ^{ε-1} ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ 39
 ἐστὶ αὕτη σὰρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν ^{α-1} ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ
 κτηνῶν, ἄλλη δὲ ^ε σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων¹. καὶ σώ- 40
 ματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἄλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν
 ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, 41
 καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ

1. John 12.

24

^ε add ἄν ^h ὑποτάσσεται (δηλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ υποτάξαντος αὐτῷ τὰ
 πάντα), ὅταν δὲ Μ. ¹ add τὰ ^κ τῶν νεκρῶν ¹ ἡμετέραν S.

^μ om. ἀδελφοί, ^α τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; A.S.M.

^ο λέγω ^ε εἴπωμεν ^α αὐτῷ δίδωσι ^ε add τὸ ^ε add σὰρξ

^ε ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν

- 42 ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν ἰεκρᾶν.
 43 σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται· ἐν
 ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται.
 44 ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευ-
 ματικόν. ^u εἰς ἔστι σῶμα ψυχικόν, ^z ἔστι καὶ πνευματικόν.
 45 οὕτω καὶ γέγραπται, Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ ^{εἰς} 2. 7
 εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.
 46 ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν· ἔπειτα
 47 τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός. ^ο ^{Cp Gen. 2 7.}
 48 δεύτερος ἄνθρωπος ^τ 1 ἐξ οὐρανοῦ. οἶος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι ^{Jchn 3 13.}
 καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἶος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπου-
 49 ράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ^z φορέ- ^{Cp Ge 5 3.}
 σομεν ¹ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ^{Kcm 8 29,}
^{Phl 3. 21.}
 50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν
 Θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρ-
 51 σίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ, μυστήριον ὑμῖν λέγω πάντες ^a 1
 52 οὐ κοιμηθήσόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγῆσόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν
 ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, ^{Cp Matt. 24.}
 καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγή- ^{31, 1 Thess. 4}
 53 σόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν,
 54 καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ ^b τὸ
 φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ ¹ τὸ θνητὸν τοῦτο
 ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμέ-
 55 νος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. ποῦ σου, θάνατε, τὸ ^{Is. 25 5, H. 1.}
 56 ^o νίκος ¹; ποῦ σου, ^a θάνατε ¹, τὸ ^o κέντρον ¹; τὸ δὲ κέντρον ^{13. 14.}
 τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος ^{Cp Rom. 7.}
 57 τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ^{7 39}
 58 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι
 γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυ-

^u om. εἰ^a add μὲν^o κέντρον^z καὶ ἔστι σῶμα^τ add ὁ Κύριος^a ᾄδῃ^o νίκος^z φορέσωμεν Μ.^b om. τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ Μ.

ρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα 16
ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.
κατὰ μίαν ^εσαββάτου¹ ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω 2
θησανρίζων ὃ τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι
γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν ^βδοκιμάσητε δι' 3
ἐπιστολῶν, τούτους¹ πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς
'Ιερουσαλήμ· ἐὰν δὲ ^ηἄξιον ᾖ¹ τοῦ κάμει πορεύεσθαι, σὺν 4
ἐμοὶ πορεύσονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδο- 5
νίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι· πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν 6
παραμεινῶ, ἣ καὶ παραχειμᾶσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε
οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· 7
ἐλπίζω ^ιγὰρ¹ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν Κύριος
^ιἐπιτρέψῃ¹. ἐπιμενῶ δὲ ἐν 'Εφέσῳ ἕως τῆς Πεντηκοστῆς· 8
θύρα γάρ μοι ἀνέωγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι 9
πολλοί.

Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς 10
ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ^κἐργάζεται¹ ὥς καὶ ἐγώ· μὴ τις 11
οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα
ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.
περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα 12
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν
θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταί- 13
οῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. 14

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, (οἶδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, 15
ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις
ἔταξαν ἑαυτούς,) ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιοῦτοις, 16
καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ 17

^ε σαββάτων ^β δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους M. ^η ᾧ ἄξιον
^ι δὲ ^ι ἐπιτρέπη ^κ ἐργάζεται S.

Cp. R 7. 15
26, 2 Cor 9. 1,
12. 2. 12

Cp. Act 19.
21. 1.

Cp. 4. 17. Act 19.
22.

Cp. 4. 6

Cp. 1. 16.

- παρουσία Στεφανᾶ καὶ ¹Φορτουνάτου¹ καὶ Ἀχαΐκου. ὅτ. τὸ ² ^{Cp. 1 Cor. 2:10}
 18 ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπανσαν γὰρ τὸ
 ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε σὺν τοῖς τοιούτοις.
 19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ² ^{aspicitur} ^{Cp. 1 Cor. 16:2}
 ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ ³ ^{Prisca} ^{19 Rom 16:3}
 20 οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες.
 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ² ^{Cp. Rom 16:16}
 21, 22 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ ¹⁶ ^{Cp. 1 Cor. 4:18}
 23 τὸν Κύριον ¹⁷ ^{2 Thess 3:17}, ἦτω ἀνάθεμα. Μαράν ἀθά. ἡ χάρις τοῦ
 24 Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ
 πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν.

p-1

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ²Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ,
 καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν
 Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ
 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλή-
 4 σεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ ⁵ ^{Cp. 7:6}
 δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς
 5 παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ὅτι
 καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω ⁶ ^{Cp. Phil 3:10}
 Col. 1:24.

¹ Φορτουνάτου ² ἀσπάζονται ³ Πρίσκιλλα ⁴ add Ἰησοῦν
 Χριστόν ⁵ add subscription Πρὸς Κορινθίους πρώτη ἐγγραφὴ ἀπὸ
 Φιλίππων διὰ Στεφανῶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαΐκου καὶ Τιμοθέου.
⁶ Ἰησοῦ Χριστοῦ

διὰ ^β τοῦ¹ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παρακλήσις ἡμῶν.
 εἶτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτη- 6
 ρίας ^{γ-δ}· εἶτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως
^α τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ
 ἡμεῖς πάσχομεν¹ καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν⁷ ἡ
 εἰδότες ὅτι ^ε ὥς¹ κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς
 παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί,² περὶ⁸ 8
 τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ^{ε-1} ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ'
 ὑπερβολὴν ^β ὑπὲρ δύναμιν ἐβαρῆθημεν¹, ὥστε ἐξαπορηθῆναι
 ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ 9
 θανάτου ἐσχέκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς,
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου 10
 θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ¹ ῥύσεται¹. εἰς δὲ ^κ ἠλπικαμεν
 ὅτι¹ καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν 11
 τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα
 διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς 12
 συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ¹ ἀγιότητι¹ καὶ εὐλκρινείᾳ Θεοῦ,
 οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν
 ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα 13
 γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἡ ἃ ἀναγινώσκετε ἡ καὶ ἐπιγινώσκετε,
 ἐλπίζω δὲ ὅτι ^{μ-1} ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε¹ καθὼς καὶ 14
 ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ
 καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ^ν ἡμῶν¹ Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην ^ο πρότερον πρὸς ὑμᾶς 15
 ἐλθεῖν¹, ἵνα δευτέραν ^π χάριν¹ ^α σχῆτε¹, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν 16
 εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,
 καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν 17

Cr. 1 Cor. 15.
 32, Acts 19
 23 sqq.

Cr. 1 Cor. 4.
 18.

^β om. τοῦ ^ο add τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων
 ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν ^α καὶ σωτηρίας¹ ^ο ὥσπερ ^ε ὑπὲρ
^ε add ἡμῶν ^β ἐβαρῆθημεν ὑπὲρ δύναμιν ¹ ῥύσεται ^κ ἠλπικαμεν¹ M.
¹ ἀπλότητι ^μ add καὶ ^ν om. ἡμῶν ^ο πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν
 πρότερον ^π χάριν M. ^α ἐχῆτε

17 βουλόμενος¹ μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἡ ἂ βου-
 λεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἡ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ
 18 καὶ τὸ οὐ οὐ; πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς
 19 ὑμᾶς οὐκ ἔστι¹ ναὶ καὶ οὐ. ¹ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ υἱὸς² Ἰησοῦς
 Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σι- Cp. Act. 1: 5, 11.
1 Thes. 1: 1.
2 Thes. 1: 1
 λουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν
 20 αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ
 21 διδὼ καὶ δι' αὐτοῦ¹ τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.
 22 ὁ δὲ βεβαίων ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς,
 23 Θεός, ¹καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα Cp. 2. 5. Ep. 1.
1: 13 sq., 4: 30.
 τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
 24 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν Cp. 13. 2. 10,
1 Cor. 4: 21.
 ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἤλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ
 ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἔσμεν τῆς
 2 χαρᾶς ὑμῶν¹ τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε. ἔκρινα ²δε¹ ἐμαυτῷ
 2 τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ³ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν¹. εἰ γὰρ
 ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ⁴ἂ¹ ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ
 3 λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα ⁵ἂ¹ τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ
 ἐλθὼν λύπην ⁶σχῶ¹ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὸς ἐπὶ
 4 πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. ἐκ γὰρ
 πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ
 πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα
 γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
 5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ ⁷μέρους
 6 (ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ) πάντας¹ ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιοῦτῳ ἡ ἐπι- Cp. 1 Cor. 5.
3 sq.
 7 τιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλείονων ὥστε τοῦναντίον ⁸μᾶλλον¹
 ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ
 8 λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι
 9 εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν
¹βουλευόμενος ²ἐγένετο ³ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ υἱὸς ⁴καὶ
 ἐν αὐτῷ ⁵add ὁ ⁶γὰρ M. ⁷ἐλθεῖν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς
⁸add ἐστίν ⁹add ὑμῖν ¹⁰ἔχω ¹¹μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ
 πάντας ¹²om. μᾶλλον M.

δοκιμὴν ὑμῶν, * εἰ' εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ^φ δέ τι χαρί- 10
 ζεσθε, καὶ ἐγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ [†] ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι,[†]
 δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ 11
 τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

¹² 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 219

- σιν ἐντετυπωμένη ^{α-} λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ. ὥστε μὴ ²⁹ ³¹ ³⁴
 δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον.
 Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργου-
 8 μένην, πὼς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν
 9 δόξῃ; εἰ γὰρ ^ο ἡ διακονία ¹ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ
 μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ^{π-} δόξῃ.
 10 καὶ γὰρ ^α οὐ ^δ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ
 11 μέρει, ἔνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. εἰ γὰρ τὸ κατ-
 αργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.
 12 Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρηρησία χρώμεθα,
 13 καὶ οὐ καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ³² ³⁴
² αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ ³⁵
 14 τέλος τοῦ καταργουμένου· ἀλλ' ἐπαρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν ³¹ ³⁴
³ ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ³ ἡμέρας ¹ τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ
 ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης ⁴ μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενοι,
 15 ὃ ^{τι} ἐν Χριστῷ καταργεῖται· ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα
² ἂν ἀναγινώσκηται ¹ Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν
 16 κείται. ἡνίκα ^δ ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ ³² ³⁴
 17 κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστιν· οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα ³⁴
 18 Κυρίου, ²⁻ ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες, ἀνακεκαλυμμένῳ
 προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατὸπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν
 εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ
 Κυρίου Πνεύματος.
- 4 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἡλεήθημεν,
 2 οὐκ ³ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύ-
 νης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνι-
 στῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων εἰώπιον
 3 τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν,

^α add ἐν ^ο τῇ διακονίᾳ Μ. ^π add ἐν ^α οὐδὲ ² ἑαυτοῦ
³ om. ἡμέρας ⁴ μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖ-
 ται. Μ. ^υ ἀναγινώσκηται ² add ἐκεῖ ³ ἐγκακοῦμεν

ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον· ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ 4
αἰῶνος τεύτει ἐτέφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ
αἰγάζαι ²⁻¹ τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ
Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσ- 5
σομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους
ἐμῶν διὰ ³ Ἰησοῦν¹. ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ⁴ Ἐκ σκότους φῶς 6
λάμψει¹, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν
τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

⁵ Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστροκίνοις σκεύειν, 7
ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν
ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, 8
ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλει- 9
πόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι· πάντοτε 10
τὴν νέκρωσιν τοῦ ⁶⁻¹ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες,
ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.
αἱ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰη- 11
σοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ
ἡμῶν. ὥστε ὁ ⁷⁻¹ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν 12
ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γε- 13
γραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν ⁸ Κύριον¹ Ἰησοῦν 14
καὶ ἡμᾶς ⁹ σὺν¹ Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν 15
πλείονων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ
Θεοῦ.

Διὸ οὐκ ¹⁰ ἐγκακοῦμεν¹. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος 16
διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ¹¹ ἔσω ἡμῶν¹ ἀνακαινύεται ἡμέρα καὶ
ἡμέρα. τὸ γὰρ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' 17

¹ add αἰτοῖς ² Ἰησοῦ Μ. ³ ἐκ σκότους φῶς λάμψει ⁴ add
Κυρίου ⁵ add μέν ⁶ om. Κύριον Μ. ⁷ διὰ ⁸ ἐγκακοῦμεν
⁹ ἔσωθεν

ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζετα.
 18 ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλε-
 πόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα
 αἰώνια.

5 Οἶδαμεν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους
 καταλυθῇ, οἰκοδομῇ ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποιήτων,
 2 αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ στενάζομεν, τὸ ^{Cp. Γαλ. 5: 23}
 οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες·
 3, 4 εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθισόμεθα. καὶ γὰρ
 οἱ ὄντες ἐν τῷ σκῆνῃ στενάζομεν βαρούμενοι· ¹ ἐφ' ^ᾧ οὐ
 θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ
 5 θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ
 τοῦτο Θεός, ὁ ^k δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. ^{Cp. 1: 21.}
 6 θαρρούντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ ^{Cp. Φιλ. 1: 21}
 7 σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου (διὰ πίστεως γὰρ περι-²¹⁹
 8 πατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους), θαρροῦμεν δέ, καὶ εὐδοκοῦμεν
 μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν
 9 Κύριον. διδὼ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκ-
 10 δημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς ^{Cp. John 5: 27,}
 φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ^{Acts 10: 42, 17.}
 κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ᾧ ἔπραξεν,
 εἴτε ἀγαθόν, εἴτε ¹ φαῦλον· ^{31, Rom 14.}
^{10. Rev. 20. 12.}

11 Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πείθωμεν,
 Θεῷ δὲ πεφανερῶμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν
 12 ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ ^m πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν
 ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν,
 ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ ⁿ μὴ ἐν
 13 καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.
 14 ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο
 ὅτι ^o εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἅρα οἱ πάντες ἀπέθανον

¹ ἐπειδὴ S.
^o add εἰ

^k add καὶ

¹ κακόν

^m add γὰρ

ⁿ οὐ

καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς 15
ζῶσιν· ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγεγρῆντι. ὥστε 16
ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ ¹ καὶ
ἐγνωκάμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γνωσκό-
μεν. ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καὶνὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα 17
παρῆλθεν· ἰδοὺ, γέγονε καινὰ ². τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ 18
Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ ³ Χριστοῦ καὶ
δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὡς ὅτι Θεὸς ἦν 19
ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσωσιν ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος
αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν
λόγον τῆς καταλλαγῆς.

Ἵπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρα- 20
καλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε
τῷ Θεῷ. τὸν ⁴ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν 21
ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς ⁵ ἐγνωμέθα ⁶ δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ.
συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν 6
τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (λέγει γάρ, Καιρῷ δεκτῷ ἐπὶ- 2
κουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβροθήσά σοι· ἰδοὺ,
νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ, νῦν ἡμέρα σωτηρίας)· μὴ- 3
δεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ
διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διά- 4
κονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν
στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, 5
ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώ- 6
σει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ, ἐν
ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, 7
διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,
διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς 8
πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς· ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· 9
ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ, ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ

¹ add δὲ ² add τὰ πάντα ³ add Ἰησοῦ ⁴ add γὰρ ⁵ γνω-
μέθα

- 10 μὴ θανατούμενοι· ὡς λυπούμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες ὡς
 πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ
 πάντα κατέχοντες.
- 11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφωγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία
 12 ἡμῶν πεπλάτυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν. στείρω-
 13 ρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμι-
 σθίαν (ὡς τέκνοις λέγω) πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.
- 14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχή ^{Cp. 1 Cor. 10}
 δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; ἢ τίς ¹⁴⁼¹¹ κοινωνία φωτὶ πρὸς
 15 σκότος; τίς δὲ συμφώνησις *Χριστοῦ [†] πρὸς †Βελιάρ [‡];
 16 ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ
 Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; * ἡμεῖς [†] γὰρ ναὸς Θεοῦ * ἔσμεν [‡] ζῶν-
 τος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι Ἐνιοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ^{Lev. 26 11-12}
 ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
 17 ^δ μου [†] λαός. διδὲ Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορί- ^{Is. 52. 11.}
 σθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· ἀγὰρ εἰς-
 18 δέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ ^{Cp. Jer. 31}
 μοι εἰς υἱὸς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ^{(33). 9.}
- 7 ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ^{Cp. 1 John 3.}
 ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπι-
 τελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.
- 2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἡδίκησαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, ^{Cp. 12 17,}
 3 οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. ^{Acts 20 33.} πρὸς κατάκρισιν οὐ [†] λέγων προ-
 εῖρηκα γάρ, ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔστε εἰς τὸ συναπο-
 4 θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή
 μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερ-
 περισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.
- 5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχη- ^{Cp. 2. 12 sq.}
 κεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν
 6 μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς ^{Cp. 1. 4.}

[†] τίς δὲ * Χριστῷ † Βελιάρ S.M. * ὑμεῖς * ἔστε
^δ μοι ^α οὐ πρὸς κατάκρισιν

Cr 2. 4. 10.
10. 1 Cor. 5.
1 = 9¹¹.

παρεκάλεισεν ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον 7
δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἥ
παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθη-
σιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε
με μάλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι- 8
στολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω ^a γὰρ¹
ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.
νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετά- 9
νοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε
ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν 10
ἀμεταμέλητον ^e ἐργάζεται¹. ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον
κατεργάζεται. ἰδοὺ γάρ, αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπη- 11
θῆναι ^f-', πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπο-
λογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,
ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
ἀγνοὺς εἶναι ^g-1 τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, 12
οὐχ εἵνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος,
ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερωθῆναι ^h τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ
ἡμῶν¹ πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ⁱ παρακε- 13
κλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μάλ-
λον¹ ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ
πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ 14
ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθην· ἀλλ' ὥς πάντα ἐν ἀλη-
θείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ
Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσο- 15
τέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
ὑπακοήν, ὥς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω 16
^k-1 ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Cr. Rom. 15.
26.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν 8

^d om. γὰρ Μ.
^h τῇ σπουδῇ ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν Α.
κλήσει ὑμῶν· περισσοτέρως δὲ μάλλον

^e κατεργάζεται

^f add ὑμᾶς
ⁱ παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρα-
^k add οὖν Α.

2 δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ
 δοκιμῇ θλίψεως ἢ περισσεΐα τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ
 βάθους πτωχεΐα αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς ¹τὸ πλοῦτος ¹τῆς
 3 ἀπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ²παρὰ
 4 δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι
 ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
 5 τοὺς ἀγίους ²α-¹. καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν. ἀλλ' ἐαυτοὺς
 ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ·
 6 εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο. ^{Cr v 17. 27.}
 7 οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ἀλλ' ^{12 15.}
 ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, ^{Cr 1 Cor. 1.}
 καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ^οἐξ ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ^{5 21}
 8 ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω,
 ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης
 9 γνήσιον δοκιμάζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ^{Cr Lu. 14 6.}
 10 ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχεΐᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν ⁵⁸
 τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον ^{Cr. 1 Cor 7.}
 τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλαιν προενήρξασθε ἀπὸ πένης.
 11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως, καθάπερ ἡ προ-
 θυμία τοῦ θέλαιν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.
 12 εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὼς ἐὰν ἔχη ²⁻¹, εὐπρόσ-
 13 δεκτος, οὐ καθὼς οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνεσις, ὑμῖν
 14 ²⁻¹ θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν
 περισσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων
 περισσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται
 15 ἰσότης· καθὼς γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ^{Exod 16 18.}
 ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττόνησε.
 16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αἰτὴν σπουδὴν ὑπὲρ
 17 ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου. ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, ^{Cr. ver. 6}

¹ τὸν πλοῦτον
ἐν ὑμῖν M.

² ὑπὲρ
P add τις

² add δέξασθαι ἡμᾶς
² add δὲ

^ο ἐξ ἡμῶν

σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξήλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ τὸν ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ¹ οὗ ὁ ἔπαινος ἐν 18
 ὁ¹ π 1 C 4. 16, τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ 19
 3², καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν³ ἐν¹
 τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν⁴ τοῦ
 Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν⁵ ἡμῶν¹. στελλόμενοι τοῦτο, 20
 μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ² ἀδρότητι¹ ταύτῃ τῇ διακονου-
 μένῃ ὑφ' ἡμῶν·³ προνοοῦμεν γάρ¹ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον 21
 τοῦ¹ αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων· συνεπέμψαμεν δὲ 22
 αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς
 πολλάκις σπουδαῖον οἶτα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον
 πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς 23
 ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι
 ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. τὴν οὖν ἐνδείξιν τῆς ἀγάπης 24
 ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε
 25 εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Ὁ¹ π Rom 15
 3², 1 Cor 15 1 Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους περισσόν² θ
 μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν· οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν 2
 ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαῖα παρεσκεύασται
 ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ³ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας.
 ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ 3
 ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα, καθὼς ἔλεγον, παρε-
 σκευασμένοι ᾗτε· μή πως, ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες 4
 καὶ εὔρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυθῶμεν ἡμεῖς
 (ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ⁵ 5-1. ἀναγ- 5
 καίον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλ-
 θωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρτίσωσι τὴν⁶ προεπηγγελμένην¹
 εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι οὕτως ὥς εὐλογίαν καὶ
 μὴ⁴ ὥς¹ πλεονεξίαν.

¹ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν ² σὶν ³ add αὐτοῦ ⁴ ὑμῶν
⁵ ἀδρότητι S. ⁶ προνοοῦμενοι ⁷ add καὶ ⁸ add ἐξ ⁹ add
τῆς καυχήσεως ¹⁰ προκαταγγελλμένην ¹¹ ὥσπερ

- 6 Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει,
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.
7 ἕκαστος καθὼς ^επροήρηται¹ τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ
8 ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. ^εδυνατεῖ² δὲ
ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ
πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν
9 ἔργον ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς ^ε ¹¹² ¹¹¹.
10 πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ³
ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον ^ε εἰς βρώσιν,
χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ⁴ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ ^ε αὐξήσῃ·
11 τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι
εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν
12 τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον
ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ
13 περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς
δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ
ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,
14 καὶ ἀπλότῃτι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας· καὶ
αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερ-
15 βάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. χάρις ¹⁻¹ τῷ Θεῷ ἐπὶ
τῇ ἀνεκδιηγότητι αὐτοῦ δωρεᾷ.
- 10 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πρᾶότητος
καὶ ἐπεικειας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ^ε ^{ver. 10.}
2 ἐν ὑμῖν ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δέ, τὸ μὴ παρὼν
θαρηῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾧ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινας
3 τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. ἐν
4 σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα (τὰ ^ε ^{6.} ^{7.}
γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ
5 Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων), λογισμοὺς καθαιροῦντες
καὶ πᾶν ὑψῶμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ,

^ε προαιρεῖται ^ε δυνατός ^ε εἰς βρώσιν χορηγίσει, καὶ πληθύνει
^ε αὐξήσαι ¹ add δι

καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ,
καὶ ἐν ἐτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πλη- 6
ρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ πρόσωπον ^κ βλέπετε.¹ εἴ 7
τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν
¹ ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς ^{μ-1}.
ἐάν τε γὰρ ^{μ-1} περισσότερόν τι καυχῆσθαι περὶ τῆς ἐξου- 8
σίας ἡμῶν (ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος ^{ο-1} εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ
εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνθήσομαι· ἵνα μὴ δόξω ὡς 9
ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι, Αἱ μὲν ἐπιστολαί, 10
φησί, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος
ἀσθενὴς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ 11
τοιούτος, ὅτι οἱδὶ ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες,
τοιούτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι 12
ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς
ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχ- 13
σόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὐ ἐμέρισεν ἡμῖν
ὁ Θεὸς μέτρον ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς μὴ 14
ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτοὺς· ἄχρι γὰρ καὶ
ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ 15
ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες,
αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεΐαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν 16
εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα
καυχῆσασθαι. Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω· οὐ 17, 18
γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ
Κύριος συνίστησιν.

Cr. Jer. 9 23
F. 1. 1 C. 1
37.

Ὁ φελον ἀνείχεσθέ μου ^μ μικρόν τι ἀφροσύνης¹. ἀλλὰ καὶ 11
ἀνείχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ· ἡρμოსάμην γὰρ 2
ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ.

^κ βλέπετε; A.S.M. ¹ ἀφ' ^μ add Χριστοῦ ^μ add καὶ
^ο add ἡμῖν ^μ μικρὸν τῷ ἀφροσύνη

3 φοβούμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφεις ^α ἐξηπάτησεν Εὐάν¹ ἐν τῇ ^{Cz G. 12}
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, ² φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς
 4 ἀπλότητος ^α καὶ τῆς ἀγνότητος¹ τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ ^{Cz G. 12 1}
 μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ἐν οὐκ ἐκη-
 ρύξαμεν, ἡ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὁ οὐκ ἐλάβετε, ἡ
 5 εὐαγγέλιον ἕτερον ὁ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ¹ ἀνέχεσθε¹. λογί- ^{Cz 12 11}
 6 ζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν υπερλίαν ἀποστόλων. εἰ ^{1 Cz. 15 10}
 δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ
 7 ^α φανερώσαντες¹ ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ἡ ἁμαρτίαν ἐποίησα ^{Cz 12 15}
 ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ
 8 Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐγγελισάμην ὑμῖν· ἄλλας ἐκκλησίας
 9 ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ
 παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐδενός·
 τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ^{Cr. Phil. 4 15}
 ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῇ ^α ἑμαυτὸν ὑμῖν¹ ἐτή- ⁸¹
 10 ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ
 καύχησις αὕτη οὐ ^α φραγίσεται¹· εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς
 11, 12 Ἀχαΐας. διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ὁ
 δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων
 ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.
 13 οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχη-
 14 ματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ ^α θαῦμα¹.
 αὐτοὺς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.
 15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς
 διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα
 αὐτῶν.
 16 Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε,
 καὶ ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα ^α καγὼ μικρόν τι¹ καυχή-
 17 σωμαι. ὁ λαλῶ, οὐ ^α κατὰ Ἡύριον λαλῶ¹, ἀλλ' ὡς ἐν

^α Εὐάν ἐξηπάτησεν ^α add οὕτω ^α om. καὶ τῆς ἀγνότητος ^ε ἡμεί-
 χεσθε ^α φανερωθέντες ^α ὑμῖν ἑμαυτὸν ^γ σφραγίσεται S.
^α θαυμαστόν ^α μικρόν τι καγὼ ^β λαλῶ κατὰ Κίριον

ἀφροσύνη, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ 18
πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, ἀγὼν καυχήσομαι. ἡδέως 19
γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γάρ, 20
εἴ τις ὑμῶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει,
εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ^α εἰς πρόσωπον ὑμῶν ^δ ἕρει. κατὰ 21
ἀτιμίαν λέγω, ὥς ὅτι ἡμεῖς ^α ἡσθενήκαμεν'. ἐν ᾧ δ' ἂν τις
C. P. 3. 3. τολμῇ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ ἀγὼν. 'Εβραῖοι εἰσι; 22
ἀγὼν. 'Ισραηλῖται εἰσι; ἀγὼν. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι;
ἀγὼν. διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγὼν 23
ἐν κόποις περισσοτέρως, ^α ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πλη-
γαῖς ὑπερβαλλόντως, ^δ ἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ 'Ιουδαίων 24
4. 1. 2. 3. πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρίς ἑρραβδίσθην, 25
ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρίς ἐνανάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ
πεποιήκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνους ποταμῶν, κινδύ- 26
νοις ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἔθνων, κινδύνους
ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύ-
νοις ἐν ψευδαδέλφοις, ^ε ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις 27
πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστεαῖς πολλάκις, ἐν
ψύχει καὶ γυμνότητι. χωρὶς τῶν παρεκτός, ^ε ἢ ἐπίστασις 28
μοι· ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. τίς 29
ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ
πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχή- 30
σομαι· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ^{h-1} 'Ιησοῦ ^{h-1} οἶδεν, 31
ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. ἐν 32
Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν
A. 2. 25 Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με ^{h-2} καὶ διὰ θυρίδος ἐν 33
σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς
χεῖρας αὐτοῦ.

^κ Καυχᾶσθαι ¹ δεῖ, ¹ οὐ συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ ¹ εἰς 12

^α ὑμῶς εἰς πρόσωπον ^δ ἡσθενήσαμεν ^ε ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-
λόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ^ε add ἐν ^ε ἢ ἐπιστάσεις μου
^h add ἡμῶν ¹ add Χριστοῦ ¹ add θέλων ^κ Καυχᾶσθαι δὲ
οὐ συμφέρον μοι· εἰλείσομαι γὰρ ¹ δὲ M.

οὐ καταναρκήσω ^{κ-1}. οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἡδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπα- 15 νηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ¹ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ,² ἦιτον ἀγαπῶμαι;³ ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβά- 16 ρησα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα 17 ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν, 18 μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ Πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

^β Πάλαι¹ δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ^ο ἀπολογούμεθα.¹ ^α κατέναντι¹ 19 τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι γάρ, μή πως ἔλθων 20 οὐχ οὓους θέλω εὐρω ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὐρεθῶ ὑμῖν ὁδὸν οὐ θέλετε· μή πως ^ο ἔρις, ζῆλος,¹ θυμὸς, ἐριθειᾶ, καταλαλιά, ψιθυρισμοί, φυνωσίσεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ^ε ἔλθόντος μου 21 ταπεινώσῃ με¹ ὁ Θεὸς μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθῃσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο 13 μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν βῆμα. προείρηκα καὶ 2 15 προλέγω, ὥς παρὸν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὸν ^β νῦν,¹ τοῖς προσημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς 3 τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ 3 λαλοῦντος Χριστοῦ, ὥς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ ^{β-1} ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ 4 δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενούμεν ¹ ἐν¹ αὐτῷ, ἀλλὰ ^κ ζήσομεν¹ σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς 5 πειράζετε εἰ ἔστέ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. ἡ οὐκ

^κ add ὑμῶν ^γ ὑμῶν, εἰ καὶ ^α ἀγαπῶν ^α ἀγαπῶμαι. ^β Πάλιν
^ο ἀπολογούμεθα; A.S.M. ^δ κατέναντιον ^ο ἔρις, ζῆλοι, ^ε ἔλθόντα
με ταπεινώσῃ ^β νῦν γρηγοῶ ^β add εἰ ¹ σὺν M. ^κ ζησόμεθα

- ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν· εἰ Cp. Rom. 8.
 6 μὴ τι ἀδόκιμοί ἐστέ. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ 10, Gal. 4 19.
 7 ἐσμὲν ἀδόκιμοι. ¹εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ποιῆσαι
 ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φαιώμεν, ἀλλ' ἵνα
 8 ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῇτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὤμεν. σὺ γὰρ
 δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.
 9 χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενώμεν ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε
 10 τοῦτο ^{m-1} καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο
 ταῦτα ἀπὸν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρῆσθωμαι κατὰ Cp 1. 23
 τὴν ἐξουσίαν ἣν ⁿ ὁ Κύριος ἔδωκέ μοι· εἰς οἰκοδομὴν καὶ
 οὐκ εἰς καθαίρεσιν.
 11 Λοιπόν, ἀδελφοί, ^o χαίρετε.¹ καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε,
 τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ
 12 εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγάπῃ Cp Rom. 16.
 φιλήματι. 16.
 13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
 14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ
 Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων
 ὑμῶν. ^{p-1}
 q-1

Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου,
 ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος
 2 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν), καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκ-
 3 κλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Cp Acts 16 6,
 18. 23.

¹ εὐχομαι ^m add δὲ ⁿ ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος ^o χαίρετε, S.:
 χαίρετε· A.M. ^p add ἀμήν. ^q add subscription Πρὸς Κορινθίους
 δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

- 18 Ἐπειτα μετὰ ἕτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἵσταντο¹ 19 Ἐκ² Κηφᾶν, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφεὸν ^{τῶν ἀδελφῶν} 20 τοῦ Κυρίου. αὐτὸς δὲ γράψω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι 21 οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ 22 τῆς Κιλικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκ- 23 κλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ· μόνον δὲ ἀκαίοντες ᾔσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν 24 ἣν ποτε ἐπόρθει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.
- 2 Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσό- ¹ 2 λυμα μετὰ Βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον. ἀνέβην δὲ ² κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κη- ρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως 3 εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, 4 Ἕλλην ὢν, ἠναγκάσθη περιτομηθῆναι· διὰ δὲ τοὺς παρεισάκ- τους ψευδαδελφούς, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπεῖσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς 5 ^h καταδουλώσουσιν· οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑπο- ταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. 6 ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι (ὁποῖοι ποτε ᾔσαν οὐδὲν μοι διαφέρει, πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει)—ἐμοὶ γὰρ ¹ 7 οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο· ἀλλὰ τοῦναντίον, ἰδόντες ¹⁷ ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέ- ¹ 8 τρος τῆς περιτομῆς (ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρος εἰς ἀποστολὴν 9 τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη), καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰω- ¹ 10 ἀννης, οἱ δοκοῦντες στυλοὶ εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ ¹ Βαρνάβαν κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν 10 περιτομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ¹ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Cp. Acts 11.
29 sq., Rom.
15 25 sq.

"Οτε δὲ ἦλθε ἡ Κηφᾶς¹ εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον 11
 C. Acts 11 3 αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν 12
 τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν ὅτε δὲ
 ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφόριζεν ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ
 περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰου- 13
 εἶται, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.
 ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ 14
 εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾶ² ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σὺ
 Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ¹ πῶς³ τὰ
 ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαίειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ 15
 Cp. 3. 11, ἐξ ἔθνων ἀμαρτωλοί, εἰδότες δὲ⁴ ὅτι οὐ δικαιούται ἄνθρω- 16
 Rom. 3. 20, 28. Acts 15. 11, πος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιω-
 θῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου διότι
 οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. εἰ δὲ ζῆ- 17
 τοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἀμαρ-
 τωλοί, ἅρα Χριστὸς ἀμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. εἰ 18
 γὰρ ἡ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν
 Cp. Rom. 7 4 συνίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ 19
 Cp. Rom. 6. 6, ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ² ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ,⁵ ζῇ δὲ 20
 ἐν ἐμοὶ Χριστός. ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ
 τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ 21
 διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἅρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.
 Cp. 5. 7. ⁷ Ω ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν ⁸ οἷ, οἷς κατ' 3
 ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ⁹ π-¹ ἑσταυρωμένος;
 τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ 2
 Cp. Acts 10 Πνεῦμα ἐλάβετε; ἡ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί ἐστε; 3
 44. Eph. 1. 13. ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα ἐπά- 4
 θετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα 5

¹ Πέτρος ² Πέτρος ³ τί ⁴ om. δέ ⁵ ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, M.
⁶ add τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι ⁷ add ἐν ὑμῖν

- καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου; ἢ ἐξ ἀκοῆς
6 πίστεως; καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη ^{Cp. Gen. 15. 6. 16. 17. 22. 24. 25.}
7 αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, ^{Cp. Rom. 4. 3.}
8 οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. προῖδοντα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ ^{11.}
πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προενηγγελίσατο τῷ Ἀβραάμ
9 ὅτι Ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ ^{Gen. 12. 3.}
10 πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ
ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται ^{γὰρ} ὅτι·
Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμέ- ^{Deut. 27. 26.}
11 νοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν
νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ Θεῷ δῆλον· ὅτι Ὁ δίκαιος ^{Hab. 2. 4.}
12 ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ'
13 Ὁ ποιήσας αὐτὰ ¹⁻¹ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξη- ^{Levit. 18. 5.}
γόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν ^{Cp. 2 Cor. 5.}
κατάρ· ὅτι γέγραπται· Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ^{Deut. 21. 23.}
14 ἐπὶ ξύλου· ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος ^{Cp. Acts 2. 33.}
λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
- 15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὁμως ἀνθρώπου κεκυρω-
16 μένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιάσσεται. τῷ δὲ
Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. ^{Cp. Gen. 13.}
οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ^{15.}
17 ἑνὸς Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός. τοῦτο δὲ
λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ¹⁻¹ ὁ μετὰ ^{Cp. Gen. 17. 1 sqq., Exod. 12. 40 sq.}
18 εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ ^{Cp. Rom. 4.}
κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγ- ^{14.}
19 γελίας κεχάρισται ὁ Θεός. τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων
χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπηγγέλται,
20 διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης ἐνὸς ^{Cp. Acts 7. 53.}

ἢ γάρ,

x add ἄνθρωπος

y γέγραπται γάρ

z add εἰς Χριστὸν

u ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα

οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ Θεὸς εἰς ἔστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγ- 21
 γελίῳ τοῦ Θεοῦ, μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνά-
 C: Luc 3, 2 μεις ζωοποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ 22
 συνέκλεισεν ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγ-
 γελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα 23
 ὡς συγκλειόμενοι¹ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
 ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ 24
 πίστεως δικαιωθῶμεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ 25
 C: Joh 1 12, παιδαγωγὸν ἔσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἔστε διὰ τῆς 26
 C: I Cor 12, πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς Χριστόν ἐβαπ- 27
 15, Col 3 10 τίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνα, 28
 51, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ
 C: Rom 9 8 πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς 29
 Χριστοῦ, ἅρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, ^{x-1} κατ' ἐπαγ-
 γελίαν κληρονόμοι.

Ἰέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, 4
 οἱδὲν διαφέρει δοῦλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπι- 2
 τρίπου ἐστὶ καὶ οἰκονόμος ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πα-
 C: ver 9, τρός. οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ 3
 Col 2, 8, 20, κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ 4
 C: Mark 1, 15, Eph. 1, 10 χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ
 C: 3, 13, γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο- 5
 1 Cor 7, 23, ράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δὲ ἔστε υἱοί, 6
 C: Rom 8, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
 15, καρδίας ἡμῶν¹ κραῶν, Ἀββᾶ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ 7
 C: Rom 8, δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος ² διὰ Θεοῦ¹.
 17,

Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς 8
 ὡς φύσει μὴ¹ οὐσι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ 9
 γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ

¹ συγκλειόμενοι ^x add καὶ ³ ἡμῶν ² Θεοῦ διὰ Χριστοῦ
¹ μὴ φύσει

- καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεῦν θέλετε ;
 10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς. Cp. Rom. 14. 5, Col. 2. 16.
 11 φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκὴ κεκοπίাকা εἰς ὑμᾶς.
 12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι ἀγῶ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι
 13 ὑμῶν. οὐδέν με ἡδικήσατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς
 14 σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμὸν
 ὑμῶν¹ ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οἷδὲ ἐξεπτύσατε,
 ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χρ.στὸν Ἰησοῦν.
 15 ^εοὐ² οὖν ^{α-} ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν ; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι,
 εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ^{ε-} ἐδώκατέ
 16, 17 μοι. ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν ; ζηλοῦ-
 σιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα
 18 αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ^{ε-} ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε,
 19 καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία μου, οὓς
 20 πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. ἤθελον δὲ Cp. Rom. 8. 10, 2 Cor. 13.
 παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ^ε
 ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.
 21 Λέγετέ μοι, οἱ ἐπὶ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
 22 ἀκούετε ; γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα Cp. Gen. 16. 15, 21. 2, Rom 9. 7 sq.
 23 ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ
 τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας Cp. Gen 18. 10.
 24 ^εδι' ἐπαγγελίας¹. αἰτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ
 εἰσι ^{ε-} δύο διαθήκαι· μία μὲν ἀπὸ ὅρων Σινᾶ, εἰς δουλείαν
 25 γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγαρ. τὸ ¹δὲ¹ ^κἈγαρ¹ Σινᾶ ὄρος
 ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ
 26 δουλεῦει ¹γὰρ¹ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσα- Cp. Heb 12 22, Rev. 3. 12.
 27 λὴμ ἐλευθέρᾳ ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ ^{ε-} ἡμῶν· γέγραπται
 γάρ, Εὐφράνθητι, στείρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον, Is. 54. 1.
 ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ

^b μου τὸν ^c τίς ^d add ἦν ^e add ἄν ^f add τὸ ^g διὰ
 τῆς ἐπαγγελίας ^h add αἰ ⁱ γὰρ A.S.M. ^k om. Ἀγαρ M.
¹ δὲ ^m add πάντων

12: Rom. 9 τῆς ἐχοῦσης τὸν ἄνδρα. ^η ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ 18
 13: 1 Tim. 2: 9, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.¹ ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα 29
 γεννηθεὶς ἐδίδωκε τὸν κατὰ Πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν, ἀλλὰ τί 30
 Gal. 21. 10. λέγει ἡ γραφή; ² Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς,
 οὗ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ
 τῆς ἐλευθέρας. ^ο διό¹, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα, 31
 17: 1 John 5: 32, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας· τῇ ἐλευθερίᾳ ^η ἡμᾶς Χριστὸς ἤλευθέ- 5
 18: 15: 10. ρωσε· στήκετε οὖν,¹ καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.

² Ἰδὲ, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χρισ- 2
 τὸς ὑμῶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ 3
 ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον
 ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οὔτινες ἐν νόμῳ 4
 δικαιούσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς γὰρ Πνεύματι ἐκ 5
 19: 6. 15. πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ Χριστῷ 6
 Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ
 20: 3. 1. πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς 7
^α ἐνέκοψε¹ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ 8
 21: 1 Cor. 7. 6. τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. 9
 ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· 10
 ὁ δὲ ταράσσω ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾔ. ἐγὼ 11
 δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι;
 ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ὅφελον καὶ 12
 ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

22: 1 Pet. 2. ¹ Τρεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν 13
 16, 2 Pet. 2. ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης
 19, Jude 4. δουλεύετε ἀλλήλοις. ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ ² πεπλή- 14
 10. 16. ρωται¹, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ³ σεαυτὸν¹.
 17: 19. 18. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ 15
 ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.

¹ ἡμεῖς ἐστέ. Μ. ^ο ἄρα ^η οὖν ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἤλευ-
 θέρωσε, στήκετε, ^α ἀνέκοψε ² πληροῦται ³ ἑαυτὸν

- 16 Λέγω δέ, Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ ^{Cp. Ep. 7}
 17 μὴ τελέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος ^{14. 5. 1. 1. 2. 4}
 τὸ δὲ Πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς, ταῦτα ἡ γὰρ ἀλλήλοις ἀντί-
 18 κειται¹, ἵνα μὴ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ Πνεύματι ^{Cp. Ep. 6}
 19 ἄγεσθε, οὐκ ἔστέ ὑπὸ νόμον. φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς ^{14. 5. 1. 1. 2. 4}
 20 σαρκὸς, ἅτινά ἐστι ^{u-1} πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
 λολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ^z ἔρις¹, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι.
 21 διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, ^{v-1} μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ
 ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς ^{z-1} προεῖπον, ὅτι οἱ ^{Cp. 1 Cor. 6}
 22 τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ^{9. 5. 7. 1. 2. 4}
 23 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,
 24 μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγ-
 25 κράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ τοῦ ^{Cp. 1 Tim. 1.}
 Χριστοῦ ^a Ἰησοῦ¹ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι ^{Cp. Rom 6.}
 καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.
 25, 26 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ
 γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλοῦμενοι, ἀλλήλους
 φθονοῦντες.
 6 Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώ-
 ματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν
 πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.
 2 ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν ^{Cp. John 13.}
 3 νόμον τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μηδὲν ὧν, ^{14. 15. 12.}
 4 ^b φρεναπατᾶ ἑαυτὸν¹. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκασ-
 5 τος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει, καὶ οὐκ εἰς
 τὸν ἕτερον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
 6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχούντι ^{Cp. 1 Cor. 9}
 7 ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὁ ^{7. 5. 1. 2.}
 8 γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι ὁ σπείρων
 εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ

¹ δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις
 φθόνοι, ^a add καὶ

^u add μοιχεία,
^a om. Ἰησοῦ

^z ἔρις ^v add
^b ἑαυτὸν φρεναπατᾶ

σπεύρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύματος θερίσει ζῶν
 αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν¹· καιρῷ γὰρ 9
 ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι. ἄρα οὖν, ὡς καιρὸν ἔχομεν, 10
 ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς
 οἰκείους τῆς πίστεως.

* Ἰδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, 11
 ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν 12
 ἡμᾶς περιτέμεσθαι, μόνον ἵνα^a τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ
 μὴ¹ διακῶνται. οὐδὲ γὰρ οἱ^e περιτεμνόμενοι¹ αὐτοὶ νόμον 13
 φηλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι, ἵνα ἐν τῇ
 ἐμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶσινται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι 14
 εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι'
 οὗ ἐμοὶ κόσμος ἑσταύρωται, καὶ γὰρ¹⁻¹ κόσμῳ. οὐτε γὰρ 15
 περιτομή τι ἔστιν¹ οὐτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.
 καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς 16
 καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ 17
 στίγματα τοῦ^{h-1} Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 18
 πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. ἀμήν.

1-1

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΥΛΟΥ.

Παῦλος ἀπόστολος^a Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ 1
 τοῖς ἀγίοις τοῖς οὖσιν^b ἐν Ἐφέσῳ¹ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ

Cp. Act. 19.
 19, 19 1-17.

^c ἐγκακῶμεν ^d μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ^e περιτεμνόμενοι M.
^f add τῷ ^g ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐτε περιτομή τι ἰσχύει ^h add
 Κυρίου ⁱ add subscription Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης. ^a Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^b om. ἐν Ἐφέσῳ M.

- 2 Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 3 Εὐλόγητος ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ εὐλόγησας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν
4 τοῖς ἐπουρανίοις ^ο ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν ^ο ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹

τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 17
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ
 ἀποκαλύψῃς ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφ- 18
 θαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν
 ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, ¹⁹ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης
 τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον 19
 μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ
 τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν 20
 ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας¹ ἐν
 δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ 21
 ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος
 ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ
 μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ 22
 αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶ 23
 τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ ²⁴ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πλη-
 ρομένου.

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἀμαρ- 2
 τίας ³ ἡμῶν¹, ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ
 κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος,
 τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπει-
 θείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς 3
 ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς
 σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἤμεθα¹ τέκνα φύσει ὀργῆς,
 ὡς καὶ οἱ λοιποί—ὁ δὲ Θεός, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν 4
 πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς 5
 νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι ⁶ συνεζωοποίησε¹ τῷ Χριστῷ
 (χάριτί ἐστε σεσωσμένοι), καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν 6
 ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἵνα ἐνδείξῃται ἐν 7
 τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ⁸ τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος¹ τῆς
 χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ 8

¹ καρδίας ² add καὶ ³ ἐκάθισεν ⁴ om. τὰ ⁵ om. ἡμῶν
⁶ ἡμεν ⁷ συνεζωοποίησεν ἐν Μ. ⁸ τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον

- γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ ^{α-}πίστεως. καὶ ταῦτο οἱ κ
 9 ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῇ· ^{β-1 Cor 3.}
 10 σηται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα. κτισθέντες ἐν Χριστῷ ²⁷
 Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν
 αὐτοῖς περιπατήσωμεν.
- 11 Διὸ μνημονεύετε, ὅτι ^αποτὲ ὑμεῖς¹ τὰ ἔθνη ἐν σαρκί. οἱ ^{β-1 Cor 13}
 λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκί
 12 χειροποιήτου, ὅτι ἦτε ^{γ-1}τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ.
 ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν ^{β-1 Cor 1}
 διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν
 13 τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες
 14 μακρὰν ^αἐγενήθητε ἐγγύς¹ ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς ^{β-1 Cor 1}
 γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν καὶ τὸ ^{β-1 Cor 3}
 15 μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκί ^{β-1 Cor 2}
 αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι, καταργήσας· ἵνα
 τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ^ααὐτῷ¹ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν
 16 εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι ^{β-1 Cor 1}
 τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ·
 17 καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ ^{β-1 Cor 15}
 18 νῆν¹ τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ^{Acts 10}
 19 ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ Πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν
 οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ^αἐστε¹ συμπολίται τῶν
 20 ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ ^{β-1 Cor 3}
 τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ^{9 sq. 1 Pet.}
 21 ^αΧριστοῦ Ἰησοῦ¹, ἐν ^βᾧ ^απᾶσα ^{α-}οἰκοδομὴ συναρμολογου- ^{21 14}
 22 μένη αἰξei εἰς ναδὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ^βᾧ καὶ ὑμεῖς συνoi-
 κοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.
- 3 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ^{β-1 Cor 1}
 2 ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν,—εἴγε ἡκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς ^{sq}

^α add τῆς^α αὐτῷ^α add ἡ^α ὑμεῖς ποτε^β om. εἰρήνην^γ add ἐν^α om. ἐστε^α ἐγγύς ἐγενήθητε^α Ἰησοῦ Χριστοῦ

1 χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ 3
 ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέ-
 γραψα ἐν ὀλίγῳ. πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν 4
 2 σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐ- 5
 γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν
 ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν
 3 Πνεύματι· εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ 6
 συμμετόχα τῆς ἐπαγγελίας ἡ ἐν Ἰησοῦ Ἰησοῦ διὰ τοῦ
 4 εὐαγγελίου. οὗ ἐγενήθη· διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς 7
 2 χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς
 5 δυνάμεως αὐτοῦ. ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων 8
 ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι ὅτὸ
 ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι πάντας 9
 6 τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ
 2 τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι ἵνα 10
 2 γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρα-
 2 νίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ,
 κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ 11
 Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ 12
 3 προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ 13
 αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις
 4 ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα 14
 2, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, 15
 ἵνα ᾧ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει 16
 κραταιωθῇ διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον,
 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις 17
 Cp Col. 1. 23, ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἵνα ἐξισχύ- 18
 2, 7.

1 ἐγνωρίσθη 2 add ἐν 3 add αὐτοῦ 4 τῷ Χριστῷ 5 ἐγενόμην
 1 τὴν δοθείσάν 6 add τῶν 7 add ἐν 8 τὸν ἀνεξιχνίαστον
 πλοῦτον 9 om. πάντας M. 10 κοιρανία 11 add διὰ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ 12 om. τῷ 13 add τῇ 14 ἐγκακεῖν 15 add τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ 16 δόξη 17 τὸν πλοῦτον

- σητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἀγίοις τί τὸ πλάτος καὶ
 19 μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος¹, γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν
 τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν ^{Cp. 1: 3; 4: 12}
 τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.
- 20 Τῷ δὲ δυνάμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσὸν ὧν
 αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ^{Cp. 1: 11}
 21 ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ² καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰῶνων. ἀμήν.
- 4 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγώ, ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ. ἀξίως ^{Cp. 1: 4, 3;}
 2 περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης τα- ^{1 Tim. 1: 5}
 πεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ^{2 Tim. 2: 20}
 3 ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ ^{1 Pet. 2: 27}
 4 Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἐν σώμα καὶ ^{Cp. 1 Tim. 2: 2}
 ἐν Πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ^{2 Tim. 2: 20}
 5, 6 ὑμῶν, εἷς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἷς Θεὸς ^{1 Pet. 4: 10}
 καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν
 7 πᾶσιν³. ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ
 8 μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει, Ἀναβὰς εἰς ^{Ps. 67: 18.}
 ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς
 9 ἀνθρώποις. (τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη
 10⁴ εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτὸς ἐστι ^{Cp. John 3: 13,}
 καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ ^{6: 41 57, 1}
 11 πάντα.) καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ ^{Cp. Rom 12: 6.}
 προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ δι- ^{1 Cor. 12: 28.}
 12 δασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον
 13 διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι
 καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ
 τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
 14 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ἵνα μηκέτι ^{Cp. 1 Cor. 14.}
 ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ ²⁰
 τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ,

¹ βάθος καὶ ὕψος ² om. καὶ ³ add ἡμῖν ⁴ add πρῶτον A.S.M.

πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ 15
 C₁ 1-14. αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, *
 2. 1) Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμ- 16
 βιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν
 ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου μέρους, τὴν αὐξῆσιν τοῦ σώματος
 ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

C₂ 1-16 4 3 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς 17
 περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ 1-1 ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι
 τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ 5 διανοίᾳ ὄντες, 1 ἀπηλλο- 18
 τριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀγνοίαν τὴν οὖσαν
 ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οὔτινες 19
 ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν
 ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε 20
 τὸν Χριστόν· εἶγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, 21
 C₁ Rom. 6 6, καθὼς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ· ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ 22
 C₁ 3. 9 τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθει-
 C₁ Rom. 12, 2, C₂ 3 10, ρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ 23
 πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρω- 24
 πον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ οἰσιότητι τῆς
 ἀληθείας.

C₁ Zech 8 16 Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ 25
 C₂ Ps. 4. 4 τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν 1 ἀλλήλων 1 μέλη. ὀργίσεσθε 26
 (Sept.), καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ 1-1 παρορ-
 γισμῷ ὑμῶν, * μηδὲ 1 δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπ- 27, 28
 C₂ 1 Thess. των μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ
 4. 11, 2 Thess. ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι.
 3. 12 C₂ Col. 3. 9, πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, 29
 16 54. ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν
 C₂ Is 63. 10 τοῖς ἀκούουσι, καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ 30
 C₂ 1. 13. Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα 31

* add ὁ † add λοιπὰ § διανοίᾳ, ὄντες ἡ ἀλλήλων S.
 1 add τῷ κ μητε

πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀπο-
 32 θήτω ἀπ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους
 χρηστοί, εὖσπλαγχνοι, χαρίζομενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ
 Θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ὑμῖν¹.

5 1, 2 Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ
 περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἡγάπησεν
 ἑμᾶς¹, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν² προσφορὰν
 3 καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ
 ὁ ἀκαθαρσία πᾶσα³ ἢ πλεονεξία μὴδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν.
 4 καθὼς πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχροτήτος, καὶ μωρολογίας ἢ εὐ-
 τραπείας, τὰ οὐκ ἀνήκοντα ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.
 5 τοῦτο γὰρ ἵστε⁴· γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος,
 ἢ πλεονέκτης, ὁ⁵ ἐστὶν εἰδωλολάτρης, οὗκ ἔχει κληρονομίαν
 6 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπα-
 τάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ
 7 Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμ-
 8 μέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ·
 9 ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς¹ ἐν
 10 πάσῃ ἀγαθῶσυνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ), δοκιμάζοντες
 11 τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς
 ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε,
 12 τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχροὶ ἐστί καὶ λέγειν.
 13 τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν
 14 γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ λέγει, Ἔγειραι, ὁ κα-
 θεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάνσει σοι ὁ
 Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς¹ περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι
 16 ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι
 17 πονηραὶ εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέτε²
 18 τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ

¹ ἡμῖν Μ. ² ἡμᾶς ³ ὑμῶν Μ. ⁴ πᾶσα ἀκαθαρσία ⁵ ἵστε
⁶ ὅς ⁷ Πνεύματος ⁸ πῶς ἀκριβῶς ⁹ συνιέτες

C₁ Col 3 16 ἔστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες 19
 24 ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες
 καὶ ψάλλοντες ὡς τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦν- 20
 τες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Cp 1 Pt 3 5 Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν 21
 φόβῳ Χριστοῦ.

Cp Col 3 18, Αἱ γυναῖκες, τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ Κυρίῳ ὅτι 22, 23
 1 Cor. 11. 3. ὡς ὁ Χριστὸς κε-
 1 Pt 3 1. φαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἡ αὐτὸς σώτηρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ὡς 24
 ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες

C₁ 1 Cor. 11 13 τοῖς ὡς ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖ- 25
 1 Cor. 11 7. κας ὡς, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ

Cp 1 Cor. 11 21, ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς ἵνα αὐτὴν ἀγιασῇ καθαρίσας 26
 1 Cor. 11 21. τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ ὡς αὐτὸς 27

Cp. Col 1 22. ἑαυτῷ ἑνδοξὸν τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσιν σπῖλον ἢ ῥυτίδα
 ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως 28
 ὁφείλουσι καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς
 τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν
 ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' 29
 ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκ-
 κλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ ὡς. Ἀντὶ 30, 31
 τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα ἡ μήτέρα,
 καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἕσονται

Cp Is 54 5 οἱ εἰς εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν 32
 2 Cor. 6 2, 1 Cor. 12 19, 2 Cor. 12 19, 2 Cor. 12 19, 2 Cor. 12 19,
 11. 2, Rev 19. 7, 21. 2, 9. καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως
 ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα.

Cp. Col. 3. 20. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ τοῦτο 6
 Ecol 20 12, γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα 2
 Deut. 5. 16.

α add ἐν x Θεοῦ y add ὑποτάσσεσθε z add ὁ a καὶ
 αὐτὸς ἐστὶ b ὡς περ c add ἰδίοις d add ἑαυτῶν e αὐτήν
 f ὁφείλουσιν g Κύριος h add ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν
 ὀστέων αὐτοῦ i add αὐτοῦ

- 3 (ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα εὖ σοι γένηται,
 4 καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ πατέρες. μὴ C₁ C⁺ 21.
 παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ
 καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.
 5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς ᾧ κατὰ σάρκα κυρίῳ· μετὰ C₁ C⁺ 1 3 22
 φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ
 6 Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι. ἀλλ'
 ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ
 7 ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ᾧ ᾧ τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ
 8 ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἕκαστος ὁ ἐάν' ποιήσῃ ἀγαθόν.
 τοῦτο κομιέται παρὰ ᾧ Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος.
 9 καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς ἀνιέντες τὴν C₁ C⁺ 4 1.
 ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι ὁ καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν
 ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτοῦ. C₁ C⁺ 3 25.
 10 Ὁ τοῦ λοιποῦ ἔνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει C₁ C⁺ 1 11.
 11 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς C₁ R⁺ 17
 τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. 12, 2 C⁺ 6 7.
 12 ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς 5, 5.
 τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ
 σκότους ᾧ τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν
 13 τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ
 Θεοῦ, ἵνα δυνηθῇτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ
 14 ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι. στήτε οὖν περιζωσάμενοι C₁ Is 11 5.
 τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα 59, 17.
 15 τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ
 16 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ᾧ ἐν ᾧ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν
 θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ
 17 πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν
 τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος,

κ κυρίως κατὰ σάρκα
 τοῦ ᾧ καὶ ὑμῶν αὐτῶν
 τοῦ αἰῶνος

1 om. ὡς S.

μ ὁ ἐάν τι ἕκαστος

π add

ρ Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου,

σ add

τ ἐπὶ

ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσ- 18
 ενχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ *
 ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκατερίσει καὶ δεήσει περὶ πάν- 19
 των τῶν ἀγίων. καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ, ἵνα μοι †δοθῇ ὁ λόγος ἐν 19
 ἀνοιξίᾳ τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστή-
 ριον τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν 20
 αὐτῷ παρρησιάζωμαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

Ἵνα δὲ εἰδῇτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα 21
 ὡς ἵνα γνωρίσει ἐμὴν ὁ Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς 21
 διάκονος ἐν Κυρίῳ ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, 22
 ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέση τὰς καρδίας ὑμῶν.

Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ 23
 πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων 24
 τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφ-
 θαρσίᾳ. x-1

y-1

Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι * Χριστοῦ Ἰησοῦ ὅς πᾶσι τοῖς 1
 ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπι-
 σκόποις καὶ διακόνους· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ 2
 πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν, πάντοτε 3, 4
 ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν
 δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον 5

Cp. ver. 7. 4.
 14 sq.

* add τοῦτο

† δοθείη

‡ ὑμῖν γνωρίσει

x add ἀμήν. S.

y add subscription Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ.

* Ἰησοῦ Χριστοῦ

6 ἀπὸ τῆς¹ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς αὐτό
 τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει
 7 ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο
 φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ
 ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν² τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βε- ^{C. E. h. 4. 1.}
 βαιώσῃ τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνοῦς μου τῆς χάριτος πάν- ^{C. 4. 3.}
 8 τας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ μου ^{a-1} ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ
 9 πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις³ Ἰησοῦ⁴. καὶ τοῦτο
 προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον
 10 περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμά- ^{C. Rom 2 13}
 ζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι
 11 εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι⁵ καρπὸν⁶ δικαιοσύνης
^{8 τὸν} διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.
 12 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ
 13 μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς
 δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραι-
 14 τωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι. καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν
 ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν
 15 ἀφόβως τὸν λόγον⁷ τοῦ Θεοῦ⁸ λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ
 φόβον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κη-
 16 ρύσσουσιν· ¹ οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν
 17 τοῦ εὐαγγελίου κείμει· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγ-
 γέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς
 18 μου.⁹ τί γάρ; πλὴν ^κ ὅτι¹ παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε
 ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ
 19 καὶ χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σω-
 τηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύματος
 20 Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου

^b om. τῆς ^c om. ἐν ^d add ἐστίν ^e Ἰησοῦ Χριστοῦ
^f καρπῶν ^g τῶν ^h om. τοῦ Θεοῦ ⁱ οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν
 Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, οἰόμενοι θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς
 μου· οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμει.
^k om. ὅτι

ὅτι ἐν οἰδεὶν αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὥς
 πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί
 μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν 21
 Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, 22
 τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου,¹ καὶ τί ²αἰρήσομαι· οὐ γνωρίζω.
 συνέχομαι ³δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀνα- 23
 λῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶ ⁴γὰρ ⁵μᾶλλον κρείσσον·
 τὸ δὲ ἐπιμένειν ⁶τῇ σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς. καὶ 24, 25
 τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ, καὶ ⁷παραμενῶ· πᾶσιν ὑμῖν,
 εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ καυ- 26
 χημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς
 ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγε- 27
 λίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἔλθων καὶ ἰδὼν
 ὑμᾶς εἴτε ἀπὸν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ
 πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου,
 καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἥτις 28
 ἔστιν αὐτοῖς¹ ἔνδειξις ἀπωλείας, ²ὑμῶν² δὲ σωτηρίας, καὶ
 τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ 29
 μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
 πάσχειν· τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον ³εἶδετε³ ἐν ἐμοί, 30
 καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον 2
 ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ ⁴τις⁴ σπλάγχνα καὶ
 οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, 2
 τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ⁵ἐν⁵ φρονούντες·
 μηδὲν κατὰ ἐριθείαν ⁶μηδὲ κατὰ⁶ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ τα- 3
 πεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ 4
 τὰ ἑαυτῶν ⁷ἐκαστοι σκοποῦντες⁷, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ⁸ἐκα-
 στοί.⁸ ⁹τοῦτο φρονεῖτε⁹ ἐν ὑμῖν ¹⁰ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5

¹ ἔργον· A.M. ² αἰρήσομαι; M. ³ γὰρ ⁴ om. γὰρ
⁵ add ἐν ⁶ συμπαρεμῶ ⁷ αὐτοῖς μὲν ἐστίν ⁸ ὑμῖν ⁹ ἴδετε S.
¹⁰ τὴν ¹¹ αὐτὸ M. ¹² ἣ ¹³ ἐκαστος σκοπεῖτε ¹⁴ ἐκαστος
¹⁵ τοῦτο γὰρ φρονεῖσθε

Cp Matt. 11.
 29, John 13. 3,
 15.

Cp Rom 12.
 14 sqq, 1 Pet.
 3. 8 sqq.

- 6 ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμόν ἡγήσατο τὸ εἶναι
 7 ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν ἐαυτοῦ λαβάν, ἐν
 8 ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εἰρεθεὶς ὡς
 9 ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκουος μέχρι θανά-
 10 του, θανάτου δὲ σταυροῦ, διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωσε,
 11 καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομάτων ἵνα ἐν
 τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντες γόνοι κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
 12 καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα γλῶσσαι ἐξομολογήσονται ὅτι
 Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.
 13 Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς
 ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ
 ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν
 14 κατεργάζεσθε· ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ
 15 θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. πάντα ποιεῖτε
 16 χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι
 καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἁμώμα μέσον ἡ γενεᾶς σκοτίας καὶ
 17 διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φῶσταιρες ἐν κόσμῳ,
 18 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἡμῶν εἰς ἡμέραν Χριστοῦ,
 19 ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ'
 εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως
 20 ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πάντας ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς
 χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.
 21 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι
 22 ὑμῖν, ἵνα ἀγῶ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδὲνα γὰρ
 23 ἔχω ἐξ ὁμόθυρον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ
 πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ ἁγίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 24 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν
 25 ἡμῶν ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω
 26 πέμψαι, ὡς ἂν ἀπιδῶ τὰ περὶ ἐμέ, ἐξ αὐτῆς πέποιθα δὲ ἐν
 27 Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ

ο om. τὸ

d om. ὡς M.

e add ὁ

f ἁμώματα ἐν μέσῳ

g Χριστοῦ Ἰησοῦ

- C¹ 4. 18. ἡγησάμην· Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ
 συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς
 χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ ἐπιποθὼν ἦν πάντας 26
 ὑμᾶς ^{h-}, καὶ ἀδελφῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησε· καὶ 27
 γὰρ ἡσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν
 ἠλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην
 ἐπὶ ¹λύπην· ¹σχῶ. σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα 28
 ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε, ἀγὰρ ἀλυπότερος ὤ. προσδέ- 29
 χεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς
 τοιοῦτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον ¹Χριστοῦ ¹30
 C¹ 1 C¹ 1 15 μέχρι θανάτου ἡγγισε, ^hπαραβολευσάμενος ¹τῇ ψυχῇ ἵνα
¹⁷ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.
 C¹ 4 4 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ ³
 γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.
 C¹ 2 Cor 11. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε 2
¹⁴
 C¹ p. Rom 4 τὴν κατατομὴν· ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ Πνεύματι 3
 12, Col. 2 11. ¹Θεοῦ λατρεύοντες. καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ ¹Ἰησοῦ, καὶ
 οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσιν καὶ 4
 ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον·
 C¹ p. 2 Cor 11 ^mπεριτομῇ ¹ὀκταήμερος, ἐκ γένους ¹Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, 5
²²
 C¹ p. Gal 1 13 ¹Εβραῖος ἐξ ¹Εβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ⁿζῆλος ¹6
⁵⁰
 C¹ p. Acts 23. 1. διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενό-
 μενος ἄμεμπτος. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγῆμαι 7
 διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν· ἀλλὰ μενοῦνγες καὶ ἡγοῦμαι πάντα 8
 ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ ¹Ἰησοῦ
 τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι
 σκίβαλα ^{o-1}, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, 9
 C¹ p. Rom 1. 17, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ
 3. 21 sq., 10 3 πίστει Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει·
 C¹ p. Rom. 6. 8. τοῦ γνῶναι αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, 10

^h add ἰδεῖν M. ¹ λύπη ¹ Κυρίου M.: τοῦ Χριστοῦ A.S. ^h παρα-
 βολευσάμενος ¹ Θεῷ ^m περιτομή ⁿ ζῆλον ^o add εἶναι

καὶ ^{p-1} κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ. ^aσιμμορφούμενος ¹ τῷ ² θανάτῳ αὐτοῦ, εἰ πὼς καταντήσω εἰς τὴν ἐξ-
 11 ¹ μένος ¹ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἰ πὼς καταντήσω εἰς τὴν ἐξ-
 12 ¹ ανάστασιν ¹ τὴν ἐκ ¹ νεκρῶν. οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη
 τετελείωμαι· διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ^{εἰς} ² τὸ καὶ κατελήβην·
 13 ὑπὸ ¹ ² Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί. ἐγὼ ἐμαυτὸν ¹ οὐκ ᾔπα-
 λογίζομαι κατειληφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανό-
 14 ¹ μένος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὴν διώκω
¹ εἰς ¹ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ
 15 Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως ¹ ² φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὁ
 16 ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν ¹ ².
 17 Συμμημηταὶ μου γίνεσθε, ἀδελφοί. καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως
 18 περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περι-
 πατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν. νῦν δὲ καὶ κλαίω·
 19 λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. ἃν τὸ τέλος
 ἀπάλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ
 20 αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα
 ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον
 21 Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπει-
 νώσεως ἡμῶν ¹ ² σὺμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ.
 κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ¹ αὐτῷ
 τὰ πάντα.

4 Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ
 στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.
 2 Εὐδοκίαν παρακαλῶ, καὶ Συννύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ
 3 φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. ¹ ναί, ἐρωτῶ καὶ σε, ¹ γνήσιε σύζυγε,¹
 συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν
 μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου ὧν
 τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Cp. Luke 10.
20, Rev. 22 12.

^p add τὴν ^a συμμορφούμενος ¹ τῶν ² add τοῦ ³ οὐ A.S.M.
¹ ἐπὶ ² add κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ³ add εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ
¹ ἐαυτῷ ² καὶ ³ σύζυγε γνήσιε

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ 4, 5
 ἐπιεικὲς ἡμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς.
 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει 6
 μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθαι πρὸς τὸν
 Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, 7
 φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ.

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα 8
 δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ
 καὶ εἴ τις ἔπαινος. ταῦτα λογίζεσθε. ἅ καὶ ἐμάθετε καὶ 9
 παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσ-
 σετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἥδη ποτὲ ἀνεθάλετε 10
 τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἡκαιρεῖσθε δέ.
 οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, 11
 αὐτάρκης εἶναι. οἶδα ὃ καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισ- 12
 σεῖν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ
 πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα ἰσχύω ἐν 13
 τῷ ἐνδυναμοῦντί με ^{c-1}. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοι- 14
 νωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, 15
 ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας,
 οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ
 λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ 16
 ἅπασι καὶ οἷς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέψατε. οὐκ ὅτι ἐπιζητῶ 17
 τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς
 λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύων πεπληρωμαι, 18
 δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐδορίας,
 θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεὸς μου πλη- 19
 ρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ ^d τὸ πλοῦτος¹ αὐτοῦ ἐν δόξῃ
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς 20
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

^b δι' S.^c αὐτὸς Χριστῷ^d τὸν πλοῦτον

- 21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται
 22 ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ
 ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.
 23 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^{ε-1} Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ [†] τοῦ
 πνεύματος ὑμῶν. ⁸⁻¹
 h-1

Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^α Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
 2 Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν ^β Κολοσσαῖς ¹ ἁγίοις
 καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
 Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν ^{ε-1}.
 3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ^{δ-1} πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{Cr. Eph. 1. 15}
 4 Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν ^{sq.}
 πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ^ε ἣν ἔχετε ¹
 5 εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ^{Cr. Eph. 1. 13.}
 6 τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ
 τῷ [†] κόσμῳ ἐστὶ ¹ καρποφορούμενον ⁸ καὶ αὐξανόμενον ¹,
 καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε
 7 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· καθὼς ^{h-1} ἐμάθετε ἀπὸ ^{Cr. 4. 12.}
^{Philem. 23.} Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς
 8 ὑπὲρ ¹ ἡμῶν ¹ διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν
 ὑμῶν ἀγάπην ἐν Πνεύματι.

^ε add ἡμῶν [†] πάντων ⁸ add ἀμύν. ^h add subscription
 Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης δι' Ἐπαφροδίτου. ^α Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^β Κολασσαῖς S. ^ε add καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
^δ add καὶ ^ε τὴν [†] κόσμῳ, καὶ ἔστι ⁸ om. καὶ αὐξανόμενον
^h add καὶ ¹ ὑμῶν A.S.M.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡκούσαμεν, οὐ παυό-
 μεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρω-
 θῇτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
 συνέσει πνευματικῇ, περιπατήσαι ὡς ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς
 πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες
 καὶ αὐξανόμενοι ἰσχύϊ ἐπινώσεως τοῦ Θεοῦ ἐν πάσῃ δυνάμει
 δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν
 ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς· εὐχαριστοῦντες τῷ
 πατρὶ τῷ ἰκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου
 τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς ἑρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας
 τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ
 τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν
 ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου,
 πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα,
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ
 ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι·
 τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι
 πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ αὐτός ἐστι
 ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστιν ἀρχή,
 πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς
 πρωτεύων· ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πληρωμα κατοι-
 κῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν,
 εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἡμᾶς ποτε ὄντας
 ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς
 ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ὡς ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι
 τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστήσαι ἡμᾶς ἁγίους
 καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ· εἴγε ἐπι-
 μένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι, καὶ μὴ μετακι-
 νούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἡκούσατε, τοῦ

^k add ὑμᾶς ^l εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ^m ὑμᾶς M. ⁿ add διὰ
 τοῦ αἵματος αὐτοῦ ^o add τὰ ^p ἀποκαταλλάγητε M.

- κηρυχθέντος ἐν πάσῃ ^{α-1} κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ^{Cp Mar 16. 15}
- ²⁴ ἡ Νῦν¹ χαίρων ἐν τοῖς παθήμασι ^{α-1} ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ^{Cp 2 Cor 1 5, Phil 3. 10.}
- ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστίν ἡ ἐκκλησία·
- ²⁵ ἣς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν ^{Cp Eph. 3. 7.}
- ²⁶ δοθείσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ ^{Cp, Rom 16. 25 sq. 1 Cor 2. 7. Eph 3. 9 sq.}
- ²⁷ γενεῶν ἡ νῦν¹ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν
- ὁ Θεὸς γνωρίσαι ^{τι} τὸ ¹ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου ^{Cp Eph. 1. 15, 3. 3.}
- τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ² ὅ¹ ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς
- ²⁸ τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ ^{1-1.}
- ²⁹ εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ^{Cp, Eph. 1. 19 sq.}
- ἐνεργουμένην ἐν ἐμοί ἐν δυνάμει.
- 2** Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ² ὑπὲρ¹ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν ^{Cp. 4. 13, 15, 16.}
- ² μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ² συμβιβασθέντες¹ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς ³ πᾶν πλοῦτος¹ τῆς πληροφoρίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ ^ο Θεοῦ,
- ³ Χριστοῦ,¹ ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ ^{α-1}
- ⁴ γνώσεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο ^{α-1} λέγω, ἵνα ¹ μῆδεῖς¹ ὑμᾶς
- ⁵ παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ^{Cp 1 Cor. 5. 3.}
- ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.
- ⁶ Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν ^{Cp. Eph. 4. 1.}
- ⁷ αὐτῷ περιπατεῖτε, ῥριζώμενοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, ^{Cp 1. 23, Eph. 3. 18.}

^α add τῇ² Ὃς νῦν Α.³ add μου⁴ νῦν⁵ τίς ὁ⁶ ὅς⁷ add Ἰησοῦ⁸ περὶ⁹ συμβιβασθέντων¹⁰ πάντα

πλοῦτον

^ο Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ,^α add τῆς^β add δι^γ μή τις

καὶ βεβαιούμενοι ⁸⁻¹ τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ¹⁻ ἐν εὐχαριστίᾳ.

Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλο-
σοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
πων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν·
ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωμα-
τικῶς, καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ ¹⁰
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ¹¹
ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος ¹⁻¹ τῆς σαρκός,
ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπ- ¹²
τίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας
τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς, ¹³
νεκροὺς ὄντας ¹⁻ τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς
σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωποίησεν ὑμᾶς ¹ σὺν αὐτῷ, χαρισά-
μενος ἡμῖν ¹ πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ¹⁴
ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν καὶ
αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ¹⁵
ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.
Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ¹⁶
ἐορτῆς ἢ νομηνίας ἢ σαββάτων· ἃ ἐστὶ σκια τῶν μελλόν- ¹⁷
των, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευνέτω ¹⁸
θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ¹⁻
ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ ¹⁹
σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ
συμβιβάζόμενον, αὖξαι τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.
Εἰ ¹⁻ ἀπεθάνετε σὺν ¹⁻ Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ ²⁰
κόσμου, τί ὥς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, Μὴ ἄψην, ²¹

⁸ add ἐν ⁸ add ἐν αὐτῷ A.S.M. ¹ add τῶν ἁμαρτιῶν ¹ add ἐν
¹ om. ὑμᾶς (συνεζωποίησε S.) ¹ ὑμῶν A. ¹ add μὴ A.S.M.
¹ add οὖν ¹ add τῷ

22 μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (ἃ ἔστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀπο-
χρήσει), κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώ- C¹ 1- 2, 13.

23 πων; ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐβελοθησκείᾳ
καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος. οὐκ ἐν τιμῇ τινι
πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

3 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ
2 Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρο-
3 νεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν
4 κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅταν ὁ Χριστὸς
φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερω- C¹ 1 Cor. 15.
θῆσεσθε ἐν δόξῃ. 4, Phil. 3, 21,
1 John 3, 2

5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη 1-1 τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, C¹ Rom. 8
ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, 13, Eph. 5, 3.

6 ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ

7 ἡ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας! ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπα- C¹ Eph. 2, 2

8 τήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν 1 τοῦτοῖς! νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ C¹ Eph. 4, 25
ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο- 8, 19

9 λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,
ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαῖον ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν C¹ Eph. 4, 22.

10 αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς C¹ Gen. 1, 27.

11 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν ὅπου οὐκ ἐνι C¹ 1 Cor. 12,
13, Gal. 3, 28.

Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος,
Σκύθης, δούλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι
Χριστός.

12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγα- C¹ Eph. 4, 32
πημένοι, σπλαγχνὰ ὡς οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφρο- 8, 19

13 σύνην, πραότητα, μακροθυμίαν ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ
χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἕαν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν καθὼς C¹ Matt. 18
32 8, 1, 1 John

14 καὶ ὁ Κύριος ἔχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐπὶ πᾶσι 4, 11.

δὲ τοῦτοῖς τὴν ἀγάπην, * δ' ἔστι σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

ἡ ὑμῶν M. * add ὑμῶν * om. ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας M.
† αὐτοῖς † οἰκτιρμῶν † Χριστὸς A.S.M. * ἥτις

Cr Eph 4. 3 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Ἰησοῦ¹ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις 15
 ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι καὶ εὐχάριστοι

Cr Eph. 5. 19 γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ² ἐννοικεῖται ἐν ὑμῖν πλουσίως 16
 ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ὡς ψαλ-
 μοῖς, ὕμνοις,³ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς
 καρδίαις ὑμῶν τῷ Θεῷ⁴. καὶ πᾶν ὃ τι ἂν ποιῇτε ἐν λόγῳ 17
 ᾗ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες
 τῷ Θεῷ⁵ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Cr Eph 5. 22. Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἄνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν 18

Cr Eph 5. 25. ἐν Κυρίῳ. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνετε 19

Cr Eph. 6. 1 νεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ 20

Cr Eph. 6. 4 πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν Κυρίῳ. οἱ πατέρες, 21

Cr Eph. 6. 5. μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. οἱ δούλοι, 22

ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφ-

θαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρ-

δίας, φοβούμενοι τὸν Κύριον⁶. ὃ δ' ἐὰν ποιῇτε, ἐκ ψυχῆς 23

ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ 24

Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ

Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ γὰρ ἀδικῶν κομιεῖται 25

Cr Eph 6. 9. ὃ ἡδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον 4

καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ

ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν ὀυρανῷ⁷.

Cr Eph. 6. 18. Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν 2

Cr Eph. 6. 19. εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς 3

2 Thess 3. 1. ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ

Cr Eph. 4. 1. Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με 4

Cr Eph. 5. 15 λαλήσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν 5

2 Thess 4. 12. ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἁλατι 6

Cr 1 Pet. 3. 15. ἡρτυμένους, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐν ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

Ἰησοῦ ὁ Κύριον τοῦ Θεοῦ M. ὡς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ τῇ
 καρδίᾳ ὁ Κυρίῳ add καὶ add ἰδίῳις ἐστὶν εὐάρ-
 εστον τῷ Θεῷ καὶ πᾶν ὃ τι ἐὰν add γὰρ δε
 ὡς ἡμῶν

- 7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ^{Cp. 1. 21.}
 8 ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σίνδουλος ἐν Κυρίῳ· ^{Acts 20. 4.}
 ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα ^{1 Tim. 3. 12.} ᾤνωτε¹ τὰ περὶ ^{2 Tim. 4. 12}
 9 ἡμῶν¹ καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν Ὁνησίμῳ ^{Cp. Phil. 1. 10.}
 τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν. πάντα
 ὑμῖν γνωριῶσι τὰ ὧδε.
 10 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ ^{Cp. Phil. 24;}
 Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Ὁ Βαρνάβα² (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς· ^{Acts 20. 4. 27.}
 ἐὰν ^{1. Act. 15. 37,}
 11 ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν), καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος ^{2 Tim. 4. 11.}
 Ἰούστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνον συνεργοὶ εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.
 12 ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ ¹ Ἰη-
 σου¹, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς,
 ἵνα στήτῃ τέλει καὶ ² πεπληροφορημένοι¹ ἐν παντὶ θελήματι
 13 τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ¹ πολὺν πόνον¹ ὑπὲρ
 14 ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεται ^{Cp. 2. 1.}
 15 ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἱατρὸς ὁ ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς. ἀσπάσασθε ^{Cp. Phil. 24,}
 τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς, καὶ ^{2 Tim. 4. 10} Νυμφᾶν¹, καὶ τὴν κατ' ^{23.}
 16 οἶκον ¹ αὐτῶν¹ ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν
 ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέῳ ἐκκλησίᾳ
 ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε.
 17 καὶ εἵπατε Ἀρχίππῳ, Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν ^{Cp. Phil. 2.}
 Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
 18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν ^{Cp. 1 Cor. 16.}
 δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ^{21, 2 Thess. 3.} ^{17.}

x-1

¹ γνῶ ² ὑμῶν ³ Βαρνάβα Α. ⁴ Ὁ μ. Ἰησοῦ ⁵ πεπλη-
 ρωμένοι ⁶ Ἰηλὸν πολὺν ⁷ Νύμφαν Μ. ⁸ αὐτοῦ Α.Σ.: αὐτῆς Μ.
⁹ add ἀμὲν. ¹⁰ add subscription Πρὸς Κολασσαεῖς ἐγγράφη ἀπὸ Ῥώμης
 διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὁνησίμου.

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ.

1. ¹ Acts 17. 1. Παῦλος καὶ Σίλωνανός καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσ-1
²⁰ 1. σαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις
^{Phil.} 4. 16. ὑμῖν καὶ εἰρήνη ^{a-1}.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μινείαν ²
^{b-1} ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνη- 3
 μονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς
 ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ⁴

Cp. 2 Thess. 2. ἀδελφοί ^c ἡγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ¹ ὅτι τὸ ⁵
^{13.} εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ
 καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ ^{a-1} πληροφορία
 πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἶοι ἐγενήθημεν ^{a-1} ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ⁶

Cp. Acts 17. ⁵ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι
^{sq.} τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος Ἀγίου,
 ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ¹ τύπον ¹ πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ ⁷

Cp. Rom. 1. ⁸ Μακεδονία καὶ ⁸ ἐν ¹ τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχεται ὁ ⁸
 λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ^b ἀλλ'
 ἐν ¹ παντὶ τόπῳ ἢ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξεληλυθεν,
 ὥστε μὴ χρειαν ¹ ἔχειν ἡμᾶς ¹ λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ ⁹
 ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἰσοδὸν ¹ ἔσχομεν ¹ πρὸς ὑμᾶς,
 καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δου-

^a add ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^b add ὑμῶν
^c ἡγαπημένοι, ὑπὸ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ^d add ἐν ^e add ἐν
^f τύπους ⁸ om. ἐν ^h ἀλλὰ καὶ ἐν ⁱ ἡμᾶς ἔχειν ^j ἔχομεν S.

λείπτως, ὅτι. παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ. ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθὼς ἐστὶν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ἡμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ 14
 Cp. Acts 17. 5. Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων 15
 τῶν Ἰησοῦν καὶ τοὺς ² προφῆτας, καὶ ³ ἡμᾶς ¹ ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κω- 16
 Cp. Acts 13. 50, 14. 19, &c. λυνόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλήσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε· ἐφθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν 17
 ὥρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. ^b διότι ἡθελή- 18
 σαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ Ἄπαξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ 19
 ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^c ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γὰρ 20
 ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.

Cp. Acts 17. 15, 18. 5. Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθή- 3
 ναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ 2
^a διάκονον τοῦ Θεοῦ ^a ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ¹ ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν, ² τὸ ² μὴδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ 3
 οἶδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, 4
 προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἶδατε. διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μηκέτι στέγων ἐπέμψα εἰς τὸ 5
 γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μὴ πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τι- 6

¹ ταῦτα ² add ἰδίους ³ ὑμᾶς S. ^b διὸ ^c add Χριστοῦ
^a συνεργόν M. ^a add καὶ συνεργὸν ἡμῶν ¹ ὑμᾶς περὶ ² τῷ

μοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῶν τὴν
πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν ἡμῶν
ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς
7 ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ
8 τῇ ἰανάγκῃ καὶ θλίψει¹ ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν
9 ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν
δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ
10 χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἡν-
τὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν
τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως
ὑμῶν;

11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν
12 Ἰησοῦς¹⁻¹, κατευθύνει τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ
ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλή- Cp. 5. 15
13 λους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ Cp. 5. 23.
στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιασύνῃ ἔμ- 1 Cor. 1. 8.
προσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Phil. 1. 10.
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ¹⁻¹ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. 1-1

4 Δοιπὸν¹ οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακα- Cp. 2. 12.
λοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα¹ καθὼς παρελάβετε παρ'
ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, καθὼς
2 καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ τίνας
3 παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τοῦτο Cp. 1 Cor. 6.
γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι 13 sqq., Eph.
5 3, Col. 3. 5.
4 ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδεῖν ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ
5 σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, Cp. Rom. 1. 26
Eph. 4. 17.
6 καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν· τὸ μὴ ὑπερ-
βαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
διότι ἕκδικος¹⁻¹ Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ

¹ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ¹ add Χριστός ¹ add Χριστοῦ ¹ add
ἀμῶν. M. ¹ Τὸ λοιπὸν ¹ om. ἵνα ¹ om. καθὼς καὶ περιπατεῖτε,
1 add ὁ

προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς 7
ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθε- 8
τῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν ἰδιόδοντα¹ τὸ
Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον εἰς ὑμᾶς¹.

Cp. John 13.
34. Eph. 5. 2,
Heb. 13. 1,
1 Pet. 4. 8,
1 John 3. 11.
Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν 9
αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδιδασκτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους
καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐν ὅλῃ 10
τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν
μᾶλλον, καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, 11
καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ¹ χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγ-
γελάμεν· ἵνα περιπατῇτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἕξω, καὶ 12
μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

Cp. John 2. 25,
6. 42, 1 Cor.
15. 20 sqq.
Οὐ ¹ θέλομεν¹ δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν ² κοι- 13
μωμένων¹, ἵνα μὴ λυπησθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε 14
καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ
Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ 15
Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν πα-
ρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.

Cp. Matt. 24.
31, 1 Cor. 15
23, 52.
ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, 16
καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ καὶ οἱ
νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ 17
ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα
ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα καὶ οὕτω
πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους 18
ἐν τοῖς λόγοις ταύτοις.

Cp. Matt. 24.
43 sq., Luke
21. 34 sq.,
2 Pet. 3. 10.
Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν 5
ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ¹ 2
ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν ¹ 3
λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφί-

¹ καὶ δόντα ² ἡμᾶς ³ add ἰδίαις ⁴ θέλω ⁵ κεκοιμημένων
⁶ add ἡ ⁷ add γὰρ

- σταται ὁλεθρος, ὥσπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχάσιση, καὶ
 4 οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἔστ' ἐν σκοτει,
 5 ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὥς ¹ κλέπτῃς¹ καταλάβῃ· πάντες ² γὰρ ^{Cp Luke 16 8, Eph 5}
 ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ
 6 σκοτὸν· ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὥς ^{b-1} οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρη-
 7 γορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι.
 8 καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς ^ο μεθύουσιν¹. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας
 ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης ^{Cp Eph 6 14}
 9 καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς
 ὁ Θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποιήσιν σωτηρίας διὰ τοῦ
 10 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν.
 ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-
 11 μεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα,
 καθὼς καὶ ποιεῖτε.
 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ^{Cp Gal 6 6, 1 Tim 5. 17,}
 ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ^{Heb. 13 17.}
 13 ὑμᾶς, καὶ ἡγείσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ
 14 τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ
 ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς
 ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς
 15 πάντας. ὁρᾶτε μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῶ· ἀλλὰ
 πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε ^{a-1} εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.
 16, 17, 18 πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ
 εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς
 19, 20 ὑμᾶς· τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξου- ^{Cp 1 Cor 14, 1 sqq, 1 J. an}
 21, 22 θενεῖτε, πάντα ^{a-1} δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ ^{4. 1.}
 παντὸς εἵδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
 23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς,
 καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα

¹ κλέπτας M.^a om. γὰρ^b add καὶ^ο μεθύουσιν S.^d add καὶ^e add δὲ M.

ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. 24

Ἀδελφοί, προσεύχεσθε [†] περὶ ἡμῶν. 25

Cp. Rom 16
16 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. 26
[§] ἐνορκίζω[†] ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν 27
πᾶσι τοῖς ^h ἀδελφοῖς.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ⁱ ^h 28
^k—^l

Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Παῦλος καὶ Σίλουανδς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-1
λονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ^a καὶ Κυρίου Ἰησοῦ 2
Χριστοῦ.

Cp. 1 Thess.
3-3 sqq. Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελ- 3
φοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ
πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους,
ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν ^b ἐγκαυχᾶσθαι[†] ἐν ταῖς ἐκκλησίαις 4
τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι
τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα 5
τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· ἔπερ δίκαιον 6
παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ 7
Cp. 1 Thess.
1. 10. ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμει αὐτοῦ

[†] add καὶ Μ. [§] ἐρκίζω ^h add ἁγίους A.S.M. ⁱ add ἀμήν.

^k add subscription Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηρῶν.

^a add ἡμῶν ^b καυχᾶσθαι

8 ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεὸν καὶ ^{C1. R² 2. 5}
 τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{51.}
 9 ^{c-1.} οἵτινες δίκην τίσουσιν ὀλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου ^{Cr. 1. 2 19}
 10 τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ
 ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι
 τοῖς ^aπιστεῦσασιν¹ (ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ'
 11 ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε
 περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ
 πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν
 12 δυνάμει· ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
^{e-1} ἐν ἡμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 2 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ'
 2 αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός,
^fμηδὲ² θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
 δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ
 3 ^gΚυρίου¹· μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ^{Cr. Matt. 24. 4,}
 ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος· ^{Mark 13. 21,}
 4 ^hπος τῆς ^hἀμαρτίας¹, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ^{Luke 17. 23,}
 ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε ^{21 8,}
 αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ¹⁻¹ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ^{Cr. Dan. 7 25,}
 5 ὅτι ἐστὶ θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ^{11. 36.}
 6 ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆ-
 7 ναι αὐτόν ἐν τῷ ^kαὐτοῦ¹ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἥδη
 ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ
 8 μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν
 ὁ Κύριος ¹Ἰησοῦς¹ ^mἀνελεῖ¹ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος ^{Cr. Is. 11 4.}
 αὐτοῦ, καὶ καταργήσῃ τὴν ἐπιφάνειάν τῆς παρουσίας αὐτοῦ

^c add Χριστοῦ^d πιστεύουσιν^e add Χριστοῦ^f μήτε^g Χριστοῦ^h ἀνομίας M.ⁱ add ὡς θεὸν^k ἑαυτοῦ^l om.¹ Ἰησοῦς A.S.M.^m ἀναλώσει A.S.M.

οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ 9
 δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ 10
 ἡ ἀδικίας ὡς τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς
 ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο 11
 ἡ πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι
 αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεῦσαντες 12
 τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἡ τῇ ἀδικίᾳ.

Ἡμεῖς δὲ ὀφειλομένοι εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ 13
 ὑμῶν, ἀδελφοί, ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴλετο ὑμᾶς ὁ
 Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ
 πίστει ἀληθείας εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου 14
 ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
 τοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις 15
 αἷς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ Θεὸς ὁ ὅς 16
 πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰώνιαν
 καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας 17
 καὶ στηρίζαι ἡ ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος 3
 τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ 2

ἵνα ρυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ
 γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δὲ ἔστιν ὁ Κύριος, ὃς 3
 στηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποίθαμεν δὲ 4
 ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἀ παραγγέλλομεν ἡ καὶ ποιεῖτε καὶ
 ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύνει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς 5
 τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου 6

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
 ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρ-

² add τῆς ³ add ἐν ⁴ πέμψει ⁵ add ἐν ⁶ ἀπαρχὴν M.

⁷ καὶ ⁸ add ἱμῶς ⁹ λόγῳ καὶ ἔργῳ ¹⁰ ἔστι S. ¹¹ add ὑμῖν

¹² om. τὴν S. ¹³ παρέλαβε A.S.: παρέλάβετε M.

- 7 ἐλάβουσιν¹ παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι
 8 ἡμᾶς· ὅτι οὐκ ἡτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον Cr. 1 Thess. 2. 9, Acts 20.
 ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ² νυκτὸς καὶ ³ 34·
 ἡμέρας¹ ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινὰ ὑμῶν
 9 οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν Cr. 1 Cor 9.
 10 ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, ⁴ 37.
 τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι,
 11 μὴδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν
 12 ἀτάκτως, μὴδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους. τοῖς
 δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ⁵ ἐν Κυρίῳ
 Ἰησοῦ Χριστῷ¹, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν
 13 ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ⁶ ἐγκακήσητε¹ καλο- Cr Gal 6 9.
 14 ποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς
 ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, ⁷ μὴ συναναμίγνυσθαι¹ αὐτῷ, Cr. 1 Cor. 5
 15 ἵνα ἐντραπῇ. καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νοουθετεῖτε ^{11.}
 ὡς ἀδελφόν.
 16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δόξῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ
 παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
 17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστι σημεῖον ἐν Cr. 1 Cor. 16.
 18 πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν ^{12.}
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ¹⁻¹
 g-1

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ
 σωτῆρος ἡμῶν καὶ ^b Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν

^b νύκτα καὶ ἡμέραν ^c διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ^d ἔκα-
 κήσητε ^e καὶ μὴ συναναμίγνυσθε ^f add ἁμῶν. ^g add sub-
 scription Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν. ^a Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ^b Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Cp. Acts 16 1, 1 Tim. 2 1. Τιμωθέν γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ 2
1 Cor. 4 17. Θεοῦ πατρὸς ^ο καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος 3
εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, 4
Cp. 4 7, Tit 1 14, 3 9. μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες 4
ἂ ἐκζητήσεις¹ παρέχουσι μᾶλλον ἢ ^οοἰκονομίαν¹ Θεοῦ τὴν ἐν
Cp. Rom 13 8 sqq., Gal. 5 14. πίστει,—τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθα- 5
ρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρί-
Cp. 6 21. του ὧν τινες ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, 6
θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι 7
Cp. Rom. 7 12. μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ 8
Cp. Gal 5 23. νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ 9
νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ
ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατραλώαις καὶ μητρα-
λώαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενικοῖταις, ἀνδραποδισταῖς, 10
Cp. 2 Tim. 4 3, Tit. 1 9, 2 1. ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδα-
σκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακα- 11
Cp. 1 Thess. 2 4, Tit. 1 3. ρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ.

¹Χάριν¹ ἔχω τῷ ^οἐνδυναμώσαντί¹ με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ 12
Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν,
Cp. Acts 8 3, Gal. 1 13. ἡ τὸ¹ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν 13
ἀλλ' ἡλεήθην ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεό- 14
νασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς 15
Cp. Matt 9 13, Luke 19 10, Rom. 5 8. ἀξίος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς
σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθην, ἵνα ἐν 16
ἐμοὶ πρῶτῳ ἐνδείξῃται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ¹ἄψαν¹ μακρο-
θυμίαν πρὸς ὑποτίπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ
εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, 17

^ο add ἡμῶν
¹ ἐνδυναμοῦντί Μ.

² ζητήσεις
³ τὸν

^ο οἰκονομίαν Α.
¹ πᾶσαν

¹ Καὶ χάριν

ἀοράτῳ, μόνῳ ¹⁻¹ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνεί- Cp. 3 9.
δησιν, ἣν τινες ἀπώσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν
20 ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σα- Cp. 1 Cor. 5. 5
τανῶ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

2 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευ-
2 χάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.
3 τοῦτο ^{k-1} καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
4 Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν Cp. Lze. 18.
5 ἀληθείας ἐλθεῖν. εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ²³ ^{John 3. 16}
6 ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃ δοὺς ἑαυτὸν ἀντί- ²⁷ ^{1 Tim. 1. 11}
7 λυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς δ' ἐτέθη ² ^{Pet. 3 9}
ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος (ἀλήθειαν λέγω ¹⁻¹, οὐ ψεύδομαι), ^{Cp. Matt. 20.}
διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. ²⁸ ^{Mark 10.}

8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ. ^{Cp. Rom. 12}
ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ ¹³.
9 ὡσαύτως ^{m-1} γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι ⁿ καὶ χρυ- Cp. 1 Pet. 3.
10 σίῳ! ἡ μαργαρίταις ἡ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' (ὃ πρέπει ³
γυναιξὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσεβείαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν.
11, 12 γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. ^o διδάσκειν Cp. 1 Cor. 14.
δὲ γυναικί! οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀνθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ³⁴ ^{sq.}
13, 14 ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα ^p Εἶσα! καὶ Gen. 2. 22
Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ^a ἐξαπατηθεῖσα! ἐν παρα- Gen. 3. 6: cp
1 Cor. 11. 3.

¹ add σοφῷ ^k add γὰρ ¹ add ἐν Χριστῷ ^m add καὶ τὰς
ⁿ ἡ χρυσῷ ^o γυναικὶ δὲ διδάσκειν ^p Εἶσα S. ^a ἀπατηθεῖσα

βάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μὲν- 15
 νωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ *σωφροσύνης.

Πιστὸς ὁ λόγος,¹ Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ **3**
 ἔργου ἐπιθυμεῖ· δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, ²
 μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, *νηφάλιον¹, σῶφρονα, κόσμιον, φιλόξε-
 νον, διδακτικόν· μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ³—¹ ἀλλ' ἐπεικῆ, ³
 ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, ⁴
 τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ τις ⁵
 τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ
 ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κρίμα ⁶
 ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ ⁷—¹ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ⁷
 ἀπὸ τῶν ἑξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμόν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα
 τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, ⁸
 μὴ οἶνφ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ ⁹
 μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. καὶ οὗτοι ¹⁰
 δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἴτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι
 ὄντες. γυναικάς ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, ¹¹
 πιστὰς ἐν πᾶσι. διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, ¹²
 τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ ¹³
 καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιούνται,
 καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἔλθειν πρὸς σε ¹⁴ ἐν τάχει.¹ ¹⁴
 ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφε- 15
 σθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα
 τῆς ἀληθείας. καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσε- 16
 βείας μυστήριον· *ὁς¹ ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν
 πνεύματι, ὥφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη
 ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

Τὸ δὲ Πνεῦμα ρητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀπο- **4**

¹ σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος. M. * νηφάλιον S., and so in ver. 11.

² add μὴ αἰσχροκερδῆ,

³ add αὐτὸν

⁴ τάχιον

⁵ δ M.:

Θεὸς A.S.

- στήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνας
 2 καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ἱποκρίσει ψευδολόγων, κε-
 3 καυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, καλυπόντων γαμῆν,
 ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν μετὰ
 4 εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ὅτι ^{C₁. Gen. 1 31.}
^{Rom 14. 14.}
 πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ εὐχα- ^{1 Cor. 10 23}
 5 ριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ⁵⁵⁹
 ἐντεύξεως.
 6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος
 7 Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ^{C₁. 2 Tim 2}
 7 καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἧ παρηκολούθηκας· τοὺς δὲ βε- ¹⁴
^{C₁} 1 4
 βήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν
 8 πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον
 ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν,
 9 ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς
 10 ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ ^{a-1}
 κοπιῶμεν καὶ ^a ἀγωνιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι,
 11 ὃς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν. παρ-
 12 ἀγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδεὶς σου τῆς νεότητος
 καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ^{C₁. Tit. 2. 7,}
^{1 Pet. 5 3}
 13 ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ^{b-1} ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ἕως ἔρ-
 χομαι, πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκα-
 14 λίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ ^{C₁} 2Tim. 1 6.
 προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. ^{C₁. 5. 22. Ac¹⁴}
^{6. 6, 13. 3.}
 15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ
 16 ᾗ ^{c-1} πᾶσιν. ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε
 αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκού-
 οντάς σου.
 5 Πρεσβυτέρω μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα,
 2 νεώτερους ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεω-

7 Ἰησοῦ Χριστοῦ

πνεύματι,

* add καὶ

° add ἐν

* ἀνευδιζόμεθα

b add ἐν

τέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνεΐᾳ. χήρας τίμα τὰς ὄντως 3
 χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν 4
 πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι
 τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν ^{a-1} ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ
 Cp. 1 Cor. 7 40. Θεοῦ. ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἡλπικεν ἐπὶ ^{e-1} 5
 Θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκ-
 τὸς καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκε. καὶ 6, 7
 ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ᾖσιν. εἰ δέ τις τῶν 8
 Cp. 2 Tim 3 5, Tit. 1 16. ιδίων καὶ μάλιστα ^{f-1} οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἥρνηται
 καὶ ἔστιν ἀπίστου χεῖρων. χήρα καταλεγέσθω μὴ ἑλαττον 9
 ἐτῶν ^g ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνδὸς ¹ ἀνδρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς 10
 μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενოდόχησεν, εἰ ἀγίων
 πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ
 ἐπηκολούθησε. νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ κατα- 11
 στρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ἔχουσai κρίμα 12
 ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μαν- 13
 θάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ
 Cf. 1 Cor. 7, 9 καὶ φλύαροι καὶ περιέργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλο- 14
 μαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδε-
 μίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· ἤδη 15
 γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. εἰ τις ^{h-1} πιστὴ 16
 ἔχει χήρας, ἐπαρκέτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία·
 ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.
 Cp. 1 Cor. 9. 7 sqq. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιού- 17
 σθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.
 Deut. 25. 4; Lake 10. 7. λέγει γὰρ ἡ γραφή, Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καὶ, Ἄξιός 18
 ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν 19
 Cp. Deut. 19. 15. μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. τοὺς 20
 ἀμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φό-
 βον ἔχωσι. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ¹ Χριστοῦ 21

^a add καλὸν καὶ ^e add τὸν ^f add τῶν ^g ἐξήκοντα, γεγονυῖα
 ἐνδὸς ^h add πιστὸς ἢ ¹ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

- Ἰησοῦ¹ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς
 22 χωρὶς προκρίματος μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλησιν. χεῖρας ^{Cr. 4. 14. Ac. 6. 5, 13. 2.} ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινῶναι ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις·
 23 σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ' οἶνον ὀλίγον
 χρῶ διὰ τὸν στόμαχον ¹⁻¹ καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.
 24 τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσσι εἰς
 25 κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὡσαύτως καὶ ¹τὰ ἔργα
 τὰ καλὰ¹ πρόδηλα ¹⁻¹, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ
 δύναται.
- 6 "Οσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοὺς ἰδίους δεσπότης ^{Cr. Ep. 6. 2, Col. 3. 22, Tit. 2. 9. 1 Pe. 2. 18.} πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ
 2 διδασκαλία βλασφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης
 μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν-
 λευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοί οἱ τῆς εὐεργεσίας
 ἀντιλαμβάνόμενοι. ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει.
- 3 Εἰ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι ^{Cr. 2 Tim. 1. 13.} λόγοις, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ'
 4 εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ
 νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ^{Cr. 2 Tim. 2. 23, Tit. 3. 9.}
 5 ἔρις, βλασφημίαι, ὑπνόνιοι πονηραί, = διαπαραιτριβαί¹ δι-
 φθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀλη-
 6 θείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ²⁻¹ ἔστι
 7 δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειᾶς· οὐδὲν γὰρ
 εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ⁰⁻¹ ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι
 8 δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις
 9 ἀρκεσθῆσόμεθα. οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν
 εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους
 καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὀλεθρον
 10 καὶ ἀπώλειαν. ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαρ-

¹ add σου ¹ τὰ καλὰ ἔργα
² add ἀφίστατο ἀπὸ τῶν τοιούτων.

¹ add ἐστι ² παραιτριβαί
⁰ add ὁρῶν

γυρία· ἥς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε ^{p-1} Θεοῦ, ταῦτα φεύγε· δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, ^aπραυπάθειαν¹. ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ¹⁻² ἐκλήθης, καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ^aζωογονούντος¹ τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἀσπίλον, ἀνεπίληπτον, ¹⁴μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἦν ¹⁵καί ποτε ἰδίῳ δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευνόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ^φ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.

Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἡλπικένοι ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ¹ἐπὶ Θεῷ ^{a-1} τῷ παρέχοντι ἡμῖν ²πάντα πλουσίως¹ εἰς ἀπόλαυσιν ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους ¹⁸εἶναι, κοινωνικοῦς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν ¹⁹εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ³δυνάμεως¹ ζωῆς.

Ἦ Τιμόθεε, τὴν ^aπαραθήκην¹ φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κenoφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν. ²¹

Ἡ χάρις ^aμεθ' ὑμῶν¹. ^{b-1}

^p add τοῦ ^a πράγματα ^r add καὶ ^a ζωοποιούντος ^t ἐν τῷ
^u add τῷ ζῶντι ² πλουσίως πάντα ³ αἰωνίου ^a παρακαταθήκην
^a μετὰ σοῦ ^b add ἀμήν. ^c add subscription Πρὸς Τιμόθεον πρώτη
ἐγγραφὴ ἀπὸ Λαοδικείας ἧτις ἐστὶ μητρόπολις Φρυγίας τῆς Πακτιανῆς.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος ^a Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ διὰ θελήματος Θεοῦ
2 κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ ἀγα- ^{Cp. Acts 16. 1.}
πητῷ τέκνῳ² χάρις, εἰλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ ^{1 Cor. 4. 17.}
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ ^{Cp. Acts 21. 3.}
συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς ^{23. 1.}
4 δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνη-
5 μένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρὰς ^b πληρωθῶ¹ ὑπερόμνησιν
^c λαβὼν¹ τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνέγκησε
πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λαίῃ καὶ τῇ μητρὶ σου Εὐνείκῃ,
6 πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμνησκώ σε
ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστίν ἐν σοὶ διὰ τῆς ^{Cp. 1 Tim. 4.}
7 ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ^{14: also E. 22,}
πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισ- ^{Acts 6. 6, 13.}
8 μου. μὴ οὖν ἐπαισχυνηθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν,
μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐ-
9 αγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέ-
σαντος κλήσει ἀγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ^{Cp. Rom. 3.}
πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ^{28, Eph. 1.}
^{3. 11, Tit.}
10 πρὸ χρόνων αἰώνιων φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ^d Χριστοῦ Ἰησοῦ¹, καταργήσαντος μὲν τὸν ^{Cp. 1 Cor. 15.}
θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγ- ^{26, Heb. 2. 14.}

^a Ἰησοῦ Χριστοῦ
Χριστοῦ

^b πληρωθῶ Μ.

^c λαμβάνων

^d Ἰησοῦ

γελίου, εἰς ὃ ἐτέθη· ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος 11
 12. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, 12
 οἶδα γὰρ ὃ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατὸς ἐστί τῇν
 C₂. 1 Tim. 6 3 παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν 13
 ἔχε ἐγυαίνοντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ
 C₂. 1 Tim. 6 20. ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν ¹ παραθήκην ¹ φύ- 14
 λαξον διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· 15
 C₂. 4 19. ὧν ἐστί ὁ Φύγελλος ¹ καὶ Ἑρμογένης. δῶν ἔλεος ὁ Κύριος τῷ 16
 Ὀνησιφόρου οἴκῳ· ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἀλυσίν
 μου οὐκ ἐψησχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ ² σπουδαίως ¹ 17
 ἐζήτησέ με καὶ εὔρε (δῶν αὐτῷ ὁ Κύριος εὔρεῖν ἔλεος παρὰ 18
 Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε,
 βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ 2
 Ἰησοῦ. καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ²
 C₂. Tit. 1. 5 ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ
 15. 19. ἐτέρους διδάξαι. ¹ συγκακοπάθησον ¹ ὡς καλὸς στρατιώτης ³
² Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς ⁴
 τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν ⁵
 δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
 τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμ- ⁶
 βάνειν. νῦν ¹ λέγω ² δώσει ¹ γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ⁷
 C₂. 1 Cor. 15. ἐν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγεμμένον ἐκ νε- ⁸
 4 19. κρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· ἐν ⁹
 C₂. Eph. 4 1. κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ
 C₂. 2 Cor. 12. Θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοῦ ἐκλεκ- ¹⁰
 15. τούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 Rom. 6. 8. μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ ² λόγος, Εἰ ¹ γὰρ συναπεθάνο- ¹¹

* add ἐθνῶν ¹ παρακαταθήκην ὁ Φύγελλος ² σπουδαίως
 τερων ¹ σὺ οὖν κακοπάθησον ² Ἰησοῦ Χριστοῦ ¹ ἃ ² δόξη
² λόγος· εἰ M.

- 12 μεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ^{Cp. Matt 10. 33, Luke 12. 9.}
- 13 ὁ ἀρνησόμεθα¹, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖ-
 νος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἢ γὰρ¹ ἐαυτὸν οὐ δύναται.
- 14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ ὁ Κυ-
 ρίου¹ μὴ λογομαχεῖν· ἐπὶ¹ οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ
 15 τῶν ἀκουόντων. σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ
 Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς
 16 ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιίτασο· ἐπὶ ^{Cp. 1 Tim. 6. 20 sq.}
- 17 πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς
 18 γάγγραινα νομὴν ἔξει· ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, οἵ- ^{Cp. 1 Tim. 1. 20.}
 τινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἡσυχῆσαν, λέγοντες ἡ τὴν¹ ἀνάστα-
 19 σιν ἤδη γεγενῆσθαι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τινῶν πίστιν. ὁ
 μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφρα-
 γίδα ταύτην, Ἐγὼ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ Ἀποστήτω
 20 ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ὁ Κυρίου¹. ἐν μεγάλῃ
 δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ
 ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.
 21 ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἐαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς
 τιμὴν, ἡγιασμένον, ἢ¹ εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον
 22 ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε,
 δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην, μετὰ τῶν ἐπι-
 23 καλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μαρὰς ^{Cp. 1 Tim. 6. 4, Tit. 3. 9.}
 καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γενῶσι μάχας.
 24 δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἥπιον εἶναι πρὸς ^{Cp. Tit. 3. 2.}
 25 πάντας, διδασκλικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ^{Cp. Tit. 1. 9.}
 ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε ἢ δόξη¹ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν
 26 εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου
 παγίδος ἑξωγρημένοι ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.
- 3 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται ^{Cp. Acts 20. 30, 1 Tim. 4-1, Jude 18.}
 2 καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαντοι, φιλάρ-

¹ ἀρνούμεθα ἢ om. γὰρ ὁ Θεοῦ M. ἢ εἰς ἢ om. τὴν M.
² Χριστοῦ ἢ add καὶ ἢ δόξη

γυροί, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάβσφημοι, γονεύσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, 3 ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, 4 φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας 5 τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ 6

Cp. Luke 20.
47, Tit. 1 11.

τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἰαίχμα-
λωτίζοντες¹ γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα
ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μαθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς 7

Cp. Exod. 7.
11.

ἐπίγινωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς 8
καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίσταν-
ται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι
περὶ τὴν πίστιν. ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλείον· ἡ γὰρ 9
ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὥς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

Cp. 1 Tim. 4.
6.

σὺ δὲ *παρηκολούθησάς¹ μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ 10
προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ,
τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, 11
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Δύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ
πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες 12
εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ 13
ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες

Cp. Acts 13.
50, 14, 2, 19.

Cp. 1 Tim. 4.
6.

καὶ πλανώμενοι, σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, 14
εἰδὼς παρὰ *τίνων¹ ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ^{b-}ἱερά 15

Cp. John 5. 39.

γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ

Cp. Rom. 15.
4-

πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος 16
καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς *ἐλεγκμόν¹, πρὸς ἔπα-
νόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ 17
τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

^a Διαμαρτύρομαι¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ *Χριστοῦ Ἰησοῦ¹ 4

Cp. Matt. 25.
31, Acts 10.
42.

τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, ²καὶ¹ τὴν ἐπιφά-

¹ αἰχμαλωτεύουσιν τὰ ² παρηκολούθηκας ³ τίνος ^b add τὰ
* ἐλεγχον ^d Διαμαρτύρομαι, M.: Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ A.S. ^e τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^f κατὰ

- 2 νειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ,¹ κήρξον τὸν λόγον,
 ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακά-
 3 λεςον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς
 ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ Cp. 1 Tim. 1.
10. Tit. 1. 9.
 τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους 2. 1.
 4 κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν
 5 ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ
 νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ,
 6 τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, Cp. Phil. 2. 17.
 7 καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. τὸν ἀγῶνα
 τὸν καλὸν ἡγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τε-
 8 τήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος,
 ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος
 κριτὴς· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν
 ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.
 9, 10 Σπούδασον ἔλθειν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με Cp. Col. 4. 14,
Philem. 24
 ἔγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς
 Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν·
 11 Λουκᾶς ἐστὶ μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ Cp. Acts 15.
37. Col. 4. 10.
 12 σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. Τυχικὸν Cp. Acts 20. 4,
Eph. 6. 21,
Col. 4. 7, Tit.
3. 12.
 13 δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἑφέσον. τὸν φαίλωνα δὲν ἀπέλιπον ἐν
 Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα
 14 τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνε-
 δείξατο· ἀποδώσει¹ αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ
 15 ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἰσχυρὸς² τοῖς ἡμετέροις
 16 λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι³ παρεγένετο,⁴
 17 ἀλλὰ πάντες με ἔγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθῆναι. ὁ δὲ
 Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ
 κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Cp. Ps. 22 (21).
21.
 18 ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. 1-¹ ρύσεται με ὁ Κύριος

¹ αὐτοῦ M.² ἀποδοῖα³ ἀντίστηκε⁴ συμπαραγένητο¹ add καὶ

ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν
αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Cp. Acts 18. 2, 18 sqq.,
Rom. 16. 3,
1 Cor. 16. 19;
2 Tim. 1. 16,
Rom. 16. 23;
Acts 20. 4, 21.
29. Ἀσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου 19
οἶκον. Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον 20
ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσ- 21
πάζεταί σε Εὐβουλος, καὶ Πούδης, καὶ Λίνος, καὶ Κλαυδία,
καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ὁ Κύριος ^{m-1} μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' 22
ὑμῶν. ⁿ⁻¹
o-1

Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΤΛΟΥ.

Παῦλος δοῦλος Θεοῦ ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ 1
πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ'
εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγέειλατο ὁ ἄψευ- 2
δὸς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰώνων, ἐφάνέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίους 3
τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γενναίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν 4
πίστιν· ἡ χάρις καὶ ἡ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Ἰησοῦ 5
τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ὁ ἀπέλιπόν¹ σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα 5
ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς
ἐγὼ σοι διατεξάμην· εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς 6
ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀν-
υπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ 7

Cp. Acts 14.
23, 2 Tim. 2. 2.
Cp. Acts 20.
28, Phil. 1. 1,
1 Tim. 3. 2.

^m add Ἰησοῦς Χριστὸς ⁿ add ἀμήν. ^o add subscription Πρὸς
Τιμόθεον δευτέρα τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα
ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης ὅτε ἐκ δευτέρου παρέστη Παῦλος τῷ Καίσαρι Νέρωνι.
^a χάρις, εἰλεος, ^b Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ^c κατέλιπόν

οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ^{C₇ : C₅₇ 4 1}
 8 μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα. ^{1 F¹ 4 10}
 9 δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν ^{C₇ 2 T¹ 2}
 πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^{14 2 1}
 τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ^{a-1} ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρε- ^{C₇ 1 Tim 1 5.}
 11 ναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν·
 οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ ^{Cr. 1 Tim 6 5.}
 12 αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προ-
 13 φήτης, Κρήτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ἡ
 μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἐλεγχε αὐτοὺς
 14 ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες
 Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων ^{C₇ 3. 9}
 15 τὴν ἀλήθειαν. πάντα ^{e-1} καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ ^{Cr. Rom. 14.}
 μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμίνανται ^{14, 1 Tim. 4 4}
 16 αὐτῶν καὶ ὁ νοὺς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέ-
 ναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς ^{Cr. Jude 4.}
 καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2 1, 2 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ· ^{Cr. 1. 9.}
 βύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ ^{1 Tim. 1. 10,}
 3 πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· ^{2 Tim. 4 3.} πρεσβυτίδας ὡσαύτως ἐν
 καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, ¹μηδὲ ¹οἶνφ πολλῶ
 4 δεδουλωμένους, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας
 5 φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἀγνάς, ²οἰκου-
 γοὺς¹, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ
 6 ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως
 7 παρακαλεῖσθωφρονεῖν· ^{Cr. 1 Tim. 4.} περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον ^{12, 1 Pet. 5 3.}
 καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ^hἀφθορίαν¹, σεμνότητα, ¹⁻¹
 8 λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ ¹μηδὲν
 9 ἔχων ^kλέγειν περὶ ἡμῶν¹ φαῦλον· ¹δούλους ἰδίους δεσπότης ^{Cr. 1 Tim. 6. 1.}

^a add καὶ ^e add μὲν ^f μὴ ^g οἰκουρούς ^h ἀδιαφθορίαν
¹ add ἀφθαρσίαν, ^k περὶ ἡμῶν λέγειν

ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ ἰο
 νοσφιζομένους, ἀλλὰ ¹ πᾶσαν πίστιν¹ ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν,
 ἵνα τὴν διδασκαλίαν ² τὴν¹ τοῦ σωτῆρος ³ ἡμῶν¹ Θεοῦ κοσ-

Cp. 3-4, 1 Tim. 2. 4. μῶσιν ἐν πᾶσιν. ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ^{ο-1} σωτή- 11

ριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν 12
 ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως

Cp. 1 Cor. 1 7. καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν 13
 μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ
 1 Pet. 3 12

Cp. Gal. 1 4. καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ 14

Cp. Heb. 1 14. ἡμῶν, ἵνα λυτρώσεται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθα-
 1 Pet. 1. 18 sq. ρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης 15
 ἐπιταγῆς. μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Cp. Rom. 13, 1, 1 Pet. 2. 13 sq. Ὁπομιμήθηκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ^{ρ-1} ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, 3
 πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, μηδένα 2

βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους
 Cp. 1 Cor. 6. 11, Eph. 5. 8, Col. 3. 7. πραύτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς 3
 ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ

ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί,

Cp. 2. 11. μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιланθρωπία 4

Cp. Eph. 2. 8. ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δι- 5
 80. καιοσύνῃ ^{α-1} ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ ² τὸ αὐτοῦ ἔλεος¹

Cp. John 3. 5, Eph. 5. 26, 1 Pet. 3. 21. ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως
 Πνεύματος Ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ 6

Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιοθέντες τῇ ἐκείνου 7
 χάριτι κληρονόμοι ² γενηθῶμεν¹ κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰώνιου.

πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιουῖσθαι, 8
 ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες
¹⁻¹ Θεῷ. ταῦτά ἐστι ²⁻¹ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις·

μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομι- 9

Cp. 1. 14,
 1 Tim. 1. 4.

¹ πίστιν πᾶσαν ² om. τὴν ³ ἡμῶν S. ^ο add ἡ ^ρ add καὶ
^α ἐν ² τὸν αὐτοῦ ἔλεον ³ γενόμεθα ⁴ add τῷ ⁵ add τὰ

10 καὶς περιίτασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἵρετικὸν
 ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν παραιτοῦ,
 11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει ὧν αὐτο-
 κατάκριτος.

12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ^{Cr. Act. 20. 4.}
 ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχει- ^{Στ. h. 6. 21.}

13 μάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρό- ^{Cr. 4. 7.}

14 πεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. μαρθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ^{2 T. m 4 12.} ^{Cr. Act. 18.} ^{24. 1 Cor. 7. 1.} ^{16 11}

ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας,
 ἵνα μὴ ᾧσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φι-
 λούντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. x-1

Cr. 1 Tim. 6.
21.

γ-1

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός,

2 Φιλίῳ μοι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφίᾳ τῇ

ᾠ ἀδελφῇ¹, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' ^{Cr. Col. 4. 17.}

3 οἰκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
 ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνησάμενος σου ποιούμενος

5 ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ^{Cr. Col. 1. 4.}

πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς

6 ἀγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται
 ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν¹ εἰς Χριστόν ^{e-1.}

7 ᾧ χαρὰν¹ γὰρ ὁ πολλὴν ἔσχον¹ καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ

^x add ἀμὴν.

^y add subscription Πρὸς Τίτον τῆς Κρητικῆς ἐκκλησίας

πρῶτον ἐπισκοπικὴν χειροτονηθέντα ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας.

^a ἀγαπῇ

^b ἡμῖν M.

^c add Ἰησοῦν

^d χάρις S.

^e ἔχομεν πολλήν

σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἀγίων ἀναπέπνυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ 8 ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς 9

Cp Eph 3 1, Παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ὁ Χριστοῦ Ἰησοῦ.
4-1, Col. 4. 3, παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσ- 10
18.

Cp. Col 4 9 μοῖς 8-1, Ὁνήσιμον, τὸν ποτε σοὶ ἀχρηστον νυνὶ δὲ σοὶ καὶ 11 ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ἡ ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστι τὰ ἐμὰ 12 σπλάγχνα 1-1. ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμὰν τὸν κατέχειν, 13 ἵνα ὑπὲρ σοῦ κ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου

Cp 2 Cor. 9. 7. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς 14 κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾗ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα 15 γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὦραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέ- χησ' οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, 16 μάλιστα ἐμοί, πόσω δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ. εἰ οὖν 1 με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβού αὐτόν ὡς ἐμέ. 17 εἰ δέ τι ἡδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἢ ἐλλόγα. ἐγὼ 18, 19 Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου 20 ὀναίμην ἐν Κυρίῳ ἀνάπυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν 2 Χρισ- τῷ. πεπειθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ 21

Cp. Phil. 1. 25, ὑπὲρ 0 ἂ ἴ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοιμάξέ μοι ξενίαν· 22
2. 24. ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Cp. Col. 1. 7, 2 Ἀσπάζεται! σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν 23
4. 12. Cp. Col. 4. 10 Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ 24
199. συνεργοί μου.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 25 πνεύματος ὑμῶν. 2 ἀμήν!

2-1

ὁ Ἰησοῦ Χριστοῦ 8 add μου ἡ ἀνέπεμψα· σὸ δὲ 1 add προσ-
λαβού κ διακονῇ μοι 1 ἐμέ m ἐλλόγει n Κυρίῳ ο ὁ
2 Ἀσπάζεται 2 om. ἡμῶν M. 2 om. ἀμήν. M. 3 add subscrip-
tion Πρὸς Φιλῆμονα ἐγράφη ἀπὸ Γόμης διὰ Ὁνήσιμου οἰκέτου.

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ.

- 1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς ^{Cp. Matt. 21.}
2 πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ^{37. Mark 12 6,} ἁ' ἐσχάτου¹ τῶν ἡμερῶν τοῦ- ^{Luke 20 13,}
των ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' ^{Cp. John 1. 3.}
3 οὗ καὶ ^b ἐποίησε τοὺς αἰῶνας¹. ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης ^{7 C. 1. 4 6,} Col. 1 16.
καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ^{Cp. 2 Co. 4.}
ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ^{c-2} καθαρισμόν ^d τῶν ἁμαρτιῶν ^{4. Col. 1 15,} Phil. 2 6
ποιησάμενος¹ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψί- ^{Cp. 8 1. 10.}
4 λοῖς, τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ δια- ^{12, 13 2, E. 12.}
5 φορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ ^{1. 20. Ps. 110}
εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Τίός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέν- ^{109 1.} Ps. 2. 7.
νηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ^{2 Sam. 7. 14.}
6 ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον ^{Cp. 10. 5}
εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, Καὶ προσκνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ^{Is. 97 95 1.} 7.
7 ἄγγελοι Θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν ^{Ps. 104 (103).}
τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ⁴
8 πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς ^{Ps. 45 (44). 6}
9 τῆς βασιλείας² σου¹. ἡγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας
ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον
10 ἀγαλλιίσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καί, Σὺ κατ' ἀρχάς, ^{Ps. 102 (101).}
Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν ^{25 sqq.}
11 οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες

^a ἐσχάτων ^b τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν ^c add δι' ἐαυτοῦ ^d ποιη-
σάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ^e ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ῥάβδος ^f αὐτοῦ M.

ὡς ἰμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὥσει περιβόλαιον ^ε ἐλίξεις¹ 12
αὐτούς, ^hὡς ἰμάτιον,¹ καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ,
καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων 13
Ps. 110 (109) εἶρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς
1.
σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ 14
πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας
κληρονομεῖν σωτηρίαν;

Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ¹προσέχειν ἡμᾶς¹ τοῖς ἀκου- 2
Cp. Acts 7, 53. σθεῖσι, μὴ ποτε παραρρυνῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς 2
Gal 3 19 λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή
ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλι- 3
καύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖ-
σθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη,
Cp. Mark 16. συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ 4
20. Acts 14, 3;
1 Cor 12, 4 ποικίλαις δυνάμεσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ
8:14 τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, 5
F. 8, 4 599. περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων, Τί ἐστίν 6
ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἡ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπι-
σκέπτη αὐτόν; ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· 7
δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, ^κκαὶ κατέστησας αὐτόν
ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου·¹ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν 8
Cp. 1 Cor. 15. ποδῶν αὐτοῦ. ἐν ¹τῷ γὰρ¹ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν
2: 599. ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ
πάντα ὑποτεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλατ- 9
τωμένον βλέπομεν, Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ
καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύ-
σῃται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ 10
Cp. 12, 2, Acts τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν
3, 15, 5, 31. τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὁ τε γὰρ 11

^ε ἐλίξεις S. ^h οἱ. ὡς ἰμάτιον, ¹ ἡμᾶς προσέχειν ^κ οἱ.
καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· M. ¹ γὰρ τῷ

ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· οἱ ἦν αἰτίαι· ^{C₇ 10 10. 14.}
 οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν λέγων, Ἀπαγγεῶ ^{Γ₂ 21 21 22}
 τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἐμῇ ^{τω}
 σε. καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὺς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν, ^{1₂ 8 17}
 Ἰδοὺ, ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ᾧ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ ^{1₂ 8 18}
 παιδία κεκοινώνηκεν ^{τῷ} αἵματος καὶ σαρκός¹, καὶ αὐτὸς παρα-
 πλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ ^{C₇ 1 C₁₇ 15.}
 τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, ^{2⁶, 2 1¹ 1.}
 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ
 ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ εἶπον ἀγγέλων ἐπιλαμ-
 βάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ^{C₇ 4 15 7 2⁶.}
 ὥφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων ^{9. 12 8 17}
 γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ^{C₇ Rom. 3 25,}
 ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ^{1 1¹ 2 2.} τῷ γὰρ πέπονθεν ^{4 10.}
 αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.
 3 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατα- ^{C₇ Heb 3 14}
 νοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν
 Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς ^{C₇ Num. 12.}
 ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ οὗτος δόξης¹ παρὰ ^{7.}
 Μωσῆν ἡξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου δ
 κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ
 τινός· ὁ δὲ ^{1¹} πάντα κατασκευάσας Θεός. καὶ Μωσῆς
 μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον
 τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον
 αὐτοῦ· οὗ οἶκος ἔσμεν ἡμεῖς, ¹ ἐὰν¹ τὴν παρρησίαν καὶ τὸ ^{C₇ ver. 14,}
 καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατὰσχωμεν. ^{Matt. 10. 22,}
 διό, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Σήμερον ἐὰν τῆς ^{Ps. 95 (94). 7}
 φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ^{89^q.}
 ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν ^{C₇ Num. 14.}
 τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασαν ^{2¹} οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν δοκιμασίᾳ,¹

^m σαρκὸς καὶ αἵματος
^q ἐάνπερ

^r add με

ⁿ add Χριστόν ^o δόξης σῆτος
^s ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με,

^p add τὰ

καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα ¹⁰
 τῇ γενεᾷ ταύτῃ¹, καὶ εἶπον, Ἄεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·
 αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· ὡς ὅμοσα ἐν τῇ ¹¹
 ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. βλέ- ¹²
 πετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδία πονηρὰ
 ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστήναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρα- ¹³
 καλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον
 καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας·
 μέτοχοι γὰρ ¹⁴ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν¹, ἕναπερ τὴν ἀρχὴν ¹⁵
 τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατέσχωμεν· ἐν τῷ ¹⁵
 Πς. 95 '94· 7· λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκλη-
 ρύνῃτε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. ¹⁶ τίνες¹
 γὰρ ἀκούσαντες ¹⁷ παρεπύκρναναν; ¹⁸ ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελ-
 θόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ ¹⁹ Μωσέως; ²⁰ τίσι δὲ προσώχθισε ²¹
 τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα
 ἔπεσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὅμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς ²²
 τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπο- ²³
 μεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε, καταλειπομένης ἐπαγγελίας ²⁴
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν
 ὑστερηκέναι. καὶ γὰρ ἔσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κα- ²⁵
 κένοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ
²⁶ συγκεκριασμένους¹ τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμεθα ²⁷
²⁸ γὰρ¹ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν,
 Ρς. 95 (94). 11. Ὡς ὅμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κα-
 τὰπαυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενη-
 θέντων. εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτω, Καὶ κατέ- ²⁹
 παυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
 ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν ³⁰
 κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τιναὲς εἰσελθεῖν εἰς ³¹

¹ ἐκείνη² Μωσέως.³ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ⁴ συγκεκριασμένους Μ.: συγκεκριαμένους Α.Σ.⁵ τίνες⁶ παρεπύκρναναν,⁷ οὖν Μ.

αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι'
 7 ἀπειθείαν, πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον ἐν Δαβὶδ
 λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς ἐπρωείρηται¹, Σήμερον I. 95. 24. 7.
 ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας
 8 ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης
 9 ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς
 10 τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν
 αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ
 11 τῶν ἰδίων ὁ Θεός. σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν
 κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς
 12 ἀπειθείας. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώ-
 τερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δι᾿ ἐκνοούμενος ἄκρι-
 μερισμοῦ ψυχῆς ^{a-1} καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν,
 13 καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι Cp. Job 26. 6,
Prov. 15. 11.
 κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχ-
 λισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.
 14 Ἐχόντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Cp. 7. 26, 9.
 15 Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ²⁴
 ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις Cp. Rom. 1. 4,
Gal. 2. 20.
 ἡμῶν, ^e πεπειρασμένον¹ δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς Cp. 2. 18.
Luke 22. 28.
 16 ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ
 τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ^f ἔλεος¹, καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς
 εὐκαιρον βοήθειαν.

5 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ
 ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά
 2 τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς
 ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἕπει καὶ αὐτὸς περικεῖται ἀσθέ-
 3 νειαν· καὶ ^g δι' αὐτήν¹ ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ οὕτω Cp. Levit. 9. 7,
16. 11, 15 sq.
 4 καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ^h περὶ¹ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ
 ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ⁱ⁻¹ Cp. Exod. 28.
1. Num. 16. 40.

^o εἴρηται ^d add τε ^e πεπειρασμένον S. ^f ἔλεον ^g διὰ ταύτην
^h ἐπὲρ ⁱ add δ

Θεοῦ, ¹ καθὼς περ· καὶ ^k· Ἀαρών. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ⁵
 ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς
 Ps 2. 7. αὐτόν, Τίός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· καθὼς 6
 Ps 110 (109). καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
 4. Cp. Mt 26. Μελχισεδέκ. ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις 7
 39, Mark 14. τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
 35, Luke 22. μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσα-
 42, John 12. κουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καί περ ὦν υἱὸς ἔμαθεν ἀφ' ὧν 8
 27. ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθείς ἐγένετο ¹ πᾶσι τοῖς ὑπα- 9
 κούουσιν αὐτῷ ¹ αἷτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ 10
 τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμηνευτός λέγειν, 11
 ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλουτες εἶναι 12
 διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν
 Cp. 1 Cor. 3. ^m ὑμᾶς τινὰ ¹ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ,
 2. καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶ τρο-
 φῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιο- 13
 Cp. 1 Cor. 14. σῆνης· νήπιος γάρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, 14
 20, Eph. 4. 14. τῶν διὰ τὴν ἑξίν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων
 πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν 6
 Cp. Acts 2. 38, τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι
 10. 42, 17. 30. μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισ- 2
 sq. μων ^m διδαχῆς ¹, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστασεώς τε νεκρῶν,
 καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἔάν περ ἐπιτρέπη 3
 ὁ Θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἄπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους 4
 τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύ-
 ματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις 5
 τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν 6
 Cp. 10. 29. εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ

¹ καθάπερ
 τίμη A.S.M.

^k add ὁ

¹ τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν

^m ὑμῶς,

ⁿ διδαχὴν M.

- 7 καὶ παραδειγματίζοντας. γῆ γὰρ ἡ πισῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς
 ὁ ἐρχόμενον πολλάκις^ο ὑετόν, καὶ τίκτουσα βροτάνην εἴθετον
 ἐκεῖνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ
 8 τοῦ Θεοῦ· ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος
 καὶ κατάρas ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.
- 9 Πειπίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί. τὰ κρείττονα καὶ
 10 ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν· οὐ γὰρ ἄδικος
 ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ ²⁻¹ τῆς ἀγάπης
 ἥς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ διακινῆσαντες τοῖς ^{Cp. R m. 15.}
 11 ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν ^{2-2 2-3 2-4 2-5 4.}
 αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφориάν τῆς ἐλ-
 12πίδος ἄχρι τέλους· ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν ^{Cp. Rom 4}
 διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγ-
 γελίας. ¹³⁻¹⁷
- 13 Τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς
 14 εἶχε μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων, ^{9 El'} μὴν ^{Gen. 22 15-17.}
 15 εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω
 16 μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι ²⁻¹ γὰρ
 κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι· καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας ^{Cp. Exod. 22.}
 17 πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ἐν ² περισσώτερον βουλό-
 μενος ὁ Θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ
 18 ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκον, ἵνα διὰ
 δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι
 Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρα-
 19τῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· ἣν ὡς ἀγκυραν ἔχομεν τῆς
 ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ
 20 ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν ^{Cp. 9. 12, 24.}
 εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γε-
 νόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.
- 7 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ ^{Cp. Gen. 14.}
^{18 997.}

^ο πολλάκις ἐρχόμενον² add τοῦ κόπου⁹ H² add μὲν

Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ²⁰ ὃ καὶ 2 δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ (πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, 3 μῆτε ἀρχὴν ἡμερῶν μῆτε ζῶης τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ νύφῳ τοῦ Θεοῦ), μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

Cp. Gen. 14. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτός, ²⁰ ὃ ²¹ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν 4
Cp. Num. 18. ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν νιῶν 5
21. Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκα-
τοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἐστὶ τοὺς ἀδελφούς
αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ 6
μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν ²¹ Ἀβραάμ, καὶ
τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀντι- 7
λογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε 8
μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἀνθρώποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ
μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ Ἀβραάμ καὶ 9
Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται· ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ 10
τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ²¹ Μελχισεδέκ.

Cp. Gal 2. 21. Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν (ὁ 11
λαὸς γὰρ ² ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται¹), τίς ἔτι χρεῖα κατὰ
τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἔτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ
τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερω- 12
σύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ 13
λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς
Cp. Luke 1. 32. προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρὸδῳ γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα 14
ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν ² περὶ ἱερέων
οὐδὲν¹ Μωσῆς ἐλάλησε. καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν 15
ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς
ἕτερος, ὅς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς ² σαρκίνης¹ γέγονεν ἀλλὰ 16

¹ add καὶ ² add τὸν ³ add ὁ ⁴ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο
⁵ οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης ⁶ σαρκίνης

- 17 κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· * μαρτυρεῖται¹ γὰρ ὅτι Σί² Ps. 110 109.
 18 ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις³ C¹. Rom. 8. 3.
 μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενές
 19 καὶ ^b ἀνωφελές (οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος), ἐπεισαγωγῇ
 20 δὲ¹ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καὶ καθ' C^p Eph. 2. 18,
 21 ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας
 εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέ-
 γοντος πρὸς αὐτόν, * Ὡμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, Ps. 110 (109).
 22 Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα ^{c-1}), κατὰ τοσοῦτον ^a καὶ¹ κρείττο-⁴
 23 νος διαθήκης γέγονεν ἕγγυος Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονες
 εἰσι γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν
 24 ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει
 25 τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται
 τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ C^p. 9. 24,
 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Rom. 8. 34,
 1 John 2. 1.
 26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἀκακος, ἀμί-
 αντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος
 27 τῶν οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν
 θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ τοῦτο γὰρ ἐποίησεν
 28 ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθί-
 στησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκω-
 μοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.
 8 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρ-
 χιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλειότητος C^p. 1. 3, Eph.
 1. 20.
 2 ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς
 3 ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, *¹ οὐκ ἀνθρώπος. πᾶς γὰρ
 ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται·
 4 ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν

* μαρτυρεῖ ^b ἀνωφελές· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγῇ δὲ
 ° add κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ^d om. καὶ ^e add καὶ

^ε οὖν¹ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων ⁸⁻¹ τῶν προσφε-
 Cr. 10 1, Col. 2. 17. ρόντων κατὰ ^{h-1} νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγματι καὶ 5
 σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μω-
 Exod. 25. 40 σῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα γάρ, φησί, ^ι ποιήσεις¹
 πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. ἢνὶ 6
 δὲ διαφορωτέρας ^κ τέτυχε¹ λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός
 ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νε-
 νομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἀμεμπτος, οὐκ ἂν 7
 Jer. 31 (38). 31 39q. δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, Ἰδοὺ, 8
 ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον
 Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν· οὐ κατὰ 9
 τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπι-
 λαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
 Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ
 ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν δια- 10
 θήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει
 Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ
 καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς· εἰς
 Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν 11
 ἕκαστος τὸν ^ι πολίτην¹ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφόν
 αὐτοῦ λέγων, Γινῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με,
 ἀπὸ μικροῦ ^{m-1} ἕως μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς 12
 ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ⁿ⁻¹ οὐ μὴ μνησθῶ
 ἔτι. ἐν τῇ λέγειν Καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ 13
 παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη ^{o-1} δικαιώματα λατρείας τό τε 9
 Cr. Exod. 40. 22 39q. ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν τῇ ἡ 2
 τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις
 Cr. Exod. 26. 33. λέγεται ^π ἅγια¹. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνῇ 3

^ε γὰρ 8 add τῶν ἱερέων h add τὸν i ποιήσης κ τέτυχε
¹ πλησίον m add αὐτῶν n add καὶ τῶν ἀνομῶν αὐτῶν o add
 σκηνῇ 8. π ἅγια S.

- 4 ἡ λεγομένη ἁγία ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ Cr. Exod. 25. 10 sqq., 40. 20
 τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυ- sq. (18 sq.)
 σίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῇ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Cr. Exod. 16. 33 sq., Num. 17. 10.
 5 Ἀρὰν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω Cr. Exod. 25. 17 sqq.
 δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δύοξς κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ
 6 ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτω κατε-
 σκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίσαι Cr. Exod. 30. 6 sq., 40. 26 sq.
 7 οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ (24 sq.); Exod 30. 10, Levit 16. 2, 34.
 τοῦ ἑνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσ-
 8 φέρι ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· τοῦτο
 δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι Cr. 10. 19 sq
 τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν·
 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν¹
 δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνεί-
 10 δησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ²μόνον (ἐπὶ¹ βρώμασι καὶ
 πόμασι καὶ διαφόροις ³βαπτισμοῖς) δικαιώματα σαρκός,⁴
 μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα,
 11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν ⁵μελλόντων¹ Cr. 10. 1.
 ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειότερας σκηνῆς, οὐ χειρο-
 12 ποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος Cr. Acts 20. 28, 1 Pet. 1. 18 sq.
 τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν
 13 ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. εἰ γὰρ τὸ Cr. Levit. 16. 14 sqq., Num. 19. 9.
 αἷμα ⁶τράγων καὶ ταύρων¹ καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα
 τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρὸν
 14 τητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος Cr. 12. 24, 1 John 1. 7.
 αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῶς τὴν
 συνειδήσιν ⁷ἡμῶν¹ ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ Cr. Tit. 2. 14.
 15 ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, Cr. 12. 24, 1 Tim. 2. 5.
 θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ δια- Cr. Rom. 3. 24.
 θήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι

¹ ὃν ²μόνον ἐπὶ ³βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκός, ⁴γενο-
 μένων M. ⁵ταύρων καὶ τράγων ⁶ἡμῶν M.

- τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη 16
 φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, 17
 ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ ^π διαθέμενος; ¹ ὅθεν οὐδ' ἡ 18
 πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πά- 19
 σης ἐντολῆς κατὰ ^π τὸν ¹ νόμον ὑπὸ Μωυσέως παντὶ τῷ
 λαῷ λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ ^τ τῶν ¹ τράγων, μετὰ
 ὕδατος καὶ ἑρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον
 καὶ πάντα τὸν λαὸν ἑρράντισε λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα 20
 τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν 21
 σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι
 ὁμοίως ἑρράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται 22
 κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεςις.
 Cp. Levit. 17. ¹¹. Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς 23
 Cp. 8. 5. τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττουςι θυ-
 Cp. 7. 26 sqq. σίαις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια ^α εἰσῆλθε ¹ 24
 Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν,
 νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' ² 25
 ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρ-
 χεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ ²⁶ 26
 ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ^α νυνὶ ¹
 δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰῶνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας
 διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπό- ²⁷ 27
 κειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν μετὰ δὲ τούτου κρίσις,
 οὕτως ^β καὶ ¹ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ²⁸ 28
 ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται
 τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.
 Cp. 8. 5, Col. 2. 17. Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν ¹⁰ 10
 τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις
 ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε ^ο δύνανται ¹ τοὺς
 προσερχομένους τελειῶσαι. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσ- ² 2

^π διαθέμενος. A.S.M.
^α νυνὶ ^β οὐκ καὶ

^π οὐκ τὸν ^τ οὐκ τῶν
^ο δύνανται A.S.M.

^α εἰσῆλθεν ὁ

- φερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν
 3 τοὺς λατρεύοντας ^a ἁπαξ ^a κεκαθαρισμένους¹; ἀλλ' ἐν αὐταῖς
 4 ἀνάμνησιν ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύ-
 5 ρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς ^{CP} 1. 6.
 τὸν κόσμον λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, ^{Ps. 40 (39) 6}
 6 σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας ^{sq.}
 7 οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, Ἰδοὺ, ἦκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου
 γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.
 8 ἀνώτερον λέγων ὅτι ^o Θυσίας¹ καὶ ^f προσφορὰς¹ καὶ ὀλο-
 9 καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας
 9 (αἵτινες κατὰ ^g νόμον προσφέρονται), τότε εἶρηκεν, Ἰδοὺ,
 ἦκω τοῦ ποιῆσαι ^h τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον,
 10 ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν ^{CP Gal. 1 4.}
ⁱ διὰ τῆς προσφορὰς τοῦ σώματος ^k Ἰησοῦ Χριστοῦ
 11 ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ¹ ἱερεὺς¹ ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργ- ^{CP 7. 27.}
 γῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες
 12 οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· ^m οὗτος¹ δὲ μίαν
 ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ^{CP. 1. 3, Ps}
 13 ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ^{110 (109). 1.}
 14 ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μὴ γὰρ προσ-
 15 φορᾷ τετελειώκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρ-
 τυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ
 16 ⁿ εἰρηκέναι¹, Αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ ^{Jer. 31 (38). 33}
 τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ ^{sq.}
 καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ ^o τὴν διάνοιαν¹ αὐτῶν ἐπιγράψω
 17 αὐτούς· καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ
 18 μὴ ^p μνησθήσομαι¹ ἔτι. ἔπου δὲ ἄφεσις ταύτων, οὐκέτι
 προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.
 19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ^{CP. Eph. 2. 12,}
 18, 3. 12.

^a κεκαθαρισμένους ^o Θυσίαν ^f προσφορὰς ^g add τῶν
^h add ὁ Θεός, ⁱ add οἱ S, ^k add τοῦ ¹ ἀρχιερεὺς M.
^m αὐτός ⁿ προειρηκέναι ^o τῶν διανοιῶν ^p μνησθῶ
I i

ἀγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρὸς- 20
 φατον καὶ ζῶσαν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι τῆς
 σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, 21
 προσερχόμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πί- 22
 τεως, ἔρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως ἡ πονηρᾶς,¹
 καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι ἡ καθαρῶ·² κατέχωμεν τὴν 23
 ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελλάμενος·
 καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν 24
 ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς 25
 ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ
 βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν.

Cp. Matt. 12
 43 sqq., Luke
 11. 24 sqq.,
 2 Pet. 2, 20 sqq.

Ἐκουσίως γὰρ ἀμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν 26
 ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται
 θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος 27
 ἐσθιέειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ἀθετήσας τις νόμον 28

Cp. Deut. 19.
 15.
 Cp. 6. 6.

Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνή-
 σκει· πόσῳ, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν 29
 υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν
 ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθῇ, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρί-
 σας; οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα- 30
 ποδώσω ἡ· καὶ πάλιν, Ἐκρινεῖ Κύριος³ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
 φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. 31

Cp. Gal. 3. 4.
 Phil. 1. 29.

Ἀναμνησκέσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισ- 32
 θέντες πολλὰν ἀθλήσιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν 33

Cp. Phil. 4. 14.

ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ

Cp. 13. 3.

τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων γεννηθέντες. καὶ γὰρ τοῖς 34
 ἡ δεισμοῖς⁴ συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων
 ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἡ ἐαυ-
 τοὺς⁵ κρείττονα ὑπαρξίν ἡ· καὶ μένουσαν. μὴ ἀποβάλλετε 35

¹ πονηρᾶς M. ² καθαρῶ, M. ³ add λέγει Κύριος ⁴ Κύριος
 κρινεῖ ⁵ δεισμοῖς μου ⁶ ἑαυτοῖς M.: ἐν ἑαυτοῖς A.S. ⁷ add
 ἐν οὐρανοῖς

- οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει ²μεγάλην μισθοποδοσίαν¹.
 36 ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιή- Cp. Luke 21.
 37 σαντες κομίσσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον¹⁹
 38 ὅσον Ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. ὁ δὲ δίκαιός ²μου¹ Hab 2 3 sq
 ἐκ πίστεως ζήσεται¹ καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ
 39 ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπά-
 λειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.
 11 Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγ- Cp. Rom. 8.
 2 χος οὐ βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσ- ²⁴sq.
 3 βύτεροι. πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι
 Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων ¹τὸ βλεπόμενον¹ γεγονέναι.
 4 πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, Gen 4 4 sq.
 δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις
 αὐτοῦ ^οτοῦ Θεοῦ¹. καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι ^αλαλεῖ¹.
 5 πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὐρί- Gen. 5 24
 σκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μετα-
 6 θέσεως ^{ο-1}μεμαρτύρηται εὐρεσθηκέναι τῷ Θεῷ· χωρὶς δὲ
 πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν
 προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν
 7 μισθοποδοτὴς γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν Gen. 6. 13 sqq.
 μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς
 σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ
 8 τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. πίστει Gen. 12. 1 sqq.
 καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελεῖν εἰς ¹⁻¹τόπον ὃν
 ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστά-
 9 μενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρῳήκην εἰς ⁸⁻¹γῆν τῆς ἐπαγ-
 γελίας ὡς ἄλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς
 10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης
 11 καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς Cp. Gen. 18.
 11 sqq.

² μισθοποδοσίαν μεγάλην ² om. μου A.S.M. ¹ τὰ βλεπόμενα
^ο τῷ Θεῷ M. ^α λαλεῖται S. ^ο add αὐτοῦ ¹ add τὸν ⁸ add τὴν

καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ^{h-1},
ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνδς 12
Cp. Gen 15 5 ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένοι, καθὼς τὰ ἄστροι τοῦ
οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ¹ὥς ἡ³ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς
θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ ^kκομισάμενοι¹ 13
τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες ¹⁻¹ καὶ ἄσ-
(p Gen 23.4. πασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί
εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν 14
ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον 15
ἀφ' ἧς ^mἐξέβησαν¹, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. ⁿνῦν¹ δὲ 16
Cp. Exod 3.6. κρείττονος ὀρέγονται τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανοῦ· διὸ οὐκ ἐπα-
σχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεός, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε
γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Gen. 22 9. Πίστει προσενηνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος· 17
καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμε-
Gen 21. 12. νος, πρὸς δὲ ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα· 18
λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν 19
Gen 27.27sq. αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσασατο. πίστει ^oκαὶ¹ περὶ μελ- 20
Gen. 48 15 sq. λόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν ⁿἩσαῦ¹. πίστει 21
Gen 47. 31 Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησε, καὶ
(Sept.).
Gen. 50. 24 sq. προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει 22
Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημό-
Exod. 2. 2. νευσε, καὶ περὶ τῶν ὁστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. πίστει Μωσῆς 23
γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι
εἶδον ἀστέιον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα
Cp. Exod. 2. 2. τοῦ βασιλέως. πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἡρνήσατο 24
10 sq. λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκα- 25
κουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας
ἀπόλαυσιν, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ^aΑἰγύπτου¹ 26

^h add ἔτεκεν ¹ ὥσει ^k λαβόντες ¹ add καὶ πεισθέντες,
^m ἐξῆλθον ⁿ νῦν ^o om. καὶ ^p Ἡσαῦ S. ^a ἐν Αἰγύπτῳ

- θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς
 27 τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβη- Cp Exod 2
 θείς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων 15.
 28 ἐκαρτέρησε. πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν Exod 12. 28.
 τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν.
 29 πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς ^τ γῆς ¹. Exod. 14. 29
 30 ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. πίστει τὰ Josh 6. 20.
 31 τεῖχῃ Ἰεριχὼ ^ε ἔπесαν· κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. πίστει Josh 6. 23.
 ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι δεξαμένη
 32 τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει
^ε με γὰρ ¹ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, ^α Βαράκ, Cp Jud. 6 11;
 ψών, ¹ Ἰεφθάε, 4. 6; 13. 24;
 Δαβίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν 11. 1; 1 Sam. 16. 12; 1. 20.
 33 οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δι-
 καιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων,
 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ^ν ἐδυ-
 ναμώθησαν ¹ ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ,
 35 παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀνα-
 στάσεως τούτων νεκρῶν αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμpanίσθησαν, οὐ
 προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως
 36 τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον,
 37 ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν,
 ἐπειράσθησαν, ἐν φόβῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον ἐν
 38 κακουχοῦμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος), ^ε ἐπὶ ¹ ἑρημίαις
 πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς.
 39 καὶ οὗτοι πάντες, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομί-
 40 σαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προ-
 βλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.
- 12 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν
 νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερί-

¹ om. γῆς ^ε ἔπесε ^ε γὰρ με ^α Βαράκ τε καὶ Σαμψών καὶ
^ν ἐνεδυναμώθησαν ^ε ἐν

στατον ἁμαρτίαν δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον
 ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ 2
 τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς
 Cp 1. 3, 10. 12 ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ
 θρόνου τοῦ Θεοῦ ὧς κεκάθικεν¹. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν 3
 τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ὅσον²
 ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.
 οὕτω μέχρι αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν 4
 ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλυσθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις 5
 Prov. 3. 11 sq. ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Τίέ μου, μὴ ὀλιγόρρει παιδείας
 Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ 6
 Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.
^a εἰς παιδείαν ὑπομένετε¹ ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ 7
 Θεός· τίς γὰρ ^b υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς 8
 ἔστε παιδείας, ἥς μέτοχοι γεγύνασι πάντες, ἅρα νόθοι ^c καὶ
 οὐχ υἱοὶ ἔστε¹. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας 9
 εἵχομεν παιδευτάς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ ^d πολλὴ μᾶλλον
 Cp. Job 12. 10, ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν; οἱ 10
 Eccl. 12. 7, μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευσον·
 Is. 42. 5, 57. 16.
 Cp. 1 Cor. 11. 32. ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐ-
 τοῦ. πᾶσα ^e μὲν¹ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς 11
 εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι'
 αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς πα- 12
 ρεϊμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε,
 καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ 13
 χαλὼν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.
 Cp. Ps. 34 (33). 14. Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν οὗ χωρὶς 14
 οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον· ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὕστερων 15
 Cp. Deut. 29. 18. ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα
 ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μανθῶσιν ^f οἱ¹ πολλοί, μὴ τις πόρνος 16

¹ ἐκάθισεν² αὐτὸν A.S.: ἐαυτὸν M.³ εἰ παιδείαν ὑπομένετε,^b add ἔστιν^c ἔστε καὶ οὐχ υἱοὶ^d πολλῶν^e δὲ ^f om. οἱ

- ἡ βέβηλος, ὥς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ Gen 25. 34.
 17 πρωτοτόκια ἔαυτοῦ¹. ἵστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων Gen. 27. 34 sqq.
 κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἡ ἀπεδοκιμάσθη¹ (μετανοίας γὰρ
 τόπον οὐχ εἶρε), καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.
 18 Οὐ γὰρ προσελλύθατε ψηλαφωμένῃ¹⁻² καὶ κεκαυμένῃ Cp. Exod. 19.
 19 πυρί, καὶ γνώφῃ, καὶ ὁζόφῃ¹, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος¹⁶
 ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ Exod. 20. 19.
 20 προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλό-
 μενον, Καὶ θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρου, λιθοβοληθήσεται¹⁻¹ Cp. Exod. 19. 13.
 21 καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν, Ἐκφο-
 22 βός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσελλύθατε Σιών ὄρει, καὶ
 πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν Cp. Gal. 4. 26.
 23 ἡ ἀγγέλων, πανηγύρει¹ καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων¹ ἀπογε- Cp. Luke 10.
 γραμμένων ἐν οὐρανοῖς¹, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύ-²⁰
 24 μασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, Cp. 9. 15
 καὶ αἵματι βαντισμοῦ¹ κρείττον¹ λαλοῦντι παρὰ τὸν¹ Ἀβελ. Cp. 1 Pet. 1. 2.
 25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαοῦντα. εἰ γὰρ ἐκείνοι Cp. 2. 2, 10. 28.
 οὐκ ἔξέφυγον¹ ἐπὶ ἡ¹ γῆς παραιτησάμενοι¹ τὸν¹ χρηματί-
 ζοντα, ἡ πολλὴ¹ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφó-
 26 μενοι· οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται
 λέγων, Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ¹ σείσω¹ οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Hag. 2. 6 (7).
 27 τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ Ἐτι ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομέ-
 νων¹ μετάθεσιν, ὥς πεπονημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.
 28 διδὼ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν,
 δι' ἧς λατρεύομεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ ἡ εὐλαβείας καὶ
 29 δέους¹. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. Cp. Deut. 4.
 13 1, 2 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθά- Cp. 1 Thess.
 νεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἑλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. Cp. Gen. 18. 3.
 19. 2.

ἡ αὐτοῦ ἡ ἀπεδοκιμάσθη (no parenthesis) ¹ add ὅρει ¹ σκότῃ
^k add ἡ βολίδι κατατοξευθήσεται ¹ ἀγγέλων πανηγύρει, S.M. ^m ἐν
 οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων ⁿ κρείττονα ^o τὸ Α. ^p ἔφυγον, τὸν
^q add τῆς ^r om. τὸν ^s πολλῶν ^t σείω ^u τῶν σαλευομένων τὴν
^x αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας

- Cp 1c, 34 μιμηθήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχου- 3
μένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, 4
καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους ὁ γὰρ¹ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ
ὁ Θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκοῦμενοι τοῖς παροῦσιν 5
- Cp Deut 31 6, 8 αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω·
Ps. 115 (117) 6 ὥστε θαρρούντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, ² οὐ φο- 6
βηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος ;¹
- Cp v, 17, 24 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν 7
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβασιν τῆς ἀνα-
στροφῆς μιμῆσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ^a ἔχθες¹ καὶ 8
- Cp Eph. 4, 14 σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διδασκαίς ποικίλαις 9
καὶ ξέναις μὴ ^b παραφέρεσθε¹. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιου-
σθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ
περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ 10
- Cp Levit 16 27. ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρει- 11
ται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως,
τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἕξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ 12
- Cp. John 19, 17, 20. Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἕξω τῆς
πύλης ἔπαθε. τοῖνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἕξω τῆς παρεμ- 13
βολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε 14
μένονσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ 15
- Cp. Levit. 7, 12 (2), Ps 50 (49). 14, 23; Hos. 14 3 (Sept.). ^c οὐν¹ ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ τοῦτ'
ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς 16
δὲ εὐποΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ
- Cp. 1 Thess. 5, 12 sq. θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις 17
ὑμῶν, καὶ ὑπέκτετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο
ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες, ἄλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.
- Cp. Acts 23, 1, 24, 16. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· ^a πειθόμεθα¹ γὰρ ὅτι καλὴν 18
συνειδήσιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι.

¹ ὃ δὲ ^a καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.^b περιφέρεσθε^c οἱ. οὐν Μ.^d πεποῖθμεν^a χθές

- 19 περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.
- 20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, ^{Cr. John 10 11, 1 Pet. 2. 25, 5 4}
- 21 τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ^{e-1} ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ^f ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ^φ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
- 22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς
- 23 παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστεila ὑμῖν. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ^g ἡμῶν Ἱμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, ^{Cr. Acts 16. 1.} ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.
- 24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας ^{Cr. 11. 7, 17.} τοὺς ἀγίους, ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
- 25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

h-1

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

- 1 Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν. ^{Cr. 1 Pet. 1. 1, John 7. 35.}
- 2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς ^{Cr. Rom. 5. 3 sqq.}
- 3 περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς
- 4 πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.
- 5 Ἐὶ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτεῖτω παρὰ τοῦ διδόντος ^{Cr. Prov. 2. 3 sqq.} Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.
- 6 αἰτεῖτω δὲ ἐν πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ^{Cr. Mark 11. 23 sqq.} ὅμοιος κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.

* add ἔργῳ A.S.M. f ἡμῖν A.S.M. g om. ἡμῶν h add subscription Πρὸς Ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου.

μη γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ 7
 ὁ Κυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος! ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς 8
 αὐτοῦ.

Κανχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ 9
 Cp. Is. 40 6 ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου 10
 sqq. παρελεύσεται. ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ 11
 ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπese, καὶ ἡ εὐ-
 πρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτω καὶ ὁ πλούσιος
 ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενέ- 12
 μενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέειλατο ὁ 13
 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἀπὸ 13
 τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν,
 πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· ἕκαστος δὲ ὁ πειράζεται, ὑπὸ τῆς 14
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος! καὶ δελεαζόμενος. εἴτα ἡ ἐπι- 15
 θυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀπο-
 τελεσθεῖσα ἀποκυεῖ θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου 16
 ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον 17
 ἀνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φῶτων, παρ'
 ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βουληθεὶς 18
 ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν
 τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

Ἄστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς! ἄνθρωπος 19
 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς
 ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ ὁ οὐκ ἐργάζεται! 20
 Cp. 1 Pet. 2. 1. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν 21
 πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι
 τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον 22

Cp. Matt. 7.
 24 sqq., Luke
 11. 28.

ἁ Κυρίου. ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος Α. : Κυρίου ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατά-
 στατος Μ. ὁ add ὁ Κύριος ὁ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας,
 ἐξελκόμενος Μ. Ἄστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ὁ οὐ
 κατεργάζεται

- 23 ἄκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς. ὅτι εἴ τις ἄκροατὴς λόγον
ἐστὶ καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσ-
24 ὤπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυ-
25 τὸν καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὅποιος ἦν. ὁ δὲ
παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παρα- Cp. 2. 12.
μείνας, ¹⁻¹ οὐκ ἄκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιη-
26 τῆς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. εἴ τις
δοκεῖ θρησκὸς εἶναι ⁸⁻¹, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ
ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία.
27 θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη Cp. Is. 1. 16
ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐ- sq., Matt. 25.
τῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. 34 sqq
- 2 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ
2 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ² δόξης.¹ ἔὰν γὰρ εἰσέλθῃ Cp 1 Cor. 2.
εἰς ¹⁻¹ συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι 8; also Ps. 24
(23) 7 sqq.
- 3 λαμπρῶ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρῶ ἐσθῇτι, καὶ ἐπι-
βλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπράν, καὶ
εἴπητε ^{κ-1}, Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, Σὺ
4 στῇθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ¹⁻¹ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, ^{κ-1} οὐ διε-
κρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;
5 ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο Cp Luke 6.
τοὺς πτωχοὺς ² τῷ κόσμῳ¹ πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρο- 20; also Matt.
νόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; 11. 25, Luke
10 21, 1 Cor.
1. 27.
- 6 ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυ-
ναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;
7 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ'
8 ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφὴν,
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε Levit. 19. 18:
9 εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι cp. Matt. 22.
39, Mark 12.
10 ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον 31, Luke 10.
27.

^f add οὗτος^g add ἐν ὑμῶν^h δόξης; M.ⁱ add τῇν^k add αὐτῷ¹ add ὧδε^m add καὶⁿ τοῦ κόσμου τούτου

ο τηρήσῃ, πταίσῃ¹ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ¹¹
 εἰπὼν Μὴ μοιχεύσῃς εἶπε καὶ Μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ οὐ¹² μοι-
 χεύεις, φονεύεις¹ δέ, γέγονας παραβιάτης νόμου. οὕτω λα-¹²
 λεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες
 κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος¹³
 ἡ¹ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν,¹⁴
 ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν¹⁵
 ἡ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι¹⁶
 τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε¹⁷
 ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ
 ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις,¹⁸
 ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα¹, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις,¹⁸
 Σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου
 ἡ¹⁹ χωρὶς¹ τῶν ἔργων ἡ¹, κἀγὼ δεῖξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου
 τὴν πίστιν ἡ¹. σὺ πιστεύεις ὅτι²⁰ εἰς ἐστὶν ὁ Θεός¹. καλῶς¹⁹

ποιεῖς καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι. θέλεις²⁰
 δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων

ἡ²¹ ἀργή¹ ἐστίν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι-²¹
 καιώθη ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
 βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν²²
 ἔργων ἡ πίστις² ἐτελειώθη¹, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέ-²³

γουσα, Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ²⁴
 εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε²⁵ ὅτι ἐξ²⁴
 ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως ἡ²⁶ μόνον¹.

ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑπο-²⁵
 δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδοῖ ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ²⁶
 γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ
 πίστις χωρὶς²⁷ ἔργων νεκρά ἐστι.

ο τηρήσει, πταίσει ρ μοιχεύσεις, φονεύσεις α add καὶ ζ add δὲ
 β add ὅτι ι ἔργα ἔχῃ κ ἐκ S. λ add σου ς add μου
 ς ὁ Θεός εἰς ἐστι A.S.: εἰς Θεός ἐστι M. α νεκρά β ἐτελειώθη;
 A.S.M. ρ add τοῖνυν δ μόνον; S. ε add τῶν

Exod. 20 13
 sqq., Dent 5.
 17 sqq

Cp. 1. 25

Cp Rom 3.
 28. Gal. 2 16;
 also Gal 5 6,
 1 Cor. 13 1
 sqq., 1 John 3.
 17.

Cp. Luke 4.
 34, 41.

Cp. Gen. 22.
 9 sqq.

Gen. 15. 6: cp.
 Rom. 4. 3, Gal.
 3. 6; Is 41. 8.

Josh. 2. 1 sqq.
 cp. Heb 11. 31

- 3** Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι ^{Cp Matt. 7 1.}
² μείζον κριμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίμεν ἅπαντες. εἴ
 τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλινα-
³ γωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. [†] εἰ δὲ ¹ τῶν ἵππων τοὺς χαλι-
 νοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν ² εἰς ¹ τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς
⁴ ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. ἰδοὺ, καὶ τὰ πλοῖα,
 τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετά-
 γεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ^{h-1} ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύ-
⁵ νοντος ¹ βούλεται ¹. οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστί,
 καὶ ² μεγάλη αὐχεῖ ¹. ἰδοὺ, ¹ ἡλίκον ¹ πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει.
⁶ καὶ ἡ γλῶσσα ^m πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας ἡ γλῶσσα κα-
 θίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ¹ ὅλον τὸ σῶμα
 καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη
⁷ ὑπὸ τῆς γέεννης. πάντα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν,
 ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει
⁸ τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων
 δαμάσαι ² ἀκατάστατον ¹ κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου.
⁹ ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν ^o Κύριον ¹ καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ
 καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγο- ^{Cp Gen. 9. 6.}
¹⁰ νότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα.
¹¹ οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ
¹² ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύνα-
 ται, ἀδελφοί μου, συκῇ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦκα;
² οὔτε ἄλυκον ¹ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.
¹³ Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς
¹⁴ ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον
 πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυ-

[†] ἰδοὺ ² πρὸς ^h add ἂν ¹ βούληται ² μεγαλαυχεῖ
¹ ὀλίγον ^m πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα κ.τ.λ. A.S.:
 πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
 ἡ σπιλοῦσα οἱ πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα, καθίσταται ἐν τοῖς
 μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπιλοῦσα M. ² ἀκατάσχετον ^o Θεὸν ² οὕτως
 οὐδεμία πηγὴ ἄλυκον καὶ

χᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη 15
 ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική, δαι-
 μονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία 16
 καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν 17
 ἀγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστή ἐλέους
 καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ^α-¹ ἀνυπόκριτος. καρ- 18
 πὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν
 εἰρήνην.

Πόθεν πόλεμοι καὶ ^α πόθεν ^β μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, 4
 ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν
 ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεῦτε καὶ ζηλοῦτε, καὶ 2
 οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε
^α-¹ διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, 3
 διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν παπανήσητε.
^α-¹ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ 4
 τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου,
 ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἡ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ 5
 Cp. Exod. 20. ^α λέγει; πρὸς φθόνον ^β ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα δ ^α κατόκησεν ^β
 Prov. 3. 34. ἐν ^γ ὑμῖν; ^δ μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διδὼ λέγει, Ὁ Θεὸς 6
 ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑπο- 7
 Cp. Eph. 6. 11. τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε ^α δὲ ^β τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξε-
 Cp. 2 Chr. 15. ται ἀπ' ὑμῶν. ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιγεί ὑμῖν. καθαρίσατε 8
². χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαι- 9
 πωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς
 Cp. Prov. 29. πένθος μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώ- 10
²³, Luke 18. 14. θητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.
 Cp. Eph. 4. 31. Μὴ καταλαεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί, ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, 11
^α ἢ ^β κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμον, καὶ κρίνει
 νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτὴς.

^α add καὶ ^α om. πόθεν ^α add δὲ ^β add μοιχοὶ καὶ
^α λέγει, Πρὸς φθόνον A.S.M. ^α κατόκησεν A.S.M. ^γ ὑμῖν. M.
^α om. δὲ ^α καὶ

- 12 εἷς ἐστὶν ὁ νομοθέτης ^b καὶ κριτής,¹ ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ ^ο δὲ! τίς εἶ ^α ὁ κρίνων τὸν πλησίον¹; Cp. Rom. 14. 4.
- 13 Ἄγε νῦν, οἱ λέγοντες, Σήμερον ^ε ἡ¹ αὔριον ^ε πορευσόμεθα¹ Cp. Prov. 27. 1, Luke 12. 16
εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ^β ποιήσομεν¹ ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ^η-¹, καὶ ^{sq.}
- 14 ¹ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν¹· οὔτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία ^κ-¹ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ¹ ἐστε¹ ἡ Cp. Job 7. 7, Ps. 78 (77). 39.
- 15 πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα ^μ καὶ¹ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ^ν ζήσομεν, καὶ Cp. Acts 18. 21, 1 Cor. 4. 19, Heb. 6. 3.
- 16 ποιήσομεν¹ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλα-
17 ζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστίν. εἰδότε Cp. Luke 12. 47 sq.
οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστίν.
- 5 Ἄγε νῦν, οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς Cp. Amos 6. 4 sq.
2 ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέ-
3 σηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σιγήσονται γέγονεν. ὁ χρυσοῦς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰδὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαν-
4 ρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν Cp. Levit. 19. 13, Deut. 24. 14 (16) sq.
τῶν ἀμυσάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν
κράζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ᾧτα Κυρίου Σα-
5 βαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐспа-
ταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ^ο-¹ ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς.
6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.
- 7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. ἰδοὺ, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς Cp. Deut. 11. 14
γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως ^ρ-¹ λάβῃ ὑετὸν πρῶϊμον¹⁴
- 8 καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίζατε τὰς καρ-
9 διὰς ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. μὴ στενάζετε, Cp. Phil. 4. 5, Heb. 10. 25.

^b om. καὶ κριτής, ^ο om. δὲ ^α ὅς κρίνεις τὸν ἕτερον ^ε καὶ S.
^ε πορευσόμεθα S. ^β ποιήσομεν S. ^η add ἔνα ^ι ἐμπορευ-
σόμεθα, καὶ κερδήσομεν S. ^κ add γὰρ ^λ ἐστιν ^μ δὲ
^ν ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν S. ^ο add ὥς ^ρ add ἄν

Cp Matt 24. ³³ α ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων¹, ἵνα μὴ ²κριθῇτε¹. ἰδοὺ, ³ὁ¹
Cp Matt. 5. 12. κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ⁴ἀδελ- 10
φοί, τῆς κακοπαθείας¹ καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφῆτας
οἱ ἐλάλησαν ⁵ἐν¹ τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ, μακαρίζομεν 11
Cp. Job 42. 12. τοὺς ⁶ὑπομείναντας¹. τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ
τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος
καὶ οἰκτίρων.

Cp Matt. 5 34 ^{sqq.} Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὁμνύετε, μήτε τὸν οὐρα- 12
νόν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινα ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ
ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ· ἵνα μὴ ⁷ὑπὸ κρίσιν¹ πέσῃτε.

Cp. Eph. 5 19, Col. 3. 16. Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλ- 13
λέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσ- 14

Cp. Mark 6. 13. βυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν
ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ 15
εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἔγερει αὐτὸν ὁ
Κύριος· καὶ ἁμαρτίας ἢ πεποικώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξο- 16
μολογέσθε ⁸οὖν¹ ἀλλήλοις ⁹τὰς ἁμαρτίας¹, καὶ εὐχεσθε

Cp. John 9. 31. ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου
Cp. 1 Kings 17. 1 ^{sqq.} ἐνεργουμένη. Ἦλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ 17
προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι· καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ
τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο· 18
καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν
αὐτῆς.

Ἀδελφοί ¹⁰μου¹, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀλη- 19
θείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ¹¹γινωσκέτω¹ ὅτι ὁ ἐπι- 20
στρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ
θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

Cp. Prou. 10. 12.

α κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί β κατακριθῇτε γ οἱ. ὁ Σ. δ τῆς
κακοπαθείας, ἀδελφοί μου, ε οἱ. ἐν ς ὑπομένοντες ζ εἰς
ὑπόκρισιν Σ. η οἱ. οὖν θ τὰ παραπτώματα ι οἱ. μου
κ γινώσκετε Μ.

ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΩΤΗ.

- 1 Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις Cp 5 1.
διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βι- Cp Jam 1. 1,
2 θυνίας, κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρὸς, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύ- John 7 35.
ματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· Cp Heb. 12
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. 24
- 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τε-
5 τηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ᾧ^α ὑμᾶς¹ τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ
φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμὴν ἀποκα-
6 λυθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιάσθε, ὀλίγον ἄρτι,
7 εἰ δέον ἐστί, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ Cp. Jam. 1. 2.
δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως ^βπολυτιμότερον¹ χρυσίου τοῦ
ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον
8 καὶ ὁδόξαν καὶ τιμὴν¹ ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃν Cp. 1 John 4.
οὐκ ^δεἰδότες¹ ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώντες πιστεύοντες 20.
9 δὲ ἀγαλλιάσθε χαρᾷ ἀνεκκαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ, κομιζό- Cp. Rom. 6.
10 μενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ 22.
ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρένησαν προφῆται οἱ περὶ
11 τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα
ἣ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ, προ- Cp. Luke 24.
μαρτυρούμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα 25 sq., Acts
26. 27 sq.

^α ἡμᾶς S. ^β πολὺ τιμώτερον ^ο τιμὴν καὶ δόξαν ^δ εἰδότες S.

δόξας. οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ^ο ὑμῖν¹ δὲ διηκό- ¹²
νουν αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ· εἰς ἀ
ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

Διὸ ἀναξωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νή- ¹³
φοντες, τελείως ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν
ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συ- ¹⁴
σχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·
ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν ¹⁵

Levit. 11 44. πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε· διότι γέγραπται, Ἄγιοι ^ε ἔσεσθε¹, 16

Cp Col. 3. 25 ὅτι ἐγὼ ἅγιος ⁸⁻¹. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσω- ¹⁷
πολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν

Cp Acts 20. 28, Heb 9. 12 ^{sq} τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε, εἰδότες ὅτι οὐ ¹⁸
φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας

Cp Exod. 12. 5, Levit. 22. 17, John 1. 29, Rev 13. 8; also Is. 53. 7, Acts 8. 32. ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαράδοτου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ¹⁹
ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν ²⁰
πρὸ καταβολῆς κόσμου φανερωθέντος δὲ ἐπ' ^h ἐσχάτου¹
τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς δι' αὐτοῦ ¹ πιστοὺς¹ εἰς Θεὸν ²¹

τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε
τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. τὰς ψυχὰς ²²

Cp. 1 Thess 4. 9, Heb. 13 1. ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας ^{k-1} εἰς φιλα-
δελφίαν ἀνυπόκριτον ἐκ ¹⁻¹ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε

Cp. John 1. 13. ἔκτενως, ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σορῶς φθαρτῆς ἀλλὰ ²³
ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος ^{m-1}. διότι ²⁴

Is. 40. 6 sqq. Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ⁿ αὐτῆς¹ ὡς ἄνθος
χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ^{o-1} ἐξέπεσε· τὸ ²⁵
δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα
τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

Cp. Jam. 1. 21. Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπο- ²

^ο ὑμῖν ^f γένησθε ^g add εἰμι ^h ἐσχάτου ⁱ πιστεύοντας
^k add διὰ Πνεύματος ^l add καθαρῶς A.S.M. ^m add εἰς τὸν αἰῶνα
ⁿ ἀφθάρτου ^o add αὐτοῦ

Cp. Gal. 5 13, φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ὡς ἐλεύθεροι, 16
 al-o 2 Pct 2
 19, Jude 4. καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν,

ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ. πάντας τιμῆσατε τὴν ἀδελφότητα 17

Cp. Prov 24 ἀγαπᾶτε τὸν Θεὸν φοβείσθε τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

21.
 Cp. Eph 6. 5, Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, 18
 Col 3 22, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.
 1 Tim 6. 1, τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας 19
 Tit. 2 9

πάσχω· ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κο- 20
 λαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πᾶσ-
 χοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεοῦ. εἰς τοῦτο γὰρ 21

Cp. John 13. ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμ-
 15.

Cp. Is. 53. 9 ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι 22
 αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχω· οὐκ ἠπέι- 23

Cp. Is. 53. 4, λει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἀμαρτίας 24
 11. ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,

Cp. Rom. 6 2 ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν

11.
 Cp. Is. 53 5 οὐ τῷ μάλωπι ^{ε-1} ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα ^ε πλανώ- 25

Cp. 5. 4, Heb μενοί, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκο-
 13. 20; also
 John 10 11. πον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

Cp. Eph. 5. 22, Ὁμοίως, ^{ε-1} γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 3
 Col. 3. 18, Tit. 2. 5.

ἵνα, καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν

ἀναστροφῆς ἀνευ λόγου ^η κερδηθήσονται¹, ἐποπτεύσαντες 2

Cp. 1 Tim. 2. τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ὦν ἔστω οὐχ ὁ ἔξω- 3
 9 aqg.

θεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως

ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν 4

τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πράεος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστίν

ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἄγναι 5

γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ¹ εἰς¹ Θεὸν ἐκόσμου· ἐαυτάς, ὑπο-

τασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ^κ ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ 6

^δ ἡμῶν, ἡμῖν ^ε add αὐτοῦ ^ε πλανώμενα ^ε add αἱ ^η κερδη-
 θήσονται ¹ ἐπὶ τὸν ^κ ἀνδράσιν (ὡς Σάρρα . . . ἐγενήθητε τέκνα), M.

- Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα,¹ ἀγαπᾶτε- Cp. Gen 18.
 ποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. Cp. Prov. 3.
 7 Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀσθενε- Cp. 1 Cor. 7.
 στέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγ- 3, Eph. 5 25,
 κληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ¹ἐγκόπτεσθαι¹ τὰς Col 3 19.
 προσευχὰς ὑμῶν.
 8 Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, Cp Rom 12.
 9 εὐσπλαγχοι, ^mταπεινόφρονες¹, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ ³2. 1 sqq
 κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τὸνναντίον δὲ εὐλογοῦντες,
ⁿ-¹ ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.
 10 Ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω Ps 34 (33). 12
 τὴν γλῶσσαν ^o-¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη ^p-¹ τοῦ μὴ λαλῆσαι ^{sq}.
 11 ὁδόν· ἐκκλινάτω ^aδὲ¹ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ^zἀγαθόν·
 12 ζητησάτω¹ εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι ⁿ-¹ ὀφθαλμοὶ
 Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσ-
 ωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακά.
 13 Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ¹ζηλωταὶ¹ γέ-
 14 νησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· Τὸν Cp. Matt 5.
 15 δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε. Κύριον δὲ ^{sq}.
 τὸν ⁿΧριστὸν¹ ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἔτοιμοι Cp. Col. 4. 6.
^z-¹ αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ
 τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ^zἀλλὰ¹ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου
 16 συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα, ἐν ^ϕ ^zκαταλαλεῖσθε¹, κατ- Cp. 2. 12, 4. 4.
 αισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ
 17 ἀναστροφὴν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιούντας, εἰ ^zθέλοι¹ τὸ
 18 θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιούντας. ὅτι καὶ Χριστὸς Cp. Rom. 5. 6,
 ἀπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ^bἑπαθε¹, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς Heb. 9. 28.
 προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ

¹ ἐγκόπτεσθαι ^m φιλόφρονες ⁿ add εἰδότες ^o add αὐτοῦ
^p add αὐτοῦ ^a om. δὲ ^z om. ἀγαθόν· ζητησάτω S. ^z add οἱ
^t μμηται ⁿ Θεόν ^z add δὲ ^y om. ἀλλὰ ^z καταλα-
λῶσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν ^a θέλει ^b ἀπέθνε M.

- ^{c-1} πνεύματι, ἐν ^φ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεῖς 19
Cp Gen 6. 13 ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασι ποτε, ὅτε ^a ἀπεξεδέχετο ¹ ἡ τοῦ Θεοῦ 20
sqd
μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς
ἣν ^e ὀλίγοι¹, τοῦτ' ἔστιν ὅκτω ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος·
Cp John 3 15. ¹ δ' καὶ ^g ὑμᾶς¹ ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς 21
Eph. 5. 26,
Tit. 3 5. ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς
Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ 22
Cp 1 Cor. 15. Θεοῦ, πορευθεῖς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ
24 sqq., Eph.
1. 20 sq. ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
Cp Rom. 6 2 Χριστοῦ οὖν παθόντος ^{b-1} σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν 4
sqd.
ἐννοίαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ¹⁻¹ σαρκὶ πέπαυται ^k ἁμαρ-
τίας¹, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι 2
Cp Eph 2 3, Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ 3
4 17.
¹⁻¹ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ^{m-1} τὸ ⁿ βούλημα¹ τῶν ἐθνῶν
^o κατειργάσθαι¹, πεπορευμένους ἐν ἀσελείαις, ἐπιθυμίαις,
οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις·
ἐν ^φ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς 4
Cp 2 Tim 4 1. ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδόσουσι λόγον 5
τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ 6
καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους
σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.
Cp. Rom 13 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἡγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε 7
11, 1 Cor. 7.
29, 1 John 2. εἰς ^{p-1} προσευχάς· πρὸ πάντων ^{a-1} τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην 8
18.
Cp. Prov. 10. ἐκτενῇ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη ^r καλύπτει¹ πληθὺς ἁμαρτιῶν· φιλό- 9
12.
Cp. Rom. 12. ξενίᾳ εἰς ἀλλήλους, ἀνευ ^s γογγυσμοῦ¹. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε 10
6 sqq., 1 Cor.
12. 4 sqq.; also
Tit. 1. 7. χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι
ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις 11
διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξά-

^c add τῷ^a ἀπαξ ἐξεδέχετο^e ὀλίγοι^f φ A.^g ὑμᾶς^b add ὑπερ ἡμῶνⁱ add ἐν^k ἁμαρτίας M.^l add ἡμῖν^m add τοῦ βίουⁿ θέλημα^o κατειργάσθαι^p add τὰς^q add δὲ^r καλύψει^s γογγυσμῶν

ζηται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς περ- Cp Heb. 12.
3 sqq

13 ρασμὸν ὑμῖν γινομένην, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος· ἀλλὰ καθὼς κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα Cp. Rom. 8.
17, 2 Cor. 4.
καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῇτε ἀγαλλιώμενοι. 10, Phil. 3. 10.

14 εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς Cp Acts 5. 41

15 δόξης καὶ τοῦ Θεοῦ Πνεύμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. ¹⁻ μὴ

γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός,

16 ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυ-

17 νέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ¹ ὀνόματι¹ τοῦτο. ὅτι Cp Is. 10. 12,
Jer. 25. 29,
ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· Luke 23. 31.

εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ

18 Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς Prov. 11. 31

19 καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανέϊται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ^{x-} πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ¹ αὐτῶν¹ ἐν ἀγαθοποιῇ.

5 Πρεσβυτέρους ² οὖν¹ ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύ- Cp. 1. 1.

τερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς Cp. Rom. 8.
17 sq.

2 μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ² ἐπισκοποῦντες¹ μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἐκουσίως ^b κατὰ Θεὸν¹, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προ-

3 θύμως, μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι Cp. 1 Tim. 4.
12, Tit. 2. 7.

4 γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιεποίμενος Cp. 2. 25.

5 κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε ^a πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις¹

^{a-1} τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε· ὅτι Ὁ Θεὸς ὑπερη- Prov. 13.
6 φάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ταπεινώ- Cp. 1 Pet. 5.
17

¹ add κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται.

^a μέρει

² add ὡς ¹ αὐτῶν ² τοὺς ³ om. ἐπισκοποῦντες M.

^b om.

κατὰ Θεόν A.S.M. ^a πρεσβυτέροις¹ πάντες δὲ ἀλλήλοις. M.

^d add

ὑποτασσόμενοι

θητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ

Cp P⁵ 55 (54) ἔν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, 7
22, Matt 6 25
599, Luke 12. ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψατε, γρηγορήσατε. ^{e-1} ὁ 8
22 599.

ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ

Cp Eph. 6. 11, ζητῶν ^fτινα καταπιεῖν!· ^φ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, 9
Jam. 4. 7.

εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελ-
φότητι ἐπιτελεῖσθαι. ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ¹⁰
ὑμᾶς! εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ ^{h-1}, ὀλίγον
παθόντας αὐτὸς ¹καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει! αὐτῷ ^{k-1} ¹¹
τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Cp. 2 Cor. 1. ¹⁹. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, ¹²

δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην
εἶναι ἀληθὴ χάριν τοῦ ¹Θεοῦ· εἰς ἣν στήτε! ἀσπάζεται ¹³

Cp Col. 4. 10 ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.

Cp Rom. 16 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. ¹⁴
16.

Εἰρήνῃ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ^{m-1}. ⁿ⁻¹

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ.

^a Σίμων! Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ¹
τοῖς ἰστίμιον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ²
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου
ἡμῶν, ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ³
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ

^a add ὅτι ^f τίνα καταπίη ^g ἡμᾶς ^h add Ἰησοῦ ⁱ add
θεμελιώσει M.: καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει A.S.
^k add ἡ δόξα καὶ ¹ Θεοῦ εἰς ἣν ἐστήκατε. ^m add Ἰησοῦ ⁿ add
ἀμήν. ^a Σομεῶν S.M.

- 4 καλέσαντος ἡμᾶς ^β ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ¹. δι' ὧν τὰ ^α τίμια
 ἡμῖν καὶ μέγιστα¹ ἐπαγγέλματα δεδωρόρηται, ἵνα διὰ τούτων
 γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν ^α τῷ¹² Cp. Heb 6. 4
 5 κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδῇ
 πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν
 6 τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν
 ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπο-
 7 μονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν Cp. Heb 13.
 8 δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα 29 sqq
 καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἄργους οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς
 9 τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ Cp. 1 John 2
 πάρεστι ταῦτα τυφλὸς ἐστι, μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ 9 sqq.
 10 καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον, ἀδελ-
 φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν
 11 ποιείσθαι ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε· οὕτω
 γὰρ πλουσιῶς ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν
 αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
 Χριστοῦ.
 12 Διὸ ^α μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς¹ ὑπομνησκειν περὶ τούτων,
 καί περ εἰδότας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείᾳ.
 13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι,
 14 διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπό-
 θεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Cp. John 21.
 15 Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν 18.
 ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιείσθαι. Cp. Luke 9. 31.
 16 οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν Cp. Luke 2. 2,
 ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρ- Acts 4. 20,
 ουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκεῖνου μεγαλειότητος 1 John 1. 1.
 17 λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωτὴς ἐνεχ-
 θείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, Οὗτός Matt. 17. 5.

^β διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς A.S.M. ^α μέγιστα ἡμῖν καὶ τίμια ^α om. τῷ
¹ οὐκ ἀμελήσω ὑμᾶς ἀεὶ

- Matt 17 6, ἐστὶν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα· καὶ 18
 cp Mark 9 7, ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν
 Luke 9, 35. σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον 19
 τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς
 Cp John 5-35 λύχνῳ φαίνονται ἐν αὐχημῶν τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διανύσῃ,
 καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον 20
 γινώσκοντες, ὅτι πάντα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεις
 Cp. 1 Pet 1. οὐ γίνεταί· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ἡ προφητεία 21
 10 sqq. ποτέ¹, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν
 ἡ ἀπὸ² Θεοῦ ἄνθρωποι.
 Cp Acts 20 Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν 2
 30, Jude 4, 18. ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέ-
 Cp. 1 Cor. 7. σεις ἀπωλείας καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνού-
 23, 1 Pet. 1. 18; μενοί, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχυνὴν ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ 2
 Jude 4. ἔξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἄσελγείαις³, δι' οὓς ἡ ὁδὸς
 Cp 1 Tim. 6. τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλα- 3
 5, Tit. 1. 11, στοῖς λόγοις ὑμῶν ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ
 Jude 11. ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς 4
 Cp Jude 6. ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ἰσχυροῖς⁴ ζόφου
 Gen. 7. 1 sqq. : ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν ἡ τηρουμένους⁵. καὶ ἀρ- 5
 cp. 1 Pet. 3. 20. χαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης
 Gen. 19. 1 sqq. : κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ 6
 cp. Jude 7. πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέ-
 κρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον 7
 Δῶτ, καταπονύμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ
 ἀναστροφῆς, ἐρρύσατο (βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, 8
 ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀν-
 Cp. 1 Cor. 10. μοις ἔργοις ἐβασάνιζεν)· οἷδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ⁶ πειρασμοῦ⁷ 9
 12. ρύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν,
 Cp. Jude 7 sq. μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευο- 10

¹ ποτέ προφητεία² οἱ ἄγιοι³ ἀπωλείαις⁴ ισχυροῖς A.S.M.⁵ τηρουμένων⁶ πειρασμῶν A.

- μένους καὶ κυριότητος καταφρονούντας. τολμηταί, αὐθάδεις,
 11 δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες· ὅπου ἄγγελοι, ἰσχύϊ Cp. Jude 9.
 καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ
 12 Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα ^{1 γε-} Cp. Jude 10.
 γεννημένα φυσικὰ ¹ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι
 βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν ² καὶ φθαρῆσονται ¹,
 13 ἄδικοῦμενοί ¹ μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν
 ἡμέρᾳ τρυφῇν, σπῖλοι καὶ μῶμοι, ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς Cp. Jude 12.
 14 ᾠγάπαις ¹ αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες
 μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δελεάζον-
 τες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην ² πλεονε-
 15 ξίας ¹ ἔχοντες, κατάρας τέκνα· ³ καταλείποντες ¹ εὐθεΐαν ὁδὸν
 ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ ^{Num. 22. 5}
 16 Βεῶρ ¹, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησεν, ἔλεγε· δὲ ἔσχεν ἰδίας ^{sq. : cp. Jude 11.}
 παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον, ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγγά-
 17 μενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. οὗτοί εἰσι Cp. Jude 12.
 πηγαὶ ἄνυδροι, ² καὶ ὀμίχλαι ¹ ὑπὸ λαίλαπος ἐλανθόμεναι, οἷς
 18 ὁ ῥόφος τοῦ σκότους ¹⁻¹ τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος Cp. Jude 16.
 φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἀσελγείαις,
 τοὺς ² ὀλίγως ἀποφεύγοντας ¹ τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφόμενους,
 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες Cp. Rom. 6. 16,
 20 τῆς φθορᾶς· ³ ὃ γάρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἰ ^{Gal. 5. 13,}
 γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ ^{11. 24 sqq.,}
 Κυρίου ¹⁻¹ καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν ^{Jude 4.}
 ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεῖρονα Cp. Matt. 12.
 21 τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ^{43 sqq., Luke}
 ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ¹ ὑποστρέψαι ¹ ἐκ τῆς ^{Heb. 10. 26}
 22 παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς. ² συμβέβηκεν ¹ αὐτοῖς

¹ φυσικὰ γεγεννημένα ² καταφθαρήσονται ³ κομιούμενοι ⁴ ἀπά-
 ταις A.S.M. ⁵ πλεονεξίας ⁶ καταλιπόντες τὴν ⁷ Βοσόρ A.S.M.
⁸ νεφέλαι ⁹ add εἰς αἰῶνα ¹⁰ ὅπως ἀποφυγόντας ¹¹ add ἡμῶν M.
¹² ἐπιστρέψαι ¹³ συμβέβηκε δὲ

- Cp Prov 26 11. τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὅς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβορίου.
- Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, **3** ἐν αὗτῃ διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινή διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προ- 2
- Cp Jude 17. φητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἁγίων ἐντολῆς τοῦ Κυρίου
- Cp Jude 18. καὶ σωτήρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' 3 ἡμᾶς τῶν ἡμερῶν ὅ ἐν ἐμπαιγμονῇ¹ ἐμπαίκεται, κατὰ
- Cp. Is 5. 19, Jai. 17. 15, Ezek. 12. 22, Matt 24. 48, Luke 12 45. τὰς ἰδίας ἁ ἐπιθυμίας αὐτῶν² πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, Ποῦ 4 ἔστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκ- 5
- Cp Gen. 1. 9, 7. 24. παλαι, καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, δι' ὃν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώ- 6
- λετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ ὁ τῷ αὐτῷ³ λόγῳ τεθη- 7
- σαυρισμένοι⁴ εἰσὶ πυρί⁵, τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.
- Cp. Ps 90 (89). 4. Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα 8
- παρὰ Κυρίῳ ὥς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὥς ἡμέρα μία. οὐ 9
- βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτήτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς,⁶ μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ἥξει δὲ 10
- ἡ-⁷ ἡμέρα Κυρίου ὥς κλέπτῃς⁸, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζήδον παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα⁹ λυθήσεται¹⁰, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα¹¹ κατακαήσεται¹². τούτων¹³ οὕτως¹⁴ πάν- 11
- των λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀνα- 12
- Cp. 1 Cor. 1. 7, Phil. 3. 20, Tit 2. 13. στροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν 12
- παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται; καινοὺς δὲ 13

^a ἡμῶν

θυμίας

¹ add ἐν νυκτί^b ἐσχάτου^c αὐτοῦ S.^d λυθήσονται^e om. ἐν ἐμπαιγμονῇ^f εἰσὶ, πυρὶ^g ἡμᾶς^h εὐρεθήσεται M.^a αὐτῶν ἐπι-^b add ἡ^c οὐν

οὐρανούς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσ- Cp. Is 65 17,
Rev. 21. 1.
δοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

- 14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι
15 καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ. καὶ τὴν τοῦ Κυρίου
ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς Cp. Rom. 2 1.
ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν
16 ἔγραψεν ὑμῖν· ὡς καὶ ἐν πάσαις ^π-¹ ἐπιστολαῖς, λαλῶν
ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν ^ο αἷς! ¹ ἔστι δυσνόητά τινα, ἃ οἱ
ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς
17 γραφάς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ὑμεῖς οὖν, ἀγαπη-
τοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων
18 πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. αὐ-
ξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος
Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.
ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΠΡΩΤΗ.

- 1 ^ο ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλ- Cp. John 1. 1,
14, Luke 1. 2,
24. 39.
μοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν,
2 περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς (καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐώρακα- Cp. John 1. 4,
14. 6.
μεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν
τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν), Cp. John 1. 1.
3 ὃ ἐώρακαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ^α καὶ! ¹ ὑμῖν, ἵνα
καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ Cp. John 17.
ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ ²¹.
4 Χριστοῦ· καὶ ταῦτα γράφομεν ^β ἡμεῖς! ¹, ἵνα ἡ χαρὰ ^ο ἡμῶν! Cp. John 15.
11, 16. 24.
ᾧ πεπληρωμένη.

^π add ταῖς^ο οἷς^α om. καὶ^β ὑμῖν^ο ἡμῶν A.M.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ^aἀγγελία¹ ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ 5
 Cp. John 1 5. ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ
 9. οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ὁ
 αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ
 ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, 7
 ὡς αὐτὸς ἐστὶν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων,
 Cp. Heb 9. 14, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ ^{e-1} τοῦ νιόυ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ
 12 24 πάσης ἁμαρτίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, 8
 Cp. Ps 32 (31). ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν 9
 5. ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος, ἵνα
 ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθάρισθ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδι-
 Cp. Rom. 3. 4, κίας. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν 10
 9, Gal. 3. 22 αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐὰν 2
 Cp. John 14. 16 τις ἁμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν
 16 Χριστὸν δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν 2
 Cp. 4. 10, ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
 John 1. 29, Rom. 3. 25. τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, 3
 Cp. John 14. 21, 23. ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ^fὅτι¹ ^gἘγνώκα 4
 αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ
 ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὅς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν 5
 λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. ἐν
 Cp. John 15. 4 sq. τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ 6
 μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε καὶ αὐτὸς 8-1
 περιπατεῖν.

Cp. Matt. 23. 39, Mark 12. 31, Luke 10. 27. ἡ Ἀγαπητοί¹, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐν- 7
 Cp. John 13. 34. τολὴν παλαιάν, ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά 8
 34. ἐστὶν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ⁱ⁻¹. πάλιν ἐντολὴν καινὴν 9
 Cp. John 8. 12 γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ
 σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἥδη φαίνει. ὁ 9

^a ἀγγελία S. ^e add Χριστοῦ ^f om. ὅτι ^g add οὕτως
^h Ἀδελφοί ⁱ add ἀπ' ἀρχῆς

- λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ
 10 σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ
 11 φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περι- Cp. John 12.
 πατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς 35.
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
- 12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ Cp. Luke 24.
 13 τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' 47, Acts 10.
 ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρὸν. 43.
- 14 ^κ ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα
 ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν,
 νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν
- 15 μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρὸν. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσ- Cp. John 15.
 16 μον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, 19, 17 14,
 James 4. 4.
 οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ
 κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλ-
 μῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς,
 17 ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί. καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ
 ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς
 τὸν αἰῶνα.
- 18 Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι 1-1 Cp. Matt. 24.
 ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν 5, 24.
- 19 ὅθεν γινώσκουμεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, Cp. Acts 20.
 ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενέκεισαν 30.
 ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ
 20 ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε Cp. 2 Cor. 1.
 21 ^μ πάντα¹. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἀλήθειαν, 14 26, 16. 13.
 ἀλλ' ὅτι οἶδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας
 22 οὐκ ἔστι. τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι
 Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος,

- Cp. John 15²³. ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος²³ τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει·²⁴ ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει.¹ ὑμεῖς²⁵ ὁ ἡκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν²⁶ 24 μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνη ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἡκούσατε, καὶ ὑμεῖς
- Cp. John 17. 2. ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγ- 25 γελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγέिलाτο ὑμῖν¹, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς²⁶ 26, 27 τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἡ μένει ἐν ὑμῖν¹, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ²⁷ αὐτοῦ¹ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι²⁸ ψευδός,¹ καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, ἡ μένετε¹ ἐν αὐτῷ. καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα²⁹ ἐὰν¹ φανε- 28 ρωθῇ, ἡ σχωμέν¹ παρρησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνομέν¹ ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώ- 29 σκετε ὅτι ἡ καὶ¹ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.
- Cp. John 1. 12. Ἴδετε, ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα³
- Cp. John 16. 3. Θεοῦ κληθώμεν³ καὶ ἔσμεν.¹ διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γι- νώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τέκνα²
- Cp. 1 Cor. 15. Θεοῦ ἔσμεν, καὶ οὕτω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν³ 49, Phil. 3. 21, Col. 3. 4. ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτόν
- Cp. Matt. 5. 8. καθὼς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ³ ἀγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν 4 ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνο-
- Cp. John 1. 29. μία. καὶ οἶδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας⁵ 5 ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων 6 οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτόν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. τεκνία, μηδεὶς πλανᾷτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν 7

²³ om. ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. A. (?) S.²⁴ ὑμῖν M. ²⁵ ἐν ὑμῖν μένει ²⁶ αὐτῷ ²⁷ ψευδός M.²⁸ ὅταν ²⁹ ἔχωμεν ³ om. καὶ ³ om. καὶ ἔσμεν.¹ add ἡμῶν¹ add οὖν¹ μενεῖτε¹ add δέ

- 8 δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· ὁ Cp John 8. 44.
ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς
ὁ διάβολος ἀμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ
9 Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημέ-
νος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν Cp. 1 Pet 1. 23
αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἀμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ
10 γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ
τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ
ἐστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα- Cp 2. 7, John
12 πῶμεν ἀλλήλους· οὐ καθὼς Καὶν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ Cp. Gen. 4. 8
ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ^{13 34.}
sqg.
ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
δίκαια.
- 13 Μὴ θαναμάζετε, ἀδελφοί ^{ο-1}, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Cp. John 15.
14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ^{18, 17. 14.}
ζωήν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν ^{α-1} μένει
15 ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωπο- Cp. Matt 5.
κτόνος ἐστί· καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ^{21 sqq.}
16 ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν
ἀγάπην ^{ο-1}, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· Cp. John 10.
καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς ^{11, 15; 13. 14.}
θεῖναι¹. sq.
- 17 ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχχνα αὐτοῦ ἀπ'
18 αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; τεκνία ⁸⁻¹,
μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ ^h τῇ¹ γλώσσῃ, ἀλλ' ⁱ ἐν¹ ἔργῳ Cp. Rom. 12.
19 καὶ ἀληθείᾳ. ¹⁻¹ ἐν τούτῳ ^k γνωσόμεθα¹ ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ^{9.}
ἐσμέν, καὶ ξυμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν ¹ τὴν καρδίαν ἡμῶν,
20 ὅ ^{ti} ¹ ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ

^ο add μου^α add τὸν ἀδελφόν^ο add τοῦ Θεοῦ Α.¹ τὴν⁸ add μου^h om. τῇⁱ om. ἐν^j add καὶ^k γνωσόμεν¹ τὰς καρδίας ἡμῶν. ὅτι

Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπητοί, ἐὰν ²¹
 ἡ καρδία ^{m-l} μὴ καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς
 τὸν Θεόν, καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ^{n ap¹} αὐτοῦ, ὅτι ²²
 τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ

Cp. John 6. 29 ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν ²³

Cp. John 13 τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ³⁴

Cp. John 14. ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ^{21, 15 10.}
^{Cp 4 13.} ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν
^{Rom. 8. 9.} τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ
 ἡμῖν ἔδωκεν.

Cp. 1 Thess. 5. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε ⁴

^{19 sqq}
 Cp. Jude 4. τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπρο-
 φῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ἐν τούτῳ γινώσκετε ²

Cp. 1 Cor. 12. τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν ³
 Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι· καὶ πᾶν ³
 πνεῦμα ὃ ὁ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ^{n-l} ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ
 ἐστι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκάτε ὅτι

Cp. John 15. ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ ⁴

^{19.}
 Cp. John 16. Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ³³⁻
 ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ ⁵
 διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν

Cp. John 8. 47. ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεόν ⁶
^{14 7.} ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν.
 ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα
 τῆς πλάνης.

Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ⁷
 ἐστὶ, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
 τὸν Θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ⁸
 ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ⁹
 ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς

^m add ἡμῶν

ⁿ παρ'

^o λύει M.

^p add Χριστὸν ἐν σαρκὶ

ἐληλυθότα

- 10 εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ^{Cp Eph 2 4}
ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς
ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ ^{Cp 2. 2.}
11 τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ^{Cp. Matt. 18.}
12 ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς ^{33, Cp John 1 18,}
πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ^{6. 46, 1 Tim 6. 16.}
13 μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐν ^{Cp 3. 34.}
τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν,
14 ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ ἡμεῖς τε- ^{Cp John 1}
θεάμεθα καὶ ἁμαρτυροῦμεν¹ ὅτι ὁ πατήρ ἀπέσταλκε τὸν ^{14: 3. 17: 21}
15 υἱὸν σωτήρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ^{Cp. Matt. 16}
ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν ^{16, John 6 68,}
16 τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγά- ^{9 35 sqq}
πην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων
ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ ² μένει¹.
17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν
ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι
18 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν
τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον,
ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται
19 ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν ³·¹ ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγά-
20 πησεν ἡμᾶς. ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακεν,
21 ⁴ οὐ δύναται ἀγαπᾶν.¹ καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' ^{Cp Matt. 22,}
αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν ^{37 sqq., Mark 12, 29 sqq.,}
αὐτοῦ. ^{Luke 10. 27 sq.}
- 5 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ ^{Cp. John 1. 12.}
γεγέννηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ ^{Cp. John 15.}
2 τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἀγα-

¹ ἁμαρτοῦμεν S.
ἀγαπᾶν; A.S.M.

² om. μένει

³ add αὐτόν

⁴ πῶς δύναται

- πῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς
 Cp John 14. ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν¹. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ 3
 15. 21, 23.
 Cp. Matt. 11. Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ
 30.
 Cp. John 16. βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ 4
 33
 νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν
 κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. τίς ἔστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, 5
 Cp John 19. εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός 6
 34
 ἐστὶν ὁ ἑλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς υἱὸς Χριστοῦ·
 οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι.
 Cp John 14. καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμά ἐστὶν ἡ
 17. 15. 26, 16.
 13. ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες α-¹, τὸ Πνεῦμα, 7, 8
 καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν¹. εἰ 9
 Cp John 5 36 τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ
 39.
 Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ,
 ὅτι μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς 10
 τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ¹. ὁ μὴ
 πιστεύων τῷ Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πε-
 πίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ
 Cp John 3, 16, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώ- 11
 17. 2.
 Cp. John 1. 4. νιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ
 Cp. John 3 36. ἐστὶν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν 12
 τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.
 Cp. John 20. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν α-¹, ἵνα εἰδῇτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώ- 13
 31.
 νιον, τοῖς πιστεύουσιν¹ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν 14
 τι αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν¹. καὶ ἐὰν 15
 οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἄν αἰτῶμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν
 τὰ αἰτήματα ἃ ᾔτηκαμεν παρ' αὐτοῦ. ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελ- 16

¹ τηρῶμεν ² om. δέ ³ add ὁ ⁴ om. ἐν ⁵ add ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ὁ πατήρ, ὁ λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἐν εἰσι.
 καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ ⁶ εἰσι S. ⁷ ἢν ⁸ ἐαυτῷ
⁹ add τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ¹⁰ καὶ ἵνα πισ-
 τεύητε ¹¹ ὑμῶν S.

φὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, ^h αἰτήσῃ, καὶ δώσει! αὐτῷ ζῶην τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα 17 ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστὶ· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

18 Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ⁱ αὐτόν!, καὶ ὁ 19 πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ. οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔσμεν, 20 καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κείται. οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα ^k γινώσκωμεν! τὸν ἀληθινόν, καὶ ἔσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ ^{2 sq.} αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ Cr. 1. 2. 21 ¹⁻ ζῶν αἰώνιος. τεκνία, φυλάξατε ^m ἑαυτὰ! ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ^{n-!}

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ.

1 Ὁ πρεσβύτερος ^a ἐκλεκτῇ! κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, Cr. 3 John 1, 1 Pet. 5. 1. οὗς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ 2 πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν Cr. John 8. 32. 3 μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἔσται μεθ' ^b ἡμῶν! χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρός, καὶ παρὰ ^{c-!} Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. 4 Ἐχάρην λίαν ὅτι εὔρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας Cr. 3 John 3 5 ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ ^{sq.} νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὥς ἐντολὴν ^d γράφων! σοὶ καίνην, Cr. 1 John 2. 7.

^h αἰτήσῃ καὶ δώσει M. ⁱ ἑαυτόν ^k γινώσκωμεν ^l add ἡ
^m ἑαυτούς ⁿ add ἀμήν. ^a Ἐκλεκτῇ S. ^b ἡμῶν A. ^c add
Κυρίου ^d γράφω S.

- Cp. 1 Jo¹ n 3. ἀλλὰ ἦν εἵχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ 6
11.
Cp. 1 John 5. αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς
3.
αὐτοῦ. αὕτη ^ο ἡ ἐντολή ἐστὶ¹, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
Cp. 1 John 2. ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῇτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι ¹ ἐξῆλθον¹ εἰς 7
18 sqq. 4. 2
τὸν κόσμον, οἳ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον
ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε 8
ἐαυτοὺς, ἵνα μὴ ⁸ ἀπολέσγητε¹ ἂ ^h εἰργασάμεθα¹, ἀλλὰ μισθὸν
πλήρη ¹ ἀπολάβητε¹. πᾶς ὁ ¹ προάγων¹ καὶ μὴ μένων ἐν 9
τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ δι-
Cp. Rom. 16. δαχῇ ^k—¹, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις 10
17, Gal 1. 8
sq
ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ
λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε·
ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς 11
πονηροῖς.
- Cp. 3 John 13. Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἠβουλήθη διὰ χάρτου καὶ 12
sq.
μέλανος· ἀλλὰ ἐλπίζω ¹ γενέσθαι¹ πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ^m ὑμῶν¹ ᾧ πεπληρωμένη.
Cp. ver. 1, ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ⁿ ἐκλεκτῆς¹. ο—¹ 13
1 Pet 5. 13.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΡΙΤΗ.

- Cp. 2 John 1, 'Ο πρεσβύτερος Γαῖφ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν 1
1 Pet. 5. 1.
ἀληθείᾳ.

Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, 2

- Cp. 2 John 4. καθὼς εὐδοῦταί σου ἡ ψυχὴ. ἔχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων 3
ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν

^ο ἐστὶν ἡ ἐντολή ¹ εἰσῆλθον ⁸ ἀπολέσωμεν ^h εἰργασασθε M.
¹ ἀπολάβωμεν ^j παραβαίνων ^k add τοῦ Χριστοῦ ^l ἐλθεῖν
^m ἡμῶν ⁿ ἐκλεκτῆς S. ^ο add ἀμήν.

- 4 ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω ^a χαράν¹,
 ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ^b τῇ¹ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.
- 5 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς δ' ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς
 6 καὶ ^c τοῦτο¹ ξένους, οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον
 ἐκκλησίας· οὓς καλῶς ποιήσεις προέμφας ἀξίως τοῦ Θεοῦ·
- 7 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ^d α-¹ ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ ^e Cp. Acts 20.
 8 τῶν ^e ἐθνικῶν¹. ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ^f ὑπολαμβάνειν¹ τοὺς ^{33 sq., 1 Cor.}
 τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ. ^{9. 12, 1 Thess.}
^{2. 9, 2 Thess.}
^{3 8}
- 9 Ἐγραψά ^g τι¹ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν
 10 Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπο-
 μνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν
 ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται
 τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κολύει, καὶ ἐκ τῆς
 11 ἐκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ^e Cp Ps 34 (33).
 ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔστιν· ὁ ^h ^{14.} ^{15.} κακοποιῶν ^{16.} Cp 1 John 3.6.
- 12 οὐχ ἑώρακε τὸν Θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων,
 καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ ^e Cp John 21.
 13 οἶδας¹ ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστι. ^{24.}
- 13 Πολλὰ εἶχον ^k γράψαι σοι¹, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος ^e Cp 2 John 12.
 14 καὶ καλάμου σοι ^l γράφειν¹. ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ
 στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. εἰρήνῃ σοι. ἀσπάζονται σε
 οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

- 1 Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου τοῖς
 ἐν Θεῷ πατρὶ ^a ἡγαπημένοις¹ καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ ^b τετηρημένοις
 2 κλητοῖς· ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ πληθυνθείη.

^a χάριν M. ^b om. τῇ ^c εἰς τοὺς ^d add αὐτοῦ A. ^e ἐθνῶν
^f ἀπολαμβάνειν ^g om. τι ^h add δὲ ⁱ οἶδατε ^k γράφειν
^l γράψαι ^m ἡγιασμένοις

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ 3
 τῆς κοινῆς ἡμῶν¹ σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν
 παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις
 Cp. 2 Pet. 2. 1, πίστει. παρῆσθέντες γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγε- 4
 19
 γραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
 χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον^ο δεσπότην¹
 καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.
 Cp. Num. 26 Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότες^α ἀπαξ^ο πάντα¹, 5
 65, 1 Cor. 10. 5, ὅτι ὁ^ε Κύριος¹, λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον
 Heb. 3. 16 sqq.
 Cp. 2 Pet. 2 τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τη- 6
 4 sqq.
 ρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον
 οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰθίοις ὑπὸ
 Cp. Gen. 19 ἰ ζόφον τετήρηκεν. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς 7
 5sq.
 πύλεις, τὸν ὅμοιον^β τρόπον τοῦτοις¹ ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελ-
 θοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται^η δεῖγμα, πυρὸς αἰω-
 νίου¹ δίκην ὑπέχουσαι. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι 8
 σάρκα μὲν μαινοῦσι, κυριότητες δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασ-
 Cp. Dan. 10. φημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ 9
 13, 21, 12. 1, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ
 Rev. 12. 7. ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, Ἐπι-
 Cp. Zech. 3. τιμήσαι σοι Κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασι βλασφη- 10
 2 (3).
 μοῦσιν^ο ὅσα δὲ φυσικῶς, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπίστανται, ἐν
 Cp. Gen. 4. 8. τοῦτοις φθείρονται. οὐαὶ αὐτοῖς^ο ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καὶν ἐπο- 11
 Cp. Num. 22. ρεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξέχυθησαν, καὶ
 5 sqq.
 Cp. Num. 16. τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. οὗτοί εἰσιν^ι οἱ¹ ἐν ταῖς 12
 1 sqq.
 Cp. Ezek. 34. 2. ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευωχούμενοι, ἀφόβως ἑαυτοὺς
 Cp. Prov. 25. ποιμαίνοντες^ο νεφέλαι ἄνδρσι, ὑπὸ ἀνέμων^κ παραφερό-
 14.
 μεναι¹. δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δις ἀποθανόντα, ἐκρι-
 ζωθέντα^ο κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν 13

^β om. ἡμῶν ^ο δεσπότην, M.: δεσπότην Θεόν, A.S. ^α add ὑμᾶς
[•] τοῦτο ^ε Ἰησοῦς M. ^β τοῦτοις τρόπῳ ^η δεῖγμα πυρὸς
αἰώνιον, M. ^ι om. οἱ ^κ περιφερόμεναι

- αἰσχύνας· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς
 14 ¹⁻¹ αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἑβδομος Cr. Gen 5. 18
 ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ λέγων, Ἰδοῦ, ἦλθε Κύριος ἐν ^m ἀγίαις
 15 μυριάσιν¹ αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ⁿ ἐλέγξαι¹
 πάντας τοὺς ἀσεβεῖς ^{o-1} περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
 αὐτῶν ὧν ἡσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλά-
 16 λησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταί,
 μεμφίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι (καὶ τὸ
 στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα), θαυμάζοντες πρόσωπα ὥφε-
 λείας χάριν.
- 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρη- Cr. 2 Pet 3.
 μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹ sqq.
 18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ^{p-1} ^q Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου¹ ἔσονται ἐμπαῖκ- Cr. 1 Tim 4.
 ται κατὰ τὰς ἐαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. ¹, 2 Tim. 3 1.
- 19 οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες ^{r-1}, ψυχικοί, Πνεῦμα μὴ ἔχον- Cr. 1 Cor. 2.
 20 τες. ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ^s ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγίῳ- ^{14, 15. 44, 46,}
 τάτῃ ὑμῶν πιστεῖ, ¹ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ προσευχόμενοι, ^{Jam. 3. 15.}
 21 ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος
 22 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὗς
 23 μὲν ^t ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὗς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπά-
 ζοντες, οὗς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ,¹ μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς
 σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.
- 24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ^u ὑμᾶς¹ ἀπταιστούς, καὶ στῆσαι
 25 κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἁμόμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνη
^{r-1} Θεῷ σωτήρι ἡμῶν, ^v διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν,¹ ^z δόξα,¹ μεγαλοσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, ^a πρὸ παν-
 τὸς τοῦ αἰῶνος¹ καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

¹ add τὸν ^m μυριάσιν ἀγίαις ⁿ ἐξελέγξαι ^o add αὐτῶν
^p add ὅτι ^q ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ^r add ἑαυτοὺς Α. ^s τῇ ἀγιωτάτῃ
 ὑμῶν πιστεῖ ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ^t ἐλεεῖτε διακρινόμενοι, οὗς δὲ
 ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀρπάζοντες, ^u αὐτοὺς S. ^v add σοφῶ
^v om. διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ^z δόξα καὶ ^a om. πρὸ
 παντὸς τοῦ αἰῶνος

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ^αὁ Θεὸς ¹1
 δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ ¹ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ
 ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ
 Ἰωάννῃ, ὃς ἔμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρ- ²
 τυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα ^{β-1} εἶδε. μακάριος ὁ ἀναγι- ³
 νώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ
 τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ⁴
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ ^{ε-1} ὁ ὢν καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ
 ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ^δ ^{α-1} ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ·

Cp. Acts 26. καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος ⁵
^{23, 1 Cor. 15.}
^{20, Col. 1. 18.} ^{ε-1} τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλείων τῆς γῆς. τῷ

Cp. 1 John 1. ¹ ἀγαπῶντι ¹ ἡμᾶς, καὶ ² λύσαντι ¹ ἡμᾶς ¹ ἐκ ¹ τῶν ἁμαρτιῶν

^{7.}
 Cp. Exod. 19. ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς ¹ βασιλείαν, ¹ 6
^{6, 1 Pet. 2. 9.}

ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος

Cp. Dan. 7. 13. εἰς τοὺς αἰῶνας ¹ τῶν αἰώνων ¹. ἀμήν. ἰδοὺ, ἔρχεται μετὰ ⁷

Cp. Zech. 12. τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἴτινες

^{10, John 19.}
^{37: also Matt.} αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ

^{24. 30.} τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.

Cp. ver. 18. Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ¹⁻¹ λέγει ¹ Κύριος ὁ Θεός, ¹ 8
^{21, 6, 22. 13.} ὁ ὢν καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

^α ὁ Θεός, δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ^δ A.S.M. ¹ add τε ^ε add τοῦ

^δ add ἐστίν ^ε add ἐκ ¹ ἀγαπήσαντι ² λούσαντι A.S.M.

¹ ἀπὸ ¹ βασιλεῖς καὶ ¹ om. τῶν αἰώνων M. ¹ add ἀρχή

καὶ τέλος, ¹ ὁ Κύριος, A.S.: Κύριος, ὁ Θεός, M.

- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ^{π-1} ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν
τῇ θλίψει καὶ ^{ο-1} βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ^π ἐν Ἰησοῦ¹, ἐγε-
νόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ
10 Θεοῦ καὶ ^{α-1} τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ ^{τ-1}. ἐγενόμην ἐν Πνεύ- Cp. Matt. 22
ματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν 43, Mark 12.
³⁶
11 μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης, ^{α-1} Ὁ βλέπεις γράψον
εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ^ε ἐπτά¹ ἐκκλησίαις ^{α-2}, εἰς
Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυά-
τειρα, καὶ εἰς Σάρδεϊς, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδί-
12 κειαν. καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ^ε ἐλάλει¹
13 μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἐπτά λυχνίας χρυσᾶς, καὶ
ἐν μέσῳ τῶν ^{τ-1} λυχνίων ὅμοιον νύμφῃ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον Cp. Dan. 7.13.
ποδήρη, καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσοῦν.
14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ^ε ὡς¹ ἔριον λευκόν, Cp. Dan. 7. 9,
15 ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλῶξ πυρός· καὶ οἱ 10. 6.
πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ ^α πεπυρω-
16 μένης¹. καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. καὶ
ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ ^β χεὶρὶ αὐτοῦ¹ ἀστέρας ἐπτά· καὶ ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὅξεια ἐκπορευομένη· καὶ
17 ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καὶ
ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός Cp. Dan. 8. 17
καὶ ^ο ἔθηκε¹ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ^{α-1} ἐπ' ἐμὲ λέγων ^{ο-1}, Μὴ sq., 10. 9 sq.
18 φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν· καὶ Cp. Is. 41. 4,
ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν 44. 6, 48. 12.
αἰώνων, ^{τ-1} καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ ^ε θανάτου καὶ τοῦ ᾗδου¹.
19 γράψον ^η οὖν¹ ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι
20 μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἐπτά ἀστέρων ^ι οὗς¹ εἶδες ἐπὶ

^π add καὶ ^ο add ἐν τῇ ^π Ἰησοῦ Χριστοῦ ^α add διὰ
^τ add Χριστοῦ ^ε add Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος
καὶ ^ε om., ἐπτά δ. ^α add ταῖς ἐν Ἀσίᾳ ^ε ἐλάλησε ^τ add ἐπτά
^ε ὡσεὶ ^α πεπυρωμένοι ^β αὐτοῦ χεὶρὶ ^ο ἐπέθηκε ^α add χεῖρα
^ε add μοι ^τ add ἀμήν· ^ε ᾗδου καὶ τοῦ θανάτου ^η om. οὖν
^ι ᾧ

τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ ^κ αἱ λυχνίαὶ αἱ ἑπτὰ¹ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶ.

Cp. Acts 18. Τῷ ἄγγέλῳ ¹ τῷ ἐν Ἑφέσῳ¹ ἐκκλησίας γράψον, 2

^{19.} Cp. 1. 16. Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,

Cp. 1. 13. ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων τῶν χρυσῶν· Οἶδα 2

τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον ^μ—¹ καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς, καὶ ^ν ἐπείρασας¹ τοὺς ^ο λέγον-

τας ἑαυτοὺς¹ ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶ, καὶ εἴδες αὐτοὺς ψευδεῖς, ^ρ καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά 3

μου, καὶ οὐ κεκοπίακας.¹ ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν 4 ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πῶθεν 5

^α πέπτωκας¹, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ^τ—¹, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ

τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, 6

Cp. Matt. 13. ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καὶ γὰρ μισῶ. ὁ ἔχων 7

^{9.} οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ

Cp. 22. 2, 14, νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστιν ^{Gen. 2. 9, 3.} ἐν ^{24.} τῷ παραδείσῳ¹ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ τῷ ἄγγέλῳ ¹ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας¹ γράψον, 8

Cp. 1. 17 sq. Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ

ἔζησεν· Οἶδά σου ^ν—¹ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν (^τ ἀλλὰ 9

Cp. 3. 9. πλούσιος¹ εἶ), καὶ τὴν βλασφημίαν ^ρ ἐκ¹ τῶν λεγόντων Ἰου-

δαίτους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ

Cp. Job 1. 12, Σατανᾶ. ^α μὴ¹ φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλεις 10

^{2. 6.} ^α βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν¹ εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε·

καὶ ^β ἔξετε¹ θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου,

^κ αἱ ἑπτὰ λυχνίαὶ ἄς εἶδες ¹ τῆς Ἑφεσίνης ^μ add σου ^ν ἐπει-
ράσω ^ο φάσκοντας εἶναι ^ρ καὶ ἐβάστασας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις,

καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου κεκοπίακας καὶ οὐ κέκμηκας· ^α ἐκπέτωκας ^τ add

τάχει ^μ μέσῳ τοῦ παραδείσου ¹ τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων ^ν add

τὰ ἔργα καὶ ^τ πλούσιος δὲ ^ρ om. ἐκ ^σ μηδὲν ^α βαλεῖν

ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος ^β ἔχητε M.

- 11 καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὗς ἀκουσάτω
τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ^{Cp. 20. 6, 14.}
ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. ^{21. 8.}
- 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον,
Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξείαν ^{Cp. 1. 16.}
- 13 Οἶδα ^{ο-1} ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ
κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἤρνησω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις ^{α-1} Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστός ^ο μου¹, ὃς ^{Cp. 17. 6, Acts}
ἀπεκτάσθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ¹ ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ¹. ἀλλ' ἔχω ^{22. 30.}
- κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν
Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε ^ε τῷ¹ Βαλακ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώ- ^{Cp. Num. 31.}
πιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. ^{Cp. Num. 25.}
^{1 sq.}
- 13 οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν ^{η-1} Νικολαῖτῶν
- 16 ^δ ὁμοίως¹. μετανόησον ^κ οὖν¹. εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ,
καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.
- 17 ὁ ἔχων οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ ¹⁻¹ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ
δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν ^{Cp. 3. 12, 19.}
γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ^μ οἶδεν¹ εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. ^{12.}
- 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον, ^{Cp. Acts 16.}
Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ^{14.}
^{Cp. 1. 15.}
ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάμφω
- 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ^νπίστιν καὶ τὴν
διακονίαν¹ καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα ^ο σου τὰ¹
- 20 ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ^{ρ-1}, ὅτι
^ι ἀφείς¹ τὴν γυναῖκα ¹⁻¹ ¹ Ἰεζάβελ¹, ^ι ἡ λέγουσα¹ ἐαυτὴν
προφῆτιν, ^ν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς¹ ἐμὸν δούλους,
- 21 πορνεῦσαι καὶ ^κ φαγεῖν εἰδωλόθυτα¹. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρῶ- ^{Cp. rev. 14,}
^{Acts 15. 29.}

^ο add τὰ ἔργα σου καὶ ^δ add ἐν αἷς ^ο om. μου ¹ κατοικεῖ
ὁ Σατανᾶς ^ε τὸν Α.: ἐν τῷ S. ^η add τῶν ^ι δ μισῶ ^κ om.
οὖν ¹ add φαγεῖν ἀπὸ ^μ ἔγνω ^ν διακονίαν καὶ τὴν πίστιν
^ο σου, καὶ τὰ ^ρ add ὀλίγα ^ι ἐὰς ^κ add σου M. ¹ Ἰεζαβήλ
^ι τὴν λέγουσαν ^ν διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ^κ εἰδωλόθυτα φαγεῖν

- νον ἵνα ὧ μετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορ-
 νείας αὐτῆς.¹ ἰδοὺ, ²⁻ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς ²²
 μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετα-
 νοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων ³ αὐτῆς.¹ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀπο- ²³
 κτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι
 ἐγὼ εἰμι ὁ ἔρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν
 ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω ⁴ τοῖς¹ λοιποῖς ²⁴
 τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην,
⁵⁻ οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ ⁶ βαθέα¹ τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέ-
 γουσιν· οὐ ⁷ βάλλω¹ ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὃ ἔχετε ²⁵
 κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω. καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι ²⁶
 τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν·
 καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ ¹ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ ²⁷
 κεραμικὰ συντρίβεται,¹ ὡς καὶ γὰρ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός
 μου· καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἄστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων ^{28, 29}
 οὗς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

- Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον, **3**
 Cp. 1. 4, 4. 5.
 5. 6; 1. 16. Τὰδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ⁸ ἐπτὰ¹ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς
 ἐπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ⁹⁻ ὄνομα ἔχεις ὅτι
 ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ²
 ἃ ¹ ἐμελλον¹ ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὗρηκά σου ³⁻ ἔργα πεπλη-
 ρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ¹ μου¹, μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας ³
 καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγο-
 ρήσῃς, ἤξω ⁴⁻ ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἤξω
 Cp. Matt. 24.
 4^{sq.}, 1 Thess
 5. 2, 2 Pet. 3. 10. ἐπὶ σε. ⁵ ἀλλὰ¹ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ⁶⁻ ἐν Σάρδεσιν, ἃ ⁴
 Cp. 19. 8, 22.
 14. οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ
 ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ὁ νικῶν ⁷ οὕτως¹ περιβαλεῖται ⁵
 Cp. 13. 8, 17.
 8, 20, 12, 21.
 27, Phil. 4. 3. ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ

⁷ μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ οὐ μετενοήσεν.

⁸ add ἐγὼ

⁹ αὐτῶν A.S.: αὐτῶν M. ¹⁰ καὶ ¹¹ add καὶ ¹² βάθῃ ¹³ βαλῶ

¹⁴ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά, συντρίβεται· A.M. ¹⁵ om. ἐπὶ τὰ S.

¹⁶ add τὸ ¹⁷ μέλλει ¹⁸ add τὰ A.S.M. ¹⁹ om. μου ²⁰ add ἐπὶ σε

²¹ om. ἀλλὰ ²² add καὶ ²³ οὕτως

- τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω¹ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Cp. Matt. 10.
32, Luke 12. 8.
 ἐνώπιον τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.
 6 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον,
 Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν ἡ κλεῖν Δαβίδ², Cp. Is. 22. 22.
 ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει³, καὶ ἡ κλείων⁴ καὶ οὐδεὶς
 8 ἀνοίγει· Οἰδᾷ σου τὰ ἔργα (ἰδοῦ, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν Cp. 1 Cor. 16.
9, 2 Cor. 2. 12.
 ἀνεφγμένην, ἣν⁵ οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν), ὅτι μικρὰν
 ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω
 9 τὸ ὄνομά μου. ἰδοῦ, διδῶ⁶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ Cp. 2. 9.
 τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ
 ψεύδονται· ἰδοῦ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσιν καὶ προσκυνή-
 σουσιν⁷ ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνώσιν ὅτι ἐγὼ ἡγάπησά
 10 σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, ἀγῶ σε
 τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρρεσθαι
 ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς
 11 γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ Cp. 22. 7, 12,
20.
 12 τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ Cp. Gal. 2. 9.
 ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω
 ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Cp. 21. 2, 10,
Gal. 4. 26,
Heb. 12. 22.
 τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. Cp. 2. 17, 19.
12.
 13 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.
 14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας⁸ γράψον, Cp. Col. 2. 1.
 Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ Cp. Ps. 89(88).
37; Prov. 8.
22.
 15 ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· Οἰδᾷ σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε
 ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός· ὄφελον ψυχρὸς ἢ ἤς⁹, ἢ ζεστός.
 16 οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρὸς¹⁰, μέλλω
 17 σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι Πλούσιός Cp. Hos. 12.
8, 1 Cor. 4. 8.

¹ ἔξομολογήσομαι
² καὶ διδῶμι
³ ἐκκλησίας Λαοδικέων

⁴ κλείδα τοῦ Δαβὶδ
⁵ ἤξωσι καὶ προσκυνήσωσιν
⁶ εἰς

⁷ κλείει
⁸ κλείει
⁹ add ἰσθ
¹⁰ ψυχρὸς οὔτε ζεστός

εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ ^α οὐδὲν¹ χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας
 ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς
 καὶ γυμνός, συμβουλευέω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον ¹⁸
 πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια λευκά,
 ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός
 σου, καὶ κολλούριον ^ο ἐγχεῖσαι¹ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα
 βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ¹⁹ ἡ ζήλευε¹ ¹⁹
 οὖν καὶ μετανόησον. ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω ²⁰
 ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσε-
 λεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς
 μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ ²¹
 θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς
 μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα ²²
 λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐ- ⁴
 ρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λα-
 λούσης μετ' ἐμοῦ, ^ε λέγων¹, Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ
 δεῖ ^h γενέσθαι μετὰ ταῦτα.¹ ¹⁻¹ εὐθέως ἐγενόμην ἐν Πνεύ- ²
 ματι· καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ ^κ τὸν
 θρόνον¹ καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ¹⁻¹ ὅμοιος ὁράσει ³
 λίθῳ ἰάσπιδι καὶ ^μ σαρδίῳ¹. καὶ ἱρις κυκλόθεν τοῦ θρό-
 νου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου ⁴
 θρόνοι ^ν εἰκοσιτέσσαρες¹. καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους ^ο εἰκοσιτέσ-
 σαρας¹ πρεσβυτέρους καθήμενους, περιβεβλημένους ἐν ἱμα-
 τίοις λευκοῖς, καὶ ^{ρ-1} ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους
 χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ ⁵
 φωναὶ καὶ βρονταὶ¹. καὶ ἐπὶ τὰς λαμπάδας πυρὸς καίμεναι
 ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἱ εἰσι τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ
 καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ^ς ὡς¹ θάλασσα ὑαλίνῃ, ὅμοια κρυ- ⁶

Cp. Exod. 37.
 23 (38. 17),
 Zech. 4. 2.

^α οὐδενός ^ο ἐγχεῖσαι ^ζ ζήλωσον ^ε λέγουσα ^h γενέσθαι.
 μετὰ ταῦτα M. ¹ add καὶ ^κ τοῦ θρόνου ¹ add ἦν ^μ σαρδίνῳ
^ν εἴκοσι καὶ τέσσαρες ^ο εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ^ρ add
 ἔσχον ^α βρονταὶ καὶ φωναὶ ^ς om. ὡς

στάλλω· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου Cp. Ezek 1 5
 τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.^{sq}
 7 καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον
 ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ^α ἔχων¹ τὸ πρόσωπον ὡς
 ἄνθρωπου¹, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ ^α πετομένῳ¹.
 8 καὶ ^α τὰ¹ τέσσαρα ζῶα, ἐν ^γ καθ' ἐν αὐτῶν¹ ^α ἔχων¹ ἀνὰ πτε-
 ρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν ^α γέμουσιν¹ ὀφθαλμῶν· καὶ
 ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ^β λέγοντες¹, Ἅγιος, Cp. Is. 6. 3.
 ἄγιος, ἄγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν
 9 καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν
 καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς Cp. Dan. 12. 7.
 10 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ ^ο εἰκοσιτέσσαρες¹
 πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
^α προσκυνήσουσι¹ τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ
^ο βαλοῦσι¹ τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέ-
 11 γοντες, Ἄξιος εἶ, ^ε ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν¹, λαβεῖν τὴν Cp. 5. 12 sq
 δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ
 πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ^ε ᾔσαν¹ καὶ ἐκτίσθησαν.
 5 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου Cp. Ezek ^{*} 2.
 βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον ⁹ sq.
 2 σφραγίσιν ἑπτὰ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα
^ε ἐν¹ φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ¹⁻¹ ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ
 3 λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ
 οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξαι τὸ
 4 βιβλίον, ^κ οὔτε¹ βλέπειν αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον ¹ πολὺ¹,
 ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθῃ ἀνοῖξαι ^{μ-1} τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν
 5 αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαῖε·
 ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ^{α-1} ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Cp. Gen. 49.
 9; Is. 11. 10.

^α ἔχων	^ε ἄνθρωπος	^α πετομένῳ	^κ om. τὰ	^γ καθ'
ἐαυτοῦ	^ε εἶχον	^α γέμοντα	^β λέγοντα	^ο εἰκοσι καὶ
τέσσαρες	^α προσκυνοῦσι	^ο βάλλουσι	^ε Κύριε	^ε εἰσι
^h om. ἐν	¹ add ἐστιν	^κ οὐδὲ	¹ πολλὰ	^μ add καὶ
ἀναγνῶναι	^α add ὢν			

- Δαβίδ, ἀνοίξει τὸ βιβλίον, καὶ ὁ^ο τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐ-
τοῦ. καὶ εἶδον ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων
ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς
ἐσφαγμένον, ἔχων^α κέρατα ἐπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἱ
εἰσι τὰ ἑπτὰ^β πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι^γ εἰς
πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἶληφεν^δ ἐκ τῆς δεξιᾶς
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον,
τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον
ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἑκάστος^ε κιθάραν^ς, καὶ ψάλας
χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
ἀγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες, Ἄξιός ἐστι λαβεῖν
τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοίξει τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης,
καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ^ς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς
καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας^ζ αὐτοὺς^η 10
τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλείαν^θ καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν^ι
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν
κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων^κ καὶ χιλιάδες
χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ἄξιός ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ
ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν κτίσμα
ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς^λ καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς
καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὁ^μ ἐστὶ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα,
ἤκουσα λέγοντας, Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἁρνίῳ
ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμήν. 14
καὶ οἱ^ν πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν ὁ^ξ.

ο add λῦσαι ρ add καὶ ἰδοὺ ς ἔχον ζ om. ἐπτὰ M.
 ἡ τοῦ Θεοῦ πνεύματα τὰ ἀπεσταλμένα δ add τὸ βιβλίον η κιθάρας
 α add ἡμᾶς θ ἡμᾶς θ βασιλεῖς ι βασιλεύσομεν κ om. καὶ
 ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων S. λ add ἐστιν μ ἐν τῇ γῇ
 ν add α ρ add εἰκοσιτέσσαρες ξ add ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων

- 6 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ^hἐπτὰ¹ σφρα-
γίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς
²ἰ φωνῆς¹ βροντῆς, Ἐρχου ^k-Ι. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοῦ, ἵππος ^{Cp} Zech. 6.
λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ¹αὐτὸν¹ ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη ²sq¹
αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.
- 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^mσφραγίδα τὴν δευτέραν¹, ἤκουσα τοῦ
⁴δευτέρου ζώου λέγοντος, Ἐρχου ⁿ-Ι. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος
ἵππος πυρρός· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' ¹αὐτὸν¹ ἐδόθη αὐτῷ
λαβεῖν τὴν εἰρήνην ^oἐκ¹ τῆς γῆς, καὶ ἵνα ἀλλήλους ^pσφά-
ξουσιν¹· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
- 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ^aσφραγίδα τὴν τρίτην¹, ἤκουσα τοῦ
τρίτου ζώου λέγοντος, Ἐρχου ^r-Ι. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοῦ, ἵππος
μέλας· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' ¹αὐτὸν¹ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ
⁶αὐτοῦ, καὶ ἤκουσα ^aὡς¹ φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων
λέγουσαν, Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες ^tκρι-
θῶν¹ δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.
- 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν
⁸τοῦ τετάρτου ζώου ⁿλέγοντος¹, Ἐρχου ^r-Ι. καὶ εἶδον, καὶ
ἰδοῦ, ἵππος χλωρός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα
αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ^sἄδης¹ ^aἠκολούθει¹ μετ' αὐτοῦ· καὶ ^{Cp} 20 14.
ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ^aἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ἀποκτείναι¹
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων ^{Cp} Ezek 14.
τῆς γῆς. ^{21.}
- 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον ^{Cp} 20 4.
- 10 τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ^bἔκραξαν¹ ^{Cp} Zech. 1.
φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ἐως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ¹², Luke 18. 7.

^h om. ἐπτὰ ⁱ φωνῆς ^k add καὶ βλέπει A.S.M. ¹ αὐτῷ
^m δευτέραν σφραγίδα ⁿ add καὶ βλέπει A.S.M. ^o ἀπὸ A.S. :
om. ἐκ M. ^p σφάξουσιν ^a τρίτην σφραγίδα ^r add καὶ
βλέπει A.S.M. ^s om. ὡς ^t κριθῆς ⁿ λέγουσαν ^a add
καὶ βλέπει A.S.M. ^y Ἄδης S. ^a ἀκολουθεῖ ^a ἀποκτείνει
ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς ^b ἔκραζον

^{ε-1} ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ^α ἐκ¹ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς ; καὶ ^ο ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ ¹¹ λευκή¹, καὶ ἑρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ¹ ἕως πληρωθῶσι¹ καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ ⁸⁻¹ ¹² σεισμός μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ^h ὄλη¹ ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες ¹³

τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. καὶ ² ὁ¹ οὐρανός ¹⁴ ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ¹⁵ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ ^k χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι,¹ καὶ οἱ ¹ ἰσχυροί,¹ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ^{m-1} ἐλεύθερος, ἔκρυψαν ἑαυ-

τοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέ- ¹⁶ γουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη ¹⁷ τῆς ὀργῆς ⁿ αὐτῶν¹, καὶ τίς δύναται σταθῆναι ;

^ο Μετὰ τοῦτο¹ εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς ⁷ τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἀνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ^p ἐπὶ τι¹ δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἀγγελον ² ἀναβαίνοντα¹ ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων, ³ Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα,
 Cp. Ezek. 9. 4. ^α ἄχρι¹ ¹ σφραγίζωμεν¹ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ

^ο add ὁ ^α ἀπὸ ^ο ἐδόθησαν ἐκάστοις στολαὶ λευκαὶ ¹ ἕως οὐ πληρῶσονται A.S.: ἕως πληρῶσιν M. ⁸ add ἰδοὺ ^h om. ὅλη ¹ om. ὁ S. ^k πλούσιοι, καὶ οἱ χιλιάρχοι, ¹ δυνατοί ^m add πᾶς ⁿ αὐτοῦ ^ο Καὶ μετὰ ταῦτα ^p ἐπὶ πᾶν ^q ἀναβάντα S.
 ^r ἄχρις οὐ ^s σφραγίζωμεν S.

4 τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφρα-
 γισμένων, ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς
 5 αἰῶν Ἰσραὴλ. ἐκ φυλῆς Ἰούδα ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι
 ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Ἰὰδ ιβ' χιλιά-
 6 δες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Νεφ-
 θαλεὶμ ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Μανασσὴ ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}.
 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβ' χιλιά-
 8 δες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Ὡ Ἰσσαχάρ ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς
 Ζαβουλὼν ιβ' χιλιάδες ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ ιβ' χιλιάδες
 9 ^{τ-ι}. ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. μετὰ
 ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν
 οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν
 καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ
 ἀρνίου, ^κ περιβεβλημένους ^ι στολὰς λευκάς, καὶ φοῖνικες ἐν
 10 ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ ^γ κράζουσι ^ι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες,
 Ἦ σωτηρία ^κ τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου ^ι Cp Ps 3. 8.
 11 καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐστήκεσαν κύκλῳ τοῦ
 θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ
 ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ ^α τὰ πρόσωπα ^ι αὐτῶν, καὶ
 12 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ
 δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις
 καὶ ἡ ἰσχύς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 13 καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι, Οὐτοὶ οἱ
 περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, τίνες εἰσὶ; καὶ πόθεν
 14 ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ, ^β Κύριέ μου ^ι, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέ
 μοι, Οὐτοὶ εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, Cp. Matt. 24.
 καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν ^ο αὐτὰς ^ι ἐν ²¹ Cp. 22. 14. Is.
 15 τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ^ι 16, 18.
 τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ

^κ add ἐσφραγισμένοι ^α Ἰσαχάρ S. ^κ περιβεβλημένοι ^γ κρά-
 ζοντες ^κ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν S. ^α πρόσωπον
^β Κύριε ^ο στολὰς αὐτῶν S.

Cp. 21 3. αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.
 Cp. Is 49. 10 οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πῆσθι ἐπ' 16
 αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἄρνιον τὸ ἀναμέσον 17
 Cp. Ps 23 (22) τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ^aζωῆς^f
^{1 sq}
 Cp. Is 25 8 πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ^eἐκ^f τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Καὶ ¹ὅταν¹ ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο 8
 σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῶριον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἄγγε- 2
 λους, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς
 ἑπτὰ σάλπιγγες.

Cp. 9. 13, Exod. 40. 24. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ ^gτοῦ θυσιαστη- 3
 ρίου¹ ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν. καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα
 πολλά, ἵνα ^hδώσει¹ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ
 τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ 4
 Cp. Ps. 141 (140). 2. ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων
 ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶληφεν ὁ 5
 ἄγγελος τὸ λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ
 θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο ¹βρονταὶ
 καὶ φωναὶ¹ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ^kοἱ¹ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας 6
 ἠτοίμασαν ¹αὐτοὺς¹ ἵνα σαλπίσωσι.

Cp. Ezek. 38. 22. Καὶ ὁ πρῶτος ^m-¹ ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ 7
 μεμιγμένα ⁿἐν¹ αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· ^oκαὶ τὸ
 τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,¹ καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη,
 καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

Cp. Jer. 51 (28). 25. Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὅρος μέγα πυρὶ 8
 καίόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον
 τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων 9

^a ζώσας ^e ἀπὸ ^f ὅτε ^g τὸ θυσιαστήριον ^h δώση
ⁱ φωναὶ καὶ βρονταὶ ^k om. οἱ S. ^l ἐαυτοὺς ^m add ἄγγελος
ⁿ om. ἐν ^o om. καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη,

τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν
πλοίων ᾧ διεφθάρησαν¹.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἀστὴρ μέγας καίμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον

11 τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς ^α τῶν¹ ὑδάτων· καὶ τὸ
ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ^ι ὁ¹ Ἀψινθος· καὶ ^β ἐγένετο¹ τὸ
τρίτον ^γ τῶν ὑδάτων¹ εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ ^δ τῶν¹ ἀνθρώ-
πων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον
τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέ-
ρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ ^ε φάνη¹
τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἐνὸς ^ς αἰετοῦ πετομένου¹ ἐν μεσουρα-
νήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ, Οὐαί, οὐαί, οὐαί ^α τοὺς κατοι-
κοῦντας¹ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος
τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

9 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ

2 φρέατος τῆς ἀβύσσου. καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου,
καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης,
καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.

3 καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη
αὐταῖς ἐξουσία, ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς.

4 καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς,

οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους ^{α-1} Cp. 7 2, Ezek.
οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων ^{9 4} 9 4 sqq.

5 ^{β-1} ¹. καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα

ο βασανισθῶσινται¹ μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν
6 ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς

¹ διεφθάρη

ὑδάτων S.

κατοικοῦσιν

^α om. τῶν

^α om. τῶν

^α add μόνους

^ι om. ὁ

^ι φαίνη

^β add αὐτῶν

^β γίνεται

^γ ἀγγέλου πετωμένου

^δ om. τῶν

^ε τοῖς

^ς βασανισθῶσι

Cp. Job 3. 21. ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ
^a οὐ μὴ εὕρωσιν¹ αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ
 Cr. Joel 2. 4. ^o φεύγει¹ ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρί- 7
 δων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς
 κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα
 αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας 8
 Cp. Joel 1. 6. γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν. καὶ εἶχον 9
 θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων
 αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πό-
 λεμον. καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ ² κέντρα 10
 καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία¹ αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀν-
 θρώπους μῆνας πέντε. ⁸-¹ ἔχουσιν ^h ἐπ' αὐτῶν¹ βασιλέα 11
 τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου. ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν,
 καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.
 Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ, ¹ ἔρχεται¹ ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ 12
 ταῦτα.

Καὶ ὁ ἔκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ 13
 Cp. Exod. 40. τῶν ^k-¹ κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
 24 τοῦ Θεοῦ, ¹ λέγοντα¹ τῷ ἔκτῳ ἀγγέλῳ ^m ὁ ἔχων¹ τὴν σάλ- 14
 πιγγα, Λύσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ
 τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ, Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες 15
 ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα
 καὶ ἑνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ 16
 ὁ ἀριθμὸς ⁿ τῶν¹ στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δύο μυριάδες
 μυριάδων ^o-¹ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον 17
 τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
 ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ
 αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλὰι λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στο-
 μάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ^p ἀπὸ¹ 18

^a οὐχ εὕρησουσιν ^o φεύγεται ^f κέντρα ἦν ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν·
 καὶ ἡ ἐξουσία ⁸ add καὶ ^h ἐφ' αὐτῶν S. ¹ ἔρχονται ^k add
 τεσσάρων ¹ λέγουσαν ^m ὅς εἶχε ⁿ om. τῶν S. ^o add καὶ
^p ἰπὸ

τῶν τριῶν ^απληγῶν¹ τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν
 ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ^τ-¹ τοῦ καπνοῦ καὶ ^τ-¹ τοῦ
 19 θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ^αἡ γὰρ
 ἐξουσία¹ ^ττῶν ἵππων¹ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ^υἐστι¹, ^κκαὶ ἐν
 ταῖς οὐραῖς αὐτῶν¹. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ^εἔχου-
 20 σαι κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀν-
 θρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, ^ςοὐ¹
 μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ὥνα μὴ ^ππροσ-
 κυνήσουσι¹ τὰ δαιμόνια, καὶ ^ατὰ¹ εἶδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ^{Cp Ps. 135}
⁽¹³⁴⁾ ἄργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ^δοὔτε¹ ^{Dan. 5 23.}
 21 βλέπειν ^δδύνανται¹ οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν· καὶ οὐ
 μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν ^οφαρμάκων¹
 αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων
 αὐτῶν.

10 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ^αἡ¹ ἱρις ἐπὶ ^οτῇ
 κεφαλῇ αὐτοῦ¹, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ^οὁ ἥλιος, καὶ ^{Cp. Matt. 17.}
 2 οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ ^τἔχων¹ ἐν τῇ χειρὶ²
 αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεφγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ
 τὸν δεξιὸν ἐπὶ ^ςτῆς θαλάσσης¹ τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ ^ττῆς
 3 γῆς¹, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκᾶται· καὶ
 ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.
 4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ ¹-¹, ἔμελλον γράφειν· καὶ
 ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν ^κ-¹, ^Σφράγισον ^δ
 5 ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ¹αὐτὰ¹ γράψῃς. καὶ ὁ
 ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
 6 ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ^ττὴν δεξιάν¹ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὥμο- ^{Cp. Dan. 12. 7.}
 σεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν

^α om. πληγῶν ^τ add ἐκ ^α αἱ γὰρ ἐξουσίαι S. ^τ αὐτῶν A.S.
^υ εἰσιν S. ^κ om. καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν S. ^ς οὔτε S. ^π προσ-
 κυνήσουσι ^α om. τὰ S. ^δ δύνανται ^ο φαρμακειῶν ^δ om. ἡ
^ο τῆς κεφαλῆς ^τ εἶχεν ^ς τὴν θάλασσαν ^τ τὴν γῆν ¹ add τὰς
 φωνὰς ἑαυτῶν ^κ add μοι ¹ ταῦτα ^τ om. τὴν δεξιάν

οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ^α καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ¹, ὅτι χρόνος ^ο οὐκέτι ἔσται¹, ἀλλὰ ^γ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ^β ἐτελέσθῃ¹ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε ^α τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφῆτας¹. καὶ ἡ φωνὴ ^δ ἦν ἥκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν ^ε λαλοῦσαν¹ μετ' ἑμοῦ, καὶ ^ε λέγουσαν¹, Ὑπαγε, λάβε τὸ ^ε βιβλίον¹ τὸ ἠνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ ^ν τοῦ¹ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων ^α αὐτῷ δοῦ- ⁹ ναί¹ μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χει- ¹⁰ ρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ ^γ λέγουσί¹ μοι, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς ¹¹ καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Cr. Ezek. 3.
I sqq

Cr. Ezek. 40.
3, Zech. 2 I.

Cr. Zech. 4. 3.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, ^α λέγων, ὙΓειραι, ¹¹ καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ^α ἑξῶθεν¹ ² τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ^β ἑξῶθεν¹, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ ³ προφητεύουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα περιβε- ⁴ βλημένοι σάκκου. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαίαι, καὶ ^ο αἱ¹ δύο ⁴ λυχναῖαι αἱ ἐνώπιον τοῦ ^α Κυρίου¹ τῆς γῆς ^ο ἐστῶτες¹. καὶ ⁵ εἴ τις αὐτοὺς ^ε θέλει¹ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ ^{εἴ} τις ^ε θελήσῃ αὐτοὺς¹ ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.

^α om. καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ M. ^ο οὐκ ἔσται ἔτι P τε-
λεσθῇ ^α τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφῆταις ^ε λαλοῦσα ^ε λέγουσα
^ε βιβλαρίδιον ^α om. τοῦ S. ^ε αὐτῷ, Δός ^γ λέγει ^ε add καὶ
ὁ ἄγγελος εἰσπῆκει A. ^α ἔσθωθεν S. ^β ἔξω S. ^ο om. αἱ S.
^α Θεοῦ ^ο ἐστῶσαι ^ε θέλῃ ^ε αὐτοὺς θέλῃ

- 6 οὗτοι ἔχουσι ^h τὴν¹ ἐξουσίαν κλείσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ^{Cp. 1 Kings 17 1}
¹ υἱὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν¹. καὶ ἐξου- ^{Cp. Exod. 7. 19}
 σίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ
 πατάξαι τὴν γῆν ^k ἐν¹ πάσῃ πληγῇ, ὅσακις ἐὰν θελήσωσι.
 7 καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀνα-
 βαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει ¹ μετ' αὐτῶν πόλεμον¹, καὶ
 8 νικήσῃ αὐτούς, καὶ ἀποκτενεί αὐτούς. καὶ ^m τὸ πτώμα¹ αὐ-
 τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας ⁿ τῆς¹ πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις κα-
 λεῖται πνευματικῶς ^{Σόδομα καὶ Αἴγυπτος}, ὅπου καὶ ὁ Κύριος
 9 ὁ αὐτῶν¹ ἔσταυρώθη. καὶ ^p βλέπουσιν¹ ἐκ τῶν λαῶν καὶ
 φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἔθνων ^q τὸ πτώμα¹ αὐτῶν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ^r ἀφίουνσι¹ τεθῆ-
 10 ναι εἰς ^s μνήμα¹. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ^t χαίρουσιν¹
 ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ^u εὐφραίνονται¹, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλή-
 11 λοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοι-
 κούντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ
 πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ^x ἐν αὐτοῖς¹, καὶ ἔστησαν ^{Cp. Ezek. 37. 5 sqq}
 ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ^y ἐπέπεσεν¹ ἐπὶ τοὺς
 12 θεωρούντας αὐτούς. καὶ ἤκουσαν ^z φωνῆς μεγάλης¹ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ^a λεγούσης¹ αὐτοῖς, ^b Ἀνάβατε¹ ὧδε. καὶ ἀνέβησαν
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ
 13 ἔχθροί αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας,
 καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ
 σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά· καὶ οἱ λοιποὶ
 ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
 14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπήλθεν ^c ὡ-¹ ἰδοὺ, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη
 ἔρχεται ταχύ.
 15 Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ

^h om. τὴν ¹ βρέχῃ ^u υἱὸς ἐν ἡμέραις αὐτῶν τῆς προφητείας ^k om.
 ἐν ¹ πόλεμον μετ' αὐτῶν ^m τὰ πτώματα ⁿ om. τῆς S. ^o ἡμῶν
^p βλέψουσιν ^q τὰ πτώματα ^r ἀφίσσουσι ^s μνήματα ^t χαροῦσιν
^u εὐφρανθήσονται ^x ἐπ' αὐτούς ^y ἔπεσεν ^z φωνὴν μεγάλην
^a λέγουσαν ^b Ἀνάβητε ^c add καὶ A.

Cp Dan 2.44, ^αμεγάλοι ἐν τῷ οὐρανῷ, ^ολέγοντες¹, ^οἘγένετο ἡ βασιλεία¹
7. 14, 18, 27.
τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ
βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ οἱ ^εεἴκοσι-16
τέσσαρες¹ πρεσβύτεροι, ^οοἱ¹ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ^ηκάθονται¹
ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε 17
ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ^ι1-, ὅτι εἴληφας τὴν
δύναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη 18
ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν
κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προ-
φήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου,
^ιτοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους¹, καὶ διαφθεῖραι τοὺς δια-
φθείροντας τὴν γῆν.

Καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ^κὁ¹ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη 19
Cp. Exod. 31. ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο
7; 1 Kings
8. 6.
ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμός καὶ χάλαζα
μεγάλη.

Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλη- 12
μένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν 2
Cp. Is. 26. 17. γαστρὶ ἔχουσα· ¹καὶ¹ κράζει ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη
τεκεῖν. καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ, 3
δράκων ^μπυρρὸς μέγας¹, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ^νἑπτὰ διαδήματα¹. καὶ 4
Cp. Dan. 8. 10. ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ^οἔστηκεν¹ ἐνώπιον
τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον
Cp. Ps. 2. 9. αὐτῆς καταφάγῃ· καὶ ἔτεκεν υἱόν, ^ρἄρσεν¹, ὃς μέλλει ποι- 5

^α λέγουσαι ^ο Ἐγένετο αἱ βασιλείαι ^ε εἴκοσι καὶ τέσσαρες
^ο οἱ ^η καθήμενοι ¹ add καὶ ὁ ἐρχόμενος ^ι τοῖς μικροῖς καὶ
τοῖς μεγάλους ^κ om. ὁ ^λ om. καὶ ^μ μέγας πυρρὸς ^ν διαδή-
ματα ἑπτὰ ^ο ἔστηκεν ^ρ ἄρρενα

μαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπασθή τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ^απρὸς¹ τὸν θρόνον αὐτοῦ.
6 καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ²ἐκεῖ¹ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέψωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ^{Cp. Dan. 10. 13, 21, 12, 1.} ἄγγελοι αὐτοῦ ³τοῦ πολεμήσαι μετὰ¹ τοῦ δράκοντος· καὶ

8 ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν,

9 ⁴οὐδὲ¹ τόπος εὐρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη

ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος ^{Cp. 20 2, Gen. 3 1, Job 1. 6, Wisd 2. 24, Ecclus. 21. 27.} καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην· ἐβλήθη εἰς

10 τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ

ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ⁵ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν¹, Ἄρτι

ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ

ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι ⁶ἐβλήθη¹ ὁ

κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον

11 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν

διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας

αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.

12 διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, ⁷οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκη-

νοῦντες· οὐαὶ ⁸τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη

ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον

καιρὸν ἔχει.

13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν

14 γυναῖκα· ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ

⁹αἰ¹ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς ^{Cp. ver. 6.}

τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν ^{Cp. Dan. 7. 25, 12. 7.}

καὶ καιροὺς καὶ ἡμῖν καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄψεως.

15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ¹⁰ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυ-

¹ om. πρὸς ² om. ἐκεῖ ³ ἐπολέμησαν κατὰ ⁴ οὕτε
⁵ λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ ⁶ κατέβληθη ⁷ add οἱ ⁸ add τοῖς
κατοικοῦσι ⁹ om. αἰ ¹⁰ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐν τοῦ στόματος αὐτοῦ

ναϊκὸς¹ ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα^ο αὐτὴν¹ ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἥνοιξεν ἡ γῆ¹⁶ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυν-¹⁷ ναϊκί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν^α Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη¹ ἐπὶ τὴν ἄμμον¹³ τῆς θαλάσσης.

- Cr. Dan 7. 3. Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον^ο κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ¹, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ¹ ὀνόματα¹ βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες² αὐτοῦ ὡς³ ἄρκου¹, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἔξουσίαν μεγάλην. καὶ ἡ¹-¹ μίαν¹ ἐκ¹ τῶν κε-³ φαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ¹ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ¹ ὀπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν¹ τῷ δράκοντι, ὅτι¹ ἔδωκε⁴ τὴν¹ ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν² τῷ θηρίῳ¹ λέγοντες, Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ;^ο καὶ¹ τίς δύναται πολε-
 Dan. 7. 8. μῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα⁵ καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἥνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς³ βλασ-⁶ φημίας¹ πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, α¹-¹ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνούντας. ² καὶ⁷
 Dan. 7. 21. ἐδόθη αὐτῷ^ο ποιῆσαι πόλεμον¹ μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς¹· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν¹ καὶ

^ο ταύτην ^α τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐστάθην ^ο κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα ¹ ὄνομα ³ ἄρκου ^h add εἶδον ¹ om. ἐκ ¹ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ S. ¹ τὸν δράκοντα ὃς ³ om. τὴν ² τὸ θηρίον ^ο om. καὶ ³ βλασφημίαν ¹ add καὶ ² om. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· M. ² πόλεμον ποιῆσαι ¹ om. καὶ λαὸν

8 λαὸν¹ καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν ^u αὐτὸν¹
πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ^x οὐ¹ οὐ γέγραπται ^y τὸ
ὄνομα αὐτοῦ¹ ἐν ^z τῷ βιβλίῳ¹ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου ^a τοῦ¹ Cp. 3 5, 17. 8:
9 ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκου- also 1 Pet 1
10 σάτω. εἴ τις ^b εἰς¹ αἰχμαλωσίαν ^{c-1}, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει.
εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκταν- Cp. Matt 26.
θῆναι. Ὡδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. 52.
11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε
12 κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ.
καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ^a ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας¹ ἵνα
^e προσκυνήσουσι¹ τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ
13 πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα Cp. Matt. 24.
καὶ πῦρ ποιῇ ^f ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν¹ εἰς τὴν γῆν ^g. 24, 2 Thess 2
14 ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ
τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ
θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα
τῷ θηρίῳ ^g ὅς¹ ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε.
15 καὶ ἐδόθη ^h αὐτῇ¹ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα
καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ⁱ ποιήσῃ¹ ^k ἵνα¹ ὅσοι
^l ἔαν¹ μὴ προσκυνήσωσι ^m τῇ εἰκόνι¹ τοῦ θηρίου ⁿ⁻¹ ἀποκταν-
16 θῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους,
καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους
καὶ τοὺς δούλους, ἵνα ^o δώσιν¹ αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς
17 αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἣ ἐπὶ ^p τὸ μέτωπον¹ αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ τις
δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ^{q-1}
18 τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὡδε
ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων ^{r-1} νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν

^u αὐτῷ	^x ὡν	^y τὰ ὀνόματα	^z τῷ βίβλῳ	^a om. τοῦ
^b om. εἰς	^c add συνάγει	^d κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ	^e προσ-	
κυνήσωσι	^f καταβαίνειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ	^g ὁ	^h αὐτῷ	
ⁱ ποιήσει M.	^k om. ἵνα	^l ἂν	^m τὴν εἰκόνα	ⁿ add ἵνα
^o δώσῃ	^p τῶν μετώπων	^q add ἡ	^r add τὸν	

τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ *χξς' ¹.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, [†]τὸ ¹ἀρνίον ἐστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, **14** καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα ²αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα ¹τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ²ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ³ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαριζόντων ¹κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν· καὶ ᾄδουσιν ὡς ῥόδῳ ³καὶνὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ῥόδην, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασ- μένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμο- ⁴λύθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι ⁵—¹ οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου αὖν ὑπάγη. οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στί- ⁵ματι αὐτῶν οὐχ εὗρέθη ²ψεῦδος¹. ³ἄμωμοί εἰσιν.¹

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ¹πετόμενον¹ ἐν μεσουρανήματι, ⁶ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ²ἐπὶ¹ τοὺς ³καθημέ- νους¹ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ⁴ἐπὶ¹ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσ- σαν καὶ λαόν, ⁵λέγων¹ ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Φοβήθητε τὸν Θεόν, ⁷καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγάς ὑδάτων.

Καὶ ἄλλος ⁸δεύτερος¹ ἄγγελος ἠκολούθησε λέγων, ⁹Ἐπεσεν ⁸ἔπεσε Βαβυλὼν ¹⁰—¹ ἡ μεγάλη, ¹¹ἡ ¹ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα ¹²τὰ¹ ἔθνη.

Καὶ ¹ἄλλος ἄγγελος τρίτος¹ ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν ⁹

Cr. 18. 2, Is.
21. 9.

Cr. Jer. 51
(28). 7.

* χς' Μ. † om. τὸ ² om. αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα ³ φωνὴν
ἤκουσα κιθαριζόντων ⁴ add εἰσω ⁵ δόλος ⁶ ἄμωμοι γάρ
εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. ⁷ πετόμενον ⁸ om. ἐπὶ
⁹ κατοικοῦντας ¹⁰ om. ἐπὶ ¹¹ λέγοντα ¹² om. δεύτερος
¹³ add ἡ πόλις ¹⁴ ὅτι ¹⁵ om. τὰ ¹⁶ τρίτος ἄγγελος

- φωνῇ μεγάλῃ, Εἴ τις ^m προσκυνεῖ τὸ θηρίον¹ καὶ τὴν εἰκόνα
αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ
10 τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ ^{Cp Ps 75(74). 8, Jer. 25. 15}
τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ^{(32. 1).}
ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθῆσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον
11 ⁿ ἀγγέλων ἁγίων¹, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου¹ καὶ ὁ καπνὸς τοῦ ^{Cp. Is 34 10.}
βασανισμοῦ αὐτῶν ^o εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει¹. καὶ οὐκ
ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνούντες τὸ θη-
ρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
12 τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ^p ἡ¹ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, ^{q-1}
οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.
13 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης ^{x-1}, Γράψον,
Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ^a ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι-
ναί¹, λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ^t ἀναπαήσονται¹ ἐκ τῶν κόπων
αὐτῶν· τὰ ^u γὰρ¹ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην ^{Cp Dan. 7. 13.}
^x καθήμενον ὅμοιον υἱὸν¹ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ-
τοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.
15 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν μεγάλῃ
φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης, Πέμψον τὸ δρέπανόν ^{Cp. Joel 3 13.}
σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ^{x-1} ἡ ὥρα ^{x-1} θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη
16 ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ ^a τῆς νεφέ-
λης¹ τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.
17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ,
18 ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν
ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ^b ὁ¹ ἔχων ἑξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ
ἐφώνησε ^o φωνῇ¹ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ
λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς
βότρυας ^a τῆς ἀμπέλου¹ τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ

^m τὸ θηρίον προσκυνεῖ ⁿ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ^o ἀναβαίνει εἰς αἰῶνας
αἰώνων ^p om. ἡ ^q add ὧδε ^x add μοι ^a ἀποθνήσκοντες. ἀπ' ἄρτι
ναί, M. ^t ἀναπαύσονται ^u δε ^x καθήμενος ὅμοιος υἱῷ ^y add σοι
^a add τοῦ ^b τὴν νεφέλην ^b om. δ ^c κραυγῇ ^d om. τῆς ἀμπέλου S.

αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν 19
γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν
Cp. Is. 63 2sq., ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ λη- 20
Lam. I. 15 νος ὁ ἔξωθεν¹ τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι
τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἐξακοσίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμα- 15
στόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι
ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ 2
τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ, καὶ
1-¹ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν
θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. καὶ 3
ᾄδουσι τὴν ψῆδὴν Μωσέως ὁ τοῦ¹ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν
ψῆδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες, Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα
σου, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ
δόδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἡαίωνων¹. τίς οὐ μὴ φοβηθῇ 1-¹, 4
Κύριε, καὶ ἡ δοξάσει¹ τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὁσῖος· ὅτι
πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου,
ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

Cp. Exod. 28. 39. Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ 1-¹ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς 5
τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι 6
οἱ¹ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι
ἡλίθιον¹ καθαρὸν ὁ-¹ λαμπρόν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ
στήθη ζῶνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἑκ τῶν τεσσάρων ζῶων ἔδωκε 7
τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυ-
Cp. 1 Kings 8. 10sq., Is. 6. 4. μοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ 8
ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς
δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν,
ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς 16

^ο ἔξω ¹ add ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, ^ς om. τοῦ ^ῆ αἰώνων
A.S.: ἑθνῶν M. ¹ add σε ^κ δοξάσῃ ¹ add ἰδὸν ^{om.} om. οἱ
² λίνον A.S.M. ^ο add καὶ

ἐπτά ἀγγέλοις, Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέετε τὰς ὀπτά¹ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς¹ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ¹ τοὺς Cp Exod. 9. 9. ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς ἂ προσκυνῶντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ¹.

3 Καὶ ὁ δεύτερος ἑ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ὡς¹ Cp. Exod. 7. 20 sq. ἀπέθανε, καὶ ἑ-¹ ἐν τῇ θαλάσῃ.

4 Καὶ ὁ τρίτος ὡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ ὡ-¹ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἂ ἐγένετο¹ αἷμα.

5 καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος, Δίκαιος ὡ-¹

6 εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὡ-¹ ὁ ὁσιος¹, ὅτι ταῦτα ἂ ἔκρινας·¹ ὅτι

αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἑ-¹ δέ-

7 δωκας¹ πιεῖν ἄξιόι ὡ-¹ εἰσι. καὶ ἤκουσα ὡ-¹ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος, Ναί, Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

8 Καὶ ὁ τέταρτος ὡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί.

9 καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἑ-¹ τὴν¹ ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

10 Καὶ ὁ πέμπτος ὡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη·

11 καὶ ἐμασσῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

12 Καὶ ὁ ἕκτος ὡ-¹ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν, τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ,

¹ om ἐπτά ² ἐπὶ ³ εἰς ⁴ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνῶντας ⁵ add

ἄγγελος ⁶ ὡς¹ ⁷ om. τὰ ⁸ add ἄγγελος ⁹ add εἰς ¹⁰ ἐγένοντο M.

¹¹ add Κύριε, ¹² add καὶ ¹³ ἐσόμενος A. ¹⁴ ἔκρινας. M. ¹⁵ ἑδωκας

¹⁶ add γάρ ¹⁷ add ἄλλου ἐκ ¹⁸ add ἄγγελος ¹⁹ om. τὴν ²⁰ add

ἄγγελος ²¹ add ἄγγελος

ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου.
καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόμα- 13
τος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου,
πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ^α ὡς βάραιχοι· εἰσὶ γὰρ πνεύματα 14
^ο δαιμονίων· ποιοῦντα ^β σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται· ἐπὶ τοὺς βα-
σιλεῖς ^γ· τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^δ τὸν·
πόλεμον τῆς ἡμέρας ^ε· τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο-
κράτορος. (Ἰδοὺ, ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος ὁ γρηγορῶν 15
καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ
¹ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς 16
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον· Ἑβραϊστὶ ¹ Ἀρμαγεδών·.

Καὶ ὁ ἑβδομος ^α· ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ^β ἐπὶ τὸν 17
ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ^γ ἐκ· τοῦ ναοῦ ^δ· ἀπὸ τοῦ
θρόνου λέγουσα, Γέγονε· καὶ ἐγένοντο ^ε ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ 18
καὶ βρονταί·, καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο
ἀφ' οὗ ^β· ^ο ἄνθρωποι ἐγένοντο· ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος
σεισμός, οὕτω μέγας. καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία 19
μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλὼν ἡ με-
γάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον 20
τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πᾶσα νῆσος 20
ἔφυνγε, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς τα- 21
λαντιαῖα καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους·
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς
χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 17
ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων ^α· Δεῦρο,
δεῖξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῃς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης
ἐπὶ ^ο ὑδάτων πολλῶν·, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς 2

Cp. 3, Matt. 24, 42 sq.,
1 Thess. 5, 2,
1 Pet 3, 10.

Cp. Is. 51. 22
sq.

Cp. Jer. 51
(28). 13.

^α ὅμοια βατράχοις ^ο δαιμόνων ^β σημεῖα ἐκπορεύεσθαι S. ^γ add
τῆς γῆς καὶ ^δ om. τὸν ^ε add ἐκείνης ^ζ Ἀρμαγεδών ^η add
ἄγγελος ^θ εἰς ^ι ἀπὸ ^κ add τοῦ οὐρανοῦ ^λ φωναὶ
καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ ^μ add οἱ ^ν ἄνθρωπος ἐγένετο M.
^ξ add μοι ^ο τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν

γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν ¹οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου Cp Jer 51
(28) 7.
³ τῆς πορνείας αὐτῆς¹. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύ- Cp Ezek. 3.
12, 14 sq., 8 3.
 ματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, ἔγε-
 μοντα ὀνόματα¹ βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
⁴ δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ²ἦν¹ περιβεβλημένη ³πορφυροῦν καὶ
 κόκκινον¹, καὶ κεχρυσωμένη ⁴χρυσίῳ¹ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ
 μαργαρίταις, ἔχουσα ¹ποτήριον χρυσοῦν¹ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς
 γέμον βδελυγμάτων, καὶ ²τὰ ἀκάθαρτα τῆς¹ πορνείας αὐ-
⁵ τῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, ²Μυστή-
 ριον¹, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν Cp 14. 8. 18.
⁶ βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν Cp 18 24
 ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Cp. 2. 13,
Acts 22. 10
⁷ Ἰησοῦ καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα. καὶ εἶπέ
 μοι ὁ ἄγγελος, Διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγὼ ὁ ἐρῶ σοι¹ τὸ μυστή-
 ριον τῆς γυναίκος, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν
⁸ τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. ²τὸ¹
 θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ
 τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ³ὑπάγειν¹. καὶ θανατώνονται
 οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται ²τὸ ὄνομα¹ Cp 3. 5, 13. 8,
21. 27.
⁹ τῶν¹ τὸ θηρίον, ¹ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.¹ ὦδε
 ὁ νοῦς ὃ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλὰι ²ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν¹,
¹⁰ ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν· καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν·
 οἱ πέντε ἔπεσαν, ²ἡ¹ ὃ εἷς ἔστιν, ὃ ἄλλος οὕτω ἦλθε· καὶ
¹¹ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι. καὶ τὸ θηρίον, ὃ ἦν,
 καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι,
¹² καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, Cp. Dan. 7. 24.
 δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὕτω ἔλαβον, ἀλλ'

¹ ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἔ γέμον
 ὀνομάτων ²ἡ ὁ ³πορφύρα καὶ κόκκινον ⁴χρυσῶ 1 χρυ-
 σοῦν ποτήριον ⁵ἀκαθάρτου ⁶μυστήριον, Μ. οι σοι ἐρῶ
 P om. τὸ S. ⁷ὑπάγει Μ. ⁸τὰ ὀνόματα ⁹βλέποντες ¹⁰ὅτι
 ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καίπερ ἔστιν. ¹¹ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ x add καὶ

ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θη-
ρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ 7-¹ 13
ἐξουσίαν ^α αὐτῶν¹ τῷ θηρίῳ ^α διδῶσιν¹. οὗτοι μετὰ τοῦ 14
ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος
κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλη-
τοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. καὶ λέγει μοι, Τὰ ὕδατα, ἃ 15
εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθεται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ
γλώσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, ^β καὶ¹ τὸ θηρίον, 16
οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἡρημωμένην ποιήσουσιν
αὐτὴν καὶ γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν
κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας 17
αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην
καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι ὅτε τελεσθῇσον-
ται οἱ λόγοι¹ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις 18
ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

^α Μετὰ¹ ταῦτα εἶδον ^α ἄλλον¹ ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ 18
τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην¹ καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη
ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ^ε ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ¹ λέγων, 2
^γ Ἐπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητή-
ριον ^δ δαιμονίων¹, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου,
καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου. ὅτι 3
ἐκ ^η τοῦ οἴνου¹ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς ¹ πέπτωκαν¹
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευ-
σαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στέρηνους
αὐτῆς ἐπλούτησαν.

Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, 4
^δ Cp. Is. 52. 11, 'Ἐξέλθετε, ¹ ὁ λαὸς μου, ἐξ αὐτῆς¹, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε
^ε Jer. 50 (27). 8, ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ^κ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ
⁵¹ (28). 6, λάβητε¹. ὅτι ¹ ἐκολλήθησαν¹ αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ 5

^γ add τὴν ^α αὐτῶν ^α διαδιδῶσουσιν ^β ἐπὶ ^γ τελεσθῇ τὰ ῥήματα
^δ Καὶ μετὰ ^ε om. ἄλλον S. ^ε ἐν ἰσχυρί, φωνῇ μεγάλῃ ^δ δαιμόνων
^η om. τοῦ οἴνου M. ¹ πέπτωκε A.S.M. ¹ ἐξ αὐτῆς ὁ λαὸς μου
^κ ἵνα μὴ λάβητε ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ¹ ἠκολούθησαν

Cp. 19 16,
Deut. 10. 17,
1 Tim. 6. 15.

Cp. 14 8, Is.
21. 9; Is. 13.
21, Jer. 50
(27). 39.

Cp. Jer. 51
(28). 7.

οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.
 6 ἀπόδοτε αὐτῇ ὥς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε ^{m-1}, καὶ διπλώσατε ^{Cp Jer. 50}
⁽²⁷⁾ 15, Ps. 137 (136) 8.
 ἢ τὰ διπλᾶ¹ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ^φ ἐκέρασε
 7 κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν. ὅσα ἐδόξασεν ὁ αὐτὴν¹ καὶ ἐστρη-
 νίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ἐν ^{Cp Is. 47. 8 sq.}
 τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ἢ ^{τι} ¹Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα
 8 οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ
 ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
 καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς ¹Κύριος¹ ὁ Θεὸς
 9 ὁ ^κ κρίνας¹ αὐτήν. καὶ κλαύσονται ¹· ¹ καὶ κόψονται ἐπ' ^{Cp Ezek. 26.}
¹⁶ sq
¹ αὐτήν¹ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες
 καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρᾶ-
 10 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ^{Cp Ezek. 27.}
² sqq.
 Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι ¹· ¹ μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ
 11 κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν
 ἐπ' ¹ αὐτήν¹, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι,
 12 γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ ¹μαργαρι-
 τῶν¹ καὶ ¹βυσσίνου¹ καὶ πορφύρας καὶ ¹σιρικου¹ καὶ κοκκί-
 νου, καὶ πᾶν ξύλον θύινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ
 πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ
 13 μαρμάρου, καὶ ¹κιννάμων¹ ὁ καὶ ἄμωμον¹ καὶ θυμιάματα
 καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν
 καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ βεδῶν καὶ
 14 σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὁπώρα ¹ σου τῆς ^{Cp Ezek. 27.}
¹³
 ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς¹ ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ
 λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ὁ ἀπώλετο¹ ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
 15 ¹ αὐτὰ οὐ μὴ εὐρήσουσιν¹. οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτή-
 σαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον

^m add ὑμῶν ⁿ αὐτῇ διπλᾶ ^o αὐτήν ^p om. ὅτι ^q om. Κύριος M.
^r κρίνων ^s add αὐτήν ^t αὐτῇ ^u add ἐν ^x αὐτῇ ^y μαργαρίτου
^z βύσσου ^a σηρικου ^b κιννάμων ^c om. καὶ ἄμωμον ^d τῆς
 ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ^e ἀπῆλθεν ^f οὐ μὴ εὐρήσῃς αὐτὰ

τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, ἡ¹ λέγον- 16
 τες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσ-
 σινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἡ χρυσίῳ²
 καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ἡ μαργαρίτῃ³, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ
 τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἡ⁴ ἐπὶ 17
 τόπον πλέων⁵, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργά-
 ζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκραξαν βλέποντες⁶ 18
 τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες, Τίς ὁμοία τῇ
 Cr. Jo-h. 7 6. πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, 19
 καὶ ἔκραξαν⁷ κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαί,
 οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες
 ἡ⁸ τὰ⁹ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ
 Cr. Deut. 32. ὥρᾳ ἡρημώθη. εὐφραίνου ἐπ’^ο αὐτῇ¹⁰, οὐρανέ, καὶ οἱ ἄγιοι 20
 43, 1s 44, 23, ἡ καὶ οἱ¹¹ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ
 49 13. κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς ἡ μύλινον¹ μέγαν, 21
 καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, Οὕτως ὁρμήματι βλη-
 θήσεται Βαβυλὼν, ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι.

Cr. Ezek. 26. καὶ φωνὴ κιθαρωδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλ- 22
 13. πιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης ἡ πάσης

τέχνης² οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ
 Cr. Jer. 25 10. ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ ἡ φάνη³ ἐν σοὶ 23
 ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ

Cr. Is. 23. 8. ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· ὅτι
 ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν 24
 αὐτῇ ἡ αἵματα⁴ προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν
 ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

ἡ Μετὰ⁵ ταῦτα ἤκουσα ἡ⁶ ὡς⁷ φωνὴν ἡ μεγάλην ὁ χλδου 19
 πολλοῦ⁸ ἐν τῷ οὐρανῷ ἡ λεγόντων⁹, ἡ Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία

ἡ add καὶ ἡ ἐν χρυσῷ ἡ μαργαρίταις ἡ ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ
 ὅμιλος ἡ ἔκραζον ὁρῶντες ἡ ἔκραζον ἡ om. τὰ ὁ αὐτήν
 ἡ om. καὶ οἱ ἡ μύλον ἡ om. πάσης τέχνης M. ἡ φανῇ ἡ αἵμα
 ἡ Καὶ μετὰ ἡ om. ὡς ἡ ὁ χλδου πολλοῦ μεγάλῃν ἡ λέγοντος

- 2 καὶ ἡ δόξα ^{a-} καὶ ἡ δύναμις ^b τοῦ Θεοῦ ^c ἡμῶν· ὅτι ἀλη-
θινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην
τὴν μεγάλην, ἥτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς,
καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ ^{e-} χειρὸς αὐτῆς.
3 καὶ δεύτερον εἴρηκαν, Ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀνα- Cp. Is 34 10.
4 βαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσ-
βύτεροι οἱ ^a εἰκοσιτέσσαρες¹, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ ^o τῷ θρόνῳ^f λέ-
5 γοντες, Ἀμήν· Ἀλληλούϊα. καὶ φωνὴ ^g ἀπὸ¹ τοῦ θρόνου
ἐξῆλθε λέγουσα, Αἰνεῖτε ^g τῷ Θεῷ¹ ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι
αὐτοῦ, ^{h-} οἱ φοβούμενοι αὐτόν, ^{h-} οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων
πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, ⁱ λεγόντων¹, Ἀλλη-
λούϊα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ^k ἡμῶν¹, ὁ παντο-
7 κράτωρ. χαίρωμεν καὶ ^l ἀγαλλιωμέν¹, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν
αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοί- Cp. Matt. 22
8 μασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον ² sqq., Eph.
^m λαμπρὸν καθαρὸν¹. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα ⁿ τῶν 5, 25 sqq.
9 ἁγίων ἐστί¹. καὶ λέγει μοι, Γράψον, Μακάριοι οἱ εἰς τὸ
δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι,
10 Οὔτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ ^o τοῦ Θεοῦ εἰσι¹. καὶ ἔπεσον ἔμ- Cp. 22. 9, Acts
προσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι, 10 26, 14 14.
“Ορα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ^{p-} Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον·
ἡ γὰρ μαρτυρία ^{p-} Ἰησοῦ ἐστί τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.
11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεφωγμένον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός,
καὶ ὁ καθήμενος ἐπ’ αὐτὸν ^q καλούμενος¹ πιστὸς καὶ ἀλη-
12 θινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ Cp. Is. 11. 3
αὐτοῦ ^{r-} φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα 14.
^{sqq.}; Rev. 1.

^a add καὶ ἡ τιμὴ ^b Κυρίῳ τῷ Θεῷ ^c add τῆς ^d εἰκοσι καὶ τέσ-
σαρες ^e τοῦ θρόνου ^f ἐκ ^g τὸν Θεόν ^h add καὶ ⁱ λέγοντας
^k om. ἡμῶν ^l ἀγαλλιόμεθα ^m καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ⁿ ἐστί τῶν ἁγίων
^o εἰσι τοῦ Θεοῦ ^p add τοῦ ^q om. καλούμενος M. ^r add ὡς

Cp. 2. 17, 3 πολλὰ ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός,
 12
 Cp. Is 63 2. καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον ἂ ῥεραντισμένον ἂ αἵματι καὶ ἑκ 13
 Cp. John 1. 1. κληταὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρα- 14
 τεύματα ἂ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις
 Cp. 1. 16. λευκοῖς ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν ἂ καθαρόν. καὶ ἐκ 15
 τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν
 Cp. Ps 2 9. αὐτῇ ᾠπατάξῃ ἂ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβ-
 Cp. Is 63 3 δφ σιδηρᾶ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
 ἂ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ 16
 ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ἂ ὄνομα γεγραμμένον,
 Cp. 17. 14, Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων.
 Deut 10. 17, Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε 17
 1 Tim. 6 15. φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς ἂ πετομένοις ἂ
 Cp. Ezek. 39. 17 sq. ἐν μεσουρανήματι, Δεῦτε, ὁ συνάχθητε ἂ εἰς τὸ δεῖπνον ἂ τὸ
 μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας 18
 χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν
 καθημένων ἐπ' ὁ αὐτούς, καὶ σάρκας πάντων, ἑλευθέρων ἂ τε
 καὶ δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.

Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ 19
 στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι ἂ τὸν ἂ πόλεμον μετὰ
 τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος
 αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ ἂ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευ- 20
 δοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς
 ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς
 προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο
 εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς ἂ τῆς καιομένης ἂ ἐν ἂ θείῳ· καὶ 21
 οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ
 τοῦ ἵππου τῇ ἂ ἐξελθούσῃ ἂ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα
 τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

ἂ βεβαμμένον A.S.M. ἂ καλεῖται ἂ om. τὰ S. ἂ add καὶ
 ἂ πατάσῃ ἂ add καὶ ἂ add τὸ S. ἂ πετομένοις ὁ καὶ
 συνάχθητε ἂ τοῦ μεγάλου ἂ αὐτῶν ἂ om. τῆ S. ἂ om. τὸν
 ἂ μετὰ τούτου ἂ τὴν καιομένην ἂ add τῷ ἂ ἐκπορευομένη

- 20 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα
 τὴν ^m κλεῖν¹ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν
 2 χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν Cp. 12. 9.
 ἀρχαῖον, ὃς ἐστὶ διάβολος καὶ ⁿ ὁ¹ Σατανᾶς, καὶ ἔδησεν
 3 αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ
 ἔκλεισε ^o ¹ καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ
 4 αὐτὴ τὰ ἔθνη¹, ἀχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. ^q ¹ μετὰ ταῦτα
 δεῖ ^r λυθῆναι αὐτὸν¹ μικρὸν χρόνον.
 4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα Cp. Dan 7. 9,
 ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρ- 22, Matt. 19.
 τυρίαν¹ Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσε- 28
 κύνησαν ^s τὸ θηρίον οὐδὲ¹ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ Cp. 6. 9.
 χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον ^t ¹ καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ
 ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ ^u τοῦ¹ Χριστοῦ ^v ¹ χίλια ἔτη.
 5 οἱ ^x ¹ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ^y ἔζησαν ἀχρι¹ τελεσθῇ τὰ
 6 χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ
 ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ^z ὁ δεῦτερος Cp. ver 14,
 θάνατος¹ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ 2 11, 21. 8.
 καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ ^a ¹ χίλια ἔτη.
 7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ
 8 τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ
 ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ ^b ¹ Μαγῶγ, Cp. Ezek. 38.
 συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς ^c τὸν¹ πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ^d αὐτῶν¹ 2 599.
 9 ὥς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος
 τῆς γῆς, καὶ ^e ἐκύκλευσαν¹ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ
 τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ^f ¹ ἐκ τοῦ
 10 οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν
 αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου

^m κλεῖδα ⁿ om. ὁ ^o add αὐτόν, ^p τὰ ἔθνη ἔτι ^q add καὶ
^r αὐτὸν λυθῆναι ^s τῷ θηρίῳ, οὕτε ^t add αὐτῶν ^u om. τοῦ
^v add τὰ S. ^x add δὲ ^y ἀνέζησαν ἕως ^z ὁ θάνατος ὁ δεῦτερος
^a add τὰ M. ^b add τὸν ^c om τὸν ^d om. αὐτῶν ^e ἐκύκλωσαν
^f add ἀπὸ τοῦ Θεοῦ A.S.M.

καὶ¹ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθή-
σονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Cp. Matt. 25. 31 sqq., John 5. 22 sqq., Acts 10. 42, 17. 31, Rom. 14. 10, 2 Cor. 5. 10. Καὶ εἶδον θρόνον¹ ἡ μέγαν λευκόν¹, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ'¹¹ αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ¹ τοῦ¹ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, ^κ τοὺς ¹² μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς¹, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ ¹ θρόνου¹.

Cp. Dan 7. 10, 12. 1, Phil. 4. 3, Rev. 3. 5, 13. 8, 17. 8, 21. 27: also Exod. 32. 32. καὶ βιβλία ^μ ἠνοίχθησαν¹. καὶ ^ν ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη¹, ὃ ἐστι τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα ¹³ τοὺς ^ο νεκρούς τοὺς ἐν αὐτῇ¹, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδω-

καν¹ τοὺς ^π νεκρούς τοὺς ἐν αὐτοῖς¹. καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος
Cp 1 Cor. 15. 26 κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν ¹⁴ εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· ^α οὗτος ὁ θάνατος ὁ δευτερός ἐστίν, τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.
Cp 3. 5, 13. 8, Dan. 12. 1. ἡ λίμνη τοῦ πυρός.¹ καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ ¹⁵ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Cp. Is. 65. 17, 2 Pet. 3. 13. Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος ²¹ οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ² ἀπῆλθον¹, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ

Cp. Is. 52. 1; Gal. 4. 26, Heb. 12. 22, Rev. 3. 12. ἔστιν ἔτι. καὶ ³⁻¹ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, ⁴ Ἱερουσαλὴμ καινὴν,¹ ² εἶδον¹ καταβαίνουσαν ^γ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ¹, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. καὶ ³

Cp. Levit. 26. 11, Ezek 43. 7: also Exod. 25. 8, John 1. 14, Rev. 7. 15. ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ^ω θρόνου¹ λεγούσης, Ἰδοὺ, ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτοὶς ὁ Θεὸς ² μετ'

Cp. 7. 17, Is. 25. 8. αὐτῶν ἔσται¹, ³ Θεὸς αὐτῶν¹, καὶ ἐξαλείψει ²⁻¹ πᾶν δά- ⁴ κρυον ² ἐκ¹ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται

Cp. Is. 35. 10 ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ^{ν-1} τὰ πρῶτα ἀπῆλθον· καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ ^ο τῷ ⁵

⁸ om. καὶ ¹ λευκὸν μέγαν ¹ om. τοῦ ^κ μικροὺς καὶ μεγάλους
¹ Θεοῦ ^μ ἠνεψύχθησαν ^ν βιβλίον ἄλλο ἠνεψύχθη ^ο ἐν αὐτῇ
νεκρούς ^π ἐν αὐτοῖς νεκρούς ^α οὗτος ἐστίν ὁ δευτερός θάνατος.
² παρήλθε ⁸ add ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον ⁴ Ἱερουσαλὴμ, καινὴν Μ.
³ om. εἶδον ^γ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ^ω οὐρανοῦ ² ἔσται
μετ' αὐτῶν ³ om. Θεὸς αὐτῶν Μ. ² add ὁ Θεὸς ⁸ ἀπὸ
^h add ὅτι ^ο τοῦ θρόνου

θρόνῳ¹, Ἰδού, καινὰ ^aποιῶ πάντα¹. καὶ λέγει ^{e-1}, ^fΓράψον· ^{Cr. Is 43. 19,}
 6 ὅτι οὗτοι¹ οἱ λόγοι ^gπιστοὶ καὶ ἀληθινοί¹ εἰσι. καὶ εἴπε² ^{2 Cor. 5. 17.}
 μοι, ^hΓέγοναν¹. ἐγὼ ¹⁻¹ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ ^{Cr 1. 8, 18,}
 τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος ^{Cr. Is. 55. 1.}
 7 τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ^kταῦτα¹, καὶ ἔσο-
 8 μαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι ¹⁻¹ υἱός. ^mτοῖς δὲ
 δειλοῖς¹ καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ
 πόρνοις καὶ ⁿφαρμακοῖς¹ καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς
 ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ
 θείῳ, ὃ ἐστιν ^oὁ θάνατος ὁ δεύτερος¹. ^{Cr. 2 11, 20.}

9 Καὶ ἦλθεν ^{p-1} εἰς ^aἐκ¹ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχοντων ^{6, 14}
 τὰς ἐπτὰ φιάλας ^xτῶν γεμόντων¹ τῶν ἐπτὰ πληγῶν τῶν
 ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων, Δεῦρο, δέξω σοι ^{Cr. 19. 7.}
 10 τὴν νύμφην, ^qτὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου¹. καὶ ἀπήνεγκέ με ^{Cr. Ezek. 40 2.}
 ἐν Πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν ^{Cr. ver. 2}
 πόλιν ^{t-1} τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλήμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ
 11 οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. ^{u-1}
 ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι
 12 κρυσταλλίζοντι. ^xἔχουσα¹ τείχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ^yἔχουσα¹
 πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ^{Cr. Ezek. 48.}
 ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ^aἃ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν ^{u-1} υἱῶν ^{31 sqq.}
 13 Ἰσραὴλ. ἀπ' ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ βορρᾶ πυ-
 λῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, ^aκαὶ¹ ἀπὸ
 14 δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ^bἔχων¹
 θεμελίου δώδεκα, καὶ ^oἐπ' αὐτῶν δώδεκα¹ ὀνόματα τῶν ^{Cr. Eph. 2. 20.}
 15 δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ ^{Cr Ezek. 40. 3,}
 εἶχε ^aμέτρον,¹ κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν ^{Zech. 2. 1:}
 16 καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις ^{also Rev. 11.}
^{1 sqq.}

^a πάντα ποιῶ ^o add μοι ^f Γράψον ὅτι Οὗτοι Μ. ^g ἀληθινοὶ
 καὶ πιστοὶ ^h Γέγονε ⁱ add εἰμι ^k πάντα ^l add ὁ ^m δειλοῖς δὲ
ⁿ φαρμακεῦσι ^o δεύτερος θάνατος ^p add πρὸς με ^q om. ἐκ
^r τὰς γεμούσας ^s τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα ^t add τὴν μεγάλην, ^u add
 καὶ ^x ἔχουσάν τε ^y ἔχουσιν ^a add τῶν ^b om. καὶ
^b ἔχον ^c ἐν αὐτοῖς ^d om. μέτρον,

τετράγωνος κείται, καὶ τὸ μήκος αὐτῆς ^{ε-1} ὅσον ¹⁻¹ τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλὰμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστί. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσ- 17 σάρακοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγ-
Cp Is. 54. 11 γέλου. καὶ ⁸⁻¹ ἡ ^h ἐνδώμησις¹ τοῦ τείχους αὐτῆς ἱασπισ. 18
sq. καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ¹ ὅμοιον¹ ὅλῳ καθαρῷ. ^{κ-1} οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ 19 κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἱασπισ, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος ¹ σάρδιον¹, ὁ ἕβδομος χρυ- 20 σόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται· ἀνὰ εἰς ἕκαστος 21 τῶν πυλῶνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕαλος ^μ διανυγής¹. καὶ ναὸν 22 οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ,
Cp Is. 60. 19 ναὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ τὸ ἄρνιον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν 23
sq. ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ^{ν-1} αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς
Cp Is. 60. 3. τὸ ἄρνιον. ^ο καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς 24 αὐτῆς¹· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν ^{π-1}
Cp Is. 60. 11. αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν 25 ἡμέρας (νῦξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ)· καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ 26
Cp Is. 53. 1. τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν 27
Cp. 20. 15. πᾶν ^α κοινόν¹, καὶ ² ὁ ποιῶν¹ βδέλυγμα καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ
Cp. Ezek. 47. γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου. καὶ ἔδειξέ ²²
1. Zech. 14. 8. μοι ^{π-1} ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκ-
πορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ¹ ἁρνίου, ἐν 2

^ο add τοσοῦτόν ἐστιν ¹ add καὶ ⁸ add ἦν ^h ἐνδώμησις ¹ ὁμοία
^κ add καὶ ¹ σάρδιος ^μ διαφανής ^ν add ἐν ^ο καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζο-
μένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι· ^π add καὶ τὴν τιμὴν ^α κοινού
² ποιῶν ¹ add καθαρὸν ¹ ἁρνίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ A S M.

- μέσφ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ¹ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ Cp. Ezek 47
¹²
^u ἐκείθεν¹ ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα Cp ver 14,
^{ch. 2. 7, Gen. 2.}
^{z-1} ἕκαστον ἀποδίδουν τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ τὰ φύλλα 9, 3. 24
³ τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ πᾶν ^γκατάθεμα¹ Cp. Zech. 14.
^{11.}
οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ
⁴ ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται Cp. Matt. 5. 8,
^{1 Cor. 13. 12,}
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων ¹ John 3. 2.
⁵ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐκ ἔσται ^z ἔτι¹· καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι ^a φω- Cp. Is. 60. 19.
^{sq.}
τὸς¹ λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ^b φωτίσει
ἐπ' αὐτούς¹· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Cp. Dan. 7. 27.
⁶ Καὶ εἶπέ μοι, Οἱ τοὶ οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ ὁ ^δ
Κύριος, ὁ Θεὸς ^a τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν¹, ἀπέστειλε
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ^δ δεῖ γενέσθαι
⁷ ἐν τάχει. ^e καὶ¹ ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς Cp vn 12, 20;
^{ch. 3. 11.}
λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
⁸ Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ^f ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα¹. καὶ ὅτε
ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν
⁹ ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει Cp. 19. 10.
μοι, Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου ^{g-1} εἰμί, καὶ τῶν ἀδελφῶν
σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ
βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.
¹⁰ Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας Cp. Dan. 8. 26.
¹¹ τοῦ βιβλίου τούτου· ^h ὁ καιρὸς γὰρ¹ ἔγγυς ἐστίν. ὁ ἀδικῶν Cp. Dan. 12.
^{10, 2 Tim. 3.}
ἀδικησάτω ἔτι καὶ ὁ ⁱ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω¹ ἔτι· καὶ ὁ δί-
^{13.}
καιος ^k δικαιοσύνην ποιησάτω¹ ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω
¹² ἔτι. ¹ ἰδοὺ, ¹ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, Cp. Is. 40. 10,
^{62. 11}
¹³ ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ^m ἐστὶν αὐτοῦ¹. ἐγὼ ⁿ⁻¹
τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ Cp. 1. 8, 18,
^{21. 6.}

^u ἐντεῦθεν ^z add ἔνα ^γ κατανάθεμα ^z ἐκεῖ ^a om. φωτὸς
^b φωτίζει αὐτούς ^e om. ὁ ^d τῶν ἁγίων προφητῶν ^e om. καὶ
^f βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων ^g add γάρ ^h ὅτι ὁ καιρὸς ⁱ ῥυπῶν
¹ ῥυπαρώσάτω ^k δικαιοθῆτω ^l καὶ ἰδοὺ ^m αὐτοῦ ἔσται ⁿ add
εἰμι ^o ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.

Cp 7 14. τέλος.¹ μακάριοι οἱ ^p πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν¹, ἵνα 14
Cp 2 7 ἔσται ἡ ἔξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πν-
λῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω ^{a-1} οἱ κύνες καὶ οἱ 15
φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι,
καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν 16
Cp Is. 11 10 ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος ^{x-1}
Cp 2. 28. Δαβίδ, ὁ ἀστήρ ὁ λαμπρὸς ² ὁ πρωϊνός¹.

Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ^v Ἐρχου¹. καὶ 17
Cp Is 55 1, ὁ ἀκούων εἰπάτω, ^v Ἐρχου¹. καὶ ὁ διψῶν ^u ἐρχέσθω¹. ^{x-1} ὁ
John 7 37 θέλων ^v λαβέτω ὕδωρ¹ ζωῆς δωρεάν.

Cp. Deut. 4, 2, ² Μαρτυρῶ ἐγὼ¹ παντὶ ^a τῷ¹ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς 18
12. 32. προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἕαν τις ^b ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά¹,
ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν
^c τῷ¹ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἕαν τις ^d ἀφέλῃ¹ ἀπὸ τῶν λόγων 19
^e τοῦ βιβλίου¹ τῆς προφητείας ταύτης, ^f ἀφελεῖ¹ ὁ Θεὸς τὸ
Cp. 2. 7. μέρος αὐτοῦ ἀπὸ ^g τοῦ ξύλου¹ τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, ^{h-1} τῶν γεγραμμένων ἐν ⁱ τῷ¹ βιβλίῳ τούτῳ.

Cp. 3 11, Δέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, ^j Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν· 20
Phil. 4 5. ἔρχου,¹ Κύριε Ἰησοῦ.

· Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ^{k-1} Ἰησοῦ ^{l-1} ^m μετὰ τῶν ἁγίων.¹ 21
ἀμήν.

^p ποιοῦντες τὰς στολὰς αὐτοῦ ^a add δὲ ^r add τοῦ ^s καὶ
ὀρθρινός ^t Ἐλθέ ^u ἐλθέτω ^x add καὶ ^v λαμβανέτω τὸ ὕδωρ
² Συμμαρτυροῦμαι γὰρ ^a om. τῷ ^b ἐπιτιθῇ πρὸς ταῦτα ^c om.
τῷ ^d ἀφαιρῇ ^e βιβλίου ^f ἀφαιρήσει ^g βιβλίου ^h add καὶ
ⁱ om. τῷ ^j Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν, ναὶ ἔρχου, ^k add ἡμῶν
^l add Χριστοῦ A.S.M. ^m μετὰ πάντων. M.: μετὰ πάντων ὑμῶν. A.S.

